[illegible]

[illegible]

ЗОГРАФСКОЕ ЕВАНГЕЛІЕ

ИЗДАННОЕ

В. ЯГИЧЕМЪ.

QUATTUOR EVANGELIORUM

CODEX GLAGOLITICUS

OLIM ZOGRAPHENSIS NUNC PETROPOLITANUS.

CHARACTERIBUS CYRILLICIS TRANSCRIPTUM NOTIS CRITICIS
PROLEGOMENIS APPENDICIBUS AUCTUM

ADIUVANTE SUMMI MINISTERII BORUSSICI LIBERALITATE

EDIDIT

V. JAGIĆ

PHILOSOPH. PHILOL. SLAV. DOCTOR, LITTER. SLAV. IN UNIVERSITATE FRIDERICA GUILELMA PROFESSOR PUBL. ORD., ACADEMIARUM ZAGREBIENSIS, PETROPOLITANAE, CRACOVIENSIS, SOCIETATIS REGIAE PRAGENSIS, SERBICAE BELGRADENSIS, ARCHAEOLOGICAE MOSQUENSIS SOCIUS.

ACCEDUNT SPECIMINUM SCRIPTURAE GLAGOLITICAE TABULAE TRES.

BEROLINI

APUD WEIDMANNOS

MDCCCLXXIX.

Slav 397.5
B ✓

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

Prof George R Noyes

CONSPECTUS OPERIS.

pag.

PROLEGOMENA . . . . V—XXXVI

Monumentorum linguae palaeoslovenicae genera duo (cap. I). Evangelium glagoliticum Zographense (cap. II). Additamentis cyrillicis auctum auctore Ioanne presbytero (cap. III). Ioannes exeunte saec. XII vixit (cap. IV—V) Additamenta posterioris temporis (cap. VI). Canones Eusebii in codice additi (cap. VII). Tituli maiores notati, summa capitum praecedit evangelium Lucae (cap. VIII). Alia additamenta glagolitica (cap. IX). Defectus 24 foliorum supplem. glagolitico saec. XI—XII expletus (cap. X). Codex exeunte X aut ineunte XI saec. in Bulgaria scriptus (cap. XI). Usque ad annum 1860 in monasterio S. Georgii in Athone custoditus, nunc Petropoli servatur (cap. XII). Qui de textu codicis hucusque tractaverint (cap. XIII). De quibusdam linguae eius proprietatibus (cap. XIV). Praestantia versionis in delectu lectionum conspicua (cap. XV). Quae emendatoris cyrillici opera fuerit (cap. XVI—XVII). Versioni codicis inter caetera eiusd. gen. monumenta suus locus assignatur (cap. XVIII—XIX). Ratio editionis explicatur (cap. XX).

APPENDIX PRIMA XXXVII

Alphabetum glagoliticum cum cyrillico comparatum continet.

APPENDIX ALTERA. . . . . XXXVIII—XLV

Versionis codicis Grigoroviciani nova specimina, quae ad Marci cap. XV. 43—XVI. 20, Lucae cap. I. 1—32, VI. 9—47 spectant.

EVANGELIUM SECUNDUM MATTHAEUM . . . . 1—46

EVANGELIUM SECUNDUM MARCUM . . . . 47—78

EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM. . . . . 79—135

EVANGELIUM SECUNDUM JOANNEM. . . . . 136—174

CORRIGENDA ET ADDENDA. 175

PROLEGOMENA.

I.

Inter omnes qui studio linguarum slavicarum operam dant, maximi esse momenti constat, ut imprimis vetustissima quaeque linguae documenta in lucem proferantur. Qua in re quantum singulae gentes slavicae profecerint, non hic enarrandi locus est; verbo commemorasse satis habeo, vel linguae slovenicae veteris, quae monumentorum gravitate, verborum antiquitate, scripturae accuratione ceteris dialectis slavicis antecellat omnibus, pauca tantum documenta publici iuris facta esse: maxima pars adhuc in bibliothecis latet.

Cuius linguae monumenta cum duplicis essent generis, quorum alterum glagoliticum alterum cyrillicum appellatur, iam ab initio litterarum glagolitica adversa fortuna utebantur: communis eorum usus vix duo saecula viguisse videtur, atque si oram maritimam Dalmatiae excipias paulatim ubivis litteris cyrillicis locum cesserunt. Quam ob rem ne tunc quidem magnum glagoliticorum codicum numerum exstitisse crediderim, nostra vero ad tempora perpauci integri, aliorum fragmenta, pervenerunt.

Ex priore numero evangeliorum aliquot codices glagolitici exstant aetate naturaque linguae gravissimi, uti:

lectionarium vaticanum, quod anno 1736 Assemani Hierosolymis repperit Romamque attulit, plus centum annis postea (1865) Rački, vir clarissimus, de litteris slavicis bene merentissimus, totum publici iuris fecit. In prolegomenis, quae lingua croata scripta operi praemissa sunt, et ipse partes habui;

quattuor evangeliorum codex montis Atho, quem Victor Grigorovič abhinc triginta annis in Russiam deportavit neque post longam moram edidit, sed in editione occupatum mors absumpsit. Nunc codex Mosquam demigrasse narratur;

quattuor evangeliorum codex monasterii Zographu eiusdem montis Atho, qui anno 1860 Alexandro II, Russorum imperatori augustissimo, dono oblatus, in bibliotheca Petropolis publica splendido cultu ornatus servatur.

Hunc codicem, postquam alii in brevi eius descriptione brevibusque textus speciminibus editis substiterunt, equidem hac editione integrum complexus sum. Qua in re quomodo editoris munere functus sim, breviter exponam.

II.

Quamvis illis assentiar, qui communi usui destinatos textus slovenicos omnis generis compendiis solutis edendos existiment, tamen cum non de singulis tantum verbis sed de pluribus aliis rebus agatur quae ad normas palaeographiae slavicae aestimandas pertinent, diligentissime veram codicis scripturam exprimendam puto. Qua sententia ductus in editione ceteroqui codicis exemplum imitatus sum, nisi quod characteres glagoliticos cyrillicis transcripsi, quod ea ratione feci, ut et illis qui glagolitica legere non assueverint hoc linguae palaeoslovenicae documentum praestantissimum pateret.

In transcriptione Kopitarii aliorumque morem secutus sum sed pro glagolitico ⰹ cyrillicum і, pro glagolitico ⰻ cyrillicum и scripsi, cum vero prioris litterae glagoliticae figura inter ⰹ et ⰺ variet, transcribens pro ⰹ cyrillicum і, pro ⰺ cyrillicum ꙇ usurpavi, veluti: бꙑти, оученикꙑ glagoliticum ⰱⱏⰹⱅⰻ, ⱆⱍⰵⱀⰻⰽⱏⰹ, мрътвꙑихъ, нечистꙑимъ glagoliticum ⰿⱃⱏⱅⰲⱏⰺⰹⱈⱏ, ⱀⰵⱍⰻⱄⱅⱏⰺⰹⰿⱏ exprimit.

Cyrillicum ѧ idem valet ac glagoliticum ⱔ, sed parvam glagoliticae figurae declinationem, quam in tertia speciminum tabula ex folio codicis 117° versu 1° et ex folio cod. 155° versu 1° et 6° exaratam vides, cyrillico charactere ѧ denotavi. Haec litterae figura, ab usitata aliquantum discrepans, non nisi in participio praesentis act. usurpatur, uti сѧи (ὁ ὤν), грѧдѧи (ὁ ἐρχόμενος).

Inter ѡ et ѵ in glagolitico alphabeto nostri codicis nullum fere figurae discrimen intercedit. Quam ob rem Miklosich, magister celeberrimus, in novissimo quem de sonis linguae palaeoslovenicae scripsit libro utrumque characterem cyrillico ѡ expressit, quod mihi displicet. Re accuratius perspecta equidem certe glagoliticae litterae quae cyrillico ѡ respondet figuram non nihil ab ѵ discrepantem repperi: cum enim in ѡ rotundo corpori cauda sive collum infimâ affixum sit, in ѵ par virgula dextero lateri corporis adhaeret. Hanc discrepantiam in tabula speciminum secunda et tertia aliquot exemplis illustratam invenies, quam si mecum statuere vis, nonnunquam a scriba falso мѵси, id est glagoliticum ⰿⱛⱄⰻ, pro мѡси (ⰿⱉⱄⰻ) scriptum concedas necesse est, quod equidem minus accurate in editione ubivis cyrillico charactere ѡ (мѡси) transcripseram atque in appendice demum corrigendum indicaveram. Tene tamen praeter моси (glag. ⰿⱁⱄⰻ) etiam мѡси (ⰿⱉⱄⰻ) aperte legi Io. V. 45.

Interpunctionem codicis servavi, quod haud scio an non omnibus probaverim; versuum quoque dispositionem eam quae in codice est retinui, sed

intra singulos versus neglecta codicis scriptura continua verbum a verbo separavi. Iam vero numerum capitum et versuum, communem morem secutus, in textum interposui, quo legenti aut comparanti quaerendi labor minueretur [1].

Vocalibus in codice signa varia superposita sunt, quod saepissime fit ubi vocabulum a vocali incipit, verum etiam in mediis vocabulis ubi duae vocales sese excipiunt posterior signo notata est. Equidem in editione praeter apostrophum, qui omissam vocalem indicat, ut in **в'сєго**, duo signa, spiritum scilicet asperum et semicirculum, adhibui, quorum genuinam formam in speciminibus scripturae contemplari licet. Sed nonnunquam dubitari potest, utrum apostrophum bene adhibuerim an rectius aliud signum substituturus fuerim, veluti **с'ѵриı** (Matth. IV. 24), **т'ѵроу** (Matth. XI. 22), **каф'єрънаоумъ** (ib. XI. 23) haud scio an scribi debeat **с̑ѵриı**, **т̑ѵроу**, **каф̑єрънаоумъ**. Contra Matth. XI. 12 **кр̑ститєлѣ** fortasse rectius scripsissem **кр'ститєлѣ**; Matth. XXVII. 7 **сътвор̑шє** rectius **сътвор'шє**. Itidem Matth. IV. 23 **вс'ѭ**, VI. 27 **кт'о**, quod quidem in codice legitur, nunc **в'сѭ**, **к'то** scribere malim.

Consonantes palaeoslovenicae **л**, **н**, **р** (quibus in peregrinis vocibus **к** addendum) ubi cum vocalibus quae proxime sequuntur molliter pronunciandae sunt, in codice nostro, aeque ac in quibusdam aliis monumentis palaeoslovenicis, signo notantur, cuius figura circumflexo simillima est. Etiam hanc distinctionem accuratissime observavi.

Multis aliis de rebus si vis notas consule, quibus textum instruxi.

III.

Codex noster membranaceus est; trecentis quattuor (rectius tribus) foliis nunc quidem ille constat, quorum magnitudo ex duabus speciminum tabulis, quae editioni adiectae sunt apparet. Sed post ducentesimum octogesimum octavum quae sequuntur folia sedecim, quibus synaxarium continetur, cyrillicis exarata sunt litteris neque eodem quo evangelia tempore scripta sed aliquanto posterius.

Totus liber primo habebat quattuor evangelia glagolitice scripta, sine ullis additamentis cyrillicis; deinde accidit ut qui post quinque priores octonorum foliorum fasciculos sextus sequebatur atque aliquot alii perirent; defectus autem qui a Matthaei capite XVI versu 20 usque ad capitis XXIV versum 20 pertinebat, interpolatis septendecim foliis suppletus est a scriba, qui et ipse

[1]) Nonnullorum versuum notae, quibus series significatur, in prelo exciderunt, quas suis locis intercalandas lectori benevolo commendare debeo. Quae sunt: Matth. XIV. 11, XVI. 20, XVIII. 11, XX. 16, Marc. IX. 30, X. 7, XI. 21, XII. 39. Accurationi typothetae nimium confisus hosce versus falso significatos animadverti: Marc. III. 19, XIV. 30, Luc. III. 7, IX. 50, XVI. 12, XXIV. 23, Io. IV. 33, V. 3. 4, VI. 68, XIII. 23, XVII. 7.

glagolitica quidem scriptura sed litterarum forma atque orthographia multum diversa a prioribus usus est. Denique glagoliticum scripturae genus obsolescere iam coepit, cum tertius quidam de quo mox dicturus sum in marginibus codicis characteribus cyrillicis miniatis evangeliorum lectiones adscripsit, indicatis ordine anni ecclesiastici dominicis sive festis, ad quae singulae lectiones spectarent.

Rem exemplis illustrabo.

Fol. 3b, quod Matth. IV. 11—20 amplectitur, in summo margine characteribus cyrillicis miniatis haec addita sunt: **нєд҇ в҃ ѿ мѳ҇· В он҇ χод҇о ісъ҃ прі м°ри**, quibus initium lectionis (Matth. IV. 18) indicatur quae dominica secunda *τῶν ἁγίων πάντων* legitur.

Fol. 4a, quod Matth. IV. 21—25 continet, eodem modo haec adscripta sunt: **В к тон҇о ·і҃· нєд҇· В ов҇ прохожда**, quibus lectio quae a Matth. IV. 23 incipit indicatur. Ad calcem eiusdem paginae char. cyr. min. haec habes: **аверкію· Вон҇ по нсс҃ѣ идж народ҇о**, quibus initium lectionis (Matth. IV. 25) in festo s. Auercii indicatur (22 octobr.).

Fol. 5a, ubi Matth. V. 11—16 legitur, in summo margine char. cyr. min. haec adscripta sunt: **Стг҃о аѳанасиа и кирил҇ рєч҇ гь҃**, quibus lectio evangelii in festo ss. Athanasii et Cyrilli (18 ianuarii) ostenditur.

Fol. 5b, ad calcem paginae haec leges: **срѣд҇ а҃· нєд҇· рєч҇ гь ꙗко аще нє избд҇є**, quibus lectio evangelii quae a Matth. V. 20 incipit, indicatur.

Huiuscemodi additamenta cyrillica in quolibet folio occurrunt. Quo tempore haec scripta sint, certo quidem dici nequit: id unum constat, codicem iam mancum fuisse lacunamque eo quo dictum est modo expletam, antequam haec cyrillica accederent. Verum ex litterarum cyrillicarum proprietatibus, quae in hisce additamentis eaedem sunt cum synaxario, utriusque incepti unum eundemque auctorem fuisse conicere licet, cui *Joannis presbyteri* nomen esse haec argumento sunt:

In fine textus evangelici, folio 288b, characteribus cyrillicis miniatis eademque qua caetera cyrillica manu haec subscriptio addita est:

ІѠАНЬ ГРѢШНЫ ИЄРЄИ
ПРѢБѢЛѢЖИ ТЄТР · ·
. . . .
. . . .

reliqui duo tresve versus obliterati sunt, sed ad sententiam subscriptionis eruendam iam haec sufficiunt, quae sic interpretor: »Ioannes peccator presbyter praenotavit (sive notis illustravit) hoc tetroevangelium . . .« Hinc apparet Ioannem presbyterum appellari eum, qui cum quattuor evangelia additamentis cyrillicis

instruxerit tum synaxarium adposuerit. Quod si ut suspicor in obliteratis versibus annus quo id factum est significatus erat, valde dolendum est, quod locus integer non mansit; multo enim certius, quam nunc fieri potest, etiam glagolitici textus aetatem definire liceret. Quamquam nullus dubito, quin evangeliorum scriba glagoliticus atque Ioannes presbyter longo intervallo inter se distent, quod equidem centum quinquaginta duntaxat annorum fuisse statuerim.

IV.

Iam quaeritur, quo saeculo Ioannes presbyter synaxarium atque illa cyrillica evangeliorum additamenta scripsisse videatur. Quodsi accurate perpendimus non futurum fuisse, ut synaxarium codici, cuius nullus usus esset, adiungeretur, cum synaxarium tum illas cyrillicas codicis rubricas eo tempore scriptas esse statuamus necesse est, quo glagoliticorum codicum usus nondum prorsus obsoleverit sed aliquo in honore viguerit. Quod mea certe sententia in duodecimum saeculum optime quadrat; neque vero linguae palaeoslovenicae formae, quae in synaxario usurpantur, aut commemorationes sanctorum, qui in menologio occurrunt, huic sententiae obstant.

Grammica synaxarii ea sunt, quae tam duodecimo quam decimo tertio saeculo bene respondeant. Quidquid monumentis palaeoslovenicis bulgaricae originis, quae ad duodecimum vel decimum tertium saeculum referuntur, proprium est, idem de synaxario valet. Imprimis notandum est

vocales ѧ et ѫ mediis in verbis suo loco, in finibus verborum promiscue usurpari: начѧла, мѣсѧчником[2], ѡбрѧщеть, септѧбрѣ, по рѧдꙋ; ѡскѫдно, прѣстѫпи, сѫбота; part. praes. act. знаменоуѧ, оуказоуѧ sed благовѣствꙋѭи; acc. plur. концѧ sed acc. sing. въ великѫѧ нед·, въ жизнъ вѣчнѫѧ; instrum. sing. множицеѧ, сѫботоѧ, недѣлеѧ, лꙋчиноѧ, славоѧ многоѧ; aor. 3. pers. plur. видишѫ, придошѫ, приведошѭ;

ъ et ь promiscue adhibentur, ꙑ usitatius quam ы; ѣ non nunquam ꙗ litterae vicem gerit, ю post ш, ꙋ pro оу ponitur.

In menologio vero, quod imperfectum est nec ultra septimum Ianuarii pertinet, praeter usitatos graecae ecclesiae sanctos unius tantum bulgarici patris mentio fit: *Ioannis rylensis*, qui sub 19 octobris hisce verbis adfertur: въ тъ же дн҃ъ прѣподобнаго ѿц҃а нашего Iѡ(анна) рꙑлскаго. Istum Ioannem anno 946 mortuum esse constat, mox beatorum choro adscriptum per totam Bulgariam summam venerationem habuisse verisimile est. Quid mirum, si in menologio, quod bulgaricus presbyter scripsit, domestici confessoris mentio facta est? Et hoc apparet nihil probabilius esse quam duodecimo potissimum saeculo gloriosam Ioannis rylensis memorim renovari, postquam reliquiae sancti anno MCLXXXIII in Hungariam translatae, sed anno MCLXXXVII iterum in Bul-

gariam reportatae sint; qua de re si vis consule vitam Sancti ab Euthymio scriptam (Glasnik XXII) aut librum Golubinskii Оч. истор. правосл. церквей, Москва 1871, 661, atque historiam Bulgarorum lege, quam Jireček bohemice scripsit, Bruun autem et Palauzov russice interpretati sunt (Исторія Болгаръ, Одесса 1878) pag. 297, 302, 305.

Num quisnam praeterea ex numero graecoslavicae ecclesiae sanctorum in menologio commemoratus fuerit, diiudicari nequit, quippe quorum mentio in menses cadat, qui nostro menologio absunt. Notandum tamen est in menologiis slavicis saeculi decimi tertii et posteriorum die 14 octobris praeter Nazarium quique cum eo fuerunt etiam sanctae Parascevae mentionem fieri. Conferas librum archimandritae Sergii: Полный мѣсяцесловъ, Москва 1876, II. 273. Cuius reliquiae cum regnante Ioanne Asêno II († 1241) Trnovam in Bulgaria translatae sint, menologium nostrum ante id tempus scriptum esse iam inde ratiocinari licet, quod Parasceva ibi non commemoratur.

V.

Ioannes presbyter bulgaricus, quem exeunte saeculo duodecimo vixisse statuo, adferens in synaxario initia finesque cuiusvis lectionis non eadem quae in glagolitico legitur textu versione usus est, sed vulgari posterioris temporis. Aliquot exempla afferre libet.

In synaxario legimus (fol. 290a): въ срѣд· д҃ нед· їⷩѡ гл· оꙃ Въ прѣл· праздника· Конець· пришла год(и)н(а) его; in glagolitico textu Io. VII. 30: пришьлъ годъ его;

in synaxario: сжв· д҃ нед· їⷩѡ глв· п҃ѳ . . . . кон· отъ ба изъıдохъ и придохъ; in glag. textu alia aoristi forma: изидъ и придъ Io. VIII. 42;

in synaxario: Въ понед· є҃ нед· Ї̈ⷩѡ глв· п҃ѳ . . . . кон· не оуꙁритъ въ вѣкъı; in glag. textu: не имать видѣти въ вѣкъı Io. VIII. 51;

in synaxario (fol. 292a): Втк· ѳ҃ мѳ· глв· рп҃д· Рече своимъ оуч· егоже аще свѧ· чти до седми десѧти седмицеѧ· прѣстѫпи ѿ тѫдꙋ въ глв· рп҃ѳ· чти егда сконча ıс· до иц҃ѣли ѧ тꙋ· и по том прѣстѫпи рч҃в глв· тогда принесошѧ емꙋ дѣти да възложитъ на нѧ рѫцѣ· коц҃ отиде ѿ тѫдоу; in glag. textu, qui ad interpolatam codicis partem refertur, evangelica verba hoc modo leguntur: елико аще съвѧжете (Matth. XVIII. 18), до седъмь десѧтъ кратъ седъмицеѭ (ib. 22), тогда привѣсѧ къ немоу дѣти да рѫцѣ възложитъ на нѧ (Matth. XIX. 13);

in synaxario: Пѧк· а҃ı мѳ· гл· сн҃ѕ· . Рече ꙗко мльниі исход· чти до близъ есть при двереχъ· прѣстѫпи въ глв· с҃ѯг ї чти блюдѣте

оѵбо ꙗко не вѣсте въ кꙑ чѣсъ г҃ь вашъ прид · · · in glagolitico textu haec habes: бѫдите оѵбо ѣко не вѣсте въ кѫѭ годинѫ (Matth. XXIV. 42).

Similis lectionum discrepantia in additamentis, quae in marginibus evangeliorum occurrunt, repetitur, v. gr.:

Fol. 26a ad calcem paginae char. cyrill. miniatis haec addita sunt: Втoк· ѕ҃ нед· В он· съвѣтъ сътворишѫ фарисеие· Сѫб· по рождьствѣ· В он· по і҃с· идошѫ народи мнози; uterque locus in glag. textu legitur sic: фарисѣі · · съвѣтъ створишѧ (Matth. XII. 14), ідошѧ (ib. 15).

Fol. 118b char. cyr. min. ad calcem pag. haec habes: пѧк· ѕ҃і нед· ѡт мр· В он· бѣ же пас· ѡпрѣснокъ, quae in ipso evangelio glagolitico sic leguntur: бѣ же пасха і опрѣснъци (Marc. XIV. 1).

Cum multa alia tum haec maxime argumento sunt synaxarium Ioannis presbyteri eiusque rubricas evangeliis adpositas aetate multo posteriora esse quam ipsum textum evangeliorum. Atqui idem ille cum hoc modo codicem augeret, id unum egisse videtur, ut textum evangeliorum ad lectionem ecclesiasticam accommodaret. Cuius rei gratia etiam capita Ammonii in margine notavit hoc fere modo: ad Matth. X. 11, 12, 14 in fol. 20a dextero margini characteribus cyrillicis miniatis haec applicata sunt: пг҃ мт, пд҃ мт, мт пе҃; ad Matth. X. 16, 17 fol. 20b: мт пѕ҃, пз҃ (sine мт); fol. 66a ad Matth. XXVI. 30, 31, 33: спѕ҃, спз҃, спи҃, спѳ҃. Haec et his similia characteribus cyrillicis miniatis scripta, quam plurimum in dextero paginae margine exarata sunt totumque codicem, suppositiciis septendecim foliis non praetermissis, prosequuntur.

Atque quo singulae evangeliorum lectiones legenti magis ante oculos essent, persaepe prima quaeque vocabuli a quo lectio incipit littera super glagoliticam eius figuram cyrillice inscripta est. Etiam compendia зач et коц quae зачѧло (initium) et коньць (finis) significant non raro cyrill. characteribus textui interposita sunt.

Quod Ioannes presbyter codicem nostrum in usum ecclesiasticum sui temporis formare conatus est, iam inde apparet eum utriusque scripturae peritum fuisse, quamvis sine dubio cyrillica uti maluerit. Neque vero is unus, sed complures alii Bulgariae presbyteri saeculo duodecimo in eadem caussa fuisse videntur, quod ut credam multa mihi argumento sunt.

VI.

Etenim codex noster non unius Ioannis presbyteri in manibus versabatur: rasurae emendationesque cyrillicis characteribus factae, quae permultis locis, in quavis fere pagina, apparent, versionem evangeliorum iterum atque iterum ad alia exemplaria castigatam esse demonstrant.

Praeter Ioannem presbyterum cuius partes iam descripsi, tres quattuorve diversi emendatores nostri codicis statuendi sunt, quos literis *a*, *b*, *c*, *d* distinguo.

Quorum primus, qui frequentissime occurrit, omnem curam atque operam ponebat in radendis quae superflua, explendis quae omissa, emendandis quae vitiosa aut fuerunt aut certe visa sunt. Scriptorem *a* nomino; manum eius in tabella speciminum tertia cognosces satisque rudem fuisse facile concedes.

Alter qui aetate superior erat quam *a*, in interpretandis glossis potissimum elaboravit, cuius generis sunt quae ad cod. fol. 100a, 108b, 128a, 131a, 132a, 283a notavi, quibus adde: fol. 6b (Matth. V. 26) vocabulum **конъдратъ** in margine char. cyr. per **трьхть** explicatur, fol. 89b (Marc. V. 35) **архисѵнагога** in margine interpretationem **кназь съньмишта** exhibet. Scriptorem *b* nomino, cuius manum in tabella speciminum altera videbis. Sed praeter interpretationem glossematum etiam nonnulla alia ad eundem referri credo, cuius generis sunt quae ad Luc. XI. 19—20, Joan. IV. 22—23 notavi, quibus locis lacuna textus a duobus emendatoribus expleta est: alter *a* alter *b* fuisse videtur. Itidem quae ad fol. 187b, Luc. XIV. 24, et ad Joan. IV. 11 in notis criticis adfero, emendatoris *b* esse puto.

Eidemne illi an tertio cuipiam emendationes Marci I. 38. 40 et IV. 20 debeamus, equidem distinguere nequeo, quare scriptorem *c* appello.

Itaque quartus, sin minus tertius, ille habendus est, qui fol. 70b ad Matth. XXVII. 11 vocabulum **воѥводѣ** in margine cyr. char. min. apposuit, interpretaturus graecum **ігѣмонъ**. Scriptorem *d* appello.

Denique fol. 281a in margine haec verba occurrunt: **чь** ^т **ⰸ** | **въ оно** | **врѣм**, in quibus characteribus cyrillicis unum glagoliticum admixtum vides. Commemoratu dignum est ceteras huius generis annotationes glagolitice scribi, veluti fol. 270a, 279a, 222a al; qua re permotus equidem scriptorem, quem *e* appello, omnibus ceteris priorem aetate fuisse existimo proximeque ab ipso glagolita abfuisse.

. Praeterea notandum est fol. 230b ad calcem paginae characteribus cyrillicis sat antiquis haec scribi: **да прωсти бъ грѣхъı томоу еже писа тетраваге͏лие** (cetera deficiunt). Manum scriptoris noli cum prioribus confundere.

Sub finem evangelii Matthaei fol. 83b recentioris temporis scriba cyrillicus haec apposuit: **ги бе нашъ: въшедъı въ м· дни съ мариѩ | материѩ своѩ: и о**^т **пазоу | хъı праведнаго семе | она . . . .** Quibus praemissis idem ille duas imagines admodum rudi arte depinxit: alteram laeva ex parte, barbatam, Zachariae — supra caput eius aliquot literae adhuc leguntur: · · **розвитер** | · · **ахарикѣ** | · · · — alteram inclinato capite et manibus quasi decussatis in pectus, Annae. Medio inter utramque imaginem spatio haec verba leguntur:

чрънницовъı тъщѣ · · · ѣ | марıѣ · михалъ | стана · марıѣ · | бѣлко · петрꙋша ·

Ab eodem nisi fallor etiam in postremo evangelio Lucae fol. 224 b haec nomina apposita sunt:

гръковъı дшѣ · никола · алеѯи ·
мариа · стилıѣнъ · марıѣ · коста ·
марıѣ · кали : ѣнъ · кали · герги ·
нерен · кали · герги · кали ·

VII.

Iam ad evangeliorum textum venio, quem principio integrum unius scribae manu exaratum credo neque quidquam defuisse, nunc autem, praeterquam quod septendecim folia secundae manus eximas necesse est, diversis locis singula binave folia deperdita scias. Et quidem quae hodie codicis condicio est, hisce prorsus caret: Matth. cap. I—III. 10, cap. IX. 12—21, cap. XVII. 6—23; Marc. cap. III. 30 — IV. 11, cap. XVI. 14—20; Luc. cap. IV. 5—27, cap. XIII. 28 — XIV. 2, cap. XXIV. 30—44, Ioan. cap. III. 12—35, cap. XVII. 12—24, cap. XX. 3—27. Lacunam, quae Matth. XVI. 20 usque ad XXIV. 20 pertinet, septendecim expletam dixi foliis: duodeviginti fuerant, sed quo Matth. XVII. 6—23 continebatur excidit. Denique etiam post folia 129 et 130 proximum quod erat, in quo reliqua pars summae capitum evangelii Lucae legebatur, deperditum est.

Singuli Evangelistae continua verborum serie se excipiunt, lectionum ecclesiasticarum distinctio in textu hac ratione apparet, ut a quibus lectio incipiat verba singula binave plerumque characteribus miniatis exarata sint. Equidem distinctis litteris rem indicavi. Non raro litteras **кон** sive **коц** (lege **коньць**) et **зач** (lege **зачѧло**) eiusdem scribae manus textui interposuit, qua in re graeci codices exemplo fuerunt, in quibus persaepe *ἀρχή* et *τέλος* occurrunt. Videsis Novum textamentum graecum a Matthaeo Wittenbergae (1803) editum aut librum Scriveneri consule qui A plain introduction to the criticism of the new testament (sec. ed. Cambridge 1874) inscribitur, p. 69—70. Omnia huiuscemodi additamenta, si quidem a primo codicis scriptore originem ducunt, ut suum in textu locum obtinerent, recte, opinor, curandum putavi. Sed notandum est in supplemento secundae manus lectionum ecclesiasticarum nullam rationem haberi.

Eusebii canones qui dicuntur in marginibus, plerumque laeva ex parte paginae, glagoliticis characteribus primae manus notantur: canon miniato, evangeliorum capita nigris. Speciminum scripturae tabella altera duo exempla praebet, quibus addo haec:

Fol. 62b laevo in margine ad Matth. XXV. 30 spectant capita

ⱅ ⱄ ⱁ ⰲ
ⰿ ⰵ — quod cyrillice significat — т с о в
м є

ⰽ ⱄ ⰾ ⰰ
ⰾ — к с л а
л

ibidem ad Matth. XXVI. 31 spectat

ⱅ ⱄ ⱁ ⰳ
ⰿ ⰺ — quod cyrillice significat — т с о г
м ї

Fol. 64a laevo in margine ad Matth. XXVI. 6 pertinet:

ⱅ ⱄ ⱁ ⰷ
ⰿ ⰰ — т с о ѕ
м а

ⱃ ⱃ ⱀ ⱀ
ⰿ — quod cyrillice expressum — р р н н
м

ⰽ ⱁ ⰴ
ⰾ — к о д
л

ⱀ ⱍ ⱀ
ⰺ — н ч н
і

Sunt folia quorum totum sinistri marginis spatium huiuscemodi adnotationibus contineatur, veluti fol. 65b, 126a, al. Ubi opus erat, ut canon decimus notaretur, ἐν ᾧ ἕκαστος αὐτῶν περί τινων ἰδίως ἀνέγραψεν (verba sunt Eusebii), ibi literae ⰺ saepenumero єд (glagolitice ⰵⰴ) subscribitur, quod abbreviationem vocabuli єдинъ (unus, unicus, nempe canon) significare puto, veluti:

fol. 6b (ad Matth. V. 27) — ⱅ ⰿ ⰿ ⰳ, ⰺ, ⰵⰴ

fol. 8b (ad Matth. VI. 1) — ⱅ ⰿ ⰺ ⰲ, ⰺ, ⰵⰴ

Qui lacunam codicis septendecim foliis explevit, ab Eusebii canonibus adponendis prorsus abstinuit.

VIII.

Praeter Eusebii canones eadem prima manus brevibus quos dicunt sive titulis maioribus textum instruxit, de quibus Scriveneri librum laudatum p. 53 ss. consule, in editione Novi Testamenti quam de Matthaei curavit, mediis evangeliorum verbis intextos habes. Quos titulos glagolita noster in summis atque imis marginibus adponere consuevit, sed propter mutilos codicis margines non omnes leguntur; nonnullos et ipse scriba praetermisisse videtur.

Evangelio Lucae summa capitum praemittebatur, quae tribus foliis con-

tinebatur, nunc in altero folio capite 75-o series interrumpitur, tertium autem quod erat folium excidit. Omnes 75 tituli qui in summa reliqui sunt graecis optime respondent. Contra in marginibus textus neque numerus eorum completus est neque eisdem ubique verbis ac in praecedente summa exprimuntur, id quod ex brevi comparatione manifestum erit.

In summa capitum legimus:	In textu vero ita:
fol. 129 ѡ наспании	fol. 136b sm. а҃· ѡ нап'сании
fol. 129 ѡ стрѣгѫштихъ пастоусѣхъ	fol. 137a sm. в҃· ѡ стрѣгѫштихъ пастꙑрихъ

Cap. 3 et 4 non apparent, sive praetermissa sunt sive absciso cum margine perierunt; cap. 5 fol. 140b im. eisdem verbis exprimitur ac in summa capitum; cap. 6

fol. 129 ѡ къпрошшихъ іоан'на	fol. 141b sm. ѡ въпрошшихъ народѣхъ

graece: *περὶ τῶν ἐπερωτησάντων τὸν ἰωάννην*; cap. 7 nihil variant; cap. 8

fol. 129 ѡ імѫштимь д҃хъ бѣсьнъ	fol. 144a im. ѕ҃· ѡ імѫштимь бѣсъ тьмьнъ

graece: *περὶ τοῦ ἔχοντος πνεῦμα δαιμονίου.*

Cap. 9 eisdem verbis utroque loco legitur, cap. 10 omissum, cap. 11—14 concinunt, cap. 15:

fol. 129 ѡ імѫштимь соухѫ рѫкѫ	fol. 149a im. ѡ соухорѫцѣмь

Cap. 16—21 nihil variant; cap. 22

fol. 129 ѡ притъчи сѣѭштаего	fol. 158a im. ив҃· притъча сѣѭштаего

Cap. 23—31 non discrepant; 32—34 sive in textu praetermissa sunt sive in abscisis marginibus legebantur, cap. 35—39 eisdem verbis, cap. 40 et 41 omissa. cap. 42 utroque loco idem, cap. 43 et 44 abscisa, cap. 45—47 nihil variant, cap. 48—56 in textu non apparent, cap. 57

fol. 130 ѡ ошьдъшимь въ странѫ далече	fol. 189b im. ѡ блѫдьнѣемь снѣ

graece: *περὶ τοῦ ἀποδημήσαντος εἰς χώραν μακράν* (interpres slovenicus altero loco *περὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ* legit).

Cap. 58—61 non apparent, cap. 62 idem, cap. 63—64 praetermissa, cap. 65 idem, reliqua desunt, sive praetermissa sive una cum abscisis marginibus perierunt.

Ex hac comparatione elucet, scribam codicis non magnopere curasse, ut omnes titulos, qui in summa inerant, suis locis textui adponeret.

Quod in evangelio Lucae factum esse repperimus, idem de reliquis conicere licet, quamquam nostro in codice ceteris Evangelistis neque quidquam

praemittitur neque medium inter Matthaeum et Marcum, Lucam et Ioannem quidquam excidisse videtur. Vestigia tamen satis multa manent, quae titulos maiores qui vulgo breves dicuntur, si non omnia evangelia summatim praecessisse, certe textui additos fuisse demonstrant. Quos cum suis locis accurate notaverim, nihil est cur hic denuo repetam; verbo dicam ad evangelium Matthaei notari titulos 6, 7, 8, 9, 10 (hunc omissum in editione hic addam: fol. 15 b im. **ѡ непокелѣноумоу въ слѣдъ ιти**), 11, 12, 25, 26, 27, 28, 29 (ubi pro graeco *περὶ τῆς Χαναναίας* interpres slovenicus ex evangelio Marci **ѡ пиник̂исиι** = *περὶ τῆς φοινικίσσης* deprompsit), 30, 31, 32, 33. In supplemento scriba titulis adscribendis omnino abstinuit, quorum ne in ultima quidem parte Matthaei ulla vestigia apparent. In evangelio autem Marci leguntur tituli: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 13, 15. Denique ad evangelium Ioannis accesserunt: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 14, nonnullorum vestigia apparent, ceteri omissi.

Mea quidem sententia haud procul a vero aberraverit, qui exemplar unde codex noster tamquam ex fonte fluxit in titulis adhibendis aliquanto accuratius fuisse crediderit. Sed de his satis.

IX.

Est unde cognosci possit codicem nostrum non admodum breve tempus inter manus glagolitice scribentium atque legentium versatum esse, qui prius quam proprium scripturae genus abdicassent, librum nostrum variis adnotationibus auxerunt. Ac primum quidem commemorare par est, in marginibus codicis aliquot lectiones ecclesiasticas notari litteris glagoliticis, quas equidem primae manui tribuere non ausim, quamvis forma simillimae sint characteribus scribae principalis. Quae cum etiam a manu secunda, cui supplementum debemus, prorsus alienae sint, ego medium inter utrosque fines locum eis assigno prioresque aetate quam glagolitica supplementi, posteriores quam glagolitica scribae principalis esse statuo. Additamenta huius generis sunt:

Fol. 68 a imo in margine dextero: **зач в҃ | въ он··· | ма вѣсѧ | иса҃ къ ка | ιфѣ**, ad Matth. XXVI. 57 refertur, evangelium tertium *τῶν ἁγίων παθῶν*.

Fol. 70 a medio in margine: **чьт д҃ | въ оно | крѣм ви|дѣвъ | ιюда·| прѣдавъι**, ad Matth. XXVII. 3 pertinet, evang. quintum *τῶν ἁγίων παθῶν*.

Fol. 81 b medio in margine: **зач** miniatis, **в҃ ι҃** nigris charact., lectionem *τῶν ἁγίων παθῶν* duodecimam significat, quae a Matth. XXVII. 62 incipit.

Fol. 125 b in superiore parte marginis sinistri: **въ он крѣ|мѧ вοι|ни вѣ|сѧ иса | на двο|ръ καιа|финъ | еже ест**, in dextero margine **зач е҃**; ad Marc. XV. 16 refertur, evangelium sextum *τῶν ἁγ. παθ.*

Fol. 127 b summo in margine: **зач··· приде ιосифъ отъ ἀримат̂еѧ**, ad Marc. XV. 43 refertur, evangelium decimum *τῶν ἁγ. παθ.*

Fol. 133b imo in margine laevo: зач ¦ въ оно вр | въста|в'ьши марнѣ, ad Luc. I. 39 pertinet, quae lectio saepius repetitur vid. Matthaei ed. N. T. ad locum cit.

Fol. 144a super. in parte dext. marg. ѡ лк глав | в і· въ он | вьнид ··· | нс въ к·|ферън·|оумъ, ad Luc. IV. 31 refertur; quid caput decimum tertium indicet, ignoro.

Fol. 222a medio in margine: чьт д | въ он врѣм | петръ | въставъ, ad Luc. XXIV. 12 refertur, evangelium quintum ἑωθινόν.

Fol. 270a in imo margine: чьт а | рече гь | своимъ оученикм·, ad Io. XIII. 31 spectat, evangelium primum τῶν ἁγ. παθ.

Fol. 279a imo in marg. чьт в | въ оно | врѣмѧ | изиде | исъ съ | оучник··, ad Io. XVIII. 1 pertinet, evangelium secundum τῶν ἁγ. παθ.

Fol. 281a in margine characteribus cyrillicis, quibus unum glagoliticum ⱃ admixtum: чьт ⱃ | въ оно | врѣм··, ad Jo. XVIII. 28 refertur, evangelium quartum τῶν ἁγίων παθῶν.

Fol. 284a in dext. marg. зач ·з· | въ и в ··· | мѧ, ad Io. XIX. 23 spectat, evangelium nonum τῶν ἁγ. παθ.

Fol. 285b: зач· іон с ʒ | чьт ж, ad Ioannem XX. 1 refertur, evangelium septimum ἑωθινὸν significat.

Fol. 287b in dext. marg. зач· чьт· а і | въ он ѣви | сѧ исъ, Ioann. XXI. 15, evangelium undecimum ἑωθινόν.

Vides hic praecipue evangelia τῶν ἁγίων παθῶν, quae numero duodecim sunt, notari; lectiones 7, 8, 15 aut omissae sunt aut margines codicis mutilati. Etiam ex numero undecim evangeliorum matutinorum tantum quintum et septimum notatur, de reliqnis non liquet. Alia quaedam eodem modo diversis codicis locis apposita propter circumcisos margines iam non apparere facile crediderim; certe exempla habes folio 282b, ubi in summo margine нерьі ··· кроста ··· на іса leguntur, fol. 275b, ubi abscisorum vocabulorum vestigia manent, fol. 189b ubi in margine lego ··· ричѧ | ··· тиснъ | ··· ѧза.

Quibus minutiis ne iusto maiorem vim tribuere videar, huiuscemodi additamenta multum conferre affirmo ad quaestionem quo tempore codex scriptus sit persolvendam, quam mox pertractabo.

X.

Omnium quae tempore codici nostro accesserunt supplementa gravissimum esse apparet id, quo scriba quidam glagoliticus lacunam quae inde a Matthaei XVI. 20 usque ad Matth. XIV. 20 pertinebat, explevit. Duodeviginti foliis id effecerat, quorum unum excidisse dixi. Genuinam autem scripturam viginti quattuor folia comprehendisse computavi. Cum membrana tum characteres gla-

golitici huius supplementi a reliquis utique discrepant. Membrana quidem crassa atque aspera est, vestigiaque abrasae scripturae, quae glagolitica fuisse videtur, praefert. Characteres autem glagolitici rudes sunt forma, ex angulosis magis quam rotundis figuris constant, a scriba imperito obtuso stilo exarati videntur atque admodum palluerunt. Aliquot versus exempli causa ex numero optime conservatorum elegi, quos in tertia speciminum tabella summo loco adposui.

Accedit, quod etiam orthographia supplementi alia est ac reliqui codicis. Etenim scriba horum de quibus loquor foliorum nullum discrimen novit inter **ъ** (ⰳ) et **ь** (ⰴ), sed ubivis **ъ** (ⰳ) adhibet; eodem modo discrimen inter **ѫ** (ⱘ) et **ѭ** (ⱙ) paene evanuit, cum ubivis fere ⱙ (**ѭ**) scribatur; imo suspicari licet, litteram ⱙ scribae id valuisse quod nobis **ѫ**, ⱘ vero id quod **ѭ**, sed equidem in transcriptione communem usum observavi. Vocalis ⱔ (**ѧ**) persaepe usurpatur loco ⱘ (**ѩ**), posterioris litterae usus valde rarus est. Diphthongus **ꙑ** non solum elementis ⰟⰊ redditur, sed etiam per ⰟⰉ (**ъι**) atque ⰟⰋ (**ън**) exprimitur, quod in genuina codicis parte non fit. Neque inter **ı** (ⰺ) et **ι** (ⰹ) id discrimen intercedit, quod a principali scriba plerumque observatum est. Pro **шт** fere, tametsi non semper, **щ** usurpatur. Sed discrimen inter **з** (ⰸ) et **ѕ** (ⰷ) scriba novit.

Ex his colligitur, cum supplementum scriptum sit, antiquas palaeoslovenicae orthographiae normas non nisi ex parte etiam tum valuisse. Sed cetera grammatica non multum discrepabant, veluti genetivi formae quae in **аѥго** desinit atque in reliquo codice persaepe adhibetur, hac in parte libri nullum exemplum exstat (etiam in **ааго** sive **ѣаго** desinentis genetivi non nisi unum exemplum invenies), neque dativo qui in **оуѹмоу** aut **оуѥмоу** terminatur, scriba uti voluit (unum exemplum exstat). Contra in aoristis exprimendis idem ille vetustissimis formis non abstinuit, conferas si libet: **извѣсѧ** Matth. XXI. 39, **привѣсѧ** ib. XVIII. 24, XIX. 13; **ѧсѧ** XXI. 32, **приѧсѧ** XX. 10, **принѣсѧ** XXII. 19; **ιдѭ** XIX. 2, XX. 29, **отидѫ** XXII. 22. Etiam potentialis antiquiore forma usus est: **ащѥ бимъ бꙑли··нѥ бимъ··бꙑли** XXIII. 30. Eiusdem generis sunt formae part. praet. act. verborum quartae classis: **приступъ** (rectius **приступ҃ь** sive **приступль**) XIX. 16, **оставъ** (rectius: **остав҃ь** sive **оставль**) XXI. 17, **створъша** XXI. 6, **рождъшѥ** XXII. 5. Denique varii casus vocabuli **братъ** et **братиꙗ** semper cum **р** occurrunt, qui sunt **братръ**, **братриѣ** et alia, cf. XVIII. 15, 21, 35, XXII. 24, 25, XXIII. 8.

Quibus omnibus si addideris usum vocalium **ѭ** et **ѧ** (quae etiam pro **ѫ** et **ѩ** usurpantur) plerumque grammaticae palaeoslovenicae regulis consentaneum esse — in his scriba tamen nonnunquam peccavit, videsis Matth. XVIII. 3 **прогнѣвавъ сѫ**, 19 **ѥѫжѥ**, Matth. XIX. 2 **могѭи**, Matth. XXI. 17 **въ виѳаниѩ**, Matth. XX. 19 **прѣдадѫтъ** — non dubitabis ad sententiam meam accedere, qui supplementum saeculo exeunti undecimo, sin minus, ineunti duodecimo tribuo.

De singulis non agam — namque omnium quae commemoratu digna sunt suis locis in adnotationibus criticis mentio facta est — id unum admonere velim, ne quis cyrillicas quae textui interpositae sunt litteras (ь, ы, ьи, ж, д, шь, ρ, фд) posterius interpolatas existimet; contra uno exemplo excepto, quod Matth. XXI. 37 legitur, quaecunque cyrillica elementa in textu supplementi glagolitico apparent, omnia sine ullis rasurae vestigiis ab eadem manu scripta esse certum est; unde efficitur, etiam hunc scribam utriusque scripturae guarum fuisse. Atque adeo mihi quidem persuasum est istum scribam non aequali tantum sed etiam maiore in cyrillicis quam in glagoliticis characteribus scribendis exercitatione fuisse, in explendo autem codice ea potissimum de causa glagoliticis usum esse characteribus, quo magis operam suam cum principali codicis forma exaequaret. Hac sane condicione facillime explicatur, cur litterae cyrillicae in textu occurrant, quarum rationem alioquin nullam video.

XI.

Certo certius est supplementum lacunae explendae gratia scriptum esse, quod iam inde patet quod ultima eius pagina restricto spatio maiorem usitato versuum numerum continet. Scriba manifesto operam dedit, ut quidquid textus reliquum erat usque ad terminum lacunae una pagina absolveret. Sed quonam casu illa viginti quattuor folia perierint, latet; veri simile est post longiorem denique codicis usum id factum esse. Certe omnibus additamentis glagoliticis, de quibus supra, cap. IX, agitur, codex iam auctus erat cum iacturam fecit. Quamobrem neminem puto fore qui falsam me rationem subducere arguat, si codicem ipsum centum sin minus quinquaginta aut sexaginta annis prius scriptum esse statuam quam supplementum. Discrimen orthographiae, quod inter utramque partem operis intercedere dixi, tantum abest ut huic sententiae obstet ut etiam maius intervallum interfuisse sinat. Verum equidem qui in argumentatione tute cauteque procedere malim, satis habeo contendere librum nostrum nequaquam inferiorem esse saeculo undecimo medio, immo nisi omnia fallunt iam exeunte saeculo decimo aut ineunte undecimo confectum esse. Quare sic mihi persuadeo, monumentum quod hoc libro tibi, benevole lector, offero, ex numero vetustissimorum linguae palaeoslovenicae documentorum esse facileque inter omnia quae nunc novimus primum locum obtinere.

Sed ubi terrarum codex scriptus sit, difficile dictu est; certo constat id unum, monumentum nostrum aut ex ipsa linguae palaeoslovenicae patria originem ducere, quam sententiam Miklosich in novissimo de sonis linguae palaeoslovenicae libro (Altslovenische Lautlehre, Wien 1878) non semel affirmavit, aut in Bulgariae partibus ad genuinum exemplar palaeoslovenicum satis accurate descriptum esse. id quod mihi quidem magis arridet, quippe qui bulgarismorum

quos dicimus vestigia repperisse mihi videar, quos non archetypo sed nostro apographo tribuere par est.

Huius generis aliqua exempla proferre iuvat: bulgarico more **оу** confunditur cum **о** in **тъкъмоу** (Marc. V. 37) pro **тъкъмо**; **є** cum **и** in infinitivo **хвалитє** (Luc. XIX. 37) pro **хвалити**, in imperativo **оусѣцє** (Matth. V. 30) pro **оусѣци**, in **пиєти** (Io. VI. 53) pro **пиєтє**, in **ни въливаєтъ** (Marc. II. 22) pro **нє въливаєтъ**. Aliquotiens **ѧ** pro **є** et in vicem **є** pro **ѧ** ponitur, quod a bulgarismis alienum non est: **оужасишє** (Luc. XXIV. 22) pro **оужасишѧ**, **єтъ** (Io. VIII. 20) pro **ѧтъ** aut **ѩтъ**, contra **отѧмлѭштааго** (Luc. VI. 30) pro **отємлѭштааго**, **бѧштьдьнъ** (Luc. XX. 29) pro **бєштѧдьнъ**, **вь врѣмѧ своѧ** (Luc. I. 20) pro **въ вр· своє**, **чьто бѣашѧ ѣжє гл҇ашѧ** (Io X. 6) pro **чьто бѣашє ѣжє глаголаашє**, nom. plur. masc. gen. **кръстѧштѧ**, **оучѧштѧ** (Matth. XXVIII. 19, 20), **бывъшѧ** (Io. VI. 19) pro **-штє**, **-въшє**. Sed quoniam bulgarice **є** uti **и** pronunciatur, fieri potuit ut etiam **и** cum **ѧ** confunderetur: **с҇нокє вашѧ** (Matth. XII. 27) pro **сн· ваши**, **ми** pro **мѧ** (Luc. XXIII. 42), **си** pro **сѧ** (Io. XVI. 2), **чисти** pro **чѧсти** (Io. IV. 44), **придѫтъ** (Matth. VI. 28) pro **прѧдѫтъ**, **вѧдѧ** (Io. IX. 7) pro **видѧ**, **осѫдѧтъ** (Luc. XI. 31 cf. Matth. XII. 42) pro **осѫдитъ**, **скврънѧтъ** (Matth. XV. 20) pro **скврънитъ**, **сълазѧтъ** (Marc. XIII. 15) pro **сълазитъ** atque **оузьритъ** (Matth. XIII. 15) pro **оузьрѧтъ**. Quin etiam est ubi **ѭ** in vicem **ѩ** more bulgarico succedat: **водъı вьслѣплѫштѫѭ** (Io. IV. 14) pro **въслѣплѭштѧѩ**, part. praet. act. **вьземлѭ** (Luc. XIX. 22) pro **въземлѩ**, acc. plur. **юдєѭ** (Io. XI. 33) pro **юдєѩ**, cf. notas ad Marci I. 38. 40, Matth. VIII. 14. Serbico autem magis quam bulgarico modo in his peccatur: **грѧдоуштю** (Luc. IX. 42) pro **грѧдѫштю**, **іноудоу** (Io. X. 1), **отъ тоудоу** (Marc. VII. 24) pro **інѫдоу**, **тѫдоу**; **ан'дрѣоу** (Luc. VI. 14) pro **ан'дрѣѫ**.

Quae menda — etenim menda esse quis non videt — etiamsi sexcentis aliis exemplis, ubi rectus vocalium usus apparet, satis superque compensantur, tamen veluti inspersi corpori naevi faciem scribae originem atque patriam patefaciunt. Qua in re quantum coniectura colligitur, veri simile est auctorem nostri codicis scribae evangelistarii Assemaniani popularem fuisse compluriumque aliorum decimi saeculi vel undecimi scriptorum glagoliticorum, quorum diligenti operae rudera vetustissimae literaturae glagoliticae debemus. Maxima pars eorum haud scio an in illa parte veteris Bulgariae vixerit, quae ad meridiem atque occidentem vergebat Dalmatiaeque oris confinis erat. Est sane magna eorum similitudo cum glagolitis Dalmatiae, veluti ex fragmentis Clozianis perspicitur, quae in Dalmatia sive Croatia exarata esse multis probari potest. Utrisque autem, tam Bulgaris quam Croatis, liturgia slovenica litteraeque glagoliticae post repulsam in Pannonia latam hereditate quasi obvenerant neque parem utrobique

fortunae condicionem subierant. In Bulgaria enim glagoliticum scripturae genus brevi obsolevit, in Dalmatia usque ad hunc diem quamvis inopem vitam trahit magnumque prioribus saeculis monumentorum numerum protulit.

Deteriorem rei glagoliticae statum, qui iam exeunte saeculo undecimo, si non multo prius, in Bulgaria consecutus est, ipse codex noster palam prodit. Tene memoria, quae de rudi forma supplementi atque diversis cyrillicorum emendatorum additamentis dixi, unde facile tibi persuadebis posteriora nostri codicis tempora iniquiora fuisse prioribus literaturamque glagoliticam magis magisque in angustias coactam esse cyrillica.

XII.

Quisquis ille fuit, a quo glagoliticum supplementum interpolatum est, quisquis ille emendator cyrillicus, unus et alter, qui variis additamentis codicem instruxit, omnes pariter cum Ioanne presbytero aut origine Bulgari fuisse aut in Bulgariae regionibus vixisse statuendi sunt: ipso labore patria eorum convincitur.

Sed quo tempore codex in montem Atho migraverit, non patet, neque tamen miraberis quod in monasterium potissimum sancti Georgii vulgo Zographu delatus est, si animo perpenderis, quam artis venerationis vinculis illud monasterium cum Bulgaria coniunctum sit quotque quantisque Bulgariae principum beneficiis cumulatum. Ubi iam inde a saeculo decimo bulgaricos monachos viguisse magnaque in potentia fuisse cum multis aliis probabile fit tum praecipue documento quod nuper Bodjanskij Mosquensis publicavit (Чтенія въ императорскомъ обществѣ исторіи и древностей россійскихъ, 1873, I.). Etenim cum anno DCCCLXXX—I pacti cuiusdam confirmandi gratia litterae graecae scriptae essent duplices, in altero exemplari ἡγούμενος monasterii cyrillicis characteribus nomen subscripsit: **Макарие еромонахъ игоуменъ зоуграфскꙑ за истинѫ подъписахъ** [1].

Iam ibidem codex usque ad nostrum tempus in occulto latebat, nisi credere malis monachis monasterii qui Bulgaricae nationis erant eum officia praestitisse, quod negari quidem nequit neque tamen omnino verisimile est. Nostro denique saeculo, postquam animi Slavorum denuo antiquitatis suae perscrutandae amore inflammati sunt, popularis meus, Antonius de Mihanović, qui tum consul Austriacus Constantinopoli degebat, primus anno MDCCCXLIII et ipse codicem vidit et alios de eodem commonefecit. In quibus Victorem Grigorovič honoris causa nomino, qui cum proximo anno per orientem iter faciens Athonem adiisset,

[1] Nolim tamen contendere hanc caussam sine ulla dubitatione esse: characteres enim subscriptionis cyrillicae eiusmodi sunt ut etiam ad saeculum decimum quartum referri possint, quo Macarium quendam monasterii Zographu hegumenum fuisse constat.

a Mihanovicio instructus primum omnium Zographu monasterium visit, ubi codicis legendi paucisque describendi locus datus est. Ex verbis ipsius, quae in descriptione Itineris quam anno MDCCCXLVIII russica lingua Casanii edidit leguntur, id unum plane intelligitur, codicem nostrum iam tum mancum fuisse, sed miror quomodo CCCVIII folia numeraverit cum non nisi CCCIV exstent; menologium nondum ultimis aliquot foliis caruisse crederes, nisi id die VIII Ianuarii abrumpi iam a Grigorovicio affirmaretur. Ergo in foliis numerandis erravit. Sed fuerunt qui ab illo ipso codicem quattuor foliis privatum esse suspicarentur.

Postea codex ab aliis, qui montem Atho viserunt, quasi per transennam conspectus est, uti a Demetrio Avraamović qui in libro quem annno MDCCCXLVIII serbica lingua Belgradii eddidit — Света гора inscribitur — pag. 169 paucissimis verbis codicis mentionem facit. Neque Paulus Šafařík qui anno MDCCCLIII celeberrimum librum Památky hlaholského písemnictví publicavit, ubi uno conspectu quidquid de re glagolitica tum quidem dici poterat composuit, maiorem codicis notitiam habuit.

Denique anno MDCCCLVII Petrus Sevastianov, Russus omnis generis antiquitatum amantissimus atque curiosissimus, codicem nostrum lucis acumine adhibito, quam photographiam appellamus, totum subtiliter et eleganter depinxit, cuius operis exemplar unicum imperatori Alexandro II obtulit, a quo in bibliotheca publica Petropolitana servari iussum est. Anno vero MDCCCLX codex ipse eisdem vestigiis ingressus Petropolim venit, quod factum charta codici praefixa ita explicatur [1]:

> Сіе глаголическое Евангеліе Аѳоно-Зографская славеноболгарская общежительная обитель вручила дѣйствительному статскому совѣтнику Петру Севастіанову поднести въ даръ Его Императорскому Величеству самодержцу Россіи отъ лица всего братства. Сентябрь 8 дня 1860го года.
>
> Настоятель Архимандритъ
> Анѳимъ съ братіею.

XIII.

Textus particulam primus Ismael Sreznevskij publicavit, usus excerptis a Bulgaro cognomine Petković, qui tunc optimae spei iuvenis erat, sibi concessis. Specimina referuntur ad Io. I. 1—17, Marc. I. 1—8, XVI. 1—8, satis-

[1]) Hoc evangelium glagoliticum conventus fratrum slavobulgaricorum monasterii Zographu in Athone Petro Sevastianov, qui a consiliis publicis imperii est, commendavit offerendum de nomine totius familiae Suae Maiestati Imperatori omnis Russiae Sept die 8° 1860. Hegumenos Archimandrita Anthimus cum fratribus.

que accurate scripta sunt, nisi quod editor non bene intellexit transscriptionem, quae a Petkovicio ad glagoliticam litterae ѧ formam exprimendam adhibita est. Res prodiit Petropoli anno MDCCCLVI in libro qui russica lingua inscribitur: Изслѣдованія и замѣчанія о древнихъ памятникахъ старославянской литературы p. 135—166.

Proximus deinde Venceslaus Hanka ex exemplari Petri Sevastianov pauca protulit glagoliticis characteribus impressa in libro, quem anno MDCCCLIX Pragae edidit: Начала священнаго языка Словянъ. In quibus praeterquam quod ⱑ ab ⱒ distinguere supersedit signisque adhibendis abstinuit, caetera praeter consuetudinem paucis tantum mendis inquinavit. Excerpta ex folio 62b—63a, 66b—67a depromta ad Matth. XXV. 29—40, XXVI. 34. 35 referuntur.

Eodem fere tempore professori litterarum slavicarum Petropolitano nova textus penitus pernoscendi occasio data est, cum Petri Sevastianov exemplar integrum solis ope confectum ei in manus pervenit, quod anno MDCCCLVIII factum esse ipse praedicavit publice in Извѣстія имп. Академіи наукъ, томъ седьмой, pag. 367—70. Cuius renovati studii fructum aliquot annis post (1863) in dissertatione quae tomo quarto operum societatis archaeologicae Petropolitanae (Извѣстія имп. археологическаго общества) p. 93—119 inserta est, publici iuris fecit. Verum enim vero ne his quidem, quamvis gravissima essent, rem absolutam esse vidi. Etenim Ismael Sreznevskij cum ex consuetudine sua complurium textuum specimina selecta quam unius cuiusvis summam edere mallet, ex nostro quidem codice non multum protulit: Matth. VI. 24—32, XXI. 21—32, XXVI. 21—34, Luc. XVII. 34—37, XVIII. 1—10, Io. IX. 18—30 characteribus glagoliticis, Matth. X. 1—42, XI. 1—21, Io. I. 1—28, IV. 5—42, Luc. XXIV. 13—29 cyrillicis edita sunt, neque omnia ad amussim.

Itaque operae pretium me facturum existimavi, si ad extremum hoc linguae palaeoslovenicae monumentum gravissimum totum ederem; cuius negotii perficiendi consilium cepi, cum abhinc octo annos forte fortuna contigisset, ut Petropoli aliquamdiu antiquitati slavicae, quae litteris continetur, perscrutandae vacarem. Sed muneris officio mox Odessam avocatus, interruptum transcribendi laborem quattuor annis post demum repetii sed ne tum quidem ad finem perducere potui. Denique tertium eiusdem codicis gratia superiore anno Petropolim iter feci, et nunc quidem longinqui temporis propositum plane exsecutus sum.

Verum iam prius quam opus ipsum prelo subiiciendum curarem, cum ipse de natura linguae palaeoslovenicae quae hoc monumento continetur investigare coepi (videsis Archiv für slav. Philologie I. 1—55, II. 201—269), tum aliis exemplaris mei usum concessi, ex quibus Miklosicium (conferas libros eius: Altslovenische Formenlehre in Paradigmen, Wien 1874, 57—77, Altslovenische

Lautlehre, dritte Bearbeitung, Wien 1878) et Scholvinum (Archiv für slavische Philologie II. 482—569) nominare licebit. Qua quidem re tantum abest ut huic editioni quidquam detrahatur, ut nunc demum praestantiam monumenti gravissimis argumentis probatam videamus, unde facile mihi persuadeo fore qui accuratam editionem magno cum desiderio exspectent.

XIV.

Neque vero alienum a re est quaerere, num quae in codice ad historiam linguae palaeoslovenicae spectantia occurrant, quorum pertractatio ne in novissimis quidem operibus grammaticis omnibus numeris absoluta dici possit.

Cuius generis est inprimis participii praesentis act. ea forma nominativi masc. gen. sing., quam in transcriptione cyrillica charactere **а** distinxi. Exempla sunt haec:

грѧдаи Matth. XI. 3, Marc. XI. 9, Luc. VI. 47, VII. 19. 20, XIX. 38, Io. VI. 14. 35, XI. 27, XII. 13.

живаи Io. VI. 57.

саі Marc. XIII. 16; **саи** Io. I. 18, VI. 46.

ѣдаи Io. VI. 54, 58.

неса Marc. XIV. 13, Luc. XXII. 10.

In quibus noli **а** confundere cum **ѧ**, quoniam scriba codicis, quotiescunque hanc participii formam loco usitati **грѧдꙑи**, **живꙑи**, **сꙑи**, **ѣдꙑи**, **несꙑ** usurpavit, manifesto sonum **а** ab **ѧ** discernere conatus est, quod non fecisset, si **саи** idem ac **сѧи** valere credidisset, aut **грѧдаи** idem ac **грѧдѧи**. Quare ut ex scribae sententia aliquid statuam, mihi **а** illum fere sonum significasse videtur, qui in vetere pariter ac hodierna lingua bulgarica cum littera **ѫ** coniungebatur proximeque a brevi nonnihil obtusa vocali *a* aberat. Hac quidem condicione etiam assemanianum illud **сѫи** (**ⱄⱘⰻ**) explicatur, si modo **ѫ** bulgarico more usurpatum credas. Accedit quod in nostro codice ad Io. VI. 46 glagolitico vocabulo **саи** cyrillicum **ѫ** superponitur, unde plane intelligitur emendatorem vocabulum **сѫи** voluisse more bulgarico ut *sài* pronunciare. Adde etiam exemplum quod in glagolitico codicis supplemento legitur ad Matth. XIX. 12: **могѭи** sive rectius **могѫи**.

Alterum rei nondum satis pertractatae exemplum praebet diphthongus **ъı**, quae nisi fallor ab **ꙑ** distingui debet; in **ъı** quasi duplex sonus inest, ut sit vera diphthongus, **ꙑ** simpliciter sonat, eodem scilicet modo ac russicum ы in сынъ. Itaque codex noster in radicibus verborum nunquam plane **ъı**, semper **ꙑ** habet, quod est glagoliticum **ⱏⰺ** (non autem **ⱏⰹ**); contra in praefixis aut suffixis ubi **ъ** et **и** conveniunt persaepe **ъı**, quamvis aliquanto rarius quam **ꙑ** ponitur. Ut rem exemplo illustrem, quorum plura in Archiv

für slav. Philologie II. 206 habes: Luc. VII. 17 ι сѣдє мрътвъι idem fere est, ac si in lingua russica мертвой pro usitato мертвый scriberes atque pronuntiares, quod etiam codex noster confirmat, cum Luc. I. 72 завѣтъ стои свοι scribitur, lege: завѣтъ свѧтои (idest свѧтъι) свои. In molliter autem pronuntiandis syllabis eadem est ratio contiguarum vocalium ы sive ьι; conferas sis Matth. XXVI. 68 оударьι, Marc. X. 30 et Luc. XVIII. 30 грѧдѫшты, Luc. XXII. 26 больι, Marc. XIV. 20 омочьι, Marc. XV. 37 вельι, Luc. IX. 48 вѧшты quae propemodum significant оударєι, грѧдѫштєι, болєι, омочєι, велєι, вѧштєι ut ex exemplis elucet: огнь нєгашѫштєι Marc. IX. 43. 45, крѣплєι Marc. I. 7.

Discrimen quod inter ъι et ы statuendum esse censeo, in nominativo singulari masc. gen. plerumque apparet, quod ideo factum esse videtur, quia singula ex quibus nominativi masc. gen. forma consistit membra diutius sentiebantur, quam in caeteris casibus, quorum contiguae vocales ъ et ι artiore vinculo colligatae, iam tum saepissime simplicem sonum ы (quod est russicum ы) significabant. Occurrunt tamen praeter nominativum sing. etiam alii casus cum ъι, veluti: малъιхъ, мрътвъιхъ, славънъιхъ, селънъιхъ, звнанъιхъ, рождєнъιхъ, званъιмъ, нєпраздънъιмъ, невѣрънъιми, званъιми, тржьнъιмь, alia, quorum scripturam quominus nihil valere existimem, ea potissimum causa prohibeor, quod in eodem nostro codice lego: чаѭштєιхъ, надѣѭштєιмъ, посълавъшєιмъ, възлєжѧштєιмъ, quae ex чаѭштьιхъ, надѣѭштьιмъ, посълавъшьιмъ, възлєжѧштьιмъ fluxisse credo, quamvis etiam per analogiam nominativi pluralis explicari possint. At vero надѣѭштьιмъ optime respondet dativo званъιмъ.

Quid, quod etiam in praepositionibus cum vocabulis praefiguntur nonnunquam genuina diphthongi ъι natura appareat? Exempla habes haec: въιнѫ (Luc. XXIV. 53), отъιмєтъ (Marc. II. 20, IV. 15. 25, Luc. X. 42), отъιмѫтъ (Luc. XIX. 26), in quibus pronuntiatio diphthongi ъι olim ab ои non multum discrepasse videtur. Conferas, si placet, Matth. X. 29: безо оца, Luc. IX. 35: изо облака, et quae Archiv für slav. Philologie II. 269 commemoravi.

Neque vero dubitare licet, quin ex ipsius scribae sententia maioris ponderis fuerit ι quam ı. Ac primum quidem in alphabeto glagolitico unum ⰺ ubivis adhibitum esse videtur, deinde ⰹ quod ex illo fluxit ad exprimendum sonum ы (y) usurpari coeptum est, quem usum noster codex observat. Sed idem ille litterae ⰹ iam aliquanto ampliores fines descripsit, cum accusativum ı (eum) saepissime per ⰹ, raro per ⰺ, redderet, atque in contiguis vocalibus ии altero loco ⰹ (ı) scriberet. Hinc iam patet in codice nostro ⰹ non idem esse ac ⰺ. Cuius rei argumento sunt plures loci, ubi scriba unco suffixo literae ı scripturam ы in ъι mutasse sive ъι ab ы distinxisse creditur, vide sis ad

Matth. XXV. 21. 23, Marc. VII. 33, VIII. 32, IX. 37, vel pag. 79. 80. 124. 128. 135. 140.

Quamquam non id mihi proposui, ut hoc loco de natura linguae palaeoslovenicae amplius tractarem, tamen verbo proprietatem grammaticis nostris nondum bene cognitam tangere iuvat, quae literis contiguis **ш ю** (verbi gratia **шюмъ, шюца, бъівъшю**), **шт ю** (v. gr. **штюждєго, оштюшть, нє пъштюѭ, ништюмоу, съньмиштю, сѫштю**), **ж ю** (v. gr. **жюпьлъ, мѫжю**), **жд ю** (v. gr. **мєждю**), **ч ю** (v. gr. **чюєтє, чюдишѧ сѧ**), **ц ю** (v. gr. **оцю, слъньцю, слѣпьцю, корабицю**), **ѕ ю** in **пѣнѧѕю** describitur. His in quibus consonantem excipit vocalis **ю**, alia suffragantur aliquanto pauciora, veluti: **чѣсъ** (Marc. XIV. 35), **ꙇштѣтє** (Matth. VI. 33, VII. 7, Luc. XII. 29 cf. ib. XI. 9: **иштатє**), **покажѣтє** (Luc. XX. 24), **хождѣашє** (Io. XXI. 18), **вьсѣ** et **вьсѣкъ** persaepe, **вьждлѧждєтъ** (Io. IV. 13), **стражджштѧ** (Marc. VI. 48), **дєсѧтє** (Marc. X. 32).

De vera indole consonantium, quae ex his exemplis efficitur, iam alibi (Archiv für slav. Philologie II. 223) breviter disputavi neque ea nunc repetere libet. Id unum miror, quod in re tam perspicua tantisqe exemplis stabilita quidam grammatiei pronuntiationem consonantium palaeoslovenicarum **жд** et **шт**, quae ex dj, tj originem ducunt, usque adhuc in dubium vocant, cum certo certius sit, palaeoslovenicum **шт** neque *šč* neque *št*, sed ferme *šť* sonuisse, id quod etiam de **жд** valet, utpote quod *žď* significet.

Denique non alienum a re esse videtur genetivum et dativum singularem substantivi **господь** apponere: pro genetivo legitur **гѣ҃**, pro dativo **гю҃**, id est: **господѣ** (lege **господꙑ**), **господю**, quae formae nisi fallor ex **господьѣ, господью** fluxerunt, in quibus quis non meminit pronominis **вьсѣ** pro ***вьсьѣ** ex ***вьси** vel **вьсѫ** ex ***вьсѭ**, ***вьсьѭ**, quemadmodum **сьѭ** pro **сиѭ** occurrit.

XV.

Quae ad rem criticam spectant, post Dobrovskium, Šafarikium, alios ipse in prolegomenis ad evangelistarium Assemanianum pluribus explicavi, unde manifeste apparet in universum tam glagoliticos quam cyrillicos codices vestigia textuum familiae byzantinae premere, id quod Dobrovskius primus vidit. Idem de nostro codice valet, quippe qui plurimis locis pariter cum Ostromiri evangelistario aut Assemaniano vulgatas byzantinae ecclesiae lectiones praebeat. Videsis Matth. IV. 22, V. 4—5, VI. 1. 13. 25, VIII. 31, IX. 8. 35, XI. 8, XVIII. 35, XX. 7, XXII. 13, XXVII. 44, Marc. I. 2, III. 5, VI. 16, Luc. II. 7. 14, VI. 20, Io. VIII. 59, quos locos in prolegomenis Asseman. evang. singulatim pertractavi. Itaque persaepe quidem fit, ut slovenica versio graeco Elzeviriano textui respondeat (veluti praeter alios locos in Matth. V. 22, VIII. 20, XIX. 17,

XX. 22. 23, XXII. 38. 40, XXIII. 3. 4. 5, XXIII 13—14, Marc. VI. 20, XV. 3 (cum additamento), XVI. 9—20, Ioan. V. 40); interdum tamen interpres slovenicus antiquissimus — non de emendatioribus posterioris temporis loquor — alias, melius probatas lectiones vulgatis byzantinis praetulit, e. gr. Matth. XI. 2 omnes tres codices (zogr. assem. ostr.) pariter graeca *διὰ τῶν μαθητῶν* verterunt; Io. I. 28 omnes tres graecum *ἐν Βηθανίᾳ* ante oculos habuerunt; Io. VII. 39 post *πνεῦμα* legerunt *δεδομένον*; Io. X. 50 omnes *ὑμῖν*; Io. XX. 31 omnes *αἰώνιον*; Matth. XXVIII. 35 omnes carent additamento *ἵνα πληρωθῇ κτλ.*; Io. XVII. 5 omnes *παρὰ σοί* cum optimis graecis in fine versus legerunt; Matth. XXV. 2 omnes *μωραὶ* ante *φρόνιμοι* posuerunt, Luc. XVII. 2 omnes graeca verba *λίθος μυλικὸς* ante oculos habuerunt; Matth. XXV. 29 et 30 ab interpretatione verborum *ταῦτα λέγων κτλ.*, abstinuerunt; Io. II. 15 omnes *ὡς* ante *φραγέλλιον* legerunt.

Sed codex noster numerum lectionum optimae notae auget contra auctoritatem Assemaniani textus atque Ostromiri, veluti Matth. III. 11 vertit *καὶ πυρὶ*, quod assem. ostr. neglexerunt, Matth. VIII. 13 addit interpretationem graecorum verborum *καὶ ὑποστρέψας κτλ.*, quae in assem. et ostr. non apparet; Matth. X. 8 *νεκροὺς ἐγείρετε* zogr. non omisit ut assem. et ostr.; Matth. XIX. 16 *εἷς παρελθὼν* zogr. vertit, assem. et ostr. legerunt: *νεανίσκος τις προσῆλθεν*; Luc. VI. 1 zogr. rationem habuit graeci verbi *δευτεροπρώτῳ*, assem. et ostr. omiserunt; Luc. XII. 21 ostr. assem. addunt versionem verborum *ταῦτα λέγων κτλ.*, zogr. optimos graecos secutus omisit; Luc. XIV. 24 *πολλοὶ γάρ εἰσιν* noster om., ostr. assem. verterunt. Etiam locis, quorum versio in ostrom. et assem. non apparet, noster haud raro optimorum codd. lectionem secutus est. Matth. XXI. 32 interpretatus est graeca verba *οὐκ ἔστιν θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων*; Matth. X. 10 vertit *τροφῆς*, Marc. I. 13 non vertit *καὶ τεσσ. νυκτάς*, XI. 14 vertit: *εἰπὲ οὖν ἡμῖν*.

Quodsi discrepantia lectionis est inter Assemanianum et Ostromirum, noster plerumque Assemaniano contra Ostromirum suffragatur, e. gr. Matth. XXVII. 40 assem. cum zogr. graecum *ἰσχύσας* verterunt, ostrom. pluralem numerum *ἰσχύσατε*; Luc. II. 3 zogr. et assem. graeca *οἱ γονεῖς αὐτοῦ*, ostrom. *Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ*; Luc. V. 30 assem. et zogr. legerunt singul. num., ostrom. pluralem *ἐσθίετε καὶ πίνετε*; Luc. XI. 3 zogr. et assem. interpretati sunt graecum *πνεῦμα ἀγαθὸν*, ostrom. *πν. ἅγιον*; Io. IX. 8 illi quidem verbum *προσαίτης* ante oculos habuerunt, ostrom. *τυφλὸς*; Io. XII. 47 zogr. et assem. verbum *μὴ φυλάξῃ*, ostrom. *πιστεύσῃ* interpretatus est; Io. XIX. 14 assem. et zogr. *τρίτη* legerunt, ostrom. *ἕκτη*; Io. XXI. 15 ass. et zogr. **агньца** (*ἀρνία*), ostr. **овьца** (*πρόβατα*); Io. V. 28 zogr. et assem. legerunt *τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ*, ostrom. *αὐτοῦ*. Adde si vis Matth. IV. 10, VII. 29. 32, XVIII. 29, Marc. X. 35,

Io. I. 40, VIII. 27, XI. 41, XIV. 4, XIX. 27, ubi Zographensis non cum Ostromiro sed cum Assemaniano consentit.

Nolim silentio praeterire locum qui est Luc. V. 26, ubi graecum *παράδοξον* Assemanianus et Zographensis, quasi latinam versionem secuti essent, vocabulo **дивъна** (mirabilia) interpretati sunt, ostrom. autem vocabulo **прѣславьна** usus est. Similiter in delectu verborum Zographensis haud raro cum Assemaniano contra Ostromirum consentit, veluti: Matth. VI. 30 *κλίβανον* illi duo vocabulo **огнь**, hic vocabulo **пештъ** vertit; VIII. 8 *στέγην* illi **домъ**, hic **кровъ**, XV. 33 graeca *πόθεν ἡμῖν-ἄρτοι* priores duo libere interpretati sunt: **отъкѫдоу възъмемъ-хлѣбы**, posterior strictius: **отъкѫдоу намъ-хлѣбъ толико**; Matth. XXIV. 37 *οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου* assem. et zogr. interpretantur: **тако бѫдетъ і въ дьни с҃на ч҃скаго**, propius ad graecum textum accedit ostrom.: **тако бѫдеть и въ пришьствиѥ с҃на чловѣчьскаго**; Luc. XXIV. 44 *ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν* assem. et zogr. vertunt: **еште живъ сы**. ostrom. ad verbum **ѥще сы съ вами**. Adde sis Luc. III. 17 *ἐν τῇ χειρὶ* ostrom. ad verbum, assem. et zogr. duali **въ рѫкоу**, Io. XVI. 6 *τὴν καρδίαν* assem. et zogr. plurali, ostrom. singulari reddidit.

Est tamen, ubi Zographensis ab Assemaniano textu discedat atque in partes Ostromiri transeat, quod tum maxime fieri solet, cum Assemanianus nimis liberae interpretationi locum dat, qua de re in prolegomenis ad Assemanianum evangelium disputavi. Exemplis uti licet Matth. VI. 2, VII. 26, VIII. 12. 18, XVIII. 11, XX. 6, XXII. 16, XXIV. 17, XXVI. 3. 28. 50. 58, XXVII. 2. 64, Marc. I. 2, Luc. V. 17, VI. 10, XII. 4, XVII. 16, XIX. 8, XXI. 27. 34, XXIV. 43. 53, Io. I. 31. 52, II. 12, III. 8, VI. 14. 21. 23, VII. 51, VIII. 12. 44, X. 11, XII. 17 et aliis.

Attamen ab utroque noster nonnunquam discedit, veluti cum scribit Matth. VIII. 32 **оумрѣшѧ і оутопошѧ**, ubi assem. **оутонѫ**, ostrom. **оумрѣшѧ** vertit, in graeco habes *ἀπέθανον*; vel Luc. IV. 33 zogr. **імы д҃хъ бѣсъ нечистъ**, quod graecis *πνεῦμα δαιμόνιον ἀκάθαρτον* respondet, ubi assem. **бѣсъ** tantum (graece *δαιμόνιον*), ostrom. tantum **доухъ** (*πνεῦμα*) scripsit; vel Luc. XII. 33 interpretationi **ни тьлѣ тьлитъ** addit noster **ни чръвь**, quasi in graeco textu *οὔτε βρῶσις διαφθέρει οὔτε σὴς* legisset; vel Matth. XX. 34 *ἀνέβλεψαν* sine *αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί* vertit Assemanianus, cum additamento Zographensis, Ostromiri autem textus usus est verbo **отъврьзоста**(**сѧ има очи**), quod latine interpretaberis »*aperti* sunt oculi eorum«. Similiter contra auctoritatem ceterarum versionum sunt quae in nostro cod. leguntur Matth. IV. 6: **поусти себе долоу**, Luc. XIV. 17 **рабы своѩ** (*δούλους*), Luc. XIV. 10 pro *συνανακειμένων* dedit *κεκλημένων*, Luc. XVI. 11 *μαμωνᾷ* vertit **въ житии** tanquam *ἐν βίῳ* legisset, et alia huiuscemodi, ex quibus facile colligitur, versionem codicis nostri non

ubivis genuinam primorum interpretum operam servare sed diversis locis aliquantum aberrasse.

XVI.

Sane negari nequit codicem nostrum non ea cura exaratum esse, ut omnibus mendis liberum praedicare liceat. Itaque quibus postea forte obtigit ut librum legerent, haud raro emendandi occasio obvenit, qua ut iam antea dixi duo tresve cyrillici emendatores satis diligenter usi sunt neque tamen omnia ad unguem castigarunt.

Et maxime quidem diligentia eorum in explendis lacunis aut mendis tollendis collocata erat. Exempla habes inprimis Matth. VI. 14—15, X. 2, XI. 4, XVI. 3, XXVI. 49, Marc. VIII. 17, Luc. I. 20. 22, XI. 19—20, XII. 3. 56, XIV. 12, Io. IV. 4. 11. 22—23, V. 27, VII. 35. 47—48, VIII. 9. 14. 23, XVI. 7, XIX. 22. 35, ubi defectus plurium vocabulorum interpositis aut margini adscriptis verbis cyrillice expletur.

Sed maior etiam numerus est eiusmodi emendationum, in quibus singula tantum vocabula aut singulae litterae addi debebant, veluti: Matth. V. 22. 47. 48, X. 26. 27, XV. 8, XXIV. 49, Marc. II. 22, III. 5. 12. 29, IV. 12. 29. 36, Luc. I. 29. 45, II. 2. 12. 24. 51, V. 3, VI. 36, VII. 39, IX. 31, XII. 7. 15. 33. 39. 46, XIII. 26, XIV. 17. 33, XVII. 11. 12. 13, XVIII. 29, XIX. 35, XXI. 34, XXII. 31. 39; Io. I. 41. 51, II. 7. 18, IV. 21, V. 2, VI. 27. 56. 62, VII. 5. 17. 35. 32, VIII. 24, X. 10, XII. 18, XIII. 2. 18. 32, XV. 5. 6, XIX. 27, XXI. 6. 23.

Neque vero emendator a radendis singulis litteris aut vocabulis abstinuit, in quorum loco ubi opus esset alia apponeret. Scripturae quae antea erat vestigia plerumque agnoscuntur, ut rasura re vera mendum tolli appareat; quod factum in Matth. V. 18, VI. 13, X. 25, XII. 42, XIII. 15. 22, XV. 3, XXVI. 57, Marc. II. 1. 26, VI. 9. 38, VIII. 27, XIV. 71, Luc. I. 36, II. 44. 52, III. 1. 5, V. 3. 14, VI. 25, VII. 21, VIII. 46, IX. 31, X. 11. 40, XI. 27. 35, XII. 48. 50, XIII. 21, XV. 8, XVII. 31, XVIII. 24, XIX. 30. 38, XX. 18, XXI. 15, XXII. 32. 34. 36, Jo. I. 11. 43, V. 37, VI. 24. 45. 49. 63, VII. 4, VIII. 14, IX. 41, XII. 35, XIII. 4. 32, XIV. 7. 14. 15. 16. 19, XV. 21, XX. 30. Sed nonnunquam omnia prioris scripturae vestigia adeo deleta sunt, ut quid prima manus codicis scripserit, ne coniectura quidem assequi possis, veluti: Matth. X. 10. 35, XI. 20, Marc. VIII. 24, Luc. VI. 22. De singulis huius generis emendationibus, quidquid res postulabat, suis locis accuratissime notavi.

Iam vero dicere debeo cyrillicorum emendatorum operam atque laborem non tantum in tollendis mendis consumptum esse sed ad castigandas quoque

lectiones pertinuisse quae ab usitato byzantinae ecclesiae textu abhorrerent. Quae cum aliquanto maioris momenti in re critica esse putem, exemplis illustrabo.

Ac primum quidem occurrunt additamenta, quae ab emendatore ad auctoritatem textuum byzantinae potissimum notae addita sunt, quibus textus genuinus, utpote aliorum codicum auctoritatem secutus, caruit, veluti:

Matth. IV. 10 verba **отиди диѣволе** (*ὕπαγε σατανᾶ*) emendator mutari voluit in **иди за мѧ сотоно**, quae etiam in ostromiro leguntur ad fidem graecorum: *ὕπαγε ὀπίσω μου.*

Matth. VIII. 9 **подъ владꙑкоѭ**: *ὑπὸ ἐξουσίαν*, emend. addit **оучиненъ**, ut in nonnullis graecis cod. *τασσόμενος* legitur. Assem. et ostrom. ut zogr.

Matth. VIII. 21 **оученикъ** *τῶν μαθητῶν*, emend. addit **его**, quemadmodum in graecis textibus *αὐτοῦ.* Assem. et ostrom. ut zogr.

Matth. IX. 11 **ѣстъ**: *ἐσθίει*, emend. addit **и пиетъ**, quod etiam in graecis occurrit (*καὶ πίνει*). Assem. et otrom. ut zogr.

Matth. XI. 10 **і оуготовлетъ** aeque ac in assem. et ostrom. ad fidem graecorum *καὶ κατασκευάσει*, emendator addito **жъ** mutavit **і** in **іжъ**, quod graeco *ὅς* respondet.

Matth. XII. 35 **отъ добрааго съкровишта**: *ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ*, sic etiam assem. et ostrom., sed emend. addit **сърдца съвоего**, ad fidem graecorum *τῆς καρδίας αὐτοῦ.*

Matth. XV. 32 **о народѣ**: *ἐπὶ τὸν ὄχλον*, ita etiam assem. et ostrom., emend. addit **сем**, quod graeco *τοῦτον* nonnullorum cod. respondet.

Marc. II. 22 noster habet: **нъ вино новое въ мѣхꙑ новꙑ вльлѣти**: *ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον*, cyrill. vero emendator apposuit **и обое съблюдетъ сѧ**: *καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.*

Marc. VI. 3 **тектонъ** *ὁ τέκτων*, cyr. emend. adscripto **ов** mutari voluit in **тектоновъ**, quemadmodum in graecis quibusdam cod. est *τέκτονος.*

Luc. VI. 25 **насꙑштени** *οἱ ἐμπεπλησμένοι*, emend. apposito **мъ** dativum exprimere voluit, cui lectio graec. cod. *τοῖς ἐμπεπλησμένοις* respondet.

Luc. XII. 10 **не отъпоуститъ сѧ емоу** *οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ*, ita noster et assem. ostrom., sed emend. apposuit: **ни въ с вѣкъ ни въ грѧдѫщꙑ** ad fidem graecorum *οὔτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.*

Luc. XIV. 24 **не въкоуситъ моеѩ вечерѧ** *γεύσεταί μου τοῦ δείπνου*, sic noster sine additamento quod emendator adscripsit **мнозі сѫт званн мало же ізбранꙑхъ** *πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοι*, habent etiam assem. et ostrom.

Luc. XIX. 38 **блгнъ црь грѧдаі црь въ імѧ гне мнръ на небсхъ і слава въ вꙑшьнніхъ**: *εὐλογημένος ὁ βασιλεὺς ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὄνομα κυρίου εἰρήνη ἐν οὐρανῷ καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις*, talem graecum textum

postulat versio slovenica nostri codicis, sed emendator alterum цр҃ь (ὁ βασιλεὺς) post блгнъ (εὐλογημένος) delevit, alteri vero издраилевъ (Ἰσραήλ) subiunxit, denique in margine addidit: миръ на земи εἰρήνη ἐπὶ τῆς γῆς.

Luc. XXII. 63 ad дръжѧште i οἱ συνέχοντες αὐτὸν emend. apposuit Исоуса, quod etiam in ostrom. et graecis cod. legitur.

Io. XII. 30 codicis lectio est нъ народа ради, quam etiam Assemanianus et evangelium quod nikoljsko inscribitur offert, sed nulla graecorum codd. auctoritate nititur, quare mirum non est ab emendatore pro eraso народа (λαὸν) cyrillice васъ (ὑμᾶς) suprascriptum esse, quod in ostrom legitur.

Io. XIII. 11 вѣдѣаше бо прѣдаѭштаего i: ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν, ita noster, assem. ostrom. alii. Itala versio teste Tischendorfio addit »ab initio«, quae verba emendator cyrillicus nostri codicis nescio quo modo huc apposuit: искони.

Vocabuli ab emendatore erasi ut lectio ad graecam accommodaretur, unum exemplum praesto est matth. XXV. 1, ubi in codice женихоу i невѣстѣ legebatur, ad fidem graecorum τοῦ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης, quemadmodum in assem. ostrom., sed emendator i невѣстѣ erasit.

Aliquot additamenta nostri codicis nullam graecorum fontium auctoritatem habere videntur, cuius generis sunt:

Matth. VI. 4 видѧ въ таинѣ respondet graecis βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, emend. addidit и ut видѧи (ὁ βλέπων) restitueret, sed etiam тѧ (σε) apposuit, quod neque in graecis codd. neque in assem. aut ostrom. apparet.

Matth. VII. 16 отъ плодъ іхъ ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν, his emendator-тѣмъ же praemisit, quod a graec. cod. et assem. aut ostrom. alienum est.

Matth. VIII. 26 что страшиви есте τί δειλοί ἐστε, emendator тако (οὕτως) interposuit.

Matth. IX. 24 отидѣте ἀναχωρεῖτε, huic imperativo emendator adscripsit не плачѣте сѧ, quasi in graeco textu μὴ κλαίετε legisset.

Marc. I. 4 въ поустыни ἐν τῇ ἐρήμῳ, emendator addit ноудеистѣи (Ἰουδαίων).

Luc. VII. 45 отъ неliже вьнидъ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, emend. add. въ домъ твои.

Io. XXI. 5 iмате (ἔχετε), emend. add. съде.

Io. XXI. 25 кънигъ (βιβλία), emend. add. сихъ (ταῦτα).

XVII.

Idem emendator quisquis ille fuit cui rasuras atque additamenta priorum generum debemus, non omnino abstinuit, quin discrepantiam inter nostrum atque usitatos cyrillicos textus in delectu verborum aut formis grammaticis indicaret

appositaque medio inter versus spatio aut in margine paginae explicatione tollere conaretur.

Discrepantem delectum verborum in hisce exemplis perspicies:

Matth. VI. 11 glagolita scripserat хлѣбъ нашь настоѩштнı τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον, emendator adiectivum ἐπιούσιος vocabulo насѫштьнꙑи reddere maluit, ut in Ostromiro aliisque textibus legitur; ib. 12 отъпоустн намъ ἄφες ἡμῖν emendator in оставн намъ mutavit, verbum оставнтн glagolita ipse Luc. XI. 4 adhibuit.

Matth. X. 29 нє дьвѣ лн птнцн пѣнѧзоу вѣннтє сѧ, emendator maluit legi: на асарн вѣннмѣ єстѣ, ita etiam assem.

Matth. XII. 34 glagolitico творнтн emendator recte глаголатн superposuit, quia in graeco textu λαλεῖν legitur.

Matth. XXIV. 29 ı м҃ць нє дастъ свѣта своєго καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, emendator н лоунa superposuit, quod graeco vocabulo melius respondet quam мѣсѧць (μήν).

Matth. XXV. 37 алчѫшта ı натроухомъ, assem. алчѫща н натроухомъ, emendator алчѫща н накръмнхомъ supra scripsit, ostrom. напнтахомъ legit.

Marc. VII. 26 Ἑλληνίς glagolita non male vocabulo поганꙑнн (gentilis) interpretatus est, quod etiam tetroevangelium serbicum a Danicicio editum exhibet, sed emendator ut propius ad graecum fontem accederet єллннн superposuit.

Luc. XIX. 37 оучѧтъ ἤρξαντο, emendator correxit in начѧтъ, Matth. VI. 24 noster legit въчьнєтъ quod vocabulum glagolitis proprium esse in prolegom. assem. pag. LXVII ostendi.

Matth. IV. 16 ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ noster male interpretatus est въ тъмѣ ı въ сѣнн, recte emendator primo loco въ странѣ restituit.

Io. V. 6 ὑγιής noster male жнвъ scripsit, emendator цѣлъ apposuit.

Contra Matth. XII. 20 ἕως ἂν ἐκβάλῃ noster bene verbum възведєтъ adhibuit, sicuti in assem. et ostrom. legitur, emendator vero нзведєтъ legi maluit. Item

Matth. XIII. 51 συνήκατε recte praesenti tempore разоумѣєтє glagolita reddidit, quod illi cum Assemaniano et Ostromiri textu convenit, emendator разоумѣстє maluit.

In formis verborum grammaticis hasce emendationes animadverte:

Matth. XIII. 22 vocabulo саноє emendator ѣ superposuit, ut pro саноє quod idem fere valet ac сꙑноє, potius сѣаноє legeres.

Matth. XXV. 26 лѣнъı, emendator maluit лѣннвъı.

Luc. XXIII. 31 въ сꙑрѣ дрѣвѣ, emendator maluit сꙑровѣ.

Io. XII. 24 **зрѣно пьшеньно**, emendator maluit **пьшеничьно**, uti assem. et ostrom. habet, sed forma **пьшеньнъ** non est contemnenda.

Io. XIX. 37 **прободѫ** emendatori, quo tempore ipse vixit, iam minus placebat, quare suprascriptis literis **одошѧ** usitatam aoristi formam **прободошѧ** commendavit.

XVIII.

Quae cum ita sint, quaeret fortasse quispiam quibus cum textibus nostri codicis versio maxime congruens sit. Respondere ad haec non adeo facile est, ea potissimum de causa, quod maior numerus monumentorum saeculi duodecimi adhuc in diversis bibliothecis latet; ut de caeteris sileam, quattuor evangelia anni 1144, evangelistarium anni 1164, permulti alii codices, imprimis opulentissimi thesauri Mosquensis qui synodalis bibliothecae nomine appellatur, nondum editi sunt. Sed qui post eruditissimos catalogi bibliothecae synodalis editores maxime hoc in genere studiorum elaboravit, archimandrita Amphilochius, decem evangeliorum codicum saeculi XI—XIII versionem varietatemque lectionum contulit in libello, quem russica lingua inscripsit: Древле-славяно-греко-русскій словарь изъ юрьевскаго евангелія 1118—28 года сличенный съ евангеліями XI в. XII в. и 1270 года, Москва 1877. Hac lectionum farragine usus adhibitisque fragmentis quae Sreznevskij passim publici iuris fecit neque vero oblitus quattuor evangeliorum versionis serboslovenicae, a Danicicio anno 1864 Belgradii editae, cuius auctoritas maxima est, his igitur subsidiis munitus iam affirmo, versionem nostri codicis maxime conspirare cum antiquissimis qui exstant quattuor evangeliorum textibus glagoliticis, quibus proxime accedere evangelistaria antiquissima, glagolitica et cyrillica, veluti assemanianum atque russoslovenica fragmenta, quae Ismael J. Sreznevskij in serie non bene cognitorum monumentorum linguae palaeoslovenicae sub num. XXV. XXXIII. XLV edidit. Celeberrimus autem ille Ostromiri codex, qui anno 1057 a Gregorio diacono Novgorodii scriptus est, antiquissima a versione iam aliquantum discedit, quippe qui ex fonte nonnihil emendato fluxerit. Evangelistaria enim cyrillica, quorum usus saeculo decimo in Bulgaria frequentissimus erat, prius emendandi occasionem praebuerant quam tetroevangelia aut codices glagolitici. Evangelistarium russoslovenicum, quod nuper Mosquae apparuit, cuius partem anno 1092 scriptam autumant, non paucas ab Ostromiri textu discrepantes lectiones cum antiquissimis glagoliticis monumentis, in quorum numero noster codex est, communes habet. Liber Sabbae qui dicitur, quam appellationem Sreznevskio debemus, quamquam antiquissimus est, tamen multum abhorret tam a glagoliticis quam a cyrillicis textibus saeculi undecimi; quare dignus mihi videtur, cuius versio diligenter examinetur.

Ex numero codicum saeculi duodecimi versionem antiquam praeter caeteros fideliter custodiunt incolumemque servant aliquot tetroevangelia, imprimis russoslovenicum quod Mosquae est in bibliotheca typographiae Synodalis (Amphilochius post Nevostruievii mortem primus hoc gravissimo codice usus est) atque tetroevangelium anni 1144, cuius scribam Ruthenum fuisse constat. Contra evangelistarium Novgorodense, de quo nuper Amphilochius disputavit, inter annos 1118 et 28 exaratum, simul cum libro Mstislavi, qui anno 1103 scriptus videtur, atque Symeonis vulgo Dobrilo dicti, qui ad annum 1164 refertur, denique codex typographiae Synodalis Mosquensis, quo evangelistarium saec. XII continetur, omnes isti codices versionem vehementer discrepantem ferunt, quae quidem philologorum studia summopere excitare debet neque tamen adeo gravis habenda est, ut istos codices illis prioribus anteponere par sit, praesertim ubi id maxime agitur, ut veram primi interpretis versionem, operam ipsius Constantini philosophi, restituamus.

Valde dolendum est, quod Slavorum qui veteris Illyrici, Thraciae et Macedoniae regiones incolunt maxima pars scripturae antiquissimae fato quodam periit. Nempe dubitari nequit, quin ad cognoscendam primordiorum liturgiae slovenicae naturam veluti ex uberrimo fonte plurima inde hauriremus. Nostra in caussa nunc quidem paucis qui reliqui sunt evangeliorum codicibus serboslovenicis atque croatoslovenicis optime adiuvamur. Quorum in numero primum locum obtinet tetroevangelium belgradense — olim in monasterio Serbiae Nikolje repertum est — quod egregius noster Daničić edidit. Quod monumentum, etiamsi ineunte saeculo decimo quinto demum scriptum sit, tamen antiquissimae, genuinae versionis quam plurima vestigia conservavit. Neque id factum esse miraberis, si memineris librum illum ex glagolitico quodam fonte fluxisse, qui nostro codici sive tetroevangelio Grigoroviciano persimilis fuisse videtur.

Sed non minus praestantem versionem evangelistarium Lupi, filii Stephani Nemanjae, exhibet, quantum ex paucis speciminibus quae Novaković diligentissimus Kioviae clanculum descripsit diiudicari licet. Utinam codex integer in lucem proferatur.

Denique ne singulae quidem lectiones evangeliorum, quae in antiquissimis libris missalibus croaticorum glagolitarum occurrunt, spernendae sunt, cum haud raro in eis genuina versio intacta manserit. Procul enim dubio evangeliorum lectiones quae in libris ecclesiasticis glagolitarum, romanum ritum observantium, locum obtinuerunt, ex antiquissimis codicibus glagoliticis, tetroevangeliis aut evangelistariis, fluxerunt, qui libri ab ipsis apostolorum slavicorum temporibus initium duxerunt. Argumento sunt complures loci textus evangelici, qui in missalibus contra auctoritatem vulgatae genuinam versionem retinuerunt. Videsis quae hac de re iam anno 1863 in libro Zagrebiae edito qui »Tisućnica« inscribitur disputavi.

XIX.

Nolim igitur contendere codicis nostri versionem eandem plane esse quam Constantinus philosophus cum fratre Methodio saeculo nono in usum Slavorum Moraviae atque Pannoniae confecerint; verum tamen cum id maxime nostra intersit ut genuinae operae imaginem recuperemus, imprimis ex vetustissimorum tam glagoliticorum quam cyrillicorum codicum consensu textum restituendum esse puto, id quod plurimis quidem locis continget. Ubi vero consensus librorum deficit, mea quidem sententia glagoliticis maior vis tribuenda est quam cyrillicis, praesertim cum iam manifestum sit, monumentorum cyrillicorum partem praecipuam atque antiquissimam glagoliticorum potissimum librorum vestigia premere. Neque enim recte iudicavit Gorskij, vir eruditissimus, cum versionem tetroevangeliorum maiores mutationes subiise aestimaret quam evangelistariorum. Codex enim Assemanianus, qui postea in lucem prodiit, argumento est, evangelistaria vetustissima principio eundem plane textum exhibuisse, qui etiam in tetroevangeliis glagoliticis atque nonnullis cyrillicis obtinuit. Quid quod et liber Ostromiri, quamvis inter evangelistaria cyrillica numeretur, tamen tetroevangeliorum auctoritatem sequi maluit quam ad illum textum sese applicare, qui in evangelistariis saeculi duodecimi legitur? Unde haec eius condicio explicatur, nisi ex antiquissimis slovenicae versionis fontibus eiusmodi textum fluxisse credas?

Sed hoc satis sit argumenti quo necessitas editionis optimi cuiusque atque vetustissimi textus probetur. In quibus post codicem nostrum primum locum liber Grigorovicianus obtinet, quem nondum editum esse quis non doleat. Est enim liber gravissimus, ad investigandam genuinae interpretationis naturam subsidium optimum; in rebus vero grammaticis codici nostro partim praestare partim cedere videtur. Particulae textus a Šafarikio et Sreznevskio editae sunt, quae ad Matth. V. 23—48, VI. 1—16, XX. 1—34, Marc. IV. 3—9, Luc. XV. 1—32, Io. XI. 1—45, XVII. 17—26, XVIII. 1—3, XIX. 10—28 spectant magnamque cum nostro similitudinem habent. Quaedam et ipse in appendice addo, in quibus edendis tribus photographicis foliis usus sum, a Grigorovicio quondam mihi Berolinum migranti oblatis; sex alia ad genuinum exemplar lapidi incisa Athanasius Byčkov, caesareae bibliothecae publicae Petropolitanae director, summa cum facilitate meum in usum concessit, quod grato animo memoro.

XX.

Restat ut de editione ipsa verbo dicam. Cum id unum mihi proposuissem ut quattuor evangeliorum textum glagoliticum ederem, synaxarium atque menologium, quae ut supra cap. III—V commemoravi a Ioanne quodam presbytero

bulgarico exeunte saeculo duodecimo scripta sunt, omittenda existimavi. Summam menologii Ismael J. Sreznevskij iam anno 1866 sub Nr. XVI parum cognitorum monumentorum linguae palaeoslovenicae publicaverat.

Evangeliorum textum in transcriptione cyrillica ita distinxi, ut septendecim foliorum supplementum vulgaribus litteris russoserbicis imprimendum curarem. In editione mea singulis codicis foliis numerorum notae praemittuntur, quibus series, qua folia olim sese excipiebant, significatur. Has notas tum demum appositas esse vides, cum aliquot folia iam exciderant, aliorum ordo perturbatus erat. Deinde latus cuiusvis folii rectum ab inverso sive sinistrum a dextro lineamento interposito disiungitur. Unaquaeque pagina viginti tribus versibus constat, quorum dispositionem ad genuinum codicus exemplar observavi. Ubi forte evenit, ut non omnia eiusdem versus vocabula suo loco poni possent, sed pars eorum supra versum aut infra collocari deberet, ibi uncinum [adhibui.

In notis criticis quibus textum instruxi, numeri quibus nulla littera v. praemittitur, ad versus capitis, littera autem v. praemissa ad versus paginae spectant. Quod vero saepe in dubium vocatur, utrum ъ an ь legi debeat, id ad glagoliticam scripturam referri scias; quae enim utriusque litterae in alphabeto glagolitico figura est, facillime fit, ut propter densum atramentum sive obtusum calamum ѥ confundatur cum є.

Ceterum menda quae alicubi in textu occurrunt, nisi inter corrigenda commemorantur, noli mihi tribuere sed ipsum codicis scribam argue. Hosce tamen locos mea culpa mendose impressos confiteor: Matth. XXI. 30 vocabulo прѣстѫпникъ praemitti debet і, ib. XXII. 16 оучитєло lege оучитєлю.

Quod exemplar codicis accuratissime imitari potui, illi viro acceptum refertur, cuius benigna intercessione exemplar caesareae bibliothecae petropolitanae photographicum unicum meum in usum Berolinum transmissum est. Athanasius Theodori filius Byčkov, ab intimis imperatoris Russiae consiliis, director bibliothecae, est vir ille praestantissimus, cuius familiaritate quotiescunque Petropoli degerem, me usum esse grata memoria profiteor.

Collegae amicissimo Lipsiensi, qui mecum in correctoris labore sudavit, gratias ago et habeo.

Denique gratissimo animo refero librum hunc ministerii regii borussici rerum ad cultum et institutionem publicam pertinentium beneficio ornatum esse, quod partem sumptus in editionem impensi benigne ac liberaliter suggessit.

Scribebam Berolini nonis Februarii 1879.

V. Jagić.

APPENDIX PRIMA.

Transcriptio alphabeti glagolitici characteribus cyrillicis, quae in hoc opere adhibetur:

Ⰰ(1)ⰰ,	Ⰱ(2)ⰱ,	Ⰲ(3)ⰲ,	Ⰳ(4)ⰳ,	Ⰴ(5)ⰴ,	Ⰵ(6)ⰵ,	Ⰶ(7)ⰶ,	Ⰷ(8)ⰷ,	Ⰸ(9)ⰸ,
А(1)а,	Б б,	В(2)в,	Г(3)г,	Д(4)д,	Є(5)є,	Ж ж,	Ѕ(6)ѕ,	З(7)з,

Ⰹ(10)ⰹ,	Ⰺ(10)ⰺ,	Ⰻ(20)ⰻ,	Ⰼ(30)ⰼ,	Ⰽ(40)ⰽ,	Ⰾ(50)ⰾ,	Ⰿ(60)ⰿ,	Ⱀ(70)ⱀ,
І(10)і,	І(10)і,	И(8)и,	Ћ ћ,	К(20)к,	Л(30)л,	М(40)м,	Н(50)н,

Ⱁ(80)ⱁ,	Ⱂ(90)ⱂ,	Ⱃ(100)ⱃ,	Ⱄ(200)ⱄ,	Ⱅ(300)ⱅ,	Ⱆ(400)ⱆ,	Ⱇ(500)ⱇ,
О(70)о,	П(80)п,	Р(100)р,	С(200)с,	Т(300)т,	Оу(400)оу,	Ф(500)ф,

Ⱚ(500)ⱚ [1],	Ⱈ(600)ⱈ,	Ⱉ(700)ⱉ	Ⱋ(800)ⱋ,	Ⱌ(900)ⱌ,	Ⱍ(1000)ⱍ,	Ⱎ ⱎ,
Ѳ (9) ѳ,	Х(600)х,	Ѡ(800)ѡ,	Щ щ,	Ц(900)ц,	Ч(90)ч,	Ш ш,

ⱏ,	ⱏⰹ,	ⱏⰺ,	ⱏⰻ,	ⱐ,	Ⱑ ⱑ,	Ⱓ ⱓ,	Ⱔ ⱔ,	Ⱘ ⱘ,	Ⱗ ⱗ,
ъ,	ъі,	ъı,	ъи,	ь,	Ѣ ѣ,	Ю ю,	Ѧ(900)ѧ,	Ѫ ѫ,	Ѩ ѩ,

Ⱙ ⱙ,	Ⱖ ⱖ,			
Ѭ ѭ,	Ѵ(400)ѵ,	Ѯ(60)ѯ,	Ѱ(700)ѱ,	Ҁ(90).

[1] Signum ⱚ in codice zographensi semel apparet, Io. XXI. 2 in ⱚⱁⰿⰰ (ѳома).

APPENDIX ALTERA.

Nova, nondum edita specimina quattuor evangeliorum codicis Grigoroviciani.

I.

Marci cap. XV. 43 — XVI. 20.

(XV·43) тѣла нс҃ва· 44 пнлатъ жє днвн сѧ аштє оу
жє оумьрѣтъ· призъвавъ сътъника а
штє оужє оумьрѣтъ· 45 і оувѣдѣвъ отъ кє
нтоурнона· дастъ тѣло носнфовн :· 46 І коу
пль плаштанницѫ и сънємъ і н обнтъ і
и въ плаштанницѫ· і въложи въ гробъ·
іжє бѣ нсѣчєнъ отъ камєнє· і прнвалн
камєнь на двьрн гробоу ∴ 47 Марнѣ жє
магдалнни· і марнѣ носнова· зьрѣа
шєтє къдє и полагаахѫ ·:· кц ·:· XVI·1 І мннѫ
въши соботѣ· марнѣ магдалини· і
марнѣ нѣковлѣ и саломн· коупишѧ аро
матъи· да пришєдъшѧ помажѫтъ і·
2 І ѕѣло за оутра вь єдинѫ соботъ· прндѫ
на гробъ въснѣвъшю слъньцю· 3 і гл҃а
ахѫ къ сєбѣ· кто отъвалитъ намъ ка
мєнь отъ двьрєи гроба· 4 і възьрѣвъшѧ
видѣшѧ ѣко отъвалєнъ бѣ камєнь· бѣ
бо вєлєн ѕѣло· 5 і вълѣзъшѧ въ гробъ
видѣшѧ юношѫ сѣдѧшть о дєснѫѭ· одѣ
нъ въ одєждѫ бѣлѫ и оужасѫ сѧ· ·:· 6 Ѡнъ
жє рєчє имъ· нє оужасаннтє сѧ· іс҃а нщє
тє назарѣнина пропѧтааго· въста

Lit. оу in кентоурнона 45 incuria scribae codicis dimidiam partem perdidit, quod reliquum est figuram lit. o praesefert. XVI. 1 inароматъи lit. ъ supra ти scripta.

нѣстъ съдє· сє мѣсто идє бѣ положє
нъ· 7 нъ идѣтє рьцѣтє оучєникомъ єго и
пєтрови· ѣко варѣатъ вы въ гали
лєн· тоу и видитє ѣкожє рєчє вамъ· 8 І и
шєдъшѧ бѣжашѧ отъ гроба· і имѣашє
жє ѩ трєпєтъ и оужасъ и никомоужє ничє
сожє н(є) рѣшѧ боѣхѫ бо сѧ· ·:· кц ∴ 9 Въскрьсъ
жє исъ за оутра въ прьвы соботѣ· ѣви
сѧ прѣждє марии магдалини· іѫ нєѩ
жє изгьна ж̄ бѣсъ 10 ѡна шьдъши възвѣ
сти бывъшимъ съ нимъ· плачѫ
штємъ сѧ и рыдаѭштємъ· 11 они жє
слышавъшє ѣко живъ єстъ· и видѣнъ
бысть єѭ· нє ѩсѧ вѣры· 12 По сихъ жє
дьвѣма отъ нихъ грѧдѫштєма· ѣви
сѧ инѣмь образомь· іѫщєма на сє
ло· 13 і та шєдъша възвѣстистє про
чимъ· ни тѣма жє вѣры ѩсѧ· 14 Послѣ
дь жє възлєжѧштємъ имъ· єдиноує
моу на дєсѧтє ѣви сѧ· і поноси нєвѣрь
ствию ихъ и жєстосрьдью· ѣко ви
дѣвъшимъ єго въставъша из мрь
твыхъ нє ѩсѧ вѣры: 15 і рєчє имъ
шєдъшє въ вєсь миръ· проповѣдитє
єванѣлиє вьсєи твари· 16 і ижє вѣрѫ и
мєтъ и крьститъ сѧ сьпасєнъ бѫ
дєтъ· а ижє нє имєтъ вѣры осѫждє
нъ бѫдєтъ· 17 Знамєниѣ жє вѣроуѭ
штиимъ си послѣдьствоуѭтъ
імєнємъ моимъ бѣсы ижденѫ
тъ· ѩзкы възглаголѭтъ новы
18 і въ ркахъ змиѩ възьмѫтъ· ащє
и сьмрьтьно что испиѭтъ ничь
тожє ихъ нє врѣдитъ· на нєдѫжь
никы рѫкы възложѧтъ·
и съдрави бѫтъ ·:· 19 гь жє исъ по глани

8 є quod uncis inclusi in cod. erasum 13 тѣма interposito puncto disjunctum in тѣ·ма. Quae inde a 14 usque ad finem Marci sequuntur, in zographensi desunt. 18 in ркахъ lit. к superposita, lege рѫкахъ 19 post глани in exemplari punctum apparet, male.

и его къ нимъ· вьзнесе сѧ на небо·
і сѣде о деснѫѭ ба· 20 wни же ишедъше
проповѣдѣшѧ късѫдѣ· гю поспѣшъ

II.

Lucae cap. I. 1—32.

ЄѴАНЬЃЄЛІЄ ОТЪ ЛОУКꙂІ ·:· ·.·

I·1 По неже оубо мъноѕи начѧсѧ
чинити повѣсть о ізвѣ
стованъıхъ въ насъ ве
штехъ· 2 ѣкоже прѣдашѧ на
мъ бъıвъшеи искони самовидьци
і слоугъı словесе· 3 ізволи сѧ и
мьнѣ хождъшю ис пръва по вьсѣхъ
въ істинѫ по рѧдѫ писати тебѣ·
славънъı теофиле· 4 да разоу
мѣеши о нихъже наоучилъ сѧ еси
словесехъ оутвръждение ·:· 5 Бъı
стъ въ дьни ирода цѣсѣрѣ июде
иска· іереи единъ именемъ за
харнѣ· отъ ефимѣрьѧ авиѣнѧ·
і жена его отъ дъштеръ арwнь·
і имѧ еи елисаветъ· 6 бѣашете же
оба праведъна прѣдъ бмъ· ходѧ
шта въ заповѣдехъ въсѣхъ· і о
правъданиихъ гниихъ бес порока·
7 и не бѣ има чѧда· по неже бѣ ели
саветь неплодъı· і оба за
маторѣвъша вь дьнехъ сво
ихъ бѣашете· 8 бъıстъ же слоу
жѧштоу емоу· въ чиноу чрѣдъı
своеѧ· прѣдъ бмъ· 9 по объı
чаю иереискоумоу· ключи сѧ
емоу покадити въшедъшю въ
црквъ гнѭ· 10 і вьсе мъножъство
людии бѣ молитвѫ дѣѩ вьнѣ

Luc. I. 5. отъ quod дъштеръ praecedit lit. о supra тъ scrips. 6 in гниихъ alterum и erasum sed vestig. appar.

въ годъ темьѣна· 11 ѣви же сѧ емоу анѣъ
гнь стоѩ о деснѫѭ олтарѣ каднлъна
его· 12 і съмѧте сѧ захариѣ видѣвъ· і
страхъ нападе на нь· 13 рече же къ немоу
анѣлъ· не бои сѧ захарие· за не оуслꙑ
шана бꙑстъ молитва твоѣ· і жена
твоѣ елисаветь родитъ снъ тебѣ· і
наречеши имѧ емоу иоанъ· 14 і бѫдетъ те·
бѣ радость и веселие· і мъноѕи о рождь
ствѣ его въздрадоуѭтъ сѧ· 15 бѫде
·тъ бо велеи прѣдъ гмь· и вина и сике
ра не иматъ пити· і дха стааго испл
нитъ сѧ еште ичрѣва матере своеѩ·
16 і мъногꙑ снвъ издрлвъ обрати
тъ къ ги боу ихъ· 17 і тъ прѣдъ иде
тъ прѣдъ нимь дхомь и силоѭ и
лииноѭ· обратити сръдъца отьце
мъ на чѧда· і противъньꙑѩ въ
мѫдрость праведъиꙑхъ· оуго
товати гви люди съвръшенꙑ·
18 і рече захариѣ къ анѣоу· по чесомоу
разоумѣѭ се· азъ бо есмъ старъ и
жена моѣ заматорѣвъши вь дьне
хъ своихъ· 19 і отъвѣштавъ анѣлъ·
рече емоу· азъ есмъ гаврлъ прѣ
стоѩи прѣдъ бмъ· і посъланъ
есмъ гл(ѣ)ти къ тебѣ· і благовѣсти
ти тебѣ· 20 і се бѫдеши млъчѧ и не
могꙑ проглаголати· до негоже
дьне бѫдетъ се· за не не вѣрова
словесемъ моимъ· ѣже събѫ
дѫтъ сѧ въ врѣмѧ свое· 21 і бѣшѧ
людье жидѫще захариѩ· і чю
ждаахѫ сѧ еже къшнѣашетъ въ цръ
къве· 22 ішедъ же не можааше глати
къ людемъ· і разоумѣшѧ ѣко видѣ
ние видѣ въ црькви· і тъ бѣ помава

14 o quod vocab. рождьствѣ praemiss. supra v. scrips. 19 гл(ѣ)ти lit. uncis inclusa in cod. erasa, sed ѣ fuisse videtur; къ quod proxime sequitur supra v. scriptum

ѩ имъ· і прѣбывааше нѣмъ· 23 і бы
стъ ѣко испльнишѧ сѧ деньѥ слоужь
бы его иде въ домъ свои· 24 по сихъ
же дьнехъ ·:· зч ·:· зачѧтъ елисаве
ть жена его· і таѣше сѧ д҃ мсцъ глѭ
шти· 25 ѣко тако сътвори мьнѣ· гъ҃· вь
дьни вь нѧже призьрѣ· отъѩти по
ношение мое въ чл҃вцѣхъ ·:·
26 Въ шесты же мѣсѧць посъланъ бы
стъ анѥлъ гавьрилъ отъ ба҃· въ гра
дъ галилеискъ· емоуже имѧ наза
ретъ· 27 къ дѣвѣ обрѫченѣ мѫжеви·
емоуже имѧ іосифъ· отъ домоу да
вдва· і имѧ дѣвѣ марии· 28 і въше
дъ къ неи анѥлъ рече· радоуи сѧ бла
годатънаѣ гъ҃ съ тобоѭ· бл҃гсна
ты въ женахъ· 29 она же видѣвъши
съмѧте сѧ о словеси его· і по
мышлѣаше вь себѣ каково се бѫ
детъ цѣлование· 30 і рече еи анѥлъ·
не бои сѧ марие· обрѣте бо благо
датъ отъ ба҃· 31 і се зачьнеши вь чрѣ
вѣ и родиши сн҃ъ· і наречеши имѧ е
моу ис҃ъ· 32 сь бѫдетъ велии· і сн҃ъ
вышънѣаго наречетъ сѧ ·:·

III.

Lucae cap. VI. 9—47.

VI·9 въпрошѫ вы что достоитъ въ со
боты добро ли творити или зъло
творити· дш҃ѫ съпасти ли погоуби
ти· 10 і възьрѣвъ на вьсѧ ѩ рече емоу
простьри рѫкѫ тоѭ онъ же простьрѣтъ
и оутвръди сѧ рѫка его ѣко и дроугаѣ ·:· кц ·:·
11 они же испльнишѧ сѧ безоумьѣ· і
гл҃хѫ дроугъ къ дроугоу· что бишѧ съ
творили ис҃ви ·:· 12 Бъістъ же во дьни

Luc. VI. 10 in простьрѣтъ lit. рѣ supr. v. scriptae.

тꙑ· ізиде въ горѫ молити
сѧ и бѣ об ношть въ молитвѣ бжии·
13 І егда бꙑстъ день призваси оу
ченикꙑ своѩ· і избъравъ отъ ни
хъ дъва на десѧте· ѩже и апостолꙑ
нарече· 14 симона егоже именова пе
тра· і аньдрѣѭ братра его· і иѣко
ва и иоана· филипа и вартоломѣа· 15 ма
тътѣа и томѫ· иѣкова алфеова·
і симона нарицаемааго зилота·
16 іюдѫ иѣковлѣ· і июдѫ искариотъ
скааго· іже бꙑстъ и прѣдатель·
17 І съшедъ съ ними ста на мѣстѣ ра
вьнѣ· и народъ оученикъ его· і мъно
жьство мъного людии· отъ вьсеѩ
июдеѩ и отъ иерлмa· і поморнѣ тоу
рьска и сидоньска· іже придѫ послоу
шатъ его· і исцѣлитъ сѧ отъ недѫ
гъ· 18 и стражджштеи отъ дхъ нечи
стъ· ісцѣлѣахѫ сѧ· 19 і вьсь народь
искааше прикасати сѧ емь· ѣко сила
із него исхождааше и цѣлѣаше вьсѧ ∵
20 і тъ възведъ очи свои на оученикꙑ
своѩ глааше Блажении иништии ѣко ва
ше естъ цствие бжие· 21 блажении алчѫ
штеи нꙑнѣ ѣко насꙑтите сѧ· Бла
жении плачѫштеи нꙑнѣ ѣко вьсмѣ
ѭтъ сѧ· 22 блажени бѫдете егда вь
зненавидѧтъ вꙑ члвци· і егда ра
злѫчѧтъ вꙑ и поносѧтъ· і пронесѫ
тъ имѧ ваше ѣко зъло· сна члвчска·
аго ради· 23 въздрадоуите сѧ въ тъ
день и възиграите· се бо мъзда
ваша мънога на небсе· по сихъ бо
творѣахѫ прркмъ отци ихъ ·:· 24 обаче
горе вамъ богатꙑимъ· ѣко вь
сприѩсте оутѣхѫ вашѫ· 25 горе ва
мъ насꙑштении ѣко възалче

[14] филипа, in cod. фипа cum suprascripto л.

те сѧ· горе вамъ смѣѭштеи сѧ нꙑ
нѣ ѣко въздрꙑдаате и въсплаче
те сѧ ·:· 26 Горе егда рекѫтъ добрѣ о ва
съ въси чл҃ви· по семоу бо творѣ
ахѫ лъжинмъ пркмъ отци ихъ·
27 Нъ вамъ гл҃ѭ слꙑштинмъ· лю
бите врагꙑ вашѧ· добро твори
те ненавидѧштинмъ васъ· 28 Бла
гословите клънѫщѧѩ вꙑ· мо
лите сѧ ꙁа творѧштѧѩ вамъ·
обидѫ· 29 биѭштюмоу тѧ въ
ланитѫ· подаи дроугоуѭ· і от
темлѭштюмоу тебѣ ризѫ·
і срачицѧ не възбрани· 30 въсѣкомоу
же просѧштоумоу оу тебе даи· і отъ
отемлѭштаагo твоѣ не истѧꙁаи ·:·
31 І ѣкоже хоштете да творѧтъ вамъ
ч҃лци· и вꙑ творите имъ такожде·
32 і ѣште любите любѧщѧѩ
вꙑ каѣ вамъ хвала естъ· ібо и
грѣшъници любѧштѧѩ ихъ любѧ
тъ· 33 і аште благотворите благотво
рѧщинмъ васъ· каѣ вамъ хвала
естъ· ибо и грѣшъници тожде творѧ
тъ· 34 і аште въ заимъ даате отъ ни
хъже чаате въсприѩти· каѣ ва
мъ хвала естъ· ібо и грѣшъници грѣ
шъникомъ въ заимъ даѭтъ· да
въсприимѫтъ равъно· 35 обаче люби
те врагꙑ вашѧ и благотворите· і
въ заимъ даите ничесоже не чаѭ
ще· и бѫдетъ мъзда ваша мънога·
і бѫдете снове вꙑшънѣего· ѣко тъ
благъ естъ на невъзблагодатъ
нꙑѩ и зълꙑѩ· 36 Бѫдѣт(е) оубо ми
лостиви· ѣкоже и отецъ вашъ мило
срдъ естъ ·:· кц ·:· 37 і не сѫдите да не

32 inter ѣште et любите unius vocabuli erasi ut videtur spatium apparet in codice
36 lit. e vocab. бѫдѣте in cod. non apparet, rasura videtur esse.

сѫдѧтъ вамъ· не осѫждаите да
не осѫдѧтъ васъ· отъпоуштаите
и отъпоустѧтъ вꙑ· 38 даите и дастъ
сѧ вамъ· мѣрѫ добро натъканѫ
и потрѫсънѫ и прѣлиѣѭштѫ сѧ·
дадѧтъ на лоно ваше· тоѭ бо мѣро
ѭ еѭже мѣрите възмѣритъ сѧ ва
мъ·

39 Рече же притъчѫ имъ· еда можетъ
слѣпецъ слѣпъца водити· не оба
ли вь ѣмѫ въпадете сѧ· 40 Нѣстъ оу
ченикъ надъ оучителемъ своимъ·
съвръшенъ же въсѣкъ бѫдетъ· ѣ
коже оучитель его· 41 щто же видиши
сѫчецъ иже естъ въ очесе братра
твоего· а бръвъна еже естъ въ оче
се твоемь не чюеши· 42 ли како може
ши решти братроу твоемоу· братре
остави да изъмѫ сѫчецъ иже е
стъ въ оцѣ твоемь· самъ бръ
въна въ оцѣ твоемь не видѧ· ли
цемѣре· изъми пръвѣе бръвъно
из очесе твоего· і тъгда прозьри
риши изѧти сѫчецъ иже естъ въ о
чесе брат(р)а ткоего· 43 Нѣстъ бо
дрѣво добро творѧ плода зъла·
Ни дрѣво зъло творѧ плода добра·
44 вьсѣко бо дрѣво отъ плода свое
го познаатъ сѧ· Не отъ тръниѣ
бо чешѫтъ смокъви· ни отъ кѫ
пинꙑ грозда обемлѭтъ ·:·
45 Благꙑ чл҃къ отъ бл҃гаго съкро
вишта ср҃дца своего износи
тъ благое· і зълꙑ чл҃къ отъ
зълааго съкровища ср҃дца
своего износитъ зълое· отъ и
збꙑтъка бо ср҃дца гл҃тъ оуста
его· 46 что же мѧ зовете г҃и г҃и а не

42 брат(р)а, р in cod. erasum videtur esse, inter т et а unius literae spatium intercedit.

EVANGELIUM SECUNDUM MATTHAEUM.

Matth. III. 11 — IV. 8.

2

III·11 сапогоу понести· тъ васъ
крьститъ д҃хомь ст҃ъıмь
і огн҄емь· 12 Ѥмоуже лопата
въ рѫкоу его· і потрѣбитъ гоу
мьно свое· і съберетъ пь
шеницѫ· въ житьницѫ а плѣв'ы съ
тъ огн҄емь негасимъıмь· [жеже
13 тогда приде іс҃ отъ галилеѩ
на іор'данъ· къ іѡ҃аноу крь
стити сѧ отъ н҄его· 14 іѡ҃анъ
же възбран҄ѣше емоу гл҃ѧ·
азъ трѣбоуѭ отъ тебе крь
стити сѧ· а ты ли къ мнѣ грѧ
деши· 15 отъвѣштавъ же іс҃ ре
че къ н҄емоу· остани нъıн҄ѣ·
тако бо подобьно намъ естъ
съкончати всѣкѫ правъдѫ·
тогда остави его 16 крьшть сѧ
іс҃· і възиде отъ вод'ы·
і се отвръзошѧ сѧ емоу·
і видѣ д҃хъ б҃жіи съходѧшть·
ѣко голѫбь· і грѧдѫшть
на нь҃· 17 і се гласъ съ н҃бсе гл҃ѧ·

сь естъ с҃нъ мои· възлюблє
нъı· о немь же благоволихъ·
IV·1 тогда іс҃ възведенъ в'ы
стъ д҃хомь въ поуст'ын҄ѭ·
іскоусити сѧ отъ неприѣзни·
2 і пошть сѧ дьниı ·к҃· і ноштиı
послѣдь възлака· 3 і при
стѫпи къ н҄емоу диѣволъ·
іскоушаѩ и і рече· аште с҃нъ
еси б҃жіи· рьци да камение се
хлѣби бѫдѫтъ· 4 ѻнъ же отъ
вѣштавъ рече· пишетъ·не
о хлѣбѣ единомь поживетъ
ч҃къ·нъ ѡ всемь гл҃ѣ ıсходѧ
штиımь ıз оустъ б҃жіи·
5 тогда поѩтъ і диѣвол'ь·
вь ст҃ъı градъ· і постави і
на крилѣ црък'вьнѣемь·
6 і гл҃а емоу· аште с҃нъ еси б҃жіи·
поусти себе долоу· пише
тъ бо ѣко а҃ћломъ своим'ь
заповѣстъ о тебѣ· і на рѫ
кахъ възъмѫтъ тѧ· да не

3

когда прѣтъкнеши о камен··
ногѫ свою· 7 Рече же емоу іс҃·
пак'ы пишетъ· не ıскоуси
ши г҃а б҃а своего· 8 пак'ы поѩ
тъ его неприѣзнь на горѫ в'ы
сокѫ ѕѣло· і показа емоу вь

III.12 въ житьницѫ in cod. minutioribus formis supra versum additum 14 ли itidem supra v. add. 15 правъдѫ an правьдѫ, dubium est IV.5 вь an въ discerni nequit 6 vocis камен ult. lit. oblita propter mutil. membr. legi nequ.

сѣ цр҃ствиѣ мира і славѫ
его· 9 і гл҃а емоу вьсѣ си да
мь ти· аште падъ поклони
ши ми сѧ· 10 тогда гл҃а емоу іс҃·
отиди диѣволе· пишетъ бо
г҃ю б҃у своемоу поклониши сѧ
і томоу единомоу послоу
жиши· 11 тогда остави его
диѣволъ· і се аг҃ли пристѫ
пишѧ і слоужаахѫ емоу·
12 Слышавъ же іс҃· ѣко іоанъ·
прѣданъ бꙑстъ отиде въ
галилеѭ· 13 і оставь наза
ретъ· пришедъ вьсели сѧ
въ капернаоумъ· на поморие·
въ область завулонѭ·
і невъфталимлѭ· 14 да сь

коньчаатъ сѧ· реченое іса
іемь пророкомь гл҃ѭштем··
землѣ завулонѣ· 15 землѣ
невъфталимлѣ· пѫть
морѣ на ономь полоу іор҃да··
галилеѣ ѩзыкомъ· 16 люди
сѣдѧштии въ тьмѣ видѣшѧ
свѣтъ велиі· і сѣдѧштии
мъ въ тьмѣ і въ сѣни съ
мрътьнѣ· свѣтъ въсиѣетъ
на насъ· 17 Отъ толи начѧтъ
іс҃· проповѣдати і гл҃ати·
покаите сѧ приближи бо сѧ
цр҃ствие н҃бское· кон·
18 Ходѧ же при мори галилѣ
ісцѣмь· видѣ дъва братра
симона нарицаѭштааго сѧ
петра· і андрѣѭ братра его·
въмѣтаѭшта мрѣжѧ въ
море· бѣашете бо рыбарѣ·
19 і гл҃а има· грѧдѣта въ слѣ
дъ мене· і сътворѭ вы
ч҃комъ ловьца· 20 она же абие

4
оставьша мрѣжѧ· по немь
ідосте· 21 і прѣшьдъ тѫдѣ ви
дѣ іна дъва братра· іѣкова
зеведеова· іоана брата е
моу· въ корабі съ зеведео
мь о҃цемь ею· завѧзаѭ
шта мрѣжѧ своѩ· і възъва ѣ·
22 она же абие оставьша корабь·
і о҃ца своего по немь ідосте·
23 і прохождааше вьсѭ галиле
ѭ іс҃· оучѧ на сънъмиштихъ
іхъ· і проповѣдаѩ еван҃глие
цр҃ствиѣ· і цѣлѧ вьсѣкъ не
дѫгъ· і всѣкѫ ѩзѫ въ лю
дехъ· 24 і изиде слоухъ его въ
вьсеи сурии· і привѣсѧ е
моу вьсѧ болѧштаѩ· разли
чьнъіми недѫгы· і стра
стьми одрьжимы· і бѣ
сьны· і мѣсѧчьныѩ
зълы недѫгы імѫштѧ·
і ослабленъі жилами·
і ицѣли ѩ· 25 і по немь ідошѧ

народи мноѕи· отъ галилеѩ
і декаполѣ· і отъ іл҃ма і и
юдеѩ· і съ оного полоу іордан··
V·1 оузьрѣвъ же народы вьзи
де на горѫ· і ѣко сѣде при
стѫпишѧ къ немоу оуче
ници его· 2 і отвръзъ оуста
своѣ оучааше ѩ гл҃ѧ:
3 Блажени ништии д҃хомь· ѣко
тѣхъ естъ цр҃сво н҃бское: 4 бла
жени плачѫштеи· ѣко ти оу
тѣшѧтъ сѧ: 5 блажени кротьци·
ѣко ти наслѣдѧтъ землѭ·
6 блажени алъчѫштии і жѧ
ждѫштии правьды ради·
ѣко ти насытѧтъ сѧ: 7 блаже

10 pro отиди диѣволе recentiore manu supra vers. иди за мъ сотоно charactere cyrillico additum 13 на min. form. eadem manu s. v. add. 14 vocis глюштем ult. lit. mutilata 15 ult. duae lit. vocis иордана mutilae 16 pro въ тъмѣ loci posterioris charact. cyrill. recentiore въ странѣ supra versum scriptum 17 in voc. кон lit. н supra ко posita

ни милостивии· ѣко ти по
милованн бѫдѫтъ: 8 блаже
ни чистии срьдцемь· ѣко ти
ба оузьрѧтъ: 9 блажени съ
мирѣѭштии· ѣко ти снове бжии
нарекѫтъ сѧ: 10 блажени ізгъ
нани правъдꙑ ради· ѣко тѣ

5

хъ естъ црство нбское: 11 блаже
ни есте егда поносѧтъ вамъ·
і иждєнѫтъ вꙑ· і рекѫтъ·
вьсѣкъ зълъ глъ на вꙑ· лъжѫ
ште мене ради: 12 Радоуите сѧ
і веселите сѧ· ѣко мъзда ва
ша многа естъ на небесехъ:
тако бо ізгънашѧ пророкꙑ·
іже бѣшѧ прѣжде васъ· 13 вꙑ
есте соль земи· аште же со
ль обоуѣетъ· чимь осолитъ сѧ·
ни чьсомоу же бѫдетъ къ то
моу· да іспꙑпана бѫдетъ
вънъ· і попираема чкꙑ· зач·
14 Вꙑ есте свѣтъ мироу· не
можетъ градъ оукрꙑти сѧ вр··
хоу горꙑ стоѩ· 15 ни въжагаѭ
тъ свѣтильника· і поставлѣ
ѭтъ его подъ спѫдомь·
нъ на свѣштьницѣ· і свѣти
тъ вьсѣмъ· іже въ храминѣ
сѫтъ· 16 тако да просвѣти
титъ сѧ свѣтъ вашь прѣдъ чкꙑ·

да оузьрѧтъ дѣла ваша добраѣ·
і прославѧтъ оца вашего і
жь естъ на нбхъ· 17 Не мьните
ѣко придъ разоритъ закона
ли пророкъ· не придъ разоритъ
нъ ісплънитъ· 18 амин'· амин'·
глѭ вамъ· доидеже прѣі
детъ нбо і земл̑ѣ· писмѧ
едино· ли едина чрьта не прѣ
идетъ отъ закона· доидеже
вьсѣ бѫдѫтъ· 19 іже бо разори
тъ единѫ заповѣдь· і сихъ
малъіхъ· і наоучитъ тако
чкꙑ· мьнии наречетъ сѧ
въ црси нбсцѣмь· а іже сътво
ритъ і наоучитъ· сь велии
наречетъ сѧ въ црси нбсцѣмь·
20 Глѭ бо вамъ· ѣко аште не
ізбѫдетъ правъда ваша·
паче кънижьникъ і фарисеи·
не імате вьнити въ црсо
нбское· 21 слꙑшасте ѣко ре
чено бꙑстъ древьниімъ·

6

не оубиеши· іже бо оубиетъ·
повиненъ естъ сѫдоу· 22 азъ
же глѭ вамъ· ѣко гнѣваіѩ
і сѧ на брата своего спꙑ
ти· повиненъ естъ сѫдоу·
іже бо речетъ братоу сво
емоу· рак'ка· повиннъ естъ
сънъмиштю· а іже рече
тъ боуе· повиненъ естъ ѣе
онѣ огньнѣи· 23 аште оубо при
несеши даръ свои къ ол'тарю·
і тоу помѣнеши ѣко бръ твои
іматъ нѣчто на тѧ· 24 оста
ви даръ твои прѣдъ ол'та
ремь· і шедъ прѣжде съми
ри сѧ съ братомь твоімь·
і тъгда пришьдъ принеси да
ръ свои· 25 Бѫди оувѣштаѩ
сѧ съ сѫпьрьмь своімь
скоро· доідеже еси на пѫ
ти съ нимь· да не прѣдастъ
тебе сѫпьрь сѫдии· і сѫ
дии тѧ прѣдастъ слоузѣ

і въ темьницѫ въвръжетъ тѧ·
26 аминь· глѭ ти не ізидеши

18 alterum амин erasum. прѣідетъ an прѣідетъ dubium   19 наоучитъ an наоучитъ dub.
22 verbis ѣко гнѣваіі recentior manus supra versum вьсѣкъ cyrill. charactere adscripsit. сънъмиштю an съньмиштю dub. 24 при vocis пришьдъ supra versum eadem manu scriptum

отъ тѫдѣ· доньдеже възда
си послѣдьнии· конъдратъ·
27 Слꙑшасте ѣко речено бꙑ
стъ древьнимъ· не прѣлю
бꙑ сътвориши· 28 азъ же глѭ
вамъ· ѣко вьсѣкъ іже възь
ритъ на женѫ съ похотиѭ·
оуже любꙑ сътвори съ неѭ·
въ сръдьци своемь· 29 аште
же око твое десное съблa
жнѣетъ тѧ істъкни е· і отъ
връзи отъ себе· добрѣе бо
ти естъ да погꙑблѣетъ еди
нъ оудъ твоіхъ· а не все тѣ
ло твое въвръжено бѫде
тъ въ ѣеонѫ· 30 і аште деснаѣ
твоѣ рѫка съблажнаетъ
тѧ· оусѣце ѭ· і отъвръзи
отъ себе· добрѣе бо ти естъ
да погꙑблѣетъ единъ оудъ
твоіхъ· а не все тѣло твое

подъножие естъ ногама
его· ни елꙑмь ѣко градъ е
стъ великаaго црѣ· 36 ни гла

воѭ своеѭ кльни·
сѧ· ѣко не можеши власа
единого бѣла· ли чръна съ
творити· 37 бѫди же сло
во ваше· ей· ей· і ни ни·
лихое бо сею отъ неприѣзни
естъ· 38 слꙑшасте ѣко рече
но бꙑ· око за око· і зѫбъ
за зѫбъ· 39 азъ глѭ вамъ·
не противити сѧ зълоу· нъ
аште къто тѧ оударитъ· въ
деснѫѭ ланитѫ· обрати
сѧ емоу дроугѫѭ· 40 і хотѧштю
моу сѫдъ прииѧти съ тобоѭ·
і ризѫ твоѭ възѧти· отъ
поусти емоу і срачицѫ твоѭ·
41 і аште къто поіметъ тѧ

7

въвръжено бѫдетъ въ ѣе
онѫ· 31 речено же бꙑстъ·
іже аште поуститъ женѫ
своѭ· дастъ ей кънигꙑ
распоустънꙑѩ· 32 азъ же
глѭ вамъ· ѣко вьсѣкъ
поуштаѩи женѫ
своѭ· развѣ словесе
любодѣінааго· творитъ
ѭ прѣлюбꙑ дѣати· і иже
подъпѣгѫ поемлетъ· прѣ
любꙑ дѣетъ· 33 пакꙑ слꙑ
шасте ѣко речено бꙑстъ
древьнимъ· нъ въ лъже
кльнеши сѧ· въздаси же
гви клѧтвꙑ своѩ· 34 азъ
же глѭ вамъ· не клѧти сѧ
вамъ· не клѧти сѧ отънѫ
дь· небомь· ѣко прѣстолъ
естъ бжіи· 35 ни землѭ· ѣко

8

по силѣ· пръпьриште еди
но іди съ нимь двѣ· зач·
42 Просѧштюмоу оу тебе дай
і хотѧштаaго отъ тебе за
ѩти· не отъвратити· 43 слꙑ
шасте ѣко речено бꙑ· вь
злюбиши подроуга своего·
і възненавидиши врагꙑ
своѩ· 44 Азъ же глѭ вамъ·
любите врагꙑ вашѧ·
благословите клънѫштѧ
ѩ вꙑ· добро творите не
навидѧштиімъ васъ·
і молите· за творѧштѧ
ѩ вамъ напасти· і изго
нѧштаѩ вꙑ· 45 да бѫдете
снове оца вашего· іжь е
стъ на небесехъ· ѣко слъ
ньце свое сиѣетъ· на зъ
лꙑ і благꙑ· і дъждитъ

32 подъпѣгъ an подьпѣгъ discerni nequit

36 ли supra versum ead. m. exaratum

на праведъныѩ· і непра
вьдъны· 46 аште л҄юбите
л҄юбѧштаѩ вꙑ· кѫѭ мъ

здѫ імате· не і мьздоі
мьци ли тожде творѧтъ·
47 і аште цѣлоуете дроугꙑ
вашѧ· токмо чьто творите·
не і мьздоімьци ли тожде
творѧтъ· 48 бѫдѣте оубо съ
връшени· ѣко і оць вашь нбс(къ)
съвръшенъ естъ· кон· зач·
VI·1 Вънемл҄ѣте милостꙑнѧ
вашѧ· не творити прѣдъ чк(ꙑ)
да видими бѫдете іми·
аште ли же ни· мъздꙑ не
імате отъ оца вашего· іже
естъ на небесехъ· 2 егда оубо
твориши милостꙑнѭ·
не въстрѫби прѣдъ собоѭ·
ѣко ѵпокрити творѧтъ въ
сънъмиштихъ· і въ стъ
гнахъ· да прославѧтъ сѧ
отъ чкъ· аминь глѭ вамъ·
въсприімѫтъ мъздѫ
своѭ· 3 тебѣ же творѧштю
милостꙑнѭ· да не чю

9

етъ шюица твоѣ· чьто тво
ритъ десница твоѣ· 4 да бѫ
детъ милостꙑни твоѣ въ
таінѣ· і оць твои видѧ въ
таінѣ· въздастъ тебѣ авѣ·
5 і егда молиши сѧ не бѫди
ѣко і лицемѣръ· ѣко л҄юбѧтъ·
на сънъмиштихъ· і въ стъ
гнахъ· на распѫтиіхъ· сто
ѩште молити сѧ· да ѣвѧ
тъ сѧ чкомъ· аминь глѭ
вамъ· ѣко въсприимѫтъ мъ
здѫ своѭ· 6 тꙑ же егда мо
лиши сѧ· въниди въ клѣть
твоѭ· і затворь двьри
твоѩ· помоли сѧ оцю твое
моу въ таінѣ· і оць твои ви
дѧи въ таінѣ· въздастъ
тебѣ авѣ· 7 Молѧште же
сѧ не лихо глѣте· ѣкоже і ѩ
зꙑчьници· мьнѧтъ сѧ ѣко
въ мноѕѣ глани своемь·
оуслꙑшани бѫдѫтъ·

---

8 не подобите сѧ оубо імъ· вѣстъ
бо оць вашь іхъже трѣбоуете·
прѣжде прошениѣ вашего·
9 тако оубо молите сѧ вꙑ:
Отче нашь· іже еси на небе
сехъ· да стнтъ сѧ імѧ твое·
10 да придетъ црствие твое·
да бѫдетъ вол҄ѣ твоѣ· ѣко
на нси і на земл҄и· 11 хлѣбъ
нашь настоѩшт.......
даждь намъ днесь· 12 і отъ
поусти намъ дльгꙑ наш(ѧ)·
ѣко і мꙑ отъпоуштаемъ
дльжьникомъ нашимъ·
13 і не въведи насъ въ напа
сть· нъ ізбави нꙑ отъ не
приѣзни· ѣко твое естъ
црствие· і сила і слава въ
(вѣк) вѣк(омъ) аминь: зач:
14 Аште бо отъпоуштаете
чкомъ съгрѣшениѣ іхъ· отъ

47 verbis чьто творите non ita recens manus cyrill. char. лихо supra versum adscripsit 48 verbo оубо supra v. cyr. char. вы adscr., itidem verbo ѣко cyr. же, lege: бѫдѣте оубо вы съв. ѣко же. VI.4 вида въ, cyr. char. rec. man. add. supra и та 8 оубо eadem manu supra v. exar. 11 post настоıаш т pro lit. glagol. erasis recentior manus cyril. char. scripsit ъны, voluit ut legeres насѫштьнъ 12 pro отъпоусти singulis lit. glag. erasis additoque insuper ви charact. cyr. остави emendator aliquis restituere conatus est 13 слава in cod. ita exaratum ut в supra сла minutiore figura scriptum legatur. Pro въ вѣк вѣкомъ ut prima manus scripserat emendator aliquis literis glagol. quae uncis inclusae sunt erasis cyrill. ы addidit, ut въ вѣкы restitueret.

поустітъ і вамъ оць вашь
нбскъі·

10

15 отъпоустітъ ва
мъ· съгрѣшениі вашихъ·
16 Єгда постите сѧ· не бѫдѣ
те ѣко ѵпокрити· сѣтоуѭште·
просираждаѭште бо лица
своѣ· да бишѧ сѧ авили
чкомъ постѧште· аминь
глѭ вамъ· ѣко въспрі
мѫтъ мъздѫ своѭ· 17 тꙑ
же постѧ сѧ помажи си гла
вѫ своѭ· і лице твое оу
мꙑ· 18 да не авиши сѧ чко
мъ постѧ сѧ· нъ оцю твое
моу· іжь естъ въ таінѣ·
і оць твои видѧи въ таі
нѣ· въздастъ тебѣ авѣ·
19 не съкрꙑваите себѣ съ
кровишта на земи· іде
же чръвь і тьлѣ тьлитъ·
ідеже татие подъкопава
ѭтъ і крадѫтъ· 20 съкрꙑ
ваіте себѣ съкровишта
на нбсе· ідеже ни чръвь

ни тьлѣ тьлитъ· ідеже ни
татие подъкопаѭтъ ни
крадѫтъ· 21 ідеже бо естъ съ
кровиште ваше· тоу естъ
і срдьце ваше· 22 Свѣтиль
никъ тѣлоу естъ око· аште
оубо бѫдетъ око твое про
сто· все тѣло твое бѫде
тъ свѣтъло· 23 аште ли око
твое лѫкаво бѫдетъ· все
тѣло твое тьмъно бѫде
тъ· аште оубо свѣтъ іже
въ тебѣ· тъма естъ· тѣ тъ
ма кольми: 24 Никъі же ра
бъ не можетъ двѣма гма

работати. ли бо единого
възненавидитъ· а дроуга
го възлюбитъ· ли едино
го дръжитъ сѧ· а о дроуѕѣ
мь не брѣшти въчьнетъ·
не можете бу работати. і
мамонѣ: 25 Сего ради глѭ
вамъ· не пцѣте сѧ дшеѭ

11

своеѭ· чьто ѣсте іли что
пиете· ни тѣломь вашимь·
въ что облѣчете сѧ· не дша
ли больши естъ пиштѧ·
і тѣло одеждѧ· 26 възьрите
на птицѧ нбскꙑѩ· како
не сѣѭтъ ни жьнѭтъ· ни
събираѭтъ въ житьницѫ·
і оць вашь небскъі питѣ
етъ ѩ· не вꙑ ли паче лоу
чьши іхъ есте· 27 кто же отъ
васъ пекꙑ сѧ· можетъ при
ложити тѣлеси своемь
лакъть единъ· 28 і о одежди
чьто сѧ печете· съмотри
те цвѣтъ селънъіхъ како
растѫтъ· ни троуждаѭ
тъ сѧ ни придѫтъ· 29 глѭ
же вамъ· ѣко ни соломѡнъ·
въ всеи славѣ своеи облѣ
че сѧ· ѣко единъ отъ сихъ·
30 аште же сѣно дьньсь сѫ
штее· а оутрѣ въ огнь вьмѣ

таемо· бъ тако одѣетъ· ко
ли паче васъ маловѣри·
31 не пцѣте сѧ оубо глѭште·
чьто ѣмъ ли чьто пиемъ·
ли чимь одеждемъ сѧ· 32 всѣ
хъ бо сихъ ѩзꙑци іштѫтъ·
вѣстъ бо оць вашь небскꙑ·
ѣко трѣбоуете сихъ вьсѣхъ·
33 іштѣте же прѣжде црствиѣ

14 Post нбскы recentior manus char. cyrill. addidit аще ли не отъпоущаете чловѣкомъ съгрѣшенна ихъ 15 Verbo отъпоустить char. cyrill. scripta praecedunt haec: ни отьцъ вашъ небескы 23 verbo тѣ emendator aliquis cyr. lit. o supra v. apposuit

бжиѣ· і правъдꙑ его· і си
вьсѣ приложѧтъ вамъ· кон·
34 Не пьцѣте сѧ оубо на оутрѣи·
оутрьнии бо днь собоѭ пече
тъ сѧ· довьлѣетъ дьни зъло
ба своѣ· зач· VII·1 Не осѫжда
ите· да не осѫждени бѫ
дете· 2 імь же бо сѫдомь
сѫдите· сѫдѧтъ вамъ·
і вь нѭ же мѣрѫ мѣрите·
възмѣрѧтъ вамъ· 3 чьто
же видиши сѫчьць іже е
стъ въ оцѣ братра твоего·
а брьвна еже естъ въ оцѣ

12

твоемь не чюеши· 4 ли како ре
чеши братоу своемоу· остави
і изъмѫ сѫчець із очесе
твоего· і се бръвьно въ оцѣ
твоемь 5 лицемѣре· ізъми
прѣвѣе бръвьно із очесе
твоего і тъгда оузьриши
ізѧти і сѫчьць· із оче
се брата твоего· 6 Не дадите
стаго псомъ· ни помѣта
ите бисеръ вашихъ прѣдъ
свиниѣми· да не поперѫ
тъ іхъ ногами своіми·
і вратьшѧ сѧ растръгнѫ
тъ вꙑ· 7 Просите· і дастъ
сѧ вамъ· іштѣте· і обрѧ
штете· тлъцѣте і отвръ
зетъ сѧ вамъ· 8 вьсѣкъ бо
просѧи приемлѣтъ· і и
штѧи обрѣтаетъ· і тлъ
кѫштоумоу отвръзетъ сѧ :· кон
9 ли къто естъ отъ васъ чкъ·
еже аште въспроситъ снъ

твои хлѣба· еда камень
подастъ емоу· 10 ли аште рꙑ
бꙑ· подаси ли емоу змиѭ·

11 аште оубо вꙑ лѫкавьни сѫ
ште· оумѣете даании бла
га даѣти чѧдомъ вашимъ·
кольми паче оць.вашь іже е
стъ на нбхъ· дастъ благаѣ
просѧштимъ оу него:
12 Вьсѣ оубо елико хоштете
да творѧтъ вамъ чци· та
ко і вꙑ творите імъ· се бо
естъ законъ і пророци· 13 вьни
дѣте жзъкꙑми вратꙑ·
ѣко пространа врата· і ши
рокъ пѫть· въводѧи въ па
гоубѫ· і мнози сѫтъ въ
ходѧшти імь· 14 коль жзъ
ка врата і тѣснъ пѫть·
въводѧі въ животъ· і ма
ло іхъ естъ іже і обрѣтаѭ(тъ)
15 Вънемлѣте отъ лъжиіхъ
пророкъ· іже приходѧтъ къ

13

вамъ въ одеждахъ овьчахъ·
вънѫтрьѭдоу же сѫтъ
вльци· хꙑштьници· 16 отъ
плодъ іхъ познаете ѩ·
Еда обьемлѭтъ отъ трь
ниѣ гроздꙑ· ли отъ рѣпьѣ
смокъви· 17 тако вьсѣко дрѣво
добро· плодꙑ добрꙑ твори
тъ· а зъло дрѣво плодꙑ зъ
лꙑ творитъ· 18 не можетъ
дрѣво добро плода зъла тво
рити· ни дрѣво зъло добра
плода творити· 19 вьсѣко дрѣ
во еже не сътворитъ плода
добра· посѣкаѭтъ· і въ о
гнь въметаѭтъ: 20 Тѣмь
же оубо отъ плодъ іхъ по
знаете ѩ· 21 не вьсѣкъ глѧи
мнѣ ги ги· вьнидетъ въ
црство нбское· нъ творѧи
волѭ оца моего· іже е

11 post н'его cyr. char. a primo emendatore add. коц, quod коньць legas 16 verbo отъ (плодъ) supra v. cyrill. char. rec. m. appos. тѣмъ же

стъ на нбсхъ· 22 Мноѕи ре
кѫтъ мнѣ въ тъ дьнь ги ги·

не въ твое ли ꙇмѧ пророчь
ствовахомъ· ꙇ твоꙇмь
ꙇменемь бѣсы ꙇзгъна
хомъ· ꙇ твоꙇмь ꙇменемь
силы многы створихо
мъ· 23 ꙇ тогда ꙇсповѣмь
ꙇмъ· ꙗко николиже знахъ
васъ· отидѣте ѿтъ мене
дѣлающтиꙇ безаконие.
зач· 24 Вьсѣкъ оубо ꙇже
слышитъ словеса моꙗ си·
ꙇ сътворитъ ꙗ· оуподоблѭ
и мѫжю мѫдроу· ꙇже съ
зьда храминѫ своѭ на ка
мене. 25 ꙇ сънидѫ дъжди
ꙇ придѫ рѣкы· ꙇ вьзвѣ
ашѧ вѣтри· ꙇ нападѫ на
храминѫ тѫ· ꙇ не паде сѧ·
основана бо бѣ на камени·
26 ꙇ вьсѣкъ слышѧи слове
са моꙗ си· ꙇ не творѧ ꙇхъ·
оуподобитъ сѧ мѫжю боую·
ꙇже съзъда храминѫ своѭ

14

на пѣсъцѣ· 27 ꙇ сънидѫ дъждь
ꙇ придѫ рѣкы· ꙇ възвѣ
ашѧ вѣтри· ꙇ опьрѣшѧ сѧ
храминѣ тои· ꙇ паде сѧ·
ꙇ бѣ раздроушение еѩ ве
лие ѕѣло· 28 ꙇ бꙑстъ егда съ
конча ис· вьсѣ словеса си·
дивлѣахѫ сѧ народи о оуче
ниꙇ его· 29 бѣ бо оучѧ ꙗко вла
сть ꙇмы· ꙇ не ꙗко кънижь
ници ꙇхъ· ꙇ фарисеи:
VIII.1 Съшедъшю же емоу съ
въ слѣдъ его ꙇдѫ народи [горы·
мнози· 2 ꙇ се прокаженъ при
стѫпь кланѣаше сѧ емоу ꙇ
глѧ· ги аште хоштеши мо
жеши мѧ ꙇштистити· 3 ꙇ
простьръ рѫкѫ ис· коснѫ и
глѧ· хоштѫ ꙇштисти сѧ·
ꙇ абие ꙇштисти сѧ отъ про
казы· 4 ꙇ рече емоу ис· блю
ди никомоуже не повѣждь·
нъ шьдъ покажи сѧ ар'хиереови

ꙇ неси даръ· ꙇже повелѣ мо
си· въ съвѣдѣние ꙇмъ: –
5 Вьшедъшю же емоу въ
каф'ер'наоумъ· пристѫ
пи къ немоу сътьникъ мо
лѧ и 6 ꙇ глѧ· ги· отрокъ мои
лежитъ въ домоу ослабле
нъ· лютѣ ꙗко страждѧ· 7 ꙇ гла
емоу ис· азъ пришедъ ꙇ
сц'ѣлѭ и· 8 ꙇ отъвѣштавъ
сътьникъ рече емоу· ги нѣ
смь достоинъ да въ домъ
мои вьнидеши· нъ тък'мо
рци слово· ꙇ ицѣлѣетъ ѿтро
къ мои· 9 ꙇбо азъ чкъ есмь
подъ владыкоѭ· ꙇмы по
дъ собоѭ воины· ꙇ глѭ·
семоу ꙇди· ꙇ идетъ· ꙇ дроу
гоумоу приди· ꙇ придетъ·
ꙇ рабоу моемоу сътвори се
ꙇ сътворитъ· 10 слышавъ
же ис· диви сѧ емоу· ꙇ гла
грѧдѫштиꙇмъ по немь·

15

аминь глѭ вамъ· ни въ ꙇли
толикы вѣры не обрѣтъ·
11 глѭ же вамъ· ꙗко мноѕи
отъ въстокъ· ꙇ западъ·
придѫтъ ꙇ възглаголѭ
тъ съ авраамомь ꙇ исако
мь· ꙇ ꙗковомь· въ црси нбсцѣ

22 тъ eadem m. s. v. scriptum Capiti VIII. praecedit in summa pagina lit. miniis additum w прокаженѣмь 9 in summo margine additum lit. miniis w сътьницѣ 9 supra ꙇмы cyr. lit. оучиненъ recentior manus apposuit 10 in грѧдѫштиꙇмъ lit. ꙇ supra и sed eadem manu scripta est

мь· 12 а сн҃овє цр҃ствиѣ ізгъ
нани бѫдѫтъ· въ тъмѫ
кромѣшьн҃ѭѭ· тоу бѫдє
тъ плачь і скрьжьтъ зѫ
бомъ: — 13 І рєчє ис҃ сътьни
коу· іди ѣкожє вѣрова бѫ
ди тєбѣ· і ицѣлѣ отрокъ
єго въ тъ часъ· кон҃· і обра
шть сѧ сътьникъ въ тъ ча
съ въ домъ свои ѡбрѣтє и
съдрава· 14 І пришєдъ ис҃·
въ домъ пєтровъ· видѣ
тъштѫ єго лєжѫштѫ огн҃є
мь жєгомѫ· 15 і прикоснѫ
сѧ рѫцѣ єѩ· і остави ѭ о
гн҃ь· і въста і слоужааше ємоу

---

16 поздѣ жє бывъшю· привѣ
сѧ къ н҃ємоу бѣсьнъı мъногъı·
і изгъна словомь доухъı·
і вьсѧ нєдѫжьнъıѩ іцѣ
ли· 17 да събѫдєтъ сѧ рєчє
ноє пророкомь ісаиємь
гл҃ѭштємь· тъ нєдѫгъı
нашѧ приѩтъ· і болѣзни
понєсє· 18 оузьрѣвъ жє ис҃·
мъногъı народъı окрьстъ
сєбє· повєлѣ іти на онъ
полъ· 19 І пристѫпь єди
нъ кънижьникъ рєчє ємоу·
оучитєл҃ю ідѫ по тєбѣ·
ѣможє колиждо ідєши·
20 і гл҃а ємоу ис҃· лиси ѣзви
нъı імѫтъ і п'тицѧ нє
бєскъıѩ гнѣзда: а сн҃ъ ч҃скъı
нє іматъ кдє главъı по
дъклонити· 21 дроугъı жє
отъ оученикъ рєчє ємоу·

г҃и повєли ми прѣждє іти·
і погрєти оц҃а моєго· 22 ис҃ жє

16

гл҃а ємоу грѧди по мнѣ· і о
стави мрътвъıѩ· погрє
ти своѩ мрътвьцѧ·
23 І вълѣзъшоу ємоу въ ко
рабл҃ь. по н҃ємь ідошѧ оу
чєници єго· 24 і сє трѫсъ
вєли бъıстъ въ мори·
ѣко покръıвати сѧ корабл҃ю
вльнами· а тъ съпааше·
25 і пришєдъшє оученици єго·
възбоудишѧ и гл҃ѭштє·
г҃и спи нъı погъıбнємъ·
26 і гл҃а імъ· чьто страши
ви єстє маловѣри· тъгда
въставъ запрѣти вѣтро
мъ і мор҃ю· і бъıстъ ти
шина вєлиѣ· 27 ч҃ци жє чюди
шѧ сѧ гл҃ѭштє· къто сь є
стъ ѣко вѣтри· і морє по
слоушаѭтъ єго: кон҃· зач҃
28 І пришьдъшюмоу на онъ
полъ· въ странѫ ꙉєр'ꙉєси
н'скѫ· сърѣтостє и дъва

бѣсьна· отъ грєбишть і
х҃ъ· ісходѧшта л҃юта ѕѣло·
ѣко нє можааше ник'тожє·
минѫти пѫтємь тѣмь·
29 і сє възъпистє гл҃ѭшта·
чьто єстъ нама і тєбѣ ис҃є·
сн҃є бж҃ии· пришєлъ ли єси
сѣмо· прѣждє врѣмєнє
мѫчитъ насъ· 30 бѣ жє далє
чє отъ н҃єю· стадо свин҃иі

Inferiori margini pag. 15a glag. lit. adscriptum о тъшти петровѣ; eodem modo superiori margini pag. 15b о ицѣлѣвъшихъ от недѧгъ различнъ 14 in лежѧштѧ scriba vitiose лежѧшта pro лежаштѧ scripserat, mox literam а in ѧ correxit 21 verbo оученикъ s. v. cyr. char. rec. m. его appos. In summa pag. 16a glag. lit. scriptum ѡ запрѣштении морю і вѣтроу, ad calcem eiusd. pag. eisd. lit. ѡ бѣсъноуѭштю сѧ 24 вльнами an влънами dubium est. 26 supra чьто cyr. lit. rec. тако appos. 28 in пришьд. literae и cyr. appos. ѣ

много пасомо· 31 бѣси же
молѣахѫ и глѭште·
аште ізгониши ны· пове
ли намъ іти въ стадо сви
ное· 32 і рече імъ· ідѣте·
они же шьдъше вънидѫ въ
свиниѩ· і абие оустръми
сѧ стадо все по брѣгоу въ
море· і оумрѣшѧ· і оутопо
шѧ въ водахъ· 33 і пасѫштеи
бѣжашѧ· і шьдъше въ градъ
възвѣстишѧ вьсѣ· і о бѣ
сьноую· 34 і се вьсь градъ і

17

зиде противѫ ісви· і ви
дѣвъше и молишѧ· да би
прѣшьлъ отъ прѣдѣлъ іхъ·
IX·1 і вьлѣзъ въ корабь ис·
прѣѣде і приде въ свои град:
2 і се принесошѧ емоу осла
бленъ жилами· на одрѣ ле
жѧшть· і видѣвъ іс вѣ
рѫ іхъ· рече ослабленоу
емоу· дръзаи чѧдо отъпоу
штаѭтъ ти сѧ грѣси твои·
3 і се етери отъ кънижьни
къ рѣшѧ къ себѣ· сь вла
свимислетъ· 4 і видѣвъ
іс помꙑшлениѣ іхъ рече·
въскѫѭ вꙑ мꙑслите
зъло въ сръдьцихъ вашихъ·
5 чьто бо естъ оудобѣе ре
шти· отъпоуштаѭтъ ти
сѧ грѣси твои· ли решти
въставъ ходи· 6 нъ да оувѣ
сте ѣко власть іматъ
снъ чскꙑі на земли· отъпоу

штати грѣхꙑ· тъгда
гла ослабленоумоу· въ
ставъ· възьми одръ твои
і иди въ домъ твои: 8 ви
дѣвъше же народи чюдишѧ сѧ·
і прославишѧ ба давъша
аго власть такѫ чкомъ·
9 і прѣходѧ іс· отъ тѫдоу·
видѣ чка на мьздьници сѣ
дѧшта· іменемь мат'теа
і гла емоу по мнѣ грѧди·
і въставъ по немь іде·
10 і бꙑ емоу възлежѧштю
въ домоу· і се мнози грѣ
шьници· і мьздоімьци
пришедъше възлежаахѫ
съ исомь· і съ оученикꙑ
его· 11 і видѣвъше фарисѣи
глаахѫ оученикомъ его·
по чьто съ мъздоімьци·
і грѣшьникꙑ· оучитель
вашь ѣстъ· 12 іс же слꙑ
шавъ рече імъ· не трѣбоу

18

спена бѫдѫ· 22 іс же обра
шть сѧ і видѣвъ ѭ рече·
дръзаи дъшти· вѣра твоѣ
спе тѧ· і спена бꙑ жена
отъ часа того· 23 і пришедъ
ис въ домъ кънѧжь· і видѣвъ
свир'цѧ· і народъ мльвѧшть·
гла імъ 24 отидѣте· не оумрѣ
тъ бо дѣвица нъ съпитъ· і
рѫгахѫ сѧ емоу· 25 егдаже і
згънанъ бꙑ народъ· вънь
дъ же ѩтъ ѭ за рѫкѫ· і въ
ста дѣвица· 26 і изиде вѣ
сть си по всеи земи тоі·
27 і прѣходѧштю исви· по не
мь ідете в слѣпца· зовѫ
шта і глѭшта· помилоу
і нꙑ ис сне давъ· 28 пришь

IX.1 вьлѣзъ, forsitan вълѣзъ. in град cod. literam д supra гра scripsit. 8 ше in видѣвъше extra versum eadem manu supra additum 11 verbo ѣстъ supra vers. cyr. lit. recentioribus additum и пиетъ 24 post отидѣте char. cyr. manus recentior extra versum не плачѣте сѧ apposuit

дъшоу же емоу въ домъ· при
стѫписте къ нємоу слѣп'ца·
і гла іма· ис вѣроуета ли·
ѣко могѫ се створити·
гласте емоу· еі ги·

---

29 тъгда коснѫ ѣ въ очи гла·
по вѣрѣ ваю бѫди вама· 30 і о
твръзосте са очи іма· і за
прѣти іма ис· гла· блюдѣ
та да никтоже не оувѣстъ·
31 она же шедъша прослави
сте и по всеи земи тои·
32 тѣма же ісходаштема·
се привѣса чкъ къ нємоу· нѣмъ
бѣсенъ· 33 і изгънаноу бѣсоу·
прогла нѣмы· і дивиша
са народи глѭште· нико
лиже ави са тако въ іли·
34 Фарисеи же глахѫ· о кънѧ
зи бѣсъ ізгонитъ бѣсы·
35 і прохождааше ис· грады
вса і веи· оучѧ на съньми
штихъ іхъ· і проповѣдаѩ
еванлие црсиѣ· і ицѣлѣѩ
всѣкъ недѫгъ і вьсѣкѫ ѩ
зѫ въ людехъ· 36 Видѣвъ
же народы
ис· мило

19

сръдова о нихъ· ѣко бѣ
ахѫ съматени· і отъ
връжени ѣкоже овьцѧ
не імѫштѧ пастоуха·
37 тъгда гла оученико
мъ своімъ· жатва оубо
многа· а дѣлатель мало·
38 молите са оубо гдноу жатвѣ·
да ізведетъ дѣлателѧ·
на жатвѫ своѭ:· | X·1 І призъ

вавъ оба на десѧте оуче
ника своѣ· дастъ імъ вла
сть· на доусѣхъ нечисты
хъ· да ізгонатъ ѩ· і ицѣ
лѧтъ вьсѣкъ недѫгъ· і вь
сѣкѫ болѣзнь· 2 Обѣма
же на десѧте ап҃лома· іме
на сѫтъ си· пръвыі же си
монъ іже нарицаеть са петрь·
і ан'дрѣа· братъ емоу·
3 филипъ· і вар'толомѣи·
і тома· і мат'теи мыта
рь· іѣковъ алф'еовъ·

і келевеи нареченыі тадеи·
4 симонъ кананѣі· і юда
іскариотьскыі· і
же і прѣдастъ· 5 Сиѩ
оба на десѧте посъла
ис· заповѣдѣвъ імъ· гла·
на пѫть ѩзыкомъ не і
дѣте· і въ градъ самарѣ
нъ не вънидѣте· 6 Ідѣте
же паче къ овьцамъ по
гыбъшиімъ домоу
ілева· 7 ходаште же пропо
вѣдаіте глѭште· ѣко
приближи са црсие небское·
8 Болаштаѩ іцѣлите·
мрътвыѩ въскрѣшаите·
прокаженыѩ очиштаите·
бѣсы ізгоните· тоуне
приѩсте· тоуне же дадите··
9 Не сътѧжите злата ни
сърєбра· ни мѣди при по
ѣсѣхъ вашихъ· 10 ни мошь
ны на пѫти· ни дъвою ризоу

20

ни сапогъ ни····а·досто
інъ бо естъ дѣлатель пи

X.2 нарицаеть, петрь an нарицаетъ, петръ dubium. Quae omissa sunt, rec. man. cyrill. in margine apposuit: ïакωвъ зеведеовъ и ιωанъ братъ его 3 lit. вена extrą v. sed primi scriptoris manu supra келе и реченъ appositae 10 lit. erasas glag. emendator aliquis recentior apposito жъзл cyrill. explevit

штѧ своєѩ· 11 Въ нь же ко
лиждо градъ ли въ вьсь вь
нидетє· іспꙑтаітє·
кꙿто вь нємь достоінъ
єстъ· і тоу прѣбѫдѣтє
доньдєжє ізидєтє· 12 въ
ходѧштє жє въ домъ цѣ
лоуітє и· 13 і аштє оубо бѫ
дєтъ домъ достоінъ· при
дєтъ миръ вашь на нь· аштє
ли жє нє бѫдєтъ достоінъ·
миръ вашь къ вамъ въ
звратитъ сѧ· 14 і ижє коли
жьдо нє примєтъ васъ·
ни послоушаѭтъ словє
съ вашихъ· ісходѧштє
із домоу· ли із града то
го· отътрѧсѣтє· прахъ отъ
ногъ вашихъ· 15 аминъ глѭ
вамъ· отърадьнѣє бѫдє
тъ зєми содомьсцѣ· і зє

ми гоморсцѣ· въ дьнь сѫ
дънꙑі нєжє ли градоу томоу·
16 Се азъ сълѭ вꙑ· ꙗко ов'цѧ
по срѣдѣ влькъ· бѫдѣтє
жє мѫдри акꙑ змиѩ· і цѣ
ли ꙗко і голѫбиє· 17 вънє
млѣтє жє отъ чкъ· прѣда
дѧтъ бо вꙑ на сънъмꙑ·
і на сънъмиштихъ вашихъ·
оубьѭтъ вꙑ· 18 і прѣдъ вла
дꙑкꙑ жє і црѧ· вєдєни
бѫдєтє мєнє ради· въ съ
вѣдѣниє імъ· і ѩзꙑко
мъ· 19 Єгда жє прѣдадѧ
тъ вꙑ· нє пцѣтє сѧ како
ли чьто възглѣтє· дастъ
бо сѧ вамъ въ тъ часъ·
чьто глєтє· 20 нє вꙑ бо є
стє глѭштєі· нъ дхъ оца

вашєго глѧи въ васъ· 21 прѣ
дастъ жє братъ брата на
съмрьть· і оць чѧдо· і въ
станѫтъ чѧда на родитєлѧ·

21

і оубиѭтъ ѩ· 22 і бѫдєтє нє
навидими вьсѣми· імєнє
моєго ради· прѣтрьпѣвꙑ
жє до конца спєнъ бѫдєтъ: кон
23 Єгда жє гонѧтъ вꙑ въ
градѣ сємь· бѣгантє въ
дроугꙑі· аминь бо глѭ
вамъ· ꙗко нє іматъ іско
ньчати сѧ градъ ілєвъ·
дон'дєжє придєтъ снъ
чскꙑі: 24 Нѣстъ оучєни
къ надъ оучитєлємь· ни
рабъ надъ гмь своімь·
25 довьлѣєтъ оучєникоу да
бѫдєтъ ꙗкожє і оучитє
ль єго· і рабоу ꙗкожє і гь
нъ єго· Аштє гина домоу
вєльзѣвола нарѣшѧ· ко
лми пачє домашьнꙑѩ
єго· 26 нє оубоітє сѧ іхъ: зач
Ничьтожє бо єстъ покръ
вєно єжє нє окрьвєно бѫ
дєтъ· таіно єжє нє оувѣ

дѣно бѫдєтъ· 27 Єжє глѭ
азъ въ тьмѣ· рьцѣтє въ свѣ
тѣ· і єжє въ оухо слꙑ
шнтє· проповѣдитє на кро
вѣхъ· 28 і нє оубоітє сѧ
оубиваѭштиіхъ тѣло·
а дшѧ нє могѫшть оубити·
оубонтє сѧ пачє могѫштаѧ
го· і дшѫ і тѣло погоуби
ти въ гєонѣ· 29 нє дьвѣ ли
птици пѣнѧзоу вѣнитє сѧ·

16 Verbis Ce азъ in margine зач glag. app. вльκъ an влъкъ dubium est. 25 ѣкоже ı гънъ его, lit. ı erasa, cuius vestigia apparent. 26 оу in оубоıте сѧ extra versum additum, cyr. lit. оубо appositum 27 supra азъ cyr. вамъ app. 29 medio spatio inter versus rec. man. cyr. addidit: на асари вѣнимѣ естѣ и ни

і ѥдина же отъ н҃ею не паде
тъ на земи· безо о҃ца ва
шего· 30 вамъ же і власи
главꙑ· вси іштьтени
сѫтъ· 31 не оубоіте сѧ оубо
мнозѣхъ птиць лоучьше
есте вꙑ· кон· зач·
32 Вьсѣкъ оубо· іже іспо
вѣстъ мѧ прѣдъ ч҃кꙑ· іспо
вѣмь і азъ прѣдъ о҃цмь·
моимь· іже естъ на н҃бхъ·
33 а іже отъвръжетъ сѧ

22

мене прѣдъ ч҃кꙑ· отъвръ
гѫ сѧ і азъ его прѣдъ о҃це
мь моімь іже естъ на
н҃бсхъ· 34 не мьните· ѣко
придъ положити мира на
земи· не придъ поло
жити мира· нъ мечь· 35 при
дъ бо ч҃ка на о҃ца
своего· і дъштерь на м҃рь
своѭ· і невѣстѫ на све
кръве своѭ· 36 і врази ч҃коу
домашьн҃ии его: 37 іже
любитъ о҃ца ли матерь
паче мене· нѣстъ мене
достоінъ· іже любитъ
с҃на ли дъштерь паче ме
не· нѣстъ мене достоинъ·
38 і иже не приметъ кр҃ста
своего· і въ слѣдъ ме
не грѧдетъ· нѣстъ ме
не достоинъ· 39 Обрѣ
тꙑі д҃шѫ своѭ погоуби
тъ ѭ· а іже погоубитъ

д҃шѫ своѭ мене ради· обрѧ
щетъ ѭ· 40 іже вꙑ приме
тъ· мѧ приемлетъ· і иже
приемлетъ мѧ· приемле
тъ посълавъшаго мѧ·
41 приемл҃ѧі пророка· въ і
мѧ пророче· мъздѫ проро
чѫ приметъ· і приемл҃ѧ
и праведьника· въ імѧ пра
ведьниче· мъздѫ пра
ведьничѫ приметъ· 42 і иже
колижьдо напоітъ· еди
ного отъ малъіхъ сихъ·
чашѫ стоуденꙑ водꙑ·
токмо въ імѧ оученичє·
аминь г҃лѭ вамъ· не по
гоубитъ мъздꙑ своеѩ·
XI.1 і бꙑстъ егда съконьча ис·
заповѣдаѩ обѣма на де
сѧте оученикома своіма·
прѣідѣте отъ тѫдѣ оучитъ·
і проповѣдатъ въ градѣхъ
іхъ· 2 Іо҃анъ же слꙑша

23

въ· въ ѫзилишти дѣла х҃ва
посълавъ оученикꙑ свої
ми 3 рече къ н҃емоу· тꙑ ли е
си грѧдаи· іли іного чае
мъ· 4 і отъвѣштавъ ӏ҃с рече
імъ· шедъше възвѣсти
те іоанови· 5 слѣпиі про
зираѭтъ· і хромии ходѧ
тъ· прокаженниі очишта
ѭтъ сѧ· і глоусиі слꙑ
шѧтъ· і мрътвиі въста
ѭтъ· 6 і блаженъ естъ іже
не съблазнитъ сѧ о мнѣ·
7 тѣмъ же исходѧштемъ·
начѧтъ ӏ҃с г҃лати народомъ
о іоаннѣ· чесо видѣтъ і
зидете въ поустꙑн҃ѭ·
трьсти ли вѣтромь колѣ
бл҃емꙑ· 8 нъ чьсо ізидо

35 разлѧчитъ rec. man. cyr. lit. scripsit pro eraso glagol. vocabulo, quod legi nequit
42 погоубитъ ultimas duas lit. supra vers. scriptas exhibet neque accurate disc. pot., num тъ an ть addit. sit XI.4 post іоанови rec. man. cyrill. intra versus et in margine scripsit ѣже видѣсте и слꙑшасте

стє видѣтъ· чка ли въ мѧ
къкꙑ ризꙑ облъчєна·
сє ıжє мѧкка носѧтъ· въ
домохъ црихъ сѫтъ· 9 нъ чь

со ізидостє видѣтъ· проро
ка ли· єı· глѭ вамъ· і лишє
пророка· 10 Сь бо єстъ о нємьжє
єстъ псано· сє азъ посълѭ
аглъ мои прѣдъ лицємь тво
ıмь· і оуготоваєтъ пѫть
твои прѣдъ тобоѭ· 11 амин·
глѭ вамъ· нє въста въ ро
ждєнъıхъ жєнами· болı
іоана крститєлѣ· мьни жє
въ црсѣ нбсцѣємь болı
єго єстъ· 12 Отъ дьни жє ı
оана крститєлѣ до сєлѣ·
црсо нєбскоє нѫдитъ сѧ·
і нѫждьници въсхꙑта
ѭтъ є· 13 вси бо пророци ı за
конъ· до ıоана прорѣшѧ· 14 і а
штє хоштєтє приꙗти· тъ
єстъ ілиѣ хотѧı прити·
15 імѣѩи оуши слꙑшати· да
слꙑшитъ· 16 Комоу жє оупо
доблѭ родось· подобєнъ
єстъ дѣтиштємъ· сѣдѧ

24

штємъ на тръжиштихъ· іжє
възглашаѭтъ дроугомъ ско
ıмъ· 17 і глѭтъ· свирахомъ
вамъ· і нє плѧсастє· пла
кахомъ вамъ· і нє рꙑдастє
18 придє бо іоанъ· ни пиꙗ ни ѣдꙑ·
і глѭт бѣсъ імать· 19 при
дє снъ чскꙑ ѣдꙑ і пиꙗ·
і глѭтъ сє чкъ ѣдьца і пи
вьца· мъздоімьцємъ·
дроугъ· і грѣшьникомъ·
ı оправди сѧ· Прѣмѫдро
сть отъ дѣлъ чѧдъ своıхъ·
20 тъгда начѧтъ поносити
градомъ· вь нихъжє бꙑ
шѧ множаıшѧ силꙑ···
за нє нє покаашѧ сѧ· 21 горє тє
бѣ хоразинъ· горє тєбѣ ви
тъсаіда· ѣко аштє въ тѵрѣ
і сидонѣ· бишѧ силꙑ бꙑ
лꙑ· бꙑвъшѧꙗ въ васъ·
дрєвлє оубо въ врѣтишти·
і попєлѣ покаали сѧ бишѧ·

---

22 обачє глѭ вамъ· тѵроу
і сидоноу· отърадьнѣє бѫ
дєтъ вь дьнь сѫдънꙑ· нє
жє вама· 23 І тꙑ кафєрънаоумъ· вьзнєсꙑ сѧ до нєбсъ·
до ада сънидєши· за нє аштє
въ содомѣхъ· бишѧ силꙑ
бꙑлꙑ· бꙑвъшѧꙗ въ тє
бѣ· прѣбꙑлꙑ бꙑшѧ· до
дьнєсьнѣаго днє· 24 обачє
глѭ вамъ. ѣко зємли содо
мьсцѣ· отърадьнѣє бѫдє
тъ въ днь сѫдънꙑ· нєжє
вамъ· 25 Въ то врѣмѧ· отъ
вѣштавъ ис рєчє· ісповѣ
даѭ сѧ тєбѣ очє· ги нєбоу
і зємли· ѣко оуталъ єси си·
отъ прѣмѫдрꙑхъ і разоу
мънꙑхъ· і авилъ ѣ єси
младєньцємъ· 26 єи· очє·
ѣко тако бꙑ волѣ прѣдъ то
боѭ· 27 Вьсѣ мнѣ прѣдана
сѫтъ оцємь моıмь·

25

і никтожє нє знаєтъ сна·
тъкмо оць· Ни оца кто знає
тъ тъкмо снъ· і ємоужє во
литъ снъ отъкрꙑти· 28 при
дѣтє къ мнѣ вси троужда

10 ı оугот. rec. man. cyrill. adscripsit жъ, quod legas ıжъ оугот. 18 in глѭт lit. т supra глѭ scripta 20 post силꙑ loco glag. vocabuli erasi cyrill. rec. m. єго scrips.

ѭштеі сѧ· ї обрѣменениі·
ї азъ покоѭ вы· 29 вьзь
мѣте їго мое на себѣ· ї на
оучите сѧ отъ мене· ѣко кро
тъкъ есмь· ї съмѣренъ
сръд'цемь· ї обрѧштете по
кои· дшамъ вашимъ· 30 їго
мое благо· ї брѣмѧ мое ль
гъко естъ· кон XII·1 Въ то врѣ
приде ис· въ сѫботѫ· скво [ма
зѣ сѣаниѣ· оученици же его
възлакашѧ· ї начѧшѧ въ
стръгати класы ї ѣсти·
2 фарисѣї же видѣвъше рѣшѧ
емоу· се оученици твои тво
рѧтъ· егоже не достоїтъ
творити въ сѫботы· 3 онъ же
рече їмъ· нѣсте ли чьли·

чьто твори дадъ· егда въ
злака самъ· ї сѫштеи съ ни
мь· 4 како вьниде въ храмъ
бжіи· ї хлѣбы прѣдъложе
ниѣ сънѣстъ· їхъже не до
стоіно емоу бѣ ѣсти· ни сѫ
штіимъ съ нимь· тъкмо
«їереомъ единѣмъ· 5 Ли нѣ
«сте чьли въ законѣ· ѣко въ
«сѫботы· їереи въ цркъве·
«сѫботѫ скврънѧтъ· ї не
«повиньни сѫтъ· 6 глѭ вамъ·
ѣко цркъве ї болні естъ сь
де· 7 аште ли бисте вѣдѣ
ли· чьто естъ· милости
хоштѫ· а не жрътвѣ· нико
лиже оубо бисте осѫдили
неповинъіхъ· 8 гь бо естъ
сѫботѣ снъ чскы· 9 І прѣ
ходѧ отъ тѫдѣ ис· приде на
сънъмиште їхъ· 10 ї се чкъ
бѣ тоу рѫкѫ їмы соухѫ·
ї въпросишѧ и глѭште·

26
аште достоітъ въ сѫботѫ
цѣлити· да на нь възглаго
лѭтъ· 11 онъ же рече імъ·
къто естъ отъ васъ чкъ їже
їматъ овьчѧ едино· ї аште
въпадетъ сѧ въ сѫботѫ
въ ѣмѫ· не їзъметъ ли его·
12 кольми оубо лоучиі естъ
чкъ овьчѧте· тѣмьже досто
їтъ въ сѫботѫ добро тво
рити· 13 тъгда гла чкоу· прость
ри рѫкѫ твоѭ· ї простьрѣ
тъ рѫкѫ ї оутврьди сѧ емоу·
ї бысть цѣла ѣко ї дроугаѣ·
14 Фарисѣі же їшьдъше· съ
вѣтъ створишѧ на нь· како и
погоубѧтъ· 15 іс же разоумѣ
въ отиде отъ тѫдѣ· ї по не
мь їдошѧ народи мнози·
ї ицѣли ѩ вьсѧ· 16 ї запрѣти
їмъ· да не авѣ его сътво
рѧтъ· 17 да събѫдетъ сѧ про
рокомь їсаіемь глѭштемь·

---

18 се отрокъ мои егоже їзволи
хъ· възлюбленъі мои· на ньже
благоїзволи дша моѣ· поло
жѫ дхъ мои на немь· ї сѫдъ
ѩзыкомъ вьзвѣститъ·
19 не прѣречетъ ни възъпие
тъ· не оуслышитъ ник'тоже·
на распѫтиіхъ гласа его·
20 трьсти съкроушенъі не при
ломитъ· ї прѣта не въне
мъша сѧ не оугаснтъ· дон'де
же възведетъ на побѣдѫ
сѫдъ· 21 ї на їмѧ его ѩзыци
оупъваѭтъ· 22 Тогда привѣ
сѧ емоу бѣсъноуѭшть сѧ слѣ
пъ ї нѣмъ· і ицѣли і· ѣко
слѣпъ ї глоухъ ї глаше ї

13 бистъ an бисть dubium est
cyr. и

20 възв. emendatum in изведетъ, superposita lit.

гладааше· 23 і дивлѣахѫ
сѧ вси народи· гл҃ѭште·
еда сь естъ сн҃ъ дав҃ъ· 24 Фа
рисѣи же слышавъше рѣшѧ·
сь не ізгонитъ бѣсъ· тъ
кмо о вельзѣволѣ кънѧзи

27

бѣсъ· 25 вѣдꙑ же іс҃· мꙑ
сли імъ і рече імъ· вьсѣ
ко цр҃ство раздѣлъ сѧ на сѧ·
запоустѣетъ· і вьсѣкъ
градъ· ли домъ· раздѣлъ
сѧ на сѧ не станетъ· 26 і аште
сотона сотонѫ ізгонитъ·
на сѧ раздѣлилъ сѧ естъ·
како оубо цр҃со его· 27 і аште а
зъ· о вельзѣволѣ ізго
нѭ бѣсꙑ· сн҃ове ваша о
комь ізгонѧтъ· сего ри
ти вамъ бѫдѫтъ сѫдиꙗ·
28 аште ли о дс҃ѣ бж҃ін· азъ і
згонѭ бѣсꙑ· оубо пости
же на васъ цр҃сие бж҃ие· 29 ли
како можетъ кто· вьнити
въ домъ крѣпъкааго· і съ
сѫдꙑ его расхꙑтити·
аште не прьвѣе съвѧжетъ
крѣпъкааго· і тъгда домъ
его расхꙑтити·
30 іже нѣстъ съ мноѭ

на мѧ естъ· і иже не събира
етъ съ мноѭ растачаетъ·
31 Сего ради гл҃ѭ вамъ· вьсѣ
къ грѣхъ і власвимиѣ· отъ
поуститъ сѧ чкомъ· а́ ѣже
на дх҃ъ власвимиѣ· не отъ
поуститъ сѧ чкомъ· 32 і иже
колижьдо речетъ слово на
сн҃ъ чскъ· отъпоуститъ сѧ
емоу· а́ іже речетъ на дх҃ъ
ст҃ꙑ· не отъпоуститъ сѧ
емоу· ни вь сь вѣкъ· ни въ
грѧдѫштии· 33 Ли сътвори
те дрѣво добро· і плодъ е
го добръ· ли сътворите дрѣ
во зъло· і плодь его зълъ·
отъ плода бо дрѣво позна
но бѫдетъ· 34 іштѧдиѣ ѣхи
днова· како можете добро
творити зъли сѫште·
отъ ізбꙑтъка бо сръдьцю
оуста гл҃ѭтъ· 35 Добрꙑ
чкъ отъ добраа́го съ

28

кровишта· ізноситъ добраа·
і зълꙑ чкъ отъ зълаа́го
съкровишта ізноситъ зъ
лаѣ· 36 Гл҃ѭ же вамъ· ѣко вьсѣ
ко слово праздьно· еже аште
рекѫтъ чл҃ци· въздадѧтъ
о немь· слово· вь дьнь сѫ
дънꙑ· 37 отъ словесъ бо сво
іхъ оправьдиши сѧ· і сло
весꙑ своіми ѡсѫдиши сѧ· коц·
38 Тъгда отъвѣшташѧ ѣтериі·
отъ кънижьникъ і фарисѣи
гл҃ѭште· оучителю хо
штемъ отъ тебе знамение
видѣти· 39 Онъ же отъвѣшта
въ рече імъ· родъ лѫкавъ·
і любодѣи· знамениѣ і
штетъ· і знамениѥ не да
стъ сѧ емоу· тъкмо зна
мение іонꙑ пророка· 40 ѣко
бо бѣ іона вь чрѣвѣ китовѣ·
три дни три же ношти· тако
бѫдетъ сн҃ъ чскꙑ въ срдци

землѧ· три дни і три ношти·

27 ри pro ради cum appositis supra vers. cyr. lit. ад, sed и loco erasi glag. a scriptum videtur
31 чкомъ an чкомь primo loco discerni nequit. 33 плодь fortasse плодъ legendum
34 supra творити rec. m. cyr. глаголати scr. 35 supra съкровишта char. cyr. recentiore сръца съвоего scriptum 40 вь чрѣвѣ: potius въ чрѣвѣ

41 мѫжи нинеѵьгитьсци· въ
станѫтъ на сѫдъ· съ родо
мь симь ї осѫдѧтъ ı· ѣко
покаашѧ сѧ проповѣдиѭ ї
онинопѭ· ї се болѥ їонꙑ
сьде· 42 цр҃ица ѭжьскаа въста
нетъ на сѫдъ съ родомь си
мь· ї осѫдѧтъ ı· ѣко при
де отъ конць земл҄ѧ· слꙑ
шатъ прѣмѫдрости соломон҄ѧ·
ї се бол҄е соломона сьде
43 Єгда же нечистꙑ
дх҃ъ їзидетъ отъ чк҃а· прѣхо
дитъ сквозѣ безд҄ънаѣ
мѣста· їштѧ покоѣ ї не о
брѣтаетъ· 44 тъгда речетъ·
възвраштѫ сѧ въ храмъ
мои· отьноудоуже ızидъ·
ї пришьдъ обрѧштетъ пра
здьнъ· пометенъ ї оукра
шенъ· 45 тъгда їдетъ· ї по
їметъ съ собоѭ ·ж҃· їнѣхъ
дх҃ъ л҄ютьшь себе· ї въ

29

шедъше живѫтъ· ї бѫдѫ
тъ послѣдьн҄ѣѣ чк҃а того·
горьша прьвꙑхъ· тако бѫ
детъ ї родоу семоу лѫкавъ
ноуемоу· 46 Єште емоу гл҄ѭ
штю къ народомъ· се мати
ї братриѣ его стоѣхѫ вьнѣ·
їскѫште гл҄ати емоу· 47 рече
же ѥтеръ къ н҄емоу· м҄ти твоѣ
ї братриѣ твоѣ· вьнѣ сто
ѩтъ хотѧште гл҄ати къ те
бѣ· 48 ѻнъ же отъвѣштавъ ре
че къ гл҄ѭштоумоу· къто е
стъ мати моѣ· ї къто сѫ
тъ братриѣ моѣ· 49 ї простъ
ръ рѫкѫ своѭ на оученикꙑ
своѩ рече· се мати моѣ ї
братиѣ моѣ· 50 їже бо аште
творитъ вол҄ѭ оц҃а моего
їже естъ на нб҃сехъ· тъ бра
тъ мои· ї сестра· ї м҄ти е
стъ· XIII·1 Въ тъжде дьнь їшь
дъ ис їз домоу сѣдѣаше

при мори· 2 ї събьрашѧ сѧ къ н҄е
моу народи мнози· ї ѣко въ
лѣзъ въ корабь сѣде· ї в'сь
народъ на поморıи стоѣше·
3 ї гл҄а їмъ много· притъча
ми гл҄ѧ· се їзиде сѣѩı
да сѣѥтъ· 4 сѣѭштюмоу
ѻва оубо падошѧ при пѫти·
ї придошѧ птицѧ нб҃скꙑѩ·
ї позобашѧ ѣ· 5 дроугаѣ же
падошѧ на каменıихъ·
ѣко не їмѣшѧ земл҄ѧ мно
гꙑ· ї абие прозѧбошѧ·
за н҄е не їмѣаше глѫбинꙑ
земл҄ѣ· 6 слъньцю въсиѣвъ
шю присвѧдѫ· за не не їмѣ
хѫ кореньѣ ї исъхошѧ· 7 а дроу
гаѣ падошѧ въ трънıи·
ї възиде трънıе ї пода
ви е· 8 дроугаа же падошѧ на
земл҄и добрѣ· ї даахѫ
плодꙑ· ово съто· ово ше
сть десѧтъ· ово ѣ҃· 9 їмѣ

30

ѩи оуши слꙑшати да слꙑ
шитъ· 10 ї пристѫпьше оуче
ници его рѣшѧ емоу· по чьто
притъчами гл҄еши їмъ·
11 онъ же отъвѣштавъ рече·
ѣко вамъ дано естъ разоу

42 in осѧдатъ lectionem codicis priorem restitui, in cuius loco manus recentior charactere cyrillico и pro glagolitico ѧ emendavit. ib. versus 12 и се—сьде minutioribus literarum formis, sed eadem ut videtur manu intercalatus est 43 in ızидетъ posteriores duae literae supra v. ead. man. additae sunt 44 отьноудоуже an отън. dubium XIII.5 ımѣаше, in cod. lit. a minutioris formae supra addita

мѣти· таінаа цр҇ствиѣ
нб҇скааго· онѣмъ же не дано
естъ· 12 імѫштюмоу бо
дастъ сѧ· і избѫдетъ е
моу· а іже не іматъ·
і еже іматъ възьметъ
сѧ отъ н҇его· 13 Сего ради при
тъчами імъ гл҇ѭ· ѣко ви
дѧште не видѧтъ· і слꙑ
шѧште не слꙑшѧтъ· ни ра
зоумѣѭтъ· 14 і събꙑва
етъ сѧ імъ· пророчьство
ісаісаіино гл҇ѭштее·
слоухъмь оуслꙑшите·
і не імате разоумѣти·
зьрѧште оузьрите· і не і
мате видѣти· 15 оутлъстѣ бо

срдьце· л҇юди сихъ· і оуши
ма тѧжько оуслꙑшаша·
і очи свои съмѣжиша· егда
къгда оузьрѧтъ очима· і оу
шима оуслꙑшѧтъ· і срьдь
цемь разоумѣѭтъ· і обра
тѧтъ сѧ і ицѣл҇ѭ ѩ· 16 Ваши
же блаженѣ очи· ѣко види
те· і оуши ваши ѣко слꙑ
шите· 17 аминь гл҇ѭ вамъ·
ѣко мнози пророци і пра
ведьници· въжделѣшѧ ви
дѣти· ѣже видите· і не ви
дѣшѧ· і слꙑшати· ѣже слꙑ
шите· і не слꙑшашѧ·
18 Вꙑ же оуслꙑшите при
тъчѫ сѣвъшаего· 19 вьсѣкъ і
же слꙑшитъ словеса цр҇ѣ·
і не разоумѣваетъ· прихо
дитъ неприѣзнь· і въсхꙑ
штаетъ сѣаное въ срьдьци
его· се естъ сѣаное при пѫ
ти· 20 а сѣаное на камени·

31

се естъ слꙑшѧі слово·
і абие съ радостиѭ приемл҇ѧ е·
21 не іматъ же корене вь себѣ·
нъ врѣменьно естъ· бꙑвъ
ши же печали і гон҇ению·
словесе ради· абье събла
жн҇ѣетъ сѧ· 22 а саное въ трь
нии· сь естъ· слꙑшѧі сло
во· і печал҇ь свѣта сего· і
льсть богатьствиѣ пода
вл҇ѣетъ е· слово і беспло
да бꙑваетъ· 23 а сѣаное на до
брѣ земи· сь естъ слꙑшѧ
і слово· і разоумѣваѩ е·
і приноситъ плодꙑ ѣко подо
баетъ· і творитъ· ово р҇· ово м҇·
ово ѣ҇· 24 Инѫ притъчѫ прѣдъ
ложи імъ гл҇ѧ· оуподоби сѧ
цр҇ствие нб҇ское· ч҇коу сѣвъ
шюмоу доброе сѣмѧ на селѣ
своемь 25 съпѧштемъ же
ч҇комъ· приде врагъ его·
і всѣ плѣвелъ· по срѣдѣ пь

шеницѧ і отиде· 26 егда же про
ꙁѧбе трѣва· і плодъ сътво
ри· тъгда ави сѧ і плѣве
лъ· 27 пришедъше раби гн҇оу рѣ
шѧ· ги не добро ли сѣмѧ сѣ
лъ еси на селѣ твоемь· отъ
кѫдоу оубо іматъ плѣвелъ·
28 онъ же рече імъ врагъ ч҇скъ
се сътвори· раби же рѣшѧ е
моу· хоштеши ли оубо да шь
дъше исплѣвемъ ѩ· 29 онъ же
рече ни· еда въстръгаѭште
плѣвелъ· въстръгнете коу
пьно съ н҇имь і пьшеницѫ·
30 оставите коупьно расти обое
до жатвꙑ· і въ врѣмѧ жатвѣ
рекѫ дѣлател҇емъ· съберѣ
те прьвѣе· плѣвелъ· і съвѧ

11 не ead. m. supr. v. scr. 15 in егда lit. г erasa 22 саное, emend. rec. cyrill. ѣ superposuit. vocab. е quod подавлѣетъ subsequitur erasum. 23 подобаеть an подобаетъ dubium

жѧте ѩ въ снопꙑ ѣко жешти ѩ·
а пьшеницѫ съберѣте въ жи
тьницѫ моѭ· 31 Інѫ притъ
чѫ прѣдъложи імъ гл҃ѧ· по
добьно естъ цр҃со нб҃ское·

32

зрънoу горюшьноу· еже вьзь
мъ чк҃ъ вьсѣ на селѣ свое
мь· 32 еже мьн҄е естъ всѣхъ
сѣменъ· егда же въздрасте
тъ· бол҄е ӗсть зел҄иі· і бꙑ
ваетъ дрѣво· ѣко прити пти
цамъ нб҃скъімъ· і витати
на вѣтьхъ его· 33 Інѫ притъчѫ
гл҃а імъ· подобьно естъ цр҃со
нб҃ское· к'васоу· іже вьзь
мъши жена съкрꙑ въ мѫцѣ
тріи с(а)тъ· доньдеже въскꙑ
сѣ вьса· 34 Вьсѣ си гл҃а ис҃·
притъчами къ народомъ·
і бес притъчѧ ничьтоже
гл҃аше къ н҄имъ· 35 да събѫде
тъ сѧ реченое пророкомь гл҃ѭ
штемь· отвръзѫ въ притъ
чахъ оуста моѣ· отъкрꙑѭ
съкръвенаѣ· отъ съложениѣ
вьсего мира· 36 тъгда оста
вь народꙑ іде въ домъ ис҃·
і пристѫпишѧ къ н҄емоу оуче

ници его гл҃ѭште· съкажи
намъ прнтъчѫ плѣвелъ се
лънъіхъ· 37 онъ же отъвѣшта
въ рече імъ· въсѣӑвъ до
брое сѣмѧ естъ· сн҃ъ чс҃къі
38 ӑ село естъ вьсь миръ· доброе
же сѣмѧ естъ сн҃ове цр҃ствиѣ·
ӑ плѣвелъ сѫтъ сн҃ове непри
ѣзнини· 39 ӑ врагъ ӗстъ вьсѣ
ӑвꙑ плѣвелъ диѣволъ· ӑ жѧ
тва естъ коньчание вѣкоу·
ӑ жѧтел҄е сѫтъ ан҃ли· 40 ѣко оу
добь събираѭтъ плѣвелꙑ·
ѣко огн҄емь съжизаѭтъ·
тако бѫдетъ въ съконьча
ние вѣка сего· 41 посъл҄етъ сн҃ъ
чс҃къі· ан҃лꙑ своѩ· і събе
рѫтъ отъ цр҃сиѣ его· вьсѧ съ
блазнꙑ· і творѧштаѩ бе
законие· 42 і въвръгѫтъ ѩ
въ пешть огн҄ьнѫѭ· тоу бѫ
детъ плачь і скрьжьтъ зѫ
бомъ· 43 тъгда праведьниі

33

просвьтѧтъ сѧ ѣко слънце·
въ цр҃ствиі оц҃а іхъ· імѣѩ
и оуши слꙑшати· да слꙑ
шитъ· 44 Пакꙑ подобьно е
стъ цр҃ствие нб҃ское· съ
кровиштю съкръвеноу на се
лѣ· еже обрѣтъ чк҃ъ съкрꙑ·
і отъ радости его ідетъ·
і все ӗлико іматъ продаетъ·
і коупоуетъ село то· 45 Пакꙑ
подобьно естъ цр҃ствие нб҃ское·
чк҃оу коупьцоу· іштѫштю до
бра бисъра· 46 іже обрѣтъ еди
нъ многоцѣннь бисьръ· шь
дъ прода все імѣние і коупи е·
/ 47 Пакꙑ подобьно естъ цр҃ствие
бж҃ие неводоу въвръженоу
въ море· і отъ всѣкого рода
събъравъшю· 48 іже егда і
сплъни сѧ· ізвлъкъше і
на краи· і сѣдъше ізбърашѧ
добрꙑѩ въ съсѫдꙑ· а зъ
лꙑѩ ізвръгошѧ вънъ·

---

49 тако бѫдетъ въ съконьчание
вѣка· ізидѫтъ ан҃ли· і отъ
лѫчѧтъ зълꙑѩ· отъ срѣдꙑ·
праведъныіхъ· 50 і въвръгѫ

33 сатъ lit. a recentiore manu glag. charact. in rasura scripta 36 къ немоу, fortasse кь немоу

тъ ѩ вь пешть огньнѫ· тоу
бѫдетъ плачь ї скрьжьтъ
зѫбомъ· 51 гла імъ ис· разоу
мѣете ли вьсѣ си· глашѧ е
моу ѥи ги· 52 ис же рече імъ·
сего ради вьсѣкъ кънижь
никъ· наоучь сѧ цсртвию не
бскоумоу· подобьнъ естъ
чкоу домовитоу· іже ізно
ситъ отъ съкровишта своего
новаѣ ї ветъхаѣ· 53 І бъі
егда съконьча ис притъчѧ
сиѩ· прѣіде отъ тѫдѣ· 54
ї пришьдъ въ отьчьствие
свое· оучаше ѩ на сънъми
штихъ іхъ· ѣко дивлѣахѫ
сѧ емоу ї глахѫ· отъ кѫдѣ
семоу естъ прѣмѫдрость
си ї сила· 55 не сь ли естъ

34

тектоновъ снъ· не мати ли
его нарицаетъ сѧ мариѣ· ї
братриѣ его іѣковъ· ї осифъ·
ї симонъ· ї юда· 56 ї сестры
его· не вьси ли въ насъ сѫ
тъ· отъ кѫдоу оубо семоу
вьсѣ си сѫтъ· 57 І блажнѣа
хѫ сѧ о немь· ис же рече імъ·
нѣстъ пророкъ бечьстиı·
тъкмо въ своемь отчстви·
ї въ домоу своемь· ї не съ
твори тоу силъ многъ· за не
вѣрьствие іхъ· XIV·1 Въ оно врѣ
мѧ· слышавъ іродъ тетра
архъ· слоухъ хвъ· 2 ї рече
отрокомъ своімъ· се естъ
іоанъ крьститель· тъ въ
скрьсе отъ мрътвъіхъ·
ї сего ради силы дѣѩтъ
сѧ о немь· 3 Іродъ бо імъ

іоан'на· съвѧза ї въсади
въ тьмьницѫ· іродъѣды
ради· жены филипа бра
та своего· 4 глаше бо емоу ї
оанъ· не достоитъ ти імѣ
ти ѩ· 5 ї хотѧ и оубити оубоѣ
сѧ народа· за не ѣко пророка ї
мѣхѫ і· 6 дьни же бывъшю·
рождьства іродова· плѧса
дъшти іродиѣдина по срѣдѣ·
ї оугоди іродоу· 7 тѣмь же клѧ
твоѭ іздрече ей дати· его
же аште въспроситъ· 8 она же
наважена материѭ своеѭ·
даждь ми рече сьде на блю
дѣ· главѫ іоана крстителѣ·
9 ї печальнъ бъі црь клѧтвы
ради· ї възлежѧштиіхъ
съ нимь повелѣ дати· 10 ї по
сълавъ оусѣкнѫ іона въ
тьмьници· ї принесошѧ гла
вѫ его на блюдѣ· ї дашѧ дѣ
вици· ї несе матери своеи·
12 ї пристѫпьше оученици его·
възѧшѧ тѣло его ї погребо
шѧ е· ї пришьдъше възвѣ

35

стишѧ ісви· 13 І слыша
въ ис· отиде отъ тѫдѣ въ
кораби· въ поусто мѣсто е
динъ· ї слышавъше наро
ди по немь ідошѧ пѣши отъ
града· 14 ї ишьдъ ис· видѣ на
роды многы· ї милосрь
довавъ о нихъ· ї ицѣли недѫ
жьныѩ іхъ :- 15 зач· Поздѣ же
бывъшю· пристѫпишѧ къ
немоу· оученици его глѭ
ште· поусто естъ мѣсто·

50 бѫдетъ an бѫдеть dub. 51 разоумѣете, cyrill. superpos. c ut sit разоумѣсте, vocabulo гла extra versum cyrill. scripta lit. и praecedit Ad calcem paginae 34 a prima manus char. glagol. haec scripsit: ·ид· w юаннѣ· ı иродѣ; itidem in capite pag. 35 a не w пати хлѣбъ XIV.5 in народа lit. po minut. form supra v. positae 7 въспр. an вьспр. incertum 15 есть, potest legi есть.

і година минѫ юже· отъ
поусти народꙑ· да шьдъ
ше въ ближьн҃ѧѩ градьцѧ·
коупѧтъ брашьна себѣ· 16 нс҃
же рече імъ· не трѣбоуѭ
тъ отити· дадите імъ вꙑ
ꙗсти· 17 они же гл҃ашѧ емоу·
не імамъ сьде· тъкмо д҃·
хлѣбъ· і в҃ рꙑбѣ· 18 онъ же
рече· принесѣте ми ѩ сѣ
мо· 19 і повелѣвъ народомъ

възлешти на трѣвѣ· і прині
мъ д҃ хлѣбъ· і в҃ рꙑбѣ· възь
рѣвъ на нбо блгви· і прѣло
мь хлѣбꙑ· дастъ оученн
комъ· і оученици же народомъ·
20 і ꙗшѧ в'си і насꙑтишѧ сѧ·
і възѧшѧ ізбꙑтъкꙑ оу
кроухъ в҃і коша іспльнь·
21 ꙗдъшиіхъ же бѣаше мѫжь·пѧ
ть тꙑсѧшть· развѣ женъ
і дѣтиі· 22 і абие оубѣди оуче
никꙑ вълѣсти въ корабь·
і варити і на ономь полоу·
доньдеже отъпоуститъ на
родꙑ· кон· 23 і отъпоуштъ на
родꙑ вьзиде на горѫ помо
литъ сѧ· поздѣ же бꙑвъ
шю единъ бѣ тоу· 24 корабь же
бѣ по срѣдѣ морѣ вълаѩ сѧ
влънами· бѣ бо противьнъ
вѣтръ· 25 въ четврътѫѭ же
стражѫ ношти· іде къ ни
мъ нс҃· ходѧ по морю· 26 і видѣ

36

въше и оученици ходѧшть
по морю· съмѧтошѧ сѧ гл҃ѭ
ште· ꙗко призракъ естъ· і о
тъ страха възъпишѧ· 27 абие
же рече імъ нс҃ гл҃ѧ· дръзаи
те азъ есмь не боіте сѧ· 28 ѡтъ
вѣштавъ же петръ рече емоу·
г҃и аште тꙑ еси· повели ми
прити кь тебѣ по водамъ·
29 онъ же рече приди· і излѣ
зъ іс корабл҃ѣ петръ· хожда
аше на водахъ· і приде кꙑ
нсви· 30 видѧ же вѣтрꙑ крѣпъ
кꙑ оубоѣ сѧ· і начьнъ оута
пати· възъпи гл҃ѧ г҃и сп҃и мѧ·
31 ӑбие же нс҃ простьръ рѫкѫ ѩ
тъ і· і гл҃а емоу маловѣ
ре· по чьто сѧ оусѫмнѣ· 32 і въ
лѣзъшема іма въ кораб҃ь·
прѣста вѣтръ· 33 сѫштеі же
въ кораби· пришьдъше покло
нишѧ сѧ емоу гл҃ѭште·
въ истинѫ снъ бжи еси·

---

34 і прѣѣвъше придошѧ на зе
мл҃ѭ ꙉенисаретьскѫ· 35 і по
знавъше и мѫжи мѣста того·
посълашѧ въ вьсѫ странѫ
тѫ· і принесошѧ къ н҃емоу
всѧ болѧштѧѩ· 36 і мол҃ѣахѫ и
да тъкмо прикоснѫтъ сѧ
въскрилиі ризѣ его· і ели
ко сѧ прикоснѫшѧ емь сп҃е
ни бꙑшѧ· XV·1 Тъгда пристѫ
пишѧ къ іскн· іже бѣахѫ
въ іл҃мѣ· кън҃ижьници і фа
рисѣи гл҃ѭште· 2 по чьто оу
ченици твои прѣстѫпаѭ
тъ· прѣдаа҃ние старьць· не о
мꙑваѭтъ бо рѫкъ своіхъ·
егда хлѣбъ ꙗдѧтъ· 3 ѡнъ же

In cap. pag. 35b glag. char. prim. man. haec scr. иж҃ ѡ морьстѣмь хождении:
19 же supra v. prima manu script. 21 ꙗдъшиіхъ an ꙗдъшиихъ discerni nequit; аше in бѣаше minutior. form. sed prima manu supr. v. scriptum 22 verbis і абие supra versum glag. char. зач praescriptum. 35 verbis і познавъше praecedit коц glag. char. sed manu ut videtur recentiore additum In cap. pag. 36b glag. char. prima manu scripta haec leguntur: ·ив· ѡ прѣстѫплении заповѣди бжиꙗ

отъвѣштавъ рече імъ· по
чьто вы прѣстѫпаете за
повѣдь бж҃иѩ· за прѣдание
ваше· 4 бъ҃ бо заповѣдѣ гл҃ѧ·
чьти оц҃а і мр҃ь· і иже
зълословитъ оц҃а

37

ли мр҃ь· съмрътиѭ да оумь
ретъ· 5 вы же гл҃ете· іже ко
лижьдо речетъ оц҃ю ли мр҃и
даръ· іже колижьдо отъ ме
не· пользевалъ сѧ еси· і
же не почьтетъ оц҃а ли мр҃е
своеѩ· 6 і разористе зако
нъ бж҃ии· за прѣдаание ваше
7 лицемѣри· добрѣ пророчь
ствова о васъ ісаіѣ гл҃ѧ·
8 приближаѭтъ сѧ людие сиі
оустꙑ своіми· і оустьна
ми чьтѫтъ мѧ· а срьдьце
іхъ далече отъстоітъ отъ
мене· 9 соуе же чьтѫтъ мѧ·
оучѧште оученнѣ· заповѣ
ди чл҃скы· 10 і призъвавъ
же народы рече імъ· Слы
шите і разоумѣіте· 11 не въ
ходѧштее въ оуста сквръни
тъ чл҃ка· нъ ісходѧштее із оу
стъ сквръниъ чл҃ка·
12 Тъгда пристѫпьше оу

ченици рѣшѧ емоу· вѣси ли
ѣко фарисеи· слышавъше
слово съблазнишѧ сѧ· 13 онъ
же отъвѣштавъ рече· всѣ
къ садъ егоже насади оц҃ь мои
небскы· ісколенитъ сѧ·
14 ѡстанѣте іхъ· вожди сѫтъ
слѣпи слѣпьцемъ· слѣпъ
же слѣпьца аште водитъ·
оба въ ѣмѫ въпадета сѧ·
15 Отъвѣштавъ же петръ рече
емоу· съкажи намъ притъ
чѫ сиѭ· 16 іс҃ же рече емоу·
ѥдъначе ли вы бездразоу
ма есте· 17 не оу ли разоумѣ
ваете ѣко вьсѣко еже въхо
дитъ въ оуста· въ чрѣво
въмѣштаетъ сѧ і афедро
мь ісходитъ· 18 а ісходѧ
штаа із оустъ· отъ срьд'ца
исходѧтъ· і та скврънѧтъ
чл҃ка· 19 отъ срьдца бо ісходѧ
тъ· помышлениѣ зълаѣ·

38

оубиіства прѣлюбодѣаниѣ·
татьбы· лъжесъвѣдѣниѣ·
власвимиѣ· 20 си сѫтъ сквръ
нѧштаа чл҃ка· а еже не оумъ
венами рѫками ѣсти· не
сквръняатъ чл҃ка· 21 і ишьдъ
отъ тѫдоу іс҃· отиде въ стра
нѫ тоурьскѫ· і сидоньскѫ:
22 И се жена хананѣіска· отъ
прѣдѣлъ· тѣхъ шьдъши· въ
зъпи глѭшти· помилоуі
мѧ г҃и сноу давъ· дъшти моѣ
зьлѣ бѣсьноуетъ сѧ· 23 онъ же
не отъвѣшта еі словесе· і
пристѫпьше оученици его
молѣахѫ и глѭште· отъпоу
сти ѭ ѣко въпиетъ въ слѣдъ
насъ· 24 Онъ же отъвѣштавъ
рече· нѣсмь посъланъ тък'мо къ
овьцамъ погыбъшиімъ
домоу ілева· 25 Она же пришь

8 verbis са людие supra v. recens manus cyrill. char. мнѣ adscripsit; ı quod vocabulo оустънами praecedit in cod. supra vers. prima m. scriptum. Ad calcem pag. 37a haec. glag. char. exar. leguntur: ·из· ѡ пиник'исиı : - In capite pag. 38a char. glag. prima manus haec praescripsit: ħ· ѡ ıцѣлѣвъшиıхъ от различьнъ недѫг: 19 отъ an оть dubium; in татьбы lit. ть supra versum minut. form. exaratae 23 отьвѣшта an отъвѣшта, въпиетъ an вьп., itidem 24 отьв. an отъв. discerni nequit

дъши поклони сѧ емоу глѭ
шти· ги помози ми· 26 онъ же

отъвѣштавъ рече· нѣстъ до
бро отѧти хлѣба чѧдомъ· і
поврѣшти пьсомъ· 27 она же ре
че ѥі ги· ібо і пси ѣдѧтъ о
тъ кроупиць· падаѭштніхъ
ѿтъ трепезы гиі своіхъ·
28 тъгда отъвѣштавъ ис· рече
ѥи· ѡ жено великѣ естъ вѣра
твоѣ· бѫди тебѣ ѣкоже хоште
ши· і ицѣлѣ дъшти еѩ въ тъ
часъ· 29 І пришьдъ отъ тѫдѣ
ис· іде при мори галилѣістѣ
мь· і въшьдъ на горѫ сѣде
тоу· 30 і пристѫпишѧ къ немоу
народи мноѕи· імѫште съ
собоѭ хромы· нѣмы· слѣпы
бѣсьны· і иныі многы·
і привѣсѧ ѩ· і приврьгѫ ѩ·
къ ногама исвама· і ицѣли ѩ·
31 ѣко народоу дивити сѧ· видѧ
ште нѣмыѩ глѭштѧ· бѣсь
ныѩ съдравы· і хромы хо
дѧштѧ· і слѣпы видѧштѧ·

39

і славлѣхѫ ба ізлева· коц [своѩ
32 Ис же призъвавъ оученикы
рече імъ· милосрьдоуѭ ѿ на
родѣ· ѣко оуже три д'ни присѣ
дѧтъ м'нѣ· і не імѫтъ чесо
ѣсти· і отъпоустити іхъ не
хоштѫ не ѣдъшь· да не како ѿ
слабѣѭтъ на пѫти· 33 і глашѧ
емоу оученици· ѿтъ кѫдоу въ
зъмемъ на поустѣ мѣстѣ
хлѣбы· насытити толи
ко народа· 34 і гла імъ ис· коли
ко хлѣбъ імате· ѿни же рѣшѧ
ж· і мало рыбиць· 35 і пове
лѣ народоу възлешти на зе
мли· 36 і приімъ ж хлѣбъ і ры
бы· хвалѫ въздавъ прѣ
ломи· і дастъ оученикомъ
своімъ· оученици же наро
домъ· 37 і ѣшѧ вси і насыти
шѧ сѧ· і възѧшѧ ізбыть
кы оукроухъ· ж кошьниць і
спльнь· 38 і ѣдъшиіхъ бѣаше

четыри тысѧштѧ мѫжь· ра
звѣ женъ і дѣтиі· 39 і отъпоу
шть народы· Вълѣзъ въ ко
рабь· і приде въ прѣдѣлы·
магдаланьскы· XVI·1 і пристѫ
пьше фарисѣи· і садоукеі· і
скоушаѭште и· просишѧ зна
мениѣ съ нбсе показати імъ·
2 Онъ же отъвѣштавъ рече імъ·
вечеръ сѫштю глете· ведро
чрьмьноуетъ сѧ нбо· 3 і ютро·
дьнь сь зимнъ· чрьмьноу
етъ бо сѧ дрѧселоуѩ нбо· лице
оубо нси оумѣете расѫжда···
4 Родъ зълы прѣлюбодѣи· зна
мениѣ іштетъ· і знамение
не дастъ сѧ емоу· тъкъмо зна
мение іѿнѣ пророкоу· і оставь ѩ
отиде· 5 І прѣшьдъше оучени
ци на онъ полъ· забышѧ хлѣ
бы възѧти· 6 Іс же рече імъ·
вънемлѣте і блюдѣте сѧ·
отъ кваса фарисеіска· і са

40

доукеіска· 7 они же помышлѣ

In cap. pag. 39a glag. scriptum :ha· ѡ ·ж· хлѣбъ. Versui secundo eiusdem paginae glag. char. зач in margine additum 32 народѣ, cyr. rec. m. сем supra v. scr. 37 ізбыть. an ізбытъ. dub. Pag. 39b glag. praescr. ·hб· ѡ квасѣ фарисеісцѣ і садоукеісцѣ
In fine XV.39 glag. коц quod коньць legas interpolatum 3 nisi fallor расѫждаете scriptum erat, emendator autem recens literis ете erasis cyrill. char. supra versum et in margine haec apposuit: ти а знамени врѣмени не можете ли соу··ти

ӑхѫ глѩште· како хлѣбъ не въ
зѧхомъ· 8 разоумѣвъ же ис (рече·)
чьто мъслите вь себѣ ма
ловѣри· ѣко хлѣбъ не възѧ
сте· 9 ни ли разоумѣсте ни по
мъслите ·д хлѣбъ· пѧти
тъсѧшть· і колико
кошьниць възѧсте· 10 ни ж·
хлѣбъ· четъремъ тъсѧ
штамъ· і колико кошьниць
възѧсте· 11 како не разоумѣе
те· ѣко не ȏ хлѣбѣхъ вамъ
кънъмати рѣхъ: храните же сѧ·
отъ кваса фарисеиска і са
доук̑еіска· 12 тъгда разоумѣ
шѧ ѣко рече храните сѧ· не от
кваса хлѣбънааго· нъ отъ
оученіѣ фарисеиска і са
доукеіска: 13 Пришьдъ же ис
въ странѫ к̑есариѩ филипо
въ· въпрашаӑше оученн
кы своѩ глѧ· кого глѩтъ

мѧ чци сѫшта сна чскаго·
14 ѡни же рѣшѧ емоу· ȏви іȏӑна
кръстителѣ· іни же ілиѭ·
дроузи же іеремиѭ· ли едино
го ȏтъ пророкъ· 15 гла імъ ис·
вы же кого мѧ глете бъти·
16 ȏтъвѣштавь же симонъ
петръ рече· ты еси хъ
снъ ба живаго· 17 і отъвѣ
штавъ ис рече ѥмоу·
Блаженъ еси симоне вари
ȏна· ѣко пльть і кръвь не ӑ
ви тебѣ· нъ оць мои іжь естъ
на нбхъ· 18 І азъ же тебѣ глѭ·
ѣко ты еси петръ· і на семь
камене· съзиждѫ цръковь
моѭ· і врата адова не оудѣ
лѣѭтъ ѥи· 19 і дамь тебѣ клю
чѧ цръствиѣ небскаӑго·
і еже аште съвѧжеши на зе
мли· бѫдетъ съвѧзанъ на не
бсхъ· і еже ӑште раздрѣшиши
на земли· бѫдетъ раздрѣше

41

нъ на нбесехъ: Тогда запрѣти оучени
комъ своимъ· да никомоуже рекѫтъ
ѣко тъ естъ исхъ· 21 отъ тола начатъ сь
казати оученикомъ своимъ: ѣко по
добаетъ емоу· ити въ илмъ· и мъ
ного пострадати отъ старецъ· и
архиереи і книжъникъ и оубиеноу
бъити і третиі днъ въстати·
22 и поемъ і петръ начатъ прѣрица
ти емоу гла· милосрдъ тъи ги не
иматъ бъити тебѣ се· 23 Онъ же обра
щъ са рече петрови· іди за мноѭ
сотоно съблазнъ ми еси· ѣко не *мъи*
слиши ѣже сѫтъ бжіѣ нъ чъска·
24 Тогда исъ рече оученикомъ своимъ·
иже хоштетъ по мнѣ ити да отъвръ
жетъ са себе и възъметъ кръстъ
свои и въ слѣдъ мене градетъ·
25 иже бо аще хощетъ дшѭ своѭ съпа
сти погоубитъ ѭ· а иже погоубитъ
дшѭ своѭ мене ради обращетъ ѭ· ка
26 ѣ бо полъѕа естъ чкоу аще въсъ ми
ръ приобращетъ а дшѭ своѭ отъще
титъ· ли что дастъ чкъ изъмѣнѭ

за дшѭ своѭ· 27 прити бо иматъ снъ

12 не от, in cod. lit. т quae est ultimo loco versus, prima manu supra o exarata est
Ad calcem pag. 40a glag. ћв· ѡ въпрошени к'есариѩ 16 отъвѣштавь et петрь an отъвѣштавъ et петръ, discernere nequeo Septendecim folia codicis quae sequuntur, a fol. 41 usque ad 57, non a primo scriptore codicis originem ducunt, sed postea interpolata sunt, quorum membrana crassa atque aspera est, literarum glagoliticarum formae multum differunt ab illis, quibus primi scriptoris manus uti consueverat Versuum 3. 13. 17 paginae 41a quae proxime a margine absunt literae in codice char. cyrillico exaratae sunt; equidem cursivis ut dicunt typis excudi curavi

чскъі въ славѣ оца своего съ аћлъи
своими· й тогда въздастъ комоу
ждо по дѣанию его· 28 Аминъ глѧ ва
мъ сѧтъ етери от съде стоıащихъ
ıже не имѧтъ въкоусити съмръти
доидеже видатъ сна чскаго градѫ
ща въ цръствиı своемъ· и бъıстъ
XVII·1 по шести дънъ· Поатъ ıсъ петра
ı ѣкова и ıоана· брата емоу и въ
зведе ѧ на горѫ въısокѫ единъı· 2 ı
прѣобрази сѧ прѣдъ ними· ı про
свѣтѣ сѧ лице его ѣко и слънъце
а ризъı его бъıшѧ бѣлъı ѣко свѣ
тъ· 3 ı се ѣвисте сѧ имъ моси ı и
лиѣ съ нимъ глѧща· 4 отвѣщавъ же
петръ рече къ исви ги добро естъ
намъ съде бъıти· аще хощеши
да створимъ зде три кровъı· те
бѣ единъ и моси ёдинъ ıлıи еди
нъ· 5 Ёще же ёмоу глѧщоу· се ӧбла
къ свѣтълъ ӧсиѣ ѧ· ı се гласъ ı
з облака гла съ естъ снъ мои въ
злюбенъı· о немъже благово

42

въси ѕѣло· 24 пришъдъшемъ же ıмъ въ
каперънаоумъ пристѫпишѧ прıемѧ
щеı дıдрагъмъı къ петрови· ı рѣшѧ
оучıтелъ вашъ не даетъ ли дидрагъ
мъ 25 рече ёı· Ⰹ егда вънıде въ домъ
вар̑ı исъ гла· что ти сѧ мни симоне
цре земъстıи от къıхъ приемѫтъ
данı ли кıнъсъ· от сновъ ли своıхъ
лı от тоуждıхъ· 26 рече петръ отъ
[тоужди
ıхъ· рече емоу ıсъ оубо свободъни
сѫтъ снове· 27 нъ да не съблазнı
мъ ıхъ· шъдъ въ море въвръѕи
ѫдицѫ· ı ѫже ıмешı прѣжде ръи
бѫ възъмı ı отвръзъ оуста еı· о
бращеши статиръ· възъмъ да

ждъ ıмъ за мѧ ı за сѧ· XVIII·1 Въ тъ
часъ прıстѫпишѧ оученицı къ ı
сви глѫще· къто оубо болıи естъ
въ црствıи нбсцѣмъ· 2 ı прıзъва
въ ıсъ отрочѧ постави е по срѣдѣ ıх(ъ)
3 ı рече амıн глѧ вамъ аще не обрати
те сѧ ı бѫдете дѣти не ıмате въ
нıти въ црствıе нбсское· 4 Ⰹже бо сѧ
съмѣритъ ѣко отрочѧ се· тъ естъ бӧ
лиı въ црствıи нбсцѣмъ· 5 ı иже ко
лижде приеметъ отрочѧ таково едино

въ ıмѧ мое мене прıеметъ· 6 А ıже аще
сканъдалисаетъ единого от малъıх(ъ)
сихъ вѣроуѭщıихъ въ мѧ· ӧунѣе емоу е
стъ да обѣсѧтъ жръновъ на въıи его
оселъскъı· ı потопѧтъ ı въ пѫчинѣ
моръстѣı· 7 Горе въсемоу мıроу от ска
нъдалъ· неволѣ бо естъ прити сканъ
даломъ· обаче горе чкоу томоу ıмъ
же скандалъ приходитъ· 8 Аще ли рѫ
ка твоѣ ли нога твоѣ съблажнѣетъ
тѧ· отсѣци ı отвръѕи от себе· добрѣе
ти естъ вънити въ животъ хромоу
ли бѣдъноу неже обѣ рѫцѣ ı ноѕѣ ı
мѫщю въвръженоу бъıти въ огнъ
вѣчъноı· 9 Ⰹ аще око твое съблажнѣе
тъ тѧ ıзъми е ı връѕи отъ себе·
добрѣе ти естъ съ единѣмъ окомь
вънити въ животъ· неже дъвѣ о
чı имѫщю· въвръженоу бъıти
въ ћеенѫ огнънѫѭ· 10 Блюдѣте сѧ
ı не радите· о единомъ отъ малъıи
хъ сихъ· глѧ бо вамъ ѣко анћели
ıхъ на нбсехъ· вънѫ видатъ
лице оца моего нбсскаго· приде бо
снъ чскъı възıскатъ ı съпастъ
погъıбъшаго· 12 что сѧ мънıтъ ва

43

мъ· Аште бѫдетъ етероу ·р· о

Ultima lit. ѫ versus 7 pag. 41 b in cod. char. cyrill. exarata 28 et XVII.4 от ita scriptum est, ut т supra о stet; etiam 25 utroque loco et ubique от eodem modo ut supra dixi scriptum est Ultimae lit. v. 8 et 18 pag. 42 a, necnon v. 17 et 21 pag. 42 b iterum in cod. char. cyrill. scr.

въцъ ı заблѫдıтъ ѥ̆дıна
отъ нıхъ· не оставıтъ лı
деватı десатъ ı девати на го
рахъ : ı шедъ ıштетъ заблѫ
ждъшѭ̆· 13 ı аште бѫдетъ ѡ̆брѣ
стı ѭ· амıнъ глѭ вамъ ѣко ра
доуѥ̆тъ сѧ о неи паче неже ѡ̆ дева
тı десатъ ı деватı не заблѫ
ждъшихъ· 14 тако нѣстъ волѣ
прѣдъ оцемъ вашимъ нбскъи
мъ· да погъıбнетъ ѥ̆динъ отъ
малъıхъ сıхъ· 15 Аще же съ
грѣшıтъ къ тебѣ братръ
твоı· ıди облıчи ı междю
собоѭ ı тѣмъ единѣмъ· А
ште тебе послоушаетъ приѡ̆
брѧштешı братра твоѥ̆го·
16 аште лı тебе не послоушаѥ̆тъ·
поимı съ собоѫ̆ пакъı едı
ного лı дъва· да въ оустѣхъ
дъвою лı трехъ съвѣдѣте
лъ станетъ въсѣкъ глаго
лъ· 17 аште же не послоушаѥ̆тъ

ıхъ· рьцı цръкъвı· аште же ı от
цръкъвı не радıти начънетъ
да бѫдетъ тı ѣко ѩ̆зъı
чъникъ ı мъıтаръ : 18 ѧ̆
минъ бо глѭ вам :
елıко аште съвѧ
жете на земı :
бѫдетъ съ
вазано на
нбсехъ
ı елıко
аште ра
здрѣ
шите
на зе
мı :

бѫде
тъ ра
здрѣ
шено

44

на нбси· 19 пакъı ѧ̆мин глѭ вамъ ѣко аще
дъва ѡ̆тъ васъ съвѣщаѥ̆те на земи о въсѣ
коı вещи еѭже колижде просите бѫдетъ и
ма отъ оца моѥ̆го ıже естъ на нбсехъ
20 ıдеже бо есте дъва ли трие събрани въ и
мѧ моѥ̆ тоу есмъ по срѣдѣ и̂хъ· 21 Тогда
пристѫпъ къ немоу петръ рече· ги колъ
кратъ съгрѣшитъ въ мѧ братръ моı·
ı отъпоущѫ ѥ̆моу до седъмъ кратъ ли
22 гла ѥ̆моу исъ не глѭ тебѣ до седмъ кра
тъı нъ до седъмъ десѧтъ кратъ седъ
мицеѭ· 23 Сего ради оуподобило сѧ ѥ̆
стъ цръствие нбсъское чкоу цроу иже въ
схотѣ стѧѕати сѧ о словеси съ рабъı
своими· 24 начънъшю же емоу сътѧѕа
ти сѧ ѡ̆ слове(си) привѣсѧ емоу длъ
жъникъ единъ тъмѣ таланътъ· 25 не
имѫщоу же ѥ̆моу въздати повелѣ гъ
его да продадѧтъ ı̂· и женѫ ѥ̆го и чѧ
да· и все ѥ̆лико имѣѣ̆ше· ı отъдати 26 ı
падъ оубо работъ кланѣаше сѧ емоу глѧ·
ги потръпи на мънѣ и въсѣ ти въздамъ
27 милосръдовавъ же гъ раба того поу

сти ı и длъгъ отъпоусти емоу· 28 ишъ
дъ же рабъ тъ обрѣте единого отъ кле
врѣтъ своихъ ıже бѣ длъжънъ е
моу р пѣнѧѕъ· ı имъ давѣѣ̆ше и глѧ·
въздаждъ ми ıмъже ми еси длъ
жънъ· 29 падъ же клеврѣтъ ѥ̆го молѣ
ше й глѧ· потръпи на мънѣ и въсе въ
здамъ ти· 30 онъ же не хотѣаше нъ шедъ
въсади ı въ тъмъницѫ· доидеже
въздастъ въсъ длъгъ· 31 видѣвъ

Ex utraque parte columnae 43 b apostolorum Pauli et Petri imagines rudi manu delineatae sunt, supra caput Pauli *ο παυλος*, Petri *ὁ αγιως πετρος* cyrill. char. legitur 19 и voc. амин extra versum adpos. supra lit. ми 24 voc. словеси ult. duae lit. legi non possunt. 26 in cod. въсѣтъздамъ lit. ив supra v. adscriptis

ше же клеврѣти его бывъшаа съжа
лиша си ѕѣло· и пришъдъше съказаша
въсѣ бъивъшаа· 32 тогда призъвавъ и
гъ его гла емоу рабе лѫкавъ въсъ дъ
лъгъ отъпоустихъ ти по неже оумо
ли ма 33 не подобааше (ли и) тебѣ помило
вати клеврѣта твоего ѣко и азъ та
помиловахъ· 34 ι прогнѣвавъ сѧ
гъ его прѣдастъ ι мѫчителемъ
доидеже въздастъ въсъ длъгъ
свои· 35 тако и оцъ мои нбскъ сътво
ритъ вамъ аще не отъпоуштаёте комоу
жде братроу своемоу отъ сръдъцъ ва

45

шихъ прѣгрѣшениιхъ· XIX·1 ιбъıстъ егъ
да сконъчѣ исъ словеса си прѣиде
отъ галилѣа ι приде въ прѣдѣ
лъı июдеискъı об онъ полъ иоръ
дана· 2 ι по немъ ιдѫ народи мъно
ѕи ι исцѣли а тоу· 3 ι пристѫпи
ша къ немоу фарисѣи ιскоушаѫще и
глѭще аште достоитъ чкоу поу
стити женѫ своѭ· 4 онъ же отвѣ
штавъ рече имъ нѣсте ли чъли
ѣко створи ιскони мѫжъскъ по
лъ и женъскъ створилъ ѣ естъ
5 ι рече сего ради оставитъ чкъ
оца своего и мрь и прилѣпитъ
са женѣ своеи· ι бѫдете оба вь
плътъ единѫ 6 тѣмъ же оуже нѣ
сте дъва нъ плътъ едина. еже
оубо бъ съчета чкъ да не разлѫ
чаетъ· 7 глаша емоу чъто оубо мо
иси заповѣда дати кънигъı ра
споустънъıа и отъпоустити ѭ·
8 гла имъ ѣко моси по жесто
сръдию вашемоу повелѣ вамь

поустити женъı ваша· ιскони же не
бъıстъ тако· 9 глѭ же вамъ иже а
ще отъпоуститъ женѫ своѭ разъ
вѣ словесе любодѣаннаго· твори
тъ ѭ прѣлюбы творити· и женаι
са подынѣгоѭ прѣлюбъи творитъ·
10 глаша емоу оученици его аще тако
естъ вина чкоу съ женоѭ оунѣе естъ
не женити са· 11 онъ же рече имъ· не
въси въмѣстатъ словесе се
го нъ имъже дано естъ· 12 сѫтъ
бо каженици ιже ичрѣва матеръ
нѣ родиша са тако· ι сѫтъ каже
ници аже ιсказиша чци· и сѫтъ
каженици ιже исказиша са сами
цръствиѣ ради нбсъскаго· мо
гѫи въмѣстити да въмѣститъ
13 Тогда привѣса къ немоу дѣти да
рѫцѣ възложитъ на на ι помоли
тъ са· оученици же запрѣтиша ι
мъ· 14 исъ же рече имъ останѣте
дѣти ι не браните имъ прити къ
мънѣ· таковъıихъ бо естъ цръ

46

ствие нбсъское· 15 ι възложъ на
на рѫцѣ отиде отъ тѫдѣ· 16 и се е
динъ пристѫпъ рече емоу· оучи
телю благъı чъто благо съ
творѭ да имамъ животъ вѣчъ
нъı· 17 онъ же рече емоу· чъто ма тво
риши блага· никтоже естъ бла
гъ тъкъмо единъ бъ· аще ли хо
щеши въ животъ вънити съблю
ди заповѣди 18 гла емоу къıѧ· исъ
же рече емоу· еже не оубиёши не прѣ
любъи твориши· не оукрадеши· не
лъжесъвѣдѣтелъ бѫдеши· 19 чъ
ти оца и мрь и възлюбиши ιскрь
нѣаго своего ѣко самъ са· 20 гла ё
моу юноша· въсѣ си съхранихъ о
тъ юности моеѣ· чесо есмъ е
ще не доконъчалъ· 21 рече емоу исъ·

33 ли и е coniectura, та dubium Versibus 15 et 23 pag. 45a quae proxime a margine absunt lit. cyrillice exaratae in edit. nostra cursivis formis distinctae sunt 9 alterum и in любодѣаннаго supra v. positum Pag. 45b vv. 6, 8, 17, et pag. 46a v. 14 ult. lit. ь in cod. cyrillice scripta

аще хощеши съврьшенъ быти· и
ди продаждь твое имѣние и даждь
нищимъ· ı имѣти ımаши скро
вище на нбси· и приди въ слѣдъ ме
не· 22 слышавъ же юноша слово оти

де скрьбѧ бѣ бо имѣѧ стѧжаниѣ мъ
нога. 23 исъ же рече къ оученикомъ сво
имъ· аминъ глѭ вамъ ѣко неоу
добъ вънидетъ богатъ въ цръ
ствие нбское· 24 пакы глѭ вамъ
ѣко оудобѣе естъ велъбѫдоу скозѣ
оуши ıглинѣ пройти· неже богатоу
въ цръствие бжие вънити· 25 Слы
шавъше же оученици дивлѣахѫ
сѧ ѕѣло глѭще кто оубо можетъ
спенъ быти· 26 възрѣвъ же исъ
рече имъ· отъ чкъ се невъзъмож
но ѥстъ а отъ ба вьсѣ възможьна
сѫтъ· 27 Тогда отъвѣщавъ петрь
рече ѥмоу· се мы оставихомъ
вьсѣ· и въ слѣдъ тебе идохомъ·
что оубо бѫдетъ намъ· 28 исъ же ре
че ймъ· амин· глѭ вамъ ѣко вы
шедъшеи по мънѣ· въ пакыбъи
тиı егда сѧдетъ снъ члвѣчьскъи
на прѣстолѣ славы своеѧ· сѧ
дете и въи на дъвою на десѧте
прѣстолоу· сѫдѧще обѣма на

47

десѧте колѣнома ıлвма· 29 І
въсѣкъ ıже оставитъ братриѭ
ли сестры ли оца ли мръ· ıли
женѫ или дѣти· ıли села или хра
мы· имене моего ради сътори
цеѭ приıметъ· и животъ вѣ
чьны наслѣдитъ· 30 мноѕи же
бѫдѫтъ пръвиı послѣдьниı·
и послѣдьниı пръвиı· XX·1 Подобь
но естъ цръствие нбское чкоу до
мовитоу· иже изиде коупьно оутро

наѩти дѣлателѧ въ виноградъ
свои· 2 съвѣщавъ же съ дѣлате
ли по пѣнѧѕоу на дьнь· посла ѩ въ
виноградъ свои· 3 ı ишьдъ въ тре
тиѭ годинѫ видѣ инъı на тръ
жищихъ стоѩщѧ праздьны· 4 ı тѣ
мъ рече идѣте и вы в виногра
дъ мои· и еже бѫдетъ правьда
дамъ вамъ 5 они же идѫ· пакы
же ишьдъ въ шестѫѭ и девѧтѫѭ
годинѫ· створи такожде· 6 въ еди
нѫ же на десѧте годинѫ ишьдъ о
брѣте дроугыѩ стоѩщѧ праздьны

ı гла имъ· что зде стоите пра
здьни вьсь дьнь· 7 Глашѧ емоу· ѣко
никтоже насъ не наѩтъ· гла имъ· ı
дѣте и вы въ виноградъ мои и
еже бѫдетъ правьда приıме
те· 8 вечероу же бывъшоу гла гъ
винограда къ приставьникоу съ
воемоу· призови дѣлателѧ ı
даждь имъ мъздѫ· начьнъ
отъ послѣдьнихъ до пръвы
хъ· 9 ı пришедъше иже въ единѫ
на десѧте годинѫ приѩсѧ по пѣ
нѧѕю· 10 пришьдъше же пръвиı мь
нѣахѫ сѧ ѣко ваще приıмѫтъ·
и приѩсѧ ı ти по пѣнѧѕоу· 11 приемь
ше же рьпътаахѫ на гна 12 глѭще· ка
ко си послѣдьниı единъ часъ
створишѧ· ı равьнъıѩ намъ ство
рилъ ѥси· понесъшиимъ тѧготѫ
дне и варъ· 13 онъ же отъвѣщавъ ре
че единомоу ихъ дроуже не обиждѫ
тебе· не по пѣнѧѕоу ли съвѣщахъ сѧ
тобоѭ· 14 възьми свое ı иди· хоштѫ
же семоу послѣдьнемоу дати ѣко
ı тебѣ· 15 или нѣстъ мънѣ лѣтъ съ

48

творити еже хощѭ въ своихъ ми

Pag. 46 b v. 14 et v. 20 in члвѣчьскъи lit. cursiva ъ in cod. cyrillice scr. Etiam pag. 47 a ult. lit. ult. versus ъı cyrill. scripta in cod., idem dicendum est de ult. lit. vv. 15. 22. pag. 47 b.

аще ӧко твое лѫкаво ёстъ ѣко азъ бла
гъ ёсмъ· тако бѫдѫтъ посъ
лѣдънии пръви: і пръви послѣ
днии· мънози бо сѫтъ зъвани·
мало же избранъıхъ: 17 И въ
схода і҃съ въ ерм҃ъ поѧтъ оба
на десѧте оученика единъı на пѫ
ти· ı рече имъ 18 се въсходимъ въ
ıл҃мъ· и сн҃ъ чл҃вѣчьскъ· прѣда
нъ бѫдетъ архиереомъ і кънн
жъникомъ и осѫдѧтъ і на съ
мрътъ· 19 и прѣдадѧтъ і ѧзъıко
мъ на поржгание ӥ тепение и про
патие· ı ·в҃· днъ въскръснетъ·
20 Тогда пристѫпи къ немоу мт҃и с҃ноу
зеведеовоу· съ с҃нъма своима
кланѣѭщи сѧ и просѧщи нѣчесо от
него· 21 онъ же рече ёи что хощеши· гл҃а
емоу ръци да сѧдете сиѣ оба с҃на
моѣ единъ о деснѫѭ тебе ı дроу
гъı о шоуѭ тебе въ ц҃рствии твоё
мъ· 22 отъвѣщавъ же і҃съ рече· не

вѣста сѧ чесо просѧща. може
та ли чашѫ пити ѭже азъ пиѭ
ли кръщение еже азъ кръщаѭ
сѧ· кръстити сѧ· гл҃асте е
моу можевѣ· 23 и гл҃а има чашѫ
моѭ испиета оубо· и кръщениё
мъ имъже азъ кръщѫ сѧ кръ
стита сѧ· а еже сѣсти о деснѫ
мене и ӧ шюѭ· нѣстъ мънѣ се
го дати· нъ имъже оуготова
но естъ отъ оц҃а моёго· 24 И слъı
шавъше десѧти· негодова
ша о обою братроу· 25 Іс҃ъ же при
зъвавъ ѧ рече· вѣсте ѣко
кънѧзи ѧзъıкъ оустоıѧтъ
ıмъ и велиции обладаѭ
тъ ими· 26 не тако бѫдетъ въ
васъ· нъ іже хощет васъ

ващеı быти· да бѫдетъ
вашъ слоуга· 27 і иже аще хоще
тъ въ васъ бъıти прѣдниı
да бѫдетъ вашъ рабъ· 28 Ѣко
же с҃нъ ч҃лчъскъı· не приде

49

да послоужѧтъ емоу нъ по
слоужити і дати д҃шѫ сво
ѭ избавение за многъı·
29 І исходѧщоу емоу отъ ерихъ и
по немъ ıдѫ народи мнози
30 и се дъва слѣпъца сѣдѣста
при пѫти· слышавъша ѣко
і҃съ мимо ходитъ възъва
ста гл҃ѭща помилоуı нъı с҃ноу
д҃авъ· 31 народъ же запрѣти іма
да оумлъчита· она же паче въ
зъваста гл҃ѭща· помилоуи нъı
г҃и с҃ноу д҃авъ· 32 И ставъ і҃съ въ
згласи ѣ и рече что хощета да съ
творѭ вама· 33 гл҃аста емоу· г҃и да о
твръзете сѧ наю очи· 34 милосръдо
вавъ же і҃съ прикоснѫ сѧ очию и
ма· и абие прозрѣсте ӥма очи и
по немъ идоста·····
XXI·1 І ёгда приближи сѧ і҃с въ ерл҃мъ· і
приде въ витъфагиѭ къ горѣ е
леонъсцѣи· тогда посла дъва оу
ченика 2 гл҃ѧ има· идѣта въ весъ
ѣже естъ прѣмо вама· ı абие обрѧ
щета ослѧ привѧзано и жрѣбѧ с ни

мъ· і отрѣшъша приведѣта ми е· 3 и а
ще речетъ кто вама что речета ѣко г҃ъ
трѣбоуетъ ею· и абие же посълетъ ѣ·
4 се же все бъıстъ да събѫдетъ сѧ
реченое прр҃комъ гл҃ѭщемъ· 5 ръцѣте
дъщери сиӧновѣ· се ц҃ръ твои грѧдетъ
тебѣ кротъкъ· и въсѣдъ на ослѧ и жрѣ
бѧ с҃на ӗремнича. 6 Шъдъша же оученика

In versu paginae 48b secundo in cod. ultima lit. ѫ supra пи eadem manu apposita. Idem factum est v. 5 in чашѫ et v. 6 in кръщение. Versuum 11 et 17 quae prox. a marg. absunt lit. ь in cod. cyrillice scriptae sunt Pag. 49a v. 7 verbi слышавъша ultima lit. a in cod. char. cyrill. scripta v. 12 eiusd. pag. ult. lit. и in нъи supra v. apposita

и створъша ѣкоже повелѣ ıма исъ· 7 при
вѣсте ослѧ и жрѣбѧ· ı възложишѧ
връхоу ею ризы своѩ· и въсѣде
връхоу ихъ· 8 мъножѣишиı же народи
постълашѧ ризы своѧ на пѫти· 9 на
роди же ходѧщеи прѣдъ нимъ· и въ слѣ
дъ зъваахѫ и глѭще· ѡсана сноу
давоу· блгнъ грѧдꙑ въ имѧ гне·
ѡсана въ вышъних· 10 и въшъдъшю
емоу въ ıлмъ· потрѧсе сѧ вьсь гра
дъ глѧ кто сь естъ· 11 народи же гла
хѫ ѣко сь естъ исъ пркъ иже отъ назарѣ
та галилеискаго· 12 И въниде исъ въ
црькъвь бжиѭ· ı изгъна вьсѧ прода
ѭщѧѧ· и коупоуѭщѧѧ въ цркъви· и дъ
скы тръжъникъ испроврьже· и сѣда
лища продаѭщихъ голѫби: 13 и гла и

50

мъ писано естъ храмъ мои храмъ
молитвѣ наречетъ сѧ· вы же ство
ристе и врътъпъ разбоиникомъ·
14 Ꙇ пристѫпишѧ к немоу хроми ı слѣпи·
въ цркъви ıстѣли ѧ· 15 Видѣвъше же
архиереи ı книжъници чоудеса ѣже сь
твори· ı отрокы зовѫщѧ въ цркви
ı глѭщѧ осана сноу давоу негодова
шѧ 16 и рѣшѧ емоу· слышиши ли что си
глѭтъ· ıсъ же рече имъ ей нѣ
сте ли николиже чьли· ѣко из оустъ
младенечъ ı съсѫщеихъ съвръши
лъ еси хвалѫ· 17 и оставъ ѧ изиде вь
нъ из града въ виѳаниѭ· и оудвори
сѧ тоу· 18 Оутро же възвращаѧ сѧ въ
градъ възлака· 19 ı оузрѣвъ смоко
въницѫ единѫ при пѫти приде к не
и ı ничесоже не обрѣте на неи. тъкъ
мо листвиѥ едино ı гла еи· да никo
лиже отъ тебе плода не бѫдетъ·
въ вѣкы· и оусъше абие смоко
въница· 20 ı видѣвъше оучени
ци дивишѧ сѧ глѭще како ӑбиѥ
оусъше смоковъница· 21 ѡтъвѣща
въ же исъ рече имъ· аминъ глѭ
вамъ аще имате вѣрѫ и не оусѫ
мните сѧ· не тъкъма смоко
въничьское створите· нъ аще ı
горѣ сеи речете двигни сѧ и врь
ѕи сѧ въ море бѫдетъ· 22 и всего
егоже въспросите въ млтвѣ вѣ
роуѭще приıмете· 23 Ꙇ пришъдъ
шоу емоу въ цркъ· пристѫпı
шѧ къ немоу оучѧщоу архиереи ı ста
рьци людьсциı глѭще коеѭ
властиѭ си твориши· и кто ти да
стъ областъ сиѭ· 24 отъвѣщавъ
же исъ рече имъ· въпрошѫ вы
и азъ единого словесе еже аще ре
чете м'нѣ и ӑзъ вамъ рекѫ кое
ѭ властиѭ си творѭ· 25 Кръщение
иоаново отъ кѫдѣ бѣ съ нбсе лı
ıли отъ члкъ· они же помы
шлѣахѫ в себѣ глѭще
26 аще речемъ съ нбсе· рече

51

тъ намъ по что оубо не ӑсте
вѣ*р*ъи· аще ли речемъ отъ чкъ
боимъ сѧ народа вьси бо ѣко
прка имѫтъ иоана· 27 и отъвѣ
щавъше···· рѣшѧ не вѣмъ· ре
че имъ ı тъ· ни азъ глѭ вамь
коеѭ областиѭ си творѭ· 28 Что
же сѧ мьнитъ вамъ· чкъ ете
ръ ıмѣше чѧдѣ дъвѣ· ı пришъ
дъ пръвомоу рече· чѧдо иди дь
нъсь дѣлаи въ виноградѣ мое
мъ 29 онъ же отъвѣщавъ рече не
хощѭ· послѣдъ же раскаѣвъ сѧ
иде· 30 пристѫпивъ къ дроуго
моу рече такожде· онъ же отъвѣ
щавъ рече азъ идѫ ги ı не иде·
31 кои отъ обою створи волѭ очѭ·
Глашѧ емоу пръвъи гла имъ

XXI.11 in назарѣта lit. ѣ quae proxime a margine abest evidens non est. V. 13 p. 50 a ult. lit. cyr. scripta Vv. 2 et 6 pag. 51 a literae quas cursivis formis excudendas curavi, in codice cyrill. char. videntur scriptae

исъ аминъ глѭ вамъ· ѣко
мытаре и любодѣица варѣѭ
тъ вы въ цръствие бжıе· 32 при
де бо къ вамъ иоанъ кръстите
лъ пѫтемъ праведъномъ ı
не ӕсте ёмоу вѣры· мъıтаре
же и любодеица ѩсѧ емоу вѣрѫ·

вы же видѣвъшеи не раскаѣ
сте сѧ послѣдъ ѩти емоу вѣръи·
33 инѫ притъчѫ слышите·
Чловѣкъ етеръ бѣ домовитъ иже
насади виноградъ и оплотомъ и
огради и скопа въ немъ точило
ı създа стлъпъ ı въдастъ и
дѣлателемъ ı ӧтиде· 34 егда же
приближи сѧ врѣмѧ плодомъ·
посъла рабъи своѩ къ дѣлателе
мъ приѩти плодъи ёго· 35 и ıмъше
дѣлателе рабы ёго ового бишѧ
ового же оубишѧ· ового же камение
мъ побишѧ· 36 пакы посъла и
нъѩ рабъи мъножѣишѧ пръвъı
хъ ı створишѧ имъ такожде· 37 по
слѣдъ же посъла къ нимъ снъ
свои глѧ· оусрамѣѭтъ сѧ сна мо
его· 38 дѣлателе же ти оузрѣвъше
сна рѣшѧ въ себѣ· сь естъ наслѣ
дъникъ придѣте оубиѣмъ ı·
ӥ оудръжимъ достоѣние его· 39 и
ıмъше извѣсѧ и вънъ ız ви
нограда и оубишѧ и· 40 егда же приде
тъ гнъ винограда что сътвори

52

тъ дѣлателемъ тѣмъ· 41 глашѧ
емоу· зълыӑ зълѣ погоубитъ
ı виноградъ прѣдастъ инѣмъ дѣ
лателемъ· иже въздадѧтъ емоу
(плод)ы въ врѣмена своѣ· 42 гла имъ
(ис· н)ѣсте ли чъли николиже въ кни
(гах)ъ· каменъ егоже неврѣдоу створи
(шѧ) зиждѫщеи съ быстъ въ главѫ
ѫглѫ· отъ га быстъ ı естъ дивъ
на въ очию нашею· 43 Сего ради глѭ
вамъ ѣко ѡтъиметъ сѧ отъ васъ
црствие бжıе· ı дастъ сѧ ѩзыкоу
(твор)ѩщоумоу плодъ его· 44 ı падъı на ка
(ме)ни семъ скроушитъ сѧ· а на немъ
же падетъ сътретъ ı· 45 ı слышавъ
ше архиѣреи ı фарисеı притъчѧ ёго
разоумѣшѧ ѣко ӧ нихъ глаше· 46 ı искѫще
···· ı оубоѣшѧ сѧ народъ по неже и ѣко
прка ıмѣахѫ· XXII·1 ı отъвѣщавъ ıсъ па
кы рече ӥмъ въ притъчахъ глѧ·
2 оуподоби сѧ цръствие нбсъское чкоу
цроу· ıже сътвори бракъ сноу своемоу
3 ı посъла рабы своѩ призъвати зъ
ванъıѩ на бракъı и не хотѣахѫ при
ти· 4 пакы посъла инъı рабы глѧ·

ръцѣте зъванъıмъ· се обѣдъ мо
и ӧуготовахъ и юнъци моı ı оупи
тѣнаа исколена ı вьсѣ готова· при
дѣте на бракъı· 5 они же не рождъше о
тидѫ овъ на село свое овъ же на коу
плѭ своѭ· 6 а прочи ıмъше рабы е
го досадишѧ имъ ı избишѧ· 7 ı слы
шавъ цръ тъ разъгнѣва сѧ и посъ
лавъ воѩ своѩ погоуби оубицѧ тъıѩ
ı градъ ıхъ зажеже· 8 тогда глѧ
рабомъ своимъ· бракъ оубо гото
въ естъ а зъваниı не бѣшѧ досто
ıни· 9 ıдѣте оубо на ıсходища пѫ
тиı ı елико аще ӧбрѧщете призо
вите на бракы· 10 ı ошъдъше раби
ти на пѫти събрашѧ въсѧ ѩже ӧбрѣ
тѫ зълыѩ же и добры· и ıсплъ
ни сѧ бракъ възлежѧщиıхъ· 11 въ
шъдъ же цръ видѣтъ възлежѧ
щихъ· видѣ тоу чка не облъчена въ
одѣние брачъно· 12 ı гла емоу дроуже

V. 18 pag. 51 b in сна lit. с cyrill. scripta recentiore ut videtur manu loco erasi characteris glagolitici   Vv. 5 et 15 pag. 52 a ultimae lit. ь cyr. scriptae, eodem modo vv. 20 et 24 pag. 52 b; in тъıѩ cap. XXIII, 7 lit. ѩ supra versum apposita

како вънидє сѣмо не имꙑ одѣ
ниѣ брачъна· онъ же оумлъчѣ· 13 то
гда рече слоугамъ цръ съвѧзавъ
ше емоу рѫцѣ ı ноѕѣ възъмѣте и

53

и вървъѕѣте и въ тъмѫ кромѣшъ
нѫѫ· тоу бѫдетъ плачъ и скръже
тъ зѫбомъ· 14 мноѕи бо сѫтъ зъ
вани мало же избранꙑхъ·
15 тогда шедъше фарисеи съвѣтъ
створишѧ на нъ да и облъстѧтъ
словомъ· 16 и посꙑлаѭтъ къ немю
оученикꙑ своѩ съ ıродиѩнꙑ глѭ
ще· оучителѡ вѣмъ ѣко ıстиненъ е
си ı пѫти бжию въ ıстинѫ оучиши· и
не родиши ни о комъже· не зриши бо на
лице члвѣкомъ 17 ръци оубо намъ
что ти сѧ мънитъ· достоино ли е
стъ дати кинъсъ кесареви ıли ни·
18 разоумѣвъ же ис лѫкавъство и
хъ рече· что мѧ окоушаете ѵпокрити·
19 покажите ми склѧѕъ кинъсънꙑи·
они же принѣсѧ емѵ пѣнѧѕъ 20 онъ же
гла имъ чиı естъ образъ съ и на
п҄саниѥ· 21 глашѧ емоу кесаровъ· то
гда гла имъ въздадите оубо кеса
роваа кесареви ı бжıѣ боу· 22 и слꙑша
въше же дивишѧ сѧ· и оставъше и отидѫ·
23 Въ тъ дънъ пристѫпишѧ к немоу са
доукеи глѭще не бꙑти въск҄рѣшению

ı въпросишѧ и 24 глѭще оучителю моиси
рече аще кто оумретъ не имꙑ чадъ да
поиметъ братръ его женѫ его· ı въск··
ситъ сѣмѧ братроу своемоу· 25 Бѣ же въ
насъ ·ж· братриѣ· и пръвꙑ оженъ сѧ
оумрѣтъ· ı не ıмꙑ сѣмене остави
женѫ своѭ братроу своемоу· 26 такожде
и въторꙑ и третиı· ı до седъмаго:
27 послѣдъ же въсѣхъ оумрѣтъ ı жена
28 въ въскрѣшениı оубо котораго ихъ бѫ
детъ жена· въси бо имѣшѧ ѭ седъмь
29 отвѣщавъ же ıсъ рече имъ блѫдите
не вѣдѫще книгъ ни силꙑ бжиѧ
30 въ въск҄рѣшениı бо ни женѧтъ сѧ ни по
сагаѭтъ нъ ѣко англи на нбсехъ сѫ
тъ· 31 о въскрѣшениı же мрътвꙑхъ нѣ
сте ли чъли реченаго вамъ бмъ глѭ
щемъ· 32 азъ есмъ бъ авраамль ı бъ
ıсаковъ· ı бъ ıѣковъ нѣстъ бъ
мрътвꙑхъ нъ живꙑхъ· 33 и слꙑша
въше народи дивѣахѫ сѧ о оучениı его·
34 Фарисѣı же слꙑшавъше ѣко срами
садоукеѧ събрашѧ сѧ въ коупѣ 35 ı въ
проси ı единъ отъ нихъ законооучи
телъ ıскоушаѧ ı и глѧ 36 оучителю каѣ

54

заповѣдъ болъши въ законѣ·
37 ıсъ же рече емоу· възлюби гѣ ба
твоего въсѣмъ сръдъцемъ тво
имъ·· ı въсеѭ дшеѭ твоеѭ· ı всеѭ
мꙑслиѭ твоеѭ· 38 се естъ пръва
ѣ ı болъшиѣ заповѣдъ· 39 въторaѣ
же подобъна еı· възлюбиши ıскрь
нѣго своего ѣко самъ сѧ· 40 въ сею о
бою заповѣдию въсъ законъ ı
прци висѧтъ· 41 Събраномъ же
фарисеомъ въпроси ѧ ıсъ 42 глѧ чъ
то сѧ вамъ мнитъ о хѣ чиı естъ
снъ глашѧ емоу· давъ· 43 гла ıмъ
како оубо дадъ дхомъ гѣ нарицаетъ и
глѧ· 44 рече гъ гю моемоу сади о де
снѫѭ мене· доидеже положѫ вра
гꙑ твоıѧ подъножие ногама твоı
ма· 45 аще оубо дадъ дхомъ гѣ нари
цаетъ како емоу естъ снъ· 46 ı никъ
тоже не можаашетъ емоу отъвѣ
щати словесе· ни съмѣ къто отъ дь
не того въпросити его къ томоу· XXIII·1
Тогда исъ гла къ народомъ ı оучени

Pag. 53a v. 7 ult. lit. ю vocabuli немю supra v. scr. v. 24 дънъ an дьнъ, v. 25 въскр. an вьскр. dubium Versuum 7 et 21 pag. 54a ultimae lit. cyr. char. exaratae. 37 in всеѭ quod pag. 54a v. 4 legitur lit. ѭ supra vers. scripta, itidem 43 и post verbum нарицаетъ 44 твоıѧ haud scio an твоѭ legendum sit, forma literae obscura.

комъ своимъ 2 гл҃ѧ· на моѵсѣов҄ѣ
сѣдалищи сѣдѫ кънижъници ѣ фа
рисѣі· 3 въсѣ оубо елико аще рекѫтъ

вамъ блюсти съблюдаіте и
творите по дѣломъ же ихъ не
творите· гл҃ѫтъ бо и не творѧ
тъ 4 съвѧзаѫтъ же брѣмена
тѧжъка і не оудобъ носима і
въскладаѫтъ на плеща ч҃ска
а пръстомъ своимъ не хотѧ
тъ двигнѫти іхъ· 5 Всѣ же
дѣла своѣ творѧтъ· да ви
дими бѫдѫтъ ч҃кы· раши
рѣѫтъ же хранилища своѣ· і
величаѭтъ подъметы въ
скрилиѣ ризъ своіхъ· 6 любѧ
тъ же прѣждевъзлѣганиѣ на ве
черѣхъ· і прѣждесѣданиѣ на съ
нъмищихъ· 7 і цѣлованиѣ на тръ
жищихъ· і нарицаѫтъ сѧ отъ
ч҃къ рав҄ви· 8 вы же не нарицай
те сѧ рав҄ви· единъ бо ѥстъ ва
шъ ѹчителъ х҃ъ· въси же вы
братриѣ есте· 9 і о҃ца не нарицаѣ
те себѣ на земи· единъ бо ѥсть
вашъ о҃цъ іже естъ на н҃бсехъ·
10 ни нарицаете сѧ наставъници.
ѣко наставъникъ единъ вашъ
естъ х҃ъ· 11 а боли васъ да бѫдеть

55

вамъ слоуга· 12 а іже възнесе
тъ сѧ съмѣритъ сѧ· і съмѣ
рѣѧі сѧ възнесетъ сѧ· 14 Горе
вамъ кънигъчиѧ і фарисеи
і оупокрити ѣко сънѣдаете до
мы въдовицъ і виноѫ да
лече м҃лтвѫ творѧще· сего ради
примете лише осѫждениѣ·

13 Горе вамъ кънигъчиѧ і фари
сеі· и лицемѣри· ѣко затва
рѣѥте цръствиѥ б҃жіе прѣдъ ч҃кы
вы бо не въходите· ни въхо
дѧщихъ оставѣете вънити·
15 Горе вамъ кънигъчиѧ і фарисѣи
и ѵпокрити· ѣко прѣходите мо
ре и соушѫ· створити единого
пришълъца· і егда бѫдетъ
створите и с҃на геенѣ соугоубѣ
іша васъ· 16 Горе вамъ вождиѥ
слѣпіі· гл҃ѫще иже клънетъ
сѧ цръкъвиѫ ничътоже естъ·
а іже клънетъ сѧ златомъ
ц҃ркъвъныимъ длъжънъ есть
17 боуі и слѣпиі· кто болиі есть
злато ли іли ц҃ркы с҃вщаѭщиѣ

злато· 18 і иже ѣще клънетъ сѧ о
лътаремъ ничтоже ѥстъ· а іже
клънетъ сѧ даромъ іже естъ връ
хоу ѥго длъжънъ естъ· 19 боуи і слѣ
пи что боле ѥстъ даръ ли іли олта
ръ с҃штаѩй даръ· 20 клънъі сѧ олта
ремъ клънетъ сѧ имъ і сѫщими
връхоу ѥго· 21 і клънъі сѧ ц҃ркъвиѭ
клънетъ сѧ еѭ і живѫщимъ въ неи·
22 І клънъі сѧ н҃бсемъ клънетъ сѧ
прѣстоломъ б҃жиѥмъ і сѣдѧщи
імъ на немъ· 23 Горе вамъ къни
гъчиѧ і фарисеи· і лицемѣри·
ѣко отъдесѧтъствоуете мѧтѫ и
копръ и киминъ і остависте тѧ
жъшаѣ закона· сѫдъ і милость
і вѣрѫ· си же подобааше створи
ти і тѣхъ не оставити· 24 Вождиѥ
слѣпиі оцѣждаѭщеи мъшицѧ
а велъбѫды поглъщаѭще·
25 Горе вамъ книжъници і ѵпокрити
ѣко очиштаете вънѣштънеѥ сть

Pag. 54b versum 22 et 26 ult. lit. ь iterum cyr. char. exar. 11 бѫдеть an бѧдеть an бѭдеть, propter literae formam, quae minus clara est, distinguere nequeo. Pag. 55a in versu quarto lit. фа quas typis distinguendas curavi cyr. char. in cod. exar. Eodem modo ult. lit. ь versuum 23 et 24 Etiam pag. 55b bis literam ь quae proxime a margine abstat, cyr. char. exaratam habes

клъници і паропсидѣ· ѫтръѭдоу
же плъни сѫтъ хыштениѣ і не
чистоты·

56

26 Фарисѣю слѣпе очисти прѣ
жде вънѫтрънеѥ стъклъници
и паропсидѣ· да бѫдетъ і вънѣ
шънеѥ іма чисто· 27 Горе вамъ къ
нигъчиѧ і фарисѣі и ѵпокрити ѣ
ко подобите сѧ гробомъ повапнѥ
номъ іже вънѣѭдоу оубо сѫтъ кра
съни· вънѫтръѭдоу же плъни сѫ
тъ костеи мрътвыхъ и вьсѣкоѧ
нечистоты· 28 тако и вы вънѣѭдоу
ѣвѣете сѧ чкомъ правъдъни· въ
нѫтръѭдоу же есте плъни лице
мѣръствиѣ и безакониѣ· 29 Горе ва
мъ кънигъчиѧ и фарисѣи и ѹпо
крити· ѣко ѕиждете гробы прчъ
скыѧ· і красите ракы правъдь
ныхъ· 30 і глете аще бимъ были
въ дни оцъ нашихъ не бимъ обе
щъници імъ были въ кръви

ı бивъшихъ прркы· 32 вы испълни
те мѣрѫ оцъ вашихъ· 33 Змиѧ ищѧ
диѣ ехидънова· како оубѣжите отъ
сѫда геонъскаго· 34 Сего ради азъ
сълѭ къ вамъ прркы и прѣмѫдр····
кънигъчиѧ· и отъ нихъ оубиете и про
пънете· и отъ нихъ оутепете на сънъ
мищихъ вашихъ· і иждените отъ
града въ градъ· 35 да придетъ на вы
вьсѣка кръвь праведника проли
ваема на земѭ отъ кръве авела
праведънаго до кръве захариѧ сна
варахинна· егоже оубисте междю
црковиѭ и олтаремъ· 36 аминъ глѭ
вамъ придѫтъ вьсѣ си на родъ
съ· 37 Іелмъ іелме ізбивъшиѣ
прркы и камениемъ побиваѭ
щи посланыѧ к тебѣ колъ кратъи
въсхотѣхъ събрати чѧда твоѣ ѣ
коже събираетъ кокошъ птенъцѧ
своѧ подъ крилѣ і не въсхотѣсте
38 и се оставѣетъ сѧ вамъ домъ ва

57

градъ въ імѧ гне· XXIV·1 І ишъдъ и
ссъ изъ цркве идѣаше и при
стѫпишѧ оученици его показати е
моу зъданиѣ црквънаѣ· 2 онъ же оть
вѣщавъ рече имъ не видите ли вь
(с)ѣхъ сихъ· аминъ глѭ вамъ· не и
матъ остати зде каменъ на каме
не еже не разоритъ сѧ· 3 Сѣдѧщоу
же емоу на горѣ елеонъстѣ пристѫ
пишѧ къ немоу оученици едини глѭ
ще повѣждь намъ когда си бѫ
дѫтъ и что естъ знамение твое
го пришъствиѣ і кончина вѣка 4 и о
тъвѣщавъ ісъ рече имъ· блю
дѣте сѧ да никтоже васъ не прѣль
ститъ· 5 мнози бо придѫтъ въ и
мѧ мое глѭще· азъ есмъ хъ і
многы прѣлъстѧтъ· 6 оуслъй
шати же имате брани· і слъиша
ниѧ брани видите не оужасаите сѧ
подобаетъ бо всѣмъ симъ бы
ти нъ не тогда естъ кончина· 7 вь
станетъ бо ѧзыкъ на ѧзыкъ·

ı цръство на цръство· і бѫд(ѫ)тъ гла
ди і пагоубы и трѫси по мѣста 8 всѣ
же си начѧло болѣзни· 9 Тогда прѣда
дѧтъ вы на скръбь и оубиѭтъ вы·
і бѫдете ненавидими всѣми ѧзыи
кы имене моего ради· 10 И тогда съ
блазнѧтъ сѧ мнози и дроугъ дроуга
прѣдастъ· і възненавидитъ дроугъ
дроуга· 11 и мнози лъжи прци въстанѫтъ
і прѣлъстѧтъ многы· 12 и за оумножен(ие)
безакониѣ исѧкнетъ любы многъ(ихъ)·

Inferior pars folii 56 circumcisa est, ut aliquot versus textus desint. V. 1 pag. 56a literas ѳа codex cyr. char. exaratas exhibet, itidem pag. 57a ь et ы in versibus 4. 5. 15. 21. 22 cyr. char. scripta sunt v. 7 бѫдѫтъ an бѫдетъ distingui non potest

13 прѣтрънѣвы же до конца спетъ сѧ
14 ι проповѣстъ сѧ се ёваꙉелие црьствиѣ
(по) всеи вселенѣи въ свѣдѣтелъство всѣ
мъ ѧзыкомъ· и тогда дридетъ кончина·
15 егда же оузрите мрьзостъ запоустѣниѣ)
реченнѫѭ данилемъ пркомъ стоѩщѫ на
мѣстѣ стѣ· іже чтетъ да разоумѣвае
тъ· 16 Тогда сѫщеі въ июдѣи да бѣгаѭтъ
на горы· 17 ι иже на кровѣ да не съ лазитъ въ
-зати еже естъ въ храмѣ его· 18 ι иже на се
лѣ такожде да не възвратитъ сѧ въ
спатъ възати ризы своѩ :
19 Горе же непраздънымъ и доѩщиı
мъ въ тыѩ дьни· 20 Молите же
сѧ да не бѫдетъ бѣство ваше·
зимѣ ни въ сѫ

58

ботѫ· 21 бѫдетъ бо тъгда
скрьбь велиѣ· ѣкаже не бы
ла· Ѿтъ начѧла всего ми
ра· до селѣ· ни імать бы
ти· 22 і аште не биша прѣкра
тили сѧ дьне ти· не оубо
съпсла сѧ всѣка плъть·
За ізбъранъıхъ же прѣ
кратѧтъ сѧ дьне ти· 23 Тъгда
аште речетъ кто вамъ·
се сьде хъ· ли сьде· не імѣ
те вѣры· 24 въстанѫтъ бо
лъжи хи· і лъжиı пророци·
і дадѧтъ знамениѣ велиѣ
і чюдеса ѣко прѣльстити·
аште естъ възможьно
ізбъранъıѩ· 25 Се прѣжде
рѣхъ вамъ· 26 аште же рекѫ
тъ вамъ· се въ поустыı
ни естъ· не ідѣте· се въ съ
кровѣхъ· не імѣте вѣры·
27 Ѣкоже бо млъни ісходитъ
отъ въстокъ· і авлѣатъ
сѧ до западъ· тако бѫдетъ
і пришьствие сна чскаго·
28 Іждеже бо аште бѫдетъ троу
пъ тоу съберѫтъ сѧ орли·
29 Абие же по скрьби дьніı тѣхъ
слъньце мркнетъ· і мць
не дастъ свѣта своего·
і ѕвѣзды іспадѫтъ съ
небесе· і силы небескыѩ
двигнѫтъ сѧ· 30 і тъгда
авитъ сѧ знамение сна
чскаго· грѧдѫштаго на обла
цѣхъ нбскыхъ· съ силоѭ
своеѭ велиеѭ· 31 і посълет
тъ аћлы своѩ· съ гласо
мь велимь трѫбьнъімь
і съберѫтъ ізбъранъıѩ
его· отъ четырь вѣтръ·
отъ коньць нсъ· до коньць іхъ·
32 Ѿтъ смоковьница же наоу
чите сѧ притъчи· егда оу
же вѣѣ еѩ бѫдетъ млада
і листвие прозѧбнетъ·

59

вѣсте ѣко близъ естъ жѧ
тва· 33 такожде і вы· егда
оузьрите всѣ си· вѣдите
ѣко близъ естъ· при двьре
хъ· 34 Аминь глѭ вамъ· ѣко
не мимо ідетъ родось· до
ндеже всѣ си бѫдѫтъ·
35 небо і землѣ мимо іде
тъ· а словеса моѣ не ми
мо ідѫтъ· 36 а о дьни томь·
і о годинѣ тои· никтоже не
вѣстъ· ни аћли небесциı·
тъкъмо оць единъ· 37 Ѣкоже
бо въ дьни ноевъı· тако бѫ
детъ і въ дьни сна чскаго·
38 ѣкоже бо бѣахѫ· въ дьни

A folio 58 usque ad finem codicis primarium scripturae genus continuatur 22 supra не et оубо rec. m. cyr. би additum 29 in абие lit. и s. v. scr., supra ι мсць emendator aliquis cyr. lit. и лоуна scripsit 32 сстъ an есть, 34 вамъ an вамь, discerni nequit 37 бо въ дьни, emend. cyr. lit. бѣ superposuit

прѣжде потопа· ѣдѫште
і пиѭште· женѧште сѧ
і посагаѭште· до негоже
дьне· вьниде ное въ ковь
чегъ· 39 і не оштютишѧ· до
ідеже приде вода· і вь
зѧтъ всѧ· тако бѫдетъ

і въ пришьствие сн҃а чскаго·
40 тъгда два бѫдета на селѣ
единъ поемлѥтъ сѧ· ӑ дроу
гꙑі оставлѣетъ сѧ· 41 двѣ
мелѭшти въ жрън'вахъ·
едина поемлетъ сѧ· і еди
на оставлѣетъ сѧ· 42 бьди
те оубо ѣко не вѣсте въ кѫ
ѭ годинѫ гь҃ вашь приде
тъ· 43 Се же вѣдите· ѣко ӑ
ште би вѣдѣлъ гнъ҃ храма
въ кѫѭ стражѫ тать при
детъ· бьдѣлъ оубо би· і
не би оставилъ подърꙑ
ти храма своего· 44 сего ради
і вꙑ бѫдѣте готови·
ѣко въ ньже не мните ча
съ· снь҃ чскꙑі придетъ·
45 Къто оубо естъ вѣрьнꙑі ра
бъ· і мѫдрꙑ· егоже по
ставитъ гь҃ надъ домо
мь своімь· да дастъ і
мъ въ врѣмѧ пиштѫ іхъ·

60

46 блаженъ рабъ тъ· егоже пришь
дъ гь҃ свои· обрѧштетъ тако
творѧшта· 47 амин, глѭ вамъ·
ѣко надъ всѣмь імѣниемь
своимь· поставитъ і· 48 аште
ли речетъ зълꙑі рабъ тъ·

въ срьдьци своемъ· моуди
тъ мои гнъ҃ прити· 49 і начьне
тъ· клеврѣтꙑ своѩ· ѣсти
же і пити· съ пьѣницами·
50 придетъ гь҃ раба того· въ дь
нь въ ньже не чаетъ· і въ
часъ въ ньже не вѣстъ·
51 і протешетъ і полъма·
і чѧсть его съ ѵпокритꙑ
тꙑ положитъ· тоу бѫде
тъ плачь і скрьжетъ зѫбомъ:
зач· XXV·1 Тъгда оуподоби
[сѧ цр҃сие нбское·
і дѣвъ· ѩже приимъшѧ свѣ
тильникꙑ своѩ· ізидо
шѧ противѫ жениxоу (і невѣ
стѣ·) 2 пѧть же бѣ отъ нихъ
боуі· і пѧть мѫдръ· 3 боуѩ бо

приемъшѧ свѣтильникꙑ
своѩ· не вьзѧшѧ бо съ собо
ѭ і олѣѣ· 4 ӑ мѫдрꙑѩ при
ѩшѧ і олѣі· і въ съсѫдѣхъ
свѣтильникꙑ своіми·
5 моудѧштю же жениxоу· въздрѣ
машѧ сѧ всѧ· і съпаахѫ·
6 полоу ношти же въпль бꙑ·
се жениxъ грѧдетъ· ісхо
дите въ сърѣтение его·
7 тъгда въсташѧ всѧ дѣвꙑ
тꙑ· і оукрасишѧ свѣтиль
никꙑ своѩ· 8 ӑ боуѩ рѣшѧ мѫ
дрꙑімъ· дадите намъ отъ
олѣѣ вашего· ѣко свѣти
льници наши оугасаѭтъ·
9 Отъвѣштавшѧ же мѫдрꙑ
ѩ глѭшта· еда како не до
станетъ вамъ і намъ·

49 post начьнетъ cyr. lit. бити supra vers. scriptum, item 50 post придетъ cyr. superpositum же 51 in скрьжетъ lit. ь ex ъ correcta esse videtur, quod principalis codicis scriba fecit. Ibidem зѫбомь an зѫбомъ distinguere nequeo XXV.1 post жениxоу eadem manu glag. lit. scriptum vocabulum невѣстѣ sequebatur, quod emendator aliquis utpote superfluum erasit sed singularum lit. vestigia adhuc apparent. 2 мѫдръ fortasse мѫдрь 5 же quod post моудѧштю legitur eadem quidem manu sed supra vers. positum est.

ідѣте же паче къ продаѭ
штиімъ і коупнте себѣ·
10 іджштамъ же імъ коупи
тъ· приде женихъ· і гото

61

в'ыѩ вьниджь· съ нимь на
бракъ і затворенꙑ бꙑшѧ
двьри· 11 послѣдь же придо
шѧ прочаѩ дѣвꙑ гл҃ѭштѧ·
гн҃ гн҃и· отврьзи намъ· 12 онъ
же отъвѣштавъ рече· аминь·
гл҃ѭ вамъ не вѣдѣ васъ·
13 бьдите оубо· ѣко не вѣсте
дни ни часа· въ ньже сн҃ъ
чскꙑі приде тъ· коц· 14 Ѣкоже
бо чк҃ъ отъходѧ· призъва
своѩ рабꙑ· і прѣдастъ і
мъ імѣние свое· 15 І ово
моу дастъ д҃ талан'тъ· ово
моу же в҃· овомоу же а҃· кождо
противж силѣ своеи· і о
тиде абие· 16 шьдъ же прие
мꙑі д҃ талан'тъ· дѣла о ни
хъ· і приобрѣте дроугжѭ
д҃ талан'тъ· 17 такожде іже
дъва· приобрѣте і дроуга
ѣ в҃· 18 а приимꙑі единъ· шь
дъ раскопа землѭ· і съ

крꙑ сърєбро г҃а своего· 19 по
мнозѣхъ же врѣменехъ· при
де г҃ь рабъ тѣхъ· і сътѧза
сѧ съ ними словеси· 20 і при
стжпль· приимꙑі д҃ талантъ·
принесе дроугжѭ д҃ тала
н'тъ· глѧ гн҃· д҃ талан'тъ ми
еси прѣдалъ· се дроугжѭ
д҃ талан'тъ приобрѣтъхъ
іми· 21 рече ємоу г҃ь его· до
брꙑі рабе благꙑі· і вѣрь
нꙑ· о малѣ бѣ вѣрьнъ· надъ
многꙑ тѧ поставлѭ· вь
ниди въ радость г҃и своего·
22 пристжпль же· приимꙑі в҃
талан'та· рече гн҃· в҃ тала
н'та ми еси прѣдалъ· се
дроугаѣ в҃ талан'та прио
брѣтохъ іма· 23 рече емоу
г҃ь его· добрꙑі рабе благꙑ.
вѣрьне· о малѣ бѣ вѣрьнъ
надъ многꙑ тѧ поставлѭ·
вьниди· въ радость г҃а сво

62

его· 24 пристжпь же· приимꙑі·
а҃ талан'тъ· рече гн҃· вѣдѣ
хъ тѧ ѣко жестокъ еси чк҃ъ·
жьнѧ ідеже несн сѣѣлъ·
і събираѩ ѭдоуже не расто
чивъ· 25 і оубоѣвъ сѧ· шьдъ·
съкрꙑхъ талан'тъ твоі
въ земи· се імаши твое·
26 отъвѣштавъ же г҃ь его рече
емоу· зълꙑі рабе лѣнꙑі·
вѣдѣше· ѣко жьнж ідеже
не сѣѣхъ· і събираѭ ѭдоу
же не расточихъ· 27 подоба
аше ти оубо· въдати съре
бро мое тръжьникомъ·
і пришьдъ азъ· вьзѧлъ
оубо бимь свое съ лихво
ѭ· 28 тъгда рече рабомъ сво
імъ· възьмѣте оубо· отъ
него талан'тъ· і дадите
29 імжштюмоу· і҃ талан'тъ·
імжштюмоу бо вьсьде да
но бждетъ і избждетъ·

а отъ не імжштааго· і еже
аште мнитъ сѧ імꙑ· вьзѧ
то бждетъ отъ него· 30 І неклю
чимаего раба· въврьзѣте
и въ тьмж кромѣшьнѭ· тоу

In 21 вѣрънꙑ et 23 благꙑ scriba literae ı uncum adfixit ȝ, qua re haud scio an ꙑ a ꙑ distinguere voluerit. 26 verbo лѣнꙑ emendator cyr. ивꙑ superposuit, ut лѣнивꙑ legeres

бѫдетъ плачь і скрьжетъ
зѫбомъ·
31 Єгда же придетъ снъ чскꙑ·
въ славѣ своеи· і вси сти
аћли съ нимь· тъгда сѧ
детъ на прѣстолѣ славꙑ
своеѩ· 32 і съберѫтъ сѧ прѣ
дъ нимь вси ѩзꙑци· і ра
злѫчитъ ѩ дроугъ отъ дроу
га· ѣкоже пастꙑрь разлѫ
чаетъ· овьцѧ отъ козьли
шть· 33 і поставитъ овьцѧ о
деснѫѭ себе· а козьли
штѧ о лѣвѫѭ себе· 34 тъгда
речетъ црь· сѫштиімъ
о деснѫѭ его· придѣте бла
гословени оца моего· на
слѣдите оуготованое ва

63

мъ црсие· отъ съложениѣ
всего мира· 35 възлакахъ бо
сѧ і дасте ми ѣсти· въжда
дахъ сѧ· і напоісте мѧ·
страннъ бѣхъ і въведосте
мѧ· 36 нагъ і одѣсте мѧ· болѣ
хъ· і посѣтисте мене· вь
тьмьници бѣхъ· і придосте
къ мнѣ· 37 тъгда отъвѣшта
ѭтъ емоу· правьдьни глѭ
ште· ги· къгда тѧ видѣхо
мъ· лачѫшта і натроухо
мъ· ли жѧждѫшта· і напо
іхомъ· 38 когда же тѧ видѣ
хомъ странна· і въвѣсо
мъ· ли нага і одѣхомъ·
39 когда же тѧ видѣхомъ бо
лѧшта· іли въ тьмьници
і придомъ къ тебѣ· 40 И отъ
вѣштавъ црь речетъ імъ·
аминь глѭ вамъ· по неже
сътвористе єдиномоу отъ
сихъ малꙑхъ братъ моихъ
— — —
мьньшихъ мнѣ сътвористе·
41 тъгда речетъ сѫштиімъ
о шюѭ его· ідѣте отъ мене
проклѧти· въ огнь вѣчьнꙑ·
оуготованꙑ диѣволоу і
аћломъ его· 42 възлакахъ бо
сѧ і не дасте ми ѣсти· вь
ждѧдахъ сѧ і не напоісте
мене· 43 страннь бѣхъ· і не въ
ведосте мене· нагъ· і не
одѣсте мене· въ тьмь
ници і не посѣтисте мене·
44 тъгда отъвѣштаѭтъ і ти
глѭште· ги· когда тѧ ви
дѣхомъ ал'чѫшта· ли жѧ
ждѫшта· ли странна· ли
нага· ли больна· ли въ ть
мьници· і не послоужи
хомъ тебѣ· 45 тъгда отъвѣ
штаетъ імъ глѧ· аминь
глѭ вамъ· по неже не съ
твористе· єдиномоу отъ
сихъ мьньшихъ· ни м'нѣ

64

сътвористе· 46 ідѫтъ си
въ мѫкѫ вѣчьнѫѭ· а пра
вьдьници въ животъ вѣ
чьнꙑі· XXVI·1 І бꙑстъ егда
съконьча ис· вьсѣ словеса
си· рече оученикомъ свої
мъ· 2 Вѣсте ѣко по дъвою
дьноу пасха бꙑваетъ·
і снъ чскꙑі прѣдаетъ сѧ
на распѧтие· 3 Тъгда съб ъ
рашѧ сѧ ар'хиереи· і кънижь
ници· і старци людьсциі·
на дворъ архиереовъ· нари

33 in поставитъ lit. т supra versum scripta cyrill. алчѧща и накръмихомъ superposuit. versum sed eadem manu scriptas exhibet.

37 vocabulis лачѧшта і натроух. emend.
40 voc. речетъ ultimas duas lit. тъ supra

цаемаго каıѣфа· 4 і съвѣ
тъ сътворишѧ на ис҃а· да
льстиѭ імѫтъ ı і оуби
ѭтъ ı· 5 гл҃аахѫ же· нъ не въ
праздьникъ· да не мльва
бѫдетъ въ л҃юдехъ· 6 Ис҃у же
бывъшю въ ѣтанні· въ до
моу симона прокаженаего·
7 пристѫпи къ н҃емоу жена·
іıмѫшти алавестръ мѵра драга·

і възлиѣ на главѫ его въ
злежѧшта· 8 видѣвъше же
оученици его· негодовашѧ
гл҃ѭште· чесо ради гыбѣ
ль си· 9 можааше бо се мѵро·
продано быти на мнозѣ·
і дано быти ништиімъ·
10 разоумѣвъ же ис҃ рече імъ·
чьто троуждаете женѫ·
дѣло бо добро сѫдѣла о мнѣ·
11 всегда бо ништѧѩ імате
съ собоѭ· мене же не все
гда імате· 12 Възлиѣвъ
шиѣ бо си· миро на тѣло мое·
на погребение мѧ сътвори·
13 аминь гл҃ѭ вамъ· ідеже
аште проповѣдано бѫдетъ·
еваѓлие се· въ вьсемь ми
рѣ речетъ сѧ· і еже сътвори
си въ п҃тѣ еѩ· 14 Тъгда шьдъ
единъ отъ обоюю на десѧте
нарицаемъı іюда іскари
отьскъı· къ архиереомъ

65

15 рече· чьто хоштете ми
дати· і азъ вамъ прѣда
мь и· они же поставишѧ е
моу л҃ сърсбрьникъ· 16 і отъ
толи ıскааше подобьна
врѣмене· да ı прѣдастъ·
17 въ прьвы же дьнь опрѣснькъ
пристѫпишѧ оученици къı
ис҃у· гл҃ѭште къ н҃емоу· къ
де хоштеши і оуготоваемъ
ти ѣсти пасха· 18 онъ же рече
ідѣте въ градъ къ етероу·
і рьцѣте емоу· оучитель гл҃е
тъ· врѣмѧ мое близъ е
стъ оу тебе сътворѭ пасхѫ
съ оученикы своіми· 19 і съ
творишѧ оученици· ѣкоже по
велѣ імъ ис҃· і оуготовашѧ
пасхѫ· 20 Вечероу же бывъ
шю· възлеже съ обѣма на
десѧте· оученикома· 21 і ѣдѫ
штемъ імъ рече· аминь
гл҃ѭ вамъ· ѣко единъ отъ

васъ прѣдастъ мѧ· 22 і скрь
бѧште зѣло начѧшѧ гл҃ати
емоу· единъ кождо іхъ· еда
азъ есмь г҃и· 23 Онъ же отъвѣ
штавъ рече· омочиı съ мно
ѭ въ солило рѫкѫ· тъ мѧ прѣ
дастъ· 24 с҃нъ же ч҃скъı ідетъ
ѣкоже естъ псано о н҃емь·
горе же ч҃коу томоу· імьже
с҃нъ ч҃скъı прѣданъ бѫдетъ·
добрѣе емоу би было· аште
сѧ би не родилъ ч҃къ тъ·
25 Отъвѣштавъ же іюда прѣ
давъı его рече· еда азъ е
смь рав'ви· гл҃а емоу ты
рече· 26 Ѣдѫштемъ же імъ·
приімъ ис҃· хлѣбъ і бл҃гви
въ· прѣломи ı· і даѣше оу
ченикомъ своімъ і рече·
примѣте ѣдите· се естъ
тѣло мое· 27 І приимъ чашѫ·
і хвалѫ въздавъ дастъ
імъ гл҃ѧ· пиіте отъ н҃еѩ вси

66

28 се естъ кръвь моѣ· новаего

18 vocabuli емоу lit. е supra versum posita est   24 бѫдетъ an бѫдеть dubium.

закѣта· проливаемаѣ за
многы· въ отъпоуштение
грѣхомъ· 29 глѭ же вамъ· ѣко
не їмамь пити отъ плода
сего лозънаго· до того дне·
егда пиѭ съ вами· новъ
къ црсї оца моего· 30 ї въспѣ
вьше їзидошѧ въ горѫ е
леоньскѫѭ· 31 тъгда гла
їмъ ис· вси вы съблазни
те сѧ о мнѣ въ сиѭ ноштъ·
псано бо естъ поражѫ па
стырѣ· ї разидѫтъ сѧ
овьцѧ стада· 32 по въскръсно
вени же моемь· варѣѭ вы
въ галилеи· 33 Ѡтъвѣшта
въ же петръ рече емоу· аште
ї вси съблазнѧтъ сѧ о те
бѣ· азъ николиже не съ
блажнѭ сѧ о тебѣ· 34 рече е
моу ис· аминь глѭ тебѣ·
ѣко въ сиѭ ноштъ прѣжде·

даже коуръ не възгласитъ·
три краты отъвръжеши сѧ
мене· 35 гла емоу петръ·
аште ми сѧ клю҄читъ ї съ
тобоѭ оумрѣти· не отъ
връгѫ сѧ тебе· такожде
ї вси оученици рѣшѧ· 36 Тъ
гда приде съ ними ис· вь
вьсь нарицаемѫѭ· ѣен'си
мани· ї гла оученикомъ·
сѧдѣте тоу· дон'деже шь
дъ помолѭ сѧ тамо· 37 ї по
емъ петра ї оба сна зеве
деова· начѧтъ скръбѣти·
ї тѫжити· 38 тъгда гла ї
мъ ис· прискръбьна естъ
дша моѣ до съмръти· по
ждѣте сьде ї бѫдите
съ мноѭ· 39 ї прѣшьдъ ма

ло паде ниць· молѧ сѧ ї
глѧ· оче мои· аште възмо
жьно естъ· да мимо їде
тъ отъ мене чаша си· оба

67

че не ѣкоже азъ хоштѫ·
нъ ѣкоже ты· 40 ї въста
въ отъ молитвы приде къ
оученикомъ· ї обрѣте ѩ
съпѧштѧ· ї гла петрови·
тако ли не възможе· еди
ного часа побъдѣти съ
мноѭ· 41 Бѫдите ї моли
те сѧ· да не вьнидете въ
напасть· дхъ бо бъдръ·
а плъть немоштьна· 42 Па
кы вътарицеѭ помоли
сѧ глѧ· оче мої· аште не
можетъ чаша си мимо ї
ти отъ мене· аште не пь
ѭ еѩ· бѫди волѣ твоѣ·
43 ї пришьдъ пакы обрѣте ѩ
съпѧштѧ· бѣсте бо очи ї
мъ тѧготьнѣ· 44 ї оставь ѩ
пакы шьдъ помоли сѧ·
третицеѭ тожде слово
рекъ· 45 тъгда приде къ оу
ченикомъ· ї гла їмъ съпите·

ї прочее почиваїте· се
приближи сѧ година· ї снъ
чскы прѣдаетъ сѧ въ рѫ
цѣ грѣшьникомъ· 46 Въста
нѣте поїдѣмъ· се при
ближи сѧ прѣдаѩи мѧ·
47 ї еште глѭштю емоу· се ї
юда единъ· отъ обою на
десѧте приде· ї съ нимь
народъ многъ· съ орѫжиї·
ї др'кол'ми· отъ ар'хиереи·
ї старць лю҄дьск'ыхъ·

35 отъвръгѫ an отъвр. non liquet legi възм., res dubia est

40 in приде lit. и supra v. scripta, възможе potest

48 прѣдаӕи же і· дастъ і
мъ знамение· егоже аще
лобъжѫ· то естъ· імѣте и·
49 і абие пристѫпль къ ісви·
50 рече емоу· дроуже на неже
еси пришьлъ· тогда при
стѫпьше· възложишѧ
рѫцѣ на іса· і ѩшѧ и· 51 І се
единъ отъ сѫштиихъ съ
ісомь· простьръ рѫкѫ і
звлѣкъ ножь свои· І оуда

68

ри раба ар'хиереова· і оурѣ
за емоу оухо· 52 тъгда гла е
моу іс· възврати ножь свои
въ свое мѣсто· Вси бо при
емъши ножь· ножемь погы
бнѫтъ· 53 ли м'нитъ ти сѧ·
ѣко не могѫ нынѣ· оумо
лити оца моего· і приста
витъ м'нѣ· вѧште· ли дъва
на десѧте легеона агглъ·
54 како же оубо събѫдѫтъ сѧ
кънигы· ѣко тако подобаа
ше быти· 55 Въ тъ часъ ре
че іс къ народомъ· ѣко на
разбоиника ли ізидосте·
съ орѫжиемь і дрькол'ми·
ѩти мѧ· по в'сѧ д'ни сѣдѣ
хъ съ вами· въ цркъве оучѧ·
і не ѩсте мене· 56 се же все
бысть· да събѫдѫтъ
сѧ кънигы пророчьскыѩ·
тъгда оученици вси оста
вьше и бѣжашѧ· 57 Они же (по)

имъше іса ведошѧ и къ ка
іѣфѣ· ар'хиереови· ідеже
кънижьници· і старци съ

бърашѧ сѧ· 58 петръ же ідѣ
аше по немь іздалече·
до двора архиереова· і въ
шьдъ вънѫтрь сѣдѣше съ
слоугами· видѣти кончи
нѫ· 59 Ар'хиереи же і старци·
і сънъмъ вьсь· іскаахѫ
лъжа съвѣдѣтелѣ на іса·
ѣко да оубиѭтъ і· 60 і не обрѣ
тѫ· і многомъ лъжемъ·
съвѣдѣтелемъ пристѫ
пьшемъ· послѣдь же при
стѫпьша два съвѣдѣте
лѣ 61 рѣсте· сь рече могѫ
разорити цр'ковь бжиѭ·
і трьми д'ньми съзъда
ти ѭ· 62 і въставъ архие
реи рече емоу· ничесоже ли
не отъвѣштаваеши· чьто
си на тѧ съвѣдѣтельствоу

69

ѭтъ· 63 іс же мльчааше· і о
тъвѣштавъ ар'хиереи рече
емоу· заклинаѭ тѧ бмь жи
вымь· да речеши намъ· аще
ты еси хъ снъ бжіи· 64 гла емоу
іс ты рече· обаче глѭ ва
мъ· отъ селѣ оузьрите сна
чскааго сѣдѧшта о деснѫ
ѭ силы· і грѧдѫшта на о
блацѣхъ небескыихъ· 65 тъгда
архиереи растръза ризы
своѩ глѧ· ѣко власвими
ѭ рече· чьто еще трѣбоу
емъ съвѣдѣтель· се нынѣ
слышасте власвимиѭ
его· 66 чьто сѧ вамъ мьнитъ·
они же отъвѣштавъше рѣ
шѧ· повиннъ естъ съмрь

49 quae post рече емоу a scriba principali omissa sunt emendator aliquis cyr. lit. supra versum et in margine ita explevit: радоуи сѧ рави· и облобыза и· онъ же рече
57 verba они же praepositio по subsequebatur, scriptum erat поимъше sed emendator aliquis literis по erasis имъше restituit

ти· 67 Тъгда запльвашѧ
лице го· ї пакости емоу дѣ
ашѧ· ови же за ланитѫ оуда
ришѧ 68 гл҃ѭште· прорьци на
мъ х҃е къто естъ оударꙑ тѧ·

---

69 Петръ же вьнѣ сѣдѣаше·
[на дворѣ
ї пристѫпи къ н҄емоу едина
рабꙑн҄и· глѭшти· ї тꙑ бѣ
съ і҃сомь галилѣїскꙑмь·
70 онъ же отъвръже сѧ прѣдъ всѣ
ми гл҃ѧ· не вѣмь чьто глеши·
71 їшьдъшю же емоу въ врата·
ѹзьрѣ и дроугаѣ· ї гла емоу·
тоу ї сь бѣ чкъ· съ ісомь на
зарѣниномь· 72 ї пакꙑ отъ
връже сѧ съ клѧтвоѭ· ѣко не
знаѭ чка҃· 73 не по многоу же
пристѫпьше· стоѩштеі рѣ
шѧ петрови· въ їстинѫ ї
тꙑ отъ нихъ еси· ї бесѣда
твоѣ авѣ тѧ творитъ· 74 Тъ
гда начѧтъ ротити сѧ ї клѧ
ти сѧ· ѣко не знаѭ чка·
ї абие коуръ възгласи·
75 ї помѣнѫ петръ гл҃ъ ісвъ·
ї рече емоу· ѣко прѣжде да
же коуръ не възгласитъ·
три кратꙑ отъвръжеши

70

сѧ мене· ї ишьдъ вънъ пла
ка сѧ гор'ко коц· XXVII·1 Ютроу
бꙑвъшю· съвѣтъ сътво [же
ришѧ· вси ар'хиереи· ї ста
р'ци людьсциі на і҃са· ѣко
оубити і· 2 ї сьвѧзавъше и
ведошѧ· ї прѣдашѧ пѫн'ть
скоумоу пилатоу· їћемо

ноу· 3 Тъгда видѣ їюда·
прѣдавꙑі его· ѣко осѫдишѧ и·
раскаѣвъ сѧ възврати ·ѣ҃·
съребрьникъ· архиереомъ
ї старцемъ 4 глѧ· съгрѣши
хъ прѣдавъ кръвь непови
ньнѫ· они же рѣшѧ чьто е
стъ намъ· тꙑ оузьриши·
5 ї повръгъ е въ цр'ькъве оти
де· ї ошьдъ възвѣси сѧ·
6 архиереї же приемъше съ
ребро рѣшѧ· не достоїно е
стъ въложити его въ кар'ка
нѫ· по н҄еже цѣна кръве е
стъ· 7 съвѣтъ же сътвориш҄е

коупишѧ їмь село скѫдель
никово· въ погрѣбание стра
н'ън'ꙑмъ· 8 тѣмь же нарече
сѧ село то село кр'ъве до се
го дне· 9 тъгда събꙑстъ
сѧ реченое пророкомь їере
миемь· глѭштемь· ї при
ѩшѧ ѣ҃ съребрьникъ· цѣнѫ
ц'ѣн҄енаего· егоже цѣнишѧ
отъ сновъ їлевъ· 10 ї дашѧ
на селѣ скѫдельничи· ѣко
же съказа мнѣ гь· 11 Іс же
ста прѣдъ іћемономь·
і въпроси ћемонъ глѧ·
тꙑ ли еси црь іюдѣискъ·
іс же рече емоу тꙑ глеши·
12 егда на нь глахѫ ар'хиереі
ї старци· ничьсоже отъ
вѣштаваше· 13 тъгда гла
емоу пилатъ· не слꙑши
ши ли колико на тѧ съвѣ
дѣтельствоуѭтъ· 14 ї не
отъвѣшта емоу· ни къ е

67 лице го ita in cod. pro лице его, же in ови же за лан. supra versum scriptum sed eadem manu principali 69 вьнѣ an potius вънѣ discernere non ausim 72 съ quod verbum клатвоѭ praecedit extra versum scriptum 2 сьваз. an съваз. dubium, similiter 5 pro цръкьве etiam цръкъве legi potest; et 6 кръве haud scio an non sit крьве 9 съребрьникъ, lege si vis съребрьникь, 10 съказ. fors. ськаз.

71

ѧиномоу гл҃оу· ѣко диви
ти сѧ іћемоноу зѣло· 15 на
вьсѣкъ же дьнь великъ· о
бычаі бѣ іћемоноу·
отъпоуштати народоу· съ
вѧзьнѣ ѥгоже хотѣахѫ·
16 імѣше же тъгда съвѧзь
нѣ нарочита· нарицаемаа
го вараавѫ· 17 събъравъше
мъ же сѧ імъ· рече імъ
пилатъ· кого хоштете о
тъ обою· отьпоуштѫ ва
мъ· вараавѫ ли іли іс҃а·
нарицаемаго х҃а· 18 вѣдѣа
ше бо ѣко зависти ради
прѣдашѧ и· 19 сѣдѧштю же е
моу на сѫдишти· посъла
къ немоу жена своѣ гл҃ѭ
шти· ничьсоже тебѣ
і правьдьникоу томоу·
много бо пострадахъ дьнь
сь въ сънѣ его ради· 20 архи
ереі же і стар'ци· наоусти

шѧ народы· да іспросѧтъ
вараавѫ· і іс҃а погоубѧ
тъ· 21 Отъвѣштавъ же іће
монъ рече імъ· кого хоштe
те отъ обою отъпоуштѫ
вамъ· они же рѣшѧ вараа
вѫ· 22 гл҃а імъ пилатъ·
чьто же сътворѭ· іс҃а на
рицаемаего х҃а· глашѧ емоу
вси да распѧтъ бѫдетъ·
23 іћемонъ же рече імъ·
чьто зъло сътвори·· они
же іслихa въпиѣхѫ глѭ
ште· да распѧтъ бѫде
тъ· 24 видѣвъ же пилатъ·
ѣко ничьсоже оуспѣетъ·
нъ паче мьлва бываетъ·
приімъ водѫ оумы рѫцѣ

прѣдъ народомь· гл҃ѧ непо
виннъ есмь· отъ кръве
сего правьдьника· вы оу
зьрите· 25 і отъвѣштавъ
ше вси людие рѣшѧ· кръвь

72

его на насъ· і на чѧдѣхъ
нашихъ· 26 Тъгда отъпоу
сти імъ вараавѫ· іс҃а же
бивъ· прѣдастъ і да і ра
спьнѫтъ· 27 Тъгда воіни
ћемонови· прѣімъше іс҃а
на сѫдишти· събърашѧ на
нь вьсѫ спирѫ· 28 і съвлькъ
ше и· хламидоѭ чрьвлено
ѭ одѣшѧ і· 29 і съплетъше
вѣньць отъ тръниѣ· възло
жишѧ на главѫ его· і трь
сть въ десницѫ его· і по
клоньше сѧ прѣдъ нимь на
колѣноу· рѫгаахѫ сѧ емоу
глѭште· Радоуі сѧ ц҃рю і
юдѣіскъ· 30 і плинѫвъше на
нь· приѩшѧ трьсть· і биѣ
хѫ і по главѣ· 31 і егда порѫ
гашѧ сѧ емоу· съвлѣшѧ съ
него хламидѫ· і облѣшѧ
і въ ризы своѩ· і ведо
шѧ и на распѧтие· 32 ісхо

дѧште же обрѣтѫ ч҃ка· кѵри
нѣіска· іменемь симона
семоу задѣшѧ понести кр҃стъ
его· коц· 33 І пришьдъше на мѣ
сто нарицаемое· ћельћота·
еже есть нарицаемо крани
ево мѣсто· 34 дашѧ емоу пи
ти оцьть съ зльчиѭ размѣ
шьнъ· і вькоушь не хотѣаше
пити· 35 пропьнъше же и· раздѣ
лише ризы его меташѧ
жрѣбиѩ· 36 і сѣдъше стрѣжа

17 отъпоуштѫ an отъп. dubium verbi приімъ supra versum posita 20 іспросѧтъ legi potest etiam іспросѧть 24 lit. і

хѫ і тоу· 37 і положишѧ вр҃ъ
хоу главꙑ его· винѫ на
псанѫ· сь естъ і҃с· цр҃ьію
дѣıскъ· 38 тъгда распѧшѧ
съ нимь два разбоіника·
единого о деснѫѭ· і еди
ного о шюѭѭ· 39 Мимо ходѧ
штеі же хоулѣахѫ и· покꙑ
ваѭште главами своіми
40 і гл҃ѭште· оува· разарѣ
ѩі цръковь· і трьми дь

73

ньми съзидаѩ ѭ· сп҃и себе·
аште с҃нъ б҃жіи еси· сълѣзи
съ креста· 41 такожде же і архи
ереи рѫгаѭште сѧ· съ кън҃и
жьникꙑ і старци· і фари
сѣи глаахѫ· 42 інꙑ сп҃е· се
бе ли не можеши сп҃сти·
аште цр҃ь іл҃ъ естъ· да съ
лѣзетъ нꙑнѣ съ креста·
і вѣрѫ імемъ емоу· 43 оупъ
ва на б҃а· да ізбавитъ і
нꙑнѣ· аште хоштетъ емоу·
Рече бо ѣко б҃жіи с҃нъ есмь·
44 тожде же і разбоіника
пропѧтаѣ съ нимь· поноша
аштете емоу· 45 Отъ шестꙑ
ѩ же годинꙑ· тьма бѣ
по всеи земли· до девѧтꙑ
ѩ годинꙑ· 46 при девѧтѣі
же годинѣ· възъпи і҃с гла
сомь велиемь гл҃ѧ· Ели·
ели лем'ма завах'тани·
еже естъ б҃же б҃же мои въ

скѫѭ мѧ остави· 47 етери же отъ
стоѩштихъ тоу· слꙑша
въше глаахѫ· ѣко ілиѭ зо
вєтъ· 48 і абие текъ единъ
отъ нихъ· і приімъ гѫбѫ·
наплънь оцьта· і възнь
зъ на трьсть напаѣше і·
49 і прочиі гл҃ахѫ· остани
да видимъ аште приде
тъ· ілиѣ сп҃стъ его· дроу
гꙑі же приімъ копие· про
боде емоу ребра· і изиде
вода і кръвь· 50 і҃с же пакꙑ
възъпивъ гласомь вели
емь· іспоусти д҃хъ· 51 і се
катапетазма црковънаѣ·
раздъра сѧ· съ вꙑшьнѣго
краѣ· до нижьнѣаго· на дъвое·
і земли потрѧсе сѧ· і ка
мение распаде сѧ· 52 і гро
би отвръзошѧ сѧ· і многа
тѣлеса почиваѭштиі
хъ ст҃ꙑіхъ въсташѧ·

81

53 і ишьдъше із гробъ· по въ
скръсновениі его· вънидо
шѧ въ ст҃ꙑі градъ· і ѣвишѧ сѧ
многомъ· 54 сътьникъ же і и
же бѣахѫ съ нимь· стрѣгѫ
ште і҃са· видѣвъше трѫсъ
і бꙑвъшаа· оубоѣшѧ сѧ
гл҃ѭште· въ істинѫ б҃жіи
с҃нъ сь бѣ· конц· 55 Бѣахѫ же тоу
женꙑ многꙑ· іздале
че зьрѧштѧ· ѩже ідѫ по
і҃сѣ· отъ галилеѩ слоужѧ
штѧ емоу· 56 вь нихъ же бѣ
мариѣ магъдалꙑни· і
мариѣ іѣковлѣ· і осиі м҃ти·
і м҃ти с҃нову зеведеовоу·
57 поздѣ же бꙑвъшю· приде
ч҃къ богатъ· отъ ариматеѩ·

46 въскѫѭ мѧ ост., мѧ eadem quidem manu sed supra vers. scriptum 52 почиваѭштиіхъ an почиваѭштиіхъ dubium. Codex noster primo ita compactus erat, ut haec quae nunc numero 81 signata est pagina et proximae sex ulteriorem locum obtinerent; postea omnia quidem suo loco posita sunt sed paginarum numeri perturbati manent. 54 съ нимь an нимъ, 56 въ нихъ an вь нихъ, discernere nequeo

іменемь іосифъ· іже
і оучи сѧ оу іс҃а· 58 сь пристѫ
пь къ пилатоу· проси тѣ
ла іс҃ва· пилатъ же по
велѣ тѣло іс҃во дати·

59 і приімъ тѣло іосифъ· оби
тъ е понѣвицеѭ чистоѭ·
60 і положи е въ новѣемь свое
мь гробѣ· іже ісѣче въ ка
мени· і въззваль· камень
на двьри гроба отиде· 61 Бѣ
же тоу мариѣ магъдалꙑни·
і дроугаѣ мариѣ сѣдѧшти
прѣмо гробоу· 62 Въ оутрьни
же дьнь по параскевьѣни·
събъраша сѧ ар'хиереи і фа
рисеі· къ пилатоу 63 гл҃ѭште·
г҃и помѣнѫхомъ· ѣко льсть
ць онъ рече· еште живъ сꙑ·
по трьхъ дьньхъ въстанѫ·
64 повели оубо оутвръдити
гробъ· до третиѣго дьне·
еда како пришьдъше оуче
ници ноштиѭ оукрадѫтъ і·
і рекѫтъ людемъ въста о
тъ мрьтвꙑихъ· і бѫдетъ
послѣдьнѣѣ льсть горьши
прьвꙑѩ· 65 Рече же імъ пи

82

латъ· імате коустодиѭ·
ідѣте оутвръдите ѣкоже
вѣсте· 66 ѻни же шьдъше оу
твръдиша гробъ· знамена
въше камень съ коустоди
еѭ· коц҃· XXVIII·1 Въ вечеръ же
тьнꙑі· свитаѭшти въ [сѫбо
прьвѫѭ сѫботѫ· приде
мариѣ магъдалꙑни· і
дроугаѣ мариѣ видѣтъ гро
ба· 2 і се трѫсъ бꙑстъ ве
ли· аг҃лъ бо г҃нь съшьдъ
съ нб҃се· і пристѫпь отъ
вали камень· отъ двьриі
гроба· і сѣдѣаше на немь·
3 бѣ же зракъ его· ѣко мльни·
і одѣние его бѣло ѣко снѣгъ·
4 отъ страха же его сътрѧсо
шѧ сѧ стрѣгѫштеі· і бѣшѧ
ѣко мрьтви· 5 отъвѣштавъ
же аг҃лъ рече женама· не бо
іта вꙑ сѧ· вѣмь бо ѣко іс҃а·
пропѧтаего іштета· 6 нѣстъ

сьде· въста бо· ѣкоже рече·
придѣта видита мѣсто·
ідеже лежа х҃ъ· 7 і скоро шьдъ
ши· рьцѣта оученикомъ его·
ѣко въста отъ мрьтвꙑихъ·
і се варѣетъ вꙑ въ галилеи·
тоу і оузьрите· се рѣхъ вама·
8 і ошьдъши скоро отъ гроба·
съ страхомь і радостиѭ
велиеѭ· тѣсте възвѣ
ститъ оученикомъ· егда же
ідѣашете възвѣститъ оу
ченикомъ его· 9 і се іс҃· сърѣ
те і гл҃ѧ· радоуіта сѧ· онѣ же
пристѫпьши· ѩсте сѧ за но
зѣ его· і поклонисте сѧ емоу·
10 Тъгда гл҃а іма іс҃· не боіта сѧ·
ідѣта і възвѣстита бра
триі моеи· да ідѫтъ въ га
лилеѭ і тоу мѧ видѧтъ·
11 ідѫштема же іма· сь ѣте
рꙑ отъ коустодиѩ· пришь
дъше въ градъ· възвѣсти

83

шѧ архиереомъ вьсѣ бꙑвъшаа·
12 і събъраша сѧ старци· съвѣ
тъ же сътворьше· сърєбро
много дашѧ воіномъ· 13 гл҃ѭ

64 людемъ lege si vis людемь, forma enim literae dubia est XXVIII.1 дроугаѣ ult. lit. ѣ supra v. script. exhibet

ште· рьцѣте· ѣко оученици е
го ноштиѭ· пришьдъше оукра
дошѧ і намъ съпѧштемъ·
14 і аште се оуслꙑшано бѫ
деть· оу іѣемона· мꙑ оу
толимъ і· і въі бес печа
ли сътворимъ· 15 они же прі
мъше сърeбро· сътворишѧ
ѣкоже наоучени бꙑшѧ· і про
мьче сѧ слово се· въ іюде
іхъ до сего дне· 16 Єдинъі же
на десѧте оученикъ ідошѧ въ
галилеѭ въ горѫ ѣможе по
велѣ імъ ис҃· 17 і видѣвъше и
поклонишѧ сѧ емоу· ови же оу
сѫмьнѣшѧ сѧ· 18 і пристѫ
пль ис҃· рече імъ глѧ҃· дана ми
естъ вьсѣка власть· на нб҃се
і на земли· 19 шьдъше оубо на
оучите вьсѧ ѩзꙑкꙑ· крьстѧ
штѧ ѩ· въ імѧ оц҃а і сн҃а і ста
го дх҃а· 20 оучѧштѧ ѩ блю҃сти·
вьсѣ елико заповѣдѣхъ ва
мъ· і се азъ съ вами есмь·
вьсѧ дни· до съконьчаниѣ
вѣка· ӑминь: ÷

EVANGELIUM SECUNDUM MARCUM.

Marc. I. 1—13.

84

ЄВАГЛИЄ ОТЪ МАРЪКА: ·÷·

I·1 Зачѧло євалꙗ· іс҃ хв҃а
сн҃а бж҃иꙗ· 2 ꙗкоже є
стъ псано въ пророцѣхъ·
се азъ посълѭ аглъ мoi·
прѣдь лицемь моимь· іже
оуготовитъ пѫть твоі· прѣ
дъ тобоѭ· 3 Гласъ въпиѭ
штаго въ поустыни· оуго
товаіте пѫть гн҃ь· правꙑ
творите стьзѧ его· 4 Бꙑ
стъ іоанъ кръстѧ въ поустꙑ
ни· і проповѣдаѩ крьште
ние покаанию· въ отъпоу
штение грѣхомъ· 5 І исхо

ждааше къ немоу вьсѣ іюдѣі
скаꙗ страна· і илмѣне· і крь
штахѫ сѧ вси въ іорданьсцѣ
і рѣцѣ· отъ него· іcповѣда
ѭште грѣхꙑ своѩ· 6 бѣ же
іоанъ облъченъ власꙑ ве
льбѫжди· і поꙗсъ оусъмѣ
нъ о чрѣслѣхъ его· і ꙗдь· акри
ди і медъ диви· 7 і пропо
вѣдааше гл҃ѧ· грѧдетъ крѣ
плеі мене· въ слѣдъ мене
емоуже нѣсмь достоінъ
поклонь сѧ раздрѣшити· ре
мене сапогоу его· 8 азъ оубо
крьстихъ вꙑ водоѭ· а тъ
крьститъ вꙑ дх҃омь ст҃ы
мь· 9 і бꙑсть въ дьни тꙑ
приде іс҃ отъ назарѣта гали
леіскааго· і крьсти сѧ отъ
іоана въ іор'данѣ· 10 і абие
въсходѧ отъ водꙑ· і ви
дѣ разводѧшта сѧ нб҃са·
і дх҃ъ ꙗко голѫбь сьходѧ

85

шть на нь· 11 і бꙑстъ гласъ
съ нб҃се· тꙑ еси сн҃ъ мoi
възлюбленꙑі· о тебѣ бла
говолихъ· 12 і абие дх҃ъ ізве
де і въ поустꙑнѭ· 13 і бѣ тоу
въ поустꙑни дьниі к҃· іскоу
шаемъ сотоноѭ· і бѣ съ звѣ

2 прѣдь an прѣдъ non liquet; pro моімь emendator cyr. char. тъвоимь superposuit.
3 гласъ potest legi гласъ 4 vocabulo поустыни emendator cyrill. поудєнстѣнї supra versum addidit 6 in власы 7 in слѣдъ 8 in азъ pro ъ si vis ь scribe et lege, forma enim literae minus clara est. Eodem modo 8 стымь et 9 бысть haud scio an стымь, бысть scribi et legi debeant

рьми· і а҃гли слоужаахѫ е
моу· 14 по прѣдании же іоановѣ·
приде і҃с въ галилеѭ· пропо
вѣдаѩ еѵа҃ѓлие· ц҃рсиѣ б҃жиѣ
15 гл҃ѩ· ѣко іспльни сѧ врѣ
мѧ· і приближи сѧ ц҃рствие
б҃жие· покаите сѧ і вѣроуі
те въ еѵа҃ѓлие б҃жие· 16 Ходѧ же
при мори галилеісцѣмь ви
дѣ симона· і аньдрѣа брата
того симона· въметѫшта
мрѣжѧ въ мореѣ· бѣаше
бо рыбарѣ· 17 і рече іма і҃с·
придѣта въ слѣдъ мене·
і сътворѭ вы быти ловь
ца ч҃лкъ· 18 і абие оставьша

мрѣжѧ по немь ідосте· 19 і прѣ
шъдъ мало отъ тѫдоу· оузьрѣ
іѣкова зеведеова· і оана
братра его· і та въ ла'дии·
заказаѭшта мрѣжѧ·/20 і абье
възъва ѣ· і оставьша оц҃а сво
его зеведѣа въ ладии· съ на
імьникы по немь ідосте·
21 і вънидоша въ каперънаоумъ·
і абье въ сѫботы· на сънь
мишти оучааше· 22 і дивлѣахѫ
сѧ о оучении его· бѣ бо оучѧ ѣко
власть імы· а не акы кь
нижьници іхъ· 23 і бѣ на съ
нъмишти(хъ) іхъ· ч҃къ нечи
стомь д҃хомь· і възъва 24 гл҃ѩ·
остани что есть намъ· і
тебѣ і҃се· назарѣнине· при
шьлъ еси погоубитъ насъ·
вѣмъ тѧ къто еси с҃тыі б҃жіи·
25 і запрѣти емоу і҃с гл҃ѩ·

оумльчи· і изиди іжнего·
26 і сътрѧсъ і д҃хъ нечистыі·

86

і възъпивъ гласъмь вели
емь· і изиде іжнего· 27 і оужа
сѫ сѧ вси· ѣко і сътѧзаахѫ
сѧ къ себѣ глѭште· чьто оубо
есть се· і что оучение се
новое· ѣко по области д҃хмъ
нечистымъ велитъ· і по
слоушаѭтъ его· 28 і изиде
слоухъ его абие· въ весѫ
странѫ галилеіскѫ· 29 і абие
ішьдъше ісънъмишта·
придѫ въ домъ симоновъ
і аньдрѣовъ съ іѣко
вомь· і іоанномь· 30 Тъшта
же симонова· лежааше о
гнемь жегома· і абие гл҃а
шѧ емоу о неі· 31 і пристѫпль
въздвиже ѭ· імъ за рѫ
кѫ еѩ· і остави ѭ огнь·
і слоужааше емоу· 32 поздѣ
же бывъши· егда же захо
ждааше слъньце· приноша
ахѫ къ немоу вся недѫжь

--- нъіѩ·

33 і бѣ вьсь градъ събъралъ сѧ
къ двьремъ· 34 і ицѣли многы
недѫжьныѩ· імѫштѧ ра
зличьны ѩзѧ· і бѣсы
многы ізгъна· і не оста
вл҃ѣаше гл҃ати бѣсъ ѣко вѣдѣ
ахѫ і· 35 і ютро пробрѣзгоу ѕѣ
ло· въставъ ізиде· і иде
въ поусто мѣсто· і тоу мо
литвѫ дѣаше· 36 і гънаша і

Summam pag. 85 b haec verba miniatis lit. glag. scripta praecedunt; ·а· ѡ бѣсъноуѭштимь сѧ 23 хъ quod uncis inclusum est in cod. emendator erasit In capite pag. 86 a haec praecedunt min. lit. glag. scripta: ·б· ѡ тъшти петровѣ 29 post аньдрѣовъ quae sequebantur literae duae glagoliticae erasae sunt; съ іѣковомь si vis lege сь іѣк. Alterum и vocabuli иоанномь supra versum exar. In capite et ad calcem pag. 86 b haec leguntur eodem quo antea dictum est modo scripta: ·в· ѡ иц҃лѣвъшихъ от различьнъ недѫгъ ·г· ѡ прокаженѣемь.

симонъ· і иже бѣахѫ съ ни
мь· і обрѣтъше і 37 гл҃аша емоу·
ѣко вси іштѫтъ тебе· 38 і гл҃а
імъ· ідѣмъ въ ближьнѧ
ıѧ вси і грады· да і тоу про
повѣмъ· на се бо ізидохъ·
39 і бѣ проповѣдаѩ на сънъми
штихъ іхъ· въ вьсеи гали
леі· і бѣсы ізгонѧ·
40 і приде къ немоу прокаже
молѧ і· і на колѣноу падаѩ [нъ
і гл҃а емоу· ѣко аште хоште
ши· можеши мѧ іштистити·

74

41 ис҃ же милосрьдовавъ· про
стьръ рѫкѫ коснѫ і· і гл҃а
емоу· хоштѫ іштісти сѧ
42 і рекъшю емоу абие отиде
проказа отъ него· і чистъ
бꙑстъ· 43 і запрѣшть емоу
абье ізгъна и· 44 і гл҃а емоу
блюди сѧ· никомоуже ничь
тоже не рьци· нъ шьдъ пока
жи сѧ архиереови· і принеси
си за очиштение твое· еже
повелѣ мѡси· вь съвѣдѣ
тельство імъ· 45 Ѡнъ же шь
дъ начѧтъ проповѣдати
много· і проносити слово·
ѣко къ томоу не можааше авѣ
въ градъ вънити· нъ вьнѣ
въ поустѣхъ мѣстѣхъ бѣ·
і прихождаахѫ къ немоу
отъ въсѫдѣ· II·1 і вьниде
пакꙑ (къ немоу) въ каперъна

оумъ· по дьньхъ· і слоухъ
бꙑ ѣко въ домоу естъ 2 і абье

събъраша сѧ мнози· ѣко къ
томоу не въмѣштаахѫ сѧ·
ни прѣдъ двьрьми і гл҃аа
ше імъ слово· 3 і придошѧ
къ немоу носѧште ослабле
на жилами· носимъ четꙑ
рьми· 4 і не могѫште при
стѫпити къ немоу· за народъ
отъкрꙑшѧ покровъ ідеже бѣ·
і прокопавъше съвѣсишѧ одръ·
на немьже ослабленъі сь
лежааше· 5 видѣвъ же ис҃ вѣ
рѫ іхъ· гл҃а ослабленоуемоу·
чѧдо отъпоуштаѭтъ сѧ те
бѣ грѣси твои· 6 бѣахѫ же е
тері отъ кънижьникъ тоу·
сѣдѧште· і помꙑшлѣѭ
ште въ срьдьцихъ своіхъ·
7 чьто сь· тако гл҃етъ власви
миѭ· къто можетъ отъпоу
штати грѣхꙑ· тъкъмо еди
нъ б҃ъ· 8 і разоумѣвъ ис҃ дх҃о
мь своімь· ѣко тако ти по

75

мꙑшлѣѭтъ въ себѣ· рече
імъ· чьто тако помꙑшлѣ
ете въ срьдьцихъ вашихъ·
9 чьто естъ оудобѣе решти
ослабленоуемоу· отъпоу
штаѭтъ ти сѧ грѣси· ли ре
шти въстани· і възьми
одръ твои· і ходи· 10 нъ да вѣ

38 in ближьнаѧ emendator aliquis glagoliticam literam ꙗ in ѧ correxit, idem fecit 40 in падаѩ, utroque loco scriptor principalis recte ꙗ exaraverat quod restitui. Idem emendator in margine correctae formae glagoliticae loci prioris char. cyrill. ѧ addidit, ne emendatio dubia esset. 44 вь съвѣдъ an въ съв. dubium, etiam 45 ѡнъ dubium, potest ѡнь legi II.1 quae post пакꙑ uncis inclusa sunt emend. tanquam superflua erasit, sed singul. lit. vestigia apparent Pag. 74b v. 1 събъраша, v. 8 къ, v. 16 отъ, v. 20 къто formam literae ъ non satis clare exhibent, ut ъ et ь certe distingui non possint. Summa pagina haec habet: ·д· (ѡ, ѡслабл҃енѣмь жилами

сте ѣко власть імать снъ
чскы· ѡтьпоуштати на зе
ми грѣхы· гла ослабленоу·
моу· 11 тебѣ глѭ· въстани
възъми одръ твои· і иди въ
домъ твоі· 12 і въста ӑбие·
і възьмъ одръ ізиде
прѣдъ вьсѣми· ѣко ди
влѣӑхѫ сѧ вси·
і славлѣӑхѫ ба глѭ
ште· ѣко николиже тако ви
дѣхомъ· 13 і изиде ис къ морю·
і вьсь народъ ідѣаше къ не
моу· і оучааше ѩ· 14 і мимо
грѧды ис· видѣ леѵьѭ

ӑльфеова· сѣдѧшта на мы
тьници· і гла емоу· по мнѣ грѧ
ди· і въставъ въ слѣдъ его
іде· 15 і бысть възлежѧштю
емоу въ домоу его· і мнози
мытаре· і грѣшьници възле
жаӑхѫ съ исмь· і съ оученикы
его· бѣахѫ бо мнози· і по не
мь ідошѧ· 16 і кънижьници і
фарисѣи· видѣвъше і ѣдѫ
шть съ мытари і грѣшьникы·
глаахѫ оученикомъ его· по чь
то съ мытари і грѣшьникы
ѣстъ і пьетъ· 17 і слыша
въ ис гла імъ· не трѣбоу
ѭтъ съдравиі вра
чевъ· нъ болѧштеі·
не придъ бо призъватъ
правьдьникъ нъ грѣшь
никъ въ покаӑние· 18 і бѣӑхѫ
оученици іѡӑнови· і фарисеі
постѧште сѧ· і придошѧ і рѣ
шѧ емоу· по чьто оученици
іѡӑнови· і фарисѣісци по
стѧтъ сѧ ӑ твоі оученици
не постѧтъ сѧ·

76

19 і рече імъ ис· еда могѫтъ
снове брачьниі поститисѧ·
доньдеже съ ними естъ же
нихъ· елико врѣмѧ съ собоѭ
імѫтъ жениха· не імѫтъ
постити сѧ· 20 придѫтъ же дь
ние· егда отъіметъ сѧ отъ
нихъ женихъ· і тъгда по
стѧтъ сѧ въ ты дьни· 21 ни
кътоже приставлениѣ пла
та не бѣлена· не приставлѣ
етъ ризѣ ветъсѣ· ӑште ли
же ни· възъметъ коньць отъ
неѩ новое· отъ ветъхаего·
і горьши дирѣ бѫдетъ· 22 і ни
къtоже ни въливаетъ· вина
нова въ мѣхы вьтъхы·
аште ли же ни· просадитъ
вино ново· і вино пролѣе
тъ сѧ· і мѣси погыбнѫтъ·
нъ вино новое въ мѣхы но
вы вьльѣти· 23 і бысть
мимо ходѧштоу емоу· въ сѫ

боты сквѣзѣ сѣниѣ· і на
чѧшѧ оученици его пѫть тво
рити· въстръгаѭште кла
сы· 24 і фарисѣі глаахѫ емоу·
виждь чьто творѧтъ въ сѫ
боты· егоже не достоітъ·
25 і тъ глааше імъ· нѣсте ли ни
колиже чьли· чьто створи
дадъ· егда трѣбова· і въ
злака самъ і иже бѣахѫ съ
нимь· 26 како вьниде въ храмъ
бжіи· при ѣви(ӑвиӑ)фарѣ· ӑр҄хи

Pag. 75a, vv. 9 імать, 10 отьпоуштати, 14 въ домъ de forma lit. ь aut ъ dubitare licet. Ad calcem huius paginae haec habes: ·е· ѡ лєћи і мытари Pag. 75b versus 22 et 23 in membrana abrasa scripti sunt, vestigia aliquot literarum adhuc apparent, unde elucet glagoliticas fuisse. 20 тъгда an тьгда dub. 22 supra ново cyrill. char. е мѣхы scriptum, lege: новое мѣхы, itidem post вьльѣти cyrillicus emendator haec interpolavit: и обое съблюдетъ сѧ 25 alterum а verbi глааше superpositum est 26 quae uncis inclusa sunt, emendator crasit sed legi possunt

ереи· і хлѣбы прѣдъложениѣ
сънѣстъ· іхъже не достоѣ
ше ѣсти· тъкмо іереомъ·
27 і г҃лааше імъ іс҃· сѫбота
чл҃ка ради бысть· а не чл҃къ сѫ
боты ради Тѣмьже г҃ь
естъ сн҃ъ чл҃скы сѫботѣ·
III·1 і вънide пакы въ сънъми
ште· і бѣ тоу чл҃къ соухѫ
рѫкѫ імы· 2 і назираахѫ і·
аште въ сѫботѫ іцѣли

77

тъ і· да на нь възглѭтъ·
3 і г҃ла чл҃коу імѫштоуемоу
соухѫ рѫкѫ· стани по срѣ
дѣ· 4 і г҃ли імъ· достоі ли
въ сѫботы добро творити
ли зъло творити· дшѫ сп҃сти
ли погоубити· они же мль
чаахѫ· 5 възърѣвъ на нѧ
съ гнѣвомь· скръбѧ о окаме
нении сръдьца іхъ· г҃ла
чл҃коу простьри рѫкѫ твоѭ·
і простьрѣ· і оутвръди сѧ
рѫка его цѣла ѣкы дроугаѣ·
6 і абие ішьдъше фарисѣи·
съ іродиѣны съвѣтъ сътва
рѣахѫ на нь· како і бѫ погоу
били· 7 іс҃ же отиде съ оуче
никы своімі къ морю·
і многъ народъ отъ галилеѩ·
по немь ідошѧ· і отъ іюдеѩ·
8 і отъ ел҃ма· і отъ ідоумѣѩ·
і съ оного полоу іордана·
і сѫштеі отъ тоурѣ і сидона·

много мъножьство· слы
шавъше елико сътварѣаше
придошѧ къ немоу· 9 і рече оуче
никомъ своімъ· да естъ
при немь ладиица народа ради·
да не сътѫжаѭтъ емоу·
10 мъногы бо іцѣли· ѣко на
падаахѫ емь· хотѧште при
коснѫти сѧ емь· елико імѣ
ахѫ раны· 11 і егда видѣа
хѫ і д҃си нечистиі· припада
ахѫ къ немоу· і въпиѣхѫ
г҃лѭште· ѣко ты еси х҃ъ
сн҃ъ б҃жіи· 12 і много прѣшта
аше імъ· да авѣ творѧтъ
его· ѣко вѣдѣахѫ х҃а само
го сѫшта· 13 і вьзиде на го
рѫ і призъва ѩже самъ въсхо
тѣ· і идошѧ къ немоу· 14 і съ
твори ·в҃і· да бѫдѫтъ съ ни
мь· і посылаетъ ѩ пропо
вѣдати· 15 і имѣти обла
сть· цѣлити недѫгы·

78

і изгонити бѣсы· 16 і нарече
імѧ симоноу петръ· 17 і ѣкова
зеведеова· і иоан҄на братра
іѣковлѣ· і нарече іма і
менѣ· вооаннрѣиси· еже естъ
сн҃а громова· 18 і андрѣѫ і фи
липа· і вар҄толомеа· і ма
т҄теа мытарѣ· і т҄омѫ·
і ѣкова· алфеова· і тадеа·
і симона кананѣа· 14 і юдѫ
іскариотьскааго· іже і
прѣдастъ· 20 і придошѧ въ до
мъ· і събърашѧ сѧ пакы
народи· ѣко не мошти імъ
ни хлѣба сънѣсти· 21 і слы
шавъше іже бѣахѫ оу него·
ізидѫ ѩти і· г҃лаахѫ бо
ѣко неістовъ естъ· 22 і кьни

III.5 verbo възърѣвъ emendator cyr. ex utraque parte и же apposuit, lege и възърѣвъ же, ibid. in оутвръди, 7 (v. 18) in къ forma lit. ъ non satis plana, etiam 8 in отъ (тоурѣ) de recta scriptura dubitari potest 12 да авѣ, emend. cyr. superposito не, lit. a in cyr. ѣ correcta, in да не ѣвѣ mutavit 13 lit. ı verbi призъва supra versum scr. 14 forma lit. ъ in посылаетъ dubia, potest ь legi, idem valet 20 de verbo домъ, et 21 de v. есть

жьници низъшьдъше отъ
ꙇ҆ерлма гл҃аахѫ· ѣко вель
зѣоулъ ꙇмать· ꙇ ѣко ѹ кънѧ
зи бѣсъ· ꙇ҆згонитъ бѣсꙑ·
23 ꙇ призъвавъ ѩ· въ притъ

чахъ гл҃аше ꙇ҆мъ· како може
тъ сотона сотонѫ ꙇ҆згънати·
24 ꙇ аште цр҃со на сѧ раздѣли
тъ сѧ· не можетъ стати црь
ство то· 25 ꙇ аште домъ на сѧ
раздѣлитъ сѧ· не можетъ
стати домъ тъ· 26 ꙇ аште со
тона самъ въсга на сѧ· ꙇ ра
здѣли сѧ· не можетъ стати·
нъ коньчинѫ ꙇ҆матъ· 27 никъ
тоже не можетъ съсѫдъ
крѣпъкаего· въшьдъ въ до
мъ его· расхꙑтити· а҆ште
не прьвѣе крѣпъкаего съвѧ
жетъ· ꙇ тъгда домъ его ра
схꙑтитъ· 28 а҆минъ' гл҃ѭ ва
мъ· ѣко вьсѣ отъпоустѧтъ сѧ
сн҃омъ ч҃скомъ· съгрѣшениѣ·
ꙇ власмиѩ· елико а҆ште
власвимисаѭтъ· 29 а҆ ꙇ҆же а҆
ште власвимисаетъ на
ст҃ꙑ ДХ҃ъ· не ꙇ҆матъ отъпоу
штениѣ въ вѣкꙑ· повиннъ

79

вьсе бꙑваетъ· 12 да видѧште
видѧтъ· ꙇ не оузьрѧтъ· ꙇ слꙑ
шѧште слꙑшѧтъ· ꙇ не разоу
мѣѭтъ· егда обратѧтъ сѧ·
ꙇ отъпоустѧтъ сѧ ꙇ҆мъ грѣси·
13 ꙇ гл҃а ꙇмъ· не вѣсте ли притъ
чѧ сеѩ· ꙇ како вьсѧ притъчѧ
оумѣете· 14 сѣѩи слово сѣетъ·
15 се же сѫтъ ѣже на пѫти· ꙇ҆де
же сѣетъ сѧ слово· ꙇ е҆гда оу
слꙑшѧтъ· а҆бие придетъ со
тона· ꙇ отъꙇ҆метъ слово·
сѣа҆ное въ сръдьцихъ ꙇ҆хъ·
16 ꙇ си такожде сѫтъ· ꙇ҆же на
каменихъ сѣемиꙇ· ꙇ҆же е
гда слꙑшѧтъ слово· а҆бье
съ радостиѭ приемлѭтъ е·
17 ꙇ не ꙇ҆мѫтъ корене вь себѣ·
нъ врѣменьни сѫтъ· по томь
же бꙑвъши печали· ли го
н҃ению· словесе ради·
а҆бье съблажнѣѭтъ сѧ
18 а҆ си сѫтъ· сѣа҆ни въ тръниꙇ·

слꙑшѧштеи слово· 19 ꙇ печа
ли вѣка сего· ꙇ льсть богать
ствиѣ· ꙇ о прочиꙇхъ похотиꙇ·
въходѧшта подавлѣѭтъ сло
во· ꙇ бес плода бꙑваетъ·
20 а҆ си сѫтъ сѣаниꙇ на добрѣꙇ
земли· ꙇ҆же слꙑшѧтъ слово·
ꙇ приемлѭтъ е· ꙇ плодѧтъ
сѧ· на .... 21 ꙇ гл҃аше ꙇ
мъ· Єгда приходитъ свѣти
льникъ· да подъ спѫдомь по
ложенъ бѫдетъ· ли подъ одро
мь· не да ли на свѣштьникъ
възложѧтъ ꙇ· 22 нѣстъ бо ни
чьто же таꙇно· еже не а҆витъ
сѧ· ни бꙑстъ потаено· нъ да
придетъ въ а҆вление· 23 ꙇ҆же
ꙇ҆матъ оуши слꙑшати да
слꙑшитъ· 24 ꙇ гл҃аше ꙇмъ·
Блюдѣте сѧ чьто слꙑшите·
въ н҄ѭже мѣрѫ мѣрите·
намѣритъ сѧ вамъ·
ꙇ приложитъ сѧ вамъ·

28 ъ in сномъ superfusum, nec non 29 in стъ; glagolitico повиннъ cyr. emend. нъ superposuit Pag. 79a vv. 1 literae ъ in бы voc. бываетъ, 2 in оузьрѧтъ, 11 придетъ figura talis, ut cum ь confundi possit; v. 4 pro егда emend. cyr. superposito да ко legi да когда voluit 79b v. 4 подавлѣѭтъ, 7 слышатъ, 14 възлож· figuram lit. ъ non satis clare exhibent. 20 in сѣании lit. ѣ supra v. scripta; in lacuna versus 9 emendator pro literis glagoliticis erasis cyrillice scripsit: ·л҃· и· на ·ѯ҃· и ·р҃·

80

слышѧштеимъ· 25 Иже бо а
ште иматъ дастъ сѧ емоу·
а ижь не иматъ· и еже има
тъ отъиметъ сѧ отъ него·
26 И гл҃аше· тако естъ цр҃сие бж҃ие
ѣкоже чл҃къ въмѣтаетъ сѣмѧ
въ землѭ· 27 и съпитъ· и въста
етъ ноштъ и дьнь· и сѣмѧ про
зѧбаетъ· и растетъ ѣкоже не
вѣстъ онъ· 28 вь себѣ бо землѣ
плодитъ сѧ· прѣжде трѣвѫ
по томь же класъ· по томь же
пьшеницѫ въ класѣ· 29 егда же
съзьрѣетъ плодъ· посъле
тъ сръпъ· настоитъ жѧтва·
30 И гл҃аше· Чесомоу оуподо
бимъ цр҃сие бж҃ие· ли коеи при
тъчи· приложимъ е 31 ѣко горо̀у
шьнѣ зрьнѣ· еже егда въсѣ
но бѫдетъ въ землѭ· мьн҃е
всѣхъ естъ сѣменъ· земъ
нъихъ· 32 и егда вьсѣно бѫде
тъ въздрастетъ· и бѫдетъ

болѥ всѣхъ зелиі· и твори
тъ вѣтви вельѩ· ѣко мошти
подъ сѣнеѭ его· птицамъ не
бсѣкъимъ витати· 33 и таци̂ми
притъчами многами· гл҃а
ше имъ слово· ѣкоже можаа
хѫ слышати· 34 бес притъчѧ
же не гл҃аше имъ· единъ же
съказааше оученикомъ сво
имъ вся· 35 и гл҃а имъ· въ тъ
дьнь вечероу бывъшю· прѣ
идѣмъ на онъ полъ· 36 отъпоу
штьше народъ· поѩшѧ и ѣко
же бѣ въ ладиі· и инъі же
ладиѩ бѣахѫ съ ними·
37 И бъістъ боурѣ вѣтрьна ве

лиѣ· влънъі же въливаахѫ
сѧ въ ладиѭ· ѣко оуже погрѧ
знѫти хотѣаше· 38 и бѣ самъ
на кръмѣ· на дохъторѣ съпѧ·
и възбоудишѧ и· и гл҃ахѫ
емоу· оучителю· не роди
ши ли ѣко погыбаемъ·

87

39 И въставъ запрѣти вѣтроу·
че морю· мльчи· и оустани· [и ре
и оулеже вѣтръ· и бъістъ ти
шина велиѣ· 40 и рече имъ чьто
тако страшиви есте· како не
имате вѣры· 41 и възбоѣшѧ
сѧ страхомь вельемь· и гл҃а
ахѫ дроугъ къ дроугоу· къто оу
бо сь естъ· ѣко и вѣтри и мо
ре послоушаѭтъ его. V·1 и при
дѫ на онъ полъ морѣ· въ стра
нѫ гадаринскѫ: 2 И излѣзъ
шю же емоу ис кораблѣ· абие·
сърѣте и отъ гробъ чл҃къ· дх҃мь
нечистомь· 3 иже жилиште
имѣаше въ гробѣхъ· и ни же
лѣзномь ѫжемь· его ни
ктоже не можааше его съвѧ
зати· 4 за не емоу много кра
ты· пѫты и ѫжи желѣ
зны· съвѧзаноу сѫштю
прѣтрьзаахѫ сѧ отъ него ѫ
жа желѣзнаа· и пѫта съкроу

шаахѫ сѧ· и никтоже его не мо
жааше оукѫчити· 5 и вынѫ
дьнь и ноштъ въ гробѣхъ· и въ
горахъ бѣ· въпиѩ и тлъкы
сѧ камениемь· 6 оузьрѣвъ же
Іс҃а издалече· тече и покло
ни сѧ емоу· 7 и възъпивъ гла
сомь вельемь гл҃а· чьто

IV.29 inter сръпъ et настоитъ emend. cyrill. иако scripsit Pag. 80b v. 8 имъ, v. 9 оученикомъ, v. 10 имъ, v. 11 быв. in ы lit. ъ non satis clare expressam exhibent
IV.36 verbo отъпоуштьше emend. cyr. conjunctionem и praeposuit 38 pro дохъторѣ emend. cyr. medio spat. inter versus на кръмѣ scripsit

мьнѣ і тебѣ і͠сѐ· сн͠е б͠а вꙑ
шьн҄ѣего· заклинаѭ тѧ б͠мь·
не мѫчи мене· 8 гл͠аꙗше бо
емоу ізиди д͠ше нечистꙑі
ѿтъ ч͠ка· 9 і въпрашаꙗше н· ка
ко ти естъ імѧ· і гл͠а емоу·
леђеонъ мьнѣ імѧ естъ·
ѣко мнози есмъ· 10 і мол҄ѣаше
і много· да не посъл҄етъ
іхъ кромѣ странꙑ· 11 бѣ же тоу
стадо свино пасомо велье·
при горѣ· 12 і молишѧ і вси бѣ
си гл͠ѭште· посъл҄и н'ꙑ вь
свиньѩ· да вь н҄ѧ вьнидемъ·
13 і абье повелѣ імъ і͠с· і шнь

88

дъше доуси нечистні· въни
дошѧ въ свиньѩ· і оустръми
сѧ стадо по брѣгоу въ море·
бѣ же іхъ ѣко дьвѣ тꙑсѧшти·
і оутапаахѫ въ мори· 14 і пасѫ
штеи свиньѩ бѣжашѧ· і въ
звѣстишѧ въ градѣ· і на се
лѣхъ· і придѫ видѣтъ бꙑ
въшааго· 15 і придѫшѧ къ і͠сви·
і видѣшѧ бѣсъноваавъшаа
го сѧ· сѣдѧшта облъчена·
і съм'ꙑслѧшта· імѣвъ
шааго леђеонъ· і оубоѣшѧ сѧ·
16 і повѣдѣшѧ імъ видѣвъшеи·
како бꙑ бѣсъноуемоу· і о сви
ниѣхъ· 17 і начѧшѧ молити і·
отити отъ прѣдѣлъ іхъ·
18 і въходѧштоу емоу въ ладиі
цѫ· мол҄ѣаше і бѣсъноваавꙑі
сѧ· да би съ н҄имь бꙑлъ· 19 і͠с
же не дастъ емоу· нъ гл͠а е
моу· іди въ домъ твои къ
твоімъ· і възвѣсти імъ·

елико ти г͠ь сътвори· і помило
ва тѧ· 20 і иде· і начѧтъ проповѣдо
вати· въ декаполи· елико съ
твори емоу і͠с· і вси дивл҄ѣ
ахѫ сѧ· 21 і прѣѣвъшоу моу въ ко
раби пакꙑ на ѡнъ полъ· събъра
сѧ народъ многъ о н҄емь і бѣ при
мори· 22 і се приде единъ отъ а
р'хисѵнагога· именемь іаіръ·
і видѣвъ і паде на ногоу его·
23 і мол҄ѣаше и много гл͠ѧ· ѣко
дъшти моѣ на коньчинѣ естъ·
да пришьдъ възложиши на н҄ѭ
рѫцѣ· да сп͠ена бѫдетъ і ожи
ветъ· 24 і иде съ н҄имь· і по н҄е
мь ідѣаше народъ многъ· і оу
гнѣтаахѫ и· 25 і се жена етера
сѫшти· въ точении кръве·
лѣт в͠і· 26 і много пострадавъ
ши· ѿтъ многъ врачевъ·
і иждивъши вьсе свое· і ни
единоѩ пользѧ ѡбрѣтъши·
нъ паче въ горе пришьдъши·

89

27 слꙑшавъши о і͠сѣ· пришьдъ
ши въ народѣ· съ зади· прико
снѫ сѧ ризѣ его· 28 гл͠аꙗше бо·
ѣко аште прикоснѫ сѧ понѣ ризѣ е
го· сп͠ена бѫдѫ· 29 і абье исѧ
кнѫ источьникъ кръве еѩ·
і разоумѣ тѣломь ѣко ицѣ
лѣетъ отъ ранꙑ· 30 і абье і͠с
оштюшть вь себѣ· силѫ
ішьдъшѫ· отъ н҄его· обрашть
сѧ въ народѣ гл͠аꙗше· къто при
коснѫ сѧ ризъ моіхъ· 31 і гл͠а
шѧ емоу оученици его· видѧ на
родъ оугнѣтаѭшть тѧ і гл͠е
ши· къто сѧ прикоснѫ мн'ѣ·

Pag. 87 b v. 15 естъ an есть dubium, etiam v. 22 вьнидемъ an вьнидемь dub. Pag. 88 a v. 17 іхъ, v. 22 домъ, v. 23 імъ fig. lit. ъ cum ь confundi potest. Eodem modo 88 b v. 6 събъра si vis lege съборa, v. 19 in лѣт lit. т supra лѣ scripta. Ad calcem eiusdem pag. haec leguntur glag. lit. min. scripta: ѡ кръвоточивѣі 28 vocab. понѣ minutioribus quidem formis extra versum sed primi scribae manu additum 31 мн'ѣ pro м'нѣ cod. exh.

32 і озирааше сѧ видѣти· сътво
рьшѫѭ се· 33 жена же оубоѣвъ
ши сѧ· і трепештѫшти· вѣ
дѫшти еже бꙑстъ ѥі· при
де і припаде къ немоу· і ре
че емоу вьсѫ істинѫ· 34 іс҃ же
рече ѥі· дъшти вѣра твоѣ сп҃се
тѧ· іди съ миромь· і бѫди

цѣла отъ ранꙑ твоеѩ· 35 Ѥште
гл҃ѭштю емоу· придошѧ отъ а
р'хисѵнагога гл҃ѭште· ѣко дъ
шти твоѣ оумрѣтъ· чьто дви
жеши оучителѣ· 36 іс҃ же слꙑ
шавъ слово гл҃емое· гл҃а архи
сѵнагогови· не бoі сѧ тъкмо
вѣроуі· 37 і не остави іти по се
бѣ· нѥдиногоже· тъкъмоу
петра· і ѣкова· і ѻанна братра
іѣковлѣ· 38 і приде въ домъ
ѥр'хисѵнагоговъ· і видѣ мль
вѫ· і плачѫштѧ сѧ· і кли
чѫштѧ много· 39 і въшедъ
гл҃а імъ· чьто мльвите·
і плачете сѧ· отроковица нѣ
стъ оумрьла нъ съпитъ· 40 і рѫ
гаахѫ сѧ емоу· ѻнъ же ізгъна
въ вьсѧ· поѩтъ оц҃а отрокови
ци і мт҃рь· і иже бѣшѧ съ нимь·
і вьниде ідеже бѣ отрочѧ
лежѧ· 41 і имъ за рѫкѫ отроко
вицѫ· гл҃а ѥі· талитакоумъ·

90

ѥже естъ съказаемо· дѣвице
тебѣ гл҃ѭ въстани· 42 і абье
въста дѣвица і хождааше·
бѣ бо лѣтома ві҃· і оужаснѫ
шѧ сѧ оужасомь велиемь
43 і запрѣти імъ много·
да никътоже не оувѣстъ

сего· і рече дадите ѥи ѣсти·
VI·1 І ишьдъ отъ тѫдѣ· і приде
въ оч҃ство свое· і по немь
ідошѧ оученици его· 2 і бꙑ
въши сѫботѣ· начѧтъ на съ
нъмишти оучити· і мнози
слꙑшавъше дивлѣахѫ сѧ
о оучениі его гл҃ѭште· ѻтъ
кѫдѣ се естъ семоу· і чьто
прѣмѫдрость данаа емоу·
і силꙑ такꙑ рѫкама его
бꙑваѭтъ· 3 не сь ли ѥстъ
тек'тонъ· сн҃ъ мариінъ·
і братръ же іѣковоу· і осиі·
і июдѣ· і симоноу· не і ли
сестрꙑ его сѫтъ сьде въ насъ·

і съблажнѣхѫ сѧ о немь·
4 Гл҃ааше же імъ іс҃· ѣко нѣстъ
пророкъ бештьсти· тъкъмо
въ своемь отьчьствиі·
і въ рождениі· і въ домоу
своемоу· 5 і не можааше тоу
ни единоѩ же силꙑ сътво
рити· тъкъмо на мало недѫ
жьникъ възложи рѫцѣ і ицѣли·
6 і диви сѧ за невѣрьствие іхъ·
і обьхождааше градьцѧ оучѧ·
7 і призъвавъ оба на десѧте·
і начѧтъ сълати· дъва· нъ
дъва· і даѣаше імъ власть
на доусѣхъ нечистꙑіхъ·
8 і запрѣти імъ· да ничесоже
не вьземлѭтъ на пѫть·
тъкъмо жьзлъ единъ· ни п'ирꙑ
ни хлѣба· ни при поѣсѣ мѣди·
9 н·· обоувени въ сандалиѩ·
і не облачити сѧ въ дьвѣ ризѣ·
10 І гл҃ааше імъ· іжде же коли
жьдо вьнидете въ домъ·

VI.2 in оучениі literam і pluribus punctis praefixis haud scio an emendator delere voluerit, ibid. отъ an отъ dub. 3 verbo тектонъ cyrill. ов superpositum VI.4 in своемоу lit. glag. оу ex ь correcta videtur 9 verbum обоувени ut videtur ни praecedebat, sed emend. lit. и erasa cyrillicum ъ superposuit

91

тоу прѣбꙑваіте· доіде же
ізидете отъ тѫдѣ· 11 і елико
аште не приемлѭтъ васъ·
ни послоушаѭтъ васъ· ісхо
дѧште отъ тѫдоу· отътрѧсѣ
те прахъ· іже естъ подъ но
гами вашими· въ съвѣдѣ
тельство імъ· ӑмин г҃лѭ
вамъ ѻтърадьнѣе бѫде
тъ· содомомъ· ли гоморѣне
мь· въ дьнь сѫдънꙑ· неже
градоу томоу· 12 і ишьдъше про
повѣдаахѫ· да покаѭтъ сѧ·
13 і бѣсꙑ многꙑ ізганѣа
хѫ· і мазаахѫ олѣомь·
многꙑ недѫжьнꙑѩ· і и
цѣлѣахѫ· 14 і оуслꙑша ц҃рь
іродъ· слоухъ ісвъ· авѣ бо
бꙑстъ імѧ его· і г҃лааше·
ѣко іоанъ крьстѧі въста
отъ мрътвꙑіхъ· і сего ра
ди силꙑ дѣѭтъ сѧ о немь
15 іни же г҃лаахѫ ѣко ілиѣ е

стъ· іни же г҃лаахѫ ѣко проро
къ естъ· ѣко единъ отъ пророкъ:
16 слꙑшавъ же іродъ рече· ѣко
егоже азъ· оусѣкнѫхъ іоанна·
сь естъ· тъ въста отъ мрь
твꙑіхъ· 17 Тъ бо іродъ· по
сълавъ ѩтъ іоана· і съвѧ
за і· въ тьмьници· іроди
ѣдꙑ ради· женꙑ филипа
братра своего· ѣко ѻжени сѧ
еѭ· 18 Г҃лааше бо іоанъ іродо
ви· ѣко не достоитъ тебѣ·
імѣти женꙑ филипа бра
та своего· 19 іродиѣ же гнѣ
вааше сѧ на нь· і хотѣаше і
оубити· і не можааше· 20 іро
дъ бо боѣше сѧ іоана· вѣ
дꙑ мѫжа правьдъна і
ст҃а· і хранѣаше і· і по
слоушаѩ его мъного тво
рѣаше· і въ сласть его
слоушааше· 21 і приключь
шю сѧ дьни потрѣбъноу·

92

егда іродъ рождьствоу сво
емоу вечерѭ творѣаше· къ
нѧземъ своімъ· і тꙑсѫ
щьникомъ· і старѣішина
мъ· галилѣіскамъ· 22 і въшь
дъши дъштери еѩ· іродиѣдѣ·
і плѧсавъши· і оугождьши
іродови· і възлежѧштіи
мъ съ нимь· рече ц҃рь дѣви
ци· емоуже аште хоштеши
дамь ти· 23 і клѧтъ сѧ еі·
ѣко егоже аште просиши дамь ти·
до полъ ц҃рсиѣ моего· 24 она же
ішьдъши рече къ м҃ри своеі·
чесо прошѫ· она же рече гла
вꙑ іоана крьстителѣ·
25 і въшьдъши абье съ тъшта
нием къ ц҃рю· проси г҃лѭ
шти· хоштѫ да ми даси оу
сѣченѫ на блюдѣ главѫ·
іоана крьстителѣ· 26 і при
скръбьнъ бꙑстъ ц҃рь за
клѧтвꙑ· і възлежѧштихъ

съ нимь· не въсхотѣ отъре
шти сѧ еі· 27 і абье посълавъ
ц҃рь воина· повелѣ принести
главѫ его· 28 онъ же шьдъ оусѣ
кнѫ і въ тьмьници· і прине
се главѫ его на блюдѣ· і да
стъ дѣвици· і дѣвица да

VI.11 бѫдетъ an бѫдеть dub., etiam гоморѣнемь haud sc. an sit гоморѣнемъ In summa pag. 91 b glag. char. lit. miniatis haec habes: ѡ іоанѣ і иродѣ 23 апте minutioribus formis glag. sed eadem manu exaratum et verbis єгоже просиши superpositum

стъ ѭ мри своеі· 29 і слꙑшавъ
ше оученици его· придошѧ і
вьзѧшѧ троупъ его· і поло
жишѧ і въ гробѣ· 30 і събьрашѧ
сѧ ап҇ли къ іс҇ү· і възвѣсти
шѧ емоу вьсѣ· елико сътворишѧ·
і елико наоучишѧ· 31 і рече імъ·
придѣте вꙑ сами въ мѣсто
едини. і починіте мало·
бѣахѫ бо приходѧштеі· і охо
дѧштеи мнози· і не бѣ імъ
коли понѣ ѣсти· 32 і идошѧ въ
поусто мѣсто корабльмь е
дини· 33 і видѣшѧ ѩ ѣдѫштѧ·
і познашѧ ѩ мнози· і пѣши
отъ вьсѣхъ градъ тѣшѧ тамо

93

і варишѧ ѩ· 34 і ишьдъ ис҇ видѣ
народъ многъ· і мили емоу
бꙑшѧ· за не бѣахѫ ѣко овь
цѧ не імѫштѧ пастоуха· І на
чѧтъ оучити ѩ много· 35 і ми
нѫвъшю часоу· пристѫпь
ше къ немоу оученици его·
глашѧ ѣко поусто естъ мѣ
сто· і оуже година минѫ·
36 отъпоусти ѩ· да шьдъше·
въ окрѫстьнiхъ селѣхъ
і вьсехъ· коупѧтъ себѣ
хлѣбꙑ· не імѫтъ бо чьсо
ѣсти· 37 онъ же отъвѣштавъ
рече імъ· дадите імъ вꙑ
ѣсти· і глашѧ емоу· да шь
дъше коупимъ· дьвѣма съ
тома пѣнѧзь хлѣбꙑ· і
дамъ імъ ѣсти· 38 Онъ же гла
імъ· колико імате хлѣ
бъ· ідѣте (са)дите· і оу
вѣдѣвъше глашѧ· д҇ хлѣбъ·
і в҇ рꙑбѣ· 39 і повелѣ імъ
посадити ѩ вьсѧ· на сподꙑ·
на сподꙑ· на тръвѣ зеленѣ·
40 і възлегошѧ на лѣхꙑ· на лѣ
хꙑ· по сътоу і пѧти десѧтъ·
41 і приімъ д҇ хлѣбъ· і в҇ рꙑбѣ·
і възьрѣвъ на нб҇о бл҇ви·
і прѣломи хлѣбꙑ· і даѣше
оученикомъ своімъ· да по
лагаѭтъ прѣдъ ними· і обѣ
рибѣ раздѣли вьсѣмъ· 42 і ѣшѧ
вси і насꙑтишѧ сѧ· 43 і вь
зѧшѧ оукроухъ ·в҇і· коша і
сплънь· і отъ рꙑбоу· 44 ѣдъ
шиіхъ же бѣ хлѣбꙑ· пѧть
тꙑсѫшть мѫжь· 45 І абье
оубѣди оученикꙑ своѩ·
вьнити въ корабль· і вари
ти і на ономь полоу· къ видъ
саідѣ· доньдеже самъ о
тъпоуститъ народꙑ· 46 і о
търе··къ сѧ імъ· іде въ
горѫ помолитъ сѧ·
47 І вечеръ бꙑвъшю· бѣ бо ко

94

рабль по срѣдѣ морѣ· а сь еди
нъ на земли· 48 і видѣвъ ѩ
страждѫштѩ въ гребеньи·
бѣ бо вѣтръ противьнъ імъ·
і при четвръти стражи но
штьнѣи· і приде къ нимъ по
морю ходѧ· і хотѣ минѫти ѩ·
49 они же видѣвъше і по морю
ходѧшть· не пьштевашѧ при
зракъ бꙑти· і възъкашѧ·
50 вси бо видѣвъше і· і възмѧ
тошѧ сѧ· онъ же абье гла съ
ними· і рече імъ· Дръзаі
те азъ есмь не боіте сѧ·
51 і вьниде къ нимъ въ корабль·
і оулеже вѣтръ· і ѕѣло із ли

29 in слышавъше lit. ша ead. man. supra vers. scriptae, figura lit. ъ in -шавъше cum ь confundi potest, 30 събъраша an събър. dub. емоу minut. form. supra vers. add. 38 quae uncis inclusae sunt lit. са emend. delevit, pro quibus cyrill. оувѣ scripsit forma lit. ъ in ѣдъш. 44, in отъп. 45, in отърек. 46, in въ горѫ ibid., in помолитъ ib., вѣтръ 48 cum ь confundi potest

ха дивл҄ѣахѫ сѧ· і оужасаӑ
хѫ сѧ· 52 не разоумѣшѧ бо о̆ хлѣ
бѣхъ· нъ бѣ срьдьце іхъ ока
мен҄ено· і прѣхав'ъше при
дошѧ въ землѭ ꙉенисаре
тьскѫ· і присташѧ 54 іш'дъ
шемъ же имъ іс корабл҄ѣ·

ӑбье познашѧ и· і прѣтѣшѧ
вьсѫ странѫ тѫ· і начѧсѧ
приносити· на о̆дрѣхъ болѧ
штѧѩ· ідеже сл'ꙑшаӑхѫ и
ѣко тоу естъ· 56 і ѣможе колижь
до· въхождаӑше въ вьси· ли
въград'ꙑ· ли вь села· на ра
спѫтіихъ· полагаӑхѫ недѫ
жьн'ꙑѩ· і мол҄ѣӑхѫ и· да по
нѣ вьскрили риз'ꙑ его прико
снѫтъ сѧ· і елико аште при
касаӑхѫ сѧ емь· спени б'ꙑ
ваӑхѫ· VII·1 І събърашѧ сѧ къ н҄е
моу фарисѣи· і етеріи отъ кь
нижьникъ· пришьдъше отъ
ел҄ма· 2 і видѣшѧ етеріи отъ
оученикъ его· нечистама
рѫкама· сирѣчь не омъвена
ма· ѣдѫштѧ хлѣбꙑ· зазь
рѣӑхѫ· 3 фарисѣи бо· і вси
іюдѣи· ӑште не оумꙑваѭ
тъ рѫкоу тьрѫште· не ѣдѧтъ·
дрьжѧште прѣдаӑние стар'ць·

95

4 і отъ кѫпѣли ӑште не покѫ
пл҄ѫт'ъ сѧ· не ѣдѧтъ· і ина
много сѫтъ· ѣже приѩшѧ дрь
жати· крьштениѣ стькл҄ѣ
ницамъ· і чьваномъ· і ко
тьломъ· і одромъ·
5 По томь же въпрашаӑхѫ і·
сѣи і кънижьници· по чьто [Фари
не ходѧтъ оученици твоі·
по прѣдаӑнию-старьць· нъ не
оумъвенама рѫкама ѣдѧ
тъ хлѣбъ· 6 онъ же отъвѣшта
въ рече імъ· въ правьдѫ
добрѣ рече ісаіѣ о васъ ли
»цемѣри· ѣкоже естъ псано·
»сиі л҄юдие оустънами чь
»тѫтъ мѧ· ӑ срьдьце іхъ да
»лече отъстоітъ отъ мене·
7 »въ соуе же чьтѫтъ мѧ· оучѧ
»ште оучениѣ заповѣдиі
чч̄скъ· 8 оставьше бо запо
вѣдь бж̄ьѭ· дрьжите прѣда
ӑниѣ ч̄ска· крьштениѣ крь

чагомъ· і стькл҄ѣницамъ·
і ина подобьна таковаѣ твори
те· много· 9 і гл̄ашѧ імъ· до
брѣ отъмѣтаете сѧ· заповѣ
ди бж̄иѩ· да прѣдаӑние ваше
събл҄юдете· 10 мѡси бо рече·
чьти о̄ца твоего і м̄рь твоѭ·
і иже зьлословитъ· о̄ца ли
мрь· съмрьтиѭ да оумьретъ·
11 в'ꙑ же гл̄ете· ӑште речетъ
ч̄къ· о̄цю ли м̄ри· кор'ванъ·
ѣже естъ даръ· і еже ӑште·
отъ мене пользевалъ еси·
12 і къ томоу не о̆ставл҄ѣете
его· ничьсоже сътворити
о̄цю своемоу· ли м̄ри своеи·
13 прѣстѫпаѭште слово бж̄ье·
прѣдаӑниемь вашимь· ѣже
прѣдасте· і подобьна тако
ва много творите· 14 і при
зъвавъ вьсь народъ· гл̄аӑ
ше імъ послоушаіте мене
вси· і разоумѣваіте·

96

15 ничьтоже нѣстъ· еже вьнѣ
ѩдоу ч̄ка· въходѧ въ н҄ь· не мо
жетъ осквръннити· нъ ісхо
дѧштаӑ сѫтъ скврьнѧшта

VII.10 зьлосл. an зълосл. dubium, itidem 11 utrum sit чкъ an чкь distinguere nequeo

чка· 16 а҆ште къто і҆матъ оуши
слꙑшати да слꙑшитъ
17 І єгда вьниде ис· въ домъ
отъ народа· въпрашаа҆хѫ і
оученици єго о притъчи·
18 і҆ гл҃а і҆мъ· тако ли вꙑ не
разоумьливи єсте· не ра
зоумѣєте ли· ꙗко вьсѣко
єже і҆з вьноу въходитъ въ
ч҃ка· не можетъ є҆го оскврь
нити· 19 ꙗко не въходитъ є
моу въ срьдьце· нъ въ чрѣво·
і҆ сквозѣ а҆фєдонъ і҆сходитъ·
і҆стрѣблѣꙗ вьсѣ брашьна·
20 гл҃аа҆ше же· ꙗко і҆сходѧштєє
отъ ч҃ка· то скврьнитъ ч҃ка
21 і҆з ѫтрьꙗ҆доу бо· о҆тъ срьдь
ца ч҃чска· помꙑшлѥниꙗ зъ
лаꙗ і҆сходѧтъ· прѣлюбодѣꙗньꙗ·

— — — — —

лю҆бодѣꙗньє· оубиіства·
22 татьбꙑ· обидꙑ· лѫкавь
ства· льсть· стоудодѣꙗньє·
о҆ко лѫкаво· хоулѥниє· грь
дꙑни· безоумьє· 23 вьсѣ си
зълаꙗ· і҆з ѫтрьі і҆сходѧтъ·
і҆ скврьнѧтъ ч҃ка· і҆же і҆матъ
оуши слꙑшати да слꙑшитъ·
24 І отъ тоудоу въставъ і҆де· въ
прѣдѣлꙑ т'оурьскꙑ· і҆ си
доньскꙑ· і҆ вьшьдъ въ до
мъ· не хотѣа҆ше да би къто
чюлъ· і҆ не може оутаіти сѧ·
25 Слꙑшавъши бо жена о
ѥѩже дъшти і҆мѣа҆ше дх҃ъ [немь·
нечистъ· пришьдъши припа
де къ ногама єго· 26 жена же бѣ
поганꙑни· сѵрофѵникі҆сса
нꙑни родомь· і҆ молѣаше и·
да і҆жденетъ бѣсъ· і҆з дъ
штере ѥѩ· 27 ис҃ же рече є҆и· оста
ви да прьвѣє насꙑтѧтъ сѧ
чѧда· нѣстъ бо добро отѧти

97

хлѣба чѧдомъ· і҆ пьсомъ по
врѣшти· 28 она же отъвѣштавъ
ши рече ѥмоу· є҆и г҃и· і҆бо пси
подъ трепезоѭ· ꙗдѧтъ отъ
кроупиць дѣтьскъ· 29 і҆ рече
єи за слово се· і҆ди· і҆зиде
бѣсъ і҆з дъштере твоѥѩ·
30 і҆ шьдъши домови· обрѣте
отроковицѫ лежѧштѫ· на о
дрѣ· і҆ бѣсъ і҆шьдъшь·
31 і҆ пакꙑ і҆шьдъ ис҃· отъ прѣдѣ
лъ т'ѵр'скъ· і҆ сидоньскъ·
приде къ морє галилєі҆скоє·
междю прѣдѣлꙑ· декапе
льскꙑ· 32 і҆ привєдошѧ къ н҃ємоу
глоухъ гѫгъникъ· і҆ молѣа҆
хѫ і· да възложитъ на н҃ь
рѫкѫ· 33 і҆ поімъ і єдинъ о
тъ народа· въложи прьстꙑ
своѩ въ оуши єго· і҆ плинѫ
въ коснѫ и въ ѩзꙑкъ· 34 і҆ въ
зьрѣвъ на н҃бо въздъхнѫвъ·
і҆ гл҃а ѥмоу· є҆ф'фата·

———

єже єстъ развръзи сѧ· 35 і҆ а҆
бьє развръзосте сѧ слоуха
є҆го· і҆ раздрѣши сѧ ѫза ѩзꙑ
ка єго· і҆ гл҃аше чисто· 36 і҆ за
прѣти і҆мъ· да никомоуже
не повѣдѧтъ· єликоже і҆мъ
тъ запрѣштаа҆ше· о҆ни паче
і҆з лиха пропов ѣдаа҆хѫ· 37 і҆ прѣ
і҆з лиха· дивл ѣа҆хѫ сѧ гл҃ѭ
ште· добрѣ вьсе творитъ·
і҆ глоухꙑѩ творитъ слꙑ
шати· і҆ нѣмꙑѩ гл҃ати· [на
VIII·1 Въ тꙑ дьни пакꙑ многоу

VII.26 verbo поганꙑни emend. cyrill. superposuit єллини in сѵрофѵникіссa emend. literas сса punctis praefixis del. censuit, lege сѵрофѵникиꙑни 32 in приведошѧ syllaba ве supra versum addita 33 literae ı quae verbum поımъ subsequitur uncus adfixus ȷ, quo signo haud scio an поımъ ı a поımꙑ distingui debeat.

родоу сѫщю· ꙇ не ꙇмѫще
мъ чесо ѣсти· призъвавъ
нс҃ оученикꙑ своѩ гл҃а ꙇмъ·
2 милъ ми естъ народъ сь·
ѣко оуже три дьни прискѣдѧ
тъ мнѣ· ꙇ не ꙇмѫтъ чесо
ѣсти· 3 ꙇ ащте отъпоущѫ
ѩ не ѣдъшѧ въ домꙑ своѩ·
ослабѣѭтъ на пѫти· дроу
зи бо отъ нихъ ꙇздалече

98

сѫтъ пришьли· 4 ꙇ отьвѣщта
шѧ емоу оученици его· отъ кѫ
доу можетъ къто сиѩ насꙑ
тити хлѣба· на поустꙑни·
5 ꙇ въпроси ѩ колико ꙇмате
хлѣбъ· они же рѣшѧ ж҃· 6 ꙇ по
велѣ народоу вьзлешти на
земл҃и· ꙇ примъ седмь тѫ
хлѣбъ· хвалѫ въздавъ прѣ
ломи· ꙇ даѣше оученикомъ
своꙇмъ да прѣдьполагаѭ
тъ· ꙇ положишѧ прѣдъ народо
мь· 7 ꙇ имѣахѫ рꙑбиць ма
ло· ꙇ тꙑ бгвивъ рече·
прѣдъложите ꙇ тꙑ· 8 ѣшѧ же
ꙇ насꙑтишѧ сѧ· ꙇ вьзѧшѧ
ꙇзбꙑтъкꙑ оукроухъ· седмь
кошьниць· 9 бѣ же ѣдъшиꙇхъ·
ѣко четꙑри тꙑсѫштѧ· ꙇ о
тъпоусти ѩ· 10 ꙇ абье вьлѣ
зъ въ корабь· съ оученикꙑ
своꙇми· приде въ странꙑ
дальманоуфаньскꙑ·

— ——

11 ꙇ изидѫ фарисѣи· ꙇ начѧшѧ
сътѧзати сѧ съ нимь· ꙇскѫ
ште отъ него знаменьѣ сь
нсе· ꙇскоушаѭште и· 12 ꙇ въ
здъхнѫвъ дх҃омь своꙇмь
гл҃а· чьто родось знаменьѣ
ꙇштетъ· аминь· гл҃ѭ ва
мъ· аште дастъ сѧ родоу се
моу знамение· 13 ꙇ оставь ѩ·
вълѣзъ пакꙑ въ корабл҃ь·
ꙇде на онъ полъ· 14 ꙇ забꙑшѧ
вьзѧти хлѣбꙑ· ꙇ развѣ
единого хлѣба· не ꙇмѣахѫ
съ собоѭ въ корабли· 15 ꙇ прѣшта
аше ꙇмъ глѧ· видите бл҃ю
дѣте сѧ· отъ кваса фарисѣ
ꙇска· ꙇ отъ кваса ꙇродова·
16 ꙇ помꙑшл҃ѣахѫ дроугъ къ
дроугоу гл҃ѭште· ѣко хлѣбъ
не ꙇмамъ· 17 чьто помꙑшл҃ѣ
аете ѣко хлѣбъ не ꙇмате·
не оу ли чюете ни разоумѣе
те· окамененo ли ꙇмате

99

срьдьце ваше· 18 очи ꙇмѫште
не видите· ꙇ оуши ꙇмѫште·
не слꙑшите· ꙇ не помьни
те ли· 19 егда пѧть хлѣбъ прѣ
ломихъ· вь пѧть тꙑсѫ
шть· ꙇ колико кошь оукроухъ
вьзѧсте· гл҃ашѧ емоу· ·в҃ꙇ·
20 ꙇ егда седмиѩ въ четꙑ
ри тꙑсѫштѧ· колико кошь
ниць ꙇсплънеьѣ оукроухъ
вьзѧсте· они же рѣшѧ ж҃·
21 ꙇ гл҃а ꙇмъ не оу ли разоумѣ
ете· 22 ꙇ приде въ видьсаꙇдѫ·
ꙇ привєдошѧ къ немоу слѣ
па· ꙇ мол҃ѣахѫ ꙇ· да ꙇ косне
тъ· 23 ꙇ имъ за рѫкѫ слѣпа
его· ꙇ изведе и вънъ ꙇз вь

VIII.3 ѣдъшѧ an ѣдьшѧ dubitare licet Pag. 98a v. 1 сѫтъ, v. 2 отькѫ., v. 3 наси., v. 22 странꙑ formam literae ъ adeo confusam exhibent, ut inter ъ et ь discernere nequeam VIII.11 сь нсе num sit съ нсе, dijudicare nequeo 17 quae omissa sunt verba emendator medio inter versus spatio et in margine cyrillicis charact. addidit: и разоумѣв иеоус глагола имъ Pag. 99a v. 8 четꙑ·, v. 10 оукроухъ, v. 16 коснетъ formam lit. ъ non satis perspicue expressam habent.

си· і плинѫ на очи єго· въ
зложи рѫцѣ на нь· въпраша
аше и аште чьто видитъ·
24 і възьрѣвъ глаашє вижѫ
чкы· ѣко д····· вижѫ хо
дѧшта· 25 по томь же пакы

възложи рѫцѣ на очи єго·
і сътвори і прозьрѣти· і оу
твори сѧ· і оузьрѣ вьсѧ свѣ
тьло· 26 і посъла і въ домъ
єго глѧ· ни въ вьсь вьниди·
ни повѣждь никомоуже въ
вьси· 27 ізиде же ис· і оуче
ници єго· въ вьсь кесариѭ
филиповы· і на пѫти въ
прашааше оученикы своѩ
глѧ імъ· кого мѧ глєтє
чци быти· 28 они же отъвѣ
шташѧ· овии іоана крьсти
телѣ· і инии ілиѭ· а дроу
зиі єдиного отъ пророкъ·
29 і тъ гла імъ· вы же кого
мѧ глєтє быти· отъвѣ
штавъ же петръ· гла ємоу·
ты єси хъ· 30 і запрѣти імъ·
да никомоуже не глѭтъ о
немь. 31 і начѧтъ оучити ѩ·
ѣко подобаєтъ сноу чскоу
моу· много пострадати·

100

і искоушєноу быти· отъ ста
рьць· і архиєрєі· і кънижь
никъ· і оубиєноу быти·
і третиі днь въскрьснѫ
ти· 32 і не обиноуѩ сѧ слово
глааше· і приємъ і петръ·
начѧтъ прѣтити ємоу· 33 онъ
же обрашть сѧ і възьрѣвъ
на оученикы своѩ· запрѣ
ти петрови глѧ· іди за мъ
ноѭ сотоно· ѣко не мысли
ши ѣже сѫтъ бжьѣ· нъ ѣже
чскаа· 34 і призъвавъ народы·
съ оученикы своіми· рече
імъ· іже хоштетъ по мнѣ
іти· да отъвръжетъ сѧ себе·
і възьметъ крстъ свой·
і грѧдетъ по мнѣ· 35 іже бо а
ште хоштетъ дшѫ своѭ съ
пасти погоубитъ ѭ· і иже
погоубитъ дшѫ своѭ мене
ради· і еваѓлиѣ тъ спетъ
сѧ· 36 каѣ бо естъ польза чкоу

аште приобрѧштетъ і вьсь
миръ· і отъштетитъ доушѫ
своѭ· 37 Чьто бо дастъ чкъ
ізмѣнѫ за дшѫ своѭ· 38 і
же бо постыдитъ сѧ мене·
і моіхъ словесъ· въ родѣ се
мь прѣлюбодѣімь· і грѣшь
нѣмь· і снъ чскъі посты
дитъ сѧ єго· єгда придетъ
въ славѣ оца своєго· съ аґлъі
стъіми· IX·1 і глааше імъ·
аминъ· глѭ вамъ· сѫтъ
єтери отъ сьде стоѩштиіхъ·
іже не імѫтъ въкоусити
съмръти· доньдеже видѧ
тъ црсие бжие· пришьдъшее
въ силѣ· 2 і по шести днъ
поѩтъ ис· петра· і ѣкова·
і оана· і възведе ѩ на го
рѫ высокѫ· єдины· і прѣ
образи сѧ прѣдь ними· 3 і ры
шѧ ризы єго льштѧштѧ сѧ·
бѣлы ѕѣло ѣко і снѣгъ·

Pag. 99a v. 22 lacunam emendator cyrill. explevit: лѫбие, lege дѫбие. 27 въ вьсь emend. cyrill. ita correxit ut loco char. glag. ь erasi cyrillicum и scriptum sit 32 приємъ an приємь dub., forma lit. propius ad ъ quam ь accedit; literae ı quae mox sequitur uncus adfixus est ȷ. In margine versus 9—10 cyrillice characteribus antiquis haec glossa addita: противьне, quae fortasse cum verbo сотоно conjungenda est 38 in постыд. quod v. 8 legitur et аѣлъı lit. ъ ab ь discerni nequit

101

ѣцѣхъже не можетъ· гнафе
і на земл҄ѣ тако бѣлити· 4 і ꙗ̆
ви сѧ імъ ілиѣ съ мосѣомь·
і бѣꙗ̆шете гл҄ѭшта съ ісмь·
5 і отъвѣштавъ петръ гла҃ искн·
рав'ви· добро намъ сьде
быти· і сътворимъ в҃ кро
вы· тебѣ ѥ̆динѫ· і мосѣ
о̆ви ѥ̆динѫ· і илн ѥ̆динѫ·
6 не вѣдѣꙗ̆ше бо чьто глет· при
страшьни бо бѣꙗ̆хѫ· 7 бы҃ же
облакъ о̆сѣн҄ѣѩ ѩ· і приде
гласъ із облака глѧ҃· сь ѥ̆
стъ сн҃ъ мої възл҄юбл҄енꙑі·
послоушаіте ѥ̆го· 8 і вънѥ
заꙗ̆пѫ възьрѣвъше· нико
гоже не видѣшѧ къ томоу·
нъ іс҃а ѥдиного съ собоѭ·
9 съходѧштемъ же імъ съ
горы· запрѣти імъ да ни
комоуже не повѣдѧтъ ѣже
видѣшѧ· тъкъмоу ѥ̆гда
сн҃ъ ч҃скꙑі із мрътвꙑіхъ

въскрьснетъ· 10 і оудръжашѧ
слово вь себѣ· сътѧзаѭште
сѧ· чьто ѥстъ ѥже із мрътвꙑі
хъ въскрьснѫти· 11 і въпрашѧ
ꙗ̆хѫ гл҄ѭште· ѣко гл҄ѭтъ
кънижьници· ѣко іли подобаетъ
прити прѣжде· 12 онъ же отъвѣ
[штавъ рече імъ
іли оубо пришьдъ прѣжде оу
[строітъ вьсѣ·
і како ѥстъ псано о сн҃ѣ ч҃сцѣ
мь· да много пострaждетъ·
і оуничьжѧтъ і· 13 нъ гл҄ѭ ва
мъ· ѣко іліѣ приде· і сътво
ришѧ ѥмоу ѥ̆ликоже хотѣшѧ·
ѣкоже ѥстъ псано о̆ н҄ѥмь·

14 і пришьдъ къ оученикомъ· ви
дѣ народъ многъ о н҄ихъ· і къ
нижьникꙑ· сътѧзаѭштѧ
сѧ съ н҄ими· 15 і ꙗ̆бьѥ вьсь
народъ· видѣвъше и оужасѫ
сѧ· і прирнштѫште цѣло
ваꙗ̆хѫ і· 16 і въпроси кън҄и
жьн҄икꙑ· чьто сътѧзаѥ
те сѧ вь себѣ· 17 і отъвѣшта
въ ѥ̆динъ о̆тъ народа рече·

102

оучител҄ю привѣсъ сн҃ъ мои
къ тебѣ· імѫшть дхъ нѣмъ
глоухъ· 18 іже ꙗ̆ште колижьдо
іметъ і· разбиваꙗ̆тъ і і пѣ
нꙑ тѣштитъ· і скрьжьште
тъ ѫбꙑ своіми і оцѣпѣ
нѣетъ· і рѣхъ оученикомъ
твоімъ· да іжденѫтъ і·
і не възмогѫ· 19 о̆нъ же отъ
вѣштавъ гла҃· ѡ̆ роде невѣ
рьнъ· до колѣ въ васъ бѫдѫ·
до колѣ тръпл҄ѭ вꙑ· прине
сѣте и къ мнѣ· 20 і принѣсѧ і
къ н҄емоу· і видѣвъ і дх҃ъ
сътрѧсе и· і падъ на земл҄и
вал҄ѣꙗ̆ше сѧ пѣнꙑ тѣштѧ·
21 і въпроси іс҃ о҃ца его· коли
ко лѣтъ ѥстъ отъ н҄елиже се
бы҃ ѥмоу· о̆нъ же рече ѥмоу· із о
трочинꙑ· 22 і множицеѭ и
въ о̆гнь въвръже· і въ водѫ·
да і би погоубилъ· нъ ꙗ̆ште
можеши· помози намъ·

милосрьдовавъ же о̆ насъ 23 іс҃·
рече ѥмоу· ѥ̆же ꙗ̆ште можеши
вѣровати· вьсѣ възможьна
вѣроуѭштюмоу· 24 і абьѥ възъ
пивъ о҃ць о̆трочѧте· съ сльза

IX.3 verbo землѣ cyril. и superpos., lege земли; 6 in глет lit. т supra гле positam cod. exh.
11—12 quae post ѣко іли sequuntur usque ad шьдъ прѣжде primum omissa, deinde ab eodem ut videtur scriba minutioribus lit. formis medio inter versus spatio interposita sunt
18 іметъ si vis іметь lege; in да іжденѫтъ і de forma lit. і dubitare licet, pro і potest ı leg
21 alterum ємоу supra vers. scr.

ми глаа҆ше· вѣроуѭ г҃и· помо
зи моемоу невѣрью· 25 видѣвъ
же і҃с· ѣко сърищтетъ сѧ наро
дъ· запрѣти д҃хоу нечистоу
моу· глѧ емоу· нѣмꙑ· і҆ глоу
хꙑ д҃ше· а҆зъ ти велѭ і҆зи
ди ѩ҆жнего· і҆ къ томоу не вь
ниди въ нь· 26 і҆ възъпивъ і҆
много пржжавъ сѧ і҆зиде·
і҆ бꙑстъ· ѣко і мрътвъ· ѣко мно
зи глаа҆хѫ ѣко оумрѣтъ· 27 і҃с же
і҆мъ і за рѫкѫ въздвиже и·
і въста· 28 і҆ вьшьдъшю моу
въ домъ· оученици е҆го въпра
шаа҆хѫ і· е҆диного· како мꙑ
не възмогомъ і҆згънати его·
29 І҆ рече імъ· тъ родъ не і҆матъ
ничимьже і҆зити· тъкъмо

103

молитвоѭ і҆ постомь· І҆ отъ
тѫдоу і҆шьдьше· і҆дѣа҆хѫ свво
зѣ галилеѭ· і҆ не хотѣаше
да і҆ къто оувѣстъ· 31 о҆учаа҆ше
бо оученикꙑ своѩ· і҆ глаа҆ше
і҆мъ· ѣко с҃нъ ч҃скꙑ прѣданъ
бѫдетъ· въ рѫцѣ ч҃сцѣ· і҆ оу
бьѭтъ і· і҆ оубиенъ бꙑвъ·
вь третиі дьнь· въскръсне
тъ· 32 о҆ни же не разоумѣа҆хѫ гла
і҆ боѣа҆хѫ сѧ въпросити і·
33 І҆ приде въ каперънаоумъ
домоу бꙑвъ· въпрашаа҆ше ѩ [і҆ въ
чьто на пѫти вь себѣ по
мꙑшлѣкашете· 34 о҆ни же мльча
а҆хѫ· дроугъ къ дроугоу бо сь
тѧзаа҆ше сѧ на пѫти· къто е
стъ болиі· 35 і҆ сѣдъ гласи о҆
ба на десѧте· і҆ гла і҆мъ·
а҆ще къто хощтетъ старѣі
бꙑти· да бѫдетъ всѣхъ

мьнии· і҆ всѣхъ слоуга·
36 і҆ приимъ о҆трочѧ· постави е

по срѣдѣ і҆хъ· і҆ обьмъ е рече
і҆мъ· 37 і҆же а҆ще е҆дино тако
вꙑіхъ отрочѧтъ· прииметъ
въ імѧ мое· мѧ приемлетъ·
і҆ иже а҆ще мене приемле
тъ· не мене приемлетъ·
нъ посълавъшаа҆го мѧ· 38 Ѿтъ
вѣща емоу і҆оа҆нъ глѧ· оучи
телю видѣхомъ е҆тера· о҆ і҆
мени твоемь і҆згонѧщта бѣ
сꙑ· і҆же не ходитъ по насъ·
і҆ възбранихомъ емоу· ѣко
не послѣдова намъ· 39 И҃с же ре
че емоу· не браните е҆моу·
никътоже бо естъ· і҆же тво
ритъ силѫ· о моемь і҆мени·
і҆ възможетъ въ скорѣ зъ
лословити мѧ· 40 і҆же бо нѣ
стъ на вꙑ· по васъ е҆стъ·
41 І҆же бо а҆ще напоітъ вꙑ
чашѫ водꙑ· въ імѧ ѣко
крьстиѣни е҆сте· а҆мин'·
глѭ вамъ· не погоубитъ

104

мьздꙑ своеѩ· 42 і҆ иже а҆ще
съблазнитъ е҆диного о҆тъ
малꙑіхъ сихъ· вѣроуѭ
щтиіхъ въ мѧ· добрѣе е҆
моу стъ паче· а҆ще обло
жѧтъ камень· жрьновьнꙑ
о҆ вꙑ е҆го· і҆ въврьгѫтъ і въ
море· 43 і҆ а҆ще съблажнѣе
тъ тѧ рѫка твоѣ· отъсѣци ѭ·
добрѣе ти е҆стъ маломощтьѭ
въ животъ вьнити· неже
ли обѣ рѫцѣ і҆мѫщтю і҆ти
въ ћео҆нѫ· въ о҆гнь негашѫ

26 ı quod medium locum inter ѣко et мрътвъ obtinet, in cod. supra vers. scr. 28 домъ an домь dub. 33 in помышлѣашете syllaba ше supra vers. addita est 34 сътазааше an сътаз. discerni nequit 37 въ іма scriba unco literae ı (ȷ) adfixo a вьма nisi fallor distinguere voluit 41 вамъ vel вамь. 42 lit. ı in жрьновьны uncus adf.

штеі· 44 ідеже чрьвь іхъ не
оумираетъ· і огнь не оуга
саетъ· 45 і аште нога твоѣ
съблажнѣетъ тѧ· отъсѣ
ци ѭ· добрѣе ти естъ въ
нити въ животъ хромоу·
неже ли двѣ нозѣ імѫштю·
въвръженоу быти въ ꙉео
нѫ· въ огнь негасѫштеі·
46 ідеже чръвь іхъ не оуми
раетъ· і огнь не оугасаетъ·
47 і аште око твое съблажнѣе
тъ тѧ· істъкни е· добрѣе
ти естъ съ единѣмь окомь·
вьнити вь цр҇сие б҇жие· неже
ли обѣ очи імѫштю· іти
въ ꙉеонѫ огньнѫѭ· 48 ідеже
чръвь іхъ не оумираетъ·
і огнь не оугасаетъ· 49 вьсѣ
къ бо огнемь поѣстъ сѧ· і
вьсѣка жрътва солиѭ осо
литъ сѧ· 50 добро естъ соль·
аште ли же соль неслана
бѫдетъ· о чемь ѭ осолите·
імѣите соль вь себѣ· і
миръ імѣите междю со
боѭ· X·1 і отъ тѫдоу въ при
де въ прѣдѣлꙑ іюдеі
скꙑ· по оному полоу іор'да
на· і придѫ пакꙑ народи
къ немоу· і ѣко імѣ обꙑ
чаи· пакꙑ оучааше ѩ·
2 і пристѫпьше фарисѣі

105

въпрашаахѫ і· аште досто
ітъ мѫжю женѫ поуштати·
искоушаѭште и· 3 онъ же отъвѣ
штавъ рече імъ· чьто ва
мъ заповѣдѣ мѡси· 4 они же
рѣшѧ· повелѣ мѡси кънигꙑ
распоустъныѩ нап'сати·
і поустити· 5 і отъвѣшта
въ іс҇· рече імъ· по жесто
сръдию вашемоу· нап'са
вамъ заповѣдь сиѭ· 6 а отъ
начѧла съзъданию· мѫжа
і женѫ сътворилъ ѣ естъ
б҇ъ· сего ради оставитъ чл҇къ
оц҇а своего і м҇рь· і прилѣ
питъ сѧ къ женѣ своеи· 8 і бѫ
дете оба въ плъть единѫ·
тѣмь же оуже нѣсте д'ва·
нъ плъть една· 9 еже оубо
б҇ъ съчеталъ естъ· чл҇къ да
не разлѫчаетъ· 10 і въ до
моу пакꙑ оученици его·
о семь въпрашаахѫ і·

11 і гл҇а імъ· іже бо аште поу
ститъ женѫ своѭ· і ожени
тъ сѧ іноѭ· прѣлюбꙑ тво
ритъ на нѭ· 12 і аште жена поу
стивъши мѫжа си· і поса
гнетъ за інъ· прѣлюбꙑ
творитъ· 13 і приношаахѫ къ
немоу дѣти· да ѩ коснетъ·
оученици же прѣштаахѫ·
приносѧштиімъ· 14 видѣвъ
же іс҇· негодова і гл҇а імъ·
не дѣите дѣтиі приходи
ти къ мнѣ· і не браните і
мъ· тацѣхъ бо естъ цр҇ствие
б҇жие· 15 аминь· гл҇ѭ вамъ·
іже аште не приіметъ
цр҇сьѣ б҇жиѣ· ѣко отрочѧ·
не іматъ вьнити вь не·
16 і обь··мъ е благословешта
аше· възлагаѩ рѫцѣ на не·
17 ісходѧштюмоу на пѫть·
притекъ единъ богатъ·
і поклони сѧ емоу на колѣноу·

44 чрьвь an чръвь dub. 47 in съ єдинѣмь окомь lit. с supra v. scripta 44 et 48 ъ in оумираєтъ, 46 in ıхъ dubium est X.7 въ in въ женѣ eadem quidem manu sed supra v. additum 15 ъ in вамъ non satis clare expressum 16 lacuna in обьмъ literam е erasam continuisse videtur

106

въпрашаӑшеі і· оучител҄ю
благъі· чьто сътворр̑ж·
да животъ вѣчьн'ы наслѣ
доүѭ· 18 іс҃ же рече· чьто мѧ
глеши блага· никътоже
благъ тъкъмо ӗдинъ бъ·
19 заповѣди вѣси· не прѣл҄ю
б'ы дѣі· не оүбиі· не оүкра
ди· не лъже съвѣдѣтел҄ь
ствоүи· не ȣ̆биди· чьти оц҃а
своего і мр҃ь· 20 Ѡнъ же отъ
вѣштавъ рече ӗмоү· ȣ̆'чите
л҄ю· вьсѣ си съхраниҳъ отъ
юности моеѩ· 21 іс же възь
рѣвъ вьзл҄юби і· і рече ӗ
моү· ӑште хоштеши съвр'ь
шенъ бъти· ӗдного ӗси
не доконьчалъ· іди ӗли
ко імаши продаждь· і да
ждь ништиімъ· і имѣти
імаши съкровиште на нб҃сҳъ·
і приди ҳоди въ слѣдъ м҃е
не· възьми кръстъ·

22 Ѡнъ же дрѧселъ бывъ ȣ̆ слове
се· отиде скръбѧ· бѣ во імѣѩ
сътѧжаниѣ многа· 23 і възь
рѣвъ ис҃· гл҃а оученикомъ
своімъ· како не оүдобь імѫ
штеи богатьство· въ цр҃со
бж҃ие вьнидѫтъ· 24 оүчени
ци же оүжасаӑҳѫ сѧ ȣ̆ слове
сеҳъ его· ис҃ же пак'ы ȣ̆тъвѣ
штавъ гл҃а імъ· чѧда· ѣко
не оүдобь естъ оүпъваѭштиі
мъ на богатьстко· въ цр҃сие
бж҃ие вьнити· 25 оүдобѣе ӗ
стъ вельбѫдоү· сквозѣ
ігълинѣ оүши проіти· не
же богатоү вь цр҃сие бж҃ье
вьнити· 26 ȣ̆ни же із лиҳа ди
вл҄ѣӑҳѫ сѧ гл҄ѭште къ себѣ·
къто можетъ спенъ б'ыти·
27 і възьрѣвъ на нѧ̑ ис҃ гл҃а·
отъ чл҃къ невъзможьно· нъ
не отъ б҃а· вьсѣ бо възможь
на ȣ̆тъ б҃а сѫтъ· 28 начѧтъ

107

петръ гл҃ати ӗмоү· се м'ы
ȣ̆ставиҳомъ вьсѣ· і въ
слѣдъ тебе ідоҳомъ· 29 Ѡтъ
вѣштавъ же ис҃ рече· ӑминʼ
гл҄ѭ вамъ· ник'ътоже ӗстъ
іже ȣ̆ставитъ домъ· ли
братриѭ· ли сестр'ы·
ли оц҃а· ли мр҃ь· ли женѫ·
ли чѧда· ли села· мене ради·
і евѣлиѣ· 30 ӑште не іматъ
приѩти сътoрицеѭ· нъін҃ѣ
въ врѣмѧ се· дом'ы· братрьѭ·
сестр'ы· і оц҃а і мр҃ь· і чѧ
да· і села· по ізгънанііі·
і въ вѣкъ грѧдѫштьі· жи
вотъ вѣчьнъі· 31 Мнoѕи бѫ
дѫтъ пръвиі послѣдьнііі·
і послѣдьнііі пръвиі·
32 бѣӑҳѫ же на пѫти· і въсҳо
дѧште въ илм҃ъ· і бѣ варѣѩ
ис҃· і оүжасаӑҳѫ сѧ· і послѣ
дь грѧдѫште боѣӑҳѫ сѧ·
і поімъ ис҃ пак'ы ȣ̆ба на де

сѧте· начѧтъ імъ· гл҃ати·
ӗже ҳотѣӑше б'ыти ӗмоү· 33 ѣко
се в'ьсҳодимъ въ илмъ· і снъ
чл҃скъі прѣданъ бѫдетъ·
ӑр'ҳиереомъ· і кънижьнико
мъ· і осѫдѧтъ і· на съмр'ь
ть· і прѣдадѧтъ і ѩз'ыко
мъ· 34 і поржгаѭтъ сѧ ӗмоү·
і оүтепѫтъ і· і опл҄юѭтъ і·
і оүбьѭтъ і· і третиі дьнь

19 in съвѣд. et 30 in ıматъ lit. ъ dubia, fortasse ь 32 послѣдь an послѣдъ, 33 кънижьникомъ an кънижьникомь dub.; осѫдатъ ı, figura lit. ı non satis clare expressa, in прѣдадатъ forma lit. ъ dubia, lege si vis прѣдадать.

въскрьснетъ· 35 і прѣдъ нн
мь ідосте іѣковъ· і ѡанъ·
сна зеведеѡва глѭшта ѥ
моу· оучителю· хоштевѣ да
ѥгоже аште просивѣ· сътво
риши нама· 36 іс же рече іма·
чьто хоштета сътворѫ ва
ма· 37 ѡна же рѣсте ѥмоу· да
ждь нама да ѥдинъ ѡ деснѫ
ѭ тебе· і ѥдинъ ѡ лѣвѫѭ
тебе· сѧдевѣ въ славѣ тво
еі· 38 іс же рече іма· не вѣ
ста сѧ чесо просѧшта·

108

можета ли пити чашѫ· ѭже
азъ пиѭ· ли крьштениемь
імьже азъ крьштаѭ сѧ· крь
стити сѧ· 39 ѡна же рѣсте ѥмоу
можевѣ· іс же рече іма·
чашѫ оубо ѭже азъ пиѭ· іспь
ѥта· і крьштениемь імьже
азъ крьштѫ сѧ· крьстита сѧ·
40 а еже сѣсти ѡ деснѫѭ· і о лѣ
вѫѭ· нѣстъ мнѣ дати· нъ і
мъже ѥстъ оуготовано· 41 і
слъішавъше десѧть· нача
шѧ негодовати· ѡ іѣковѣ·
і оан'нѣ· 42 іс же призъвавъ
ѩ гла імъ· вѣсте ѣко мь
нѧштеі сѧ власти ѩзъі
къі· оустоѩтъ імъ· і ве
лици іхъ ѡбладаѭтъ іми·
43 не тожде ѥстъ въ васъ·
нъ іже аште хоштетъ· вѧ
штиі бъіти въ васъ· да
бѫдетъ вамъ слоуга·
44 іже аште хоштетъ бъіти

въ васъ старѣи· да бѫдетъ вь
сѣмъ рабъ· 45 і бо снъ чскъі не
приде да послоужѧтъ емоу·

нъ послоужитъ· і дати дшѫ
своѭ ізбавленъ за многъі· коц:
46 і приджѫ въ ѥрихѫ· і исходѧ
штю емоу въ ѥрихона· і оуче
никомъ его· і народоу многоу·
снъ т'имеѡвъ· вартимеи·
слѣпъ сѣдѣаше при пѫти хлѫ
паѩ· 47 і слъішавъ ѣко ис· на
зарѣнинъ естъ· начѧтъ зъ
вати і глѧ· сне давъ· исе·
помилоуі мѧ· 48 і прѣштаа
хѫ ѥмоу мнози· да оумль
читъ· ѡнъ же із лиха вьпи
ѣаше· сне давъ помилоуі
мѧ· 49 і ставъ ис рече імъ·
възгласите і· і възъваа
хѫ слѣпьца глѭште ѥмоу
дрьзаі· въстани зоветъ
тѧ· 50 ѡнъ же ѡтъвръгъ ризъі
своѩ· въставъ приде къ

109

исви· 51 і отъвѣштавъ·
і гла емоу ис· чесомоу хо
штеши да сътворѭ тебѣ·
слѣпьць же гла емоу· рав'ви·
да прозьрѭ· 52 іс же рече емоу·
іди вѣра твоѣ спе тѧ· і абье
прозьрѣ· і по исѣ іде въ пѫ
ть· XI·1 і егда приближи сѧ къ
въ вит'аѳиѫ· і вифаниѫ· [илмъ·
къ горѣ ѥлеѡньсцѣ· посъла дъ
ва ѡтъ оученикъ своіхъ· 2 і
гла іма· ідѣта въ вьсь ѣже
естъ прѣмо вама· і абье въ
ходѧшта вь нѭ· ѡбрѧштета
жрѣбьць приклзанъ· на нѥ
мьже нѣстъ не оу никтоже
отъ чкъ вьсѣлъ· ѡтрѣш'ша і
приведѣта· 3 і аште ва
ма къто речетъ чь
то се дѣета· рьцѣта ѣко

38 vocales ъ atque ь in імьже азъ pro incertis habe Pag. 108 b in margine versus 9—10 antiquis char. cyrill. (с)лѣпьца слѣпъ appositum, quod qui scripsit ad вартимеи referri voluit

гь трѣбоуетъ· І і абье
пакы посълетъ і сѣмо· 4 Ідо
сте же і обрѣтосте жрѣбьць

привѧзанъ· при двьрехъ· вь
нѣ на распѫтні· і отрѣшаа
шете і· 5 і етери отъ стоѩшти
іхъ тоу· глаахѫ іма· чьто
дѣета отрѣшаѭшта жрѣбьць·
6 она же рѣста імъ· ѣкоже за
повѣдѣ іс· і оставишѧ ѣ·
7 і приведоста жрѣбьць къ
ісви· і възложишѧ на нь
ризы своѩ· і вьсѣде на не·
8 мнози же ризы своѩ пости
лаахѫ по пѫти· а дроузиі
вѣіе рѣзаахѫ отъ дрѣвъ· і по
стилаахѫ по пѫти· 9 і прѣ
дьходѧштеі· і въ слѣдъ
ходѧштеі· въпьѣхѫ глѭште·
осан'на бгвнъ грѧдаи въ і
мѧ гне· 10 бгсвно грѧ
дѫштее црсвие· въ і
мѧ гн оца нашего дада·
Осан'на въ вышьніихъ·
11 І вьниде въ ілмъ іс· і въ
къвь· і съглѧда вьсѧ· [цръ

110

поздѣ же сѫштю часоу· ізи
де въ вит'аниѭ· съ обѣма
на десѧте 12 въ оутрьниі· і и
шьдъшемъ імъ отъ вита
ниѩ· възлака· 13 і видѣ
смоковьницѫ іздалече·
імѫштѫ листвие· приде
аште оубо обрѧштетъ чьто
на неі· і пришьдъ къ неі·
ничьсоже не обрѣте на неи·
тъкъмо листвие· не оу бо
бѣ врѣмѧ смокъвамъ·
14 і отъвѣштавъ ис рече еі·
къ томоу отъ тебе въ вѣкъ·
никътоже плода сънѣждь·
слышаахѫ же оученици его·

15 і придошѧ пакы въ ілмъ·
і вышьдъ іс въ цръкъвь·
начѧтъ ізгонити· прода
ѭштаѩ і коупоуѭштаѩ
въ цръкъве· і дъскы тръ
жьникъ· і сѣдала продаѭ
штиіхъ голѫби· іспровръже·

---

16 і не дадѣаше никомоуже ми
мо нести· съсѫдъ сквозѣ
цръковь· 17 і оучааше глѧ і
мъ· нѣстъ ли писано· ѣко хра
мъ мої храмъ молитвѣ на
речетъ сѧ· вьсѣмъ ѩзыко
мъ· вы же сътвористе и·
врътъпъ разбоиникомъ·
18 і слышашѧ кънижьници·
і ар'хиереи· і искаахѫ како
і бѫ погоубили· боѣхѫ бо
сѧ его· ѣко вьсь народъ ди
влѣахѫ сѧ о оучениі его·
19 і ѣко поздѣ бысть· ісхо
ждааше вънъ· із града·
20 і мимо ходѧште оутро· ви
дѣшѧ смоковьницѫ оусохъ
шѫ іс корене· і въспомѣ
нѫвъ петръ гла емоу· рав'ви·
виждь смоковьница ѭже
проклѧтъ оусъше· 22 і отъвѣ
штавъ іс· гла емоу· імѣ
іте вѣрѫ бжиѭ· 23 аминь·

111

глѭ вамъ· ѣко іже аште ре
четъ горѣ сеи· двигни сѧ
і връзи сѧ въ море· і не оусѫ
мьнитъ сѧ въ срьдьци свое
мь нъ вѣрѫ емлетъ· ѣкоже
глетъ· бываетъ· бѫде
тъ емоу еже аште речетъ·
24 Сего ради глѭ вамъ· вьсѣ
елико аште молѧште сѧ про
сите· вѣроуіте· ѣко приемле
те· і бѫдетъ вамъ· 25 і егда
стоіте молѧште сѧ· отъпоу

штаіте· аште чьто імате
на кого· да і оць вашь небскъі·
отъпоустнтъ вамъ· прѣгрѣ
шениѣ ваша· 26 аште ли вы
не отъпоустите· ни оць вашь
небскъі· отъпоуститъ прѣ
грѣшены вашихъ· 27 і придо
шѧ пакы въ ілмъ· і въ цръкъ
ве сѫштю моу· придошѧ къ не
моу ар'хиереі і кънижьници·
і стар'ци· 28 і глашѧ емоу· коеѭ

областиѭ се твориши· ли къ
то ти дастъ область сиѭ·
да сице твориши· 29 ис же отъ
вѣштавъ рече імъ· въпро
шѫ і азъ вы единого сло
весе· отъвѣштаіте ми·
і рекѫ вамъ коеѭ области
ѭ се творѭ· 30 крьштение і
оаново· отъ кѫдоу бѣ· съ нбе
се ли іли отъ чкъ· отъвѣ
штаіте ми· 31 і мышлѣахѫ
къ себѣ глѭште· аште ре
чемъ съ небсе· речетъ по
чьто оубо не вѣровасте емоу·
32 аште ли речемъ отъ чкъ· боѣ
ахѫ бо сѧ людиі· вьси бо
імѣахѫ іоана ѣко пророка·
33 і отъвѣштавъше глашѧ исви
не вѣмъ· іс же отъвѣштавъ
гла імъ· ни азъ глѭ вамъ·
коеѭ областиѭ се творѭ·
XII·1 і начѧтъ імъ притъчами
глати· виноградъ чкъ насади·

112

і огради і оплотомь· і иско
па точило· і създа стлъпъ
і въдастъ і тѧжателемъ
і отиде· 2 і посъла къ тѧжа
телемъ рабъ въ врѣмѧ· да
отъ тѧжателъ приметь· отъ
плодъ винограда· 3 і имъше
і бишѧ· і посълашѧ тъштъ·

4 і пакы посъла къ нимъ дроу
гъі рабъ· і того камение
мь бивъше пробишѧ главѫ
емоу· і посълашѧ бештьстъ
на· 5 і пакы іного посъла·
і того оубишѧ· і ины мно
гы· овы бьѭште· овы
же оубьѣѭште· 6 еште же і
мѣаше единого сна· възлю
бленааго своего· посъла
і того къ нимъ послѣди глѧ
ѣко посрамлѣѭтъ сѧ сна
моего· 7 они же тѧжателе
видѣвъше и грѧдѫшть къ
себѣ рѣшѧ· ѣко сь естъ на

слѣдьникъ· придѣте оубиѣ
мъ і· і наше бѫдетъ достоѣ
ние· 8 і имъше оубишѧ и· і и
звръгошѧ и вънъ із вино
града· 9 чьто оубо сътворитъ
гь винограда· придетъ· і по
гоубитъ тѧжателѧ· і да
стъ виноградъ інѣмъ· 10 ни
ли сихъ есте кънигъ чьли·
камень егоже не врѣдоу съ
творишѧ зиждѫштеи· сь
бы въ главѫ ѫгълоу· 11 отъ
гѣ бъістъ си· і естъ дивъ
на въ очию нашею· 12 і искаа
хѫ ѩти і· і оубоѣшѧ сѧ на
рода· разоумѣшѧ бо ѣко къ ни
мъ притъчѫ рече· і оставь
ше и отидошѧ· 13 і посълашѧ
къ немоу· етеры отъ фари
сеи· і иродиѣнъ· да і бѫ о
бльстили словомь· 14 они же
пришьдъше глашѧ емоу·
оучителю· вѣмъ ѣко істинь

113

нъ еси· і не родиши ни о ко
мьже· не зьриши бо на лице
чкомъ· нъ въ істинѫ пѫ
ти бжью оучиши· рьци оубо

намъ· достоитъ ли· к҃инсъ
дати к҃есареви· ꙇли ни· да
мъ ли ꙇли не дамъ· 15 ѻнъ же
вѣд҄ы ꙇхъ лицемѣрье· ре
че ꙇмъ· чьто мѧ ѻкоушаѥте·
принесѣте ми пѣнѧзь да
виждѫ· 16 ѻни же принесо
шѧ ѥмоу· ꙇ гл҃а ꙇмъ· чиꙇ
ѥстъ ѻбразось ꙇ нап҄сание·
ѻни же рѣшѧ ѥмоу к҃есаревъ·
17 ꙇ отъвѣштавъ ис҃ рече ꙇмъ·
к҃есаревааѣ въздадите к҃е
сареви· ꙇ бж҃ьѣ бв҃и· ꙇ чю
дишѧ сѧ ѻ н҃емь· 18 ꙇ придошѧ
садоук҃еи къ н҃емоу· ꙇже
гл҃ѭтъ не быти въскрѣ
шенью· ꙇ въпрашаѥхѫ ꙇ
гл҃ѭште· 19 ѻучителю· не
моси ли нап҄са намъ· ѣко ӑ

ште комоу братръ оумьретъ
ꙇ оставитъ женѫ· ӑ чѧдъ не
ѻставитъ· да поꙇметъ бра
тръ женѫ его· ꙇ въскрѣси
тъ сѣмѧ братра своего· 20 вѣ
же седмь братрьꙗ· ꙇ прь
вꙑ поꙗ женѫ· ꙇ оумираꙗ
не ѻстави сѣмене· 21 ꙇ въ
торꙑ поꙗтъ ѭ· ꙇ оумрѣтъ·
ꙇ тъ не ѻстави сѣмене·
ꙇ третиꙇ такожде· 22 ꙇ поꙗ
шѧ ѭ седмь· ꙇ не ѻстави
шѧ сѣмене· послѣжде же
вьсѣхъ оумрѣтъ ꙇ жена·
23 въ въскрѣшенье ѥгда въ
скръснѫтъ· котороумоу ꙇ
хъ бѫдетъ жена· седмь
бо ꙇмѣшѧ ѭ женѫ· 24 ꙇ отъ
вѣштавъ ис҃ рече ꙇмъ· не
сего ли ради блѫдите·
не вѣдѫште кънигъ· ни си
лꙑ бж҃иꙗ· 25 ѥгда бо ꙇз мръ
твъꙇхъ въскръснѫтъ·

114

ни женѧтъ сѧ ни посагаѭтъ·
нъ сѫтъ ӑкꙑ аг҃ли на нб҃сьхъ·
26 ӑ о мрьтвъꙇхъ ѣко въстанѫ
тъ· нѣсте ли чьли въ кън҃и
гахъ мѡсѣовахъ· при кѫпинѣ·
како рече ѥмоу бъ҃ гл҃ѧ· ӑзъ
бъ҃ ӑвраӑмл҃ь· ꙇ бъ҃ ꙇсаӑковъ·
ꙇ бъ҃ ꙇѣковл҃ь· 27 нѣстъ бъ҃ мрь
твъꙇхъ· нъ живъꙇхъ· вꙑ
оубо много блѫдите· 28 ꙇ при
стѫпь ѥдинъ ѻтъ кънижьни
къ· слꙑшавъ ꙗ сътѧзаѭ
штѧ сѧ· видѣвъ ѣко добрѣ
ѻтъвѣшта ꙇмъ· въпроси ꙇ·
каѣ ѥстъ заповѣдь прьваѣ
вьсѣхъ· 29 ис҃ же гл҃а ѥмоу·
ѣко прьвѣꙇши заповѣдꙑ·
ѥстъ вьсѣхъ· слꙑши ꙇл҃ю·
гь҃ бъ҃ нашь гь҃ ѥдинъ ѥстъ·
30 ꙇ вьзл҃юбиши гѣ҃ ба҃ своего·
вьсѣмь сръд҄цемь твоꙇмь·
ꙇ вьсеѭ дш҃еѭ своеѭ·
ꙇ вьсѣмь оумомь твоꙇмь·

ꙇ вьсеѭ крѣпостиѭ твоеѭ·
си прьвѣꙇши вьсѣхъ за
повѣди· 31 ꙇ вътораѣ подо
бьна еи· вьзл҃юбиши по
дроуга своего ѣкꙑ самъ сѧ·
больша сеꙗ ꙇноꙗ заповѣ
ди нѣстъ· 32 ꙇ рече ѥмоу кън҃и
жьникъ· добрѣ оучител҃ю ꙇ
стинѫ рече· ѣко ѥдинъ естъ
ꙇ нѣстъ ꙇного развѣ его·
33 ꙇ еже л҃юбити ꙇ вьсѣмь
сръдьцемь· ꙇ вьсѣмь разоу
момь· ꙇ вьсеѭ дш҃еѭ· ꙇ вь
сеѭ крѣпостиѭ· ꙇ еже л҃ю
бити· ꙇскрьн҃ѣего ѣко себе·
бол҃е ѥстъ вьсѣхъ· ѡлокавъ
томатъ· ꙇ жрътвъ· 34 ис҃ же
видѣвъ ꙇ· ѣко съмꙑслъ

21 тъ an ть dubium est

но отъвѣшта· рече ѥмоу· не
далече ѥси отъ ц҃рсьѣ б҃жьѣ·
І никътоже не съмѣаше его
къ томоу въпросити· 35 І отъ
вѣштакъ и҃с глааше· оуча

115

въ цръкъве· како г҃лѭтъ
кън҃ижьници· ѣко х҃ъ с҃нъ д҃въ
ѥстъ· 36 тъ бо д҃адъ рече· д҃хо
мь ст҃ъімь· Рече г҃ь г҃ви
моемоу· сѣди о деснѫѭ
мене· дон'деже положѫ кра
гы твоѩ· подъножие нога
ма твоіма· 37 самъ оубо
д҃адъ нарицаетъ і г҃ѣ· І тъ
како ѥмоу ѥстъ с҃нъ· І мно
ѕи народи послоушаахѫ ѥ
го къ сласть· 38 І глааше і
мъ къ оучениі своѥмь·
бл҃юдѣте сѧ отъ къннжьни
къ· хотѧштиіхъ въ одежда
хъ ходити· І цѣлованиѣ
на тръжиштніхъ· І прѣжде
сѣданьѣ на сънъмиштихъ·
І прьковьзлеженьѣ на ве
черѣхъ· 40 Поѣдаѭштеі до
мы въдовиць· І непьште
ваниѥмь· далече молѧште
сѧ· сиі приімѫтъ лиш'шее

осѫжденье· 41 І сѣдъ и҃с· прѣ
мо газофилак҃иови· видѣ
въ како народъ· мештетъ мѣ
дь въ газафилак҃иѭ· І мно
зи богатиі· въмѣтаахѫ
многаѣ· 42 І пришьдъши ѥди
на въдовица оубога· въвръ
же дьвѣ леп'тѣ· ѥже ѥстъ
конъдратъ· 43 І призъвавъ
оученикы своѩ· рече імъ·
аминь г҃лѭ вамъ· ѣко въ
довица си оубогаѣ· множае
вьсѣхъ въвръже· въмѣ
таѭштиихъ въ газофоу
лик҃иѭ· 44 вси бо отъ ізбы
тъка своего въвръгошѧ·
а си отъ лишениѣ своего·
вьсе ѥлико імѣаше въвръ
же вьсе житье свое· XIII·1 І и
сходѧштю ѥмоу отъ цръкъ
ве· г҃ла емоу ѥдинъ отъ
оученикъ своіхъ· оучи
тел҃ю· виждь· каково

116

каменье· І каково зъдание·
2 і҃с же отъвѣштавъ рече ѥ
моу· видиши ли великаѣ си
зъданиѣ· не іматъ оста
ти сьде камень на камене·
іже не іматъ разорити сѧ·
3 І сѣдѧштю ѥмоу на горѣ ѥле
оньсцѣ· прѣмо ц҃ркви· въпра
шаахѫ і ѥдиного· петръ·
І ѣковъ· І оаннъ· І ан'дрѣа·
4 рьци намъ когда се бѫдетъ·
І кое бѫдетъ знаменье·
ѥгда імѫтъ сътоньчати
сѧ вьсѣ си· 5 і҃с же отъвѣ
штавъ· начѧтъ г҃лати імъ·
бл҃юдѣте сѧ· да не къто ва
съ прѣльститъ· 6 мнози
бо придѫтъ въ мое імѧ
г҃лѭште· ѣко азъ есмь·
І многы прѣльстѧтъ·
7 ѥгда же оуслышите бра
ни· І слоухы браниі· не
оужасаіте сѧ· подобаетъ

бо быти· нъ не оу коньчина·
8 въстанетъ бо ѩзыкъ· на
ѩзыка· І ц҃рсо на ц҃рсо· І
бѫдѫтъ трѫси по мѣста·

43 г҃лѭ вамъ vel вамь XIII.4 рьци lege si vis ръци, forma enim literae incerta, etiam 5 in прѣльститъ de vocali syllab. льст. dubitare licet

і бѫдѫтъ гладі і мѧте
жи· 9 начѧло болѣзньмъ си·
Блюдѣте же вы сѧ сами·
прѣдадѧтъ бо вы въ съ
нѧтиѣ· і на сънъмишти
хъ бьені бѫдете· і прѣ
дъ воеводами· і ц҃рн ста
нете мене ради· въ съвѣдѣ
тельство імъ· 10 І въ вь
сѣхъ ѩзыцѣхъ· подобае
тъ прѣжде проповѣдати сѧ
ѥваглию· 11 Єгда же водѧ
тъ і прѣдаѭште· не пьцѣ
те сѧ прѣжде чьто възгла
голете· ни пооучаіте сѧ·
нъ ѥже аште дастъ сѧ ва
мъ въ тъ часъ· то г҃лите·
не вы бо бѫдете г҃лѭ
штеи· нъ д҃хъ с҃тъі· 12 прѣда

117

стъ же братъ братра на съ
мрътъ· і оць҃ чѧдо· і въста
нѫтъ чѧда на родителѧ·
і оубиѭтъ ѩ· 13 і бѫдете
ненавидими в'сѣми іме
не моего ради· прѣтрьпѣвы
же до коньца с҃пенъ бѫдетъ·
14 Єгда же оузьрите мрьзость
запоустѣньѣ· реченѫѭ
даниломь пророкомь· сто
ѩштѫ ідеже не подобае
тъ· Чьты да разоумѣе
тъ· тъгда іже бѫдѫтъ въ і
юдеі· да бѣгаѭтъ на горы·
15 і иже на кровѣ· да не сълазѧ
тъ въ домъ· ни да вьнидетъ
вьзѧтъ чесо отъ домоу сво
его· 16 і саі на селѣ· да не въ
звратитъ сѧ вьспѧть вь
зѧти ризъ своіхъ· 17 Горе же
непраздънымъ і доѩшти

імъ въ ты дни· 18 молите
же сѧ да не бѫдетъ бѣство

ваше зимѣ· 19 Бѫдѫтъ бо дь
нье ти скрьбьни· ѣко не бы
стъ тако отъ начѧла зъданию·
ѥже създа б҃ъ до нынѣ·
і не бѫдетъ· 20 І аште не би
г҃ь прѣкратилъ дьниі· не би
была с҃пена вьсѣка плъть·
нъ ізбъраныхъ ради ѩже
ізбъра· прѣкратитъ дьни·
21 І аште къто тъгда речетъ
вамъ· сьде х҃ъ· се овьде·
не імѣте вѣры· 22 Въста
нѫтъ бо лъжиі хрьсти· і
лъжиі про(ро)ци· і дадѧтъ зна
меньѣ і чюдеса· да прѣль
стѧтъ аште възмогѫтъ і
збъраныѩ· 23 вы же блю
дѣте сѧ· Се прѣжде рѣхъ ва
мъ вьсѣ· 24 нъ въ ты дьни по
скрьби тоі· слъньце помра
читъ сѧ· і лоуна не дастъ
свѣта своего· 25 і ѕвѣзды
начьнѫтъ съ неб҃се падати·

118

і силы ѩже сѫтъ на н҃бхъ·
подвижѧтъ сѧ· 26 І тъгда оузь
рите с҃на ч҃скаего грѧдѫшта на
облацѣхъ съ силоѭ многоѭ
і славоѭ· 27 і тъгда посъле
тъ а҃гглы своѩ· і съберетъ
ізбъраныѩ своѩ· отъ че
тыръ вѣтръ· отъ кон'ца зе
млѧ· до коньца небси· 28 Отъ
смоковьницѧ же навыкнѣ
те притъчи· ѥгда оуже вѣ
твь еѩ бѫдетъ млада·
і прозѧбнетъ листвье·
вѣдите ѣко близъ естъ жѧ

13 бѫдетъ ult. lit. ъ dubia est. 22 in пророци cod. р literis проци superposuit
26 in чскаего lit. е superposita a scriptore principali. 29 близъ vel близь.

тва· 29 тако и вы егда оузь
рите си бываѭштаа·
вѣдите ѣко близъ естъ при
двьрехъ· 30 аминь гл҃ѭ вамъ·
ѣко не иматъ прѣити родось·
доидеже вьсѣ си бѫдѫтъ·
31 небо и землѣ прѣидетъ·
а моѣ словеса не прѣидѫтъ·
32 О дьни томь и о часѣ никъ

тоже не вѣстъ· ни аꙉли иже
сѫтъ на нб҃сехъ· ни с҃нъ· тъкъ
мо оц҃ь единъ· 33 Блюдѣте сѧ·
бъдите· и молите сѧ· не вѣсте
бо когда врѣмѧ бѫдетъ· 34 ѣко
же ч҃къ отходѧ· остави домъ
свои· и давъ рабомъ своимъ
власть· и комоужьдо дѣло свое·
и вратьникоу повелѣ да бъди
тъ· 35 бъдите оубо· не вѣсте
бо когда г҃ь домоу придетъ·
вечеръ ли· ли полоу ношти·
ли въ коуроглашенье· ли оутро·
36 да не пришьдъ вънезаѣпѫ
обрѧштетъ вы съпѧшта·
37 а еже вамъ гл҃ѭ· вьсѣмъ
гл҃ѭ бъдите· XIV·1 Бѣ же пасха
и опрѣснъци· по дъвою дьноу·
и искаахѫ ар'х'иереи и къни
жьници· како и льстиѭ е
имъше оубиѭтъ· 2 глаахѫ же
нъ не праздьникъ· еда како мл҃ъ
ва бѫдетъ въ людьхъ·

119

3 И сѫштю емоу въ вит'ании·
домоу симона прокаженааго· [въ
възлежѧштю емоу· приде жена·
имѫшти алавѣстръ хризмы·
нар'дьны пистик҃ии драгы·
и съкроушьши алавѣстръ· вь
зли҃ѣ емоу на главѫ· 4 бѣахѫ
же етерии негодоуѭште· вь
себѣ· и гл҃ѭште· вь чемь
гыбѣль си хризмъная бы҃с·
5 можааше бо си хризма прода
на быти· вѧште трии сътъ
пѣнѧзь· и дати сѧ ништии
мъ· и прѣштаахѫ еи· 6 ис҃ же
рече оставѣте еѩ· по чьто ѭ
троуждаете· добро бо дѣло
съдѣла о мнѣ· 7 Вьсегда бо
ништѧѩ имате съ собоѭ·
и егда хоштете· можете до
бро творити имъ· а мене
не вьсегда имате· 8 и еже
имѣ си сътвори· варила е
стъ похризмити тѣло мое

на погребение· 9 амин' гл҃ѭ
вамъ· идеже колижьдо про
повѣдано бѫдетъ еваꙉлие се
въ вьсемь мирѣ· и еже сътво
ри си· гл҃ано бѫдетъ въ пт҃ь еѩ·
10 И июда искариотьскы· единъ
отъ обою на десѧте· иде къ
архиереомъ· да и прѣдастъ
имъ· 11 они же слышавъше·
въздрадовашѧ сѧ· и обѣшта
шѧ сѧ емоу сьребрьникы да
ти· и искааше како и въ подо
бьно врѣмѧ прѣдастъ·
12 И въ прьвы д'нь опрѣснъкъ·
егда пасхѫ жьрѣахѫ· гла
шѧ емоу оученици свои· къ
де хоштеши· шьдъше оугото
ваемъ ти да ѣси пасха· 13 И по
съла дъва отъ оученикъ сво
ихъ· и гл҃а има· идѣта
въ градъ· и сърѧштетъ
вы ч҃къ· въ сѫдольницѣ
водѫ неса· по немь идѣта·

120

14 И идеже аште вънидетъ·
рьцѣта гноу домоу· оучитель

XIV.3 in прокаженааго alterum a supra v. scr.; forma lit. ъ in хризмы, алавѣстръ v. 6 et 13 in посъла incerta

г҃летъ· къде ѥстъ обитѣль·
ідеже пасхѫ съ оученикꙑ
моіми сънѣмь· 15 і тъ вамъ
покажетъ горьницѫ вꙑсо
кѫ· постьланѫ готовѫ·
тоу оуготоваіта намъ· 16 і и
зидосте оученика· і придо
сте въ градъ· і обрѣтосте
ѣкоже рече іма· і оугото
васте пасхѫ· 17 і вечероу
бꙑвъшю· приде съ обѣма
на десѧте· 18 і вьзлежѧште
мъ імъ і ѣдѫштемъ· рече
і҃с· аминь г҃лѭ вамъ· ѣко
ѥдинъ отъ васъ прѣдастъ
мѧ· ѣдꙑ съ мноѭ· 19 Они же
начѧшѧ скръбѣти і г҃лати
ѥмоу· ѥдинъ по ѥдиномоу·
ѥда азъ· і дроугꙑ ѥда азъ·
20 Онъ же отъвѣштавъ рече і
мъ· ѥдинъ отъ обою на десѧте·

омочꙑ съ мъноѭ въ солило
21 с҃нъ же ч҃скꙑі ідетъ ѣкоже ѥ
стъ псано о немь· Горе же
ч҃коу томоу· імьже с҃нъ ч҃скꙑ
прѣдаетъ сѧ· добрѣе ѥмоу би
бꙑло· аште не би родилъ
сѧ ч҃къ тъ· 22 і ѣдѫштемъ і
мъ· приімъ і҃с хлѣбъ· і хва
лѫ въздавъ· благословешть
прѣломи· і дастъ імъ· і ре
че приімѣте се ѥстъ тѣло
мое· 23 і приімъ чашѫ хва
лѫ въздавъ· дастъ імъ·
і пишѧ отъ неѩ вси· 24 і рече
імъ се ѥстъ кръвь моѣ· нова
го завѣта· пролиꙗемаѣ
за мъногꙑ· 25 Аминь· г҃лѭ
вамъ· ѣко оуже не імамь
пити отъ плода лозънаего·
до того дьне· ѥгда пьѭ і но
вѫ ц҃рсьи б҃жіи· 26 і въспѣвъ

ше ізидѫ· въ горѫ ѥлеонь
скѫѭ· 27 і г҃ла імъ і҃с· ѣко

121

вьси съблазните сѧ о мнѣ·
въ сьѭ ноштъ· Писано бо ѥстъ·
поражѫ пастꙑрѣ· і овьцѧ
разбѣгнѫтъ сѧ· 28 нъ по томь
ѥгда въскръснѫ· варѭ вꙑ
въ галилеі· 29 Петръ же рече
ѥмоу· і аште і вьси събла
знѧтъ сѧ нъ не азъ· 39 і г҃ла ѥмоу
і҃с· аминь г҃лѭ ти· ѣко тꙑ
дьньсь въ сиѭ ноштъ· прѣ
жде даже вътори цеѭ· коу
ръ не възгласитъ· три кра
тꙑ отъвръжеши сѧ мене·
31 Петръ же із лиха г҃лаше
паче· аште ми сѧ лоучитъ
оумрѣти съ тобоѭ· не отъ
врьгѫ сѧ тебе· такожде і
вси г҃лаахѫ· 32 і придошѧ
вь вьсь гефсимани· і г҃ла
оученикомъ своімъ· сѧ
дѣте сьде· доньдеже шьдъ
помолѭ сѧ· 33 і поѩтъ·
петра· і ѣкова· і иоан'на·

съ собоѭ· і начѧтъ оужаса
ти сѧ і тѫжити· 34 і г҃ла імъ·
прискръбьна ѥстъ д҃ша моѣ
до съмръти· пождѣте сь
де і бьдите· 35 і прѣшьдъ
мало паде на земли· і мо
лѣаше сѧ· да аште възмо
жьно ѥстъ· мимо іти отъ
него ч҃съ· 36 і г҃ла авва оч҃е·
вьсѣ възможьна тебѣ сѫ
тъ· мимо нести чашѫ сь
ѭ отъ мене· нъ не ѣко азъ
хоштѫ· нъ ѥже тꙑ· 37 і при
де і обрѣте ѩ съпѧштѧ·
і г҃ла петрови· симоне съ

19 азъ quod secundo loco legitur vocalem ъ non satis accurate express. habet

пиши ли· не възможе ѥди
ного часа побъдѣти· 38 Бъди
те ꙇ молите сѧ· да не вьни
дете въ напасть· дхъ бо
бъдръ а плъть немоштьна·
39 ꙇ пакы шьдъ· помоли сѧ
тожде слово рекъ· 40 ꙇ въз
вратить сѧ· обрѣте ѩ па

122

кы съпѧштѧ· бѣашете бо
ꙇмъ очи тѧготьнѣ· ꙇ не оу
мѣахѫ чьто бишѧ отъвѣ
штали ѥмоу· 41 ꙇ приде тре
тиціѭ· ꙇ гла ꙇмъ· съ
пите прочее почиваꙇте·
приспѣ коньчина· приде
часъ· се прѣдаетъ сѧ снъ
чскъі· въ рѫцѣ грѣшьни
комъ· 42 въстанѣте ꙇдѣ
мъ· се прѣдаѩі мѧ при
ближи сѧ· 43 ꙇ абье ѥште ѥ
моу глѭштю· приде ꙇю
да ꙇскарнотьскъі· ѥди
нъ отъ обою на десѧте· ꙇ съ
нимь народи съ орѫжиі·
ꙇ дрькол'ми· отъ арх'нѣр'ки·
ꙇ кънижьникъ·
ꙇ стар'ць· 44 Дастъ
же прѣдаѩі его
знаменье ꙇмъ глѧ· ѥго
же аште лобъжѫ ꙇмѣ
те и то ѥстъ· ꙇ ведѣте ı

съхраньно· 45 ꙇ пришьдъ абье
пристѫпь къ немоу глѧ·
равви равви· ꙇ облобъі
за ı· 46 Они же възложишѧ
рѫцѣ на нь ꙇ ѩшѧ ı· 47 ѥдинъ
же отъ стоѩштіихъ· ꙇ
звлькъ ножь· оудари ра
ба арх'нѣреова· ꙇ оурѣза

емоу оухо· 48 ꙇ отъвѣштавъ
ıс рече ꙇмъ· ѣко на разбо
ꙇника ли ꙇзидосте· съ
орѫжьıми ꙇ дрьколми·
ѩти мене· 49 по вся дьни
бѣхъ въ васъ· оучѧ въ црькъ
ве ꙇ не ѩсте мене· Нъ да сѧ
бѫдѫтъ сѧ кънигъі· 50 ꙇ оста
вьше ı бѣжашѧ· 51 ꙇ единъ ѥте
ръ юноша по немь ꙇде·
одѣнъ въ понѣвицѭ нагъ·
ꙇ ѩшѧ ꙇ юношѫ· 52 онъ же
оставь понѣвицѫ· нагъ бѣ
жа отъ нихъ· 53 ꙇ ведошѧ іса къ
архнѣреоу каіфѣ· ꙇ сънидѫ

123

сѧ къ немоу вси архнѣреі· ꙇ ста
рьци· ꙇ кънижьници· 54 ꙇ петръ
ꙇдѣаше ꙇздалече вь слѣдъ
его· до вънѫтрь въ дворъ архи
ѥреовъ· ꙇ бѣ сѣдѧ съ слоуга
ми· ꙇ грѣѩ сѧ при свѣшти·
55 Арх'нѣреі же ꙇ вьсь сънь мъ·
ꙇскаахѫ на іса· съвѣдѣте
льства да ı оубьѭтъ· ꙇ не
обрѣтаахѫ· 56 мнози бо лъжи
съвѣдѣтельствоваахѫ на
нь· ꙇ не бѣахѫ равъна съвѣ
дѣтельствьѣ· 57 ꙇ етери въ
ставъше· лъжѫ съвѣдѣте
льствоваахѫ на нь глѭште·
58 ѣко мъі слъішахомъ ı глѭ
шть· ѣко азъ разорѭ црькъ
вь сиѭ рѫкотворенѫѭ·
ꙇ трьми дьнъі· ꙇно нерѫко
творенѫ съзиждѫ· 59 тако же
не бѣ равъно съвѣдѣтель
ство ꙇхъ. 60 ꙇ ставъ ар'хнѣреи
по срѣдѣ· въпроси іса глѧ·

не отъвѣштаваѥши ли ничьсо

47 in извлькъ vocalis ь syllabae вль. dubia, haud scio an sit влъкъ; 52 in отъ, 53 in кънижь, 54 in слѣдъ, архиереовъ, 55 in съвѣдѣт., 56 in равъна, 57 in въставъше utrum lit. ъ sit an ь dubitare licet.

же· чьто сиі на тѧ съвѣдѣтелѥ
ствоуѭтъ· 61 і҃с же мльчаaше
і ничьсоже не отъвѣштава
aше· Пакꙑ архиѥреі въпро
си і· гл҃ѧ ѥмоу· тꙑ ли еси х҃ъ
с҃нъ бл҃гвенаaго· 62 і҃с же рече
азъ ѥсмь· І оузьрите с҃нa
ч҃скаго· о деснѫѭ сѣдѧшта
силꙑ· і грѧдѫшта· съ обла
кꙑ небескꙑими· 63 Архиѥреі же
растръзакъ ризꙑ своѩ гл҃а·
чьто еште трѣбоуемъ съвѣдѣ
телѥства· 64 слꙑшасте вла
свимиѭ· чьто вамъ сѧ а
влѣетъ· Ѡни же вси осѫ
дишѧ і· повиньноу бꙑти
съмръти· 65 і начѧшѧ ѥтерии
плѥвати на нь· і прикрꙑва
ти лице его· і мѫчити і·
і гл҃ати ѥмоу· прорьци намъ
х҃е къто ѥстъ оударивꙑ тѧ·
і слоугꙑ бьѭште і за ла

124

нитѫ· приѩшѧ і· 66 І сѫштю
петрови низоу на дворѣ·
приде ѥдина отъ рабꙑнь а
рхиѥреовъ· 67 і видѣвъши пе
тра грѣѭшта сѧ· възьрѣвъ
ши на нь гл҃а· І тꙑ съ наза
рѣаниномь ісмь бѣ· 68 Онъ же
отъвръже сѧ гл҃ѧ не оумѣѭ ни
съвѣмь· чьто тꙑ гл҃еши·
і изиде вънѣ на прѣдъдворие·
і коуръ въспѣтъ· 69 і видѣвъ
ши і пакꙑ ина рабꙑни· начѧ
тъ гл҃ати къ стоѩштиимъ·
ѣко сь отъ нихъ ѥстъ· 70 онъ
же пакꙑ отъмѣтаaше сѧ·
і не по мъногоу пакꙑ стоѩ
штеі· гл҃аахѫ петрови·
въ истинѫ отъ нихъ ѥси·
ибо галилеанинъ еси· і бе
сѣда твоѣ подобитъ ти сѧ·
71 Ѡнъ же начѧтъ ротити сѧ
і клѧти сѧ· ѣко не вѣмь ч҃ка
сего· ѥже гл҃ете· (і въторицеѭ)

і въторицеѭ коуръ въспѣтъ·
і помѣнѫ петръ гл҃ъ· ѣкоже
рече ѥмоу і҃с· прѣжде даже
коуръ не възгласитъ· дъва
кратꙑ отъвръжеши сѧ мене
три кратꙑ· і начьнъ пла
каше сѧ· XV·1 І абье на оутрьѣ·
съвѣтъ створишѧ архиѥреі·
съ старьци і кънижьникꙑ·
і вьсь сънъмъ· съвѧзавъ
ше і҃са ведошѧ· і прѣдашѧ і
пилатови· 2 І въпроси і пи
латъ· тꙑ ли еси ц҃рь июде
искъ· онъ же отъвѣштавъ
рече ѥмоу· тꙑ гл҃еши·
3 і гл҃аахѫ на нь архиѥреі мно
го· онъ же ничьсоже не отъ
вѣштаваaше· 4 Пилатъ же
пакꙑ въпрашаaше і гл҃ѧ·
не отъвѣштаваеши ли ни
чьсоже· виждь колико на
тѧ съвѣдѣтелѥствоуѭтъ·
5 і҃с же къ немоу ничьсоже

125

не отъвѣшта· ѣко дивити сѧ
пилатови· 6 На вьсѣкъ же пра
здьникъ· отъпоуштаaше і
мъ· ѥдиного съвѧзьнѣ ѥго
же прошаахѫ· 7 Бѣ же нарица
емъі вараавва· съ своими
ковьникꙑ съвѧзанъ· иже
въ горѣ оубиіства створи
шѧ· 8 і възъпивъ народъ·
начѧ просити· ѣкоже творѣ
аше имъ· 9 Пилатъ же отъвѣ

68 вънѣ supra vers. scr. 70 fortasse галилеанинъ 71 quae uncis inclusi erasa sunt sed vestigia apparent XV.7 in нарицаемꙑ forma literarum ъ et ı minus distincte exarata ; itidem in съвяз. ъ cum ь confundi potest

шта імъ гл҃ѧ· хоштете ли да
отъпоуштѫ вамъ цр҃ѣ іюде
іска· 10 вѣдѣаше бо ѣко зави
сти ради прѣдашѧ і ар҄хиереі·
11 ар҄хиереі же помалѫшѧ на
родоу· да паче варавѫ отъ
поуститъ імъ· 12 Пилатъ
же отъвѣштавъ· пакꙑ рече
чьто оубо хоштете сътворѭ·
егоже глете цр҃ѣ іюдеіска·
13 они же паче възъпишѧ про
пьні и· 14 пилатъ же гла імъ·

————

чьто оубо сътвори зъло· они
же лише възъпишѧ пропь
ни і· 15 Пилатъ же хотѧ наро
доу похоть сътворити· поу
сти імъ варавѫ· і прѣда
стъ иса тепъ· да і распъ
нѫтъ· 16 Воіни же ведошѧ і
вънѫтрь на дворъ· еже естъ
прѣторъ· і призъвашѧ вь
сѫ спирѫ· 17 і облѣшѧ і въ
прапрѫдѫ· і възложишѧ
на нь· съплетъше· трьно
въ вѣньць· 18 і начѧсѧ цѣло
вати і· радоуі сѧ црю іюдѣ
іскъ· 19 і біѣахѫ трьстьѭ
по главѣ· і плькаахѫ на
нь· і прѣгꙑбаѭште ко
лѣна· покланѣахѫ емоу·
20 і егда поржгашѧ сѧ емоу·
съвлѣшѧ съ него прапрѫдѫ·
і облѣшѧ и вь ризꙑ своѩ·
і изведошѧ і да і пропьнѫ
тъ· 21 і задѣшѧ мимо ходѧ

126

штю· етероу симоноу· кѵрѣ
ниноу грѧдѫштю съ села·
оцю алек҄сан҄дровоу· і р(оу)фо
воу· да възьметъ крьстъ
его· 22 і приведошѧ і на мѣ
сто голъгота· еже естъ съ
казаемо краниево мѣсто·
23 і даахѫ емоу· пити оцьтъ
но вино· онъ же не приѩтъ·
24 і пропьнъше і· раздѣль
ше ризꙑ его меташѧ жрѣ
біѩ о нѧ· къто чьто възь
метъ· 25 Бѣ же година трь
тьѣ· і пропѧшѧ і· 26 і бѣ нас҄па
ние винꙑ его нап҄сано· црь
іюдеіскъ· 27 і съ нимь ра
спѧшѧ два разбоіника·
единого о деснѫѭ· а дроу
гааго о шюѭ его· 28 і събꙑ
стъ сѧ п҄саное еже глетъ·
і съ беззаконьникома причь
тенъ бꙑ· 29 і мимо ходѧштеи
хоулѣахѫ і· покꙑваѭ

————

ште главами своіми· і глѭ
ште оув҄ва· разарѣѩі црькъ
ве і трьми дьньми съзидаѩ
30 съпси сѧ самъ· і сънiди съ
креста· 31 Такожде і архиерѣі
рѫгаахѫ сѧ· съ кънижьникꙑ·
дроугъ дроугоу глаахѫ· інꙑ
спе· али себе не можетъ съ
пасти· 32 хс҃ъ црь ілевъ· да съни
детъ нꙑнѣ съ креста· да ви
димъ і вѣрѫ імемъ· коц:-
і пропѧтаѣ съ нимь· поноша
аше емоу· 33 Бꙑвъши же
годинѣ шестѣі· тьма бꙑ
по вьсеі земли· до девѧ
тꙑѩ годинꙑ· 34 і въ девѧ
тѫѭ же годинѫ възъпи іс
гласомь велиемь глѧ·
елоі елоі· лима завахъ
тани· еже естъ съказае
мо· бже моі· бже моі въ
скѫѭ мѧ остави· 35 і ете
рии отъ стоѩштиіхъ·

In parte marginis pag. 125b quae proxime a versibus 6—9 abest antiquis char. glag. haec addita: въ (о)н(о) врѣма воіни вѣса иса на дворъ каіафинъ еже ест. 34 възъп. aut възъпи.

127

слышавъше глаа҆хѫ· ви
ждь· і҆лиѭ глашаетъ·
36 Текъ же е҆динъ· і҆ исплънь гѫ
бѫ оцьта· вьзньзъ на трь
сть· напаѣа҆ше і гла҃· не дѣ
і҆те да видимъ· а҆ште при
детъ і҆лиѣ· сънѧтъ е҆го·
37 Ис҃ же поуштъ гласъ велы·
і҆здъше· 38 і҆ опона цр҃къвьнаа҆
раздъра сѧ на дъвое· съ въ
ше до ниже· 39 Видѣвъ же съ
тьникъ стоꙗі прѣмо е҆моу·
ѣко тако възъпивъ і҆здъше
рече· Въ істинѫ чк҃ъ сь·
сн҃ъ бжі҃ бѣ· 40 Бѣа҆хѫ же
жены і҆здалече зьрѧштѧ
вь н҆ихъ же бѣ мариѣ магда
лыни· і҆ мариѣ і҆ѣкова
малаа҆го· і҆ мати і҆ѡ҆сиова·
і҆ саломи· 41 ꙗже е҆гда бѣ въ
галилеі· по н҆емь хождаа҆
хѫ і҆ слоужаа҆хѫ емоу·
і҆ иныи многы· въшьдъ

шѧꙗ съ н҆имь къ ер҃лмъ·
42 зач· І҆ юже поздѣ бывъшю·
бѣ параск҆евьѣи'і· еже е҆стъ [по н҆еже
къ сѫботѣ· 43 приде і҆осифъ
ѡ҆тъ а҆римат'еꙗ· благоѡ҆бра
зьнъ съвѣтьникъ· і҆же і҆
тъ бѣ чаꙗ цр҃сиѣ бжі҃ѣ· і҆ дръ
знѫвъ вьниде къ пилатоу·
і҆ проси тѣла ісва· 44 пилатъ
же диві сѧ· а҆ште оуже оу
мрѣтъ· і҆ призъвавъ съ
тьника· въпроси і а҆ште
оумрѣтъ· 45 і оувѣдѣвъ ѡ҆тъ
к҆енътоурионa· дастъ тѣ
ло і҆осифови· 46 І҆ коупль
пон҆ѣвицѫ· і҆ сънь мъ ѡ҆би

тъ і въ пон҆ѣвицѫ· і҆ въло
жи і въ гробъ· і҆же бѣ і҆сѣ
ченъ въ камене· і҆ привa
ли камень на дврьи гроба·
47 Мариѣ же магдал'ын҆и·
і҆ мариѣ і҆осиѡ҆ва· зьрѣа҆
шете къде і полагаа҆хѫ· коц҃.

128

XVI·1 І҆ минѫвъши сѫботѣ· мариѣ
магдалын҆и· і҆ мариѣ і҆
ѣковлѣ· і҆ салъми· коупи
шѧ а҆роматы· да пришь
дъшѧ помажѫтъ і· 2 І҆ ѕѣло
за оутра· въ е҆динѫ сѫбо
тъ· придошѧ на гробъ въси
ѣвъшю слъньцю· 3 і҆ глаа҆
хѫ къ себѣ· къто ѡ҆тъвали
тъ намъ камень· отъ дві
ріи гроба· 4 і҆ възьрѣвъшѧ
видѣшѧ· ѣко ѡ҆тъвален҆ъ
бѣ камень· бѣ бо веліи
ѕѣло· 5 і҆ вьлѣзъшѧ въ гробъ·
видѣшѧ юношѫ сѣдѧшть·
ѡ҆ деснѫѭ· ѡ҆дѣнъ въ ѡ҆де
ждѫ бѣлѫ· і҆ оужасѫ сѧ·
6 Ѡнъ же рече і҆мъ· не оужаса
і҆те сѧ· і҆са іштете наза
р҆ѣнина пропѧтаего· въста·
нѣстъ сьде· се мѣсто і҆де
же бѣ положенъ· 7 нъ і҆дѣта
і҆ рьцѣта оученикомъ его·

і҆ петрови· ѣко варѣетъ вы
въ галилеі· і҆ тоу і види
те· ѣкоже рече вамъ· 8 і҆ ишь
дъшѧ бѣжашѧ ѡ҆тъ гроба·
І҆мѣа҆ше же ѩ трепетъ і҆ оу
жасъ· і҆ никомоуже ничь
соже не рѣшѧ· боѣхѫ бо сѧ· ·:·коц҃:·
9 Въскръсъ же за оутра· въ пръ

Pag. 127 b v. 1 нимь an нимъ discerni nequit. In capite huius pag. glag. char. prima manus haec scripsit зач· въ··приде іосифъ отъ ариматеꙗ Pag. 128 a in margine ad versum 4—5 cyrill. char. antiquo haec addita: корицѧ и б···сѣкь вон···, quibus verbis glossator aliquisароматы interpretari voluit

въі сѫботѣ· ꙗ̆ви сѧ прѣ
жде марии магдалꙑни̑·
і̑ж неѩ же і̑згъна ·ж҃· бѣсъ·
10 о̆на же шьдъши възвѣсти·
бꙑвъшиимъ съ ни̑мь·
плачѫштемъ сѧ і̑ рꙑда
ѭштемъ· 11 о̆ни же слꙑша
въше ѣко живъ є̆стъ· і̑ ви
дѣнъ бꙑ̑ еѭ· не ѩшѧ вѣрꙑ
12 по сихъ же двѣма о̆тъ ни̑
хъ грѧдѫштема на село·
ꙗ̆ви сѧ і̑нѣмь о̆бразомь
і̑дѫштема на село· 13 і̑ та шь
дъша възвѣстисте· про
чиимъ· ни тѣма же вѣрꙑ
reliqua desunt

Pag. 128 b v. 19 verba на село quae hoc loco superflua sunt, scriba punctis praefixis ut delerentur notavit.

EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM.

129

ГЛАВЪІ ЄВАГЛИѢ ЄЖЕ ОТ ЛОУКЪІ :-

Ѡ наспанін : ÷
Ѡ стрѣгѫштихъ пастоусѣхъ : ÷
Ѡ сѵмеѡнѣ·
Ѡ аннѣ пророчици : ÷
Ѡ бывъшиимь глѣ къ ꙇоаноу : ÷
Ѡ въпрошшихъ ꙇоан'на : ÷
Ѡ ꙇскоушениі спсителевѣ : ÷
Ѡ ꙇмѫштиимь дхъ бѣсьнъ : ÷
Ѡ тьшти петровѣ : ÷
Ѡ ꙇцѣлѣвъшихъ отъ разли
чьнъ недѫгъ : ÷
Ѡ ловитвѣ рыбъ : ÷
Ѡ прокаженѣмь : ÷
Ѡ ослабленѣемь : ÷
Ѡ левꙇиі мытари : ÷
Ѡ ꙇмѫштиимь соухѫ рѫкѫ : ÷
Ѡ ꙇзбъраниі апо̊лъ : ÷
Ѡ блаженъꙇхъ : ÷

Ѡ сътьницѣ : ÷
Ѡ сынѣ вьдовица : ÷
Ѡ посъланъꙇхъ отъ ꙇоана : ÷
Ѡ помазавъшиі гѣ миромь : ÷
Ѡ притъчи сѣѭштааго : ÷
Ѡ запрѣштениіи вѣтра ꙇ морѣ : ÷
Ѡ легеонѣ : ÷
Ѡ дъштери сѵнагоговѣ : ÷
Ѡ кръвоточивѣи : ÷
Ѡ посъланиі обѣма на десате : ÷
Ѡ пѧти хлѣбъ : ÷
Ѡ гни въпрошениі : ÷
Ѡ прѣображениі исхвѣ·
Ѡ бѣсъноуѭштиимь сѧ на но
вꙑ мцѧ·
Ѡ помышлѣѭштихъ къто бо
лꙑ естъ : ÷
Ѡ неповелѣнѣмь послѣдовати : ÷
Ѡ авлениі седми десѧтъ : ÷
Ѡ въпрошшимь законницѣ : ÷
Ѡ въпадъшиимь въ разбоꙇ
никꙑ·
Ѡ мариі ꙇ мар'тѣ : ÷

130

Ѡ молитвѣ : ÷
Ѡ ꙇмѫштиимь бѣсъ нѣмъ : ÷
Ѡ възъпивъшиі гласомь отъ
народа · ÷
Ѡ просѧштꙇхъ знаменьѣ : ÷
Ѡ фарисѣі оубѣждьшимъ иса : ÷
Ѡ каиниі законникъ : ÷
Ѡ квасѣ фарисѣꙇсцѣ : ÷
Ѡ хотѧштиимь раздѣлити ꙇ
мѣнье : ÷
Ѡ богатѣмь ѥмоуже оугобьзи
сѧ нива : ÷

In ıцѣлѣвъшıхъ scriba posteriori literae ı uncum suffixit ı̯.

Ѡ галилѣіхъ іже бѣахѫ въ
силоуамѣ :÷
Ѡ імѫшті дхъ недѫжьнъ :÷
Ѡ притъчахъ :÷
Ѡ въпрошшимь аште мало спа
емъіхъ :÷
Ѡ рекъшиіхъ ісви ірода ради :÷
Ѡ водънотрѫдовитѣмь :÷
Ѡ не любити въпрьвьзлѣгании :÷
Ѡ зъванъіхъ на вечерѭ :÷
Ѡ стлъпѣ притъча :÷

Ѡ сътѣ овьць притъча :÷
Ѡ ошьдъшиимь в'ь странѫ далече :
Ѡ приставьницѣ неправьдьнѣ
емь :÷
Ѡ богатѣмь і лазари :÷
Ѡ десѧти прокаженъ :÷
Ѡ сѫдиі неправдьнѣмь :÷
Ѡ фарисѣі и мытари :÷
Ѡ в'ъпрошьшимь богатѣ :÷
Ѡ слѣпѣемь :÷
Ѡ закьхеі :÷
Ѡ ошьдъшимь приꙗти цсрьве :÷
Ѡ приимъшіихъ і мънасъ :÷
Ѡ жрѣбѧти :÷
Ѡ въпрошьшихъ гѣ архиереіхъ
і кънижьницѣхъ :÷
Ѡ виноградѣ :÷
Ѡ лъжѫштіихъ к̑инъса ради :÷
Ѡ садоукеіхъ :÷
Ѡ въпрошении гни къ фарисе
омъ :÷
Ѡ давъшиі оба пѣнѧза :÷
Ѡ к̑ин'сѣ :÷

131

ЄѴАЂЄЛИЄ ѠТЪ ЛОУКЫ :

І·1 По неже оубо· мнози начѧшѧ·
чинити повѣсть· о ізвѣ
стънъіхъ въ насъ вештехъ·
2 ѣкоже прѣдашѧ нам'ь· бывъ
шеі іскони самовидьци·
і слоугы словеси· 3 ізво
ли сѧ і мьнѣ хождьшю· і
с прьва по всѣхъ· въ істи
нѫ по рѧдоу· псати тебѣ·
славьнъі т'еофиле· 4 да ра
зоумѣеши· о нихъжe наоу
чилъ сѧ еси словесехъ·
оутврьжденье· 5 быстъ
въ дьни ірода црѣ· іюдеіска·

іереі етер'ь іменемь захариѣ·
отъ дьнев'ьнъіѧ чрѣды ави
анѧ· і жена его отъ дъштеръ а
ронь· іма еі· елисаветь·
6 Бѣашете же оба правьдьна
прѣдъ бмь· ходѧшта въ запо
вѣдьхъ всѣхъ· і оправъда
ниіхъ гніхъ· бес порока·
7 і не бѣ іма чѧда· по неже бѣ
елисаветь неплодъі· і оба
заматорѣвъша въ дьнехъ
своіхъ бѣашете· 8 б'ыстъ же
слоужѧштю моу· въ чиноу чрѣ
ды своеѩ прѣдъ бмь· 9 по о
бычаю ерѣіскоумоу· ключи
сѧ емоу покадити· вьшьдъ
шю въ цр'ковь гнѭ· 10 і вьсе
множьство людиі бѣ· мо
литвѫ дѣѩ· вьнѣ въ годъ
тьмиѣна· 11 ави же сѧ емоу
аћлъ гнь· стоѩ о деснѫѭ о
л'тарѣ кадильнааго· 12 і съмѧ
те сѧ захариѣ видѣвъ· і стра

132

хъ нападе на нь· 13 рече же къ не
моу аћлъ гнь· не боі сѧ захариѣ·
за не оуслышана бъістъ
молитва твоѣ· і жена твоѣ

Ad I.3 in margine paginae cyr. lit. haec glossa legitur: начальнъіи дръжавьни·· 5 ереі supra і етеръ scriptum; ad verba дьневъныѩ чрѣды glossa in margine cyr. lit. scripta pertinet перемі авиана, vocabulo перемі glossator graecum *ἐφημερίας* interpretari voluit

ѥлисавьть· родитъ снъ тебѣ·
і наречеши імѧ ѥмоу іоан'нъ·
14 і бѫдетъ тебѣ радость і
веселье· і мноѕи о рождь
ствѣ его въздрадоуѭтъ сѧ·
15 бѫдетъ бо велиі прѣдъ бмь·
і вина і творена кваса· не іма
тъ пити· і дха ста іспл
нитъ сѧ· ѥште же і чрѣва мре
своеѩ· 16 і многы сновъ
ілевъ· обратитъ къ гю бг іхъ·
17 і тъ прѣдьідетъ прѣдь ни
мь· духомь і силоѭ ілиіноѭ·
обратити срдьца оцмъ на чѧ
да· і противъныѩ· въ мѫ
дрость правьдьнъıхъ· оуго
товати гви люди съвръше
ны· 18 і рече захариѣ къ аѣлоу·
по чьсомоу разоумѣѭ се·

Азъ бо есмь старъ· і жена моѣ
заматорѣвъши въ дьньхъ сво
іхъ· 19 і отъвѣштавъ аѣлъ рече
емоу· азъ есмь гавриілъ·
прѣстоѩі прѣдъ бмь· і пос
лан'ъ ѥсмь глати тебѣ· і бла
говѣститі тебѣ се· 20 і се бѫ
деши мльчѧ· до негоже дьне
бѫдетъ се· за не не вѣрова·
словесемъ моімъ· ѣже съ
бѫдѫтъ сѧ вь врѣмѧ своѩ·
21 і бѣшѧ людье жидѫште за
хариѩ· і чюждаахѫ сѧ ѥже
мѫждааше въ цркъве· 22 і тъ
бѣ помаваѩ імъ· і прѣбы
вааше нѣмъ· 23 і бъıстъ
ѣко іспльнишѧ сѧ дьнье·
слоужьбы его· іде въ до
мъ свої· 24 по сихъ же дьньхъ·
зачѧтъ ѥлисавьть жена
ѥго· і таѣше пѧть мць глѭ
шти· 25 ѣко тако сътвори мнѣ
гь· въ дьни вь нѧже призьрѣ·

133

отъѩти поношенье мое отъ
чкъ· 26 Вь шестꙑ же мць·
посъланъ бы аѣлъ гавьриі
лъ· отъ ба· въ градъ галиле
іскъ· ѥмоуже імѧ назаретъ·
27 къ дѣвѣ обрѫченѣ мѫжеви·
ѥмоуже імѧ іосифъ· отъ
домоу дава· імѧ дѣвѣ мариѣ·
28 і въшьдъ къ неі аѣлъ рече·
радоуі сѧ благодѣтънаѣ гь
съ тобоѭ· благсвена ты
въ женахъ· 29 Она же сл'ыша
въши съмѧте сѧ о словеси
ѥго· і помышлѣаше вь се
бѣ· како се бѫдетъ цѣлова
ньѥ· 30 і рече ѥі аѣлъ· не бої
сѧ марие· обрѣте бо благо
дѣть отъ ба· 31 і се зачьне
ши вь чрѣвѣ· і родиши снъ·
і наречеши імѧ ѥмоу ис·
32 сь бѫдетъ велиі· і снъ
въıшьнѣаго наречетъ сѧ·
і дастъ емоу гь бъ· прѣсто

лъ дада оца его· 33 і въцритъ сѧ
въ домоу· іѣковлѣ· въ вѣкы·
і црствоу его не бѫдетъ ко
ньца· 34 Рече же мариѣ къ аѣлоу·
како бѫдетъ се· іжде мѫ
жа не знаѭ· 35 і отъвѣшта
въ аѣлъ рече еі· дхъ стъı
наідетъ на тѧ· і сила вы
шьнѣаго осѣнитъ тѧ· тѣмь
же і еже родитъ сѧ· сто наре
четъ сѧ снъ бжіи· 36 і се ѥли

15 in кваса lit. ва supra кса positae, in margine cyr. lit. glossa addita е сикера 17 оцмъ an оцмь dubium 19 прѣдъ an прѣдь dub. 20 quae post мльчѧ omissa sunt cyrill. emendator supra versum addidit: и не могꙑ проглати, item 22 in margine haec: ишьдъ же не можаше глати к нимъ и разоумѣшѧ ѣко видѣние видѣ въ цркви 24 ad таѣше supr. v. cyr. сѧ add. 29 vocabulo како cyr. emend. во superposuit, lege каково 35 наречетъ fort. cum ь.

савьть· ѫжика твоѣ· і та
зачьнетъ въ старость
своѭ· і сь м҃ць шестъı
естъ еі· нарицаемѣі непло
дъви· 37 ѣко не ізнеможе
тъ ѡтъ б҃а вьсѣкъ г҃лъ· 38 рече
же марьѣ· се раба г҃нѣ· бѫ
ди м'нѣ по г҃лоу твоемоу·
і отиде ѡтъ неѩ аг҃лъ·
39 въставъши же мариѣ въ
тъı дни· іде въ горѫ съ
тъштаниѥмь· въ градъ

134

іюдовъ· 40 і вьниде въ домъ
захаріинъ· і цѣлова ели
савьть· 41 і бъıстъ ѣко оу
слъıша елисавьть· цѣло
ваниѥ маріино· вьзигра
сѧ младьньць радоштами
вь чрѣвѣ еѩ· і исплъни сѧ
д҃хомь с҃тъімь елисавь
ть· 42 і в'ьзъпи гласомь ве
лиѥмь і рече· б҃лг҃на тъı
вь женахъ· і б҃лгсвенъ
плодъ чрѣва твоего· 43 і отъ
кѫдоу се· да придетъ мати
г҃и моего къ мнѣ· 44 се бо ѣко
бъıстъ гласъ· цѣлова
ниѣ твоего· въ оушью моею
вьзигра сѧ младѣништь
радоштами вь чрѣвѣ моемь·
45 і блажена ѣже вѣрѫ ѩтъ·
ѣко бѫдетъ съвръшениѥ·
гланъıмъ ѡтъ г҃ѣ· 46 і рече
мариѣ· величитъ д҃ша моѣ
г҃ѣ· 47 і вьздрадова сѧ д҃хъ

мои· о б҃зѣ сп҃ѣ моемь· 48 ѣко при
зьрѣ на съмѣрениѥ рабъı сво
еѩ· се бо ѡтъ селѣ блажѧтъ
мѧ вьси роди· 49 ѣко сътвори
мьнѣ величиѥ силънъı·
і с҃то імѧ его· 50 і милость
его въ родъı і родъ боѩштиі
мъ сѧ его· 51 сътвори дръжа
вѫ мъıшьцеѭ своеѭ· ра
сточи гръдъıѩ мъıсльѭ
сръдьца іхъ· 52 низъложи си
лънъıѩ съ прѣстолъ· і вь
знесе съмѣренъıѩ· 53 лачѫ
штаѩ іспльни благъ· і бо
гаташтаѩ сѧ отъпоусти тъ
штѧ· 54 приѩтъ іл҃ѣ ѡтрока
своего· помѣнѫти мило
сть· 55 ѣкоже г҃ла къ оц҃емъ на
шимъ· авраамоу і сѣмене
его до вѣка· 56 прѣбъıстъ же
мариѣ съ неѭ· ѣко три м҃цѧ
і възврати сѧ въ домъ
свои· 57 елисавети же і

135

спльнишѧ сѧ дьниѥ родити
еі· і роди с҃нъ· 58 і сл'ъıша
шѧ ѡкрьстъ живѫштеі· і ро
ждениѥ еѩ· ѣко вьзвели
чилъ естъ г҃ь· милость сво
ѭ съ неѭ· 59 і бъıстъ въ осмъı
дьнь· придѫ ѡбрѣзатъ ѡтро
чѧте· і нарицаахѫ е· іме
немь оц҃а своего захариѩ·
60 і отъвѣштавъши м҃ти его
рече· ни· нъ да наречетъ сѧ
імѧ емоу іоанъ· 61 і рѣшѧ еи·
ѣко никътоже естъ отъ рожде
ниѣ твоего· іже нарицаетъ
сѧ іменемь тѣмь· 62 пома
ваӑше же оц҃ь его· како би хо
тѣлъ нарешти е· 63 і испрошь
дъштицѫ напса· г҃лѧ· іоанъ
естъ імѧ емоу· і чюдишѧ
сѧ емоу в'си· 64 отвръзошѧ
же сѧ оуста его абиѥ· і ѩзъı

36 зачьнетъ emend. aliqu. не erasit, sed vest. app., 37 in вьсѣкъ et глъ form. lit. ь et ъ dub. 45 verbo гланъımъ cyr. emend. supra versum еи app. 47 вьздр. an въздр. dub. 56—57 verbum свoi praecedit in margine glag. lit. scriptum ко҃ц, quod est коньць 62 in помаваашe emend. cyrill. а supra e scripsit

къ ѥго· і глаашѥ· бгсвѣтѧ ба·
65 і бѣ на всѣхъ страхъ·

живѫштиіхъ ѡкрьстъ іхъ·
і вьсеі стрѣнѣ іюдѣісцѣи·
повѣдаеми бѣахѫ вси гли
сі· 66 і положишѧ вси слы
шавъшеі на ср'дьцихъ сво
іхъ· глѭште· чьто оубо
ѡтрочѧ се бѫдетъ· і рѫка
гнѣ бѣ съ нимь· 67 і захариѣ
оць его· іспльни сѧ духомь
стъімь· і пророчьство
»ва глѧ: 68 Благсвнъ гь бъ
»ілвъ· ѣко посѣти і сътво
»ри ізбавленье людьмъ
»своімъ· 69 і въздвиже ро
»гъ спеньѣ нашего· въ домоу
»давѣ· ѡтрока своего· 70 Ѣкоже
»гла оусты стъіхъ· сѫ
»штиіхъ отъ вѣка· пророкъ
»ѥго· 71 спенье ѡтъ врагъ на
»шихъ· іздрѫкы вьсѣхъ·
»ненавидѧштихъ насъ·
»72 Сътворити милость
»съ оци нашими· і помѣ

136

»нѫти завѣтъ стоі своі·
»73 Клѧтвѫ еѭже клѧтъ сѧ
»къ авраамоу оцю нашемоу·
»дати намъ 74 бестраха· іздрѫ
»кы врагъ нашихъ ізба
»вльшемъ сѧ· Слоужити
»ѥмоу 75 прѣподобьемь· і пра
»вьдоѭ прѣдь нимь вся
»дьни живота нашего· 76 і ты
»отрочѧ пророкъ вышьнѣго
»наречеши сѧ· прѣдъідеши
»бо прѣдъ лицемь гнемь·
»ѡуготовати пѫть его·
»77 дати разоумъ спеньѣ
»людемъ его въ ѡставле
»нье въ отъпоуштенье грѣ
»хъ нашихъ 78 милосрьдьі
»ради милости ба нашего·
»вь нихьже посѣти насъ·
»въстокъ съ выше 79 просвѣ
»тити сѣдѧштаѩ въ тьмѣ
»і в' сѣни съмрьтьнѣі
»направити ногы нашѧ на

пѫть мирень· 80 ѡтрочѧ же ра
стѣаше· і крѣплѣаше сѧ
духомь· і бѣ въ поустынѣхъ·
до дьне авленьѣ своего
къ ілю· коц· II·1 Бъістъ же въ
дьни ты· ізиде повелѣ
ние· ѡтъ кесара авъгоуста·
написати вьсѫ вьселе
нѫѭ· 2 се нап'сание бъі·
владѫштю с'ириеѭ· кури
нью· 3 і идѣахѫ вси кождо·
нап'сати сѧ въ своі градъ·
4 възиде же і осифъ· ѡтъ
галилеѩ· града назаре
тьска· въ іюдеѭ въ гра
дъ давъ. іже нарицаетъ
сѧ вит'леемъ· за не бѣ
аше· отъ домоу і отчьствиѣ
дава· 5 напсати сѧ съ ма
риеѭ· обрѫченѫѭ емоу
женоѭ· сѫштѫѭ непра
здъноѭ· 6 бъістъ же ѥгда
бъісте тоу· іспльнишѧ

137

сѧ дьнье родити еі· 7 і роди
снъ своі прьвѣньць· і по
витъ і· і положи і въ ѣсле
хъ· за не не бѣ іма мѣста
обитѣльна· 8 і бѣахѫ па
стыри въ тоіжде стражи
нѣ бѫдѧште· і стрѣгѫште

76 ти an ты dub. II.2 ad напсание emendator cyrill. in margine addidit пръвое. In capite pag. 136 b haec leguntur lit. glag. min. scripta ·а· ѡ нап'сании. Item in summa pag. 137 a haec: ·б· ѡ стрѣгѫштихъ пастырихъ

стражѫ ноштьнѫѭ· ѡ стадѣ
своѥмь· 9 І се агг҃лъ гн҃ь ста
вь нихъ· і слава гн҃ѣ осиѣ ꙗ·
і оубоѣшѧ сѧ страхомь ве
льемь· 10 І рече імъ агг҃лъ·
не боіте сѧ· се бо благовѣ
ствоуѭ вамь радость ве
льѭ· ѣже бѫдеть в'сѣмъ
людьмъ· 11 ѣко роди сѧ вамъ·
дьньсь сп҃ъ· іже ѥстъ х҃ъ
г҃ь· въ градѣ дав҃ѣ· 12 І се
вамъ знаменье· ѡбрѧште
те младьньць повитъ·
лежѧшть въ ѣслехъ·
13 І въ незаап҃ѫ бъістъ съ
агг҃ломь· мъножьство

———

вої нбскъіхъ· хвалѧшти
хъ б҃а· і гл҃ѭштихъ· 14 Слава
въ въішьніїхъ б҃у· і на зе
ми миръ· въ чл҃ѣхъ благово
ленне· 15 І бъістъ ѣко ѡти
дѫ ѡтъ нихъ агг҃ли на нб҃о·
і чл҃ци· пастъіри· рѣшѧ дроу
гъ къ дроугоу: прѣідѣмъ оу
бо до витлѣема· і види
мъ гл҃ъ сь бъівъшиі· іже
г҃ь съказа намъ· 16 І придѫ
подвигъше сѧ· і обрѣтѫ
марнѭ же і осифа·
і младьньць лежѧшть
въ ѣслехъ· 17 видѣвъше же
съказашѧ ѡ гл҃ѣ· гланѣмь·
імъ· 18 І вси слъішавъше
і дивишѧ сѧ· ѡтъ гланъі
хъ ѡтъ пастъирь къ нимъ
19 марнѣ же съблюдааше вь
сѧ гл҃ъі сьѩ· сълагаѭ
шти въ срьдьци своемь·
20 І възвратишѧ сѧ пастъіри

138

хвалѧште і славѧште б҃а·
ѡ всѣхъ ѣже слъішашѧ·
і видѣшѧ· ѣкоже гл҃ано бъі
стъ къ нимъ· 21 І егда іспль
ни сѧ ѡсмь дьнні· да і ѡбрѣ
жѫтъ· нарѣшѧ імѧ ѥмоу іс҃·
нареченоѥ агг҃ломь· прѣжде
даже не зачѧтъ сѧ вь чрѣ
вѣ· 22 І егда приближишѧ
сѧ дьнье очиштеньѣ ею·
по законоу мѡсѣѡвоу· вь
знесѧ і въ ілмъ· постави
ти прѣдъ г҃мь· 23 ѣкоже естъ
п'сано въ законѣ г҃ни· ѣко
вьсѣкъ младьньць· мѫжь
ска полоу· развръзаѩ ло
жесна· ст҃о г҃ви наречетъ
сѧ· 24 І дати жрътвѫ по ре
ченоумоу· въ законѣ г҃ни·
д'ьва кагрьличишта· дъ
ва пьтѣньца голѫбина:
25 І бѣ чл҃къ въ ілмѣ· ѥмоуже
іма семеѡнъ· і чл҃къ сь пра

———

вьдьнъ і чьтивъ· чаѩ оу
тѣхъі ілевъі· і дх҃ъ бѣ
стъ вь немь· 26 І бѣ емоу отъ
вѣштано дх҃омь ст҃ъімь·
не видѣти съмрьти· прѣ
жде даже видитъ х҃а г҃нѣ·
27 І приде дх҃омь вь цркъвь·
і егда вьвѣсте родителѣ
ѡтроча іс҃а· сътворити
іма по ѡбъічаю· законноу
моу ѡ немь· 28 І тъ приѩтъ е
на рѫкоу своею· і благ҃ви
семеѡнъ б҃а і рече· 29 Нъінѣ
поустиши раба твоего вла
дъіко· по гл҃оу твоемоу съ
миромь· 30 ѣко видѣсте ѡчи
мої сп҃енье твое· 31 іже е

10 forma lit. ъ in вамъ, радоотъ, бѫдетъ dubia 12 post повитъ cyr. add. и 22 вьзнѣса an възн. dub. 24 verbis дъва пьтѣньца cyr. emendator или praeposuit 25 in margine glag. scriptum зач. quod зачало legas.

си оуготовалъ прѣдь ли
цемь вьсѣхъ людiи· 32 свѣ
тъ въ ѻкръвенье ѩзыкъ·
ї славѫ людии твоїхъ
iилѣ· 33 ї бѣ оць его ї мти·
чюдѧшта сѧ о глемъıхъ

139

ѻ немь· 34 ї бгви ѣ семьѻнъ
ї рече къ марнi матери его·
се лежитъ сь· на паданье
ї на въстанье многомъ·
въ iлн· ї въ знаменье прѣ
рочьно· 35 ї тебѣ же самоi
дшѫ проїдетъ ѻрѫжье· да
ѻтъкрыетъ сѧ ѻтъ много
сръдьць помышленьѣ·
36 ї бѣ ӑнна пророчица· дъшти
фаноуїлева· отъ колѣна
асирова· си заматерѣвъши·
въ дьнехъ многѣхъ· живъ
ши съ мѫжемь ж лѣт· ѻтъ
дѣвъства своего· 37 ї та
въдова до ѻсми десѧтъ·
ї четырь лѣт· ѣже не ѻтъ
хождаӑше ѻтъ цръкъве·
постомь ї молитвами·
слоужѧшти дьнь ї ношть·
38 ї та въ тъ часъ· приста
вьши їсповѣдаӑше сѧ
гви· ї глаӑше ѻ немь·

вьсѣмъ чаѭштеїмъ ї
збавленьѣ въ iлмѣ· 39 ї ѣко
съконьчаша сѧ в'сѣ по зако
ноу гню· възвратниша сѧ
въ галилеѭ· въ градъ своi
назаретъ· 40 Ѡтроча же ра
стѣӑше· ї крѣплѣӑше сѧ
дхомь· їсплъньѣѩ сѧ прѣ
мѫдростн· ї благодѣ

ть бжиѣ бѣ на немь· 41 ї хо·
ждаӑшете родителѣ его·
по вьсѣ лѣта въ iмъ· въ пра
здьннкъ пасцѣ· 42 ї егда бы
бı лѣтѣ· въсходѧштемъ
їмъ въ iнлмъ по ѻбычаю
праздьника· 43 ї коньчавъше
мъ дьни· възвраштаѭ
штемъ сѧ їмъ· ѡста отро
къ ıс· въ їлмѣ· ї не чюста
родителѣ его· 44 мьнѣвъша
же i въ дроужинѣ сѫшть·
придете пѫтъ··дьниї ї н
скаӑшете ӗго въ рождении·

140

ї въ знании· 45 ї не ѻбрѣтъша
ӗго· възвратисте сѧ
въ iлмъ· вьзискаѭшта
его· 46 ї бы по трьхъ дьнехъ·
ѻбрѣтосте i въ цръкъве сѣ
дѧшть· по срѣдѣ оучителъ
ї послоушаѭшта iхъ· i въ
прашаѭшта ѩ· 47 оужасаӑхѫ
же сѧ вси· послоушаѭште
его ѻ разоумѣ· ї о ѻтъвѣ
тѣхъ его· 48 ї видѣвъша i
дивисте сѧ· ї рече къ не
моу мати его· чадо чьто
твори нама тако· се оць твои·
ї азъ скръбѧшта· їскахо
вѣ тебе· 49 ї рече къ нима·
чьто ѣко їскашета мене·
не вѣста ли ѣко ѣже сѫтъ
оца моего· въ тѣхъ достоi
тъ ми быти· 50 ї та не разоу
мѣсте гла iже рече їма· 51
сънидe съ нима· ї приде
въ назарѣтъ· ї бѣ повиноу

ѩ сѧ їма· ї мти его съблю

85 utrum отъкрыетъ an отъкры. discerni nequit. 36 et 37 utroque loco in vocabulo лѣт lit. т supra лѣ scripta 44 ѫ vocab. пѫтъ loco erasi char. glagolitici cyrillice scriptum, itidem ни in дьнии, inter пѫтъ et дьнии vestigia glagol. literae i apparent 46 трьхъ дьнехъ an трьхъ дьн. dub. 51 verbo сънидe cyr. emend. и praemisit, quod in fine v. 21 scripsit

даꙗше вьсѧ глаголы сьѩ·
въ срьдьци своемь· 52 Ис же
спѣаше прѣмѫдростиѭ і
тѣломь· і благодѣтьѭ
отъ ба і чкъ· III·1 въ пѧтое же
на десѧте лѣто· владꙑ
чьства· тиверьѣ кесарѣ·
обладаѭштю пѫн'тьскоу
моу пилатоу· іюдеѥѭ· і че
тврътовластьствоуѭ
штю· галилеѥѭ іродоу·
филипоу же братоу его· че
тврътовластьсствоуѭ
штю· і турѣѥѭ· і страхони
тьскоѭ страноѭ· і лүнію·
четвръвластьствоуѭ
штю· авилиниѥѭ· 2 при архи
ереі ан'нѣ· і каіѣфѣ· Бы
стъ глъ бжіи· къ іоанноу за
харииноу сноу· въ поустꙑни·
3 і приде въ вьсѫ странѫ іо
р'даньскѫѭ· проповѣдаѩ

141

крьштение на покаанье· въ о
тъпоуштенье грѣховъ· 4 Ѣко
же естъ п'сано въ кънигахъ
словесъ· ісаіѩ пророка глѭ
шта· гласъ въпиѭштааго
въ поустꙑни· оуготоваі
те пѫть гнь· правꙑ твори
те стьзѧ его· 5 всѣка дьбрь
іспльнитъ сѧ· і всѣка гора
і хлъми съмѣритъ сѧ· і бѫ
дѫтъ стръпътънаа въ пра
вдѣ· і остриѣ въ пѫти гла
дъкꙑ· 6 і оузьритъ всѣка
плъть спенье бжие· 8 Глаа
ше же ісходѧштіимъ наро
домъ· крьститн сѧ отъ не
го· іштадьѣ ехидънова·

къто съказа вамъ бѣжати
отъ грѧдѫштаго гнѣва·
8 сътворите оубо плодъ до
стоінъ покаанию· і не на
чинаіте глати вь себѣ·
ѣко оца імамъ авраама·

глѭ бо вамъ· ѣко можетъ
бъ отъ каменьѣ сего· въздви
гнѫти чѧда авраамоу· 9 юже
бо секꙑра при корене дрѣва ле
житъ· вьсѣко оубо дрѣво не
творѧштее добра плода· посѣ
каѭтъ· і въ огнь въмагаѭ
тъ· 10 І въпрашаахѫ і народи
глѭште· оучителю чьто съ
творимъ· 11 Отъвѣштавъ же
глаашe імъ· імѣѩи дьвѣ
ризѣ· да дастъ не імѫштю
моу· і имѣѩі брашьна та
кожде да творитъ· 12 придѫ
же і мꙑтари крьститъ сѧ·
і рѣшѧ къ немоу· оучителю
чьто сътворимъ· 13 онъ же ре
че къ нимъ· ничьтоже бо
ле повелѣнааго вамъ тво
рите· 14 въпрашаахѫ же і·
і воіни глѭште· і мꙑ
чьто сътворимъ· і рече къ
нимъ· никогоже обидите·

142

ни оклеветаіте· і доволь
ни бѫдѣте оброкꙑ вашими·
15 чаѭштемъ же людьмъ· і по
мꙑшлѣѭштемъ всѣмъ·
въ срьдьцихъ своіхъ· о іоа
н'нѣ еда тъ естъ хъ· 16 Отъвѣ
штаваашe імъ іоанъ глѧ·
азъ оубо водоѭ крьштаѭ вꙑ·
грѧдетъ же крѣплии мене·

52 сп in спѣаше cyr. char. exaratum loco erasae glag. scripturae. Ad calcem pag. 140b haec leg. glag. scr. д· ѡ бивъшимь глѣ къ іоаноу III.1 v. 14 с in тврътовластьсст. scriba coronide adfixa del. indicavit; in страхонит. lit. с erasa 5 in остриѣ lit. glag. ѣ emendator aliquis erasit atque cyrillice ї scripsit In cap. pag. 141 b haec habes: ѡ въпрошьшихъ народѣхъ.

ѥмоуже нѣсмь достоинъ·
отрѣшити ремене сапогоу
ѥго· тъ вы крьститъ дхо
мь стъимь· и огнемь· 17 ѥ
моуже лопата въ ржкоу ѥго·
и потрѣбитъ гоумъно своѥ·
и съберетъ пьшеницѫ·
вь житьницѫ своѭ· а плѣ
вы съжежетъ огнемь не
гашѫштимь· 18 многа же и
на благовѣствоваше глѧ
къ людьмъ· 19 иродъ же че
тврътовластьникъ· обли
чаѥмъ имь· о иродьѣдѣ

женѣ братра своѥго· и о вь
семь зьлѣ ѥже створи и
родъ· 20 приложи и се надъ вь
сѣмь· и заключи иоана
вь тьмьници· 21 бысть же
ѥгда крьстишѧ сѧ вьси лю
дьѥ· иу крьштьшоу сѧ· и мо
лѧштю сѧ отврьзе сѧ небо·
22 и съниде дхъ сты· тѣле
сънъимь зракомь· ѣко го
лѫбь на нь· и гласъ съ нсе
бсы глѧ· ты ѥси снъ мои
възлюбленъи· о тебѣ бла
говолихъ· 23 и тъ бѣ ис· ѣко
трьми десѧты лѣт· начи
наѩ· снъ сы ѣко мьнимъ бѣ·
иосифовъ·
илеиѥвъ·
24 мат'татовъ·
леѵѣиинъ·
мельхиѥвъ·
иан'нѣѥвъ·
иосифовъ·
25 мат'татиѥвъ·
мосовъ·
наоумовъ·
27 салатилѥвъ·
нириѥвъ·
28 мельхиѥвъ·
аддъдиѥвъ·

143

косамовъ·
ѥлмодамовъ·
нахоровъ·
35 сероховъ·

ировъ·
29 иосновъ·
ѥлиѥзеровъ·
иерамовъ·
25 ѥслимовъ·
наанѣѥовъ·
26 маатовъ·
мататиѥвъ·
семеиновъ·
иосифовъ·
иудинъ·
27 иоанаѥвъ·
ръсиѥвъ·
зоровавелѥвъ·
33 ѥсромовъ·
фаресовъ·
иудовъ·
34 иѣковлевъ·
исаковъ
авраамовъ·
тарань·
рагавовъ·
29 мат'татовъ·
леѵѣиинъ·
30 семеоновъ·
иудовъ·
иосифовъ·
иоананѥовъ·
ѥлиѣкимовъ·
31 мелеаннювъ·
маинановъ·
мат'татаѥвъ·
натановъ·
давыдовъ·
32 иесеовъ·
овидовъ·
воозовъ·
салмоновъ·
наасоновъ·
33 аминадавовъ·
арамовъ·
иоарамовъ·

---

35 фалековъ·
еверовъ·
салань·
36 каинановъ·
арфаксадовъ·
симоновъ·
ноѥвъ·
ламеховъ·
37 матоусаль·
еноховъ·
иаредовъ·
малелеилѥвъ·
каинановъ·
38 еносовъ·
сифовъ·
адамовъ·
бжии :–

IV·1 ис же испльнь дха ста·
възврати сѧ отъ иор'дана·
и ведѣаше сѧ дхомь въ поу
стынѭ· 2 к дьнии· искоу
шаѥмъ диѣволомь· и не ѣ
стъ ничьтоже въ ты дьни·
и коньчавъшемъ сѧ имъ·
послѣдь възлака· 3 и рече
ѥмоу диѣволъ· аште снъ
ѥси бжии· рьци каменью
семоу да бѫдѫтъ хлѣби·

17 гоумъно fortasse гоумьно manus glag. lit. a praeposuit   23 voc. лѣт lit. т superposita   25 nomini мосовъ rec.

4 і отъвѣшта ис҃ къ немоу
гл҃а· п'сано естъ· ѣко не ѡ
хлѣбѣ единомь живъ бѫ

144

IV·28 вьси ѣрости· на сънъмишти·
слышаште се· 29 і въставъ
ше ізгънаша і вънъ із гра
да· і ведоша і до врьхоу горы·
на неіже градъ іхъ създа
нъ бѣаше· да бѫ і низъринѫ
ли· 30 ѡнъ же прошьдъ по срѣдѣ
іхъ ідѣаше· 31 і вьниде въ
каферъnаоумъ· въ градъ га
лилеіскъ· і бѣ оучѧ въ
сѫботы· 32 і оужасаахѫ сѧ
о оучении его· ѣко съ вла
стьѭ бѣ слово его· 33 і въ съ
нъмишти бѣ чкъ· імы дхъ
бѣсъ нечистъ· і възъпи
гласомь велиемь гл҃а· 34
іс҃е назарѣнине· пришьлъ
еси погоубитъ насъ· вѣмъ
тѧ къто еси· ст҃ы бж҃и· 35 і за
прѣти емоу ис҃· гл҃а· прѣмль
чи ізиди іж него· і повръ
гъ і бѣсъ по срѣдѣ· ізиде
із него· никакоже не врѣ

ждь его· 36 і бысть оужасъ на
всѣхъ· і сътазаахѫ сѧ· дроу
гъ къ дроугоу гл҃ѭште· чьто
естъ слово се· ѣко властьѭ і силоѭ· велитъ нечи
стымъ дхомь· і исходи
тъ· коц· 37 і исхождааше шю
мъ о немь· въ всѣко мѣсто
страны· 38 въставъ же і съ
нъмишта· вьниде въ до
мъ симонь· тъшта же

симонѣ бѣ· одрьжи
ма огнемь велиемь
і молиша і о неі 39 і ставъ
надъ неѭ запрѣти огнѭ·
і остави ѭ· і абие въ
ставъши слоужааше імъ· 40
Заходѧштоу же слъньцю·
вьси елико імѣахѫ болѧ
штѧѩ недѫгы различь
ны· привождаахѫ къ не
моу· ѡнъ же на когождо і
хъ рѫкѫ· възлагаѩ цѣлѣ

145

ааше ѩ· 41 ісхождаахѫ же і бѣ
си отъ мъногъ· въпиѭште
і гл҃ѭште· ѣко ты еси хъ снъ
бж҃ии· і запрѣштаѩ не дадѣ
ааше імъ гл҃ати· ѣко вѣдѣа
хѫ гѣ самого сѫшта· 42 бы
въшю же дни· ішьдъ іде въ
поусто мѣсто· і народи і
скаахѫ его· і придѫ до него·
і дрьжаахѫ і да би не ошь
лъ ѡтъ нихъ· 43 ѡнъ же рече къ
нимъ· ѣко і дроугымъ гра
домъ· подобаетъ ми благо
вѣстити црствие бж҃ие·
ѣко на се посъланъ есмь· 44 і бѣ
проповѣдаѩ на сънъмишти
хъ галилѣісцѣхъ· V·1 бы҃ же
належаштю емь народоу· да
бѫ слышали слово бж҃ие·
і тъ бѣ стоѩ при езерѣ ѣенн
саретьсцѣ· 2 і видѣвъ дъва
корабица· стоѩшта при езе
рѣ· рыбари же· ошьдъше

ѡтъ неѭ· плакаахѫ мрѣжѧ·
3 вълѣзъше въ единъ ѡтъ ко

Ad calcem pag. 143b glag. lit. haec. scripta: ж· ѡ іскоушени спо҃вѣ. Item ad calc. p. 144a haec: ѕ· ѡ імѫштімь бѣсъ тьмьнъ 31 галилеіскъ an галилеіскь disc. nequ. In summa pag. 144b haec leg. з· ѡ тъшти петровѣ 43 на supra versum scriptum, verbis ѣко се superpositum; посъланъ an посъланъ dub. In cap. pag. 145b haec habes: ·іа· ѡ ловитвѣ рыбъ 3 in вълѣзъше emend. cyr. lit. glag. ш mutavit in ж cyrillicum ut sit вълѣзъ же.

рабницю· іже бѣ симоновъ·
моли і отъстѫпити мало·
і сѣдъ оучаꙗше іс корабл҄ѣ
народꙑ· 4 Ꙗко же прѣста глѧ·
рече симоноу· вꙑждь ѣхаі
къ глѫбинѫ· і въметѣте
мрѣжѧ вашѧ въ ловитвѫ·
5 і отъвѣштавъ симонъ ре
че ѥмоу· наставьниче·
об ношть вьсѫ троуждьше
сѧ· не ѩхомъ ничьсоже· по
гл҃оу же твоѥмоу въвръже
мъ мрѣжѧ· 6 і се сътворьше·
обѧшѧ множьство рꙑбъ
много· протръзаахѫ же сѧ
мрѣжѧ іхъ· 7 і поманѫшѧ
причѧстьникомъ· іже бѣ
ахѫ въ дроуѕѣмь корабл҄и·
да пришьдьше помогѫтъ
імъ· і придошѧ і исплъ
нишѧ оба корабл҄ѣ ѣко погрѫ

146

жати сѧ іма· 8 Видѣвъ же
симонъ петръ· припаде къ
колѣнома іс҃ама гл҃ѧ· і
зиди отъ мене· ѣко мѫжь
грѣшьнъ ѥсмь г҃и· 9 оужасъ
бо одръжааше і· і вьсѧ сѫ
штѧѩ съ нимь· о ловитвѣ·
рꙑбъ ѩже ѩшѧ· 10 такожде
же· і ѣкова· і оан҄на· с҃на зе
ведеова· ѣже бѣсте обь
штьника симонови· і рече
къ симоноу ис҃· не бои сѧ·
отъ селѣ ч҃кꙑ бѫдеши ловѧ·
11 ізвезъше корабь на соухо·
і оставьше все вь слѣдъ е
го ідошѧ· 12 і бꙑ ѥгда бꙑ·
въ ѥдиномь отъ градъ· і се

мѫжь ісплъньнъ прокаженьѣ·
і видѣвъ іс҃а паде ниць·
молѧ сѧ ѥмоу і гл҃ѧ г҃и·
аште хоштеши можеши мѧ
очистити· 13 і простьръ рѫ
кѫ коснѫ і рекъ· хоштѫ очи

сти сѧ· і абьѥ проказа отиде
отъ него· 14 і тъ запрѣти ѥмоу
никомоуже не гл҃ати· нъ шь
дь покажи сѧ ієрѣови· і при
неси о очиштенiи своѥмь·
ѣкоже повелѣ мωси· въ(очи
штѣ)ньѥ імъ· 15 Прохождааше
же паче слово о нѥмь· і съни
маахѫ сѧ народи мноѕи·
слꙑшати і ицѣлитъ сѧ отъ
него· отъ недѫгъ своіхъ·
16 тъ же бѣ оходѧ въ поустꙑнѭ·
і молѧ сѧ· 17 і бꙑстъ отъ дь
ни· і тъ бѣ оучѧ· і бѣахѫ
сѣдѧште фарисѣі· і зако
ноучителѥ· іже бѣахѫ
пришьли отъ в'сѣкоѩ вси·
галилеіскꙑ· і юдеіскꙑ·
і отъ іл҃ма і сила г҃нѣ бѣ цѣ
лити ѩ· 18 і се мѫжи носѧ
ште на одрѣ ч҃ка· іже бѣ осла
бл҄енъ· і искаахѫ вьнести і·
і положити і прѣдь нимь

147

19 і не обрѣтъше кѫдоу вънести і·
народа ради· вьзлѣзъше на
храмъ· сквозѣ скѫдоль ни
зъвѣсишѧ і· съ ложемь прѣ
дъ іс҃а· 20 і видѣвъ вѣрѫ і
хъ рече ѥмоу· ч҃лче отъпоу
штаѭтъ ти сѧ грѣси твоі·
21 і начѧшѧ помꙑшлѣти· къ

3 verbo отъстѧпити cyr. lit. superpositum отъ зема. 5 въвръжемъ an вьвръжемъ, 7 пришьдьше an пришьдъше dub. In cap. pag. 146a: бі· ω прокаженѣмь 14 lit. св in своемь cyrillice exaratae pro erasis glagol.; quae in очиштенье uncis inclusa sunt emendator aliquis erasit atque cyrill. свѣдѣ scripsit, idem in нье glagol. lit. ь in cyrill. и mutavit.
Ad calcem eiusdem pag. 146b haec leguntur ів· ω ослабленѣмь

нижьници і фарисѣі глѭ
ште· къто естъ сь· іже гле
тъ власвимиѭ· къто мо
жетъ отъпоуштати грѣхъı·
тъкъмо ѥдинъ бъ· 22 разоумѣ
въ же ис· помышленьѣ і
хъ· отъвѣштавъ рече імъ·
чьто помышлѣете въ сръ
дьцихъ вашихъ· 23 чьто естъ
оудобѣе решти ѡслабленоу
моу· ѿтъпоуштаѭтъ ти сѧ
грѣси твоі· ли решти· въ
стани і ходи· 24 нъ да оувѣ
сте ѣко власть іматъ снъ
чческъı· на земи ѿтъпоу

штати грѣхъı· рече же ѡсла
бленоумоу· тебѣ глѭ въ
стани· і възъми ложе
твое· і иди въ домъ твоі·
25 і абье въста прѣдъ ними·
възьмъ на немьже лежа
аше іде въ домъ своі·
славѧ ба· 26 і оужасъ приѩ
всѧ· і славлѣахѫ ба·
і исплъниша сѧ страхомь
глѭште· ѣко видѣхомъ
дивъна дьньсь· 27 і по сихъ
ізиде· і оузьрѣ мытарѣ·
іменемь левͬгиѭ· сѣдѧ
шть на мьздьници· і рече
емоу іди по мнѣ· 28 і оста
вь вьсѣ· въставъ вь слѣ
дъ его іде· 29 і сътвори чрѣ
жденье велико· левͬгиі
емоу· въ домоу своемь·
і бѣ народъ многъ мытарь
і инѣхъ іже бѣахѫ съ ни
мь възлежѧште· 30 і ръпъ

148

таахѫ кънижьници і фа
рисѣі· къ оученикомъ его
глѭште· по чьто съ мы
тари і грѣшьникъı ѣстъ і
пьетъ· 31 і отъвѣштавъ ис
рече къ нимъ· не трѣбоуѭ
тъ съдравиі врачевъ· нъ
болѧштеі· 32 не придохъ при
зъватъ правьдьникъ· нъ
грѣшьникъı въ покаанье·
33 ѡни же рѣшѧ къ немоу· по чь
то оученици іоанови по
стѧтъ сѧ чѧсто· і моли
твъı творѧтъ· такожде
і фарисѣісци· а твоі
ѣдѧтъ і пьѭтъ· 34 ѡнъ же ре
че къ нимъ· еда можете
снъı брачьнъıѩ· доіде
же женихъ ѥстъ съ ними·
сътворити постити сѧ·
35 придѫтъ же дьнье· ѥгда
отъıѧтъ бѫдетъ ѿтъ нихъ
жениихъ· тъгда постѧтъ

сѧ въ тъı дни· 36 глааше же і
притъчѫ къ нимъ· ѣко никъто
же приставленьѣ ризъı но
въı· не приставлѣетъ на ри
зѫ ветъхѫ· аште ли же ни·
і новѫѭ раздеретъ· і ве
тъсѣи не приключитъ сѧ при
ставенье· еже ѿтъ новааго·
37 і никътоже не вьливаетъ·
вина нова въ мѣхъı ветъ
хъı· аште ли же ни· проса
дитъ вино новое мѣхъı·
і то пролѣетъ сѧ· і мѣси
погъıбнѫтъ· 38 нъ вино ново
въ мѣхъı новъı· въливa
ти· і обое съблюдетъ сѧ·
39 і никътоже пивъ ветъха
абье хоштетъ новоумоу·
глетъ бо ветъхое лоуче е
стъ· VI·1 Бъıстъ же въ сѫ
ботѫ· второпръвъı·

Ad calc. pag. 147b іж· ѡ левһиі і мытари

38 въливати an вьливати dub.

іти ѥмоу сквозѣ сѣ҄ньѣ·
і въстръза҄хѫ оучєници

149

єго класы· і ѣдѣ҄хѫ істи
раѭштє рѫкама·
2 єтєрії жє· отъ фарисѣі рѣ
шѧ імъ· чьто творитє· єго
жє нє достоітъ творити
въ сѫботѫ· 3 і отъвѣшта
въ ис҃ рєчє къ нимъ· ни ли
сєго ѣстє чьли· єжє сътво
ри дадъ· ѣгда възлака са
мъ· і ижє бѣ҄хѫ съ нимь·
4 како вьнидє въ домъ бж҃іи·
і хлѣбы прѣдъложєньѣ
ѣстъ· і дастъ сѫшті
мъ съ нимь· іхъжє нє до
стоѣшє ѣсти· тъкьмо іє
рѣомъ ѣдинѣмъ· 5 і гла҄
шє імъ· ѣко г҃ь єстъ сн҃ъ
ч҃скъі сѫботѣ·
6 Бъістъ жє въ дроугѫѭ
сѫботѫ· вьнити ѥмоу·
въ сънъмиштє і оучити·
і бѣ ч҃къ тоу· і рѫка дєснаа
єго бѣ соуха· 7 і назира҄хѫ і

кънижьници· а҄штє въ сѫ
ботѫ іцѣлитъ і· да обрѧ
штѫтъ рѣчь на нь· 8 онъ жє вѣ
дѣ҄шє помышлєньѣ іхъ·
і рєчє мѫжєви імѫштю
ѥмоу соухѫ рѫкѫ· въста
ни· і стани по срѣдѣ· онъ
жє въста· 9 рєчє жє ис҃ къ
нимъ· въпрошѫ вы· аштє
достоітъ въ сѫботы до
бро творити· ли зъло сь
творити· дш҃ѫ сп҃сти ли
погоубити· 10 і възьрѣвъ
на вcase рєчє ѥмоу· прость
ри рѫкѫ твоѭ· онъ жє про

стьрѣтъ· і оутвръди сѧ
рѫка єго ѣкы дроугаѣ· 11 они
жє іспльнишѧ сѧ бєзоумиѣ·
і гл҃а҄хѫ дроугъ къ дроугоу·
чьто оубо бишѧ сътворили
іс҃ви· 12 Бъістъ жє въ дь
ни ты· ізидє въ горѫ
молити сѧ· і бѣ об ноштъ

150

въ молитвѣ бж҃іи· 13 і єгда
бъістъ дьнь· призъва
оучєникы своѩ· і избъ
ра отъ нихъ в҃і· ѩжє і ап҃лы
нарєчє· 14 симона єгожє імє
нова пєтра· і ан'дрѣо҄у бра
тра єго· і ѣкова· і о҄нна·
филипа. і вар'толомѣа·
15 і мат'тєа· і т'омѫ· і ѣко
ва а҄льфєова· і симона
нарицаємаа҄го зилота·
16 і юдѫ іѣковлѣ· і июдѫ
іскариотьска҄го· іжє бы
і прѣдатєль· 17 і сънидъ
съ ними ста на мѣстѣ равь
нѣ· і народъ оучєникъ є
го· і множьство много
людиі· отъ вьсєѩ іюдєѩ·
і іл҃ма· і поморьѣ т'vрь
скаѣ· і сидоньска· іжє
придѫ послоушатъ єго·
і ицѣлити сѧ· отъ нєдѫ
гъ своіхъ· 18 і страждѫ

штєі· отъ дх҃ъ нєчистъ·
цѣлѣ҄хѫ сѧ· 19 і вьсь наро
дъ іска҄шє прикасати сѧ
ємь· ѣко сила із нєго і
сходжда҄шє· і ицѣлѣ҄шє
вьсѧ· 20 і тъ възвєдъ
очи своі· на оучєникы
своѩ гл҃а҄шє· Блажєни
ништиі дх҃омь· ѣко ва

Ad calcem pag. 149 a: ѡ соухорѫцѣмь   VI.4 дастъ aut дасть   In cap. pag. 150 a: ѡ ізбърани ап҃лъ.   20 своѩ in cod. ita exaratum ut ѧ pro ѩ legi possit.

ше ѥстъ цр҃ствиѥ б҃жиѥ·
21 Блаженн лачѫштеі ны
нѣ· ѣко вы насꙑтите
сѧ· Блажени плачѫште
і сѧ нꙑнѣ· ѣко вы въсмѣ
ѥте сѧ· 22 Блажени бѫдете·
ѥгда вьзненавидѧтъ
вы ч҃ци· і егда разлѫ
чѧтъ вы·
і пронесѫтъ імѧ ваше·
ѣко зъло с҃на ч҃скаго ради·
23 въздрадоуіте сѧ въ тъ
дьнь· і вьзиграіте· се
мъзда ваша многа на не

151

весеx꙽ь· по сихъ бо творѣа҆
хѫ пророкомъ о҃ци іхъ· 24 Оба
че горе вамъ богатꙑімъ·
ѣко въспрьѩсте оутѣхѫ ва
шѫ· 25 горе вамъ насꙑште
ниі нꙑнѣ· ѣко въслаче
те сѧ· Горе вамъ смѣѭ
штімъ сѧ нꙑнѣ· ѣко въ
здꙑхаете і въсплаче
те сѧ· 26 горе ѥгда добрѣ ре
кѫтъ о васъ вси ч҃ци· по се
моу бо творѣахѫ лъжимъ
пророкомъ о҃ци іхъ· 27 Нъ ва
мъ гл҃ѭ слꙑшѧштиімъ·
любите врагꙑ вашѧ· до
бро творите ненавидѧштиі
мъ васъ· 28 бл҃свите клънѫ
штѧѩ вы· молите сѧ за
творѧштаѩ вамъ обидѫ·
29 Бьѭштюмоу тѧ въ деснѫ
ѭ ланитѫ· подаі дроу
гѫѭ· і отемлѭштюмоу
тебѣ ризѫ· і срачицѧ не

възбрани· 30 всѣкомоу про
сѧштюмоу оу тебе даі· і о
тѧмлѭштааго твоѣ· не і
стѧзаі· 31 І ѣкоже хоштете
да творѧтъ вамъ ч҃ци· і вы
творите імъ такожде·
32 І аште любите любѧшта
ѩ вы· каѣ вамъ хвала
ѥстъ· іbо і грѣшьници
любѧштаѩ любѧтъ·
33 І аште благотворите·
благотворѧштиімъ ва
мъ· каѣ вамъ хвала естъ·
іbо і грѣшьници тожде
творѧтъ· 34 І аште въ за
імъ даете· отъ нихъже
чаете въсприѩти· каѣ
вамъ хвала естъ· іbо
і грѣшьници грѣшьнико
мъ въ заімъ даѭтъ·
да въсприимѫтъ равьно·
35 обаче любите врагꙑ
вашѧ і благотворите

152

і въ заімъ даіте· ниче
соже чаѭште· і бѫдетъ
мъзда ваша многа· і бѫ
дете с҃нове вꙑшьнѣаго·
ѣко тъ благъ естъ· на не
възблагодѣтьнꙑѩ·
і зълꙑѩ· 36 Бѫдѣте оубо
милосрьди· ѣкоже о҃ць ми
лосрьдъ естъ· 37 І не сѫди
те· да не сѫдѧтъ вамъ· і не
осѫждаіте да не осѫдѧ
тъ васъ· отъпоустите і о
тъпоустѧтъ вы· 38 даіте
і дастъ сѧ вамъ· мѣрѫ до
брѫ натъканѫ· і потрѧсъ

22 quae post разлѫчатъ вы glagol. charact. exarata erant emendator aliquis erasit atque cyrillice haec posuit: и оукоратъ. In cap. pag. 150b habes ѡ блаженнхъ 23 ıхъ an ıхь dub. 25 насꙑштении, cyr. emend. supra v. мъ apposuit ut dativum насꙑштениімъ legeres, in въслач. inter с et л rasura unius literae (п?) 29 literae ь vocabuli бьѭштюмоу cyrillicum и superpositum 33 вамъ an вамь dub. 36 ad v. о҃ць cyr. emend. supra v. вашъ appos.

нѫ· і прѣлиѣѭштѫ сѧ· (да)
дадѧтъ на лоно ваше· тоѭ
бо мѣрож· ѥѭже мѣрите·
възмѣрѧтъ вамъ· 39 рече же
притъчѫ імъ· еда може
тъ слѣпьць· слѣпца води
ти· не оба ли въ ѣмѫ въпа
дета сѧ· 40 нѣстъ оучеңикъ

надъ оучителемь своімь·
съвръшенъ же вьсѣкъ бѫдетъ
ѣкоже і оучитель его· 41 Чь
то же видиши сѫчьць· іже
естъ въ очесе братра твоего·
а брьвъна еже естъ въ очесе
твоемь не чюеши· 42 ли како
можеши решти братроу тво
емоу· братре· остави да ізъ
мѫ сѫчьць· іже ѥстъ въ оцѣ
твоемь· самъ бръвъна въ
оцѣ твоемь не видѧ· лице
мѣре· ізъми пръвѣе брь
вьно· із очесе твоего· і тъ
гда прозьриши ізѧти сѫ
чьць· іжь естъ въ очесе бра
тра твоего· 43 Нѣстъ бо дрѣво
добро творѧ плода зъла· ни
дрѣво зъло творѧ плода до
бра· 44 вьсѣко оубо дрѣво отъ
плода своего познаетъ сѧ·
не отъ трьньѣ бо чешѫтъ
смокъви· ни отъ кѫпинъı

153

грозда обемлѭтъ· 45 благъı
бо чкъ· отъ благааго съкро
вишта сръдьца своего· ізно
ситъ благое· і зълъı чкъ·
отъ зълааго съкровишта
своего· ізноситъ(л)зълое
отъ ізбъıтъка бо сръдь
ца· глѭтъ оуста его· 46 чьто

же мѧ зовете гн гн· а не
творите ѣже глѭ· 47 вьсѣкъ
грѧдаи къ мнѣ· і слъıшѧи
словеса моѣ і творѧ ѣ· съ
кажѫ вамъ· комоу ѥстъ
подобьнъ· 48 подобьнъ естъ
чкоу зиждѫштю храминѫ·
іже іскопа і оуглѫби·
і положи основанье на ка
мене· наводью же бъı
въшю· припаде рѣка храми
нѣ тоі· і не може подви
гнѫти еѩ· основана бо бѣ
на камене· 49 а слъıшавъı
і не творь· подобьнъ естъ

чкоу· създавъшю храминѫ
безъ основаньѣ· ѥѩже при
рази сѧ рѣка· і абье разори
сѧ· і бъıстъ раздроушенье
храминъı тоѩ велье· VII·1 егда
же съконьча вьсѧ глъı сьѩ·
въ слоухъı людьмъ· вьни
де въ каперънаоумъ·
2 Сътьникоу же ѥтероу рабъ болѧ
зьлѣ оумираашe· іже бѣ
емоу чьстенъ· 3 слъıшавъ
же іса· посъла къ немоу
старьцѧ· іюдеіскъı· мо
лѧ і да спетъ рабъ его· 4 они
же пришьдъше къ ісви·
молѣаахѫ і тъштьно глѭ
ште емоу· ѣко достоінъ е
стъ· еже аште даси е
моу· 5 любитъ бо ѩзъıкъ
нашь· і сънъмиште тъ
създа намъ· 6 іс же іде
аше съ ними ѥште же е
моу не далече сѫштю отъ

154

домоу· посъла къ немоу дроу

38 да quod дадатъ praecedit emendator aliquis punctis praefixis delere voluit 45 л quod unius inclusum signo quodam praefixo del. voluit emendator In cap. pag. 153 b: ѡ сътьницѣ

гꙑ сътьникъ г҃лѧ ѥмоу·
г҃и не движи сѧ· нѣсмь бо
достоінъ· да подъ кровъ мої
вьнидеши· 7 тѣмь же не се
бе достоіна сътворихъ
прити къ тебѣ· нъ рьци сло
вомь· і ицѣлѣтъ отрокъ
мои· 8 іко ȃзъ ч҃къ есмь по
дъ властелꙑ· оучин҃енъ·
імѣѩ подъ собоѭ воѩ·
і г҃лѭ семоу іди· і иде
тъ· і дроугоумоу приди·
і придетъ· і рабоу моемоу·
сътвори се і сътворитъ·
9 і слꙑшавъ се і҃с· чюди
сѧ емоу· і обрашть сѧ по
слѣдоуѭштюмоу
народоу рече· ȃминь г҃лѭ
вамъ· ні въ іл҃и толико
ѩ вѣрꙑ не обрѣтъ· 10 і възвра
шть сѧ въ домъ посъланꙑ
обрѣтѫ болѧштаȃго раба

іцѣлѣвъша· 11 і бꙑстъ въ
прочиі· ідѣȃше въ градъ
нарицаемꙑ наінъ· і съ н҃и
мь ідѣȃхѫ оученици его·
і народъ многъ· 12 ѣко же при
ближи сѧ къ вратомъ града·
і се ізношаȃхѫ оумьръшь
с҃нъ· іночѧдъ матери сво
еі· і та бѣ въдова· і наро
дъ ȏтъ града многъ бѣ съ н҃е
ѭ· 13 і видѣвъ ѭ г҃ь милосръ
дова ѭ· і рече еі не плачи сѧ·
14 і пристѫпль коснѫ въ одръ·
носѧштеі же сташѧ· і рече·
юноше· тебѣ г҃лѭ въстани·
15 і сѣде мрътвъі· і начѧ
тъ г҃лати· 16 Приѩтъ же стра
хъ всѧ· і славл҃ѣȃхѫ б҃а

глѭште· ѣко пророкъ вели
къ въста въ насъ· і ѣко по
сѣти г҃ь б҃ъ людиі своіхъ·
17 і изиде слово се по всеі
іюдеі о н҃емь· і по вьсеі

155

странѣ· 18 і възвѣстишѧ
іоаноу· оученици его· ȏ всѣ
хъ сихъ· 19 і призъвавъ дъва
ȇтера ȏтъ оученикъ свої
хъ іоанъ· посъла къ ісви
г҃лѧ· тꙑ ли еси грѧдаи·
іли іного чаемъ· 20 пришь
дъша же къ н҃емоу мѫжа ре
коста· іоанъ кръстите
л҃ь посъла нꙑ къ тебѣ г҃лѧ·
тꙑ ли еси грѧдаи· іли
іного чаемъ· 21 въ тъ часъ
іцѣли многꙑ ȏтъ не··дѧгъ
і ранъ· і д҃хъ зълъ· і мно
гомъ слѣпомъ дарова про
зьрѣнье· 22 і отъвѣштавъ
і҃с рече іма· шьдъша въ
звѣстита іоаннови· ѣже
видѣста і слꙑшаста·
ѣко слѣпиі прозираѭтъ·
і хромиі ходѧтъ· і прока
жениі очиштаѭтъ сѧ·
і глоусиі слꙑшѧтъ·

мрътвиі въстаѭтъ· ни
штиі благовѣствоуѭтъ·
23 і блажьнъ естъ іже ȃште
не съблазнитъ сѧ ȏ м'нѣ·
24 ȏшьдъшема же оученико
ма іоановома· начѧтъ г҃ла
ти къ народомъ о іоан'нѣ·
чесо ізидосте въ поустꙑ
н҃ѭ видѣтъ· трьсти ли вѣ
тромь двнжемꙑ· 25 нъ чесо

In cap. pag. 145b: ѡ сиоу въдовица itidem pag. 155a: ѡ посъланыхъ от іоана 21 отъ не··дѧгъ, scriba primarius loco vocabuli недѧгъ aliud exaraverat, cuius vestigia in literis не et д manent, emendator vero recentior reliquis literis erasis cyr. char. ѧгъ addidit
22 мрътвиі an мрьтвиі, въстаѭтъ an въстаѭть dub. 24 in ізидосте lit. е ex а rescripta.

іздосте видѣтъ чл҃ка ли·
мѧкъками ризами ѡдѣна·
се іже въ одежди славьнѣ
і въ пишти мнозѣ сѫште·
вь црствіихъ сѫтъ· 26 нъ че
со іздосте видѣтъ· про
рока ли· еі· глѭ вамъ·
і лише пророка· 27 Сь бо естъ
ѡ немьже· с'пано естъ· се
ꙗзъ посълѭ аглъ мои·
прѣдъ лицемь твоімь·
іже оуготоваетъ пѫть
твоі прѣдъ тобоѭ· 28 Глѭ

156

же вамъ· болні рожденъı
хъ женами пророкъ· іоанна
крьстителѣ никътоже нѣ
стъ· мьнні же въ црсии бжіи
болні его естъ· 29 І вси лю
дье слъıшавъше· і мъı
таре· оправьдишѧ ба· крь
штьша сѧ крьштеньемь і
оановомь· 30 фарисѣі же і
законьници· съвѣтъ бжіи
отъвръгѫ въ себѣ· не кре
штьше сѧ отъ него· 31 комоу
оуподоблѭ чкъı рода сего·
і комоу сѫтъ подобьни·
32 подобьни сѫтъ ѡтрочиште
мъ· сѣдѧштемъ на тръжи
штихъ· і приглашаѭ
ште дроугъ дроуга· і глѭ
тъ· свирахомъ вамъ і
не плѧсасте· плакахомъ
сѧ вамъ і не плакасте·
33 приде бо іоанъ крьстите
лъ· ни хлѣба ѣдъı· ни ви

на пьѩ· і глете бѣсъ іма
тъ· 34 приде снъ чскъı·
ѣдъı и пьѩ і глете· се чкъ
ѣдьца· і винопивьца· дроу
гъ мъıтаремъ і грѣшьни
комъ· 35 і оправьди сѧ прѣ
мѫдрость· отъ всѣхъ чѧ
дъ своіхъ· 36 Молѣаше же і·
етеръ ѡтъ фарисѣі· да би
ѣлъ съ нимь· і въшьдъ
въ домъ фарисѣовъ вьзле
же· 37 І се жена въ градѣ·
ѣже бѣ грѣшьница· і оувѣ
дѣвъши ѣко възлежитъ въ
храминѣ фарисѣовѣ· прине
съши алавастръ м'ѵра·
38 і ставъши зади при ногоу
его· плачѫшти сѧ· начѧ
тъ мочити нозѣ его сль
зами· і власъı главъı
своеѩ ѡтираꙗше· і обло
бъıзаꙗше нозѣ его· і ма
заꙗше м'ѵромь· 39 видѣвъ

157

же фарисеі· възъвавъı
его рече· вь себѣ глѧ· сь а
ште би бълъ пророкъ· вѣдѣ
лъ би оубо· і какова жена
прикасаетъ сѧ емь· ѣко грѣ
шьница естъ· 40 ѡтъвѣшта
въ же ис· рече къ немоу·
симоне· імамь ти нѣчь
то решти· онъ же рече· оучи
телю рьци· 41 дъва длъжь
ника бѣашете заімода
вьцю етероу· единъ бѣ длъ
жьнъ· пѧтьѭ сътъ дина
рь· а дроугъı пѧтьѭ десѧ
тъ· 42 не імѫштема же іма
въздати· обѣма іма ѡтъ
да· которъı обою паче
възлюбитъ і· 43 отъвѣшта

25 въ пишти an вь пишти dub. 26 пророка in cod. прока cum superposito р. In cap. p. 156b: ѡ помазавъшиі ба мѵромь 39 пророкъ, in cod. прокъ cum superposito р; post оубо emend. cyr. supra v. кто addidit 41 динарь an динаръ dubium

въ симонъ рєчє· нє пъштю
ѭ ѣко ємоужє вѧштє отъ
да· онъ жє рєчє ємоу· пра
вь сѫдилъ єси· 44 і обра
шть сѧ къ женѣ· рєчє симоноу·

видиши ли сьѭ женѫ· вь
нидъ въ домъ твоі· воды
на нозѣ моі нє дастъ· си
жє сльзами омочи нозѣ
моі· і власы своіми
отьрє· 45 лобьзаньѣ м'нѣ нє
дастъ· си жє отъ нєлижє
вьнидъ· нє прѣста обло
б'ызаѭшти ногоу моєю·
46 масломь главы моєѩ
нє помаза· си жє м'vромь
помаза нозѣ моі· 47 єгожє
ради глѭ ти· отъпоушта
ѭтъ сѧ єі грѣси мнозіи·
ѣко вьзлюби много· а є
моужє мьнє отъпоуштаєтъ
тъ сѧ· мьньшьми люби
тъ· 48 рєчє жє єі отъпоушта
ѭтъ сѧ тєбѣ грѣси· 49 і на
чѧшѧ вьзлєжѧштєі съ
нимь· глати вь сєбѣ·
къто сь єстъ· ѣко і грѣхы
отъпоуштаєтъ· 50 рєчє жє

158

къ жєнѣ· вѣра твоѣ съпа
сє тѧ· іди въ миръ· VIII·1 бы
жє по томь· і тъ прохожда
аше сквозѣ грады· і в'си·
проповѣдаѩ і благовѣ
стоуѩ· цѣсрьствиє бжиє· і оба
на дєсѧтє съ нимь· 2 і жє
ны єтєры· ѩжє бѣахѫ
іцѣлєны отъ нєдѫгъ·
і ранъ· і дхъ зълъ· і болѣ
зніи· мариѣ нарицаємаѣ магдал'ыни· іж нє
ѩжє сєдмь бѣсъ ізидє·
3 і оан'на жєна хоузѣанина·
і ин'ы многы· ѩжє
слоужаахѫ ємоу· отъ
імѣниі своіхъ· 4 Разоу
мѣѭштю жє народоу м'ъ
ногоу· і грѧдѫштимъ отъ
в'сѣхъ градъ къ нємоу· при
тъчєѭ глаашє къ нимъ·
5 Ізидє сѣѩи сѣатъ сѣмє
нє своєго· і єгда сѣашє·

ово падє при пѫти· і попъ
рано бы· і п'тицѧ нєбєск'ыѩ
позобашѧ є· 6 а дроугоє падє
на камєнє· і прозѧбъ оусъ
шє· за нє нє імѣашє влагы·
7 а дроугоє падє по срѣдѣ трь
ньѣ· і въздрастє трьньє
і подави є· 8 а дроугоє падє
на зємли добрѣ· і прозѧбъ
сътвори плодъ· сътори цєѭ·
сє глѧ възгласи· імѣ
ѩи оуши сл'ышати да сл'ы
шитъ· 9 въпрашаахѫ жє і
оучєници єго глѭштє·
чьто єстъ притъча си· 10 онъ
жє рєчє імъ· вамъ дано
єстъ разоумѣти таіны
цсрьствиѣ бжьѣ· а прочиімъ
въ прит'ьчахъ· да вида
штє нє видѧтъ· і сл'ы
шѧштє нє слышѧтъ· і нє
разоумѣѭтъ· 11 Єстъ жє
притъча си· сѣмѧ єстъ

159

слово бжьє· 12 а іжє при пѫ
ти сѫтъ· слышѧштєі
слово· по томь жє придє
тъ дьѣволъ· і възъмє

45 inter вьнидъ et не прѣста emend. cyrill. въ домъ твои supra v. scripsit. Ad calcem pag. 158a: и б· притъча сѣѭштааго 4 градѫштимъ, lit. м supra versum exarata, inter и et ъ rasura unius lit. (x videtur fuisse) apparet

тъ слово отъ сръдьца іхъ·
да не вѣр'ы імъше спени
бѫдѫтъ· 13 а іже на ка
менн· іже егда оуслꙑ
шѧтъ съ радостиѭ прие
млѭтъ слово· і корене не
імѫтъ· іже въ врѣмѧ
вѣрѫ емлѭтъ· і въ врѣмѧ
напасти остѫпаѭтъ·
14 а падъшее въ трьнье· сиі
сѫтъ· слꙑшавъшеі·
і отъ печалиі· і богатъ
ства· і сластьми жи
тіискъіми· ходѧште по
давлѣѭтъ сѧ· і не до
връха· плода творѧтъ·
15 а еже на добрѣ земи· сиі
сѫтъ· іже добромь срь
дьцемь і благомь·

слꙑшѧштеі слово· дръжѧ
тъ· і плодъ творѧтъ въ трь
пѣниі· 16 Никътоже оубо
свѣтильника въжегъ· по
крꙑваетъ его спѫдомь·
ли подъ одромь полагаетъ·
нъ на свѣштьникъ въ
злагаетъ· да въходѧштиі
видѧтъ свѣтъ· 17 Нѣстъ бо
таіно· еже не авитъ сѧ·
ни оутаено еже не бѫдетъ
познано· і въ авленье
придетъ· 18 Блюдѣте сѧ оу
бо како слꙑшите· іже
бо іматъ дастъ сѧ емоу·
а іже не іматъ· і еже мь
нитъ сѧ імѣꙗ· отъіме
тъ сѧ отъ него· 19 Придѫ же
къ немоу· мати і братрьѣ
его· і не можаахѫ· бе
сѣдовати къ немоу· наро
домъ· 20 і възвѣстишѧ
емоу глѭште· ѣко ма

160

ти твоѣ і братрьѣ· твоѣ
вьнѣ стоѩтъ· видѣти тѧ
хотѧште· 21 онъ же отъвѣ
штавъ рече къ нимъ· ма
ти моѣ і братрьѣ моѣ· сиі
сѫтъ· слꙑшѧштеі сло
во бжье· і творѧште е·
22 Бꙑ же въ единъ отъ дьниі
і тъ вълѣзе въ кораблъ·
і оученици его· і рече і
мъ· прѣідѣмъ на онъ по
лъ езера· і прѣѣдѫ· 23 ѣдѫ
штемъ же імъ· оусъпе
нс· і съниде боурѣ вѣтръ
на въ езеръ· і исконьча
ваахѫ сѧ· і вълаахѫ сѧ·
24 пристѫпьше же възбоу
дишѧ і глѭште· наста
вьниче наставьниче
погꙑбнемъ·
Онъ же въставъ запрѣти
вѣтроу· і влънению мо
рьскоумоу· і оулеже·

і бꙑстъ тишина· 25 і рече
къ нимъ· къде естъ вѣра ва
ша· оубоѣвъше же сѧ· чюди
шѧ сѧ глѭште къ себѣ· къто
оубо сь естъ· ѣко і вѣтро
мъ велитъ і водѣ і послоу
шаѭтъ его· 26 і прѣѣдошѧ на
землѭ ѣенисаретьскѫ
ѣже естъ об онъ полъ гали
леꙗ· 27 і ишьдъшемъ імъ
на землѭ· сърѣте і мѫ
жь етеръ отъ града· іже
імѣаше бѣсъ отъ лѣтъ
многъ· і вь ризѫ не обла
чааше сѧ· і въ храмѣ не жи
вѣаше· нъ въ гробѣхъ· 28 оузь
рѣвъ же іса· припаде къ не
моу· і гласомь велье

Ad calcem p. 160a lit. gl. min. haec scripta: ѡ запрѣштени вѣтроу і морю In cap. p. 160b иг· ѡ лeheonѣ 25 послоушаѭтъ an послоушаѭтъ dub.

мь рече· чьто естъ мьнѣ·
і тебѣ ісе сне ба вꙑшь
нѣего· молѭ ти сѧ не мѫ
чи мене· 29 прѣштааше бо
дхви нечистоумоу· ізи

161

ди отъ чка· ѡтъ мъногъ бо
лѣтъ въсхꙑштааше і·
і вѧзаахѫ і ѫжи желѣзнꙑ·
і пѫтꙑ стрѣгѫштеі·
і растръзааше ѫзꙑ· гони
мъ бꙑвааше бѣсомь· скво
зѣ поустꙑнѧ· 30 въпроси же
і іс глѧ· чьто ти імѧ е
стъ· онъ же рече леѥѡнъ·
ѣко бѣси мнози вьнидѫ
въ нь· 31 і молѣахѫ і да не
повелитъ імъ въ бездъ
нѫ іти· 32 бѣ же тоу стадо
свинні много пасомо въ
горѣ· і молѣахѫ і· да по
велитъ імъ· въ тꙑ вь
нити· і повелѣ імъ· 33 і и
шьдъше бѣси отъ чка·
въниидошѧ вь свиньѩ·
і оустръми сѧ стадо по
брѣгоу въ ѥзеро· і истопе·
34 видѣвъше же пасѫштеі
бꙑвъшее· бѣжашѧ· і вь

звѣстишѧ въ градѣ і вь
селѣхъ· 35 ізидѫ же видѣ
тъ бꙑвъшааго· і придѫ
къ ісви· і обрѣтѫ сѣдѧшта
чка· іж·негоже бѣси ізи
дѫ· ѡблъчена і съмꙑслѧ
шта· при ногоу ісвоу· і оу
боѣшѧ сѧ· 36 вьзвѣстишѧ і
мъ· видѣвъше же і како
съпасе сѧ бѣсъновавꙑ·
37 і молишѧ і вьсь народъ ѡ
бласти· ґерґесіньскꙑѩ·

отити ѡтъ нихъ· ѣко стра
хомь вельемь одръжими
бѣахѫ· ѡнъ же вълѣзъ въ
корабль· възврати сѧ· 38 Мо
лѣаше же сѧ емоу мѫжь·
іж негоже ізиде бѣсъ· да
би съ нимь бꙑлъ· іс же
ѡтъпоусти і глѧ· 39 възвра
ти сѧ въ домъ твоі· і по
вѣдаі ѥлико ти сътвори
бъ· і иде по вьсемоу гра

162

доу проповѣдаѩ· елико
сътвори емоу бъ· 40 Бꙑ же
егда възврати сѧ ис· приѩ
тъ і народъ· бѣахѫ бо вьси
чаѭште его· 41 І се приде
мѫжь· ѥмоуже бѣ імѧ і
аръ· і тъ кънѧзь сънъми
штю бѣ· і падъ при ногоу
ісвоу· молѣаше і вьни
ти въ домъ своі· 42 ѣко дъ
шти іночѧда бѣ ѥмоу· ѣко
і дъвою на десѧте лѣтоу·
і та оумирааше· егда же
ідѣаше· народи оугнѣтаа
хѫ і· 43 І жена сѫшти въ то
чении кръви· ѡтъ дъвою на
десѧте лѣтоу· ѣже враче
мъ· іздаавъши вьсе імѣ
ньѥ свое· ни ѡтъ единого
же не може ицѣлѣти· 44 си
пристѫпьши съ слѣда·
коснѫ сѧ въскрилиі ризѣ
его· і абье ста· теченье

кръве еѩ· 45 і рече ис· къто естъ
коснѫвꙑ сѧ мьнѣ· ѡтъмѣта
ѭштемъ же сѧ вьсѣмъ· рече
петръ· і иже съ нимь бѣахѫ·
наставьниче· народи оутѣ
штаѭтъ тѧ· і гнетѫтъ·

Pag. 162a in capite et ad calcem haec habet: ѡ дъштери сѵнагоговѣ   и҃ е҃ ѡ кръвоточивѣи

і глєши къто єстъ коснѫ
вꙑ сѧ м'нѣ· 46 іс же рече·
прикоснѫ(вꙑ) сѧ мнѣ къто·
ӑзъ бо чюхъ силѫ ішьдъшѫ
із мене· 47 і видѣвъши жена·
ѣко не оутаі сѧ· трепештѫ
шти приде· і падъши прѣ
дъ нимь· за нѭже винѫ
прикоснѫ сѧ ѥмь· повѣда
прѣдъ вьсѣми людьми·
і ако іцѣлѣ абье· 48 іс рече
єі· дръзаі дъшти· вѣра
твоѣ спе тѧ· іди въ миръ·
49 Єште же ємоу глѭштю·
пришьдъ єтеръ отъ ар'хисѵ
нагога· гла ємоу· ѣко оу
мрѣтъ дъшти твоѣ· не дви

163

жи оучителѣ· 50 ис же слꙑ
шавъ· отъвѣшта ємоу глѧ·
не бои сѧ тъкъмо вѣроуи·
і спена бѫдетъ· 51 пришьдъ
же въ домъ· не да никомоу
же вьнити съ собоѭ· тъкъ
мо петрови· і иоаноу· і иѣко
воу· і оцю отроковицѧ· і
матери· 52 рꙑдаахѫ же вси·
і плакаахѫ же сѧ еѩ· онъ же
рече· не плачите сѧ нѣстъ
оумръла дѣвица· нъ съпитъ·
53 і рѫгаахѫ сѧ ємоу· вѣдѫ
ште ѣко оумрѣтъ· 54 онъ же і
згънавъ вьсѧ вънъ· і имъ
ѭ за рѫкѫ· възгласи глѧ·
отроковице въстани· 55 і въ
зврати сѧ дхъ еѩ· і въскръ
се абье· і повелѣ дати
єі ѣсти· 56 і оужаснѫста
сѧ родителѣ еѩ· онъ же за

прѣти іма· не повѣдита
никомоуже бꙑвъшаєго·

IX·1 Съзъвавъ же оба на десѧте·
дастъ імъ силѫ і власть·
на вьсѣхъ бѣсѣхъ· і недѫ
гꙑ цѣлити· 2 і посъла ѩ
проповѣдати црствие бжье·
і ицѣлити болѧштаѩ·
3 і рече къ нимъ· ничьсо
же не възьмѣте на пѫ
ть· ни жьзла· ни пир'ꙑ·
ни хлѣба· ни сърєбра· ни
дъвою ризоу імѣти· 4 і въ
нꙿьже домъ вьнидете· тоу
прѣбꙑваіте· і отъ тѫ
доу ісходите· 5 і елико не
приємлѭтъ васъ·ісхо
дѧште отъ града того· пра
хъ отъ ногъ вашихъ отътрѧ
сѣте въ съвѣдѣние на нѧ·
6 Ісходѧште же прохожда
ахѫ сквозѣ вси· благо
вѣстоуѭште въсѫдоу·
7 Слꙑша же іродъ четвръ
товластьць· бꙑваѭштаа

164

отъ него в'сѣ· і не домꙑ
шлѣаше сѧ· за не глемо бѣ
отъ єтеръ· ѣко іоанъ· въста
отъ мрътвꙑхъ· 8 отъ інѣ
хъ же ѣко ілиѣ ави сѧ· отъ
дроугꙑхъ же· ѣко пророкъ
нѣкꙑ отъ древльнихъ въ
скръсе· 9 і рече іродъ· іоа
нна азъ оусѣкнѫхъ· къто
же єстъ сь· о немьже азъ
слꙑшѫ таковаѣ· і иска
аше видѣти і· 10 і възвра

46 lit. вꙑ quas uncis inclusi in codice ab emend. erasae, sed vestigia apparent; verbo къто cyr. emend. нѣ supra versum apposuit 52 же quod плакааxѫ subsequitur emend. aliquis punctis praefixis deleri voluit In cap. pag. 163b haec glag. char. scripta propter abscisam membranam vix legi possunt: ѡ посълании обѣма на десѧте IX.3 сърєбра vel сьребра Ad calcem pag. 164a: из· ѡ пѧти хлѣбъ

штьшє сѧ ӑпⷪли· повѣдашѧ
ємоу є̆ли сътворишѧ·
і поі̆мъ ѩ отидє є̆динъ·
на мѣсто поусто· града на
рицаємаго видъсаі̆да·
11 народи жє разоумѣвъшє
по нємь і̆дѫ· і приі̆мъ ѩ
гл҃аӑшє і̆мъ· о цр҃стви б҃жи·
і трѣбоуѭштаѩ· іцѣл҄є
ньѣ цѣл҄ьшє· 12 Дьнь жє на
чѧтъ прѣкланѣти сѧ· при

стѫпл҄ьша жє о̆ба на дєсѧтє·
рѣстє ємоу· о̆тъпоусти на
родꙑ· да о̆шьдъшє въ окръ
стънѩѩ вси· і сєла вита
ѭтъ· і обрѧштѫтъ брашьно·
ѣко сьдє на поустѣ мѣстѣ
єсмъ· 13 рєчє жє къ нимъ·
дадитє і̆мъ вꙑ ѣсти· они
жє рѣшѧ· нє і̆мамъ сьдє· вѧ
штє пѧти хлѣбъ· і рꙑбоу
дъвоѭ· ӑштє оубо нє мꙑ
шьдъшє въ вьсѧ л҄юди сьѩ коу
пимъ брашьна· 14 бѣӑшє бо мѫ
жь· ѣко пѧть тꙑсѫшть·
рєчє жє къ оучєникомъ сво
і̆мъ· посадитє ѩ на спо
дꙑ· по пѧти дєсѧтъ· 15 і съ
творишѧ тако і посадишѧ
вьсѧ· 16 примъ жє пѧть хлѣбъ·
і обѣ рꙑбѣ· възьрѣвъ
на н҃бо б҃гви ѩ· і съломи·
і даѣшє оучєникомъ сво
і̆мъ· прѣдъложити народоу·

165

17 і ѣшѧ і насꙑтишѧ сѧ вси·
і възѧшѧ і̆збꙑвъшаѩ
і̆мъ· оукроухъ· коша дъва
на дєсѧтє· 18 І бꙑстъ єгда
мол҄ѣӑшє сѧ єдинъ· съ ни

мь бѣӑхѫ оучєници єго·
і въпроси ѩ гл҃ѧ· кого мѧ нє
пьштюѭтъ народи бꙑти·
19 они жє о̆тъвѣштавъшє рѣшѧ
і̆оанна крьститєл҄ѣ· і̆ни
жє і̆лиѭ· ови жє ѣко пророкъ
є̆тєръ· дрєвл҄ьниіхъ въ
скрьсє· 20 рєчє жє і̆мъ· вꙑ
жє кого мѧ гл҃єтє бꙑти·
отъвѣштавъ жє пєтръ рєчє·
х҃а б҃жьѣ· 21 Ѡнъ жє запрѣшть
і̆мъ· повєлѣ никомоужє
нє глати· сєго 22 рєкъ· ѣко
подобаӑтъ с҃ноу ч҃скоумоу
много пострадати· і искоу
шєноу бꙑти· отъ старць
і архиєрєі· і кънижьни
къ· і оубьєноу бꙑти·

і трєтиі дьнь въскрьснѫ
ти· 23 гл҃аӑшє вьсѣмъ· аштє
къто хоштєтъ по мнѣ і̆ти
да отъвръжєтъ сѧ сєбє·
і да възьмєтъ кр҃стъ свои·
по вьсѧ д҃ни· і ходитъ по мнѣ
24 і̆жє бо ӑштє хоштєтъ д҃шѫ
своѭ съпасти погоубитъ ѭ·
і̆жє ӑштє хоштєтъ погоуби
тъ д҃шѫ своѭ· мєнє ради·
тъ сп҃єтъ ѭ· 25 каѣ польза
ч҃коу· ӑштє приобрѧштєтъ
вьсь миръ· ӑ сєбє погоуби
тъ· ли отъштєтитъ· 26 і̆жє
бо ӑштє постꙑдитъ сѧ
мєнє· і моіхъ словєсъ·
сєго с҃нъ ч҃скꙑ постꙑди
тъ сѧ· єгда придєтъ въ сла
вѣ своєі· і отьчи· і с҃тꙑ
хъ ӑгг҄лъ· 27 Гл҃ѭ жє вамъ·
въ істинѫ сѫтъ є̆тєри·
отъ стоѩштихъ сьдє· і̆жє
нє і̆мѫтъ въкоусити съ

In summa pag. 165 a propter abscisam membranam nonnulla tantum vestigia apparent horum verborum: ѡ г҃ни въпрошении. 17 de forma lit. ъ in възаша et 23 in къто, хоштетъ dub. potest 19 in пророкъ cod. p. literis прокъ superposuit

166

мрътви· доньдеже оуз҄рѧтъ
ц҃рствие б҃жьѥ· 28 Бꙑстъ же по
словесехъ сихъ· ѣко дьнии
осмь· и поимъ петра· и о
ан'на· и иѣкова· вьзиде на
горѫ помолитъ сѧ· 29 и бꙑ҃
егда молѣаше сѧ· видѣнье
лица его ино· и одѣанье его
бѣло блисцаѩ сѧ· 30 и се мѫ
жа дъва съ нимь глѭшта·
ѣко бѣсте· м'ѡси· и илиѣ·
31 ѣвьша сѧ въ славѣ· гл҃аѣше
же исходъ его· иже хотѣа
ше съконьчати (сѧ) въ илмѣ·
32 петръ же и сѫштаа съ нимь·
бѣахѫ отѧгъчени сънъмь·
оубоуждьше же сѧ видѣшѧ
славѫ его· и оба мѫжа сто
ѩшта съ нимь· 33 и бꙑстъ
егда разлѫчаѣшете сѧ отъ
него· рече петръ къ иcви·
наставьниче· добро естъ
намъ сьде бꙑти· и сътво

римъ скинниѩ три· тебѣ еди
нѫ· и единѫ мосѣови· и еди
нѫ илии· не вѣд'ꙑ же гл҃аше·
34 Се же емоу глѭштю· бꙑстъ
облакъ и осѣни ѩ· оубоѣшѧ же
сѧ· въшьдъшемъ же имъ въ
облакъ· 35 и гласъ бꙑ҃ изо о
блака гл҃ѧ· сь естъ с҃нъ мои
възлюбленꙑи· того послоу
шаите· 36 и егда бꙑстъ глас·
обрѣте сѧ и҃с· единъ· и ти
оумльчашѧ· и никомоуже
не възвѣстишѧ въ тꙑ дни
ничьсоже о тѣхъ ѣже видѣшѧ·
37 Бꙑстъ же въ прочи д'нь· съ
шедъшемъ имъ съ горꙑ·
сърѣте и народъ многъ· 38 и се
мѫжь из народа възъпи гл҃ѧ·
оучителю молѭ ти сѧ· при
зьри на с҃нъ мои. ѣко едино
чѧдъ ми естъ· 39 и се д҃хъ е
млетъ и· и вьнезапѫ въ
пиетъ· и прѫжаатъ сѧ съ

167

пѣнами· и едъва оходитъ
отъ него съкроушаѩ и· 40 и мо
лихъ сѧ оученикомъ твои
мъ· да иждενѫтъ и· и не
възмогѫ· 41 отъвѣштавъ
же и҃с· рече емоу· ѡ роде не
вѣр'нъ· и развраштенъ·
до колѣ бѫдѫ въ васъ· и тръ
плѭ вꙑ· приведи с҃нъ
твои сѣмо· 42 еште же грѧ
доуштю емоу поврьже и бѣ
съ· и сътрѧсе· запрѣти
же и҃с д҃хви нечистоумоу·
д҃ше нечистꙑ· изиди
отъ отрока· и ицѣли отрока·
и въдастъ и о҃цю его· 43 ди
влѣаахѫ же сѧ вси о вели
чии б҃жии· Вьсѣмъ же чю
дѧштемъ сѧ· о всѣхъ ѣже
творѣаше и҃с· рече оучени
комъ своимъ· 44 вьложите
вꙑ въ оуши ваши слове
са си· с҃нъ бо ч҃скꙑ има

тъ прѣдати сѧ· въ рѫцѣ ч҃сцѣ·
45 они же не разоумѣшѧ гл҃а сего·
бѣ бо прикръвенъ отъ нихъ·
да не оштютѧтъ его· и боѣ
ахѫ сѧ въпросити и· о гл҃ѣ
семь· 46 Вьниде же помꙑ

In summa pag. 166 a: ѡ прѣображени ісвѣ. 31 verbo глааше cyr. emend. та apposuit ut глаголаашета legeres, сѧ quod inclusi in cod. erasum 34 in бꙑстъ lit. ı supra v. scripta, itidem 36 глас lit. с superpositam exhibet literis гла. въ тꙑ aut вь тꙑ дьни Ad calcem pag. 166 b: ћ ѡ бѣсъноуѩштимь сѧ на новꙑ мсца. 42 и in ицѣли supra v. scriptum

шлѥньѥ вь нѩ· къто іхъ вѧ
шти бн бꙑлъ· 47 і͞с же вѣдꙑ
помꙑшлѥньѥ срьдьца іхъ·
прімъ отроча постави е
оу себе· 48 і рече імъ· іже
аште приимєтъ отроча се
въ імѧ мое· мѧ приемлѥ
тъ· і иже аште мѧ прие
млѥтъ· приемлѥтъ посъ
лавъшааго мѧ· іже бо мь
нии естъ вьсѣхъ васъ· сь
естъ вѧштьі· 49 Отъвѣшта
въ же іоаннъ· рече· наста
вьниче· видѣхомъ етера·
о имени твоемь· ізгонѧ
шта бѣсꙑ· і възбрани
хомъ емоу· ѣко въ слѣдъ не

168

ходитъ съ нами· 50 і рече къ не
моу і͞с· не браните емоу·(нѣ
стъ бо на вꙑ) іже бо нѣстъ
на вꙑ по васъ естъ· 51 Бꙑ͞с
же егда съконьчавахѫ сѧ
дьньє· въсхожденью его·
і тъ оутвръди лице свое
іти въ і͞лмъ· 52 і посъла
вѣстьникꙑ прѣдъ лице
мь своімь· і шьдъше вь
нидѫ въ вьсь самарѣньскѫ·
да оуготовѧтъ емоу· 53 і не
приѩшѧ его· ѣко лице его бѣ
грѧдꙑ въ і͞лмъ· 54 видѣвъ
ша же оученика его· іѣковъ·
і оан'нъ· рѣсте· г͞и· хоште
ши ли· і речевѣ· да огнь
съшьдъ съ небсе· і поѣстъ ѩ·
ѣкоже ілиѣ сътвори· 55 обра
штъ же сѧ запрѣти іма
і рече· не вѣста сѧ· кого
д͞ха еста вꙑ· с͞нъ бо ч͞скꙑ
нѣстъ пришьлъ· д͞шь ч͞скъ

погоубитъ· нъ с͞пстъ· 56 і идѫ
въ инѫ вьсь· 57 Бꙑстъ же
ідѫштемъ імъ по пѫти
рече етеръ къ немоу· ідѫ по
тебѣ ѣможе колижьдо іде
ши г͞и· 58 і рече емоу і͞с· лиси
ѣзвинꙑ імѫтъ· і п'тица
н͞бскꙑѩ гнѣзда· а с͞нъ
ч͞скꙑ не імать къде гла
вꙑ подъклонити· 59 рече къ
дроугоумоу· ходи въ слѣдъ
мене· онъ же рече г͞и· по
вели ми· древлѥ шьдъ
ше погрети о͞ца моего· 60 рече
же емоу і͞с· остави мрь
твꙑимъ· погрети своѩ
мрътвьцѧ· тꙑ же шьдъ
възвѣштаі ц͞рсие б͞жье·
61 Рече же і дроугꙑ· ідѫ по
тебѣ г͞и· древлѥ же повели
отъврѣшти ми сѧ· іже сѫ
тъ въ домоу моемь· 62 рече же·
никътоже възложь рѫкꙑ

169

своеѩ на рало· і зьрѧ вьспѧ
ть· оуправлѥнъ естъ въ ц͞рси
б͞жіи· X·1 По сихъ же авн г͞ь інѣ
хъ ·н͞тъ· і посъла ѩ по д'вѣ
ма· прѣдъ лицемь своімь·
въ в'сѣкъ градъ і мѣсто·
ѣможе хотѣаше самъ іти·
2 Г͞лааше же къ нимъ· жѧтва
оубо многа· а дѣлателѥ
мало· молите сѧ оубо г͞ноу
жѧтвѣ· да ізведетъ дѣ
лателѩ на жѧтвѫ своѭ·
3 ідѣте се азъ посꙑлаѭ вꙑ·
ѣко агнѧ по срѣдѣ влькъ·
4 ни носите влагалишта ни
врѣтишта· ни сапогъ· і ни
когоже на пѫти не цѣлоуите·
5 Въ ньже домъ вьнидете ко

46 би былъ lege si vis би быль, forma enim lit. dub. 49 post въслѣдъ cyr. add. не 58 подъкл. an подьклонити dub 2 къ vel кь 3 verbo агнѧ cyr. emend. нъцѧ superposuit ut агнъцѧ legeres

лижьдо· прѣвѣе г҃лите·
миръ домоу семоу· 6 ӑште ли
бѫдѫтъ· с҃нове мира· по
чнетъ на н҄емь миръ вашь·
ӑште ли ни· къ вамъ възвра

титъ сѧ· 7 Въ томьже домоу
прѣбываите· ѣдѫште і пь
ѭште· ѣже сѫтъ оу н҄ихъ· до
стоінъ бо естъ дѣлатель
мъзды своеѩ· не прѣхо
дите же із домоу въ домъ
8 І въ н҄ьже градъ колижьдо
вьнидете· і приемлѭ
тъ вы· ѣдите прѣдъла
гаемаѣ вамъ· 9 і цѣлите
недѫжьныѩ· іже сѫтъ
вь н҄емь· і г҃лите імъ·
приближи сѧ на вы ц҃рсие
б҃жие· 10 Въ н҄ьже колижьдо
градъ въходите· і не при
емлѭтъ васъ· ішьдъше
на распѫтьѣ его рьцѣте·
11 і прахъ прильпъшиі насъ·
отъ града вашего въ нога
хъ нашихъ· отътрѧсаемъ
вамъ· Ѡбаче се вѣдите·
ѣко приближи сѧ на вы
ц҃рсие б҃жие· 12 г҃лѭ вамъ·

170

ѣко содомлѣнемъ въ тъ дь
нь· отърадьнѣе бѫдетъ·
неже градоу томоу· 13 Горе те
бѣ хоразинъ· горе тебѣ ви
дъсаіда· ѣко аште въ т҄vрѣ
і сидонѣ силы бишѧ бы
лы· бывъшаіѧ въ васъ·
древле· оубо въ врѣтишти
і попелѣ· сѣдѧште покаӑ
ли сѧ бишѧ· 14 ӧбаче т҄vроу
і сидоноу· отърадьнѣе бѫ
детъ на сѫдѣ· неже вама·
15 і ты каферънаоумъ· до н҃се
вьзнесъ сѧ· до ӑда съведе
ши сѧ· 16 Слоушаіаі васъ· ме
не слоушаетъ· і слоушаѩи
мене· слоушаетъ посълавъ
шаӑго мѧ· і отъмѣтаіаі
сѧ васъ· мене сѧ отъмѣта
етъ· ӑ отъмѣтаіаі сѧ ме
не· отъмѣтаетъ сѧ посъла
въшаӑго мѧ· 17 Възврати
шѧ же сѧ седмь десѧтиі·

съ радостиѭ г҃лѭште· г҃и·
і бѣси повиноуѭтъ сѧ намъ
о іменн твоемь· 18 рече же
імъ· видѣхъ сотонѫ· ѣко
млънинѭ съ н҃се падъша·
19 се дахъ вамъ власть· на
стѫпати на зміѩ· і ско
ръпиѩ· і на всѫ силѫ вражьѭ·
і ничьтоже васъ не врѣди
тъ· 20 обаче о семь не радоуі
те сѧ· ѣко бѣси вамъ пови
ноуѭтъ сѧ· радоуіте же сѧ·
ѣко імена ваша напсана
сѫтъ на н҃сѣхъ· 21 Въ тъ часъ
въздрадова сѧ доухомь н҃с·
і рече· іспо вѣдаѭ ти сѧ
о҃че· г҃и н҃бсе і землѩ·
ѣко оутаілъ еси си отъ прѣ
мѫдръ· і разоумьнъ· і отъ
кры си младьньцемъ· еі
о҃че ѣко тако бъстъ· бла
говоление прѣдъ тобоѭ·
22 Вьсѣ мнѣ прѣдана бышѧ

171

отъ о҃ца моего· і никътоже
не вѣстъ къто естъ с҃нъ· тъ

---

11 ногахъ вашихъ, emend. lit. в erasa cyrillicum и rescripsit, lege нашихъ 19 скоръп. an скорьп. disc. nequ., potius скоръп.; на quod всѧ силѧ praecedit supra v. scr. 21 post оутаілъ legebatur сѧ quod scriba ipse ut videtur erasit addito supra versum си

къмо оц҃ь· і къто естъ оц҃ь
ток'мо с҃нъ· і емоуже ꙗште
хоштетъ с҃нъ ꙗвити· 23 і обра
шть сѧ къ оученикомъ еди
нъ рече· Блаженѣ очи видѧ
штиі· ѣже видите· 24 г҃лѭ
бо вамъ· ѣко мнози пророци·
і ц҃ри· въсхотѣшѧ видѣ
ти· ѣже видите· і не ви
дѣшѧ· і слꙑшати· ѣже
слꙑшите· і не слꙑшашѧ·
25 І се законникъ ѥтеръ въста
іскоушаѩ і і г҃лѧ· оучите
л҃ю· чьто сътворь· живо
тъ вѣчьнꙑ наслѣдоуѭ·
26 онъ же рече къ ѩемоу· въ за
конѣ чьто естъ п'сано· како
чьтеши· 27 онъ же ѿтъвѣшта
»въ рече· възл҃юбиши г҃а б҃а
»своего· ѿтъ всего сръдьца
»твоего· і в'сеѭ д҃шеѭ·

»і вьсеѭ крѣпостиѭ твое
»ѭ· і в'сѣмь помꙑшл҃ениье
»мь твоімь· і подроуга сво
»его ѣко самъ сѧ· 28 рече же емоу
»і҃с· правѣ отъвѣшта· се тво
»ри· і живъ бѫдеши· 29 онъ же
»хотѧ ѿправьдити сѧ самъ·
»рече къ і҃сви· і къто естъ
»іскрьѩиі ми· 30 отъвѣшта
»въ же і҃с· рече· Ч҃къ ѥтеръ
съхождаꙗше· отъ і҃лма въ
ерихѫ· і въ разбоінікꙑ
въпаде· іже і съвлѣкъ
ше і· і ѣзвꙑ възложьше
отидошѧ· і оставьше і ѥ
лѣ живъ сѫшть· 31 по прикл҃ю
чаю же· іерѣі ѥтеръ· съхо
ждаꙗше пѫтьмь тѣмь·
і видѣвъ і мимо іде·

32 такожде же і леѵѣитъ·
бꙑвъ на томь мѣстѣ·
пришьдъ· і видѣв'ь і ми
мо іде· 33 самарѣнинъ же

172

ѥтеръ грѧдꙑ· приде надъ ѩь·
і видѣвъ і милосръдова·
34 і пристѫпл҃ь обѧза строу
п'ꙑ его· вьзливаѩ ма
сло і вино· въсаждь же і
на своі скотъ· приведе
же і в'ь гостиницѫ· і при
лежа емь· 35 і на оутрьѣ ішь
дъ· ізьм'ь д'ва пѣнѧза
дастъ гостинникоу· і ре
че емоу· прилежи емь·
і еже ꙗште приіждіве
ши· ꙗзъ егда възвраштѫ
сѧ въздамь ти· 36 къто оу
бо тѣхъ тріи· іскрьѩиі
мьнитъ ти сѧ бꙑти·
въпадъш҃юмоу въ разбо
інікꙑ· 37 онъ же рече· съ
творꙑі милостꙑѩѭ
съ ѩимь· рече же емоу і҃с·
іди і тꙑ твори такожде·
38 Бꙑстъ же ходѧштю емоу·
і тъ вьниде въ вьсь ѥтерѫ.

жена же ѥтера іменемь ма
р'та· приѩтъ і въ домъ свои·
39 і се еі бѣ сестра· імене
мь мариѣ· ѣже і сѣдъши
при ногоу і҃соу· слꙑша
ꙗше слово его· 40 і мар'та
млъвл҃ѣꙗше· о мнозѣ слоу
жьбѣ· ставьши же рече·
г҃и· не родиши ли ѣко сестра
моѣ· единѫ мѧ остави
слоужити· рьци оубо еі

24 пророци, in cod. проци cum superposito р. In summa pag. 171 a haec: ѿ въпрошшимь законницѣ In summa pag. 171 b: ѿ въпадъшимь въ разбоіникꙑ Ad calc. pag. 172 a: ѿ мартѣ і марии 40 verbo ставьши lit. и aut о praemissa erat, quam emend. delevit. Ad calcem pag. 172 b: ѿ молитвѣ

да ми поможетъ· 41 отъвѣ
штавъ же рече єи ис҃· мар'та
мар'та· печѐши сѧ і мль
виши ѡ мнозѣ· 42 єдино же є
стъ на потрѣбѫ· мариѣ бо
благѫѭ чѧсть ізб'ьра·
ѣже не отъімєтъ сѧ отъ
неѩ· XI·1 І бꙑстъ сѫштю є
моу на мѣстѣ єтерѣ· молѧ
штоу сѧ· і ѣко прѣста·
рече ѐтеръ ѡтъ оученикъ
єго къ немоу· г҃и· наоучи

173

нꙑ молити сѧ· ѣкоже іо
анъ· наоучи оученикꙑ своѩ·
2 рече же імъ· єгда моли
те сѧ г҃лите· Ѡч҃е нашь·
іже єси на н҃есехъ· да с҃ти
тъ сѧ імѧ твоє· да приде
тъ ц҃рсие твоє· да бѫдетъ
волѣ твоѣ· ѣко на н҃се· і на
земи· 3 хлѣбъ нашь надь
невънꙑ· даі намъ на вьсѣ
къ д'нь· 4 і остави намъ грѣ
хꙑ нашѧ· ібо і сами ѡ
ставлѣемъ· вьсѣкомоу
длъжьникоу нашемоу· і не
въведи насъ в'ь іскоуше
ние· нъ ізбави нꙑ отъ
неприѣзни· 5 І рече къ ни
мъ· къто ѡть васъ іматъ
дроугъ· і идетъ къ немоу
полоуношти· і речетъ є
моу дроуже· даждь ми въ
заемъ три хлѣбꙑ· 6 іжде
къ м'нѣ·
дроугъ ми· приде съ пѫти

і не імамъ чьсо положити
прѣдъ нимь· 7 і тъ із ѫтрь
ждоу отьвѣштавъ речетъ·

не твори ми троуда· юже
двьри затворенꙑ сѫтъ·
і дѣти моѩ съ мъноѭ на ло
жи сѫтъ· не могѫ въста
ти дат' тебѣ· 8 г҃лѭ вамъ·
ѩште не дастъ ємоу въста
въ· за не єстъ дроугъ ємоу·
нъ за безочьство єго· въста
въ дастъ ємоу· єлико трѣ
боуєтъ· 9 і азъ г҃лѭ вамъ·
просите і дастъ сѧ вамъ·
іштате і обрѧштете·
тлъцѣте і отвръзетъ сѧ
вамъ· 10 в'сѣкъ бо просѧі при
ємлетъ· і иштѧі обрѣта
єтъ· і тлъкѫштюмоу отвръ
зетъ сѧ· 11 котораѩго же отъ
васъ о҃ца· въспроситъ с҃нъ
твоі хлѣба· єда камень
подастъ ємоу· ли рꙑбꙑ·

174

єда въ рꙑбꙑ мѣсто зми
ѭ подастъ ємоу· 12 іли аште
проситъ ѩица· єда подастъ
ємоу скоръпиі· 13 ѩште оубо
вꙑ зьли сѫште· оумѣє
те· даѩниѣ благаѩ даати
чѧдомъ вашимъ· кольми
паче о҃ць вашь· съ н҃ебсе да
стъ д҃хъ благъ· просѧштиі
мъ оу него· 14 І бѣ ізгонѧ бѣ
сꙑ· і тоу бѣ нѣмъ· бꙑ же
бѣсоу ізгънаноу· прогла
нѣмꙑ· і дивлѣахѫ сѧ на
роди· 15 ѐтериі же отъ нихъ
рѣшѧ· о вельзѣоулѣ кънѧзи
бѣсъ· ізгонитъ бѣсꙑ·
16 дроузиі же іскоушаѭште і
знамениѣ· іскаахѫ съ
н҃ебсе· 17 онъ же вѣдꙑ ихъ
помꙑшлениѣ· рече імъ·

5 оть васъ an отъ васъ dub. 7 отьвѣшт. an отъвѣшт., затворенꙑ сѧтъ an з. сѧть dub.
8 de forma lit. ъ in дастъ et естъ dub. p.: за quod безочьство praecedit supra v. scr.
Ad calc. pag. 174a: ѡ імѧштимь бѣсъ нѣмъ.

вьсѣко ц҃рсꙋне· раздѣлѣѭ
сѧ само вь себѣ запоустѣ
етъ· і домъ на домъ пада

етъ· 18 аште же і сотона самъ
вь себѣ раздѣли сѧ· како ста
нетъ ц҃рсꙋе его· ѣко глете·
о вельзѣволѣ ізгон(ащъ ма)
бѣсъі· 19 аште же азъ о вель
зѣволѣ ізгонѭ бѣсъі· оу
бо постиже на васъ ц҃рсꙋе
б҃жье· 21 егда крѣпъкъі въо
рѫжь сѧ хранитъ· свої дворъ·
въ мирѣ сѫтъ імѣньѣ его·
22 а по неже крѣплии его нашь
дъ побѣдитъ і· вьсѣ орѫ
жьѣ его отъметъ· на неже
оупъваѣше· і користь его
раздаетъ· 23 іже нѣстъ съ
мноѭ на мѧ естъ· і иже не
събираетъ съ мъноѭ ра
стачаѭтъ· 24 Егда нечи
стъі д҃хъ· ізидетъ отъ
ч҃ка· прѣходитъ сквозѣ
безводънаа мѣста· іштѧ
покоѣ· і не обрѣтаѩ глетъ·
възвраштѫ сѧ въ домъ мої

175

отъ нѭдоуже ізидъ·
25 і пришьдъ обрѣтаетъ· поме
тенъ· оукрашенъ· 26 тъгда іде
тъ· і поіметъ дроугъіхъ
горьшь себе седмь· і въшь
дъше живѫтъ тоу· і бъі
ваѭтъ послѣдьнѣа ч҃коу
томоу· горьши прьвъіхъ· [дви
27 Бꙑ҃ же егда глаше се· възд

гъши гласъ етера жена· отъ
народа· рече емоу· блажено
чрѣво ношьшее тѧ· і съсь
ца ѣже си съсалъ· 28 онъ же
рече· тѣмь же оубо блаже
ніи· слъішѧштеі слово
б҃жье· і хранѧште е· коц҃
29 Народомъ же събираѭште
мъ сѧ· начѧтъ гл҃ати· ро
дось· родъ лѫкавъ естъ·
і знаменьѣ іштетъ· і
знаменье не дастъ сѧ е
моу· тъкмо знаменье
іонъі пророка· 30 ѣкоже бо бꙑ҃

іона· знамение
ниневьѣнитомъ· тако бѫ
детъ с҃нъ ч҃скꙑ родоу се
моу· 31 цѣсарица южьска·
въстанетъ на сѫдъ· съ
мѫжи рода сего· і осѫ
дѧтъ ѩ· ѣко приде отъ ко
ньца земл҃ѧ· слъішатъ
прѣмѫдрости соломоу
нѧ· і се множае сьде·
соломоуна· 32 мѫжи ніне
вьѣнитьсци· въскрь
снѫтъ· на сѫдъ съ родо
мь симь· і осѫдѧтъ і·
ѣко покаашѧ сѧ въ пропо
вѣдь· іонинѫ· і се мъ
ножае сьде іонъі· 33 Ни
къtоже свѣтильника
вьжегъ· въ кровѣ пола
гаетъ· ни подъ спѫдо
мь· нъ на свѣштьницѣ·
да въходѧштеі видѧтъ
свѣтъ· 34 Свѣтильникъ

18 quae in ізгонащъ ма vulg. typis expressa sunt, emendator aliquis cyrillice loco erasis literis glag. scripsit 19 з in ізгонѭ supra v. scriptum. Quae inde a бѣсꙑ scriba principalis omiserat, postea in margine characteribus cyrillicis antiquis addita sunt: с҃нове ваши о ком' изгонат' бѣсы· сего ради ти бѫ/дѫт вамь сѫдіѫ· аще ли азъ о прьстѣ би҃ изгона бѣсы. Eadem recentiore ut videtur manu iterum in altero margine scripta 27 ношьшее тѧ, pro тѧ, ut nunc legitur, тіѧ scriptum erat, sed emend. aliquis partem literae glagol. erasit 31 осѫдатъ, emend. cyrill. eraso а scripsit и, lege igitur осѫдитъ

176

тѣлоу єстъ ѻко твоє· єгда
оуѕо ѻко твоє просто бѫ
детъ· і вьсє тѣло твоє
просто бѫдетъ· ѧ҄ по нѥ
же лѫкаво бѫдетъ· і тѣ
ло твоє тьмьно бѫдетъ·
35 блюди ѻубо· єда свѣтъ
іже (ѥстъ) вь тебѣ· тьма
єстъ· 36 ѧште оубо тѣло твоє
свѣтъло бѫдетъ· не і
мꙑ части ѥтерꙑ ть
мьнꙑ· бѫдетъ свѣтъ
ло в'сє· ѣко се єгда свѣти
льникъ· блисцаньємь
просвѣштаєтъ сѧ· 37 Єгда
же глаа́ше· молѣаше і
фарисѣі ѥтеръ· да обѣ
доуєтъ ѹ нєго· вьшьдъ
же възлеже· 38 фарисѣі
же видѣвъ диви сѧ· ѣко
не прѣжде крьсти сѧ прѣ
вѣє ѻбѣда· 39 Рече же ис·
къ нємоу· нꙑнѣ вꙑ фа

———

рисѣи· вьнѣшьнѧѩ сть
клѣницѧ· і блюдомъ ѻ
чиштаєте· а вънѫтрьнѣ
а ваша плъна сѫтъ· хꙑ
штеньѣ і зълобꙑ· 40 бе
зоумьни· не іже ли ѥстъ·
сътворилъ вьнѣшьнєє·
і вънѫтрьнєє сътворилъ·
41 Ѡбаче сѫштаа дадите
милостꙑнѭ· і вса чи
ста вамъ сѫтъ· 42 Нъ горе
вамъ· фарисѣѻмъ· ѣко де
сѧтинѫ даєте отъ мѧтꙑ·
і пиганъ· і вьсѣкого зе
льѣ· і инио ходите сѫдъ
і любовь бжиѭ· си же по
добаа́ше сътворити· і онѣ
хъ не оставлѣти· 43 Горе ва
мъ фарисѣомъ· ѣко люби
те прѣдъсѣданьє· на съ
нъмиштихъ· і цѣлова
ньѣ на тръжиштихъ· 44 Горе
вамъ кънижьници і фа

177

рисѣі· і лицемѣри· іжде
єсте ако і гроби невѣдо
ми· і чци ходѧштеі
връхоу не видѧтъ· 45 Ѡтъ
вѣштавъ же ѥтеръ ѻтъ
законьникъ· гла ємоу·
оучителю· се глѧ і на
мъ досаждаєши· 46 онъ же
рече· і вамъ закон'ни
комъ горе· ѣко накладаа
єте на чкꙑ брѣмена·
не оудобь носима· а сами
нієдинѣмьже пръсто
мь вашимь· прикасає
те сѧ брѣменехъ· 47 Горе
вамъ кънижьници і фа
рисѣі· і упокрити· ѣко
зиждете гробꙑ пророкъ·
оци же ваши ізбишѧ ѩ·
48 іво съвѣдѣтелствоу
єте· і волѭ имате·
съ дѣлꙑ оць вашихъ·
ѣко ти оубо ізбишѧ ѩ·

———

вꙑ же зиждете іхъ гро
бꙑ· 49 Сего ради і прѣмѫ
дрость бжиѣ рече· посъ
лѭ вь нѧ пророкꙑ· і ап°лꙑ·
і отъ нихъ оубьѭтъ·
іжденѫтъ· 50 да мьсти
тъ сѧ· кръвь вьсѣхъ про
рокъ· проливаємаѣ ѻтъ

35 есть quod uncis inclusi emend. aliquis erasit sed vestigia apparent Ad calc. pag. 176a: ѡ фарисѣі оубѣждьшиимь иса. Pag. 176b v. 1 вьнѣш., v. 20 на сън., v. 21 -миштихъ forma lit (ь vel ъ) dubia manet In cap. eiusd. paginae propter abscisam membr. quaedam verba legi nequeunt, legendum fortasse: ѡ кааниі законьникъ

съложенье вьсего мира·
отъ рода сего· 51 отъ кръве
авелѣ правьдънаѧго·
до кръве захариѩ· погы
бъшаѧго междю ол'та
ремь· і храмомь· еи
глѭ вамъ· вьзиште
тъ сѧ отъ рода сего· 52 Горе
вамъ законьникомъ·
ѣко вьзѧсте ключь ра
зоумѣнью· сами вьни
досте· і въходѧштиі
мъ възбранисте· 53 Глѭ
штю же емоу къ нимъ си
це· начѧшѧ кънижьници

178

і фарисѣи· і лютѣ ѣко
гнѣвати сѧ· і прѣстаати і·
о мъножаішіихъ· 54 лаѭ
ште его· оуловити нѣчь
то отъ оустъ его· да на нь
възглѭтъ· XII·1 о нихъже съ
нъмъшемъ сѧ тъмамъ
народа· ѣко прѣпираахѫ
дроугъ дроуга· Начѧтъ
глати къ оученикомъ сво
імъ· пръвѣе вьнемлѣ
те себѣ отъ кваса фари
сѣіска· еже естъ лице
мѣрье· 2 Ничьтоже бо
покръвено естъ· еже не
отъкрыетъ сѧ· і таі
но еже не разоумѣетъ
сѧ· 3 вь свѣтѣ оуслыши
тъ сѧ· і еже къ оухоу гла
сте· въ таілиштихъ·
проповѣстъ сѧ на кровѣ

хъ· 4 глѭ же вамъ дроуго
мъ моімъ· не оубоите

сѧ отъ оубиваѭштіихъ
тѣло· і не по томь не імѫ
штемъ· лиха чесо сътво
рити· 5 съказаѭ же вамъ·
кого сѧ оубоите· оубоите
сѧ імѫштаѧго власть·
по оубьеніи вьврѣшти
въ геонѫ· еі глѭ вамъ·
того оубоіте сѧ· 6 не пѧть
ли пьтиць· вѣнитъ сѧ
пѣнѧзема д'вѣма· і ни
една отъ нихъ· нѣстъ
забъвена прѣдъ бмь·
7 нъ і власи главъ вашеіѩ·
вьси іштьтени сѫтъ·
не боите оубо· мъноѕѣхъ
пьтиць соулѣіши есте
вы· 8 Глѭ же вамъ· всѣ
къ іже колижьдо· іспо
вѣстъ мѧ прѣдъ чкы·
і снъ чскы іcповѣстъ і·
прѣдъ аглы бжіі· 9 Ꙗ отъ
врьгы сѧ мене прѣдъ чкы·

179

отъвръженъ бѫдетъ прѣ
дъ аглы бжіи· 10 і всѣкъ і
же речетъ слово на снъ
чскы· отъпоуститъ сѧ е
моу· Ꙗ іже власвимиса
етъ на дхъ сты· не отъпоу
ститъ сѧ емоу· 11 егда же
приведѫтъ вы на сънъ
мишта· і власти· і вла
д'ычьствиѣ· не пьцѣ

52 verbo вьнидосте cyr. superp. не XII.1 начатъ глати къ оуч. an къ оуч. dub. 3 за не елико въ тьмѣ рекосте quae scriba principalis omiserat postea cyr. char. medio spatio inter versus addita ibid вь свѣтѣ lege si vis въ свѣтѣ In cap. pag. 178 a videntur scripta fuisse sed propter absc. membr. vix legi possunt ѡ квасѣ фарисѣісцѣ 7 verbis не боите оубо emend. cyrill. оу сѧ superposuit, ut не оубоите сѧ оубо legeretur 10 post verba отъпоуститъ сѧ емоу emend. cyrill. inter versus et in margine haec apposuit: ни въ с вѣкъ ни въ градѫщы Ad calc. pag. 179 a: ѡ хотѧштиімь раздѣлити імѣнье.

те сѧ како ли чьто помꙑ
слите· ли чьто речете·
12 ст҃ꙑ бо дх҃ъ наоучитъ вꙑ·
въ тъ часъ ѣкоже подоба
етъ гл҃ати·⌉13 Рече же емоу
етеръ отъ народа· оучите
л҃ю· рьци братоу моемоу·
да раздѣлитъ съ мъноѭ
достоѣние· 14 ѡнъ же рече е
моу чловѣче· къто мѧ по
стави сѫдиѭ ли дѣла
телѣ надъ вами· 15 рече
же къ н҄имъ· блюдѣте сѧ·

і хранните сѧ· отъ всѣкого
лихоімиѣ· ѣко не о̆тъ і
збꙑтъка комоужьдо· жи
вотъ его естъ· о імѣнии
емоу· 16 рече же притъчѫ къ
н҄имъ гл҃ѧ· Чл҃коу ӗтероу бо
гатоу· оугобьзи сѧ н҄ива·
17 і мꙑшлѣаше вь себѣ гл҃ѩ·
чьто сътворѭ· ѣко не і
мамь къде събирати· пло
дъ моіхъ· 18 і рече се сътво
рѭ· разорѭ житьницѫ
моѭ· і большѫ съзиждѫ·
і съберѫ тоу жита моѣ·
і добро мое· 19 і рекѫ дш҃и
моеі· дш҃е· імаши мъного
добро лежѧште на лѣта
многа· почивaі· ѣждь
піі· весели сѧ· 20 Рече
же емоу б҃ъ· безоумьне·
въ сиѭ ношть дшѫ твоѭ
істѧзаѭ отъ тебе·
а ѣже оуготова комоу бѫ

180

дѫтъ· 21 тако събираѩі се
бѣ· а не въ б҃ъ богатѣѩ·
22 рече же къ оученикомъ сво
імъ· сего ради гл҃ѭ вамъ·
не пьцѣте сѧ дш҃еѭ чьто
ѣсте· ни тѣломь въ чьто
облѣчете сѧ· 23 дш҃а бо боль
ши естъ пиштѧ· і тѣло о̆
дежда· 24 съмотрите вранъ·
како не сѣѭтъ ни жьнѭ
тъ· імъже нѣстъ съкро
вишта· ни храннлишта·
і б҃ъ питѣетъ ѩ· кольми
паче вꙑ есте лоучьши
пьтиць· 25 къто же о̆тъ васъ
пекꙑ сѧ можетъ· прило
жити тѣлесе своемь ла
коть ӗдинъ· 26 ӑште оубо
ни мала чесо можете·
чьто въ прочиіхъ пече
те сѧ· 27 съмотрите цвѣтъ
селънъіхъ· како растѫ
тъ· не троуждаѭтъ сѧ

ни прѧхѫтъ· гл҃ѭ же вамъ·
ѣко ни соломоунъ· въ всеі
славѣ своеі о̆блѣче сѧ· ѣко
ӗдинъ о̆тъ сихъ· 28 ӑште ли
же трѣвѫ· дьньсь на селѣ
сѫштѫ· і оутрѣ въ пешть
въмѣтаемѫ· б҃ъ тако о̆дѣ
етъ· кольми паче васъ ма
ловѣри· 29 і вꙑ не іштѣте
чьто імате ѣсти· і чь
то пити· і не възносите
сѧ· 30 вьсѣхъ сихъ ѩзꙑци
мира сего іштѫтъ· вашь
же оц҃ь вѣстъ· ѣко трѣбоу
ете сихъ· 31 о̆баче іштате
цр҃сьѣ б҃жиѣ· і си вcѣ при
ложѧтъ сѧ вамъ· 32 Не бо
іте сѧ малое стадо· ѣко
благоізволи оц҃ь вашь
дати вамъ цр҃сье· 33 прода
дите імѣнье ваше· і да
дите милостꙑнѭ· Съ
творите въладалиште

In summa pag. 179b: ѡ богатѣ емоуже оугобьзи сѧ нива 15 in о імѣнии cyr. emend.
superposito тъ lect. отъ restit. voluit 33 verbo въладалиште emend. cyrill. себѣ prae-
misit, quod supra v. scr.

188

не ветъшаѭште· съкрови
ште не скѫдѣемо· на несъ·
ідеже тать не приближаетъ сѧ· ни тьлѣ тьли
тъ· ни чрьвь· 34 ідеже бо е
стъ съкровиште ваше·
тоу і срьдьце ваше бѫде
тъ· 35 Бѫдѫ чрѣсла ва
ша прѣпоѣсана· і свѣтиль
ници горѫште· 36 і вы подо
бьни чкомъ· чаѭштемъ
га своего· тъгда възвра
тишѧ сѧ отъ бракъ· да при
шьдъшю і тлъкнѫвъшю·
абье отврьзѫтъ емоу·
37 Блажени раби ті· ꙗже
гь обрѧштетъ бьдѧштѧ·
аминь глѭ вамъ· ѣко прѣ
поѣшетъ сѧ· і посадитъ ꙗ·
і минѫвъ послоужитъ і
мъ· 38 любо въ вьторѫѭ·
любо въ третиѭ стражѫ
придетъ· і обрѧштетъ ꙗ

тако· блажени сѫтъ ра
би ти· 39 Се же вѣдите· ѣко
аште би вѣдѣлъ гнъ· хра
мины· въ кы часъ тать
придетъ· бьдѣлъ оубо
би· і не далъ подъкопа
ти домоу своего· 40 і вы
бѫдѣте готови· ѣко въ нь
же часъ не мьните снъ
чскы придетъ· 41 Рече же
емоу петръ ги· къ намъ ли
притъчѫ сьѭ глеши·
ли къ всѣмъ· 42 Рече гь·
къто оубо естъ вѣрьны
приставьникъ· і мѫдры·
егоже поставитъ гнъ
надъ домомь своімь·
даѣти въ врѣмѧ житомѣ
ренье· 43 Блаженъ работъ
егоже пришьдъ гнъ его·
обрѧштетъ творѧшта
тако· 44 въ істинѫ глѭ
вамъ· ѣко надъ вьсѣмь

182

імѣнием сво імь по
ставитъ і· 45 Аште ли рече
тъ рабъ тъ въ срьдьци сво
емь· мѫдитъ гнъ мої при
ти· начьнетъ бити рабы·
і рабынѧ· ѣсти же і пи
ти· і оупивати сѧ· 46 при
детъ гнъ раба того въ нь
же дьнь не чаетъ· і въ
часъ въ ньже не вѣстъ·
і протешетъ і· і чѧсть
его съ невѣрьнъіми поло
житъ· 47 тъ же рабъ вѣ
дъі волѭ сна своего· і не
оуготовавъ· ли не сътво
рь повелѣнии его· біенъ
бѫдетъ много· 48 не вѣдѣ
вы же· сътворь же до
стоіна ранамъ· біенъ
бѫдетъ малы· Вьсѣко
моу же емоуже дано бъі
много· мъного ізиште
тъ сѧ отъ него· і емоуже

прѣдааша много· лишьша
просѧтъ отъ него· 49 Огнѣ прѣ
дъ въврѣшти въ землѭ·
чьто хоштѫ· аште оуже въ
згорѣ сѧ· 50 крьштеньемь і
мамь крьстити сѧ· і ка

33 verbo съкровиште cyr. и praemiss., verbo скѫдѣемо glagoliticum о superpositum, lege оскѫдѣемо 39 і не далъ cyr. char. superpositum би, lege не би далъ 46 ad протешетъ і cyr. char. supra v. appositum полма, 47 supra велѣнии emend. оли его cyr. scripsit, ut по воли его restitueret 48 in прѣдааша ult. lit. а cyr. in rasura posita, scriba glag. nisi fallor прѣдааше scripserat 50 крьштеньемъ імамь emend. cyrill. aliquot lit. additis ita mutavit: крьштениемь імьже имамь

ко оудръжѫ сѧ· дондеже ко
ньчаетъ сѧ· 51 мьните ли
ѣко мира приидъ дати на зе
мл̂ѭ· ни· гл̂ѭ вамъ· нъ ра
здѣл̂еньѣ· 52 бѫдетъ бо о
тъ селѣ· пѧть въ единомь
домоу раздѣл̂енъ· трие на
д'ва· і два на три· 53 раздѣ
лѧтъ сѧ· оць на сна· і снъ
на оца· мати на дъштерь·
і дъшти на матерь· і све
кръве на невѣстѫ своѭ·
і невѣстѫ на скекръве своѭ·
54 Гл̂аӑше же і народомъ· егда
оузьрите ѻ̆блакъ· въсходѧ
шть ѻ̆тъ западъ· абье гл̄е
те ѣко тѫча грѧдетъ· і бꙑ

183

ваетъ тако· 55 і егда югъ
доушетъ· глете варъ бѫ
детъ· і бꙑваетъ· 56 ѵпокри
ти· лице нбоу· і земл̂і
оумѣете іскоушати· 57 чь
то же і о себѣ не сѫдите
правъд'ꙑ· 58 Єгда же грѧ
деши съ сѫпьремь свої
мь къ кънѧзоу· на пѫти да
ждь дѣланье ізбꙑти
отъ н̂его· да не привлѣ
четъ тебе къ сѫдіи·
і сѫди тѧ прѣдастъ слоу
зѣ· і слоуга тѧ въсади
тъ въ тьмьницѫ· 59 глѭ
тебѣ· не імаши ізити
отъ тѫдѣ· дондеже і по
слѣдьн̂ії трьхоть въ
здаси· XIII·1 Приключи же сѧ
етериі въ то врѣмѧ·
повѣдаѭште· емоу ѻ̆
гали(ле)іхъ· іхъ же кръ
вь питѣтъ· съмѣсі съ
жрътками іхъ·

---

2 і отъвѣштавъ іс· рече і
мъ· мьните ли ѣко гали
лѣане сіи· грѣшьнѣіше
паче вьсѣхъ галилѣанъ
бꙑшѧ· ѣко тако пострада
шѧ· 3 ни· гл̂ѭ вамъ· нъ ӑште
не покаете сѧ· і вси тако
жде погꙑбнете· 4 ли ѻ̆ни
ѻ̆смь на десѧте· на н̂ѧже
паде стлъпъ силоуӑмьскъ·
і поби ꙗ· мьните ли ѣко
ти длъжьнѣіше бѣшѧ·
паче всѣхъ чкъ· живѫ
штиіхъ въ ілмѣ· 5 ни· глѭ
вамъ· нъ ӑште не покае
те сѧ· вси такожде погꙑ
бнете· 6 Гл̂аӑше же сьѭ
притъчѫ· смоковьницѫ
імѣӑше ӗтеръ въ вино
градѣ своемь· въсажде
нѫ· і приде іштѧ пло
да на н̂еі· і не ѻ̆брѣте
7 рече же къ винарекви·

184

се третие лѣто· отъ н̂е
лиже прихождѫ· іштѧ
плода на смоковьници
сеі· і не ѻ̆брѣтаѭ· посѣ
ци ѭ оубо· въскѫѭ і
земл̂ѭ ѻ̆праждьнѣетъ·
8 Онъ же отъвѣштавъ рече
емоу· ги· остави ѭ і се
лѣто· дон̂деже ѭ ѻ̆копаѭ
ѻ̆крьстъ· і осꙑплѫ ѭ
гноемь· 9 і аште оубо сътво

52 бѫдетъ aut бѫдеть, раздѣленъ lege si vis раздѣлень 56 ad іскоушати emend. cyrill. haec in margine addidit: а врѣмене сего како не искоушаете XIII.1 in галилеіхъ quae uncis inclusi glagol. quidem char. sed minutioribus literis supra versum addita sunt Ad calc. huius pag. 183 b ѡ галилеіхъ іже бѣахѫ въ силоуамѣ

ритъ плодъ· аште ли ни·
къ грѧдѫштее врѣмѧ по
сѣчеши ѭ· 10 Бѣ же оучѧ
на единомь отъ сънъми
шть въ сѫботы· 11 ı се же
на дхъ ıмѫшти недѫжь
нъ· ѕ ı лѣт· ı бѣ слѫка·
ı не могѫшти въскло
нити сѧ отънѫдь· 12 оузь
рѣвъ же ѭ ис пригласи·
ı рече еı· жено· отъпоу
штена еси отъ недѫга
твоего· 13 ı възложи на ньѭ
рѫцѣ· ı абье простьрѣ сѧ·
ı славлѣаше ба· 14 Ѿотъвѣ
штавъ же архисинагогъ·
негодоуѩ· за не въ сѫ
ботѫ ıцѣли ѭ ис· глааше
народоу· шесть дьнъ естъ·
въ нѩже достоıтъ дѣла
ти· въ ты оубо приходѧ
ште цѣлите сѧ· а не въ дь
нь сѫботьны· 15 отъвѣ
штавь же къ немоу гь рече·
лицемѣри· кожьдо васъ
въ сѫботѫ· не отърѣша
етъ ли своего колоу· ли
осьла отъ ꙗслıи· ı ведъ
напаѣтъ· 16 сиѭ же дъште
рь авраамлѭ сѫштѫ· ѭже
съвѧза сотона· се осмое
на десѧте лѣто· не досто
ꙗше ли раздрѣшити сеѩ·
отъ ѫзы въ дьнь сѫбо
тьны· 17 ı се емоу глѭ

185

штю стыдѣахѫ сѧ· вси
противлѣѭштеı сѧ емоу·
ı вси людье радовахѫ сѧ
о всѣхъ славьныихъ· бы
ваѭштихъ отъ него· 18 Глаа
ше же комоу подобьно естъ
цсрье бжие· ı комоу оупо
доблѭ е· 19 подобьно естъ
зрьноу горюшьноу· еже при
емъ чкъ въвръже е въ връ
тоградъ своı· ı въздра
сте· ı бысть дрѣво ве
лье· ı птицѧ небескыѩ
вьселишѧ сѧ въ вѣтви е
го· 20 ı пакы рече комоу оу
подоблѭ цсрье бжие· 21 по
добьно естъ квасоу· его
же приемъши жена съкры
въ мѫцѣ· триı сатъ· до
ıдеже въкысе всѣ·
22 ı прохождаааше сквозѣ
грады ı веси· ı шьствие
творѧ въ ıлмъ· 23 Рече же етеръ
къ немоу·
ги аште мало естъ спаѭ
штıихъ сѧ· онъ же рече къ
нимъ· 24 подвизаıте сѧ вь
нити скозѣ тѣснаа вра
та· ꙗко мнози глѭ вамъ·
възиштѫтъ вьнити· ı не
възмогѫтъ· 25 отъ нели
же оубо въстанетъ гь·
домоу· ı затворитъ двь
ри· ı начьнетъ вънѣ сто
ꙗти· ı тлѣшти двьри·
глѭште· ги ги· отвръ
зи намъ· ı отъвѣшта
въ речетъ вамъ· не вѣдѣ
васъ отъ кѫдоу есте· 26 тъ
гда начнѫтъ глати ꙗхомъ·
прѣдъ тобоѭ ı пихомъ·
ı на распѫтиıхъ ı тръжи
штихъ оучилъ еси· 27 ı ре
четъ глѭ вамъ· не вѣ

11 in лѣт lit. т supra лѣ scripta 14 о in ѡотъвѣ. punctis praefixis emend. del. vol. 21 приемъши lit. и cyr. superpositam exh.; post съкры lit. е erasa sequebatur, in сатъ lit. а rec. man. glag. in rasura scripta 26 verbo оучилъ rec. man. cyr. supra v. нашихъ praemissum.

мь васъ отъ кѫдоу есте·
ѿтъстѫпите ѿтъ мене
вьси дѣлателе неправдѣ

186

ниімь· XIV·3 і отъвѣштавъ іс҃·
рече къ законьникомъ· і
фарисѣомъ гл҃ѧ· аште до
стоітъ въ сѫботы цѣли
ти· они же оумльчашѧ·
4 і приімъ іцѣли і· і отъ
поусти і· 5 і отъвѣштавъ
рече къ нимъ· котораӑго
васъ· осьлъ· ли волъ· въ
кладѧзь въпадетъ сѧ·
і не ӑбье ли істръгнете
его· въ дьнь сѫботьны·
6 і не възмогѫ отъвѣшта
ти емоу къ семоу· 7 Глаӑ
ше же къ зъванымъ притъ
чѫ· одръжѧ како прѣдъсѣ
даньѣ· ізбираӑхѫ· гл҃ѧ
къ нимъ· 8 егда възъванъ
бѫдеши на бракъ· не сѧди
на прѣдьнимь мѣстѣ·
еда къто чьстьнѣи тебе
бѫдетъ· зъваныхъ· 9 і
пришьдъ зъвавы тѧ· і оного·

речетъ ти· даждь семоу мѣ
сто· і тъгда начьнеши съ
стоудомь· послѣдьнее мѣ
сто дръжати· 10 нъ егда зъ
ванъ бѫдеши· шьдъ сѧди
на послѣдьнимь мѣстѣ·
да егда придетъ зъвавы
тѧ· речетъ ти· дроуже посѧ
ди выше· тъгда бѫдетъ
ти слава· прѣдъ вьсѣми зъ
ваныими съ тобоѭ· 11 ѣко
вьсѣкъ възносѧі сѧ съмѣ
ритъ сѧ· і съмѣрѣѩі сѧ· въ
знесетъ сѧ· 12 Глаӑше же і
къ зъвавъшюмоу и· егда
твориши обѣдъ· ли вече
рѭ· не зови дроугъ твоі
хъ· ни братрьѩ твоѩ· ни
рожденьѣ твоего· ни сѫ
сѣдъ богатъ· еда коли і
ти такожде въздаанье
13 нъ егда твориши пиръ·
зови ништѧѩ· маломошти·

187

хромы· слѣпы· 14 і бла
женъ бѫдеши· ѣко не і
мѫтъ ти чесо въздати·
въздастъ бо ти сѧ· въ
въскрѣшенье правьдъ
ныхъ· 15 Слышавъ же е
теръ· отъ възлежѧшти
хъ съ нимь· си рече емоу·
Блаженъ іже· сънѣстъ
хлѣбъ въ цр҃сткиі бж҃іи·
16 онъ же рече· Чл҃къ етеръ
сътвори вечерѭ велиѭ·
і възъва многы· 17 і по
съла рабъ своѩ въ го
динѫ вечерѧ· рече зъва
нымъ грѧдѣте· ѣко оуже
готова сѫтъ вьсѣ· 18 і на
чѧша въ коупѣ отърицати
сѧ в'си· пръвы рече емоу·
село коупихъ· імамь нѫ
ждѫ ізити· і видѣти е
молѭ тѧ імѣі мѧ отъ
речена· 19 і дроугы рече емоу·

сѫпрѫгъ воловъныхъ·
коупихъ пѧть· і грѧдѫ і
скоуситъ іхъ· молѭ тѧ
імѣі мѧ отърекъша сѧ·
20 і дроугы рече· женѫ поѩ
хъ· і сего ради не могѫ

12 quae scriba glag. post такожде omiserat emend. cyrill. supra versum sic explevit тѧ възовѫтъ и бѫдетъ ти 17 verbo рече cyrill. и supra v. praemissum

притн· 21 І пришьдъ рабъ по
вѣда гноу своемоу· Тогда
разгнѣвавъ сѧ гнъ домоу·
рече рабоу своемоу· Ізи
ди на распѫтьѣ і стъгны
града· І ништаꙗ І бѣдъ
ныꙗ· І хромыꙗ І слѣ
пыꙗ· въведи сѣмо· 22 І ре
че рабъ· гн бъі еже пове
лѣ· І е(щ)е мѣсто єстъ·
23 І рече гь рабоу· ізиди
на пѫти· І халѫгы· І оу
бѣди вьнити· да напльъ
нитъ сѧ домъ мои· 24 глѭ
бо вамъ· ѣко ниединъже
мѫжь· тѣхъ зъванъіхъ·
не въкоуситъ моеꙗ вечерѧ·

188

25 Съ нимь же ідѣахѫ наро
ди мнози· І обраштьсѧ
рече къ нимъ· 26 аште къ
то градетъ къ мнѣ· І не
възненавидитъ оца
своего· І матере· І же
ны· І чѧда· І братрнѩ
ни сестръ· еште же І
дшѧ своеꙗ· не можетъ
мои оученикъ быти·
27 Іже не носитъ крста своего·
І въ слѣдъ мене ідетъ·
не можетъ быти мои
оученикъ· 28 Къто отъ ва
съ хотѧ стлъпъ създа
ти· не прѣжде ли сѣдъ·
раштьтетъ доколъ· аште
іматъ еже естъ на съ
връшенье· 29 І да не егда
положитъ основанье·
І не можетъ съвръшити·
І вьси видѧштеі· начь
нѫтъ рѫгати сѧ емоу 30 глѭште·
- ---- --
ѣко сь чкъ начѧтъ зъдати·
І не може съвръшити· 31 ли
кы црь· ідъі къ іномоу
црю· сънити сѧ на брань·
не сѣдъ ли прѣжде съвѣ
штакаетъ· аште сильнъ
естъ· съ десѧтиѭ ты
сѧштѫ сърѣсти градѫ
штааго· съ дьвѣма іма
тысѫштама на нь· 32 аште
ли же ни· еште далече
емоу сѫштю· молитвѫ
посълавъ молитъ сѧ о мирѣ·
33 тако оубо вьсѣкъ васъ· іже
отъречетъ сѧ всего свое
го імѣньѣ· не можетъ
мои быти оученикъ·
34 Добро естъ соль· аште же
соль обоуѣетъ· о чемь оубо
осолитъ сѧ· 35 ни въ земи
ни въ гноі· трѣбѣ естъ·
вънъ іспаетъ сѧ· імѣ
ѩі оуши слышати· да

189

слышитъ· XV·1 Бѣахѫ же при
ближаѭште сѧ къ немоу
вси мытаре· І грѣшьни
ци· послоушаѭтъ его· 2 І
ръпьтаахѫ фарисеі І къ
нижьници глѭште· ѣко
съ грѣшьникы приемле
тъ· І съ ними ѣстъ·
3 Рече же къ нимъ притъчѫ
глѧ· 4 кы чкъ отъ васъ· І
мы съто овьць· І погоу
бль єдинѫ отъ нихъ· не о

22 щ in еще cyrill. in rasura scriptum 24 sub finem paginae cyr. charact. antiquis haec adscripta: мнозі сѫт звані мало же ізбранъіхъ. 26 in своеꙗ quod дшѧ subsequitur lit. е supra v. scripta 28 съвръш. an съврьш. dub. 30 съвръшити fortasse съврьшити 31 verbis дьвѣма і-ма cyrill. десѧтъ superpositum 33 verbo васъ supra v. cyrill. отъ praemissum; post іже cyr. adscriptum не

ставитъ ли девѧти десѧ
тъ· і девѧть въ поѹсты
ни· і идетъ въ слѣдъ по
гыбъшаѩ· донъдеже обрѧ
штетъ ѭ· 5 і обрѣтъ ѭ въ
злагаетъ на рамѣ свої·
радоѹѩ сѧ· 6 і пришьдъ въ
домъ свої· съзываетъ
дроѹгы· і сѫсѣды·
глѧ імъ· радоѹіте сѧ съ
мноѭ· ѣко обрѣтъ овьцѫ моѭ

погыбъшѫѭ· 7 глѭ вамъ·
ѣко тако радость бѫдетъ
на нсе· о единомь грѣшьни
цѣ каѭшти сѧ· неже· о пт҃ъ·
і о девѧти правьдьникъ·
іже не трѣбоуѭтъ покаинѣ·
8 Ли каѣ жена імѫшти де
сѧть драгъмъ· аште погоу
битъ драгъмѫ единѫ·
не въжизаетъ ли свѣти
льника· і помететъ хра
мины· і иштетъ приле
жьно· доньдеже обрѧште
тъ· 9 і обрѣтъши съзыва
етъ дроѹгы і сѫсѣдынѧ·
глѭшти· радоѹіте сѧ съ
мноѭ· ѣко обрѣтъ драгъ
мѫ ѭже погоѹбихъ· 10 тако
глѭ вамъ· радость бы
ваетъ прѣдъ аглы бжіи·
о единомь грѣшьницѣ ка
ѭштеімь сѧ· 11 Рече же·
чкъ етеръ імѣ дъва сна·

190

12 і рече мьниі снъ ею оцю
оче даждь ми· достоінѫ
ѭ чѧсть· імѣньѣ· і раздѣ
ли іма імѣнье· 13 і не по
мнозѣхъ дьнехъ· събъравъ·
все мьнии снъ· отиде на
странѫ далече· і тоу ра
сточи імѣнье свое живы
блѫдьно· 14 іждивъшю же
емоу вьсѣ· бысть гла
дь крѣпъкъ на странѣ тоі·
і тъ начѧтъ лишити сѧ·
15 і шьдъ прилѣпи сѧ едино
мь отъ жителъ тоѩ стра
ны· і посъла і на села
своѣ· пастъ свиніи· 16 і же
лаашe насытити сѧ· отъ
рожьць ѩже ѣдѣахѫ свиниѩ·
і никътоже даашe моу· 17 вь
себѣ же пришьдъ рече· ко
ликоу наімьникъ оца мое
го избываѭтъ хлѣби·
азъ же сьде гладомь гыбаѫ·

18 въставъ іду къ оцю моемоу·
і рекѫ емоу· отче съгрѣши
хъ на нбо і прѣдъ тобоѭ· 19 юже
нѣсмь достоінъ· наре
шти сѧ снъ твоі· сътвори
мѧ· ѣко единого отъ наі
мьникъ твоіхъ· 20 і въста
въ іде къ оцю своемоу·
еште же емоу далече сѫ
штю· оузьрѣ і оць его· і ми
лъ емоу бы· і текъ напа
де на выѭ его· і обло
быза і· 21 рече же емоу снъ·
оче· съгрѣшихъ на нбо
і прѣдъ товоѭ· юже нѣ
смь достоінъ нарешти
сѧ снъ твоі· сътвори мѧ·
ѣко единого отъ наімь
никъ твоіхъ· 22 рече же оць

XV.6 forma lit. ъ in домъ dub. 7 o verbo девѧти supra v. praemissum 8 in десѧть emend. cyr. с pro eraso glagol. в cuius vestigia manent scripsit Ad calcem paginae 189b glag. lit. haec: ѡ блѫдьнѣемь снѣ 13 in събъравъ lit. бъ supra v. scriptae 18 і verbo прѣдъ supra v. praemissum 19 in нарешти lit. т superposita 21 in твоіхъ lit. хъ supra v. additae

къ рабомъ своїмъ· ско
ро їзнесѣте одеждѫ прь
вѫѭ· ї облѣцѣте ѣ· ї
дадите прьстень на рѫкѫ его·

191

ї сапогꙑ на нозѣ· 23 ї приве
дъше тельць оупитѣнꙑ·
заколѣте· ї ꙗдъше да ве
селимъ сѧ· 24 ꙗко снъ мои сь·
мрьтвъ бѣ ї оживе· їзгꙑ
блъ бѣ ї обрѣте сѧ· ї начѧ
шѧ веселити сѧ· 25 бѣ же снъ
его старѣї на селѣ· ї ꙗко
грѧдꙑ приближї сѧ къ до
моу· ї слꙑша пѣниѣ ї
ликꙑ· 26 ї призъвавъ еди
ного отъ рабъ· въпрашаа
ше ї· чьто оубо си сѫтъ·
27 онъ же рече емоу· братъ
твої приде ї закъла оць
твої· тельць оупитѣнꙑ·
ꙗко съдрава ї приꙗтъ· 28 ра
згнѣва же сѧ· ї не хотѣа
ше вьнити· оць же его ї
шьдъ молѣаше ї· 29 онъ же
отъвѣштавъ рече оцю сво
емоу· се колико лѣтъ рабо
таѭ тебѣ· ї николиже

заповѣди твоеѩ не прѣ
стѫпихъ· ї мьнѣ николи
же не далъ еси козьлѧте·
да съ дроугꙑ моїми възве
селилъ сѧ бимь· 30 егда же
снъ твої· їзѣдꙑ твое
їмѣнье· съ любодѣїцами·
приде· ї закла емоу теле
ць питомꙑ· 31 онъ же рече
емоу чѧдо· тꙑ всегда
съ мноѭ еси· ї вьсѣ моѣ
твоѣ сѫтъ· 32 възвесели

ти же сѧ ї възрадова
ти подобааше· ꙗко братръ
твої сь· мрьтвъ бѣ ї о
живе· їзгꙑблъ бѣ ї о
брѣте сѧ· XVI·1 глаааше же ї къ
оученикомъ своїмъ·
Чкъ ѥтеръ бѣ богатъ· їже
їмѣаше приставьникъ·
ї тъ оклеветанъ бꙑстъ
къ немоу· ꙗко растачаѩ
їмѣньѣ его· 2 ї призвавь ї

192

рече емоу· чьто се слꙑ
шѫ о тебѣ въздаждь· отъ
вѣть ѿ приставлени домо
вьнѣемь· не възможеши
бо къ томоу домоу строїти·
3 рече же вь себѣ приставь
никъ домоу· чьто сътво
рѭ· ꙗко гь мої отъемле
тъ строенье домоу отъ ме
не· копати не могѫ· хлѫ
пати стꙑждѫ сѧ· 4 разоу
мѣхъ чьто сътворѭ· егда
отъставленъ бѫдѫ отъ
строеньѣ домоу· примѫ
тъ мѧ въ домꙑ своѩ·
5 ї призъвавъ единого кого
ждо дльжьникъ гѣ свое
го· глаааше пръвоумоу·
колицѣмь дльжьнъ еси
гноу своемоу· 6 онъ же рече·
р мь· мѣръ олѣа· онъ же
рече· приими боукъви
твоѩ· ї сѣдъ скоро напиши :н:

---

7 по томь же дроугоумоу рече·
тꙑ же колицѣмь дльже
нъ еси· онъ же рече· съто
мь коръ· пьшеницѧ· гла емоу·
приими боукъви твоѩ· ї на

XVI.4 in разоумѣхъ отъ, въ, 6 in мѣръ fig. lit. ъ dub.; lit. н quae verbum напиши subsequitur loco erasae glagol. charactere cyrill. exarata 7 lit. о quae напиши subsequitur in rasura cyr. scripta, glag. char. vestigia non apparent

пиши ·о҃· 8 і похвали г҃нъ до
моу іконома· неправьдъ
наꙗго· ѣко мѫдрѣ створи·
ѣко снове вѣка сего· мѫдрѣ
іше паче с҃новъ свѣта·
въ родѣ своемь сѫтъ· 9 і а
зъ вамъ гл҃ѭ· сътвори
те себѣ дроугꙑ· отъ мамо
нинꙑ неправъдꙑ· да е
гда оскѫдѣете· прıимѫ
тъ вꙑ вь вѣчьнꙑѩ кро
вꙑ· 10 вѣрънꙑ въ малѣ·
і въ многѣ вѣрьнъ ѥстъ·
і невѣрънꙑ въ малѣ· і въ
инозѣ неправьдьнъ естъ·
11 аште оубо вь неправьдьнѣ
мь житии· не бисте вѣ
рьни· въ истин'нѣмь къто

193

вамъ вѣрѫ іметъ· 22 і а
ште въ тоуждемь вѣрьни
не бисте· ваше къто ва
мъ дастъ· 13 Никотерꙑ же
рабъ· не можетъ дьвама
г҃нома работати· ли бо ѥ
диного вьзненавидитъ·
а дроугаего вьзлюбитъ·
ли единого дръжитъ сѧ·
а о дроузѣмь не брѣшти въ
чьнетъ· не можете б҃ꙋ ра
ботати і мамонѣ· 14 слꙑ
шаахѫ же си вси· і фари
сеи сърєбролюбьци сѫште·
і подражаахѫ і· 15 і рече і
мъ· вꙑ есте оправьдаѭ
штеи себе прѣдъ ч҃кꙑ· б҃ъ
же вѣстъ срдьца ваша· ѣко
еже естъ въ ч҃цѣхъ вꙑсоко·
мръзость прѣдъ б҃мь е
стъ· 16 Законъ і пророци· до і
оанна· отъ толи црствие
б҃жие· благовѣстоуетъ сѧ·
і вьсѣкъ вь нѥ нѫдитъ сѧ
17 Оудобѣе же естъ н҃боу і зе
мли прѣити· неже отъ за
кона единоі чрътѣ погꙑ
бнѫти· 18 в'сѣкъ поуштаѩ
і женѫ своѭ· і приводѧ
інѫ· прѣлюбꙑ дѣетъ
і женѫі сѧ поуштеницеѭ
отъ мѫжа· прѣлюбꙑ дѣетъ·
19 Ч҃къ етеръ бѣ богатъ· і обла
чааше сѧ въ пор'фирѫ· і в
с'сонъ· веселѧ сѧ на в'сѣ
къ дьнь свѣтьлъ· 20 ништь
же бѣ етеръ іменемь лазо
ръ· іже лежааше· при вра
тѣхъ его гноінъ· 21 і желѣѩ
насꙑтити сѧ· отъ кроупи
ць падаѭштиихъ· отъ тре
пезꙑ богатааго· нъ і п'си
приходѧште· облизаахѫ
гнои его· 22 бꙑ же оумрѣти
ништюмоу· і несеноу бꙑ
ти а҃глꙑ· на лоно авраамле·

194

оумрѣтъ же і богатꙑ· і по
гребошѧ і· 23 і въ адѣ възве
дъ очи свои· сꙑ въ мѫка
хъ· оузьрѣ авраама із да
лече· і лазора на лонѣ его·
24 і тъ възглашь рече·
о҃тче аврааме· помилоу
і мѧ· і посъли лазора да
омочитъ· коньць пръста
своего въ водѣ· і оустоу
дитъ ѩзꙑкъ мои· ѣко
страждѫ въ пламене се
мь· 25 рече же авраамъ· чѧдо·
помѣни ѣко вьсприѩлъ
еси твоѣ благаа· въ жи
вотѣ твоемь· і лазарь
такожде своѣ зълаѣ· нꙑнѣ же
сьде оутѣшаетъ сѧ· а тꙑ

15 оправьда. an оправъдаѭштеі dub. 20 in гноінъ lit. і coronidem superpos. habet
25 своѣ quod зълаѣ praecedit supra v. exaratum

страждеши· 26 і надъ в'сѣ
ми сими· междю нами
і вами· пропасть вельѣ
оутврьди сѧ· ѣко да хотѧштеі
минѫти· отъ сѫдоу тамо·

не възмагаѭтъ· ні іже
отъ тѫдоу (прѣхо) къ намъ прѣ
ходѧтъ· 27 рече же· молѭ тѧ оубо
оче· да і посълеши въ до
мъ оца моего· 28 імамь бо
пѧть братрьѩ· ѣко да за
съвѣдѣтельствоуе
тъ імъ· да не і ти придѫ
тъ на мѣсто се мѫчьное·
29 гла же авраамъ· імѫтъ
мосѣа· і пророкы да по
слоушаѭтъ іхъ· 30 онъ же ре
че· ни оче аврааме· нъ а
ште къто отъ мрътвыхъ
ідетъ къ нимъ· покаѭтъ сѧ·
31 рече же емоу· аште мωсѣа
і пророкъ не послоушаѭтъ·
ни аште къто отъ мрътвъі
хъ въскръснетъ· не імѫтъ
вѣры· XVII·1 Рече же къ оучени
комъ своімъ· невъзможь
но естъ да не придѫтъ съ
блазни· обаче горе томоу

195

імьже придѫтъ· 2 добрѣе
моу би было· аште би каме
нь жръновъны· възложе
нъ на выѭ его· і връженъ
въ море· неже да събла
жнѣетъ· малыхъ сихъ
единого· 3 Вънемлѣте се
бѣ· аште съгрѣшитъ бра

тръ твоі· запрѣти емоу·
і аште покаетъ сѧ отъпоу
сті емоу· 4 і аште седмо
рицеѭ съгрѣшитъ въ тѧ·
і седморицеѭ обратитъ
сѧ къ тебѣ· гла каѭ сѧ· отъ
поусти емоу· 5 і рѣшѧ ап°ли
гви· приложи намъ вѣрѫ·
6 рече же гь· аште бисте і
мѣли вѣрѫ· ѣко зрьно горю
шьно· глали бисте оубо
сукамѣнѣ сеі· въздери
сѧ і въсади сѧ въ море· і по
слоушала би васъ· 7 Кото
ры іже отъ васъ· рабъ імѣѩ·

орѫшть· ли пасѫшть· іже
пришьдъшоумоу съ села·
речетъ емоу· абье минѫ
въ· възлѧзи· 8 іли рече
тъ емоу· оуготоваі чьто
вечерѣѭ· і прѣпоѣсавъ сѧ
слоужи ми· доньдеже ѣ
мь і пьѭ· і по томь ѣси
і пьеши ты· 9 еда імать
хвалѫ рабоу томоу· ѣко съ
твори повелѣнаа· не мь
нѭ тако· 10 і вы егда сътво
рите повелѣнаа вамъ·
глите ѣко раби недосто
іни есмъ· еже длъжьни
бѣхомъ сътворити· съ
творихомъ· 11 і бы ідѫ
штю емоу въ ілмъ· і тъ
прохождааше междю сама
риеѭ· галилѣѭ· 12 въходѧ
штю емоу въ етерѫ в'сь· съ
рѣте і і· прокаженъ мѫжь·
іже сташѧ із далече·

26 оутврьди an оутвръди dist. nequ., прѣхо quod uncis inclusi etiam in cod. punctis praefixis del. vol. scriba XVII.2 би supra v. sed eisd. glag. char. exar., fig. lit. ъ in (жръно)вън. et възлож. dubia, itidem ultimum ъ quod est in връженъ 11 verbo галилѣѩ cyr. и supra v. praemissum, 12 verbum въходаштю cyrill. и praecedit quod emendator aliquis interpolavit

196

13 і ти вьзнѣсѧ гл҃ѭште· іс҃е
наставьниче помилоуі
н'ꙑ· 14 і видѣвъ ѩ рече імъ
Шьдъше покажите сѧ іере
ѡмъ· і бꙑⷭ҇ ідѫштемъ
імъ· іштістишѧ сѧ· 15 еди
нъ же отъ нͥихъ видѣвъ ѣко
іцѣлѣ· възврати сѧ съ
гласомь вельемь славѧ
б҃а· 16 і паде ниць на ногоу
его· хвалѧ емоу въздаѩ·
і тъ бѣ самарѣнинъ· 17 отъ
вѣштавъ же іс҃· рече· не
десѧть ли іштистишѧ сѧ·
да девѧть како 18 не обрѣтѫ сѧ·
възвраштьше сѧ дати сла
вѫ б҃г· тъкъмо іноплеме
н'никъ сь 19 і рече емоу въ
ставъ іди· вѣра твоѣ сп҃е
тѧ· 20 Въпрошенъ же бꙑⷭ҇ отъ
фарисѣи· когда придетъ
ц҃рсье б҃жие· ѡтъвѣшта і
мъ і рече· не придетъ ц҃рсье

б҃жие съ сѫмьнѣниемь·
21 ни рекѫтъ· се сьде ли ѡвьде·
се бо ц҃рсье б҃жие· вънѫ
трьждоу въ васъ естъ·
22 Рече же къ оученикомъ· при
дѫтъ дьнье· егда вьжде
лѣете единого дьне· сн҃а
ч҃скаѓо видѣти· і не оу
зьрите· 23 і рекѫтъ вамъ·
се сьде· се овьде х҃ъ· не і
зидѣте· ни поженѣте·
24 ѣко бо мльнии блисцаѭ
шти сѧ· отъ подънєскꙑѩ·
на подънєскѫѭ· свьти
тъ сѧ· тако бѫдетъ сн҃ъ
ч҃скꙑ· въ дьнь свои· 25 Прѣ
жде же подобаетъ емоу·
много пострадати· і искоу
шеноу бꙑти отъ рода сего·
26 і ѣкоже бꙑⷭ҇ въ дьни ноекꙑ·
тако бѫдетъ і въ дьни сн҃а
ч҃скаго· 27 ѣдѣахѫ і пьѣхѫ
і женѣахѫ сѧ і посагаахѫ·

197

до негоже дьне вьниде ное
въ ковьчегъ· і приде пото
пъ і погоуби вьсѧ· 28 Такожде
ѣкоже бꙑⷭ҇· въ дьни лот'овꙑ·
ѣдѣахѫ і пьѣахѫ· коупо
ваахѫ і продаахѫ· сажда
ахѫ зъдаахѫ· 29 въ ньже дь
нь ізиде лотъ· отъ содомлѣ
нъ· одъжди жюпьлъ· і огнь
съ небесе· і погоуби вьсѧ·
30 і по томоужде бѫдетъ і дьнь·
въ ньже сн҃ъ ч҃скъ ѣвитъ сѧ·
31 Въ тъ дьнь къ ньже бѫдетъ
на кровѣ· і съсѫди его въ
домоу· да не сълѣзетъ въ
зѧтъ іхъ· іже на селѣ·
такожде да не възврати
тъ сѧ· вьспѧть· 32 помина
іте женѫ лотовѫ· 33 іже а
ште вьзиштетъ д҃шѫ своѭ
сп҃сти погоубитъ ѭ·
а іже погоубитъ живітъ ѭ·
34 гл҃ѭ же вамъ· въ тѫ ноштъ

бѫдете дъва· на ложи е
диномь· единъ поемле
тъ сѧ а дроугꙑ оставлѣ
етъ· 35 бѫдете дьвѣ въ коу
пѣ мелѭшти· ѥдинѫ по
емлѭтъ а дроугѫѭ ѡста
влѣѭтъ· 36 дъва на селѣ·
ѥдинъ поемлѭтъ а дроугꙑ

13 verbo вьзнѣсѧ supra versum cyr. char. additum гласъ свои 17 ша in іштистиша supra v. script. 23 in хъ lit. ъ in e mutata, sed vestigia ъ manent quod restitui; in поженѣте lit. ен in rasura scriptae 31 pro въ ньже emendator cyrill. characteribus glag. partim erasis partim rescriptis ижъ facere conatus est

ѻставлѣѭтъ· 37 і отъвѣ-
штавъше г҃лашѧ емоу· къде
г҃и· онъ же рече імъ· ідеже
тѣло· тоу і орли сънемлѭ
тъ сѧ· XVIII 1 г҃лаа же і притъчѫ
къ нимъ· како подобаа в'се
гда молити сѧ· і не сътѫ
жати сѧ 2 г҃лѭ· Сѫди бѣ
етеръ въ етерѣ градѣ· б҃а
не боѩ сѧ ни ч҃ка· не срамлѣ
ѩ сѧ· 3 въдова же бѣ въ градѣ
і прихождааше къ немоу [томь·
г҃лѭшти· мьсти мене отъ
сѫпьрѣ моего· 4 і не хотѣаше
на дльзѣ же врѣмени· по

198

слѣдь рече вь себѣ· аште
і б҃а не боѭ сѧ· і ч҃къ не сра
млѣѭ сѧ· 5 за не творитъ
ми троудъ въдовица си·
да мьштѫ еѩ· да не до ко
ньца приходѧшти застоі
тъ мене· 6 рече же г҃ь· слꙑ
шите ···· чьто сѫди непра
вьдънꙑ г҃летъ· 7 а б҃ъ не
іматъ ли сътворити·
мьсти ізбъранꙑхъ сво
іхъ· въпиѭштихъ къ немоу·
дьнь і ноштъ· і тръпитъ
на нихъ· 8 г҃лѭ вамъ· ѣко сь
творитъ милость іхъ въ
скорѣ· обаче с҃нъ ч҃скꙑ при
шьдъ· оубо обрѧштетъ ли
вѣрѫ на земли· 9 рече же і
къ етеромъ· надѣѭште
імъ сѧ на сѧ· ѣко сѫтъ пра
вьдьници· і оуничьжаѭ
штемъ· прочаѩ притъчѫ
сьѭ· 10 Ч҃ка дъва вьнидосте

въ црковь· помолитъ сѧ·

единъ фарисѣі а дроу
гꙑ мꙑтарь· 11 фарисѣ
і же ставъ· сице вь себѣ
молѣаше сѧ· б҃е хвалѫ
тебѣ въздаѭ· ѣко нѣсмь
ѣко і прочиі ч҃ци· хꙑшть
ници· неправьдьници·
прѣлюбодѣі· ли ѣко і сь
мꙑтарь· 12 поштѫ сѧ дъ
ва краты въ сѫботѫ· де
сѧтинѫ даѭ· всего ели
ко притѧжѫ· 13 а мꙑтарь
із далече стоѩ· не хотѣ
аше ни очию своею вьзве
сти на н҃бо· нъ бьѣше прь
си своѩ г҃лѧ· б҃е милости
въ бѫди мьнѣ грѣшьникоу·
14 г҃лѭ вамъ· сънide сь въ
домъ свои оправьданъ па
че оного· ѣко всѣкъ възно
сѧі сѧ· съмѣритъ сѧ· і съ
мѣрѣѩі сѧ вьзнесетъ сѧ·

199

15 приношаахѫ же къ немоу і
младѣньцѧ· да би сѧ іхъ
коснѫлъ· видѣвъше же
оученици прѣштаахѫ імъ·
16 і҃с же призъва ѩ г҃лѧ не дѣ
іте дѣтиі· приходити къ
м'нѣ· і не браните імъ·
таковꙑхъ бо естъ ц҃рсье б҃жие·
17 Ꙗмин' г҃лѭ вамъ· іже а
ште не приіметъ ц҃рсиѣ
б҃жиѣ· ѣко отрочѧ· не іма
тъ вънити вь не· 18 І въпро
сі и етеръ кънѧзь г҃лѧ·
оучителю благꙑ· чьто съ
творь животъ вѣчьнꙑ на
слѣдоуѭ· 19 рече емоу і҃с· чь
то мѧ г҃леши блага· никъ
тоже благъ· тъкъмо единъ

3 томь quod градѣ subsequitur eadem quidem manu sed extra versum in margine adscriptum
6 lacunam punctis indicavi, ubi in cod. aliquot lit. erasae sunt. Ad calcem paginae haec habes: ѡ фарисѣи і мꙑтари

бъ· 20 заповѣди вѣси· не ѹ̆
біи· не прѣлюбы сътвори·
не оукради· не лъжесъвѣ
дѣтелъ бѫди· чьти о҃ца
твоего і матерь· 21 ѡнъ же

рече емоу· в'сѣ си съхрани
хъ отъ юности моеѩ· 22 Слы
шавъ же і҃с рече емоу· ѥште
ѥдиного не доконьчалъ еси·
в'сѣ елико імаши продаждь·
і раздаі ништіимъ· і и
мѣти імаши съкровиште
на н҃бсхъ· і грѧди по мнѣ·
23 онъ же слышавъ се· при
скръбенъ бы҃· бѣ бо бога
тъ ѕѣло· 24 Видѣвъ же і҃с· при
скръбенъ бывъ шьдъ· рече·
како не оудобь імѫштеі
богатьство· вь ц҃рсо б҃жье
вьнидѫтъ· 25 оудобѣе бо естъ
вельбѫдоу· сквозѣ ігъ
линѣ оуши проіти· неже
богатоу вь ц҃рсье б҃жие вь
нити· 26 рѣшѧ же слышавъ
шеі· то къто можетъ сп҃нъ
быти· 27 онъ же рече· невъ
зможьнаа отъ ч҃къ· възмо
жьна отъ б҃а сѫтъ· 28 рече же

200

петръ· се мы оставихо
мъ в'сѣ· і вь слѣдъ тебе і
доходмъ· 29 Онъ же ре(че) імъ·
амин' г҃лѭ вамъ· ѣко ни
къtоже естъ· іже оста
витъ домъ· ли родителѧ·
ли братрьѭ· ли сестры·
ли женѫ· ли чѧда· ц҃рсьѣ
б҃жиѣ ради· 30 іже въсприі
метъ множицеѭ въ врѣ
мѧ се· і въ вѣкъ грѧдѫ

штыі· животъ вѣчьны·
31 Поімъ же оба на десѧте·
рече къ нимъ· се въсходи
мъ въ і҃лмъ· і съконьчаѭ
тъ сѧ в'сѣ п'санаа пророкы·
о с҃нѣ ч҃сцѣмь· 32 прѣдадѧтъ
бо и въ ѩзыкомъ· і по
рѫгаѭтъ сѧ емоу· і доса
дѧтъ емоу· і заплюѭ
тъ і· 33 і тепъше оубиѭтъ і·
і третиі д'нь въскръснетъ·
34 І ти ничьсоже ѡтъ сихъ не

разоумѣшѧ· і бѣ г҃лъ съкръ
венъ ѡтъ нихъ· і не разоу
мѣахѫ г҃лемыхъ· 35 Бы҃
же ѥгда приближи сѧ въ е
рихѫ· слѣпьць ѥтеръ сѣ
дѣаше при пѫти просѧ·
36 слышѧ же народъ мимо
ходѧшть· въпрашааше·
чьто оубо ѥстъ се· 37 повѣ
дашѧ же емоу· ѣко і҃с· на
зарѣнинъ мимо ходитъ·
38 і тъ възъпи г҃лѧ· і҃се с҃не
д҃авъ· помилоуі мѧ· 39 і
прѣдь ідѫштеі· прѣшта
ахѫ ѥмоу· да оумльчи
тъ· онъ же паче зѣло въ
пиѣше г҃лѧ· с҃не д҃авъ по
милоуі мѧ· 40 ставъ же і҃с·
повелѣ привесті и къ се
бѣ· приближьшю же сѧ
емоу къ немоу· въпроси і
41 чьто хоштеши да ти съ
творѭ· онъ же рече· г҃и да
прозьрѭ·

201

42 і҃с же рече емоу· прозьри
вѣра твоѣ сп҃е тѧ· і абье
прозьрѣ· 43 і вь слѣдъ его грѧ

24 in бывъшьдъ emendator aliquis litera д erasa rectam lectionem бывъшь restituere voluit 27 fig. lit. ъ in отъ чкъ dubia 29 че in рече quod scriba glagoliticus omiserat emend. cyrill. supra v. adposuit

дѣӑше слава б҃а· і вси л҄ю
дьѥ видѣвъше· въздашѧ
хвалѫ б҃ви· XIX·1 І въшьдъ про
хождаӑше въ іерихѫ· 2 і се
мѫжь іменемь нарица
емꙑ закъхеӑ· і сь бѣ
старѣі мꙑтаремъ· і тъ
бѣ богатъ· 3 і искаӑше ви
дѣти і҃са· къто естъ· і не
можаӑше видѣти народо
мь· ѣко тѣломь малъ бѣ·
4 і прѣди текъ вьзлѣзе на
с҄ѵкомаринѭ· да видитъ
і҃са· ѣко тѫдѣ хотѣӑше
минѫти· 5 і ѣко приде на
мѣсто. възърѣвъ і҃с ви
дѣ і· і рече къ н҄емоу· за
к҄ьх҄ѣе· потъштавъ сѧ съ
лѣзи· дьньсь бо подобаӑ
тъ ми· въ домоу твоемь

бꙑти· 6 і потъштавъ сѧ съ
лѣзе· і прииѧтъ і радоуѩ сѧ·
7 і видѣвъше і ръпътаӑхѫ
глѭште· ѣко къ грѣшьноу
мѫжю вьниде· витатъ·
8 ставъ же закъхеі· рече къ
г҃ю· се полъ імѣниѣ мое
го г҃и дамь ништіимъ·
і аште есмь кого чимь оби
дѣлъ· възвраштѫ четво
рицеѭ· 9 рече же къ н҄емоу і҃с·
ѣко дьньсь сп҃ние домоу се
моу бꙑстъ· за н҄е і сь
с҃нъ авраамл҄ь естъ· 10 Приде
бо с҃нъ ч҃скꙑ вьзискатъ·
і сп҃стъ погꙑбъшааго·
11 Слꙑшѧштемъ же імъ се
приложь рече ....
... притъчѫ· за н҄еже тъ
бѣ близъ і҃лма· і мьнѣӑхѫ·
ѣко абье хоштетъ ц҃рсье
б҃жие авити сѧ· 12 Рече же·
ч҃къ етеръ добра рода· іде

202

на странѫ далече· прииѧ
ти себѣ ц҃рсие· і възвра
ти сѧ· 13 Призъвавъ же· і҃·
рабъ своихъ· въдастъ
імъ і҃ мънасъ· і рече къ
н҄имъ· коуп҄лѫ дѣите до
н҄деже придѫ· 14 і гражда
не емоу· ненавидѣӑхѫ его·
і посълашѧ молитвѫ·
въ слѣдъ его глѭште·
не хоштемъ семоу· да ц҃рсоу
етъ надъ нами· 15 і бꙑстъ
егда сѧ възврати приимъ
ц҃рсье· і рече да пригла
сѧтъ емоу рабꙑ тꙑ· імъ
же дастъ сърѣбро· да оувѣ
стъ какѫ коуп҄лѫ сѫтъ съ
творили· 16 приде же прьвꙑ
гл҃ѧ· г҃и· мънась твоѣ· і҃
придѣла мънасъ· 17 і рече е
моу· благꙑ рабе· добрꙑ
вѣрьне· ѣко о малѣ бꙑ вѣ
рьнъ· бѫди область імꙑ·

надъ десѧтьѭ градъ· 18 і при
де въторꙑ гл҃ѧ· мънась твоѣ
г҃и сътвори ·д҃· мънасъ· 19 ре
че же і томоу· і тꙑ бѫди
надъ· д҃ ѭ градъ· 20 І дроугꙑ
приде гл҃ѧ· г҃и· се мнась
твоѣ ѭже імѣхъ· положе
нѫ въ оуброусѣ· 21 боѣхъ бо сѧ
тебе· ѣко ч҃къ ѣръ еси· вь
земл҄еши· ідеже не положь·
і жьнеши егоже не сѣӑвъ·
22 гл҃а емоу· отъ оустъ твоі
хъ осѫждѫ тѧ· зълꙑ рабе·
Вѣдѣӑше ѣко ч҃къ ѣръ есмь·

In summa pag. 201a haec: закъхеі exhibet

11 lacuna punctis indicata in cod. rasuram

въземлѭ єгоже нє положи
хъ· і жьнѧ єгоже нє сѣӑхъ·
і съвираѩ ѭдоуже нє ра
здаӑхъ· 23 і по чьто нє к҄ъда
стъ моєго съребра пѣнѧжь
никомъ· і азъ пришьдъ съ
лихвоѭ· істѧзалъ є би
мь· 24 і прѣдьстоѩшт͜імъ
рєчє· възьмѣтє ѡ҆тъ н҄єго

203

мънасѫ· і дадитє імѫ
штюмоу· і҃· мънасъ· 25 і рѣшѧ
ємоу· г҃и· імать ·і҃· м'насъ
26 Глѭ жє вамъ· ѣко всѣкомоу
імѫштюмоу дадѧтъ· ӑ отъ
нє імѫштаӑго· і єжє іма
тъ отъімѫтъ ѡ҆тъ н҄єго·
27 Ѡбачє врагы моѩ ты· нє
хотѣвъшаѩ мьнѣ да ц҃рь би
мь былъ надъ н҄ими· при
ведѣтє ѩ сѣмо· і исѣцѣ
тє ѩ прѣдъ мноѭ· 28 і сє рекъ
ідѣӑшє прѣди· въсходѧ
въ ілмъ· 29 і бысть ѣко при
ближи сѧ· въ витъфаги
ѭ· і витаниѭ· къ горѣ
нарицаємѣі єлєѡнъ· по
съла дъва ѡ҆тъ оучєникъ
своіхъ 30 глѧ· ідѣта въ прѣ
мьн҄ѭѭ вьсь· въ нѭжє
въсходѧшта ѡ҆брѧштєта·
жрѣбѧ привѧзано· на н҄єжє
никътожє къдє· отъ ч҃къ нє

въсѣдє· отрѣш'ша приведѣ
та ми є· 31 і аштє къто вы въ
прашаєтъ· по чьто ѡ҆трѣша
єта є· тако рєчєта ѣко г҃ь
єго трѣбоуєтъ· 32 Шьдъша
жє посълана҆ӑ· ѡ҆брѣтостє
ѣкожє рєчє іма· 33 ѡ҆трѣша
ѭштєма жє іма жрѣбѧ·
рѣшѧ г҃дьє єго къ н҄има· чьто
отрѣшаєта жрѣбѧ· 34 ѡ҆на жє
рѣстє· ѣко г҃ь єго трѣбоуєтъ·
35 і привєдостє є къ і҃с҃ви·
і възвръгъшє ризы своѩ
на жрѣбѧ въсадишѧ і҃са·
36 Ідѫштю жє ємоу· пости
лаӑхѫ ризы своѩ по пѫти·
37 приближаѭштє жє сѧ ємоу·
абьє· къ низъхождєнью го
рѣ єлєѡньсцѣ· оучѧтъ в'сє
множьство оучєникъ· ра
доуѭштє сѧ хвалитє б҃а·
гласомь вєльємь· ѡ҆ в'сѣ
хъ силахъ ѩжє видѣшѧ·

204

38 г҃лѭштє· Б҃лгнъ ....
грѧдаі· ц҃рь въ імѧ г҃нє·
миръ на н҃бсхъ· і слава
въ вышьн҄іхъ· 39 і єтєри
фарисѣі рѣшѧ къ нємоу о
тъ народа· оучитєл҄ю за
прѣти оучєникомъ твоі
мъ· 40 і отъвѣштавъ рєчє і
мъ· глѭ вамъ· ѣко аштє
сиі оумльчѧтъ· камєньє
в'ъз'ъпити імать· 41 і ѣко
приближи сѧ· видѣвъ гра
дъ плака сѧ ѡ҆ н҄ємь глѧ· 42 ѣко
аштє би разоумѣлъ вь дь
нь сь· і ты ѣжє к'ъ мироу
твоємоу· нынѣ жє оукры
сѧ· отъ очью твоєю· 43 ѣко
придѫтъ дьньє на тѧ· і о
бложѧтъ врази твоі·
ѡ҆строгъ о тєбѣ· і обидѫ

30 in въсходашта emendator literam с erasit, sed vestigia adhuc manent 35 inter жрѣба et въсадиша emend. cyrill. и scripsit 37 pro оучатъ emend. cyr. superposito на formam начатъ restit. vol. 38 post б҃лгнъ emendator aliquot lit. erasit, vestigia vocis ц҃рь adhuc manent. Verbis ц҃рь въ има cyrillice издраилевъ superpositum. Ibidem in margine cyr. char. мир на земи legitur

тъ тѧ· і окрочѧтъ тѧ въ
сѫдоу· 44 і разбьѭтъ тѧ·
і чѧда твоѣ вь тебѣ· і не о

ставѧтъ камене· на каме
ни вь тебѣ· по нѥже не разоу
мѣ врѣмене посѣштенью
твоѥмоу· 45 і въшьдъ въ цръ
ковь· начѧтъ ізгонити
продаѭштѧѩ голѫби·
46 глѧ імъ· п'сано ѥстъ·
і бѫдетъ храмъ мой· хра
мъ молитвѣ· вы же съ
твористе і врътъпъ разбо
інникомъ· 47 і бѣ оучѧ въ цръ
къве по в'сѧ д'ни· архиѥ
реі же і кънижьници· і
скаахѫ ѥго погоубити·
і старѣішинꙑ людьмъ·
48 і не ѡбрѣтаахѫ чьто съ
творѧтъ ѥмоу· людье бо
ѥго вси дръжаахѫ сѧ· по
слоушаѭште ѥго· XX·1 і бꙑ
въ ѥдинъ отъ дьніи· оучѧ
штю ѥмоу люди въ црькъве·
і благовѣствоуѭштю·
състашѧ сѧ ар'хиѥреі·

205

і кънижьници· съ старци·
2 глѭште къ нѥмоу· рьци
намъ коеѭ ѡбластиѭ се
твориши· і къто ѥстъ да
вꙑ тебѣ ѡбласть сьѭ·
3 Ѿтъвѣштавъ же рече къ ни
мъ· въпрошѫ вꙑ і азъ ѥ
диного словесе· і рьцѣте
ми· 4 крьштенье іоан'ново·
съ нбсе ли бѣ· іли отъ чкъ·
5 ѡни же помꙑшлѣахѫ вь
себѣ глѭште· ѣко аште
речемъ отъ нбсе· рече
тъ къ намъ· по чь
то оубо не вѣро
вастe ѥмоу· 6 аште
ли речемъ отъ чкъ·
людье вси каменьемь
побиѭтъ нꙑ· ізвѣстъ
но бо бѣ людьмъ· ѡ іѡан'нѣ·
ѣко пророкъ бѣ· 7 і отъвѣ
штасѧ не вѣмъ отъ кѫдоу·
8 іс же рече імъ· ни азъ

глѭ вамъ· коеѭ ѡбласти
ѭ се творѭ· 9 начѧтъ же къ
людемъ глати притъчѫ
сьѫ· Чкъ насади виногра
дъ· і въдастъ і дѣлате
лемъ· і отиде на лѣта
многа· 10 і въ врѣмѧ посъ
ла къ дѣлателемъ рабъ·
да отъ плода винограда
наго дадѧтъ ѥмоу· дѣ
лателе же бивъше і поу
стишѧ тъшть· 11 і прило
жи і другꙑ посъла
ти рабъ· ѡни же і то
го бивъше· і досади
шѧ ѥмоу· поусти
шѧ і тъшть· 12 і прило
жи і третіи посълати·
ѡни же і сего оуѣзвивъше·
ізгънашѧ· 13 рече гь винограда·
чьто сътворѭ· посълѭ
снъ мой вьзлюбленъі·
некъ ли сего оусрамлѣѭтъ сѧ·

206

14 видѣвъше же і дѣлателе·
мꙑшлѣахѫ другъ къ дроу
гоу глѭште· сь ѥстъ на
слѣдьникъ оубьѣмъ і·
да наше бѫдетъ достоѣнье·
15 ізведъше же і вънъ із ви

46 in врътъпъ figura lit. ъ primo et secundo loco dubia, fortasse врътьпъ XX.1 въ единъ vel вь единъ 11 in тъшть figura lit. ь dubia

нограда ѹбишѧ· чьто оубо
сътворитъ ἴмъ г҃ь виногра
да· 16 придетъ ἱ погоубитъ
дѣлателѧ сьѩ· ἱ въдастъ
виноградъ ἴнѣмъ· слꙑ
шавъше же рѣшѧ да не бѫде
тъ· 17 онъ же възьрѣвъ на нѧ
рече· чьто оубо естъ на
п҆саное се· камень егоже
невpѣдоу сътворишѧ зи
ждѫштеі· събꙑстъ въ
главѫ ѫгълоу· 18 в҆сѣкъ па
дꙑ на камене семь съкроу
шитъ сѧ· Ӣ на немьже па
детъ· сътьретъ і· 19 ἱ вьзи
скашѧ· ἀрхиерeі ἱ к҆ьнижь
ници· възложити на нь

рѫцѣ въ тъ часъ· ἱ оубоѣ
шѧ сѧ людиі· разоумѣшѧ
бо ѣко къ нимъ рече притъчѫ
сьѭ· 20 ἱ съглѧдавъше по
сълашѧ дѣлателѧ· творѧ
ште сѧ правєдьници сѫште·
да ἴмѫтъ і въ словеси·
да бѫ і прѣдали владꙑ
чьствоу· ἱ области вое
водъ· 21 ἱ въпросишѧ і г҃лѭ
ште· оучителю· вѣмъ
ѣко правь г҃леши· ἱ не на
лице зьриши· нъ в҆ь ἴсти
нѫ пѫти б҃жию оучиши·
22 достоітъ ли намъ к҆еса
реви дань даѣти ἴли ни·
23 разоумѣвъ же льсть ἴхъ·
рече къ нимъ· 24 покажѣте
ми пѣнѧзь· чиі ἴматъ
ὄбразъ ἱ нап҆санье они
же рѣшѧ к҆есаревъ· 25 онъ же
рече къ нимъ въздадите
оубо кесаревое к҆есареви·

207

ѣже сѫтъ б҃жиѣ б҃ви· 26 ἱ не
могошѧ зазьрѣти ···· г҃лѣ
его прѣдъ людьми· ἱ диви
ше сѧ о ὄтъвѣтѣ его ѹмль
чашѧ· 27 Пристѫпишѧ же
етеріи отъ садоук҆еі г҃лѭ
ште· въскрѣшенью не бꙑ
ти· ἱ въпрашаἀхѫ 28 г҃лѭ
ште· оучителю мосии на
п҆салъ естъ намъ· ἀште ко
моу братръ оумьретъ· ἱ
мꙑ женѫ· ἱ тъ бештѧдь
нъ бѫдетъ· да поімєтъ
братръ его женѫ· ἱ въскрѣ
ситъ сѣмѧ братра своего·
29 седмь оубо братрьѩ бѣ·
ἱ пръвꙑ поімъ женѫ оу
мрѣтъ· ἱ бѧштьдьнъ· 30 ἱ
поѩтъ въторꙑ женѫ· ἱ тъ
оумрѣтъ бештѧда· 31 ἱ тре
тиі поѩтъ ѭ такоже ἱ
в҆сѣ седмь ѹмрѣшѧ· не о
ставьше чѧдъ· 32 послѣдь

же в҆сѣхъ ἱ жена оумрѣтъ·
33 въ въскрѣшенье оубо· кото
раἀго ἴхъ бѫдетъ жена·
седмь бо ἴмѣшѧ ѭ женѫ·
34 ἱ отъвѣштавъ і҃с· рече ἱ
мъ· сынове вѣка сего женѧ
тъ сѧ· ἱ посагаѭтъ· 35 а съ
подобьшеі сѧ· вѣкъ тъ оу
лоучѧтъ· ἱ въскрѣшенье
еже отъ мрътвъἴхъ· ни же
нѧтъ сѧ· ни посагаѭтъ·
36 ни оумрѣти бо по томь мо
гѫтъ· равьни бо сѫтъ
а҃ѣломъ· ἱ снове сѫтъ
б҃жі· въскрѣшенью сно
ве сѫтъ· 37 ѣко въстаѭтъ

18 д in падꙑ cyr. char. in rasura exaratum 19 ко in ѣко supra v. positum, ъ in нимъ dub. 21 utrum вѣмъ an вѣмь dubitare licet. 26 in lacuna quae post зазьрѣти apparet, una vel duae literae erasae 30 lit. втор in rasura scriptae

мрътвии· і моси съказа
при кѫпинѣ· ѣкоже гл҃а· г҃ѣ
б҃а авраамлѣ· і б҃а ісаако
ва· і б҃а іѣковлѣ· 38 б҃ъ же
нѣстъ мрътвъіхъ· нъ жи
въіхъ· вьси бо томоу
живи сѫтъ· 39 отъвѣшта

208

въше же· етеріи· кънии
жьникъ рѣшѧ· оучителю·
добрѣ рече· 40 къ томоу же
не съмѣахѫ его въпраша
ти ничьсоже· 41 рече же і
мъ· како глѭтъ кънигъі
ха бъıти с҃на дав҃а· 42 самъ
бо дадъ глетъ· въ кънига
хъ с'палъмьскъіхъ· рече
г҃ь г҃ви моемоу· сѣди о де
снѫѭ мене· 43 доньдеже по
ложѫ врагъі твоѧ· подъ
ножью ногама твоіма·
44 дадъ і оубо г҃ѣ нарицаетъ·
то како с҃нъ емоу естъ· 45 сл'ъі
шѧштемъ же в'сѣмъ людь
мъ· рече къ оученикомъ
своімъ· 46 вьнемлѣте отъ
кънижьникъ· хотѧштиі
хъ въ одеждахъ ходити·
і любѧште цѣлованьѣ на
тръжиштихъ· і прѣдьсѣ
даниѣ на сънъмиштихъ·

і прѣждезъванье на обѣ
дѣхъ· 47 іже сънѣдаѭтъ
домъі въдовиць· і виноѭ
далече молѧтъ сѧ· сиі
приімѫтъ осѫжденье бо
льшее· XX·1 възърѣвъ же видѣ
въмѣтаѭштѧ· вь ѣазо
филакиѭ· даръі своѩ
богатъіѩ· 2 видѣвъ же
етерѫ въдовицѫ оубогѫ·
вьмѣтаѭштѫ тоу дъвѣ
леп'тѣ· 3 і рече· въ істинѫ
глѭ вамъ· ѣко въдови
ца си оубогаѣ· боле всѣ
хъ въвръже· 4 вьси бо сиі
отъ ізбъıтъка въвръго
шѧ въ даръі б҃жи· а си отъ
лишеньѣ своего· в'се і
мѣнье свое въвръже·
5 і етеромъ глѭштемъ о
цръкъви· ѣко каменьемь
добромь· і съсѫдъı оукра
шена ѥстъ· рече· 6 си ѣже ви
дите·

209

приідѫтъ дьнье· вь нѩже
не останетъ камень на каме
ни сьде· іже не разоритъ сѧ·
7 въпросишѧ же і глѭште·
оучителю· когда оубо си
бѫдѫтъ· і чьто естъ зна
менье· егда хотѧтъ си бъı
ти· 8 онъ же рече· блюдѣ
те сѧ да не прѣльштени
бѫдете· мнози бо приидѫ
тъ· въ імѧ мое глѭште·
азъ есмь· і врѣмѧ при
ближи сѧ· не ідѣте въ
слѣдъ іхъ· 9 егда же оу
слъıшите брани і нестро
еньѣ· не оубоіте сѧ· подо
баетъ бо симъ прѣжде
бъıти· нъ не абье коньчи
на· 10 тогда гл҃аше імъ·
въстанетъ бо ѩзъікъ
на ѩзъіка· і ц҃рсо· на ц҃рсо·
11 трѫси же велици по мѣ
ста· і глади і въ мори

бѫдѫтъ страхованьѣ·
і знаменьѣ съ н҃бсе· ве
льѣ бѫдѫтъ· 12 прѣжде же

38 б҃ъ fig. lit. ъ dub. 41 vocabulo кънигы cyrill. characteribus superpositum жьници, ut emendatum кънижьници legeres 46 ъ in одеждахъ, XX.2 in дъвѣ dub.

сихъ в'сѣхъ· възложѧтъ
на вы рѫкы своѩ· ї нжде
нѫтъ прѣдаѭште на сънъ
мишта· ї въ тьмьницѧ·
ведомы къ цр҃емъ ї вла
дыкамъ· їмене моего
ради· 13 приключитъ же сѧ
вамъ· въ съвѣдѣтель
ство· 14 Положите оубо на
сръдьцихъ вашихъ· не прѣ
жде пооучати сѧ отъвѣ
штавати· 15 азъ бо дамь
вамъ· въ оуста прѣмѫ
дрость· еїже не възмо
гѫтъ противити сѧ· ї о
тъвѣштати· в'си проти
влѣѭштеі сѧ вамъ·
16 прѣдани же бѫдете роди
телы ї братрьѭ· ї родо
мь· ї дроугы· оумрътвѧ

210

тъ отъ васъ· 17 ї бѫдете
ненавидими отъ в'сѣхъ·
їмене моего ради· 18 ї вла
съ главы вашеѩ не погы
бнетъ· 19 въ трьпѣнии ва
шемь· сътѧжите дш҃ѧ ва
шѧ· 20 егда же оузьрите·
обьстоімъ вої їлмъ·
тогда разоумѣете· ѣко
приближи сѧ запоустѣ
нье емоу· 21 Тогда сѫште
і въ їюдѣі· да бѣгаѭтъ
въ горы· ї иже по срѣдѣ
его да їсходѧтъ· їже въ
странахъ· да не въходѧ
тъ въ нь· 22 ѣко дьнье мьште
нью сиі сѫтъ· да їсплъ
нѧтъ сѧ· в'сѣ нап'санаа·
23 Горе непраздънъїмъ·
ї доѩштіимъ въ ты
дни· Бѫдетъ бо бѣда
велье на земли· ї гнѣ
въ на людехъ сихъ· 24 ї па

———

дѫтъ въ остри меча· ї плѣ
нени бѫдѫтъ въ ѩзы
кы в'сѧ· ї илмъ бѫдетъ
попираемъ· ѩзыкы·
доньдеже съконьчаѭтъ сѧ·
врѣмена ѩзыкъ· 25 ї бѫ
дѫтъ знаменьѣ въ слъ
ньци· ї мѣсѧци· ї ѕвѣ
здахъ· ї на земли тѫга
ѩзыкомъ· отъ нечаѣньѣ·
шюма морьскааго· ї въ
змѫштеньѣ· 26 їздыха
ѭштемъ чкомъ отъ стра
ха· ї чаѣньѣ· грѧдѫштіи
хъ на вьселенѫѭ· си
лы бо небскыѩ дви
гнѫтъ сѧ· 27 ї тогда оузь
рѧтъ снъ чскы· грѧдѫ
шть на облацѣхъ· съ си
лоѭ ї славоѭ· многоѭ·
28 начинаѭштемъ же си
мъ бывати· въсклони
те сѧ· ї въздвигнѣте

211

главы вашѧ· за не при
ближі сѧ їзбавленье
ваше· 29 ї рече їмъ притъ
чѫ· видите смоковь
ницѫ· ї в'сѣ дрѣва· 30 егда
прозябаѭтъ сѧ· оуже
видѧште о себѣ вѣсте·
ѣко близъ жатва ѥстъ·
31 Тако ї вы егда оузьрите·
си бываѭшта· вѣди
те ѣко близъ естъ црсие
бжие· 32 аминь' глѭ вамъ·
ѣко не їматъ прѣїти ро
дъ сь· доньдеже в'сѣ бѫ
дѫтъ· 33 нбо ї землѣ ми

15 verbo прѣмѫдрость cyrill. и superpositum, въ quod оуста praecedit erasum 23 figura lit. ъ in доѩштіимъ dubia 24 съконьч. an ськон. dub.

мо ідетъ· а словеса моѣ
не імѫтъ прѣітн· 34 Вь
немлѣте же себѣ· еда
когда отѧгъчаѭтъ ср҄ъ
дьца ваша· објѣданьемь
і пьѣньствомь· печа
льми житіискъімн·
і наідетъ на вꙑ вьнезаа

пѫ дьнь тъ· 35 акꙑ сѣть бо прн
детъ· на вьсѧ сѣдѧштаѩ на
лицн в'сеѩ земл҄ѧ· 36 бѫдите
оубо на вьсѣко врѣмѧ· молѧ
ште сѧ· да съподобите сѧ
оубѣжати вьсѣхъ сихъ
хотѧштихъ бꙑтн· і ст҃а
ти прѣдъ сн҃омь ч҃скомь·
37 бѣ же въ дьне оучѧ въ цр҄къве·
а ноштиѭ оудварѣаше сѧ
ісходѧ въ горѣ· нарицаемѣі
елеонъ· 38 і вси л҄юдье із оу
тра прнходѧште къ немоу
въ цръковь послоушатъ его·
XXII·1 Приближааше же сѧ праздь
никъ опрѣснъкъ· нарицае
мꙑ пасха· 2 і искаахѫ архи
ереі і кънижьници· како
і бѫ оубили· боѣхѫ бо сѧ
л҄юдиі· 3 Вьниде же со
тона въ іюдѫ· нарицае
мꙑ іскариотъ· сѫшта
отъ числа обою на десѧте·

212

4 і шьдъ гл҃а архиереомъ·
і воеводамъ· како імъ прѣ
дастъ і· 5 і въздрадова
шѧ сѧ· і съвѣшташѧ да
ти емоу съребро· 6 і испо
вѣдѣ· і искааше подобь
на врѣмене· да і прѣда
стъ без народа· 7 приде же
дьнь опрѣснъкъ· въ ньже
подобьно бѣ жрътн пасхѫ·
8 і посъла петра· і оан'на ре
къ· шьдъша оуготоваета
намъ пасха· да ѣмъ 9 она же
рѣста емоу· къде хоштеши
да оуготоваевѣ· 10 онъ же
рече іма· се въшедъше
ма вама въ градъ сърѧште
тъ вꙑ ч҃къ· въ скѫдоль
ницѣ водѫ неса· по немь
ідѣта въ домъ· въ ньже
въходитъ· 11 і речета г҃ноу
домоу· глетъ тебѣ оучи
тел҄ь· къде естъ обитѣл҄ь·

ідеже пасхѫ съ оученикꙑ
своіми сънѣмь· 12 і тъ ва
ма покажетъ горьницѫ по
стъланѫ· і тоу оуготова
ита· 13 шьдъша же обрѣтосте
ѣкоже рече іма· і оуготова
васте пасха· 14 і егда бꙑ
година· вьзлеже і оба
на десѧте ап҃ла съ нимь·
15 і рече къ нимъ· желѣньемь
се вьжделѣхъ пасха ѣ
сти съ вами· прѣжде да
же не приімѫ мѫкꙑ·
16 Гл҃ѭ бо вамъ· ѣко отъ селѣ
не імамь ѣсти отъ него·
доньдеже коньчаетъ сѧ вь
цр҃си б҃жіи· 17 і приімъ ча
шѫ· хвалѫ въздавъ рече·
приімѣте се· і раздѣли
те себѣ· 18 гл҃ѭ бо вамъ·
отъ селѣ не імамь пити
отъ плода сего лозънааго·
доньдеже цр҃сие б҃жие при

213

детъ· 19 і приімъ хлѣбъ
хвалѫ въздавъ прѣломи·
і дастъ імъ гл҃ѧ· се естъ

34 сръдьца lege si vis срьдьца, vocabulo печальми cyr. и supra v. praemissum; 37 елеонъ aut елеонь 7 litera ь in ньже ex ъ correcta esse videtur

тѣло мое· даѥмое за вꙑ·
се творите въ моѭ памѧт·
20 і чашѫ такожде по
вечерѣнии глѧ· си
чаша новꙑ завѣтъ мое
ѭ кръвиѭ· ѣже за вꙑ
пролѣетъ сѧ· 21 Ѡбаче се
рѫка прѣдаѭштааго мѧ·
съ мноѭ естъ на трепезѣ·
22 і снъ оубо чскъі· по наре
ченоумоу ідетъ· ѡбаче
горе чкоу томоу· імьже
прѣдаетъ сѧ· 23 І ти начѧ
сѧ іскати вь себѣ· кото
рꙑ ѡубо бѫдетъ ѡтъ нихъ·
хотѧі сътворити се·
24 Бꙑ же і пьрѣ вь нихъ· кото
рꙑ мьнитъ ти сѧ іхъ бꙑ
ти болии· 25 онъ же рече
імъ· цре ѩзꙑкомъ·

оустоѩтъ імъ· і облада
ѭште ими· благодѣте
ле нарицаѭтъ сѧ· 26 вꙑ же
не тако· нъ болꙑ васъ·
да бѫдетъ ѣко і мьнии·
і старѣі ѣко слоужѧ·
27 Которꙑ болии вьзле
жѧі ли· іли слоужѧі·
не вьзлежѧі ли· Азъ же
по срѣдѣ васъ есмь· ѣко
слоужѧі· 28 вꙑ же есте
прѣбꙑвъшеі съ мноѭ·
въ напастехъ моіхъ·
29 і азъ завѣштаваѭ ва
мъ· ѣкоже завѣшта мнѣ
оць мои· 30 Црсо да ѣсте і
пьете· на трепезѣ моеі·
въ црси моемь· і сѧде
те на прѣстолѣхъ· сѫ
дѧште ѡбѣма на десѧте
колѣнома ілвама·
Рече же гь 31 симоне· симоне
сотона проси васъ·

214

да би сѣалъ ѣкꙑ пьшени
цѫ· 32 азъ же молихъ сѧ ѡ те
бѣ· да не ѡскѫдѣетъ вѣра
твоѣ· і тꙑ (нꙑ)нѣ когда
обрашть сѧ оутвръди бра
триѭ твоѭ· 33 Ѡнъ же ре
че емоу· гн· съ тобоѭ го
товъ есмь і въ тьмьницѫ·
і въ съмрътъ іти· 34 онъ же
рече емоу· глѭ ти петре·
не възгласитъ коуръ д'нь
сь· дондеже три крата ѡтъ
кръжеши сѧ мене· не вѣдѣ
ти· 35 І рече імъ· егда по
сълахъ вꙑ· безъ вълага
лишта і бес пирꙑ· і бе
сапогъ· еда чесо лиши бꙑ
сте· они же рѣшѧ ничесо
же· 36 Рече же імъ· нꙑнѣ
іже іматъ вълагалиште·
да възьметъ такожде
і пирѫ· і иже не іматъ
да продастъ ризѫ своѭ·

і коупитъ ножь· 37 глѭ бо ва
мъ· ѣко еште псано се подо
баетъ да ськоньчаетъ сѧ о
м'нѣ· еже і съ безаконьни
кома вьмѣни сѧ· іко еже
ѡ мнѣ коньчинѫ іматъ·
38 Ѡни же рѣшѧ гн· се ножа сь
де дъва· онъ же рече дъвъ

19 in памат lit. т superposita literis ма 21 fig. lit. ъ in съ et естъ et 24 in іхъ non satis clare expressa 31 posteriori симоне cyr. char. се adscriptum, verbo сѣалъ cyrill. не superpositum, ut несѣалъ legeres 32 нꙑ quod uncis inclusi in cod. erasum est, sed vestigia apparent. 33 въ съмрътъ an вь съм. dub. 34 вѣдѣти fuit видѣти, sed emendator cyrill. lit. и erasa cyrill. ѣ superposuit 36 in пирѫ emendator aliquis lit. с quae praecedebat erasit

л҄ьно естъ· 39 І шьдъ іде по
обꙑчаю своемоу· къ горѫ
елеоньскѫ· по нѥмь ідѫ
оученици его· 40 Бꙑвъше
же на мѣстѣ рече імъ· мо
лите сѧ да не вьнидете
въ напасть· 41 І самъ отъ
стѫпи отъ нихъ· ѣко връ
женье камени· і поклонь
колѣнѣ· мол҄ѣаше сѧ 42 гл҃ѧ·
Ѡч҃е аште велиши мимо
неси чашѫ сьѭ отъ мене·
обаче не моѣ вол҄ѣ нъ твоѣ
да бѫдетъ· 43 ѣви же сѧ емоу
аг҃лъ съ нбсе· оукрѣпл҄ѣѩ и·

215

44 І бꙑ въ подвизѣ прилежа
нье· мол҄ѣаше сѧ· і бꙑстъ
потъ его ѣко і капл҄ѧ кръве
капл҄ѭштѧѩ на земл҄ѭ·
45 І въставъ отъ молитвꙑ·
і пришьдъ къ оученикомъ·
обрѣте ѩ съпѧштѧ отъ печа
ли· 46 і рече імъ чьто съпи
те· въставъше помоли
те сѧ да не вьнидете въ на
пасть· 47 Еште емоу гл҄ѭ
штю· се народъ· і нарицае
мꙑ іюда· единъ оть обою
на десѧте прѣдъ ними і
дѣаше· і пристѫпи къ ісви
лобъзатъ его· се бо бѣ зна
менье далъ імъ· егоже
лобъжѫ тъ естъ· 48 Ис҃ же ре
че емоу іюдо· лобъзаньемь
ли сн҃а чскаго прѣдае
ши· 49 Видѣвъше же іже
бѣахѫ съ нимь бꙑваемое·
рѣшѧ емоу г҃и· аште оудари
мъ ножемь· 50 І оудари еди
нъ отъ нихъ· ар҄хиереова
раба· і отърѣза емоу оухо
десное· 51 отъвѣштавъ же
іс рече· Оставите до сего·
і коснѫвъ оухо его іцѣли и·
52 Рече же іс҃ къ пришьдъши
мъ къ немоу архиереомъ·
і стратигомъ цръковъ
нꙑмъ· і старьцемъ·
ѣко на разбоиника приде
те· съ орѫжьемь і дрько
льми· ѩти мене· 53 по вьсѧ
дьни сѫштю съ вами въ
цръкъве· не простьрѣсте
рѫкъ на мѧ· нъ се естъ ва
ша година· і область ть
мьнаѣ· 54 Имъше же і ве
сѧ въ домъ архиереовъ·
петръ же ідѣаше вь слѣдъ
із далече· 55 Възгнѣтъ
шемъ же імъ огнь по срѣдѣ
двора· і въ коупѣ сѣдъше

216

мъ· сѣдѣаше петръ по срѣ
дѣ іхъ· 56 оузьрѣвъши же і ра
ба едина сѣдѧшть при свѣ
тѣ· і възьрѣвъши на нь ре
че· і сь бѣ съ ними· 57 онъ же
отъвръже сѧ его глѧ· не зна
ѭ его жено· 58 і не по мъногоу·
дроугꙑ видѣвъ і рече·
і тꙑ отъ нихъ еси· петръ
же рече· чловѣче нѣсмь·
59 і мимо шьдъши· ѣко годи
нѣ единоi· інь етеръ крѣ
пл҄ѣаше сѧ глѧ· въ істи
нѫ і сь бѣ съ ними· ібо га
лилѣанинъ естъ· 60 рече
же петръ чловѣче не вѣмь
еже гл҃еши· і абье еште
гл҄ѭштю емоу възгласи

39 verbis по немь cyrill. и supra v. praemissum   47 отъ обою fortasse отъ обою   49 utrum оударимъ an оударимь disc. nequit   52 пришьдъшимъ vel пришьдъшимь   53 нъ vel нь   55 огнь in cod. ог'нь scriptum esse videtur   58 et 60 петръ vel петрь   59 інь vel інъ

коуръ· 61 і обраштъ сѧ г҃ь въ
зьрѣ на петра· і помѣнѫ
петръ слово г҃не· ѣкоже
рече емоу· ѣко прѣжде
даже не възгласитъ коуръ·

три крата отъвръжеши сѧ
мене· 62 і шьдъ вънъ петръ·
плакаашe сѧ горько 63 і мѫ
жи дръжѧште і· рѫгаахѫ сѧ
емоу бьѭште і· 64 і закръı
въше і бьѣахѫ і по лицоу·
въпрашаахѫ же і г҃лѭште·
прорьци къто тѧ оудари·
65 і ина мънога хоулѧште·
і г҃лаахѫ на нь· 66 і ѣко бꙑ
дьнь· събьрашѧ сѧ старь
ци людьсции· і архиереи
і кънижьници· і вѣсѧ і
на съборъ свои г҃лѭште·
аште тꙑ еси х҃ъ рьци намъ·
67 рече же імъ· аште вамъ
рекѫ не імете вѣрꙑ· ^68 не
отъвѣштаете ми ни поу
стите· 69 отъ селѣ бѫде
тъ сн҃ъ ч҃скꙑ· сѣдѧ о деснѫ
ѭ силꙑ б҃жиѩ· 70 рѣшѧ же
вьси· тꙑ ли оубо еси сн҃ъ
б҃жиі· онъ же рече· вꙑ г҃лете

217

ѣко азъ есмь· 71 они же рѣшѧ
чьто еште трѣбоуемъ съ
вѣдѣтельства· Сами
бо слꙑшахомъ отъ оустъ
его· XXIII·1 і въставъше вьсе
множьство іхъ· Приве
дошѧ і къ пилатоу· 2 начѧ
шѧ на нь вадити г҃лѭште·
сего обрѣтохомъ развра
штаѭшта ѩзꙑкъ нашь·
і възбранѣѭшта даѣти

кесареви дань· г҃летъ се
бе х҃а ц҃рѣ бꙑти· 3 Пила
тъ же въпроси і г҃лѧ·
тꙑ ли еси ц҃рь іюдеомъ·
онъ же отъвѣштавъ· рече
емоу· тꙑ г҃леши· 4 пила
тъ же рече къ архиереомъ·
і къ народоу· никоѩже
винꙑ не обрѣтаѭ въ
ч҃цѣ семь· 5 Они же крѣплѣ
ахѫ сѧ г҃лѭште· ѣко ра
звраштаетъ люди оучѧ·

по всеі іюдеі· начьнъ
отъ галилеѩ до сьде· 6 пи
латъ же слꙑшавъ· въпро
си галилеѩ· аште ч҃къ
галилѣіскъ естъ· 7 і ра
зоумѣвъ· ѣко отъ обла
сти іродовꙑ естъ· по
съла і къ іродоу· сѫштю
томоу въ іл҃мѣхъ въ дьни
тꙑ· 8 іродъ же видѣвъ
іс҃а· радъ бꙑстъ зѣло·
бѣ бо желѣѧ отъ многа
врѣмене видѣті и·
за не слꙑшааше мно
га о немь· і надѣаше сѧ
знамение етеро видѣти·
отъ него бꙑваемо· 9 въ
прашааше же і словесꙑ
многꙑ· Онъ же ничьсо
же не отъвѣштаваaше е
моу· 10 Стоѣахѫ же архие
реі· і кънижьници· при
лежьно вадѧште на нь·

218

11 Оукорь же і іродъ съ вои
своіми· і порѫгавъ сѧ·
облъкъ і вь ризѫ свѣтъ
лѫ· възврати і· къ пила

63 verbis дръжаште і cyrill. исоуса superpositum versum scriptum, in margine vero cyrill. ха additum

XXIII.2 х҃а glagol. charact. supra

тови· 12 і бꙑсте же си
дроуга· іродъ же і пила
тъ въ тъ дьнь съ собоѭ·
прѣжде бо бѣӑшете вра
ждѫ імѫшта междю со
боѭ· 13 Пилатъ же съзъ
вавъ ӑрхиереѩ· і кънѧзѧ·
і л҄юди· 14 рече къ н҄имъ·
привѣсте ми чка сего·
ѣко разкраштаѭшта л҄юди·
і се ӑзъ істѧзавъ і прѣ
дъ вами· не ӧбрѣтъ ние
диноѩже о чцѣ семь ви
нꙑ· ѩже на нь вадите·
15 нъ ни іродъ· посълахъ бо
і къ н҄емоу· і се ничьто
же достоіно съмрьти·
творено ѥстъ ӧ н҄емь·
16 показавъ оубо ӧтъпоуштѫ і·

---

17 Потрѣбѫ же імѣӑше на вь
сѧ праздьникꙑ· отъпоу
штати імъ единого· 18 възъ
пишѧ же съ вьсѣмь народо
мь глѭште· възьми се
го· ӧтъпоусти же намъ
вараӑвѫ· 19 іже бѣ за ете
рѫ крамолѫ бꙑвъшѭѭ въ
градѣ· і оубиство· въ
връженъ въ тьмьницѫ·
20 Пакꙑ же пилатъ възгла
си хотѧ ӧтъпоустити іса·
21 они же възглашаӑхѫ глѭ
ште· пропьні и пропьні и·
22 онъ же третиицеѭ рече
къ н҄имъ· чьто бо сътвори
зъло· ничьсоже достоі
на съмрьти ӧбрѣтъ ӧ н҄емь·
показавъ оубо ӧтъпоуштѫ·
23 Они же прилежаӑхѫ гла
сꙑ велиі· просѧште его на
пропѧтье· і оустоѣхѫ гла
си іхъ· і архиерѣісци·

219

24 Пилатъ же посѫди бꙑти
прошенье іхъ· 25 отъпоусти
же імъ вараӑвѫ· въсажде
наӑго вь тьмьницѫ за кра
молѫ· і оубиство его
прошаӑхѫ· а іса прѣда
стъ вол҄и іхъ· 26 і ако і по
ведошѧ імъше· симо
на ѥтера кѵринѣӑ градѫ
шта съ села· задѣшѧ ѥ
моу крьстъ носити по ісѣ·
27 Ідѣӑше же вь слѣдъ его
мъногъ народъ л҄юди·
мѫжи і женꙑ· ѩже і
бьѣӑхѫ сѧ і плакаӑхѫ сѧ
его· 28 обрашть же сѧ іс къ
н҄имъ рече· дъштери е
лмскꙑ· не плачите сѧ ӧ
мнѣ· обаче себе плачи
те сѧ· і чѧдъ вашихъ· 29 ѣко
се дьнье грѧдѫтъ· вь н҄ѧже
рекѫтъ· блажена непло
дъви і чрѣва· ѣже не родишѧ·

і съсьци іже не доишѧ· 30 то
гда начьнѫтъ глаголати
горамъ падѣте на нꙑ· і хлъ
момъ покрꙑѣте нꙑ· 31 за н҄е
ӑште въ сꙑрѣ дрѣвѣ си тво
рѧтъ· въ соусѣ чьто бѫдетъ·
32 Ведѣӑхѫ же і· і ина зъло
дѣѣ дъва· съ н҄имь оубитъ·
33 І егда придошѧ на мѣсто·
нарицаемое краниево· тоу
і пропѧшѧ· і зълодѣа· ӧво
го оубо ӧ деснѫѭ· а дроуга
его ӧ лѣвѫѭ распѧшѧ· 34 іс

12 in собоѭ lit. с ex т correcta 14 verbum вадите lit. а in rasura scriptam exhibet
23, 24, 25 in іхъ fig. lit. ъ non sat. clare expr. 31 in сꙑрѣ emend. cyrill. ꙑ superposuit

же гл҃аа́ше· оче отъпоусти
імъ· не вѣдѧтъ бо сѧ чь
то творѧтъ· раздѣлѣѭ
ште ризъі его метаа́хѫ
жрѣбьѩ· 35 і стоѣа́хѫ лю́дье·
зьрѧште· подражаа́хѫ же і
кънѧзи глѭште съ н҄ими·
інъі естъ сп҃слъ· да сп҃е
тъ і сѧ· аште сь естъ х҃ъ с҃нъ
б҃жіі ізбъранъі· 36 рѫгаа́хѫ

220

же сѧ емоу і воіни пристѫ
паѭште· оцьтъ придѣѭ
ште емоу· 37 і глѭште· аште
тъі є҆си ц҃рь іюдеіскъ·
сп҃и сѧ самъ· 38 Бѣ же і на
псанье нап'сано· надъ н҄имь·
кън҄игами еллинъскамн·
і римьскамн· і еврѣіска
ми· сь естъ ц҃рь іюдѣі
скъ· 39 Єдинъ же отъ ѡ҆бѣше
ноую зълодѣю хоулѣа́ше і
гл҃ѧ· аште тъі еси х҃ъ сп҃и
сѧ самъ· і нъі· 40 Ѡтъвѣ
штавъ же дроугъі прѣштаа́
ше емоу гл҃ѧ· н҄и ли тъі
боіши сѧ б҃а· ѣко въ томь
жде осѫждени є҆си·
41 і вѣ оубо въ правьдѫ· до
стоінаа́ бо дѣломъ наю
въсприемлевѣ· а́ сь ни
чьсоже зъла не сътвори·
42 і гл҃аа́ше ісви· помѧни
ми г҃и· егда придеши вь

———

ц҃рси твоемь· 43 і рече емоу
іс҃· аминь· гл҃ѭ тебѣ· дь
ньсь съ мноѭ бѫдеши въ
раі· 44 Бѣ же ѣко година ше
стаа· і тъма бъі по всеі
земл҄и· до годинъі девѧ
тъіѩ· 45 і слъньцю мръкъ
шю· і катапетазма ц҃ръ

35 fig. lit. ъ in ıнъı non satis cl. expr.

ковънаѣ· раздъра сѧ· на дъ
вое отъ горъі до низъ·
46 І възглашь гласъмь ве
лиемь іс҃ рече· оче въ рѫ
цѣ твоі прѣдаѭ дх҃ъ моі·
і се рекъ іздъше· 47 Видѣ
въ же сътьникъ бъівъ
шее· прослави б҃а гл҃ѧ·
Въ істинѫ чкъ сь правь
дьнъ бѣ· 48 і вси пришьдъ
шеі народи· на позорось·
видѧште бъіваѭштаа·
біѭште пръси своѩ въ
звраштаа́хѫ сѧ· 49 стоѣхѫ
же в'си 'знаемии его із да

221

лече· і женъі въшьдъ
шѧѩ съ н҄имь· отъ галиле
ѩ зьрѧштѧ сихъ· коц·
50 І се мѫжь іменемь іоси
фъ· съвѣтьникъ съі·
мѫжь благъ і правьдь
нъ· 51 сь не бѣ присталъ съ
вѣтѣ· і дѣлѣ іхъ· отъ а
римат'ѣѩ· града іюдѣ
іска· іже чаа́ше і тъ
ц҃рсиѣ б҃жиѣ· 52 Сь пристѫ
пи къ пилатоу· іспроси
тѣло ісво· 53 і съньмъ е
ѡ҆битъ понѣвицеѭ· і по
ложі е въ гробѣ ісѣченѣ·
вь н҄емьже не бѣ никъто
же· никогдаже положенъ·
54 і дьнь бѣ параск҄евьѣни·
і сѫбота свитаа́ше·
55 вь слѣдъ же шьдъшѧ же
нъі· ѩже бѣа́хо съ н҄имь
пришьлъі отъ галилеѩ·
видѣшѧ гробъ· і ѣко по

———

ложено бъі тѣло его· 56 въ
звраштьшѧ же сѧ оугото
вашѧ а́роматъі· і м'vро·

і въ сѫботѫ· оумлъча
шѧ по заповѣди· XXIV·1 Въ е
динѫ же сѫботъ ѕѣло ра
но· придошѧ на гробъ· не
сѫштѧ ѣже оуготовашѧ
ароматы· і другыѩ
съ ними· 2 обрѣтошѧ же ка
мень отъваленъ отъ
гроба· 3 і въшьдъшѧ не о
брѣтошѧ тѣлесе г҃ѣ і҃са·
4 і бысть не домысльѧ
штамъ сѧ симъ о семь·
і се мѫжа дъва стасте
кь нимъ· вь ризахъ бль
штѧштахъ сѧ· 5 Пристра
шьнамъ же бывъшамъ
імъ· і поклоньшамъ ли
це на землѭ· рѣсте къ
нимъ· чьто іштете
живаего съ мрътвыми·

222

6 нѣстъ сьде нъ въста· по
мѣнѣте ѣкоже гла вамъ·
еште сы въ галилеі 7 глѧ·
ѣко подобаатъ с҃ноу ч҃скоу
моу· прѣданоу быти въ
рѫцѣ ч҃къ грѣшьникъ· і про
пѧтоу быти і третиі
д҃нь въскрьснѫти· 8 і по
мѧнѫшѧ г҃лы его· 9 і въ
зврашьшѧ сѧ отъ гроба·
възвѣстишѧ вьсѣ си е
диномоу на десѧте· і всѣ
мъ прочимъ· 10 Бѣаше же
мариѣ магдалыни· і о
анна· і мариѣ ѣковлѣ·
і прочаѩ съ ними· ѩже
і глаахѫ къ ап҃ломъ се·
11 і ѣвишѧ сѧ прѣдъ ними·
ѣко блѧди гли іхъ· і не
имѣахѫ імъ вѣры· 12 Пе
тръ же въставъ тече къ
гробоу· і приникъ видѣ
ризы едины лежѧштѧ·

і иде вь себѣ дивѧ сѧ бы
въшюмоу· коц҃· 13 і се дъва отъ
нихъ бѣсте іджшта въ тъ
жде дьнь· въ вьсь отъсто
ѩштѫѭ· стадиі шесть
десѧтъ отъ іл҃ма· еіже і
мѧ емаоусь· 14 і та бесѣдо
ваашете къ себѣ· о всѣхъ
сихъ приключьшихъ сѧ
сихъ· 15 і бысть бесѣдоу
ѭштема іма· і сътѧза
ѭштема сѧ· і самъ ис
приближи сѧ· і идѣаше
съ нима· 16 очи же ею дръ
жаашете сѧ· да его не по
знаашете· 17 Рече же къ ни
ма· чьто сѫтъ словеса
си· о нихъже сътѧзае
та сѧ къ себѣ іджшта·
і еста дрѧсела· 18 Отъвѣ
штавъ же единъ емоуже
імѧ клеопа· рече къ немоу·
ты ли единъ пришьль

223

ць еси въ іл҃мъ· і не чю бы
въшихъ вь немь· въ дьни
сиѩ· 19 і рече іма коіхъ·
она же рѣсте емоу
ѣже о ісѣ назарѣ
аниинѣ· іже бы
мѫжь пророкъ·
сильнъ дѣломь
і словомь· прѣ
дъ бмь і всѣми людьми·
20 і како і прѣдашѧ архиереі·

5 мрътвыми fortasse мрьтвыми 7 fig. lit. ъ in грѣшьникъ, 9 in отъ dub. 12 коц҃ glag. quidem characteribus sed postea interpolatum 18 fig. lit. ь in ль verbi пришьльць, et ъ in ıлмъ et -шихъ dub.

і кънѧзи наши· на ŏсѫжде
ньѥ съмръти· і пропѧсѧ і·
21 мы же надѣӑхомъ сѧ· ѣко
сь ѥстъ хотѧі ізбави
ти і҃лѣ· нъ і надъ вьсѣми
сими· трети се д'нь іма
тъ дьньсь· отъ н҄елиже
си бышѧ· 22 і жены ѥте
ры отъ насъ оужасише ны·
бывъшѧѩ рано оу гроба·
20 і не обрѣтъшѧ тѣлесе ѥ
го придѫ гл҃ѭштѧ· і ѣвл҄е

ньѥ а҃ѣлъ видѣвъшѧ· іже гл҃ѭ
тъ і жива· 24 і идѫ ѥтери о
тъ насъ къ гробоу·
і обрѣтѫ тако ѣко
же і жены рѣшѧ·
самого же не ви
дѣшѧ· 25 і ты рече
къ н҄има· ѡ несъ
мысльнаӑ і мѫ
дьнаа срьдьцемь· вѣро
вати о всѣхъ· ѣже гл҃ашѧ
пророци· 26 не тако ли подо
баӑше пострадати х҃ѵ·
і вьнити въ славѫ своѭ·
27 і начьнъ отъ мосѣа· і отъ
вьсѣхъ пророкъ· съказаӑ
ше іма отъ вьсѣхъ кън҄игъ
ѩже бѣӑхѫ ŏ н҄емь· 28 і при
близішѧ сѧ въ вьсь·
въ н҄ѭже ідѣӑшете· і тъ
творѣӑше сѧ далече іти·
29 і нѫждаӑшете і гл҃ѭшта·
облѧзи съ нама· ѣко при

224

прочеѥ дастъ імъ· 44 Рече же
імъ· се сѫтъ словеса·
ѣже гл҃ахъ къ вамъ· ѥште
живъ сы· ѣко подобаѥтъ
съконьчати сѧ вьсѣмъ пьса
нымъ въ законѣ мосѣŏвѣ·
і пророцѣхъ· і псал'мѣхъ
о мнѣ· 45 тогда отврьзе імъ
оумъ· да разоумѣѭтъ кън҄и
гы· 46 і рече імъ ѣко тако ѥ
стъ псано· і тако подоба
ѥтъ пострадати х҃ѵ· і въ
скрьснѫти отъ мрътвы
хъ· трети дьнь· 47 і проповѣда
ти сѧ въ імѧ ѥго· покаӑниѥ
въ отъпоуштеньѥ грѣхомъ·
въ вьсѣхъ ѩзыцѣхъ· начь
нъше отъ і҃лма· 48 вы же ѥсте
съвѣдѣтел҄е симъ· 49 і се ӑ
зъ посьл҄ѭ обѣтованиѥ
отъ о҃ца моѥго на вы· вы
же сѧдете въ градѣ ѥ҃лмсцѣ·
доньдеже ŏблѣчете сѧ си

лоѭ съ выше· 50 ізведе же ѩ
вънъ до витаниѩ· і въздви
гъ рѫцѣ своі бл҃агви ѩ· 51 і
бысть ѥгда благословл҄ѣ
ӑше ѩ· отъстѫпи отъ н҄ихъ·
і възношаӑше сѧ на н҃бо·
52 і ти поклонишѧ сѧ ѥмоу·
възвратишѧ же сѧ въ ѥ҃лмъ·
съ радостиѭ вельѥѭ· 53 і бѣ
ӑхѫ вьінѫ· въ црькъве· поѭ
ште і благословѧште б҃а
аминь: ÷

23 въ in видѣвъша supra v. glag. char. appositum 28 въ ниѭже vel вь ниѭже
49 въ градѣ fortasse вь градѣ 51 figura lit. ъ in нихъ non sat. cl. expr.

EVANGELIUM SECUNDUM JOANNEM.

Joan. I. 1—17.

225

ЄВАЋЄЛИ
Є ОТЪ ІОАНА

I·1 Іскони· бѣаше
слово· і слово
бѣаше отъ ба· і бъ бѣ
аше слово· 2 се бѣ іско
ни отъ ба· 3 вьсѣ тѣ
мь бꙑшѧ· і безнє
го ничьтоже не бꙑстъ·
еже бꙑстъ· 4 въ томь жи
вотъ бѣ· і животъ бѣ свѣ
тъ чкомъ· 5 і свѣтъ въ тъ

мѣ свьтитъ сѧ· і тьма
его не обьѩтъ· 6 Бꙑстъ
чкъ· посъланъ отъ ба· імѧ
емоу іоанъ· 7 сь приде въ
съвѣдѣтельство· да съ
вѣдѣтельствоуетъ о свѣ
тѣ· да вьси вѣрѫ імѫтъ
імь· 8 не бѣ тъ свѣтъ· нъ
да съвѣдѣтельствоуе
тъ о свѣтѣ· 9 Бѣ свѣтъ і
стиннꙑ· іже просвѣ
штаетъ вьсѣкого чка· грѧ
дѫштаего въ миръ· 10 въ
мирѣ бѣ· і миръ тѣмь
бꙑ· і миръ его не позна·
11 Въ своѩ приде· і свои
его не п(риѧ)шѧ· 12 елико же
іхъ приѩтъ і· дастъ і
мъ власть чѧдомъ бжи
емъ бꙑти· вѣроуѭшти
мъ въ імѧ его· 13 іже не
отъ кръви· ни отъ похо
ти плътьскꙑ· ни отъ по

226

хоти мѫжьскꙑ· нъ отъ
ба родишѧ сѧ· 14 І слово
плъть бꙑстъ· і вьсе
ли сѧ въ нꙑ· і видѣхо
мъ славѫ его· славѫ
ѣко иночѧдаего отъ оца·
іспльнь благодѣти істи
нꙑ· 15 Іоанъ съвѣдѣте
льствоуетъ о немь· і въ
зъва глѧ· сь бѣ егоже рѣ
хъ· грѧдꙑ по мнѣ прѣдъ
мъноѭ бꙑстъ· ѣко пръ
вѣі мене бѣ· 16 і отъ іспль
нениѣ его мꙑ вьси при
ѩхомъ· Благодѣть
въз благодѣть· 17 ѣко за
конъ мосѣомь данъ бꙑ·

11 in приаша lit. риа cyr. charact. in rasura scriptae

благодѣть і истина іс
хмь бꙑстъ· коц·
18 Ба никътоже не видѣ· ни
колиже· іночѧдꙑ снъ·
сꙑи въ лонѣ очи· тъ іспо
вѣдѣ· 19 і се естъ съвѣдѣ

тельство іоаново· егда
посълашѧ іюдѣи отъ ілма·
іерея і левьѣитꙑ· да
въпросѧтъ і· тꙑ кто еси·
20 і исповѣдѣ· ѣко нѣсмь
азъ хъ· 21 і въпросишѧ и· чь
то оубо тꙑ еси· ілиѣ ли е
си· і гла нѣсмь· пророкъ
еси тꙑ· і отъвѣшта ни·
22 рѣшѧ же емоу къто еси· да
отъвѣтъ дамь посълавъ
шеімъ нꙑ· чьто глеши
о тебѣ самомь· 23 Рече а
зъ гласъ въпиѭштаго
въ поустꙑни· ісправи
те пѫть гнь· ѣкоже рече
ісаіѣ пророкъ· 24 і посъла
ни бѣахѫ отъ фарисѣі·
25 і въпросишѧ і і рѣшѧ е
моу· чьто оубо крьштае
ши аште тꙑ нѣси хъ· ни
іліѣ· ни пророкъ· 26 Отъ
вѣшта імъ іоанъ глѧ·

227

азъ крьштаѭ вꙑ въ водѣ·
по срѣдѣ же васъ стоітъ·
егоже вꙑ не вѣсте· 27 тъ е
стъ грѧдꙑ по мнѣ· іже
прѣдъ мноѭ бꙑстъ· емоу
же азъ нѣсмь достоінъ·
да отрѣшѫ ремень сапо
гоу его· 28 Си въ витании бꙑ
шѧ· об онъ полъ іордана·
ідеже бѣ іоанъ крьстѧ·: коц:-
29 въ оутрѣі же дьнь види
тъ іса грѧдѫшта къ себѣ·
і гла се агньць бжі възе
млѧі грѣхꙑ вьсего мира·
30 Сь естъ о немьже азъ рѣхъ·
по мнѣ грѧдетъ мѫжь· і
же прѣдъ мъноѭ бꙑстъ·
ѣко пръвѣі мене бѣ· 31 і а
зъ не вѣдѣхъ его· нъ да ѣ
витъ сѧ ілеви· сего ра
ди приидъ азъ· въ водѣ
крьстѧ· 32 і съвѣдѣте
льствова іоанъ глѧ

ѣко видѣхъ дхъ съходѧшть
ѣко голѫбь ····· съ
небсе· і прѣбꙑстъ на не
мь· 33 і азъ не видѣхъ его·
нъ посълавꙑ мѧ крьсти
тъ въ водѣ· тъ мнѣ рече·
надъ ньже оузьриши дхъ·
съходѧшть і прѣбꙑваѭ
шть на немь· сь естъ крь
стѧі дхомь стꙑімь· 34 і а
зъ видѣхъ і· і съвѣдѣ
тельствовахъ ѣко сь естъ
снъ бжи· 35 Въ оутрѣі же
дьнь пакꙑ стоѣше іоанъ·
і отъ оученикъ его дъва·
36 і оузьрѣ іса ходѧшта·
і гла· се агньць бжи· 37 і слꙑ
шасте і оба оученика глѭ
шть· і по ісѣ ідете·
38 обрашть же сѧ іс· і ви
дѣвъ ѣ по себѣ ідѫшта·
гла іма 39 чесо іштета·
она же рѣсте емоу·

228

равви· еже глетъ сѧ съка
заемо оучителю· къде
живеши· 40 гла іма· приидѣ
та і видита· приидосте
же і видѣста къде живѣа

26 fig. lit. ъ in іоанъ dubia 32 in lacuna aliquot lit. glagol. erasae

ше· і оу него прѣбысте
дьнь тъ· бѣ же година ѣко
десѧтаа· 41 бѣ же андреа си
мона петра· і единъ отъ
обою слышавъшюю
отъ іоанна· і по немь шь
дъшюю· 42 Обрѣте сь прѣ
жде симона братра своего·
і гла емоу обрѣтомъ ме
сиѭ· еже естъ съказае
мо хъ· 43 і приведе і къ ісви·
възьрѣвъ же на нь іс рече·
ты (ли) еси симонъ снъ і
онинъ· ты наречеши сѧ
кифа· еже съказаетъ сѧ
петръ· 44 Въ оутрѣі же дьнь
въсхотѣ іс ізити въ га
лилеѭ· і обрѣте филипа·

і гла емоу іс· гради по мнѣ·
45 бѣ же филипъ отъ видса
іда ьска града· андреова
і петрова· 46 обрѣте фили
пъ натанаілѣ· і гла емоу·
егоже пса моси въ законѣ
і пророци· обрѣтомъ іса
сна іосифова· іже отъ
назарета· 47 і гла емоу
натанаілъ· отъ назаре
та· можетъ ли чьто добро
быти· гла емоу фили
пъ· приди і виждь· 48 ви
дѣ же іс натанаілѣ· грѧ
дѫшта къ себѣ· і гла е
моу· се въ істинѫ ілі
тѣнинъ· вь немьже ль
сти нѣстъ· 49 гла емоу на
танаілъ· како мѧ зна
еши· отъ(о)вѣшта іс
і рече емоу· прѣжде

даже не възгласи
тебе филипъ· сѫшта

229

подъ смоковьницеѭ
видѣхъ тѧ· 50 отъвѣшта на
танаілъ і гла емоу· рав'ви·
ты еси снъ бжіи· ты црь
еси ілевъ· 51 отъвѣшта іс·
і рече емоу· за не рѣхъ ти
ѣко видѣхъ тѧ подъ смо
ковьницеѭ· вѣроуі· боль
ша сихъ оузьриши· 52 і гла
емоу· аминь, аминь, глѭ
вамъ· отъ селѣ оузьри
те нбо отвръсто· і аглы
бжиѩ· въсходѧштѧ· і съ
ходѧштѧ· надъ сна чскаго·
II·1 І въ трети дьнь· бракъ бѣ
въ кана галилѣісцѣі·
і бѣ мти іса тоу· 2 зъ
ванъ же бѣ іс· і оученн
ци его на бракъ· 3 і недоста
въшю виноу· гла мти іса
къ немоу· вина не імѫтъ
4 гла еі іс· чьто естъ мнѣ
і тебѣ жено· не ю приде

година моѣ· 5 гла мти его
слоугамъ· еже аште гле
тъ вамъ сътворите· 6 бѣ же
тоу водоносъ камѣнъ шесть·
по очиштению іюдѣіскоу
лежѧшть· вълѣстѧшть
по дъвѣма· ли тремъ мѣра
мъ· 7 гла імъ іс· напльни
те воды· і напльнишѧ до
връха· 8 і гла імъ· почрьпѣ
те нынѣ і принесѣте· архи
триклинътови· они же при

41 verbo андреа emend. cyrill. supra v. братъ addidit; 43 ли eras. sed vest. appar. 44 іс eadem manu supra v. script. 49 o quod inclusi etiam in cod. punctis praefixis emendator del. vol. 50 verbo црь cyr. char. еси supra vers. praemiss. 51 verbo вѣроуі cyr. emend. еши superposuit, lege вѣроуеши Ad calcem pag. 229a glag. characteribus haec: а· ѡ брацѣ бывъшимь въ кана галилеі: ÷ II.6 utrum по дъвѣма an по дьвѣма distinguere nequeo; 7 post напльните supra vers. cyr. водоносы additum

несошѧ· 9 ѣко же въкоуси архи
триклинъ вина бывъшаго
отъ водꙑ· і не вѣдѣаше
отъ кѫдоу естъ· а слоугꙑ
вѣдѣахѫ почрьпъшеі водѫ·
пригласи жениха ӑрхитри
клинъ· 10 і гла емоу· всѣкъ
чкъ прѣжде доброе вино да
етъ· і егда оупьѭтъ сѧ
тачаее· тꙑ же съблюде
доброе вино до селѣ· 11 Се сътво

230

ри начѧтъкъ знамениемъ
ис· въ кана галилеі· і ѣви
славѫ своѭ· і вѣровашѧ
въ нь оученици его· 12 по семь
сънидe въ каперьнаоумъ·
самъ і мати его· і братриѣ
его· і оученици его· і тоу не
многꙑ дьни прѣбꙑстъ·
13 і блізъ бѣ пасха іюдеі
ска· вьзиде ис· въ іламъ·
14 І обрѣте въ цръкъве прода
ѭштаꙗ· овьцѧ· і волꙑ·
і голѫби· і пѣнѧжьникꙑ
сѣдѧштѧ· 15 і сътворь ѣко
бичь отъ връвиі· вьсѧ і
згъна іцръкъве· овьцѧ же
і волꙑ· і тръжьникомъ
расꙑпа пѣнѧзѧ· і дъскꙑ
опровръже· 16 і продаѭшти
мъ голѫби рече· възъмѣ
те си отъ сѫдоу· не творите
домоу оца моего· домоу коу
пльнаего· 17 Помѣнѫшѧ же

оученици его ѣко напсано е
стъ· жалость домоу твоего
сънѣстъ мѧ· 18 ѡтъвѣшташѧ
же іюдеі і рѣшѧ емоу· кое ѣ
влѣеши ѣко си твориши·
19 Ѡтъвѣшта іс і рече імъ·
разорите цръковь сиѭ·
і трьми дьнꙑ вьздвігнѫ
ѭ· 20 рѣшѧ же іюдѣи· четꙑ
рьми десѧтꙑ· і шестиѭ
лѣтъ· създана бꙑ цркꙑ
си· і тꙑ ли трьми дьнꙑ
вьздвігнеши ѭ· 21 онъ же
глаӑше о цръкъви тѣла
своего· 22 егда оубо въста отъ
мрътвꙑхъ· помѧнѫшѧ оу
ченици его· ѣкоже глаӑ
ше· і вѣрѫ ѩшѧ кънигамъ·
і словеси еже рече ис· 23 егда
бѣ въ ілмѣхъ· въ пасха въ
праздьникъ· мънози вѣро
вашѧ въ імѧ его· видѧште
знамениѣ его· ѣже творѣӑше·

231

24 самъ же ис· не въдаӑше се
бе въ вѣрѫ іхъ· імьже са
мъ вѣдѣаше вьсе· 25 і ѣко не трѣ
боваше· да къто съвѣдѣ
тельствоуетъ о чцѣ· самъ
бо вѣдѣӑше чьто бѣ въ чцѣ·
III·1 Бѣ чкъ отъ фарисѣі нико
димъ імѧ емоу· кънѧзь
іюдеіскъ· 2 сь приде къ не
моу ноштиѭ· і рече емоу
рав'ви· вѣмь ѣко отъ ба при
шьлъ еси оучитель· никъ
тоже бо не можетъ знаме
ни сихъ творити· ѣже тꙑ
сътвориши· ӑште не бѫде
тъ бъ съ нимь· 3 отъвѣшта
ис· і рече емоу· Ӑмин, Ӑмин,
глѭ тебѣ· ӑште къто не ро
дитъ сѧ съ вꙑше· не мо
жетъ видѣти црсиѣ бжиѣ·

14 цръкъве aut црькъве, 15 тръжьникомъ figuram postremae literae ъ dubiam exhibet.
In summa pag. 230a haec habes: б· ѡ изгънаныхъ і-цръкъве 18 post кое supra versum et in margine cyrill. char. знамение adscriptum In summa pag. 231a glag. char. haec: ѡ никодимѣ.

4 г҃ла къ нѥмоу никодимъ·
како можетъ ч҃къ родити сѧ
старъ сы· ѥда можетъ

въторицеѭ въ ѫтробѫ вь
лѣсти матере своеѩ і ро
дити сѧ· 5 отъвѣшта ис҃·
аминь, аминь, г҃лѭ тебѣ·
аште къто не родитъ сѧ водо
ѭ і дх҃омь· не можетъ вь
нити вь црсие бжие· 6 рожде
нъ отъ плъти· плъть естъ·
і рождено отъ дх҃а дх҃ъ естъ·
7 не чюди сѧ ꙗко рѣхъ ти· подо
баетъ вамъ родити сѧ съ вы
ше· 8 дхъ ідеже хоштетъ доу
шетъ· і гласъ его слъıши
ши· нъ не вѣси отъ кѫдоу при
ходитъ· і камо ідетъ· та
ко естъ рожденъı отъ дх҃а·
9 отъвѣшта никодимъ і ре
че емоу· како могѫтъ си
быти· 10 отъвѣшта ис҃ і ре
че емоу· ты еси оучите
ль іілевъ· і сихъ ли не вѣ
си· 11 аминь, аминь, г҃лѭ тебѣ·
ꙗко еже вѣмь г҃лемъ· і еже

:|232

(35) дастъ въ рѫцѣ его· 36 вѣроу
ѩи въ с҃на іматъ живо
тъ вѣчьны· а іже не вѣ
роуетъ въ с҃на· не оузьритъ
живота· нъ гнѣвъ бжі прѣ
бываетъ на немь· IV·1 егда
же оуслъıша г҃ь· ꙗко оуслъı
шашѧ фарисеі· ꙗко ис мно
жаишѧ оученикы твори
тъ· і крьштаетъ неже іоанъ·
2 іс҃· самъ не крьштааше нъ
оученици его· 3 остави і
юдеѭ· і иде пакы въ га

лилеѭ· 4 достоꙗше емоу
проіти сквозѣ самариѭ·
5 Приде же въ градъ самарь
скъ· нарицаемъі соухарь·
іскрь вьси ѭже дастъ
іаковъ іосифоу с҃ноу сво
емоу· 6 бѣ же тоу кладѧзь
іаковль· ис же троуждь
сѧ отъ пѫти· сѣдѣаше
тако на кладѧзи· часъ бѣ
ꙗко шесты·

---

7 приде жена отъ самариѩ
почрѣтъ воды· г҃ла еи іс·
даждь ми пити·. 8 оученици
бо его отьли бѣахѫ въ градъ·
да брашьна коупѧтъ· 9 г҃ла же
емоу жена самарѣнынѝ·
како ты іюдеи сы отъ ме
не пити просиши· жены
самарѣнынѧ сѫштѧ· не
прикасаѭтъ бо сѧ іюдеи
самарѣнехъ· 10 отъвѣшта
ис҃ і рече еи· аште би вѣдѣ
ла даръ бжі· і къто естъ
г҃лѧі ти даждь ми пити·
ты би просила оу него· і да
лъ ти би водѫ живѫ· 11 г҃ла е
моу жена· г҃и ни почръпаль
ника імаши· і кладѧѕь е
стъ глѫбокъ· отъ кѫдоу оубо
12 еси о҃ца нашего іакова· іже
дастъ намъ кладѧзь· і тъ
іѫ него питъ· і сынове его
і скоти его· 13 отъвѣшта ис·

233

і рече еи· вьсѣкъ пиѩи отъ
воды сеѩ вьждѧждетъ
сѧ пакы· 14 а іже пиетъ отъ
воды ѭже азъ дамь емоу·
не іматъ въждѧдати сѧ въ

Ad calcem pag. 232a glagol. char. haec habes: ѡ самарѣныни: IV.11 quae in textu omissa sunt, in margine charact. cyrill. antiquis exarata leguntur: имаши водѫ живѫ—сда ти болі

вѣкъ· нъ вода ѭже азъ да
мь емоу· бѫдетъ вь немь
істочьникъ воды вьслѣ
плѧштѭѭ въ животъ вѣ
чьны· 15 гла къ немоу жена ги·
даждь ми сиѭ водѫ· да ни
жѧждѫ· ни прихождѫ сѣмо
почрьпатъ· 16 гла еи іс· іди
пригласи мѫжа своего і
приди сѣмо· 17 отъвѣшта жена
і рече емоу· не імамь мѫ
жа· гла еи іс· добрѣ рече
ѣко мѫжа не імамь· 18 пѧть
бо мѫжь імѣла еси· і ны
нѣ егоже імаши нѣстъ ти
мѫжь· се въ істинѫ рече·
19 гла емоу жена· ги ви
ждѫ ѣко пророкъ еси ты·

---

20 оци наши въ горѣ сеі поклони
шѧ сѧ· і вы глете· ѣко въ
ермѣхъ естъ мѣсто· ідеже
кланѣти сѧ подобаетъ· 21 гла
еі ис· жено вѣрѫ ми іми·
ѣко грѧдетъ часъ· егда ни
горѣ сеі· ни въ ерлмѣхъ· по
клоните сѧ оцю· 23 дхомь і и
стиноѭ· ібо оць тацѣхъ
іштетъ кланѣѭштихъ сѧ
емоу· 24 дхъ бо естъ бъ іже кла
нѣетъ сѧ емоу· дхомь і и
стиноѭ· достоітъ кланѣ
ти сѧ· 25 гла емоу жена· вѣ
мь ѣко месиѣ придетъ· реко
мы хъ· егда тъ придетъ
вьзвѣститъ намъ всѣ·
26 гла еі ис· азъ есмь глѧи
съ тобоѭ· 27 і тогдажде
придѫ оученици его· і чю
ждаахѫ сѧ ѣко съ женоѭ
глаше· і никътоже не рече
чесо іштеши· іли чьто

234

глеши съ неѭ· 28 остави же
водоносъ свої жена· і иде
въ градъ· і гла чкомъ· 29 при
дѣте і видите чка· іже ре
че ми вьсѣ елико сътвори
хъ· еда тъ естъ хъ· 30 ізидѫ
же із града· і грѧдѣахѫ
къ немоу· 31 междю же симь·
молѣахѫ і оученици его
глѭште· равви· ѣждь·
32 онъ же рече къ нимъ· азъ бра
шьно імамь ѣсти· егоже
вы не вѣсте· 22 глахѫ же оу
ченици къ себѣ· еда къто
принесе емоу ѣсти· 34 гла і
мъ ис· мое брашьно естъ·
да творѭ волѭ посълавъ
шаего мѧ· і съврьшѫ дѣло
его· 35 не вы ли глете· ѣко
еште четыре мѣсѧци сѫ
тъ· і жѧтва придетъ· се
глѭ вамъ· вьзведѣте
очи ваши і видите нивы·

ѣко плавы сѫтъ къ жѧтвѣ
36 юже· і жьнѧі мьздѫ прие
млетъ· і събираетъ плодъ
животьны· да сѣѧи въ коу
пѣ радоуетъ сѧ· і жьнѧі· 37 о се
мь бо слово естъ істиньное·
ѣко інъ естъ сѣѧи· і инъ е
стъ жьнѧі· 38 азъ же посъла
хъ вы жѧтъ· ідеже вы не
троудисте сѧ· іни троуди

14 in вьслѣплѧштѧѩ lit. ѧѩ nisi fallor emend. delere conatus est, vestigia enim rasurae apparent
15 utrum почръпатъ an почрьпать distingui nequit 21 post егда ни cyrill. char. въ adscriptum
22 et 23 verba quae in textu omissa sunt emendator aliquis characteribus cyrillicis in margine apposuit: вы кланѣете са егоже не вѣсте· мы кланѣемса егоже вѣмы· ико спсеніе ѿ жидовъ есть· нъ градетъ годїна и нинѣ есть· егда истиннї поклоннїци поклонат са шцоу·
Eadem haec in altera margine et ad calcem paginae characteribus cyrillicis antiquoribus scripta erant sed non omnia legi possunt 24 кланѣетъ vel кланѣеть

шѧ сѧ· і вы въ троудъ іхъ
вьнидете· 39 отъ града же того·
мъноѕи вѣроваша вь него
отъ самарѣнъ· за слово же
нѣ съвѣдѣтельствоуѭшти·
ѣко рече ми вьсѣ елико съ
творихъ· 40 егда же придѫ
къ немоу самарѣне· молѣ
ахѫ і да би прѣбылъ оу ни
хъ· і прѣбыстъ тоу дъва
дьни· 41 і мъного паче вѣро
ваша за слово его· 42 женѣ глаа
хѫ· ѣко юже не за твоѭ бе

235

сѣдѫ вѣроуемъ· сами бо
слышахомъ· і вѣмъ ѣко
сь естъ въ істинѫ спъ ми [ноу·
ра хъ: коц· 43 По дъвою же дъ
ізиде отъ тѫдоу· і иде въ
галилеѭ· 44 самъ бо іс· съвѣ
дѣтельствова· ѣко пророкъ
въ своемь отьчьстви· не
іматъ чисти· 45 Єгда же при
де въ галилеѭ· приѩше і
галилѣане· вьсѣ видѣвъ
ше елико сътвори въ ермѣхъ·
въ· праздьникъ· 46 приде же
пакы въ кана галилеѭ·
ідеже сътвори отъ воды
вино· 47 Бѣ же етеръ црь мѫ
жь егоже снъ болѣаше въ ка
перънаоумѣ· 48 слышавъ ѣко
ис· приде отъ іюдеѩ въ га
лилеѭ· іде къ немоу· і мо
лѣаше і· да сънидетъ і цѣ
литъ сна его· бѣ бо оумираѩ·
49 рече же къ немоу ис· аште зна

мени і чюдесъ не видите·
не імате вѣры ѩти· гла

къ немоу црь мѫжь· ги· съни
ди прѣжде даже не оумьре
тъ отрочѧ мое· 50 гла къ немоу
ис· іди снъ твои живъ естъ·
і вѣрѫ імъ чкъ словеси
еже рече емоу ис· ідѣаше·
51 абье же сходѧштю емоу·
се раби его сърѣтѫ і глѭ
ште· ѣко снъ твои живъ естъ·
52 въпрашааше же часа отъ ни
хъ· въ которы соулѣе емоу
быстъ· рѣшѧ же емоу· ѣко
вьчера въ часъ седмы о
стави огнь· 53 разоумѣ же
оць· ѣко тъ бѣ часъ· въ ньже
рече емоу ис· снъ твои жи
въ естъ· і вѣрова самъ і
домъ его вьсь· 54 се пакы
второе чюдо сътвори ис·
пришьдъ въ галилеѭ·
V·1 По сихъ же бѣ праздьникъ

236

іюдеіскъ· і възиде ис
въ ерлмъ· 2 естъ же въ ермѣхъ
на овьчи кѫпѣли· ѣже нари
цаетъ сѧ еврѣискы ѳезда·
пѧть притворъ імѫшти·
3 вь тѣхъ же лежааше мъно
жьство болѧштіихъ· слѣпъ·
»хромъ· соухъ· чаѭштеі
»хъ движеньѣ водѣ· аѣлъ
»бо гнь на вьсѣ лѣта· мы
»ѣше сѧ въ кѫпѣли· і възмѫ
»штааше водѫ· і иже прь
вѣе вълажаше по възмѫ
штеніи воды· съдравъ
бываше· 5 Бѣ же
тоу етеръ чкъ ћ і ѕ
лѣтъ імы въ недѫзѣ
своемъ· 6 сего видѣвъ ис·

Ad calcem pag. 235a: ·е· ѡ цри мѫжи: V.2 vocabulo ѳезда supra versum cyrill. char. ви praemissum, lege виѳезда. 4 in margine cyr. char. haec addita: иже бо имъже недѫгомъ одръжимъ бѣаше. Ad calcem pag. 236a char. glagoliticis: ж· ѡ імѫштимь ћ і ѕ лѣт въ недѫзѣ: ÷

лежашта· і разоумѣвъ
ѣко мънога лѣта юже імѣ
ӑше· гл҃а емоу хоштеши
ли живъ бꙑти· 7 Ѡтъвѣ
шта емоу недѫжьнꙑ еи· г҃и·

ч҃ка не імамь· да егда въз
мѫтитъ сѧ вода· въвръ
жетъ мѧ въ кѫпѣль· егда
же прихождѫ азъ· інъ прѣ
жде мене вълазитъ· 8 гл҃а
емоу і҃с· въстани възьми
одръ твои· і иди въ домъ
своі· 9 і абье цѣлъ бꙑⷷ ч҃къ·
і възѧтъ одръ свои і хожда
ше· Бѣ же сѫбота въ тъ
дьнь· 10 гл҃ахѫ же іюдеі і
цѣлѣвъшюемоу· сѫбота
естъ і не достоітъ тебѣ
възѧти одра своего· 11 Ѡнъ
же отъвѣшта імъ·
іже мѧ сътвори цѣла·
тъ мьнѣ рече възьми о
дръ твоі і ходи· 12 въпроси
шѧ же і· къто естъ ч҃къ· ре
кꙑ тебѣ възьми одръ твои
і ходи· 13 ісцѣлѣвꙑ же
не вѣдѣӑше къто естъ·
і҃с бо оуклони сѧ народоу сѫ·

237

штю на мѣстѣ· 14 по томь же
обрѣте і҃с въ цркъве· і рече
емоу се цѣлъ еси· къ томоу
не съгрѣшаі да не горе чь
то ти бѫдетъ· 15 іде же ч҃къ
і повѣдѣ іюдѣомъ· ѣко і҃с
естъ іже мѧ сътвори цѣла·
16 і сего ради гонѣхѫ і҃с іюдѣи
і искаӑхѫ его оубити· за не
си творѣӑше въ сѫботѫ· 17 і҃с
же отъвѣштаваӑше імъ·
о҃ць мои до селѣ дѣлаетъ.
і азъ дѣлаѭ· 18 сего ради па
че іскахѫ его іюдеи оуби
ти· ѣко не тъкъмо разарѣ
ше сѫботѫ· нъ і о҃ца свое
го гл҃аше б҃а· равьнъ сѧ творѧ
б҃у· 19 отъвѣшта же і҃с· і рече
імъ· ӑмин, ӑмин, гл҃ѭ ва
мъ· не можетъ с҃нъ творити
о себѣ ничесоже· ӑште не е
же видитъ о҃ца творѧшта·
ѣже бо онъ творитъ· си і с҃нъ

такожде творитъ· 20 о҃ць бо
любитъ с҃на· і вьсѣ покаже
тъ емоу· ѣже самъ твори
тъ· і больша си покажетъ
емоу дѣла· да вꙑ чюди
те сѧ· 21 ѣко бъ о҃ць вьскрѣша
етъ мрътвꙑѩ і живитъ·
тако і с҃нъ егоже хоштетъ
живитъ· 22 о҃ць бо не сѫдитъ
никомоуже· нъ сѫдъ вьсь
дастъ с҃нови· 23 да вьси чь
тѫтъ с҃на ѣкоже чьтѫтъ о҃ца
іже не чьтетъ с҃на· не чь
тетъ о҃ца іже і по
съла· 24 ӑмин, ӑмин, гл҃ѭ вамъ
ѣко слоушаѩі словесе мо
его· і вѣрѫ емлѧи посъла
въшюемоу мѧ· іматъ живо
та вѣчьнаего· і на сѫдъ не
придетъ· нъ прѣіде
тъ отъ съмръти въ животъ

238

25 ӑмин, ӑмин, гл҃ѭ вамъ· ѣко
грѧдетъ година· і нꙑнѣ
естъ· егда мрътви оуслꙑ
шѧтъ гласъ с҃на б҃жиѣ· і слꙑ
шавъшеі оживѫтъ· 26 Ѣкоже
бо о҃ць животъ іматъ вь се

6 verbo живъ cyr. char. цѣлъ supergros. 9 и in свои supra v. scr.; itidem 10 е in цѣлѣвъшюемоу 19 fig. lit. ъ in видитъ et онъ non satis clare expr. 21 бъ in бо correctum 23 de lit. ь in вьси dub. licet.

бѣ· тако дастъ і сн҃ови жи
вотъ імѣти вь себѣ· 27 і обла
сть дастъ емоу і сѫдъı
творити· ѣко сн҃ъ чск҃ъ естъ·
28 не дивите сѧ семоу ѣко грѧ
детъ часъ· въ ньже вьси въ
ходѧштеи въ гробѣхъ· оуслъı
шѧтъ гласъ сн҃а бж҃иѣ· 29 і изи
дѫтъ сътворьшеи блага·
въ въскрѣшенье животоу·
а сътворьшеі зълаа· въ въ
скрѣшение сѫдоу· 30 не могѫ
азъ о себѣ творити ниче
соже· ѣкоже слъıшѫ сѫ
ждѫ· і сѫдъ мои правьдь
нъ естъ· ѣко не іштѫ вол҄ѧ
моеѩ· нъ вол҄ѫ посълавъ

шаего мѧ оц҃а· 31 Аште азъ съвѣ
дѣтел҄ьствоуѭ о мьнѣ· съвѣ
дѣтел҄ьство мое нѣстъ істи
нъно· 32 інъ естъ съвѣдѣте
л҄ьствоуѩі о мнѣ· і вѣмь
ѣко істинъно естъ съвѣдѣ
тельсто еже съвѣдѣтел҄ь
ствоуетъ о мнѣ· 33 Вы посъ
ласте къ іоаноу· і съвѣдѣ
тельствова о істинѣ· 34 азъ
же не отъ чк҃а съвѣдѣтель
ства приемл҄ѭ· нъ си гл҄ѭ
да въı сп҃ени бѫдете· 35 онъ
бѣ свѣтильникъ горѧ· і свь
тѧ· въı же хотѣсте въздра
довати сѧ· въ часъ свьтѣ
ниѣ его· 36 азъ же імамь съ
вѣдѣтел҄ьство· бол҄е іоа
ннова· дѣла бо ѣже дастъ
мьнѣ оц҃ь да съвръшѫ ѣ· та
дѣла ѣже творѭ· съвѣдѣ
тельствоуѭтъ о мьнѣ·
ѣко оц҃ь мѧ посъла· 37 і посъ

239

лавъı мѧ оц҃ь· тъ съвѣдѣте
л҄ьствоуетъ о мьнѣ· ни гла
са его никъдеже слъıшасте·
ни видѣниѣ его видѣсте·
38 і словесе его не імате прѣ
бъıваѭшта къ васъ· за не
егоже тъ посъла· семоу въı
вѣръı не емл҄ете· 39 іспъı
таіте кънигъı· ѣко вь ни
хъ мьните імѣти животъ
вѣчьнъı· і тъı сѫтъ съвѣ
дѣтел҄ьствоуѭшта о мьнѣ·
40 і не хоштете прити къ мнѣ·
да животъ імате· 41 славъı
отъ чк҃ъ не приемлѭ· 42 нъ ра
зоумѣхъ въı ѣко л҄юбъ
ве бж҃иѩ не імате вь себѣ·
43 азъ придъ въ імѧ оц҃а моего
і не приемл҄ете мене·
аште інъ придетъ въ імѧ
свое· того приемлете 44 ка
ко въı можете вѣровати·
славѫ дроугъ· отъ дроуга прие
мл҄ѭште·

і славъı ѣже отъ іночѧда
го бж҃иѣ не іштете· 45 не мьните
ѣко на въı рекѫ азъ къ оц҃ю·
естъ іже на въı речетъ
мωси· на негоже въı оупъ
ваете· 46 аште бо бисте вѣ
рѫ імали мосѣови· вѣрѫ
бисте ѩли і мьнѣ о мнѣ
бо тъ с'па· 47 аште ли того къ
нигамъ вѣръı не емл҄ете·
како моімъ гл҃омъ вѣрѫ і
мете· VI·1 По сихъ же іде ис҃·
на онъ полъ морѣ тивери
адьска· 2 по немь же ідѣа
ше народъ мъногъ· ѣко ви
дѣахѫ знамениѣ· ѣже

37 съвѣдѣтел҄ьствоуетъ aliquot literis glagol. partim erasis partim rescriptis in съвѣдѣтельствова emendatum   44 не quod іштете praecedit supra v. scr.

творѣаше на недѫжьнъıхъ·
3 възиде же на горѫ ис·
і тоу сѣдѣаше съ оучени
кы своими· 4 Бѣ близъ
пасха праздьникъ іюдеі
скъ· 5 възведъ же очи ис·
видѣ ѣко мъногъ народъ грѧ

240

детъ къ немоу· гла къ фи
липоу· чимь коупимъ хлѣ
бы да ѣдѧтъ сиі· 6 се же
глаше искоушаѩ і· самъ
бо вѣдѣаше чьто хотѧтъ
сътворити· 7 отъвѣшта емоу
филипъ· дьвѣма сътома
пѣнѧзь· хлѣбъ не довьлѧтъ
імъ· да кожьдо іхъ мало
чьто прииметъ· 8 гла емоу
единъ отъ оученикъ его ан'дреа
братъ симона петра· 9 естъ
отрочишть сьде единъ· і
же іматъ пѧть хлѣбъ ıачь
нѣнъ· і дьвѣ рыбѣ· нъ си
чьто сѧтъ вь селико· 10 рече
же ис· сътворите чкы вь
злешти· бѣ же трѣва многа
на мѣстѣ· възлеже оубо
мѫжь числомь· ѣко пѧть
тысѫшть· 11 приıатъ же хлѣ
бы ис· і хвалѫ въздавъ·
подастъ оученикомъ· а оуче

ници възлежѧштеімъ·
такожде і отъ рыбоу· ели
ко хотѣахѫ· 12 і ѣко насыти
шѧ сѧ гла оученикомъ сво
імъ· съберѣте ізбытъ
кы оукроухъ· да не погыбне
тъ никътоже· 13 събърашѧ же·
і исплънишѧ дъва на десѧ
те коша оукроухъ· отъ пѧти хлѣ
бъ ıачьнѣнъıхъ· іже ізбы
шѧ ѣдъшимъ· 14 Чци же ви
дѣвъше знамение еже съ
твори ис· глахѫ· ѣко сь е
стъ въ істинѫ пророкъ грѧ
дыи въ миръ· 15 іс же разоу
мѣвъ· ѣко хотѧтъ прити·
да въсхытѧтъ і· і сътво
рѧтъ і црѣ· отиде пакы
въ горѫ единъ· 16 І ѣко по
здѣ бысть· сънидѫ оуче
ници его на море· 17 і вьлѣ
зъше въ галиѭ· ѣдѣахѫ
на онъ полъ морѣ· въ капе

241

рънаоумъ· і тьма абие
бѣ· і не оу бѣ пришьлъ къ
нимъ ис· 18 по морю же вѣтроу
великоу дыхаѭштю· 19 гре
бъше же ѣко дъва десѧти
і пѧть стадиі· ли ѣ ти
оузьрѣшѧ іса ходѧшта по
морю· і близъ кораблѣ
бывъшѧ· оубоѣшѧ сѧ· 20 онъ
же гла імъ· азъ есмь не бо
іте сѧ· 21 хотѣахѫ же і при
ıати въ корабль· і абие бѣ
корабль на земли· вь нѭже
ѣдѣахѫ· 22 Въ оутрѣі
же дьнь народъ іже
стоѣхѫ об онъ
полъ морѣ· видѣ
въ ѣко кораблѣ
іного не бѣ тоу·
тъкъмо единъ тъ·
въ ньже вьнидѫ
оученици его· і ѣко
не вьниде съ оуче

никы своими ис· въ кора
бль· нъ едини оученици

VI.3 възиде fortasse вьзиде 5 ѣ in ѣко supra v. scr. 7 імъ fort. імь Ad calcem pag. 240b glagol. characteribus haec: ·з ѡ морьсцѣмь хождени: — 22 не quod бѣ тоу praecedit supra v. scr.

єго ıдѫ· 23 ı инии придѫ ко
рабли отъ тивєриѣдꙑ·
близъ мѣста· ıдєжє ѣшѧ
хлѣбꙑ· хвалѫ въздавъ
шю гю· 24 єгда жє видѣшѧ на
роди· ѣко ıс нє бꙑстъ тоу·
ни оучєникъ єго· вьлѣзѫ
сами въ кораблѧ· ı придѫ
въ капєрънаоумъ· ıск(оу)
··· ѭштє иса· 25 ı обрѣтъшє
ı об онъ полъ морѣ· ı рѣшѧ
ємоу· равви· когда сѣ
мо придє·
26 Штъвѣшта
ıмъ ис· ı рєчє·
ӑмин, ӑмин,
глѭ вамъ·
ıштєтє мєнє
нє ѣко видѣ
стє знамєниѣ·
нъ ѣко ѣли єстє

242

хлѣбꙑ· ı насꙑтистє сѧ·
27 дѣлаıтє⁁брашьно гꙑблѭ
штєє· въ животѣ вѣчьнѣ
мь· єжє снъ чскꙑ вамъ
дастъ· сєго бо оць знамє
на бъ· 28 рѣшѧ жє къ нємоу·
чьто сътворимъ· да дѣ
лаємъ дѣла бжиѣ· 29 Штъ
вѣшта ис ı рєчє ıмъ·
сє єстъ дѣло бжиє·
да вѣроуєтє· въ тъ· єго
жє посъла онъ· 30 рѣшѧ жє
ємоу· коє оубо тꙑ твори
ши знамєниє· да види
мъ ı вѣрѫ ıмємъ тєбѣ·
Чьто дѣлаєши· 31 Шци наши
ѣшѧ ман'на въ поустꙑни·

ѣкожє єстъ псано· хлѣбъ·
съ нбсє дастъ имъ ѣсти·
32 Рєчє жє ıмъ ис· ӑмин,
ӑмин, глѭ вамъ· нє моси
дастъ вамъ хлѣбъ съ нсє·
нъ оць мої· даєтъ вамъ

хлѣбъ ıстинънꙑи съ нє
бсє· 33 хлѣбъ бо бжı єстъ съ
ходѧи съ нбсє· ı даѩи жи
вота мироу· 34 рѣшѧ жє къ
нємоу· ги· вьсєгда даждь
намъ хлѣбъ сь· 35 рєчє жє ı
мъ ис· Ꙗзъ єсмь хлѣбъ
животьнꙑ· грѧдꙑи по мь
нѣ· нє ıматъ възлакати сѧ·
ı вѣроуѩı въ мѧ· нє ıма
тъ въждѧдати сѧ ни
когдажє· 36 нъ рѣхъ ва
мъ· ѣко ı видѣстє мѧ ı нє
вѣроуєтє ми· 37 Вьсє єжє
дастъ мьнѣ оць· къ мьнѣ
придєтъ· ı грѧдѫшта
го къ мьнѣ· нє ıждєнѫ въ
нъ· 38 ѣко сънидъ съ нсє·
да нє творѭ волѧ моєѩ·
нъ волѭ посълавъшаєго
мѧ· 39 Сє єстъ волѣ посъ
лавъшаєго мѧ оца· да вь
сѣко єжє дастъ ми· нє по

243

гоублѫ отъ нєго· нъ въскрѣ
шѫ ıѧ въ послѣдьнıи дьнь·
40 Сє бо єстъ волѣ оца моєго·
да вьсѣкъ видѧı сна· ı вѣ
роуѩи вь нєго· ı въскрѣшѫ
ı ӑзъ въ послѣдьни дьнь·
41 Ръпътахѫ жє ıюдєи о нємь·
ѣко рєчє ӑзъ єсмь хлѣбъ

24 ex ıскоушаѭще quod in cod. scriptum erat, emendator quidam literis оуша erasis lectionem ıскѭште (lege: ıскѭште) fecit: vestigia vocalis оу apparent 27 ad брашьно emendator cyrill. supra versum ne adscripsit, quae vero post vocabulum гыблѭштее omissa sunt, medio spatio inter versus charact. glagoliticis interpolata leguntur: нъ брашьно прѣбывающтее 32 figura lit. ъ in ıмъ non satis clare expressa

съшьдꙑ съ нсе· 42 і глахѫ·
не сь ли естъ снъ іосифовъ·
емоуже мꙑ знаемъ оца
і матерь· како оубо сь гле
тъ· ѣко съ нсе сънидъ·
43 Отъвѣшта же ис· і рече
імъ· не ръпъштите ме
ждю собоѭ· 44 никътоже не
можетъ прити къ мьнѣ·
ӑште не оць посълавꙑ мѧ
привлѣчетъ его· і азъ
въскрѣшѫ его въ послѣ
дьнии дьнь· 45 естъ п'сано
въ пророцѣхъ· і бѫдѫтъ
вьси оучени(ци) бжь·

Вьсѣкъ слꙑшавꙑ отъ
оца· і навꙑкъ придетъ
къ мьнѣ· 46 не ѣко оца видѣ
лъ естъ къто· тъкъмо сан
отъ ба тъ видѣ оца· 47 ӑмин,
ӑмин, глѭ вамъ· вѣроу
ѭи въ мѧ іматъ живота
вѣчьнаего· 48 Азъ есмь
хлѣбъ животънꙑ· 49 Оци
(н)аши ѣшѧ маннѫ въ поу
стꙑнии і оумрѣшѧ· 50 Сь е
стъ хлѣбъ съходѧі съ нбсе·
да ӑште къто о̆тъ нꙗго ѣ
стъ не оумьретъ· 51 Азъ е
смь хлѣбъ живꙑ· съшь
дꙑ съ нбсе· ӑште къто
сънѣстъ отъ хлѣба сего
живъ бѫдетъ въ вѣкъ·
хлѣбъ бо іже ӑзъ дамь·
плъть моѣ естъ· ѭже ӑзъ
дамь за животъ вьсего
мира· 52 пьрѣахѫ же сѧ ію
деи· междю собоѭ глѭ

244

ште· како можетъ сь дати
плъть своѭ намъ ѣсти·
53 рече же імъ ис· ӑмин,
ӑмин, глѭ вамъ· ӑште
не сънѣсте плъти сна чска
го· і пиети кръви его·
живота не імате вь себѣ·
54 ѣдаи моѭ плъть· і пиѩ
і моѭ кръвь· іматъ жи
вота вѣчьнаего· і азъ
въскрѣшѫ і въ послѣдь
нии дьнь· 55 Плъть бо моѣ і
стинъное естъ брашьно·
і кръвь моѣ істинъно естъ
пиво· 56 Ѣдꙑ моѭ плъ
ть· і пиѩі моѭ кръвь·
въ мьнѣ прѣбꙑ і азъ въ
нѥмь· 57 ѣкоже посъла мѧ
живаи оць· і азъ живѫ
оца ради· і ѣдꙑ мѧ тъ
живъ бѫдетъ мене ради·
58 сь естъ хлѣбъ съшьдꙑ
съ нсе· не ѣкоже ѣшѧ оци

вашіи ман'нѫ і оумрѣшѧ·
ѣдаи хлѣбъ сь живъ бѫ
детъ въ вѣкъ· 59 си рече на съ
нъмишти· оучѧ въ каперъ
наоумѣ· 60 мноѕи же слꙑша
въшеи· отъ оученикъ его рѣ
шѧ· жестоко естъ слово се·
къто можетъ его слоушати·
61 Вѣдꙑ же ис вь себѣ· ѣко
ръпъштѫтъ о семь оучени
ци его· рече імъ се ли вꙑ
блазнитъ· 62 Аште оубо оу
зьрите сна чскаго· въхо
дѧшта ідеже бѣ прѣжде
63 Дхъ естъ іже жив(е)тъ· отъ

45 in пророцѣхъ lit. р literis процѣхъ superposita, in оученици lit. uncis inclusas emend. erasit 46 сан superpositam ab emendatore cyrill. literam ꙗ exhibet 49 lit. incl. н in наши ab emend. erasa, qui cyrill. в adscripsit 56 ad прѣбꙑ emend. cyr. ваетъ supra v. adscripsit, lege прѣбываетъ 62 въходашта cum superpositis cyrill. lit. съ, lege въсхода.
63 lit. inclusam in живетъ emend. cyrill delevit atque и superposuit, pro живетъ ut живитъ legeres

плъти нѣстъ полза ника
коѩже· гл҃ы ѩже азъ гла
хъ вамъ д҃хъ сѫтъ· і живо
тъ сѫтъ· 64 нъ сѫтъ отъ ва
съ етери· іже не вѣроуѭтъ·
Бѣдѣаше бо іскони іс҃· къто
сѫтъ не вѣроуѭштеі· і къ
то естъ хотѧі прѣдати і·

245

65 і глааше сего ради рѣхъ
вамъ· ѣко никътоже не
можетъ прити къ мьнѣ·
аште не бѫдетъ дано емоу
отъ о҃ца моего· 66 отъ сего мно
зи отъ оученикъ его ідѫ
вьспѧть· і къ томоу не хо
ждахѫ съ нимь· 67 Рече же
іс҃· обѣма на десѧте· еда
і вы хоштете іти· 69 отъ
вѣшта емоу симонъ петръ·
г҃и къ комоу ідемъ· гл҃ы
живота вѣчьнаего імаши·
69 і мы вѣровахомъ· і по
знахомъ· ѣко ты еси х҃ъ
с҃нъ б҃а живаго· 70 отъвѣшта
імъ іс҃· не азъ ли васъ·
дъва на десѧте ізбърахъ·
і отъ васъ единъ діѣво
лъ естъ· 71 Глааше іюдѫ
симонова· іскариота·
сь бо хотѣаше прѣдати і·
единъ сы отъ обою на десѧте·

VII·1 і хождааше съ ними іс҃· въ
галилеи· не хотѣаше бо въ
іюдѣи ходити· ѣко іскаа
хѫ его іюдеі оубити· 2 бѣ же
близъ праздьникъ іюде
іскъ· скинопигиѣ· 3 рѣшѧ
же къ немоу братриѣ его· прѣ
іди отъ сѫдоу· і иди въ і
юдеѭ· до і оученици твоі
видѧтъ дѣла твоѣ· ѣже
твориши· 4 никътоже бо
въ таинѣ ничесоже тво
ритъ· і иштетъ самъ ѣвѣ
быти· аште си (всѣ) тво
риши ѣви сѧ вьсемоу ми
роу· 5 ни братиѣ бо вѣровахѫ
вь него· 6 гл҃а же імъ іс҃·
врѣмѧ мое не оу приде·
а врѣмѧ ваше вьсегда го
тово естъ· 7 не можетъ ми
ръ ненавидѣти васъ· ме
не же ненавидитъ· ѣко а
зъ съвѣдѣтельствоуѭ

246

о немь· ѣко дѣла его зъ
ла сѫтъ· 8 вы вьзидѣте
въ праздьникось· Азъ
не вьзидѫ въ праздьни
къ сь· ѣко врѣмѧ мое не і
сплъни сѧ· 9 си рекъ самъ
оста въ галилеі· 10 егда
же вьзидѫ братриѣ его
въ праздьникъ· тогда
і самъ вьзиде· не ѣвѣ
нъ ако таі· 11 іюдеі же его
іскахѫ въ праздьникъ·
і глахѫ· къде естъ онъ·
12 і ръпътъ мъногъ бѣ о не
мь въ народѣхъ· ови гла
хѫ ѣко благъ естъ· іни
же глахѫ ни· нъ льститъ
народы· 13 никотеры же
оубо ѣвѣ глаше о немь· стра
ха ради іюдеіска· 14 Абие
же въ прѣполовлѥние пра
здьника· вьзиде іс҃ въ
цръкъве і оучааше· 15 і ди

вл҃ѣахѫ сѧ іюдеи

69 fig. lit. ъ in вѣровахомъ et хъ dubia
4 всѣ quod uncis inclusi in cod. erasum
didit 10 вьзидѫ an възидѫ dub.

VII.3 и in братриѣ ead. m. supra v. scr.
5 post братиѣ emend. cyrill. его supra v. ad-

гл҃ѭште· како сь
кънигꙑ оумѣетъ не оучь
сѧ· 16 отъвѣшта же ис҃· і ре
че імъ· мое оучение нѣстъ
мое· нъ посълавъшаего мѧ·
17 аште къто хоштетъ волѭ
его творити· разоумѣетъ
о оучени кое отъ б҃а естъ·
ли азъ себѣ гл҃ѭ· 18 гл҃ѩи о себѣ·
славꙑ своеѩ іштетъ·
а ιштѧі славꙑ посълавъ
шаего і· сь істиненъ естъ·
і нѣстъ неправъдꙑ вь не
мь· 19 не моси ли дастъ ва
мъ законъ· і никътоже отъ
васъ творитъ закона· Чьто
мене іштете оубити·
20 отъвѣшта народъ і рече·
бѣсъ ли імаши· къто тебе
іштетъ оубити· 21 отъвѣ
шта ис҃· і рече імъ· еди
но дѣло сътворихъ· і вь

247

си дивите сѧ·
22 сего ради дастъ
вамъ моси обрѣ
зание· не ѣко отъ
мосѣа естъ· нъ отъ оц҃ь·
і въ сѫботѫ обрѣзаете
ч҃ка· 23 Аште обрѣзание
приемлетъ ч҃къ въ сѫбо
тѫ· да не разоритъ сѧ за
конъ мосѣовъ· на мѧ ли
гнѣваете сѧ· ѣко вьсего
ч҃ка съдрава сътворихъ
въ сѫботѫ· 24 не сѫдите
на лица· нъ правьдьнꙑ
сѫдъ сѫдите· 25 гл҃ахѫ
же етери отъ ілм҃лѣнъ·
не сь ли естъ егоже іштѫ
тъ оубити· 26 і се не обиноу

ѩ сѧ гл҃етъ· і ничесоже
емоу не гл҃ѭтъ· еда како
разоумѣшѧ кънѧзи ѣко сь
естъ х҃ъ· 27 нъ сего вѣмъ отъ
кѫдоу сь естъ· а х҃ъ егда

придетъ· Никъ
тоже не вѣстъ
отъ кѫдоу естъ·
28 възъва же въ цр҃ь
кътве· оучѧ ис҃· і гл҃ѩ· і
мене вѣсте· і вѣсте о
тъ кѫдоу есмь· і о себѣ
не придъ· нъ естъ істи
ньнъ посълавꙑ мѧ· его
же вꙑ не вѣсте· 29 азъ и
вѣмь· Ѣко отъ него есмь
і тъ мѧ посъла· 30 іскахѫ
же ѩти і· і никътоже не
възложи рѫкꙑ на нь·
ѣко не ю бѣ пришьлъ годъ
его· 31 Ѡтъ народа же мно
зи вѣровашѧ въ нь· і гл҃ахѫ·
ѣко х҃ъ егда придетъ· еда
больша знамениѣ сътво
ритъ· ѣже естъ сътвори
лъ· 32 слꙑшашѧ же фарисѣі·
народъ ръпъштѫшть о не
мь се· І посълашѧ

248

архиереі· слоугꙑ да ѩмѫ
тъ і· 33 Рече же ис҃· еште
мало врѣмѧ съ вами есмь·
і идѫ къ посълавъшюемоу
мѧ· 34 Поіштете мене і не
обрѧштете· ідеже есмь
азъ вꙑ не можете прити·
35 рѣшѧ же іюдеі къ себѣ са
ми· камо хоштетъ ιти
і оучнти· елинꙑ· 36 чьто
естъ слово се еже рече·

17 ad себѣ em. cyrill. o supra v. addidit 35 verbo ιти supra v. cyr. char. antepositum съ, et in margine ibidem char. cyrillicis haec addita: ꙗко мы не обращемъ его· еда въ расѣание елинъско хощетъ ити

възиштете мене і не о
брѩштете· і идеже есмь
азъ вы не можете прити·
37 въ послѣдьнии же дьнь
великы· праздьникъ·
стоѣаше ис· і зъваше глѩ·
ѩште къто жаждетъ· да
придетъ· къ мьнѣ і пие
тъ· 38 і вѣроуѩи въ мѩ·
ѣкоже кънигы рѣшѩ· рѣкы
отъ чрѣва его істекѫтъ
воды живы· 39 се же рече о дсѣ·

———

іже хотѣхѫ приемати· вѣ
роуѭштеі вь него· не ю бо
бѣ дхъ сты данъ· ѣко ис не ю
бѣ прославленъ· 40 Мнози
же отъ народа слышавъше
словеса си· глахѫ сь естъ
въ істинѫ пророкъ· 41 Дроу
зи же глахѫ сь естъ хъ· ови
же глахѫ· еда отъ галилеѩ
хъ придетъ· 42 не кънигы
ли рѣшѩ· ѣко отъ сѣмене
два· і отъ витьлеомь
скаго градьца· ідеже бѣ
дадъ придетъ хъ· 43 Распь
рѣ же бы въ народѣ его ради·
44 Етерии же отъ нихъ хотѣа
хѫ ѩти і· нъ никътоже не
възложи на нь рѫкоу·
45 Придѫ же слоугы· къ архи
ереомъ і фарисеомъ· і рѣ
шѩ імъ ти· по чьто не при
вѣсте его· 46 отъвѣшташѩ слоу
гы· николиже тако естъ·

249

глъ чкъ· ѣко сь чкъ· отъвѣ
шташѩ імъ фарисѣі· 49 нъ на
родось· іже не вѣстъ зако
на проклати сѫтъ· 50 гла ни
кодимъ къ нимъ· пришедъı
къ немоу ноштиѭ· единъ
сы отъ нихъ· 51 еда законъ
нашь сѫдитъ чкоу· аште
не слышитъ отъ него прѣ
жде· і разоумѣѭтъ чьто
творитъ· 52 отъвѣшташѩ і рѣ
шѩ емоу· еда ты отъ га
лилеѩ еси· іспытаи і
і виждь· ѣко отъ гали
леѩ пророкъ не придетъ·
53 і иде къжьдо въ домъ свої·
»VIII·1 іис же іде въ горѫ елеонь
»скѫѭ· 2 ютро же пакы при
»де въ цркъвь· і вси людие
»ідѣахѫ къ немоу· і сѣ
»дъ оучааше ѩ· 3 привѣсѩ же
»кънижьници і фарисѣи
»женѫ въ прѣлюбодѣании ѩтѫ:

———

»і поставльше ѭ по срѣдѣ
»4 глашѩ емоу· оучителю си
»жена ѩта естъ нынѣ въ прѣ
»любодѣании· 5 въ законѣ
»намъ моси повелѣ· тако
»выѩ каменнемь поби
»вати· ты же чьто глеши·
»6 се же рѣшѩ іскоушаѭште и·
»да бѫ імѣли на нь чьто
»глати· ис же низъ покло
»нь сѩ· прьстомь писаше
»на земи· 7 ѣко же прилежа
»хѫ въпрашаѭште і· въ
»склони сѩ і рече імъ·
»іже васъ без грѣха естъ·
»прѣжде връзи камень на нѭ·
»8 і пакы поклонь сѩ писа
»ше на земли· 9 слышавъ

44 in никътоже fig. lit. ъ non s. cl. expr. 45 lit. е in его supra v. scr. 47—48 quae post фарисѣı omissa sunt, emendator cyrillicus in margine addidit: и рѣша еда и вы прѣлъщенї бысте· еда кто отъ кнеꙁъ вѣрова въ н. или отъ фарисей 52 ante ты supra v. cyrill. и VIII.9 post слышавъше emendator cyrill. medio inter versus spatio haec interpolavit: же и съвѣдѣниемъ обличѣеми, post старьць autem haec: до послѣдних, denique verbo единъ supposuit исъ

»ше исхождахѫ· единъ по
»единомоу· начьнъше отъ
»старьць· і оста единъ·
»і жена стоꙗшті по срѣдѣ·
»10 въсклонь же сѧ ис҃ рече еі·

250

»жено· къде сѫтъ іже на тѧ
»важдахѫ· никъıже ли те
»бе осѫди· 11 она же рече· ни
»къто же г҃и· рече же ис҃· ни·
»азъ тебе ѡсѫждаѭ· іди·
»і отъ селѣ не съгрѣшаі
»къ томоу· 12 Пакы же імъ
рече ис҃ глѧ· азъ есмь свѣ
тъ мироу· ходѧі по мнѣ·
не імать ходити въ тъ
мѣ· нъ імать свѣта жи
вотънаго· 13 рѣшѧ же емоу
фарисѣі· ты о себѣ са
мъ съвѣдѣтельствоуеши·
съвѣдѣтельство твое
нѣстъ істинъно· 14 отъвѣ
шта нс· і рече імъ· аште
азъ съвѣдѣтельствоу
ѭ о мьнѣ самомь· съвѣ
дѣтельство мое (нѣстъ)
істинъно естъ· ѣко вѣ
мь отъ кѫдоу придъ· і ка
мо грѧдѫ· і камо ідѫ·

---

15 вы же по плъти сѫдите·
азъ не сѫждѫ никомоуже
16 аште сѫждѫ азъ сѫдъ
мої істиньнъ естъ· ѣко
единъ нѣсмь· нъ азъ і по
сълавы мѧ оць҃· 17 і въ за
конѣ же вашемь· спано е
стъ· ѣко дъвою чкоу съ
вѣдѣтельство істинь
но естъ· 18 азъ есмь съвѣдѣ
тельствоуѩі о мьнѣ са
момь· і съвѣдѣтель
ствоуетъ ѡ мьнѣ· посъла
вы мѧ оць҃· 19 глахѫ же емоу
къде естъ оць҃ твоі·
Ѡтъвѣшта ис҃· ни мене вѣ
сте ни оц҃а мего· аште мѧ
бисте вѣдѣли· і оц҃а моего
оубо бисте вѣдѣли· 20 Сиꙗ
гл҃ы гла· въ газофила
кии· оучѧ въ црькъве· і ни
кътоже не етъ его· ѣко не
ю бѣ пришьла година его·

251

21 Рече же імъ пакы ис҃· азъ
ідѫ· і възиштете мене·
і въ грѣсѣ вашемь оумь
рете· ѣможе азъ ідѫ· вы
не можете прити· 22 глахѫ
же іюдеі· еда сѧ самъ
оубиетъ· ѣко глетъ· ѣмо
же азъ ідѫ· вы не мо
жете прити· 23 азъ отъ вы
шьнихъ ѥсмь· вы отъ
вьсего мира есте· азъ
нѣсмь отъ вьсего мира
24 рѣхъ оубо ѣко оумьрете
въ грѣсѣхъ вашихъ· аште
бо вѣры не емлете азъ
есмь· оумьрете въ грѣсѣ
хъ вашихъ· 25 глаахѫ же емоу·
ты къто еси· і рече імъ
ис҃· начѧтъкъ· ѣко і глѭ
вамъ· 26 мъного імамь
о васъ глати· і сѫдити·
нъ посълавы мѧ істиннъ
естъ· і азъ ѣже слышахъ

---

12 въ quod тъмѣ praecedit вь legi potest 14 нѣстъ quod inclusi in cod. emend. erasit Ad calcem paginae 250a cyrill. emendator haec apposuit: вы же не вѣсте отъ кѫдоу придохъ· и камо идѫ: 19 е in естъ supra v. script. 23 verbis азъ отъ вы· supra v. et in margine haec cyrill. char. scripta praemittuntur: и глагола имъ вы отъ нижънихъ ѥсте· 24 ad азъ supra v. cyr. additum ѩко 26 utrum слышахъ an слышахь dubium

отъ нѥго· си г҃лѭ въ мирѣ·
27 ї не разоумѣшѧ· ѣко оц҃а ї
мъ глаа҃ше б҃а· 28 Рече же ι
мъ и҃с· егда вьзнесете
с҃на ч҃скаго· тогда разоу
мѣете ѣко а҃зъ есмь· ї о
себѣ ничесоже не творѫ·
нъ ѣкоже наоучи мѧ оц҃ь· си
глѭ· 29 ї посълавꙑ мѧ
съ мъноѭ естъ· не оста
ви мене единого оц҃ь· ѣко
азъ оугодьна творѭ емоу
вьсегда· 30 си глѭште ю е
моу· мнози вѣроваша вь
нь· 31 Глаше же и҃с· къ вѣро
вавъшимъ вь н҄ь їюдеомъ·
а҃ште вꙑ прѣбѫдете въ
словеси моемь· въ ιсти
нѫ оученици мої бѫдете·
32 ї разоумѣете їстинѫ·
ї нстина свободитъ вꙑ·
33 отъвѣшташѧ емоу їюдеі·
сѣмѧ а҃враа҃мл҄е есмъ·

252

ї никомоуже не работахо
мъ николиже· како тꙑ
г҃лешι· ѣко свободь бѫ
дете· 34 отъвѣшта їмъ и҃с·
а҃минъ а҃минъ глѭ вамъ·
ѣко всѣкъ творѧі грѣхъ·
рабъ естъ грѣхоу· 35 Я рабъ
не прѣбꙑваетъ въ домоу
въ вѣкъ· с҃нъ прѣбꙑвае
тъ въ вѣкъ· 36 аште оубо с҃нъ
вꙑ свободитъ· въ ιсти
нѫ свободь бѫдете· 37 вѣ
мь ѣко сѣмѧ а҃враа҃мл҄е е
сте· нъ ιштете мене оуби
ти· ѣко слово мое не въ
мѣштаетъ сѧ въ вꙑ·
38 азъ ѣже видѣхъ оу оц҃а мое

го глѭ· ї вꙑ оубо ѣже
видѣсте оу оц҃а вашего тво
рите· 39 отъвѣшташѧ ї рѣшѧ
емоу· оц҃ь нашь а҃враа҃мъ
естъ· гл҃а їмъ и҃с· а҃ште
чѧда а҃врамл҄ѣ бꙑсте бꙑли·

дѣла а҃враа҃мл҄ѣ творили
бꙑсте· 40 нꙑн҄ѣ же їште
те мене оубити· ч҃ка їже
їстинѫ вамъ глахъ ѭже
слꙑшахъ отъ б҃а· Сего а҃
враа҃мъ нѣстъ сътворилъ·
41 вꙑ творите дѣла оц҃а ва
шего· рѣшѧ же емоу· мꙑ
отъ л҄юбодѣаниѣ нѣсмъ ро
ждени· мꙑ единого оц҃а
їмамъ б҃а· 42 рече же їмъ и҃с·
а҃ште б҃ъ оц҃ь вашь би бꙑлъ·
л҄юбили мѧ бисте· азъ бо
отъ б҃а їзидъ ї придъ· воц·
не о себѣ бо придъ· нъ тъ мѧ
посъла· 43 по чьто бесѣдꙑ
моеѩ не разоумѣете· ѣко
не можете слꙑшати сло
весе моего· 44 вꙑ отъ оц҃а
диѣвола есте· ї похоти оц҃а
вашего хоштете творити·
онъ ч҃коубица бѣ їскони·
ї въ ιстинѣ не стоιтъ·
ѣко нѣстъ їстинꙑ вь н҄емь·

253

егда глетъ лъжѫ· отъ сво
ιхъ глетъ· ѣко лъжь естъ
ι оц҃ь его· 45 азъ же за не ї
стинѫ глѭ· не емл҄ете
вѣрꙑ мьнѣ· 46 къто отъ ва
съ обличаетъ мѧ о҃ грѣсѣ·
аште їстинѫ глѭ· по чь
то вꙑ вѣрꙑ не емлете
мьнѣ· 47 їже естъ отъ б҃а·

28 вьзнесете vel възнесете 35 вѣкъ posteriore loco вѣкь legi potest, itidem 36 сн҃ъ vel с҃нь.

гл҃ъ бжии послоушаетъ·
сего ради вы не послоу
шаете· ѣко нѣсте отъ ба҃·
48 отъвѣщаша їюдеи· і рѣ
шѧ емоу· не добрѣ ли гл҃е
мъ мы· ѣко самарѣнинъ
еси ты· і бѣсъ імаши·
49 отъвѣщa ис҃· азъ бѣса
не імамь· нъ чьтѫ оц҃а
моего· і вы не чьтете
мене· 50 азъ же не іщѫ
славы моеѩ· естъ іщѧи
і сѫдѧ· 51 аминъ аминъ гл҃ѭ
вамъ· аще къто слово
мое съблюдетъ· съмрь

ти не іматъ видѣти въ вѣкъ·
52 рѣшѧ же емоу їюдеи· нынѣ
разоумѣхомъ ѣко бѣсъ іма
ши· авраамъ оумьрѣтъ і про
роци· і ты гл҃еши· ѣко аще
къто слово мое съблюдетъ·
не іматъ вькоусити съ
мрьти въ вѣкъ· 53 еда ты
болии еси оц҃а нашего· авраа
ма· іже оумрѣтъ і пророци
оумрѣшѧ· кого сѧ самъ
ты твориши· 54 отъвѣща
ис҃· аще азъ славлѭ сѧ
самъ· слава моѣ ничьто
же естъ· естъ оц҃ь мои сла
вѧі мѧ· егоже вы гл҃ете
ѣко бъ҃ нашь естъ· 55 і не позна
сте его· азъ же вѣмь і·
і аще рекѫ· ѣко не вѣмь его·
бѫдѫ подобьнъ вамъ лъжь·
нъ вѣмь і· і слово его съблю
даѭ· 56 авраамъ оц҃ь вашь· ра
дъ би былъ да би видѣлъ
дьнь мои· і видѣ і въз

254

здрадова сѧ· 57 рѣшѧ же їю
деи къ немоу· пѧти десѧ
тъ лѣтъ не ю імаши· авраа
мъ ли еси видѣлъ· 58 рече і
мъ ис҃· аминъ аминъ гл҃ѭ
вамъ· прѣжде даже не бы
стъ авраамъ· азъ есмь·
59 вьзѧшѧ же камение· да връ
гѫтъ на нь· ис҃ же съкры сѧ·
і изиде іцръкъве· і про
шьдъ по срѣдѣ іхъ· ідѣаше
і хождаше тако· коц҃· зач· на
IX·1 І минѫ ідꙑ видѣ чл҃ка слѣ
пъ отъ рж҃ства· 2 і въпросишѧ і оу
ченици гл҃ѭще· равви·
къто съгрѣши· сь ли іли
родителѣ его· да слѣпъ ро
ди сѧ· 3 отъвѣща ис҃· ни сь
съгрѣши· ни родителѣ его·
нъ да ѣвѧтъ сѧ дѣла бжиѣ
на немь· 4 мьнѣ подобаетъ·
дѣлати дѣла· посълавъ
шааго мѧ· доньдеже дьнь
естъ придетъ нощь· егда

никътоже не можетъ дѣла
ти· 5 егда въ мирѣ есмь свѣ
тъ есмь мироу· 6 си рекъ пли
нѫ на землѭ· і сътвори
брьние отъ плиновениѣ·
і помаза емоу очи брьни
емь· 7 і рече емоу іди оумы
сѧ· въ кѫпѣли силоуамь
сцѣ· еже съказаетъ сѧ по
сьланъ· і иде же· і оумы сѧ
і приде видѧ· 8 сѫсѣди же·
і иже бѣахѫ видѣли прѣ
жде· ѣко проситель бѣ·
гл҃ахѫ· не сь ли естъ сѣдѧ
і просѧ· ови гл҃ахѫ ѣко сь
естъ· 9 а іни гл҃ахѫ подо
бьнъ емоу естъ· онъ же
гл҃аше ѣко азъ есмь· 10 гл҃а
хѫ же емоу· како ти сѧ отврѣ

51 вѣкъ potest legi вѣкь   2 in въпросишѧ lit. р s. v. scr.   Ad calcem paginae 254a glag. char. eadem manu haec: і ѡ рождениемь слѣпѣ: —

сте очи· 11 отъвѣшта онъ і
рече· чкъ· нарицаемы нс·
брьние сътвори· і поиа
за очи ми· і рече ми· іди
въ кѫпѣль силаӑмлѫ·

255

і оумы сѧ· шьдъ же і оу
мывъ сѧ прозьрѣхъ· 12 рѣ
шѧ же емоу къто тъ ѥстъ·
гла не вѣмь· 13 вѣсѧ і къ фа
рисѣомъ· іже бѣ іногда
слѣпъ· 14 бѣ же сѫбота· е
гда сътвори брьние нс·
і отвръзе емоу очи· 15 пакы
же въпрашахѫ і фарисѣи
како прозьрѣ· онъ же рече
імъ· брьние положи мьнѣ
на очию· і оумыхъ сѧ і ви
ждѫ· 16 глахѫ же отъ фари
сѣи етери· нѣстъ сь отъ
ба чкъ· ѣко сѫботы не
хранитъ· ови глаӑхѫ·
како можетъ чкъ грѣшь
нъ· сице знамениѣ тво
рити· і распьрѣ бѣ вь ни
хъ· 17 глашѧ слѣпьцю пакы·
ты чьто глеши о немь·
ѣко отвръзе очи твоі· онъ
же рече ѣко пророкъ естъ·
18 не ѩсѧ же вѣры іюдеі о немь·

ѣко бѣ слѣпъ і прозьрѣ· до
ньдеже възгласишѧ роди
телѣ· того прозьрѣвъша
его· 19 і въпросишѧ ѣ глѭште·
сь ли естъ снъ ваю· егоже
вы глета· ѣко слѣпъ роди
сѧ· како оубо нынѣ види
тъ· 20 отъвѣштасте імъ
родителѣ его і рѣста·
то вѣвѣ ѣко сь естъ снъ
наю· і ѣко слѣпъ роди сѧ·
21 како же нынѣ видитъ не
вѣвѣ· ли къто емоу отвръ
зе очи не вѣвѣ· самого
въпросите· въздрастъ
иматъ самъ· о себѣ да гле
тъ· 22 сице рѣсте родите
лѣ его· ѣко боѣӑшете сѧ·
іюдѣі· юже бо сѧ бѣӑхѫ
съложили іюдеі· да ӑ
ште къто исповѣстъ ха·
отълѫчьнъ сънъмишта
бѫдетъ· 23 сего ради роди
телѣ его рѣсте· ѣко възра

256

стъ иматъ· самого въпро
сите· 24 възгласишѧ же
въторицеѭ чка· іже бѣ
слѣпъ· і рѣшѧ емоу· даждь
славѫ бу· мы вѣмъ ѣко
чкъ сь грѣшьнъ естъ· 25 отъ
вѣшта же онъ і рече· ӑште
грѣшьникъ естъ не вѣмь·
едино вѣмь· ѣко слѣпъ
бѣхъ· нынѣ же виждѫ·
26 рѣшѧ же емоу пакы· чьто
сътвори тебѣ· како отвръ
зе твоі очи· 27 отъвѣшта
імъ· рѣхъ вамъ юже· і не
слышасте· чьто пакы
хоштете слышати· еда
і вы оученици его хоште
те быти· 28 они же оукори
шѧ і і рѣшѧ· ты оучени
къ еси того· мы мосѣови
есмъ оученици· 29 мы вѣ
мы ѣко мосѣови гла бъ·
сего же не вѣмъ отъ кѫдоу
естъ· 30 отъвѣшта чкъ і рече і
мъ·

о семь оубо дивьно естъ·
ѣко вы не вѣсте отъ кѫ
доу естъ· і отвръзе очи
моі· 31 вѣмь же ѣко грѣшь

15 figura lit. ъ in імъ et 16 in хранитъ dubia; in сице lit. cyr. a superposita

никъ б҃ъ не послоушаетъ·
нъ ӑште къто б҃гочьтьць
естъ· і волѭ его творитъ·
того послоушаетъ· 32 отъ
вѣка нѣстъ слышано· ѣко
къто отвръзе очи слѣпоу
рожденоу· 33 ӑште сь не би
отъ б҃а былъ· не моглъ
би творити ничесоже·
34 отъвѣшташѧ і рѣшѧ емоу·
въ грѣсѣхъ ты роднлъ сѧ
еси вьсь· і ты ли ны
оучиши· ізгънашѧ же і
вънъ· 35 слышавъ же ис҃·
ѣко ізгънашѧ і вънъ·
і обрѣтъ і рече емоу· ты
вѣроуеши ли въ с҃на б҃жиѣ·
36 ӧтъвѣшта онъ і рече і къ
то естъ г҃и· да вѣрѫ імѫ
вь него· 37 рече же емоу ис҃·

257

і видѣлъ і еси· і г҃лѧ
і съ тобоѭ тъ естъ·
38 онъ же рече· вѣроуѭ г҃и·
і поклони сѧ емоу· коц҃
39 і рече ис҃· на сѫдъ азъ
въ миръ се приде· да не ви
дѧштеі видѧтъ· і видѧ
штеі слѣпи бѫдѫ
тъ· 40 слышашѧ се отъ фа
рисѣі· сиі сѫштеі съ
нимь· і рѣшѧ емоу· еда
і мы слѣпи есмъ· 41 рече
же імъ ис҃· аште бисте
слѣпи были· не бисте
імѣли грѣха· нынѣ же
г҃лете· ѣко видимъ· і грѣ
хъ (в)ашь прѣбываетъ· X·1 ӑмин,
ӑмин, г҃лѭ вамъ· не въхо
дѧі двьрьми въ дворъ о

вьчиі· нъ прѣлазѧі іноу
доу· тъ тать естъ· і разбо
іникъ· 2 ӑ въходѧі двьрь
ми· пастырь естъ ӧвцамъ·
3 семоу двьрьникъ отвръзаетъ·

і овьцѧ гласъ его
слышѧтъ· і своѩ
овьцѧ глашаетъ
по имени· і изгони
тъ ѩ· 4 егда своѩ овь
цѧ іжденетъ· прѣдъ
ними ходитъ· і овьцѧ
по немь ідѫтъ· ѣко вѣ
дѧтъ гласъ его· 5 по тоуждe
мь же не ідѫтъ· нъ бѣжѧ
тъ отъ него· ѣко не зна
ѭтъ штюждего гласа· 6 си
ѭ притъчѫ рече імъ ис҃·
они же не разоумѣшѧ чьто
бѣашѧ· ѣже г҃лашѧ імъ·
7 рече же імъ пакы ис҃·
ӑмин, ӑмин, г҃лѭ вамъ·
ӑзъ есмь двьри овьцамъ·
8 вьси елико же іхъ приде
прѣжде мене· татие сѫ
тъ і разбоиници· нъ не по
слоушашѧ іхъ овьцѧ· 9 ӑзъ
есмь двьри· мъноѭ ӑште
къто вьнидетъ· с҃петъ сѧ·

258

і вьнидетъ і изидетъ·
і пажить обрѧштетъ· коц҃·
10 тать не приходитъ· нъ да оу
крадетъ· і оубиетъ· і по
гоубитъ· ӑзъ придъ да жи
вота імѫтъ· 11 ӑзъ есмь
пастырь добры· пасты
рь добры полагаетъ д҃шѫ
своѭ за овьцѧ· 12 а наімь

34 in грѣсѣхъ lit. хъ supra v. scr. 37 in видѣлъ fig. lit. ъ dub. 39 не quod vocabulo видаштеı praemissum supra v. scr. 41 в vocabuli вашь in ras. cyr. char. exar. 6 глаша імъ vel гл. імь 10 in приходитъ syll. хо s. v. scr. Ad імѫтъ in margine additum cyr. char. и лише имать

никъ іже нѣстъ пастырь·
емоуже не сѫтъ овьцѧ своѩ·
видитъ влька грѧдѫшта·
і оставлѣетъ овьцѧ і бѣ
гаетъ· і влькъ расхыти
тъ ѩ· і распѫдитъ овьцѧ·
13 а наімьникъ бѣжитъ· ѣко
наімьникъ естъ· і не брѣ
жетъ о овьцахъ· 14 Азъ есмь
пастырь добры· і знаѭ
моѩ· і знаѭтъ мѧ моѩ·
15 ѣкоже знаетъ мѧ оць· і а
зъ знаѭ оца· і дшѫ моѭ
полагаѭ за овьцѧ· 16 і ины
овцѧ імамь· ѩже не сѫтъ

отъ двора сего· і ты ми
подобаетъ привести і глас
мої оуслышѧтъ· і бѫдѫ
тъ едино стадо· і единъ па
стырь· 17 сего ради мѧ оць лю
битъ· ѣко азъ полагаѭ дшѫ
моѭ· да пакы приімѫ ѭ·
18 Никътоже възьметъ ѭ отъ
мене· нъ азъ полагаѭ о се
область імамь положи
ти ѭ· і область імамь
пакы приѩти ѭ· сьѭ за
повѣдь приѩхъ отъ оца мо
его· 19 распьрѣ же пакы бы
въ іюдѣіхъ· за словеса си
20 глаахѫ же мнози отъ нихъ·
бѣсъ іматъ· і неістовъ
естъ· чьто его послоуша
ете· 21 іни глаахѫ· сиі гли
не сѫтъ бѣсьноуѭштаего сѧ·
еда бѣсъ можетъ· слѣпо
мъ очи отврѣсти· 22 Бышѧ
же тогда свѧшинѣ въ ілмѣхъ·
і зима бѣ· 23 і хождаше ис·

259

въ цръкъве· въ притворѣ

соломоуни· 24 обидѫ же і
іюдѣи і глахѫ емоу· до
колѣ дшѧ нашѧ вьземлѥши·
аште ты еси хъ· рьци на
мъ не обиноуѩ сѧ· 25 отъвѣ
шта імъ ис· рѣхъ вамъ і не
вѣроуете· дѣла ѣже творѭ
азъ въ імѧ оца моего· та съ
вѣдѣтельствоуѭтъ о мнѣ·
26 нъ вы не вѣроуете· нѣсте
бо отъ овьць моіхъ· ѣкоже
рѣхъ вамъ· 27 Ов'цѧ моѩ гла
са моего слоушаѭтъ· і а
зъ знаѭ ѩ· і по мьнѣ грѧ
дѫтъ· 28 і азъ животъ вѣ
чьны даѭ імъ· і не по
гыбнѫтъ въ вѣкъ· і не
въсхытитъ іхъ никъто
же· отъ рѫкы моеѩ· 29 оць мои
іже дастъ мьнѣ· болиі
в'сѣхъ естъ· і никътоже не
можетъ въсхытити іхъ·
отъ рѫкы оца моего· 30 Азъ і оць

едино есвѣ· 31 възѧшѧ же па
кы камение іюдѣі· да і
побиѭтъ· 32 і отъвѣшта імъ
ис·· мънога дѣла добраа
ѣвихъ вамъ· отъ оца моего·
за кое іхъ дѣло· камение
на мѧ мештете 33 отъвѣ
шташѧ емоу іюдѣі глѭште·
о добрѣ дѣлѣ не мештемъ
камениѣ на тѧ· нъ о власви
миі· ѣко ты чкъ сы тво
риши сѧ самъ бъ· 34 отъвѣ
шта імъ ис· нѣстъ ли пса
но въ законѣ вашемь· ѣко а
зъ рѣхъ бози есте· 35 аште
онъ рече богы· къ нимъже
рече слово бжие· і не мо
гѫтъ сѧ разорити кънигы·
36 егоже оць сти· і посъла

16 с in глас superpositum literis гла, similiter 22 in свлшинѣ lit. ш superposita, lege свѧштениѣ

въ миръ· вꙑ гл҃ете ѣко
власвимлѣеши· за не
рѣхъ ѣко сн҃ъ бж҃ии есмь· 37 аште
не творѫ дѣлъ оц҃а моего·
не емлѣте ми вѣрꙑ· 38 аште

260

ли творѭ· аште і мьнѣ
вѣрꙑ не емлете· дѣло
мъ моимъ вѣрѫ імѣте·
да разоумѣете· і вѣроуе
те· ѣко въ мьнѣ оц҃ь і азъ
въ оц҃и· коц· 39 іскахѫ же его
пакꙑ ѩти· ізиде отъ рѫ
кꙑ іхъ· 40 і иде пакꙑ на о
нъ полъ іордана· на мѣ
сто ідеже бѣ іоанъ· прѣ
жде крьстѧ· і прѣбꙑ тоу·
41 і мнози придѫ къ немоу·
і гл҃аахѫ· ѣко іоанъ оубо
знамениѣ не сътвори·
ниедьногоже· вьсѣ елико
рече· іоанъ о семь істи
на бѣ· 42 і мнози вѣровашѧ
вь него тоу· XI·1 Бѣ же етеръ
болѧ лазарь отъ витаниѩ·
градьца марина· і марътꙑ
сестрꙑ еѩ· 2 бѣ же мариѣ·
помазавъшиѣ г҃ѣ мνромь·
і отьръши ноѕѣ его власꙑ
своими· еѩже братъ лазарь

болѣаше· 3 посъласте же се
стрѣ его къ немоу гл҃ѭшти·
г҃и се егоже тꙑ любиши бо
литъ· 4 слꙑшавъ же и҃с рече·
си болѣзнь нѣстъ къ съмръ
ти· нъ къ славѣ бж҃ии· да про
славитъ сѧ сн҃ъ бж҃ии еѭ·
5 любл҄ѣаше же і҃с· мар'тѫ·
і сестрѫ еѩ· і лазарѣ·
6 егда же оуслꙑша ѣко болитъ
тогда же прѣбꙑстъ· на не
мьже бѣ мѣстѣ дъва дьни·
7 по томь же гл҃а оученикомъ·
ідѣмъ въ юдеѭ пакꙑ·
8 гл҃ашѧ емоу оученици равви
нꙑнѣ іскахѫ тебе камe
нием побити іюдеи·
і пакꙑ ли ідеши тамо·
9 отъвѣшта и҃с· не дъва ли на
десѧте часа есте въ дьни·
аште къто ходитъ въ дьне·
не потъкнетъ сѧ· ѣко свѣ
тъ мира сего видитъ· 10 аште
ли къто ходитъ ноштиѭ по

261

тъкнетъ сѧ· ѣко свѣта нѣ
стъ о немь· 11 си рече· і по се
мь гл҃а· лазарь дроугъ нашь
оусъпе· нъ ідѫ да възбоу
ждѫ і· 12 рѣшѧ же оученици его·
г҃и· аште оусъпе· съпасе
нъ бѫдетъ· 13 і҃с же рече о съ
мръти его· они же мьнѣшѧ·
ѣко о оусъпении сни і съна
гл҃етъ· 14 тогда рече імъ и҃с·
не обиноуѩ сѧ· лазарь оу
мьрѣтъ· 15 і радоуѭ сѧ васъ
ради· да вѣрѫ імете ѣко
не вѣхъ тоу· нъ ідѣмъ къ не
моу· 16 рече же т'ома· нари
цаемꙑ близньць· къ оуче
никомъ· ідѣмъ і мꙑ да
оумьремъ съ нимь· 17 пришь
дъ же и҃с въ витаниѭ· обрѣ
те і· четꙑри дьни імѫ
штъ въ гробѣ· 18 бѣ же вита
ниѣ близъ ілма· ѣко д҃і ста
дии· 19 і мноѕи же бѣахѫ при
шьли· къ мар'тѣ і марі·

да оутѣшѧтъ і· о братѣ ею
20 марьта же егда оуслꙑша·
ѣко и҃с грѧдетъ сърѣте і·

Ad calcem pag. 260a glag. char. і а ш лазари praefixit 11 нъ si vis lege нь

XI.4 in же cod. literae ж coronidem

ӑ марıѣ дома сѣдѣӑше· 21 ре
че же мар'та къ ıсѵ· ги ӑште
би сьде бълъ· не би бра
тъ мoı оумрълъ· 22 нынѣ вѣ
мь· ѣко егоже колижьдо·
просиши отъ ба дастъ ти бъ·
23 гла еı ıс· въскръснетъ бра
тъ твоı· 24 гла емоу мар'та·
вѣмь ѣко въскръснетъ·
въ въскрѣшение въ послѣ
дьни дьнь· 25 рече же еı ıс·
а̑зъ есмь вьскрѣшение ı̑
животъ· вѣроуѩи въ мѧ·
ӑште оумьретъ ŏживетъ·
26 ı̑ в'сѣкъ живъıи· ı̑ вѣроу
ѩи въ мѧ не оумьретъ въ
вѣкъ· ı̑мешı ли вѣрѫ се
моу· 27 гла емоу еı ги· ӑзъ
вѣровахъ ѣко ты еси хъ
снъ бжıı· грѧдаи въ миръ·
28 ı̑ се рекъши ı̑де· ı̑ призъ

262

ва марıѭ сестрѫ своѭ
таı· ı̑ рекъши еı· оучите
лъ се ĕстъ· ı̑ зоветъ тѧ·
29 ŏна же ѣко оуслыша· въ
ста скоро· ı̑ иде къ н̑емоу·
30 не бѣ же не оу ıс· пришьлъ
въ вьсь· нъ бѣ на мѣстѣ
еште· ı̑деже сърѣте ı
мар'та· 31 ı̑юдеı же· сѫште
ı съ н̑еѭ въ домоу· ı̑ оутѣ
шаѭште ѭ· видѣвъше
марıѭ· ѣко скоро въста ı̑ и
зиде· по н̑еı ı̑дѫ глѭште·
ѣко ı̑детъ на гробъ ı̑ плаче
тъ сѧ тоу· 32 марıѣ же ѣко при
де· ı̑деже бѣ ıс· видѣвъ
ши ı̑ паде емоу на ногоу·
глѭшти емоу ги· ӑште би
бълъ сьде· не би моı бра
тъ оумрълъ· 33 ıс же ѣко видѣ
ѭ плачѫштѫ сѧ· ı̑ пришь
дъшаѩ съ н̑еѭ ı̑юдеѭ· пла
чѫштѧ сѧ· запрѣти доухоу·
ı̑ възмѫти сѧ самъ 34 ı̑ рече·

къде положисте ı· гла
шѧ емоу· ги· грѧди ı̑ вижды·
35 ı̑ просльзи сѧ ıс· 36 глахѫ
же ı̑юдеı· вижды како лю
блѣӑше ı· 37 ĕтериı же отъ
нихъ рѣшѧ· не можаӑше
ли сь ŏтвръзы очи слѣ.
поуемоу· сътворити· да
ı сь не оумьретъ· 38 ıс же
пакы прѣтѧ вь себѣ· при
де къ гробоу· бѣ же пешть
ı̑ камень належаӑше на
н̑еı· 39 гла ıс· възьмѣте
камень· гла емоу сестра
оумьръшаего· мар'та· ги
юже смръдитъ· четврѣ
дьневьнъ бо естъ· 40 гла еи
ıс· не рѣхъ ли ти· ѣко ӑште
вѣроуеши· оузьриши сла
вѫ бжиѭ· 41 вьзѧсѧ же ка
мень· ıс же вьзведе очи
к'ыспрь· ı рече· оче хва
лѫ тебѣ въздаѭ· ѣко оу
слыша мѧ· 42 ӑзъ вѣдѣӑхъ·

263

ѣко всегда мене послоу
шаеши· нъ народа ради· сто
ѩштаего окръстъ· рѣхъ да
вѣрѫ ı̑мѫтъ· ѣко ты мѧ
посъла· 43 ı̑ се рекъ· гласо
мь велиемь възгласи·
лазоре грѧди вънъ· 44 ı̑ абие
ı̑зиде оумьрꙑ· обѧзанъ
ногама ı̑ рѫкама· оукрое
мь· ı̑ лице его ŏбѧзано оу
броусомь· гла ı̑мъ ıс· ра
здрѣшите ı· ı̑ не дѣı̑те

33 възмѫти vel възм. 37 in сь cod. accentum acutum lit. ь praefixit

его ітн· 45 мнозн же отъ і
юдѣі· пришьдъшеі къ ма
рні· виддѣвъше еже сътко
рн іс· вѣроваша вь него :· коц·
46 етерн же отъ нйхъ· ідж къ
фарисѣомъ· і рѣша імъ·
еже сътворнри іс· 47 съб҄ъ
раша же архиѣреі· і фарн
сѣі съборъ· і глаахж чьто
сътворимъ· ѣко чкъ сь зна
менїѣ многа творитъ· 48 аште
оставимъ і тако· вьси вѣ

рж імжтъ въ нь· і придж
тъ римлѣне· і възьмжтъ і
мѣсто ѩзыкъ· 49 единъ же
отъ нйхъ каіафа· архиереі
сы лѣтоу томоу· рече імъ·
вы не вѣсте ничесоже·
50 ни помышлѣете· ѣко добрѣ
естъ вамъ· да единъ чкъ
оумьретъ за люди· а не вь
сь ѩзыкъ погыбнетъ·
51 сего же о себѣ не рече· нъ
архиѣреі сы лѣтоу томоу
прорече· ѣко хотѣаше іс·
оумьрѣти за люди· 52 і не тъ
кьмо за люди· нъ і да чѧ
да бжиѣ съберетъ расто
ченаа въ едино· 53 Отъ того
же дьне· съвѣшташа да і
бж оубили· 54 іс же къ томоу
не ѣвѣ хождааше въ іюдеіхъ·
нъ іде отъ тждоу· въ стра
нж близъ въ поустыни
въ ефреомъ· нарицаемъ
градъ· і тоу живѣаше· съ оу

264

ченикы своіми· 55 Бѣ же
близъ пасха іюдеіска·
і вьзидж мънози въ ілмъ·

от страны прѣжде пасхы·
да очистѧтъ сѧ· 56 Искахж
же иса· і глахж къ себѣ въ
цръкъве стоѩште· чьто сѧ
мьнитъ вамъ· ѣко не іма
тъ ли прити въ праздьни
къ· 57 дашѧ бо архиереі· і фа
рисѣі· заповѣдь· да аште
къто оштютитъ і· къде бж
детъ повѣсте да імжтъ і·
XII·1 Іс же прѣжде шести дьнъ па
схы· приде въ виганиж·
ідеже бѣ лазарь оумьрыі·
егоже въскрѣси отъ мрът
вьіхъ нс· 2 сътворишѧ
же емоу вечерж тоу· і ма
рта слоужааше· лазарь
же единъ бѣ отъ вьзлежѧ
штихъ съ нимь· 3 Маріѣ же
приімъши· ливрж хризмы·
нарда пистикиѩ· многоцѣнны·

помаза нозѣ ісвѣ· і отръ
власы своіми нозѣ его·
храмина же іспльни сѧ·
отъ воња хризмьныѩ·
4 Гла же единъ· отъ оученикъ
его· іюда симонъ іска
риотьскы· іже і хотѣаше
прѣдати· 5 чесо ради хризма
си не продана бъістъ· на
трьхъ сътѣхъ пѣнязь· і да
на ништимъ· 6 се же рече·
не ѣко о ништихъ печааше сѧ
нъ ѣко тать бѣ· і ковьче
жьць імы· і въметае
маа ношааше· 7 рече же нс·
не дѣі еѩ· да вь дьнь по
гребениѣ моего съблюде
тъ іж· 8 ништѧѩ бо вьсегда
съ собоіж імате· а мене
не вьсегда імате· 9 Разоу

46 figura lit. ъ in къ, 47 in съб҄ъраша syllabae бъp dubia 54 alterum a in хождааше supra v. scr. Ad calcem pag. 264a glagol. char. haec: ї б ѡ помазавъши гѣ хризмомь : -:-

мѣ же народъ· многъ отъ
їюдеі ѣко тоу естъ· і при
дѫ не і҃са ради тъкъмо· нъ
да і лазарѣ видѧтъ·

265

егоже въскрѣси отъ мръ
твъіхъ· 10 съвѣшташѧ же
а҆рхиереі· до і лазарѣ оуби
ѭтъ· 11 ѣко мнози его ради
ідѣа҆хѫ їюдѣі· і вѣрова
хѫ въ і҃са· 12 Въ оутрѣі же
дьнь народъ многъ· пришь
дъі въ праздьникъ· слъі
шавъше ѣко і҃с· грѧдетъ
въ і҃лмъ· 13 приѩшѧ ваі
отъ финикъ· і изидѫ про
тивѫ емоу· і зъваахѫ
глѭште· ѡсанна· благо
словенъ грѧдаи въ імѧ
г҃не· ц҃рь ізраілевъ·
14 Ѡбрѣте же і҃с осьлѧ вьсѣ
де на н҃е· ѣкоже естъ псано·
15 не боі сѧ дъшти сионова·
се ц҃рь твоі грѧдетъ· сѣдѧ
на жрѣбѧте ѡсьлі҃· 16 Сихъ
же не разоумѣшѧ· оучени
ци его прѣжде· нъ егда про
слави(тъ) сѧ і҃с· тогда
помѣнѫшѧ ѣко си бѣшѧ о н҃е

мь псана· і си сътвори
шѧ емоу· 17 съвѣдѣтельство
ва҆ше народъ· іже бѣ съ н҃и
мь· егда лазарѣ възгла
си отъ гроба· і въскрѣси е
го отъ мрътвъіхъ· 18 сего ради
і противѫ ізиде емоу на
родъ· ѣко слъішашѧ сътво
рьша знамениѣ· 19 фарисѣі
же рѣшѧ къ себѣ· видите
ѣко никаа҆же пользa естъ·
се вьсь миръ по н҃емь іде·
20 Бѣа҆хѫ же е҆ллини· е҆тери
отъ въшьдъшихъ· да покло
нѧтъ сѧ въ праздьникъ· 21 сиі
же пристѫпишѧ къ филипоу·
іже бѣ отъ видъсаідъі
галилѣіскъіѩ· і молѣ
а҆хѫ і г҃лѭште· г҃и· хоште
мъ і҃са видѣти· 22 приде
филиппъ і г҃ла· а҆ньдрѣо
ви· і пакъі а҆ндрѣа҆ і фи
липъ· г҃ласте і҃сви·
23 І҃с же отъвѣшта іма г҃лѧ·

266

приде часъ· да прослави
тъ сѧ с҃нъ ч҃скъі· 24 Ѣмин,
а҆мин, г҃лѭ вамъ· а҆ште зръ
но пьшеньно не оумьре
тъ падъ въ землі҃· то едино
прѣбъіваетъ· а҆ште ли оу
мьретъ· многъ плодъ
сътворитъ· 25 Любѧи
д҃шѫ своѭ погоу
битъ ѭ· і ненави
дѧи д҃шѧ своеѩ въ мирѣ
семь· въ животѣ вѣчьнѣ
мь съхранитъ ѭ· 26 Ѣ҆ште
кто м҆нѣ слоужитъ· по мнѣ
да ходитъ· ідеже есмь
а҆зъ· тоу і слоуга моі бѫ
детъ· і аште къто мьнѣ
слоужитъ· почьтетъ і о҃ць·
27 Нъін҃ѣ д҃ша моѣ възмѫ
ти сѧ· і чьто рекѫ· оче
спи мѧ отъ часа сего· нъ
сего ради придъ на годинѫ
сиѭ· 28 Ѡ҃че прослави імѧ
твое· приде же глас съ н҃бсе·

---

16 in прославитъ emendator literas тъ erasit. Ad calcem pag. 265a: і҃ д҃· ѡсълати: ÷ 18 post слышаша cyr. char. supra v. се adscr. 24 vocabulo пьшеньно cyr. char. нч superpos. 26 literae і quae verbum оць praecedit coronis praefixa 28 in глас lit. с supra v. scr.

і прославихъ і пакы про
славлѭ. 29 народъ же стоѩ
і слꙑшавъ· глаахѫ гро
мъ бꙑстъ· іни глахѫ
аньлъ гла емоу· 30 отъвѣшта
нс· і рече· не мене ради
гласъ сь бꙑ· нъ (народа) ради
31 нꙑнѣ же сѫдъ е
стъ мироу семоу·
нꙑнѣ кънѧзь ми
ра сего ізгънанъ бѫдетъ
вънъ· 32 і азъ аште вьзнесе
нъ бѫдѫ отъ землѩ· вьсѧ
привлѣкѫ къ себѣ· 33 се же
глааше клеплѩ· коеѭ съ
мрътиѭ хотѣаше оумьрѣ
ти· 34 отъвѣшта емоу наро
дъ· мꙑ слꙑшахомъ отъ
закона· ѣко хъ прѣбꙑва
етъ въ вѣкъ· і како тꙑ гле
ши· вьзнести сѧ подоба
етъ сноу чскоуемоу· къто
сь естъ снъ чскꙑ· 35 рече же
(е)м(оу) нс· еште въ мало врѣмѧ

267

свѣтъ въ васъ естъ· ходи
те доньдеже свѣтъ
імате· да тьма васъ не
іметъ· і ходѧі въ тьмѣ·
не вѣстъ камо ідетъ· 36 донь
деже свѣтъ імате· вѣроу
ете въ свѣтъ· да сни свѣ
тоу бѫдете· си гла нс·
і шьдъ съкрꙑ сѧ отъ нихъ·
37 толика же знамениѣ съ
творьшю емоу прѣдъ ними·
не вѣроваахѫ емоу· 38 да съ
бѫдѫтъ сѧ словеса іса
»іѩ пророка еже рече· ги къ
»то вѣрова слоухоу ваше
»моу· і мꙑшьца гнѣ· ко
»моу отъкрꙑ сѧ· 39 Сего ради
»не можахѫ вѣровати· ѣко
»пакꙑ рече ісаіѣ· 40 ослѣ
»пи очи іхъ· і окамѣнилъ
»естъ сръдьца іхъ· да не
»видѧтъ очима· ни разоу
»мѣѭтъ сръдьцемь· і о
»братѧтъ сѧ і ицѣлѭ ѩ·

---

41 Си рече ісаіѣ· егда видѣ сла
вѫ его· і гла о немь· 42 обаче
оубо і отъ кънѧзь· мнози
вѣроваша вь него· нъ фари
сѣи ради не ісповѣдаахѫ·
да не ісънъмиштъ ізгъна
ни бѫдѫтъ· 43 вьзлюбиша
бо паче славѫ чскѫ· неже
славѫ бжиѭ· 44 іс же въ
зъва і рече· вѣроуѩи вь мѧ
не вѣроуетъ въ мене· нъ
въ посълавъшаего мѧ·
45 і видѧі мѧ видитъ по
сълавъшаего мѧ· 46 Азъ
свѣтъ въ вьсь миръ при
дъ· да вьсѣкъ вѣроуѩі
въ мѧ· въ тьмѣ не прѣбѫ
детъ· 47 і аште кто оуслꙑ
шитъ· глꙑ моѩ· і не съ
хранитъ іхъ· азъ не сѫ
ждѫ емоу· не придъ бо да
сѫждѫ мироу· нъ да съпа
сѫ миръ· 48 отъмѣтаѩи сѧ
мене· і не приемлѧ глъ

268

моіхъ· іматъ сѫдѧшта
его емоу· слово еже глахъ
то сѫдитъ емоу· въ послѣ
дьнии дьнь· 49 ѣко азъ о себѣ
не глаахъ· нъ посълавꙑі
мѧ оць· тъ мьнѣ заповѣ
дь дастъ· чьто рекѫ· і чь

30 vocab. народа erasum, cuius loco cyr. char. васъ scr. 34 е in чскоуемоу supra v. scr. 35 in емоу pro eraso glagol. е cyrill. и emend. nec non оу in ъ rescriptum, lege имъ 35 utrum тьма an тъма dub. 36 fig. lit. ъ in отъ нихъ dub. 38 вашемоу cyr. superpos. и 49 in тъ de fig. lit. ъ dub. licet

то възглаголж· 50 і вѣмь
(ѣко) заповѣдь его· животъ
вѣчьн҄ы естъ· ѣже оубо
ӑзъ гл҄ж· ѣкоже рече мнѣ
оць тако гл҄ж· XIII·1 Прѣжде же
праздьника пасцѣ· вѣдъı
ис ѣко прнде емоу година·
да і прѣідетъ отъ мира
сего къ оцю· възл҄юбль
своıѧ· сжштаıѧ въ вьсемь
мирѣ· до коньца вьзлюби ıѧ·
2 і вечери бывъши· днѣ
волоу юже въложьшю въ
срьдьце іюдѣ симоно
воу· іскариотьскоуемоу·
да и прѣдастъ· 3 Вѣдъı
же ис· ѣко вьсѣ дастъ емоу

оць въ ржцѣ· і ѣко отъ ба ізидъ·
і къ бу градетъ· 4 Въста съ
вечерѧ· і положи ризъı·
і прнімъ ле(о)нтні· прѣпо
ѣса сѧ· 5 по томь же волиѣ
водж въ оумывальницж·
і начѧтъ оумывати нозѣ
оученикомъ· і отирати ле
нтиемь· імьже бѣ прѣпо
ѣсанъ· 6 приде же къ симо
ноу петроу· і гла емоу тъ
ги· тъı ли мої оумъıеши
нозѣ· 7 отъвѣшта ис· і рече
емоу· еже азъ творж тъı
не вѣси нынѣ· разоумѣ
еши же по сихъ· 8 гла емоу
петръ· не оумъıеши моею
ногоу въ вѣкъ· отъвѣшта
емоу ис· ӑште не оумыѭ
тебе· не імаши чѧсти съ
мноѭ· 9 гла емоу симонъ
петръ· ги не нозѣ мої тъ

кьмо· нъ і ржцѣ і главж·
10 гла емоу ис· ізмъвенъı

269

не трѣбоуетъ· тъкъмо но
ѕѣ оумъıти· естъ бо вьсь
чистъ· і въı чисти есте
нъ не вьси· 11 вѣдѣӑше бо прѣ
дажштаего і· сего ради ре
че· ѣко не вси есте чисти·
12 егда оумы нозѣ іхъ· і
приıѧтъ ризы своıѧ· і вь
злеже· пакы рече імъ
вѣсте ли чьто сътворихъ
вамъ· 13 Въı глашаете
мѧ оучителѣ і гѣ· і добрѣ
глете ѥсмь бо 14 Ӑште оу
бо азъ оумыхъ ваши нозѣ·
гь і оучитель· і въı дл҄ъ
жьни есте дроугъ дроугоу·
оумывати нозѣ· 15 образъ
дахъ вамъ· да ѣкоже ӑзъ
творихъ вамъ· і въı тво
рите· 16 Ӑмин, ӑмин, гл҄ж
вамъ· нѣстъ рабъ бол҄и
гѣ своего· ни ап°лъ боли
посълавъшаего і· 17 ӑште си
вѣсте блажени есте· ӑште

творите ѣ· 18 не о вьсѣхъ васъ
гл҄ж· ӑзъ бо вѣмь еже ізбъ
рахъ· нъ да кънигы събждж
тъ сѧ· ѣко ѣдъı съ мноѭ
хлѣбъ· въздвигнетъ на
мѧ пѧтж своѭ· 19 отъ селѣ
гл҄ж вамъ· прѣжде даже
не бждетъ· да егда бжде
тъ вѣсте ѣко ӑзъ есмь·
20 Ӑмин, ӑмин, гл҄ж вамъ·
приемлѧі аште кого посъл҄ж

50 verbo заповѣдь cyr. char. ѣко in rasura praemissum XIII.2 verbum диѣволоу cyr. и supra v. adscr. praecedit. 4 о in леонтиı erasum 11 е in прѣдаıѫштаего supra v. scr., cyr. char. искони superpos. 14 азъ supra v. scr.; длъ(жьни) an дль(жьни) dub. 18 vocabulo еже cyr. emendator иѧ superposuit, ut legeres иѧже quod est ıаже 20 а in аште supra v. scr.

мене приемлетъ· ӑ прие
мл҇ѩи мене· приемл҇етъ по
съславъшаего мѧ· 21 Си рекъ
ис҇· възмѫти сѧ дх҇омь·
і съвѣдѣтел҇ьствова і рече·
ӑминь ӑминь гл҇ѭ вамъ·
ѣко единъ отъ васъ прѣда
стъ мѧ· 22 Съзираӑхѫ же сѧ
междю собоѭ оученици·
не домъıслѧште о̆ комь гле
тъ· 22 Бѣ же възлежѧ единъ
отъ оученикъ его на лонѣ ісвѣ· .
егоже л҇юбл҇ѣӑше ис· 24 помa

270

нѫ же семоу симонъ петръ·
въпросити и къто оубо
естъ· о̆ н҇емьже гл҇етъ· 25 на
падъ же тако на пръси ісвъı·
гл҇а емоу· г҇и къто естъ· 26 отъ
вѣшта ис҇· тъ естъ емоуже
ӑзъ омочь хлѣбъ подамь·
і омочь хлѣбъ приѩтъ· і да
стъ іюдѣ симоноу· іскари
отьскоуимоу· 27 і по хлѣбѣ·
тогда вьниде въ н҇ь сотона·
Гл҇а емоу ис҇· еже твориши
твори скоро· 28 сего же никъ
тоже не разоумѣ· възлежѧ
штихъ· чесо ради рече емоу·
29 етери бо мьнѣӑхѫ· по н҇еже
ковьчежьць імѣӑше іюда·
ѣко гл҇етъ емоу ис· коупи е
гоже трѣбоуемъ на праздь
никъ· ли ништимъ да нѣчь
то дастъ· 30 приимъ же онъ
хлѣбъ· ізиде ӑбие· бѣ же
ноштъ 31 егда ізиде· гл҇а же ис҇·
Нын҇ѣ прослави сѧ сн҇ъ чск҇ъı·

і бъ҇ прослави сѧ о н҇емь· 32 аште
бъ҇ прославитъ сѧ о̆ н҇емь·

і бъ҇ прославитъ і (к) себѣ· (и)
абие прославитъ і· 33 чѧ
дьца еште мало съ вами е
смь· вьзиштете мене·
і ѣкоже рѣхъ іюдѣомъ· ѣко
ѣможе азъ ідѫ въı не мо
жете прити· і вамъ гл҇ѭ
нын҇ѣ· 34 заповѣдь новѫ
даѭ вамъ· да л҇юбите дроу
гъ дроуга· ѣкоже вьзл҇юби
хъ въı· да і въı л҇юбите
дроугъ дроуга· 35 о̆ семь ра
зоумѣѭтъ в'си· ѣко мои
оученици есте· ӑште л҇ю
бовь імате междю собоѭ
36 гл҇а емоу симонъ петръ·
г҇и· камо ідеши· отъвѣ
шта емоу ис҇· ѣможе ӑзъ
ідѫ· не можеши нын҇ѣ по
мьнѣ іти· послѣдь же по
инѣ ідеши· 37 Гл҇а емоу
петръ· г҇и по чьто нын҇ѣ

271

по тебѣ не могѫ іти· нъı
н҇ѣ дш҇ѫ моѭ за тѧ положѫ·
38 отъвѣшта емоу ис҇· дш҇ѫ ли
твоѭ за мѧ положиши·
ӑминь ӑминь гл҇ѭ тебѣ·
не възгласитъ коуръ· до
н҇ьдеже отъвръжеши сѧ ме
не три кратъı· XIV·1 да не съмѫ
штаетъ сѧ ваше срьдьце·
вѣроуите въ бг҇а· і въ мѧ вѣ
роуіте· 2 въ домъ оц҇а моего
обитѣли многъı сѫтъ·
ӑште ли же ни· реклъ би
мь вамъ· ѣко ідѫ оуготo
вати мѣсто вамъ· 3 і еште
ідѫ пакъı придѫ· і оу
готоваѭ мѣсто вамъ· і по
имѫ въı къ себѣ· да ідеже

21 единъ отъ vel единъ отъ figura lit. ъ in глетъ 24, in дастъ 26, in хлѣбъ 30 non satis clare expressa 32 в quod uncis inclusi in rasura cyrill. scr., etiam и cyrill. char. expressum

есмь ӑзъ ї вꙑ бѫдете·
4 ї ѣможе ӑзъ їдѫ вѣсте пѫ
ть· 5 гла емоу т'ома ги· не вѣ
мъ камо їдеши· ї како пѫ
ть можемъ вѣдѣти· 6 гла е
моу ис· ӑзъ есмь пѫть

ї истина· ї животъ· никъ
тоже придетъ къ оцю· тъкмо
мноѭ· 7 ӑште мѧ бисте зна
ли· ї оца моего знали би
сте оубо· отъ селѣ позна
(с)те і· ї в(и)дѣсте ї· 8 гла е
моу филипъ· ги покажи на
мъ оца· ї довьлетъ намъ
9 гла емоу ис· толико врѣмѧ
съ вами есмь· ї не позна
ли мене филиппе· видѣ
вꙑ мене видѣ оца· Како т(ꙑ)
глеши покажи намъ оца· 10 Не(вѣ)
роуеши ли ѣко ӑзъ въ оци· ї (оць)
въ мнѣ естъ· глꙑ ѩже ӑ
зъ глѭ вамъ· о себѣ не
глѭ· оць же прѣбꙑваѩі
въ мьнѣ· тъ творитъ дѣ(ло)·
11 вѣрѫ їмѣте мьнѣ· ѣко азъ
въ оци· ї оць въ мьнѣ· Ӓште
ли же ни· за та дѣла вѣрѫ
емлѣте ми· 12 ӑмин, ӑмин,
глѭ вамъ· вѣроуѩи въ мѧ·
дѣла ѣже творѭ· ї тъ творитъ·

272

ї больша творитъ сихъ· ѣко
ӑзъ къ оцю грѧдѫ· 13 ї егоже
колижьдо просите въ імѧ
мое· то створѭ· да просла
витъ сѧ оць о снѣ· 14 ї (а)ште
чесо просите въ імѧ мое·
то сътворѭ· 15 ӑште лю̂бите
мѧ· заповѣди (мо)ѩ съблю̂
дѣте· 16 ї азъ оу(м)олѭ оца·
ї иного параклита дастъ
вамъ· да бѫдетъ съ вами
въ вѣкꙑ· 17 дхъ їстинънꙑ·
егоже вьсь миръ не може
тъ приѩти· ѣко не видитъ
его ни знаетъ его· вꙑ же
знаете і· ѣко въ васъ прѣ
бꙑваетъ· ї въ васъ
бѫдетъ· 18 не оставлю̂ѭ
васъ сиръ· придѫ къ
вамъ· 19 ёште мало
ї вьсь миръ не · · · ви
дитъ мене· вꙑ же
видите мѧ· ѣко ӑзъ живѫ·
ї вꙑ живи бѫдете· 20 въ тъ

дьнь разоумѣете вꙑ· ѣко
ӑзъ въ оци моемь· ї вꙑ въ
мьнѣ есте· ї азъ въ васъ·
21 їмѣѩі заповѣди моѩ·
ї съблю̂даѩ ѩ· тъ естъ лю̂
бѧі мѧ· ӑ лю̂бѧі мѧ· вьзл̂(ю)
бл̂енъ бѫдетъ оцемь мої(мь)
ї азъ въжлю̂блѭ і· ї ѣвл̂(ѭ)
сѧ емоу самъ· 22 Гла емоу ї(ю)
да· не їскариотьскꙑ· ги
то бꙑстъ· ѣко намъ хошт(е)
ши сѧ ѣвити· а не вьсемоу
мироу· 23 отъвѣшта ис ї рече
емоу· ӑште кто лю̂битъ (мѧ)
слово мое съблю̂детъ· і (оць)
мої възлю̂битъ і· ї къ н(е)
моу їдевѣ· ї обитѣ
л̂ь оу него сътвори
вѣ· 24 не лю̂бѧі мене
ї словесъ моїхъ

7 lit. с et и, uncis inclusae, in rasura cyrillice exaratae sunt; 9 т(ꙑ), 10 (вѣ), (оць), (ло) lit. inclusae propter abscisam membranam in codice non leguntur. 14 а in аште in rasura cyrill. scr., idem factum est 15 in моѩ, 16 in оумолѭ 17 дхъ vel дхь 19 не видитъ in cod. ненавидитъ scriptum erat, sed emendator syllabam на erasit Pag. 272 b quae in finibus versuum literae uncis inclusae sunt propter abscisam membranam in codice non leguntur

не събл̂юдаетъ·
і слово еже сл'ы
шасте нѣстъ мое· нъ пос
лавъшаего мѧ оц҃а· 25 Си гл҃ахъ

273

вамъ· въ васъ сы· 26 паракли
тъ же дх҃ъ ст҃ы· егоже посъ
летъ оц҃ь въ імѧ мое· тъ вы
наоучитъ вьсемоу· і въспо
мѧнѫтъ вамъ в'сѣ· ѣже рѣ
хъ вамъ· 27 миръ ŏставл̂ѣѭ
вамъ· миръ мої даѭ вамъ
не ѣкоже вьсь миръ даетъ·
ăзъ даѭ вамъ· да не съмѫ
штаетъ сѧ сръдьце ваше·
ни оустрашаетъ· 28 сл'ыша
сте ѣко ăзъ рѣхъ вамъ· ідѫ
і придѫ къ вамъ· ăште би
сте л̂юбили мѧ· въздра
довали сѧ бисте оубо· ѣко
ідѫ къ оц҃ю· ѣко оц҃ь бол̂и
мене естъ· 29 і н'ынѣ рѣхъ ва
мъ· прѣжде даже не бѫде
тъ· да егда бѫдетъ· вѣрѫ
імете ѣко азъ рѣхъ вамъ·
30 юже не много гл҃ѭ съ вами·
грѧдетъ бо сего мира кънѧѕь·
і въ мьнѣ не іматъ ничесоже·
31 нъ да разоумѣетъ вьсь миръ·

ѣко л̂юбл̂ѫ оц҃а· і ѣкоже за
повѣдѣ мьнѣ оц҃ь· тако творѫ·
въстанѣте ідѣмъ отъ сѫд(оу)
XV·1 ăзъ есмь лоза істинънаѣ·
і оц҃ь мої дѣлател̂ь естъ·
2 вьсѣкѫ разгѫ о мьнѣ не тво
рѧштѫ плода· ізъметъ ѭ
і вьсѣкѫ творѧштѫ плодъ
отрѣбитъ ѭ· да плодъ бол··
сътворитъ· 3 юже вы чист(и)
есте· за слово еже гл҃ахъ
вамъ· 4 бѫдѣте въ мьнѣ·
і азъ въ васъ· ѣко бо розга
не можетъ плода творити
о себѣ· ăште не бѫдетъ на
лозѣ· тако ни вы· ăште в(ъ)
мьнѣ не прѣбѫдете· 5 ăзъ (е)
смь лоза· вы раждіе· і(же)
бѫдетъ въ м'нѣ· і азъ вь н̂(емь)
сътворитъ плодъ мног(ъ)·
ѣко без мене не можетъ
творити ничесоже· 6 ăште к(то)
въ мнѣ не прѣбѫдетъ· ізвръ
жетъ сѧ вънъ· ѣкоже розга·

274

і исъшетъ· і събираѭтъ ѭ
і въ огн̂ь вълагаѭтъ· 7 Ăште
прѣбѫдете въ мьнѣ· і гл҃и
мої въ васъ прѣбѫдѫтъ·
емоуже колиждо хоштете·
просите і бѫдетъ вамъ·
8 ѡ семь бо прослави сѧ оц҃ь
мої· да плодъ многъ сътво
рите· і бѫдете мої оуче
ници· 9 ѣкоже възл̂юби мѧ
оц҃ь· і азъ възлюбихъ вы·
бѫдѣте въ л̂юбъви моеі·
10 ăште заповѣди моѩ събл̂ю
дете· прѣбѫдете въ л̂ю
бъви моеі· ѣкоже азъ· за
повѣди оц҃а моего събл̂юдо
хъ· і прѣб'ываѭ вь н̂его
л̂юбъве· 11 се гл҃ахъ вамъ·
да радость моѣ въ васъ бѫ
детъ· і радость ваша іспл
нитъ сѧ· 12 си же естъ заповѣ
дь моѣ· да л̂юбите дроугъ
дроуга· ѣкоже възл̂юбихъ
вы· 13 Больша сеѩ л̂юбъве

---

27 fig. lit. ъ in миръ даетъ dub. Pag. 273b nonnullae literae in finibus versuum propter abscisam membr. desunt, quas uncis inclusas adposui XV.5 сътворитъ vel сътворить; verbo не можетъ cyrill. е superpositum 6 post вълагаѭтъ cyr. char. supra v. add. изъгараетъ 7 р in просите s. v. scr.; вамъ vel вамь

не імать никтоже· да к'то
дш҃ѫ своѭ положитъ за дроѹ
гꙑ своѩ· 14 Вꙑ дроѹзи м(ои)
есте· ӑште творите елико
ӑзъ заповѣдаѭ вамъ· 15 юж(е)
не гл҃ѭ вамъ робъ· рабъ бо н(е)
вѣстъ чьто творитъ гь его·
вꙑ же рѣхъ дроѹгꙑ· ѣко в(ь)
сѣ ѣже слꙑшахъ отъ оц҃а
моего· съказахъ вамъ· 16 н(е)
вꙑ мене ізбърасте· нъ
ӑзъ ізбьрахъ вꙑ· і поло
жихъ вꙑ· да вꙑ ідете·
і плодъ принесете· і пл(о)
дъ вашь прѣбѫдетъ· Да (е)
гоже колиждо просите·
отъ оц҃а въ імѧ мое даст(ъ)
вамъ· 17 Си заповѣдаѭ (ва)
мъ да л҃юбите дроѹгъ дроѹга
18 ӑште миръ васъ ненави
дитъ· вѣдите ѣко мене прѣ
жде възненавидѣ· 19 ӑште
отъ мира бꙑсте бꙑли·
миръ оубо своѩ л҃юбилъ би·

275

ѣко же отъ мира нѣсте· нъ ӑ
зъ ізбърахъ вꙑ отъ мира·
сего ради ненавидитъ ва
съ миръ· 20 Помьните слово
еже азъ рѣхъ вамъ· нѣстъ
рабъ боли гѣ своего· Ӕште
мене ізгънашѧ· і васъ і
жденѫтъ· ӑште слово
мое съблюдошѧ· і ваше съ
блюдѫтъ· 21 нъ си вьсѣ тво
рѧтъ вамъ за імѧ мое· ѣко не вѣ
дѧтъ посълавъшаего мѧ·
22 Ӕште не бимь пришьлъ і
гл҃алъ імъ· грѣха не бѫ і
мѣли· нꙑнѣ же винꙑ не
імѫтъ о грѣсѣ своемь·
23 ненавидѧи мене і оц҃а мо
его ненавидитъ· 24 Ӕште
дѣла не бимь сътвори
лъ вь нихъ· іхъже никъ
тоже інъ не сътвори· грѣ
ха не бѫ імѣли· нꙑнѣ
же і видѣшѧ· і възнена
видѣшѧ· і мене і оц҃а моего·

---

25 нъ да събѫдетъ сѧ слово·
п'саное въ законѣ іхъ· ѣко
възненавидѣшѧ мѧ сп'ꙑти
26 Егда же придетъ параклитъ·
егоже посъл҃ѭ вамъ отъ оц҃а
дхъ істиньнꙑ· іже отъ
оц҃аісходитъ· тъ съвѣдѣ
тел҃ьствоуетъ о мьнѣ· 27 і (вꙑ)
же съвѣдѣтельствоѹ(и)те
ѣко іскони съ мноѭ есте·
XVI·1 си гл҃ахъ вамъ· да не събла
зните сѧ· 2 отъ сънъмишт··
іжденѫтъ вꙑ нъ приде
тъ година· да вьсѣкъ іже
оубиетъ вꙑ· мьнитъ си
слоужьбѫ приносити бѕи·
3 і си творѧтъ вамъ· ѣко не
познашѧ оц҃а ни мене· 4 нъ
се гл҃ахъ вамъ· да егда при
детъ година· поминаете си·
Ӕко азъ рѣхъ вамъ· сихъ же
вамъ іс пръва не рѣхъ· ѣко
съ вами бѣхъ· 5 нꙑнѣ же і
дѫ къ посълавъшюемоу мѧ·

276

і никтоже отъ васъ не въ
прашаетъ мене· камо ідеши·
6 нъ ѣко си гл҃ахъ вамъ· скръ
бь іспланни сръдьца ваша·
7 нъ азъ істинѫ гл҃ѭ вамъ·

Pag. 274b de lit. uncis inclusis idem valet quod supra dictum est 21 вамъ supra v. scr. 27 въı in fine versus non apparet propt. absc. membr., ib. litera и verbi съвѣдѣтельствоуите pro erasa glag. lit. cyrillice exarata. XVI.2 ultima lit. vocabuli сънъмишт·· abscisa. 3 de fig. lit. ъ in вамъ dub. lic.

добрѣе ӗстъ вамъ да ӑзъ
ідѫ· ӑште бо не ідѫ ӑзъ·
параклитъ не придетъ къ ва
мъ· 8 і пришьдъ онъ· обличи
тъ всего мира о грѣсѣ· і о пра
(в)дѣ і о сѫдѣ· 9 о грѣсѣ оубо
(ѣ)ко не вѣроуѭтъ въ мѧ· 10 о пра
вьдѣ же· ѣко къ оцю ідѫ· і к' то
моу не видите мене· 11 о сѫ
дѣ же· ѣко к'нѧзь мира сего
осѫжденъ бꙑ· 12 Ѥште много
імамь глати вамъ· нъ не
можете носити н'ынѣ· 13 егда
же придетъ онъ дхъ істи
(н)ьнꙑ наставитъ вꙑ· на
вьсѣкѫ істинѫ· не ѡ себѣ бо
глати іматъ· нъ елико ӑште
оуслꙑшитъ глати іматъ·
і грѧдѫштаӑ вьзвѣститъ вамъ·

---

14 онъ мѧ прославитъ· ѣко отъ
моего приіметъ· і вьзвѣ
ститъ вамъ· 15 в'сѣ елико і
матъ оць· моѣ сѫтъ· Сего
ради рѣхъ· ѣко отъ моего при
іметъ· і вьзвѣститъ ва
мъ· 16 въ малѣ· і к' томоу не (ви)
дитъ мене· і пакꙑ въ ма
лѣ і оузьрите мѧ· і ѣко ідѫ
къ оцю· 17 рѣшѧ же і отъ оученик
къ его къ себѣ· чьто се естъ
еже глетъ къ намъ· въ мал(ѣ)
і не видите мене· і пакꙑ
въ малѣ оузьрите мѧ· і ѣко
ідѫ къ оцю· 18 глаӑхѫ же чь
то оубо естъ се· еже глетъ
въ малѣ· не вѣмъ чьто глет(ъ·)
19 Разоумѣ же ис· ѣко хотѣӑхѫ (і)
въпрашати· і рече імъ· о се
мь ли сътѧзаете сѧ· междю

собоѭ· ѣко рѣхъ въ малѣ і не
видите мене· і пакꙑ въ
малѣ оузьрите мѧ· 20 ӑмин,
ӑмин, глѭ вамъ· ѣко въспла

277

чете сѧ· і въздрꙑдаете
вꙑ· ӑ вьсь миръ въздрадоу
етъ сѧ· вꙑ же печальни бѫ
дете· нъ печаль ваша въ ра
дость бѫдетъ· 21 жена егда
раждаетъ· печаль іматъ·
ѣко приде годъ еѩ· егда же
родитъ отрочѧ· къ томоу не
помьнитъ скръби за радо
сть· ѣко роди сѧ чкъ въ миръ·
22 і вꙑ же оубо н'ынѣ· печа
льни бѫдете· пакꙑ же
··зьрѫ вꙑ· і въздрадоу
етъ сѧ срьдьце ваше· і ра
дости вашеѩ никътоже не
възъметъ отъ васъ·
23 і въ тъ дьнь мене не
въпросите ничесо
же· ӑмин, ӑмин, глѭ ва
мъ· ӑште чесо просите
оу оца въ імѧ мое дастъ
вамъ· 24 до селѣ не просисте
ничесоже· въ імѧ мое· про
сите і приімете· да радо

сть ваша испльнена бѫдетъ· [мъ
25 Си въ притъчахъ глахъ ка
придетъ година· егда к томоу
въ притъчахъ не глѭ вамъ
нъ не обиноуѩ сѧ ѡ оци· вьзвѣ
штѫ вамъ· 26 въ тъ дьнь въ і
мѧ мое въспросите· і не
глѭ вамъ· ѣко ӑзъ оумолѭ
оца ѡ васъ· 27 самъ бо оць любы

7 quae in textu desunt emendator medio inter versus spatio cyr. char. explevit: аще ли же идѫ послѫ и къ вамъ 8—9 lit. uncis inclusae propt. absc. membr. non leguntur 12 figura lit. ь in імамь dubia 16, 17, 19 lit. in cod. cum membrana abscisas uncis inclusi fig. lit. ъ in оученикъ 17, рѣхъ 19, бѫдетъ 20, in іматъ, годъ, родитъ 21, въздрад· 22, дастъ 23 non satis clare expressa.

тъ в҄ы· ѣко вы мене вьзлю
бисте· і вѣровасте ѣко отъ
ба ізидъ· 28 ізидъ отъ оца·
і придъ въ вьсь миръ· пакы
оставл҄ѣѭ вьсь миръ· і и
дѫ къ оцю· 29 глаша емоу оуче
ници его· се нынѣ
обиноуѩ сѧ глеши·
а притъчѧ ниединоѩ
же глеши· 30 нынѣ вѣмъ ѣко
вѣси в҄сѣ· і не трѣбоуеши
да къто тѧ въпрашаетъ· о се
мь вѣроуемъ· ѣко отъ ба еси
ішьлъ· 31 Отъвѣшта імъ ис·
нынѣ ли вѣроуете· 32 се грѧ

278

детъ година· і нынѣ приде·
да разидетъ сѧ кождо въ своѣ·
і мене единого оставите·
і нѣсмь единъ· ѣко оць съ
м҄ноѭ ѥстъ· 33 Си глахъ ва
мъ да въ мьнѣ миръ імате·
въ всемь мирѣ скрьбьни
бѫдете· нъ дръзаіте· ӑзъ
побѣдихъ всего мира·
XVII·1 си гла ис· і възведе очи
свої на нбо і рече· оче при
де часъ· прослави сна сво
его· до і снъ твої просла
витъ тѧ· 2 ѣкоже далъ емоу
еси власть вьсѣкоѩ пл҄ъ
ти· да в҄сѣко еже емоу еси
далъ· дастъ імъ живота
вѣчьнаго· 3 се же естъ вѣ
чьн҄ы животъ· да знаѭтъ
тебе единого істиньнаго
ба· і егоже посъла ис ха·
4 ӑзъ прославихъ тѧ на зе
мли· дѣло съвръшихъ· еже
далъ еси мьнѣ да сътворѭ·

5 і нынѣ прослави мѧ оче оу
тебе самого· славѫ ѭже
імѣхъ· прѣжде· даже не бы
оу тебе вьсь миръ· 6 ѣвихъ
імѧ твое чкомъ· ѩже далъ
еси мьнѣ отъ вьсего мира·
твої бѣшѧ і мьнѣ ѩ далъ
еси· і слово твое съхранишѧ·
7 нынѣ разоумѣшѧ· ѣко всѣ
елико далъ еси мьнѣ· отъ те
бе сѫтъ 8 ѣко гл҄ы ѩже да
стъ мьнѣ· дахъ імъ· і ти
приѩшѧ· і разоумѣшѧ въ і
стинѫ· ѣко отъ тебе ізидъ
і вѣровашѧ ѣко т҄ы мѧ по
съла· 9 Ӑзъ о сихъ молѭ·
не о вьсемь мирѣ молѭ·
нъ о сихъ ѩже дал҄ъ еси мьнѣ·
ѣко твої сѫтъ· 10 і моѣ вьсѣ
твоѣ сѫтъ· і твоѣ моѣ·
і прославихъ сѧ вь нихъ·
11 і к томоу нѣсмь въ всемь
мирѣ· і и сиі въ всемь ми
рѣ сѫтъ· і азъ къ тебѣ грѧдѫ·

279

дѧтъ славѫ моѭ· ѭже да
лъ еси мьнѣ· ѣко вьзлюби
лъ мѧ еси· прѣжде съложе
нѣ в҄сего мира· 25 Оче правь
дън҄ы· і вьсь миръ тебе
не позна· азъ же тѧ познахъ·
і сиі познашѧ ѣко ты мѧ
посъла· 26 І съказахъ імъ
імѧ твое· і съкажѫ· да лю
б҄ы еѭже мѧ еси вьзлюби
лъ· вь нихъ бѫдетъ· і азъ [ис·
вь нихъ· зач· XVIII·1 Си рекъ
ізиде съ оученик҄ы сво
іми· на онъ полъ острова
кедрьска· ідеже бѣ врътъ·
въ ньже вьниде самъ і оу
ченици его· коц· 2 Вѣдѣа
ше же іюда іже і прѣдаше

XVIII.1 verbo острова cyrill. superpos. потока кедрьск.

мѣсто· ѣко множицеѭ
събираше сѧ ис҃· тоу съ оуче
никꙑ своими· 3 іюда же при
мъ спирѫ· і отъ ӑрхиѥреі
і фарисѣі слоугꙑ· приде
тамо съ свѣтилꙑ і свѣщами·
і орѫжиі·

---

4 іс҃ же вѣдꙑ вьсѣ градѫшта
на нь· ішьдъ рече імъ· кого
іштете· 5 отъвѣшташѧ емоу
іс҃а назарѣӑ· гл҃а імъ ис·
ӑзъ есмь стоѣӑше же іюда
іже і прѣдаӑше съ ними
6 да ѣко рече імъ азъ есмь
ідѫ вьспѧтъ і падѫ на зе
мл҃и· 7 пакꙑ же ѩ въпроси іс·
кого іштете· они же рѣшѧ
іс҃а назарѣӑ· 8 отъвѣшта ис҃
рѣхъ вамъ ѣко азъ есмь·
ӑште оубо мене іштете не
дѣіте сихъ іти· 9 да събѫ
детъ сѧ слово еже рече· ѣко
ѩже далъ еси мьнѣ· не по
гоубихъ· никогоже отъ нихъ·
10 Симонъ же петръ· імꙑ но
жь ізвлѣче і· і оудари
ӑрхиереова раба· і оурѣза
емоу оухо десное· бѣ же і
мѧ рабоу малхъ· 11 Рече же
ис· петрови· въньзи ножь
въ ножьницѧ· чашѫ ѭже да

280

стъ мьнѣ оц҃ь· не імамь
ли пити ѥѩ· 12 спира же і
тꙑсѫштьникъ· і слоугꙑ
іюдѣіскꙑ· ѩшѧ ис҃а· і съ
вѧзашѧ і· 13 і ведошѧ і
къ ӑнинѣ прьвѣе· бѣ бо тьсть
каіӑфѣ· іже бѣ ӑрхиереи
лѣтоу томоу· 14 бѣ же каіафа·
давꙑ съвѣтъі іюдѣѻ
мъ· ѣко добрѣе естъ еди
номоу чкоу оумьрѣти за
люди· 15 По іс҃ѣ же ідѣӑше
симонъ петръ· і дроугꙑ
оученикъ· оученикъ же тъ
бѣ знаемъ· ӑрхиереови·
і вьниде съ ісомь· въ дво
ръ ӑрхиереѻвъ· 16 Петръ же
стоѣше при двьрехъ вьнѣ·
Изиде же оученикъ тъ·
іже бѣ знаемъ ӑрхиереови·
і рече двьрьници· і въве
де петра· 17 Гл҃а же раба дві
рьница петрови· еда і тꙑ
отъ оученикъ еси чка того·

гл҃а онъ нѣсмь· 18 стоѣхѫ же
раби· і слоугꙑ ѻгнь сътво
рьше· ѣко зима бѣ· і грѣӑхѫ
бѣ же съ ними петръ стоѩ і грѣѩ
(сѧ) 19 Ӑрхиереі же въпроси іс҃а
ѻ оученицѣхъ его· і о оучении
его· 20 Ѡтъвѣшта емоу ис҃· азъ
не обиноуѩ сѧ гл҃ахъ вьсемоу
мироу· ӑзъ вьсегда оучихъ
на сънъмишти· і въ цръкъв(е)
ідеже вьси іюдѣі съне
мѫтъ сѧ· і таі не гл҃ахъ
ничесоже· 21 Чьто мѧ въпра
шаеши· въпроси слꙑшавъ
шаѩ· чьто гл҃ахъ імъ· се
си вѣдѧтъ еже рѣхъ ӑзъ·
22 Си рекъшю емоу· единъ отъ
прѣстоѩштихъ слоугъ· оу
дари въ ланитѫ іс҃а· рекъ·
тако ли отъвѣштаваеши ӑрхи
ереѻви· 23 Ѡтъвѣшта емоу ис·
ӑште зълѣ гл҃ахъ сьвѣдѣ
тельствоуі ѻ зьлѣ· ӑште
ли добрѣ чьто мѧ биеши·
24 Посъла же і ӑн҆на съвѧзана

Versus quartus pag. 280 b interpolatus et characteribus glagoliticis minutioris formae scriptus est, сѧ v. 5 erasum   20 e in цръкъве ex coniectura posui, quum in cod. propt. absc. membr. non legatur.

281

къ каіа҃фѣ архиереѡ҃ки·
25 Бѣ же симонъ петръ
стоꙗ і грѣѩ сѧ· рѣшѧ
же емоу· еда і ты отъ оуче
никъ его еси· ѡ҃нъ же ····
··· отъвръже сѧ· і рече нѣсмь·
26 г҃ла единъ отъ рабъ архиере
ѡ҃къ ѫжика сы· ѥмоуже оу
рѣза петръ оухо· не ӑзъ ли
тѧ видѣхъ въ врътѣ съ н҄имь·
27 пакы же петръ отъвръже сѧ·
і абие коуръ възгласи· зач҃·
28 Вѣсѧ же іс҃а ѡтъ каіа҃фы·
въ преторъ· бѣ же за оутра·
і ти не вьнидѫ въ приторъ· коц
да не ѡскврънѧтъ сѧ· нъ да ѣ
дѧтъ пасхѫ· коц· 29 Ізиде же
къ н҄имъ і пилатъ вънъ· і рече·
кѫѭ рѣчь приносите на чл҃ка
сего· 30 отъвѣщташѧ же і рѣшѧ
емоу· ӑще не би былъ· сь
зълодѣі· не бихомъ прѣда
ли его тебѣ· 31 рече же імъ пила
тъ· поімѣте і вы· і по за

коноу вашемоу сѫдите емоу·
рѣшѧ же емоу іюдѣі·
намъ не достоітъ ни
когоже оубити· 32 да слово іс҃во
събѫдетъ сѧ· еже рече кле
пл҃ѧ· коеѭ съмрътиѭ хотѣӑ···
оумьрѣти· 33 Вьниде же па
кы пилатъ въ преторъ· і г҃ла
си іс҃а і рече емоу· ты ли
еси ц҃рь іюдеіскъ· 34 отъвѣ
шта емоу іс҃· ѡ себѣ ли се т··
г҃леши· ли іни тебѣ рѣшѧ
ѡ мьнѣ· 35 Отъвѣшта пилатъ
еда ӑзъ жидовинъ есмь р(о)
дъ твоі· і ӑрхиереі прѣд(а)
шѧ тѧ мнѣ· чьто еси сътв(о)
рилъ· 36 отъвѣшта іс҃· ц҃рсо
мое нѣстъ отъ сего мира
ӑще отъ сего мира би бы
ло ц҃рсо мое· слоугы оубо
моѩ подвизалы сѧ бышѧ·
да не прѣданъ вимь іюдео
мъ· нынѣ же ц҃рсо мое нѣстъ
отъ сѫдоу· 37 Рече же емоу

282

пилатъ· оубо ц҃рь ли еси ты
отъвѣшта іс҃· ты г҃леши ѣко
ц҃рь есмь ӑзъ· ӑзъ на се роди
хъ сѧ· і на се приидъ· въ вьсь
миръ· да съвѣдѣтельствоу
ѭ о істинѣ· вьсѣкъ іже
естъ отъ істины· послоу
шаетъ гласа моего· 38 Г҃ла е
моу пилатъ· чьто естъ і
стина· і се рекъ· пакы і
зиде къ июдеомъ· і г҃ла і
мъ· ӑзъ ниединоѩ вины
не обрѣтаѭ вь немь· 39 Ѥстъ
же обычаі вамъ· да еди
ного вамъ отъпоуштѫ на
пасхѫ· Хощете ли оубо
да отъпоуштѫ вамъ ц҃рѣ
іюдеиска· 40 Възъпишѧ
же в'си г҃лѭще· не сего
нъ варавѫ· Бѣ же вара
ӑва разбоіникъ· XIX·1 тогда
же пилатъ поѩтъ іс҃а· і би і·
2 і воини съплетъше отъ
трьниѣ вѣньць· възложи

шѧ на главѫ емоу· і въ ризѫ
прапрѫдьнѫ облѣшѧ і· 3 і по
хождаахѫ къ немоу· і г҃лаа
хѫ· Радоуі сѧ ц҃рю іюдеискъ
і биѣахѫ і по ланитама·
4 ізиде же пакы пилатъ
вънъ· і г҃ла імъ· се ізво

25 post онъ же in cod. rasura apparet   Pag. 281 b quae in fin. vers. uncis inclusa vel punctis insign. sunt, propter absc. membr. in cod. desunt   33 пилатъ si vis lege пилать

ждѫ і вамъ вънъ· да разоу
мѣєтє ѣко вь нємь вин'ы
нє обрѣтаѭ· 5 Ізидє ис
вънъ· носѧ трьновъ вѣньц(ь)
і прапрѫдьнѫ ризѫ· і гла
імъ сє чкъ· 6 єгда жє видѣ
шѧ і архиєрєі· і слоугы
въз'ъпишѧ глѭштє· про
пьни· пропьни· гла імъ
пилатъ· поімѣтє в'ы·
і пропьн'ѣтє· азъ бо нє о
брѣтаѭ вь нємь вин'ы·
7 отъвѣшташѧ ємоу іюдє(і)·
м'ы законъ імамъ· і по
законоу нашємоу дльжьнъ
єстъ оумьр'ѣти· ѣко снъ бжіи
творитъ сѧ· 8 Єгда жє сл'ы

283

шѧ пилатъ сє слово· пачє
оубоѣ сѧ· 9 і вьнидє въ при
торъ пак'ы· і гла ісви· пи
латъ жє гла пак'ы ісви·
отъ кѫдоу єси т'ы· і ис· отъ
вѣта нє сътвори ємоу· 10 гла
жє ємоу пилатъ· мьнѣ ли
нє глєши· нє вѣси ли ѣко
власть імамь пропѧти тѧ·
і власть імамь поусти
ти тѧ· 11 отъвѣшта ис· нє і
маши области на мьнѣ ни
коѭжє· аштє нє би ти дано
съ в'ышє· сєго ради прѣ
дав'ы мѧ тєбѣ· болн грѣ
хъ іматъ· 12 овъ того пила
тъ іскашє поустити і·
жидовє жє въпиѣхѫ глѭ
штє· аштє сєго поустиши
нѣси дроугъ кєсарєви· вь
сѣкъ іжє сѧ творитъ црь·
противитъ сѧ кєсарєви·

13 пилатъ жє сл'ышавъ та сло
вєса· ізвєдє вънъ іса·

і сѣдє на сѫдишти· на мѣ
стѣ нарицаємѣмь литостра
тѫ· євр'ѣіск'ы жє гаваата
14 бѣ жє параскєвьѓи пасцѣ·
година бѣ ѣко трєтиѣѣ· і гла
імъ· сє црь вашь· 15 они жє въ
пиѣхѫ· възьми възьми
пропьни і· гла імъ пилатъ·
црѣ ли вашєго пропьнѫ· отъ
вѣшташѧ архиєрєі нє іма
мъ црѣ· тък'мо кєсарѣ· 16 То
гда жє і прѣдастъ імъ· да
і пропьнѫтъ коц· Они жє поємъ
шє і вѣсѧ· 17 і самъ си нєс'ы
крстъ· ізидє жє въ нарица
моє краниєво мѣсто· єжє
глєтъ сѧ євр'ѣіск'ы ѓолъ
ѓота· 18 ідє і пропѧсѧ· і съ
нимь іна дъва· сѫдоу і о
вѫдоу· по срѣдѣ жє іса·
19 Нап'са жє і титьлъ пилатъ·
і положи і на крстѣ· бѣ жє
нап'сано· ис· назарѣі· црь
іюдѣіскъ· 20 сєго жє титъла·

284

мнози чишѧ отъ іюдѣі· ѣко
близъ бѣ мѣсто града· ідєжє
пропѧшѧ іса· і бѣ нап'сано
єврєіскы і грьчьск'ы· ла
тиньск'ы· 21 глаахѫ жє пила
тови· архиєрєі іюдєісци·
нє пиши црь іюдєиск'ъ· 22 отъ
вѣшта пилатъ· єжє п'сахъ
п'сахъ· 23 Воіни жє єгда про
пѧшѧ іса· приѩшѧ риз'ы єго
і сътворишѧ чєтыри части·
комоуждо воіноу часть· і

9 ad vocem приторъ glossa сѫдиште in margine antiquis char. cyrillicis scripta spectat
22 verbo отъвѣшта cyr. char. haec in margine praemissa: нъ ѩко самъ рече цръ есмъ юдеискъ.

хитонъ· бѣ же хитонъ нешь
венъ. і съ кръхоу істъканъ
вьсь· 24 рѣшѧ же къ себѣ· не прѣ
дерѣмъ его· нъ метѣмъ жрѣ
биѩ о нѥ· комоу бѫдетъ· да
съб҃ѫдѫтъ сѧ кънигꙑ глѭ
штаѩ· раздѣлишѧ себѣ ри
зꙑ моѩ· і о матизмъ мої
меташѧ жрѣбиѩ· воіни же
оубо си сътворишѧ· зач·
25 Стоѣахѫ же при крстѣ ісвѣ·
мати его· і сестра матере его·

мариѣ клеопова· і мариѣ ма
гдалꙑнꙇ· 26 іс же видѣвъ
матерь· і оученика стоѩшта
егоже любл҄ѣаше· гла мате
ри· жено· се снъ твоі· 27 по то
мь же оученикоу· се мати твоѣ
і отъ того часа поѩтъ ѭ оуче
никъ въ своѣ си· 28 По семь вѣ
дꙑ іс· ѣко в҄сѣ юже съвръ
шишѧ сѧ· да събѫдѫтъ сѧ
кънигꙑ· гла· жѧждѫ· 29 сѫ
сѫдъ же стоѣше пльнъ оць(та)
гѫбѫ же напл҄ьньше оцьт(а)
на ѵсопъ вьзнезъше· при
дѣшѧ къ оустомъ его· 30 Егда
же приѩтъ оцьтъ іс· рече·
съвръши сѧ· і прѣклонь гла
вѫ прѣдастъ дхъ· 31 Іюдѣі
же по неже параскевьћи бѣ·
да не останѫтъ на крстѣ тѣ
леса въ сѫботѫ· бѣ бо вели
дьнь тоѩ сѫботꙑ· моли
шѧ пилата да прѣбиѭтъ го
лѣни іхъ· і възъмѫтъ ѩ·

285

32 придѫ же воіни· і пръвоу
моу прѣбишѧ голѣни· і дроу
гоумоу пропѧтоумоу съ нимь·
33 на іса же пришьдъше· ѣко ви
дѣшѧ і юже оумьръшь· не прѣ
бишѧ емоу голѣнию· 34 нъ еди
нъ отъ воінъ· копиемь емоу
ребра прободе· і изиде абие
кръвь і вода· 35 і истинно естъ
съвѣдѣтел҄ьство его· і тъ
вѣстъ ѣко істинѫ глетъ·
да і вꙑ вѣрѫ імете· 36 бꙑ
шѧ бо си· да събѫдѫтъ сѧ къ
нигꙑ· кость не съкроушитъ
сѧ отъ него· 37 і пакꙑ дроугꙑ
ѩ кънигꙑ глѭтъ· възьрѧ
тъ на него иже пробасѧ· коц·
38 По сихъ же моли пилата
іосифъ· іже бѣ отъ арима
тѣѩ· сꙑ оученикъ ісвъ·
таінъ же за страхъ іюдеі
скъ· да възъметъ тѣло ісво·
і повелѣ пилатъ· приде же
і вьзѧтъ тѣло ісво· 39 Приде

же і никодимъ· пришьдꙑ
къ ісви ноштиѭ прѣжде·
несꙑ съмѣшение змърно
і олъгоуіно· ѣко і ликръ съ
то· 40 приѩсте же тѣло ісво·
і обисте е ризами· съ аро
матꙑ· ѣкоже обꙑчаі естъ
іюдѣомъ погрѣбати· 41 бѣ же на
мѣстѣ· ідеже і пропѧшѧ·
кръ[т]ъпь· і въ кръ[т]ъпѣ гро
бъ новъ· 42 вь немьже не бѣ ни
колиже никтоже не бѣ поло
женъ· тоу же за параскевь
ћиѭ· іюдѣіскѫ· ѣко бли
зъ бѣаше гробъ (идеже) положисте
іса· коц· XX·1 Въ единѫ же

25 a in стоѣахѫ supra v. scr. 27 vocabulo оученикоу superpos. cyrillice глагола
29 lit. unc. incl. propt. absc. membr. desunt 35 verbis і истинно естъ char. cyrillicis
supra v. haec praemissa: и видѣвы свѣдѣтелъствова 37 и in иже пробаса supra v. scr.,
verbo пробаса cyr. char. одош superpositum ut прободоша legeretur 42 идеже minutioribus formis glagol. supra v. scriptum est neque a principali scriba exaratum videtur

сѫботь· марнѣ магдал'ы
н҃и· приде за оутра· еште
сѫшти тъмѣ· на гробъ· і ви
дѣ камень възѧтъ отъ гроба·
2 тече і приде· къ симоноу
петроу· і къ дроугоумоу оуче
никоу· егоже любл҃ѣаше іс·
і гл҃а іма· възѧшѧ г҃ѣ отъ

286

27 же гл҃а томѣ· принеси
пр'ьстъ твоі сѣмо· і ви
ждь рѫцѣ моі· і принеси
рѫкѫ твоѭ· і в'ьложи въ
ребра моѣ· і не бѫди невѣ
рьнъ н'ъ вѣрьнъ· 28 Отъвѣшта
тома і рече емоу· г҃ь моі
б҃ъ моі· 29 гл҃а емоу ис҃·
ѣко видѣвъ мѧ вѣрова· бл҃а
жени· не видѣв'ъшеі· і вѣ
ровавъшеі· 30 многа же і(на)
знамениѣ створи ис҃· прѣ
д'ъ оученик'ы своіми·
ѣже не сѫт'ъ п'сана въ кън҃и
гахъ сихъ· 31 си же п'сана б'ы
шѧ· да вѣрѫ імете· ѣко ис҃·
ест'ъ х҃ъ сн҃ъ бж҃іи· і вѣроу
ѭште живота вѣчьнаго
імате въ імѧ его· XXI·1 По се
мь ѣви сѧ пак'ы ис҃· оуче
никомъ своімъ· на мори
тиверьѣдьсцѣмь· ѣви же
сѧ сице· 2 бѣахѫ въ коупѣ

— ---

симонъ петръ· і ѳома
нарицаем'ы близньць·
і натанаіл҃ь· іже бѣ отъ
кана галилеіск'ы· і сна
зеведѣова і ина два отъ
оученикъ его· 3 гл҃а імъ си
монъ петръ· ідѫ р'ыбъ ло
витъ· гл҃ашѧ емоу· іде

мъ і м'ы съ тобоѭ· і идѫ
і вьсѣдѫ въ корабл҃ь· і въ
тѫ ноштъ не ѩшѧ ничесоже
4 оутроу же ӑбие бъівъшю·
ста ис҃· при брѣѕѣ· не позна
шѧ же оученици ѣко ис҃· естъ
5 гл҃а же імъ ис҃· дѣти· еда
чьто сънѣдьно імате· отъ
вѣшташѧ же емоу ни· 6 онъ
же рече імъ· въврьзѣте
о деснѫѭ странѫ мрѣжѧ
і обрѧштете· въвр'ьгѫ же
і къ томоу не можаахѫ при
влѣшти еѩ· отъ множь
ства р'ыбъ· 7 Гл҃а же оуче

287

никъ егоже любл҃ѣаше ис҃ не
трови· г҃ь ест'ь· симонъ же
петръ сл'ышав'ь ѣко г҃ь ест'ь·
епен'дитомь прѣпоѣса сѧ·
бѣ бо нагъ· і въвръже сѧ в'ъ
море· 8 а дроузи оученици
кораблицемь придѫ· не бѣ
шѧ бо далече от'ь земл҃ѧ·
нъ ѣко дьвѣ сътѣ лак'ьтъ·
влѣкѫште мрѣжѫ р'ыбъ·
9 ѣко ізлѣзѫ на земл҃ѫ·
видѣшѧ огн҃ь лежѧштъ·
і р'ыбѫ на н҃емь лежѧштѫ·
і хлѣбъ· 10 гл҃а імъ ис҃· при
несѣте отъ р'ыбъ ѩже ѩ
сте н'ын҃ѣ· 11 Вьлѣзе же
симонъ петръ· і извлѣ
че мрѣжѧ на земл҃ѫ· плъ
нѫ великхъ р'ыбъ· с'ьто
і пѧть десѧтъ і три· то
ликоу сѫштю не протръже
сѧ мрѣжа· 12 гл҃а імъ· ис҃·
придѣте обѣдоуіте· і ни

———

к'тоже не съмѣаше отъ оуче

XX.1 utrum сѫботъ тъмѣ an сѫботь тьмѣ disc. nequit 30 lit. на in іна cyrill. char. in rasura scr. XXI.3 глашѧ lit. шѧ in rasura rescriptae. 5 post імате supra v. addit. cyr. съде 6 verbo странѫ superpos. cyr. кораблѣ

никъ· істѧзати тꙑ к'то
єси· вѣдѫште ѣко гь єстъ·
13 Приде же ис· і приѩтъ
хлѣбъ· і дастъ імъ· і р'ꙑ
бѫ такожде· 14 Се юже трети
ци ѣви сѧ ис· оучеником'ъ
своімъ· въстав'ъ отъ мрь
тв'ꙑх'ъ· 15 Єгда же обѣдова
шѧ· гла симонови петроу ис
симоне іонинъ любиши
ли мѧ паче сихъ· Гла ємоу
єі ги· т'ꙑ вѣси ѣко люблѭ
тѧ· гла ємоу паси агньцѧ
моѩ· 16 Гла ємоу пак'ꙑ в'ъ
торицеѭ· симоне іонин'ъ
любиши ли мѧ· гла ємоу·
єі· ги· т'ꙑ вѣси ѣко люблѭ
тѧ· гла ємоу паси овьцѧ моѩ· 17 гла
ємоу третици· Симоне іо
нин'ъ любиши ли мѧ· оскр'ъ
бѣ петр'ъ· ѣко рече ємоу тре
тици· любиши ли мѧ· і гла

288

ємоу· ги· вьсе т'ꙑ вѣси·
т'ꙑ вѣси ѣко люблѭ тѧ·
гла ємоу ис· паси овьцѧ моѩ·
18 амин, амин, глѭ тебѣ·
єгда бѣ юнъ· поѣсаше сѧ са
мъ· і хождѣаше ѣможе хо
тѣаше· єгда же състарѣє
ши сѧ· въздеждеши рѫцѣ
твоі· і инъ тѧ поѣшетъ·
і ведетъ· ѣможе не хоштеши·
19 се же рече клепла· коеѭ
сьмръ(т)иѭ прославитъ ба·
і се рекъ· гла ємоу іди по
мнѣ· 20 і обраштъ же сѧ петр'ъ·
видѣ оученика· єгоже лю
блѣаше ис· іджшта вь
слѣдъ· іже і възлеже
на пр'ъси єго і рече· ги к'то
єстъ прѣдаѩі тѧ· 21 сего ви
дѣвъ петр'ъ гла ісви· ги·
а сь чьто· 22 гла ємоу ис·
аште хоштѫ да т'ъ прѣбѫ
дет'ъ· доньдеже приджꙑ·

чьто є тебѣ· по мнѣ т'ꙑ грѧд(и)
23 ізиде же слово се къ братриѭ
ѣко оученикъ т'ъ не оумьретъ·
не речет'ъ же ємоу ис· ѣко оу(ие)
мьрет'ъ· н'ъ аште хоштѫ да
т'ъ прѣб'ꙑваєтъ· доньде
же приджꙑ· чьто є тебѣ·
24 сь єстъ оученикъ съвѣдѣ
тельствоуѩі о сих'ъ· іже
і написа си· і вѣмь ѣко і
стин'ъно єстъ съвѣдѣте
льство єго· 25 сѫтъ же і и
на многа· ѣже створи ис·
ѣже аште по единомоу
с'пана б'ꙑваѭтъ· ни са
момоу мнѭ· вьсемоу
мироу въмѣстити· пише
м'ꙑхъ кън̑игъ· аминь· ÷

16 гла ємоу, quod verba паси овьцѧ praecedit, supra v. scr. 19 т in съмрътиѭ in rasura cyr. scr. 20 і quod verbo обраштъ praemissum, signo praefixo emendator delere voluit 23 ѣко оу(ие) не cyrill. char. add., оу erasum 25 verbo кънигъ cyrill. сихъ superpositum

CORRIGENDA ET ADDENDA *).

Pag. 7 nostrae editionis, codicis fol. 11b v. 17 **ꙇмь жє** corr. **ꙇмьжє**, ib. v. 19 **н҃ѧ жє** corr. **н҃ѧжє**, ib. **брьвн҃а** quamquam in cod. hoc. modo scriptum est, tamen **брьв'на** legere malim — pag. 15 n. ed., cod. fol. 25b v. 18 **нєпокин'ꙑхъ** corr. **нєпокинънꙑхъ·** — p. 23, cod. fol. 38b v. 4 **ѣꙇ** corr. **ѣі**, ib. cod. fol. 39 v. 23 **ѣдъшніхъ** corr. **ѣдъшніхъ·** — p. 25, cod. fol. 42 v. 25 црствіи corr. црствіи, ib. cod. fol. b v. 22 анђели corr. анђели — p. 27, cod. fol. 45 v. 1 прѣгрѣшениіхъ lege прѣгрѣшения ıхъ — p. 28 cod. fol. 46b v. 1 сътажаниѣ corr. стажаниѣ, ib. c. f. 47b v. 18 равьнꙑӑ lege равьнꙑ ӑ· — p. 31 c. f. 25 сътвори corr. створи — p. 42 c. f. 70 v. 23 **сътвор҃шє** nunc scribere malim **сътвор'шє** — p. 44 c. f. 81 v. 15 **осиꙇ** corr. **осиі** — p. 49 c. f. 86b, v. 22 **ємоу·** corr. **ємоу** — ib. c. f. 74 v. 10 **ӑрхиѣрѣови** corr. **ӑрхиѣрєѡ̆ви**, ib. v. 12 **м҃ѡси** forsitan **м҃ѵси** legendum sit, vide praef., ib. v. 22 **ꙇ** corr. **ꙇ**, ib. fol. 47b v. 8 **народъ** corr. **народъ·** — p. 51 c. f. 77 v. 23 **тоурѣ** corr. **т'оурѣ** aut **т҃оурѣ·** — p. 52 c. f. 78b v. 19 **єлико** corr. **єлико**, ib. fol. 79b v. 10 **Єгда** corr. **Є(г)да**, in cod. enim lit. **г** erasa sed vestigia apparent — p. 54 fol. 88b v. 20 **многъ** corr. **мъногъ** — p. 61 c. f. 100b v. 17 **днъ** corr. **днъ·** — p. 62 c. f. 101 v. 6 post **добро** adde **єстъ** — ib. fol. 101b v. 17 **імъ** corr. **ꙇмъ** — p. 63 c. f. 103 v. 4 **ꙇ** corr. **ı**, ib. v. 10 **гла** corr. **г(ла)**, literae enim **ла** cyr. char. in rasura exaratae sunt — p. 64 c. f. 105 v. 22 **єго·** corr. **єго** — p. 68 c. f. 112 v. 8 in nonnullis plagulis **ı** quod **бишѧ** praecedit excidisse videtur — p. 69 c. f. 114 v. 5 **мѡсѣковахъ** forsitan **мѵсѣковахъ** scrib. sit — p. 70 c. f. 115 v. 19 **Поѣдаѭштєі** corr. **Поѣдаѭштєі** — p. 72 c. f. 118b v. 17 **Бѣ** corr. **Бѣ** — p. 73 c. f. 121b **зємл҃и** corr. **зємл҃и** — p. 84 c. f. 138 v. 11 **мѡсѣѡ̆воу** fortasse **мѵсѣѡ̆воу·** — p. 89 c. f. 146 v. 18 **ıспл'ънь** corr. **ꙇспл'ънь**, ib. fol. 146b v. 6 **мѡси** fortasse **мѵси** — p. 90 c. f. 147 v. 20 **рєшти·** corr. **рєшти** — p. 95 c. f. 155b v. 11 **кидѣтъ** corr. **видѣтъ·**, ib. fol. 156 v. 11 **къ** ita exaratum, ut de lit. **ъ** dub. liceat, fortasse **вь** legendum — ib. f. 156b v. 3 **пьѭ** corr. **пьѭ·** — p. 97 c. f. 160 v. 8 **дьниі** corr. **дьниі·**, ib. fol. 160b v. 8 **ћєнисарєтьскѫ** corr. **ћєнисарєтьскѫ·** — p. 98 c. f. 161b v. 3 **бꙑвъшааго** corr. **бꙑвъшаӑго**, ib. v. 23 **бъ** corr. **бъ** — p. 99 c. f. 163 v. 2 **отъвѣшта** corr. **ѡ̆тъвѣшта** — p. 101 c. f. 166 v. 11 **м'ѡси** fortasse **м'ѵси** aut **м҃ѵси** — p. 103 c. f. 170b v. 23 **бꙑшѧ** corr. **бꙑшѧ·** — p. 104 c. f. 171 v. 14 **въста** corr. **в'ьста·** — p. 105 c. f. 173 v. 23 verba **къ м'нѣ** ultimo versui non praeponi sed postponi debebant, quemadmodum in codice leguntur — p. 108 c. f. 178b v. 22 **аћл'ꙑ** corr. **аћл'ꙑ** — p. 111 c. f. 183 v. 20 **єтєрнꙇ** corr. **ѣтєрнꙇ** — p. 149 c. f. 248 v. 10 **чьто** corr. **Чьто** — p. 151 c. f. 250b v. 2 **никомоужє** corr. **никомоужє·** — p. 159 c. f. 236b v. 8 **чкъ** corr. **чкъ**

*) Cum magni esse momenti existimem ut editio quam accuratissima fiat, ne minima quidem menda silentio praeterire volui.

Lipsiae, typis Breitkopfii et Härtelii.

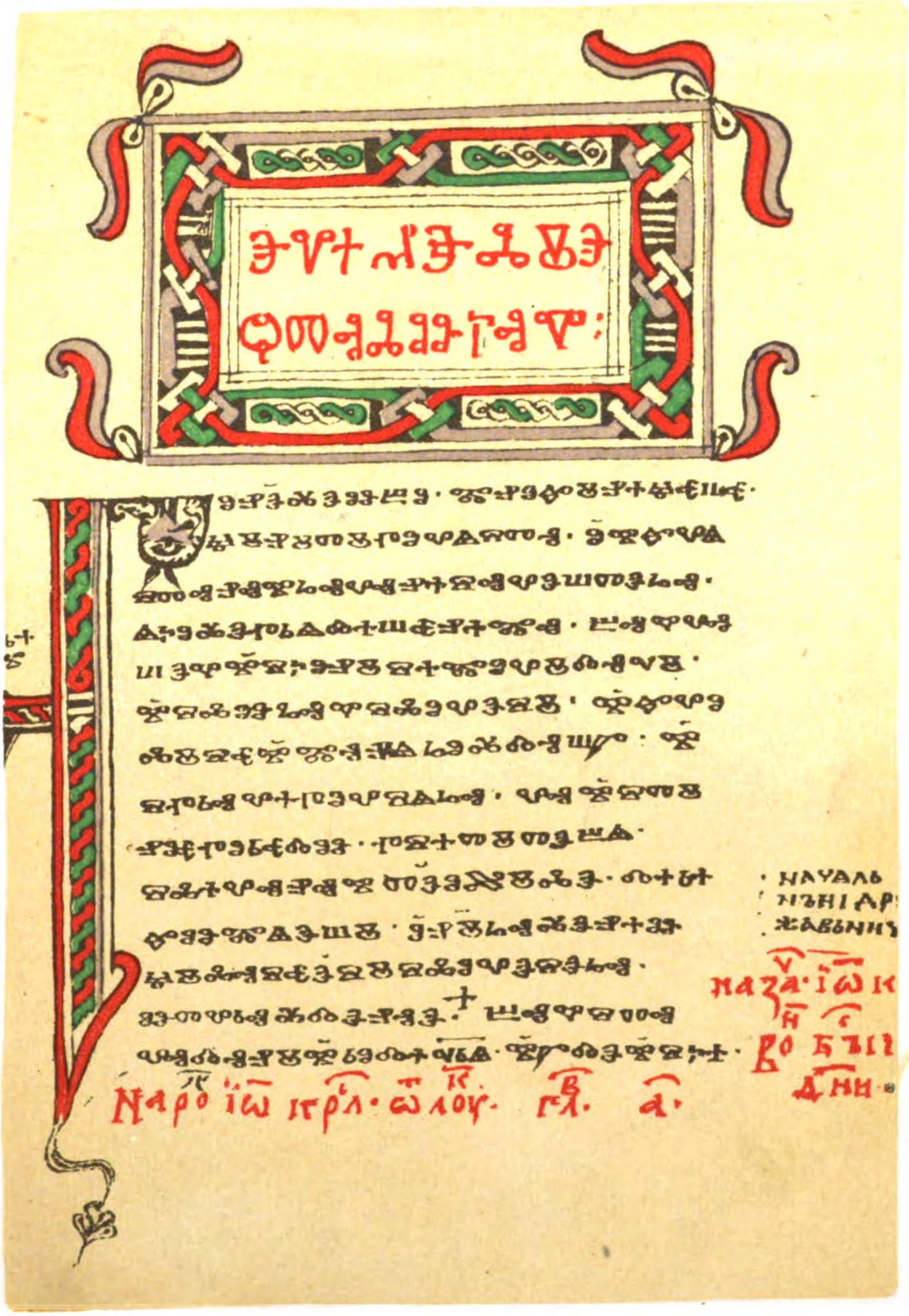

fol. 147'

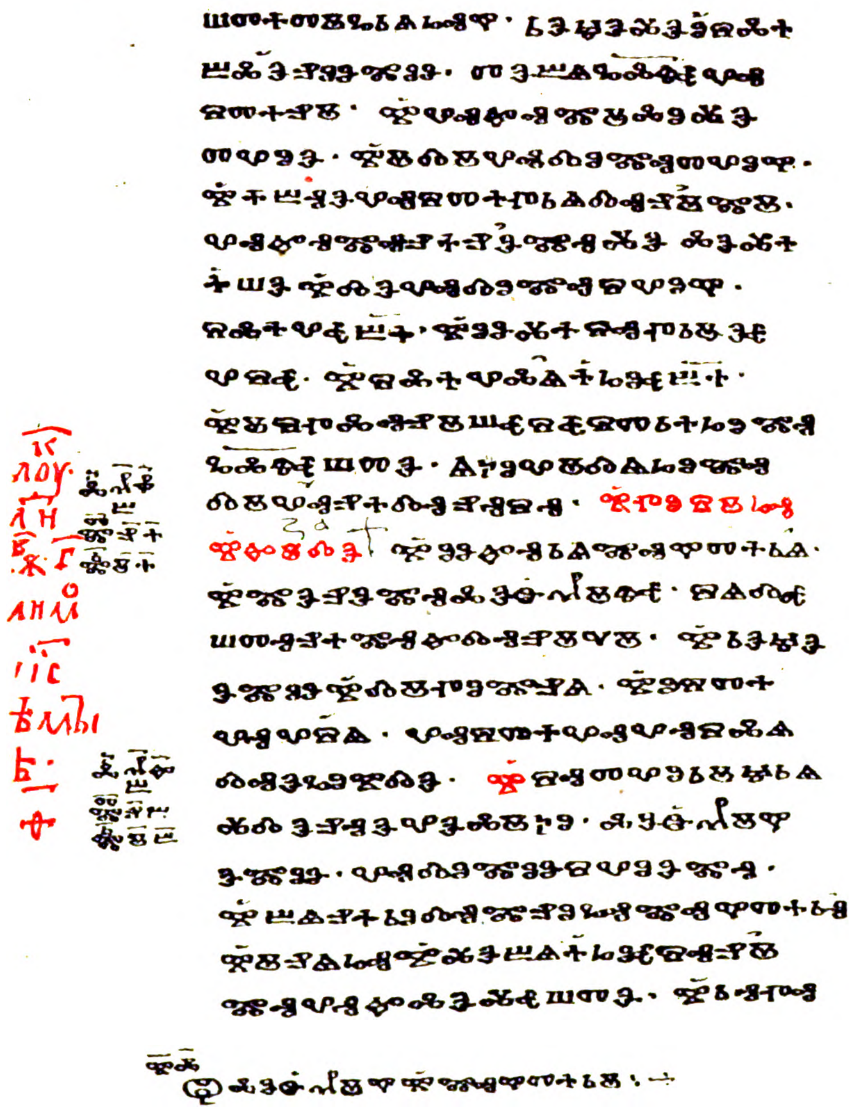

fol. 43.

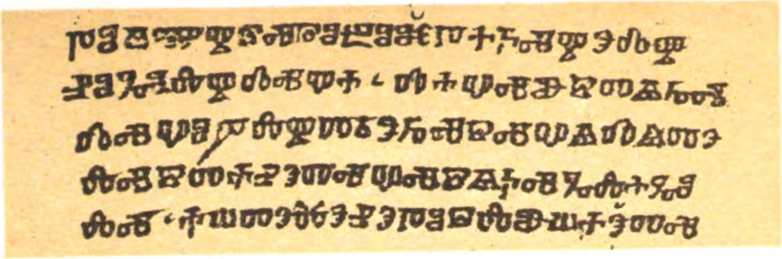

fol. 117.

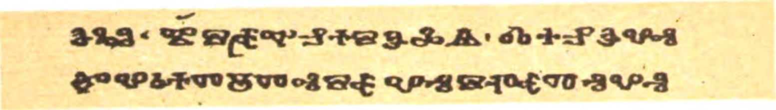

fol. 155.

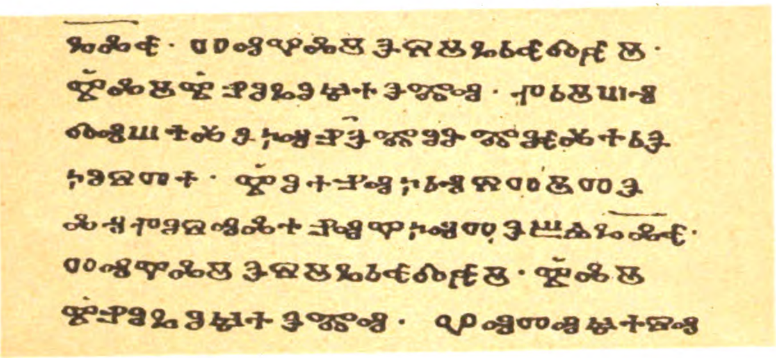

fol. 249.

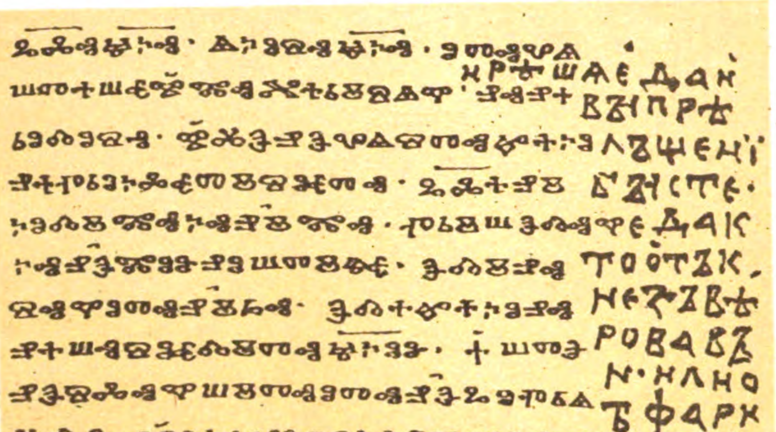
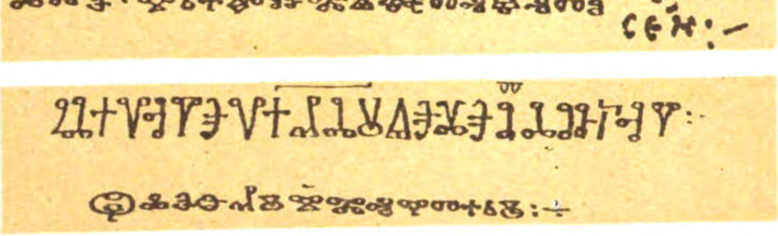
fol. 129.